

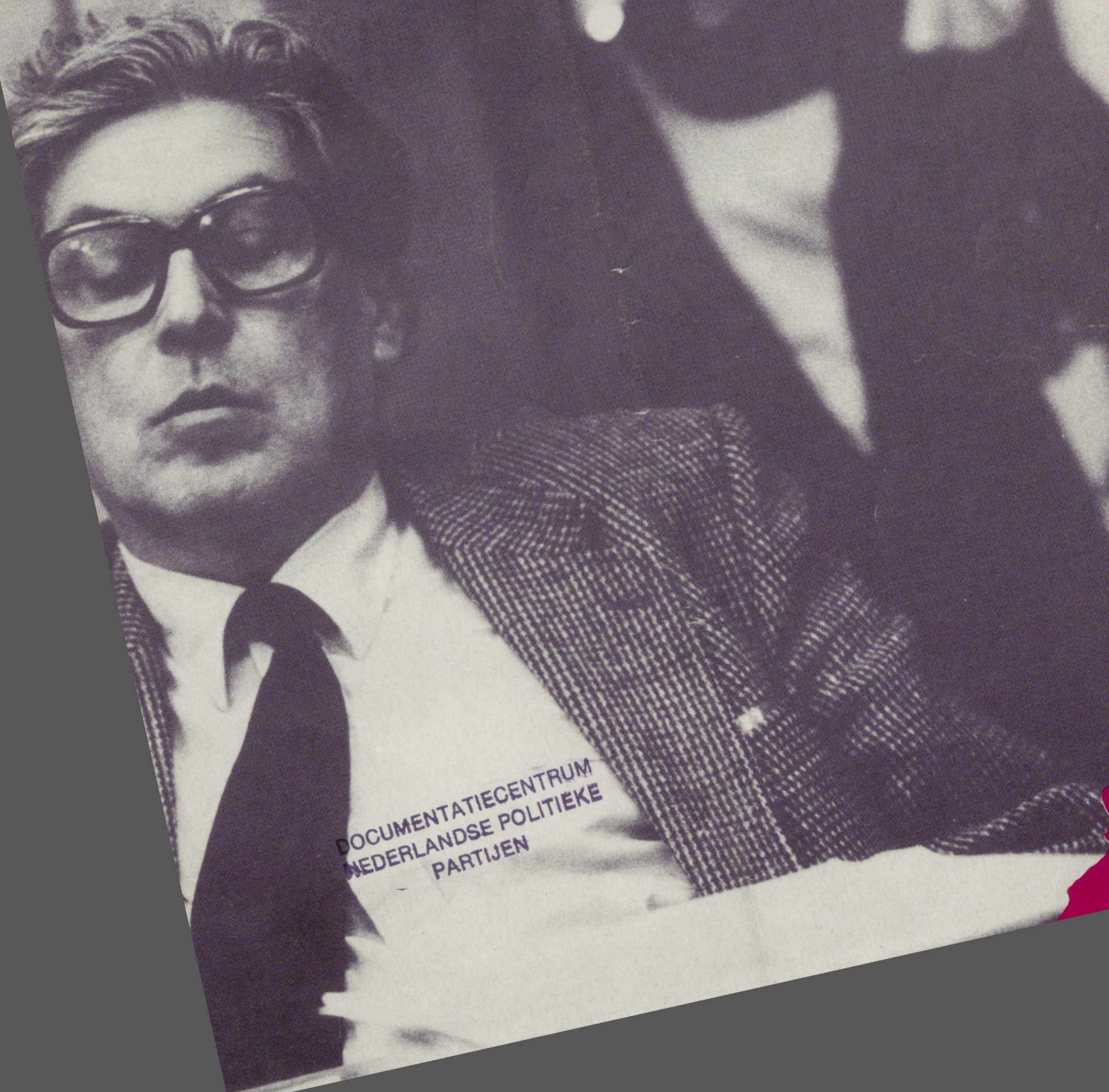
BEVRIJDING

JAARGANG 30

NUMMER 1

JANUARI 1986

PRIJS / 2,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

KRENTEN IN DE BREI

Bij het lezen van de pers-verslagen van het jongste PSP-kongres, zou de indruk kunnen ontstaan dat we daar in Wijk aan Zee twee dagen bezig zijn geweest om een lijsttrekker voor de komende verkiezingen te vinden. Dat beeld klopt dus niet. Zoals de NRC – terecht, als "kwaliteitskrant" – schreef: "Ongewoon zakelijk en in snel tempo werd de discussie over het lijsttrekkerschap afgerond".

Even zakelijk en snel (ongewoon of niet, daar wil ik van af zijn) werd het verkiezingsprogramma behandeld en vastgesteld. Het kongrespresidium bracht, hoofdstuksgewijs, reeksen amendementen op het ontwerp in stemming. Je kon de indruk krijgen dat de honderden afgevaardigden zo nu en dan het spoor bijster moesten zijn, maar dat klopte niet. De enkele keer dat door het presidium een klein foutje werd gemaakt, reageerde het kongres als geheel uiterst alert. Het is volstrekt onmogelijk hier ook maar een enigszins volledig beeld weer te geven van de inhoud van het programma – dat begin van dit jaar als boekwerk zal worden uitgebracht. We doen het dus met een paar krenten uit de brei.

Sportvisserij

Alsof het allemaal nog niet genoeg was, besloot het kongres, tegen de aanvankelijke advisering van het partijbestuur in, twee nieuwe hoofdstukken aan het ontwerp-verkiezingsprogramma toe te voegen. En wel een hoofdstuk over *gehandicaptenbeleid* en een hoofdstuk over *jongeren en minderjarigheid*. De lobby van (in het ene geval) de afdeling Enschede en de gehandicaptenwerkgroep (in het vorige nummer door 'BEVRIJDING' ondersteund) en (in het andere geval) de PSP-jongeren en de afdeling Haarlemmermeer, had dus succes.

Maar er was meer. Vlamme diskussies werden gewijd aan uiteenlopende zaken als het al dan niet verbieden van de sportvisserij, het opnemen van een (negatieve) mening over eventuele *Olympische Spelen* in Amsterdam in het hoofdstuk "Multi-kulturele samenleving", het toevoegen van de beperking "voornaamste" bij het pleidooi voor de socialisatie van de produktiemiddelen, het optrekken van de WW en WAO-uitkeringen tot honderd procent.

Niet onbelangrijk was het aannemen van een amendement van de afdeling Groningen-noord, waarin een uitspraak in het ontwerp dat "regerings-deelname niet te verwachten is", werd gewijzigd in "regeringsdeelname is in de huidige situatie uitgesloten". Een amendement uit Utrecht en Amsterdam met de uitspraak: "De PSP wil een krachtige *oppositie*-politiek ontwikkelen (...)" onderstreepte dat nog eens en het kongres (in weerwil van wat de kranten ons daaromtrent willen laten geloven) consistent als altijd, nam dan ook dat amendement over.

Schipbreuk

Een poging om, bij het hoofdstuk "Arbeid en inkomen" het PSP-pleidooi voor een arbeidstijdverkorting tot 25 uur op te rekken tot een ATV tot 32 uur per week, leed schipbreuk. Op datzelfde punt (ATV en herbezetting) werden nog wel enkele puntjes op de i gezet. Vanuit Nijmegen

werd met succes gepleit voor een regeling waarbij bij herbezetting de in het bedrijf of instelling werkende deeltijdbaners voorrang krijgen om hun uren tot de nieuwe norm aan te vullen en een Amsterdams amendement om bij een regeling met betrekking tot herbezetting er voor te zorgen dat jongeren, vrouwen en migranten voorrang krijgen, haalde het eveneens. En nou maar hopen, dat die twee verlangens met elkaar zijn rijmen. Bovendien staat ons, als ik het allemaal goed begrepen heb, nog wel wat discussie te wachten als we de kongresuitspraken naast de meningen, zoals die bijvoorbeeld in dit nummer van 'BEVRIJDING' worden verwoord door *Titia Bos* en *Cora Mulder*. Ik heb het dan weer over de arbeidstijdverkorting 25 versus 32 uur!

De socialisatie van de produktiemiddelen was een ander belangrijk item in de discussie. Onder meer door *John Hontelez* werd, namens de afdeling Nijmegen, gepleit voor toevoeging van de beperking "voornaamste". Socialisme zonder totale socialisatie is een heel reële optie, betoogde hij – tevergeefs. Want het kongres besloot weliswaar ook niet om de toevoeging "totale" over te nemen, maar "de voornaamste" haalde het ook niet. Wat er nu dus staat is dat de PSP pleit voor "de socialisatie van de produktiemiddelen". In de wandelgangen en op diverse perskonferenties werd duidelijk dat niet iedereen van "de ander" het idee heeft dat hij/yij nu ook weet wat "socialisme" is, maar voor het zover is dat wij het in dit land voor het zeggen hebben, komen we daar samen ook wel weer uit.

Doorrekenen

Op vragen vanuit het kongres reageerde voorzitter *Marko Mazeland* met de stelling dat het onmogelijk was/is het programma van de PSP te laten "door-rekenen". De gebruikelijke methodes van het 'Centraal Bureau voor de Statistiek' pas-

sen niet op ons programma. Wel zegde hij dat in een nieuw te verschijnen versie van "Socialistisch elan" een makro-ekonomische ontbouwing van dat wat wij willen zal worden gegeven.

Aan het ontwerp-hoofdstuk volksgezondheid werd – door het aannemen van een amendement van de PSP-homogroep – een belangrijke passage toevoegd – en wel met betrekking tot ziekte Aids. Daarin wordt uitgesproken dat benaderd dient te worden als een algemeen ernstige ziekte en te worden losgekoppeld homoseksualiteit. Overheidsmaatregelen zoals sluiting van homotrefplaatsen of verplichte testen worden afgewezen...

Ik heb hier maar enkele punten uit een veldurende discussie naar voren gehaald – en willekeurig ook. Want waarom zou de discussie over de socialisatie van de produktiemiddelen belangrijker zijn dan de discussie over aspecten van het migrantenbeleid of van de vredesvraag?

Wat als konklusie belangrijk is – zeker gezien een aantal andere gebeurtenissen op en na het kongres – is dat zowel in als buiten de partij helder geworden is dat er een uitermate radicaal programma is vastgesteld. Er is, op geen enkel punt sprake geweest van water in de wijn, verslapping. Zodat – uiteraard – het komt voort in "De Waarheid" dan ook luidde: "En het is ook waar dat het verkiezingsprogramma van de PSP nog heel wat abstrak-ideologische punten bevat waar serieuze maatschappijveranderingen terecht de nodige vraagtekens bij zullen zetten. Wie z'n vertrek uit de PSP kan ook wil rechtvaardigen met een verwijzing naar het "verloren socialistisch en/of pacifistisch elan" kan het genomen verkiezingsprogramma daarvoor als bewijsmateriaal aanvoeren. En ging het socialisten niet altijd om het programma?"

HENK BRANDERHOEK

Andrée van Es overlegt met (v.l.n.r.) Leo Platvoet, Hans van Oel en Wilbert Willems

foto: Hp Sm

Lijsttrekker

RUIMTE VOOR DISKUSSIE

Hoe belangrijk is de voor de PSP de keuze van de lijsttrekker? Kongressen behoren de koers van de partij te bepalen, en de PSP heeft nooit een traditie gehad van mannetjes-(vrouwjes-)makerij. In de PSP staan niet personen als politieke leiders centraal, tenminste niet zoals de CPN vroeger Marcus Bakker had, of de PPR Bas de Gaay Fortman. Op vorige kongressen werd meestal vrij geruisloos de zittende fractievoorzitter (Lankhorst, Wiebenga, Van der Lek, en in 1981 en 1982 Fred van der Spek) tot lijsttrekker gekozen. Alleen in 1972 wilde de PSP aan een (niet-politieke) verjongingskuur doen, en verkoos zij Bram van der Lek boven Hans Wiebenga.

Ook in 1986 is er, met de keuze van Andrée van Es boven Fred van der Spek, sprake van zo'n verjongingskuur. Maar deze keer speelden vooral de politieke overwegingen mee. Het kongres spoedde zich eerst in rap tempo door de voornaamste hoofdstukken van het verkiezingsprogramma heen, om zo snel mogelijk te belanden bij het punt waar iedereen voor was gekomen: het kiezen van een lijsttrekker. Van vele kanten werd uitgebreid betreurd, dat de strategische meningsverschillen de vorm van een strijd tussen personen hadden aangenomen, maar de aandacht van het kongres zelf lag toch vooral bij het kiezen van personen op de kandidatenlijst. Dat bleek al uit de verrassend hoge opkomst op het "lijsttrekkersdebat" dat door de federatie Utrecht van de PSP op 29 november was georganiseerd tussen Fred van der Spek, Andrée van Es en Titia Bos. PSP-ers uit heel het land wilden dat wel eens zien!

Aanprijzen

De kandidatenbespreking op het kongres had ook meer het karakter van het afleggen van stemverklaringen dan van een debat om afgevaardigden nog te overtuigen. Vragen waren voornamelijk gericht aan Andrée van Es, over de invulling die zij zou geven aan een kongresbesluit waar zij tegen gestemd had (Utrecht, juni 1985), en een enkele keer aan Titia Bos: wat nu precies het verschil was tussen haar strategische opvattingen en die van Andrée van Es.

Voor de rest prezen de afgevaardigden hun waar aan: "Er is er maar één die voor 100 procent achter de Utrechtse besluiten staat: Fred van der Spek!" (Aad Sweep, Deurne); "Het optreden van Andrée van Es wekt ons vertrouwen, ook bij die zaken waar radikale acties in het geding waren" (Martien Bouwmans, Utrecht); "Het opwerpen van politieke leiderschappen past de PSP niet, daarom Titia Bos!" (Fred Muller, Purmerend); "Fred van der Spek is de meest aangewezen man om de besluiten verder uit te voeren." (Bouwe Kalma, Rotterdam).

Sommigen waren iets minder enthousiast over de kandidaat van hun keuze: "Hoewel zij de 'samenwerkers' passieloos realisme verweet, stemmen wij toch voor Andrée van Es." (Jeanine Molier, Den Haag); "Mijn eerste voorkeur was ook niet Titia Bos, maar we doen een beroep op het kongres haar als kompromis-kandidaat te aanvaarden." (Tom Pitstra, Groningen).

En de kritiek op de andere kandidaten: "Andrée van Es is er in geslaagd van de strijd om principes een personenstrijd te maken. Het gaat niet om jouw privé-invulling van kongresbesluiten." (Fries de Vries, Amsterdam); "Fred van der Spek is rotsvast, onveranderlijk, maar ook onbeweeglijk." (Jeanine Molier, Den Haag); "Hoewel Andrée beweert zich anders op te stellen dan degenen die een fusie met PPR en CPN willen, hebben wij daar een andere indruk van. Wij vrezen dat als Andrée van Es gekozen wordt, er geen ruimte meer zal zijn voor onze manier van politiek bedrijven." (Esther Thie, PSP-jongeren).

Diskussie gaande houden

De beantwoording door de kandidaten moest dan de gevraagde duidelijkheid geven. Het vorm geven aan de besluiten van het kongres van Utrecht (juni 1985) kan inderdaad op verschillende wijze geschieden. Om die besluiten nog even in herinnering te roepen: daar werd, met 50,8% van de stemmen, uitgesproken dat de PSP zelfstandig de verkiezingen in zou gaan, dat er ook geen program-op-hoofdpunten met PPR en CPN zou komen, dat de bestaande samenwerking tussen Kamerfrakties kon worden voortgezet maar geen structureel karakter mocht krijgen, en dat er buitenparlementaire actieplannen zouden moeten worden ontwikkeld, waarbij van de partijen de PPR en de CPN als eersten als bondgenoot in aanmerking zouden kunnen komen.

Andrée van Es verklaarde, dat zij deze besluiten uiteraard zou uitvoeren, maar dat zij de discussie (met PPR en CPN) niet wilde stopzetten. Volgens haar zou het er niet om moeten gaan je zo scherp mogelijk af te zetten tegen PPR en CPN, maar te proberen of het mogelijk zou kunnen zijn op langere termijn de PPR en de CPN van de PSP-standpunten te overtuigen. Door het gaande houden van die discussie, los van de nu aan de orde zijnde Tweede Kamerverkiezingen, zou ook weer een brug geslagen kunnen worden naar die PSP-ers, die eigenlijk bij deze verkiezingen met één gemeenschappelijke lijst hadden willen uitkomen. Het gaat daarom, zo zei Andrée van Es, niet om het terugdraaien of het opnieuw presenteren van de keuze van het vorige kongres, maar om een manier te vinden om de breuk in bijna twee gelijke helften, die toen in de PSP ontstaan is, te overstijgen, en naar iets gemeenschappelijks te zoeken dat een breder draagvlak kan hebben dan 50,8% van de partij. Die inhoudelijke discussie met PPR en CPN, en eventueel andere organisaties, kan op vele momenten verder opgevoerd worden, bijvoorbeeld bij het opstellen van die gezamenlijke actieplannen, via konferenties en scholing.

Al jaren zat

Fred van der Spek wilde die discussie met ande-

De kop van de PSP-lijst voor de Kamerverkiezingen van mei 1986 ziet er als volgt uit:

1. **Andrée van Es**
2. **Titia Bos**
3. **Henk Branderhorst**
4. **Wilbert Willems**
5. **Titia van Leeuwen**
6. **John Hontelez**

De plaatsen 7 t/m 10 zullen worden gekozen tijdens de eerstvolgende Partijraad van de PSP.

re partijen niet meer voeren. "In feite ben ik het al jaren zat!" Volgens hem kon de uitkomst van zo'n discussie alleen maar afzwakking en verwatering van de PSP-standpunten opleveren. Als je wervend voor je partij wilt optreden, stelde hij, behoor je niet te twifelen aan de beginselen en hoofdpunten van die partij. Vormen van samenwerking zullen altijd leiden tot compromissen, waardoor de PSP onherkenbaar wordt. De meerderheid van 50,8% van het Utrechtse kongres was op zich "prima om mee aan de slag te kunnen". Ik ben – gelukkig! – niet acceptabel voor alle stromingen in de PSP, liet hij weten, als reactie op de diepe verdeeldheid op dat kongres, en wie het niet met mij eens is, moet vooral niet op mij stemmen!

Titia Bos vond, dat je niet zou moeten spreken over samenwerking in het algemeen, maar dat je het afhankelijk van de situatie zou moeten bekijken. Uitspraken over de wenselijkheid van politieke hergroepering, ook op een termijn van bijvoorbeeld tien jaar, gingen haar nu te ver. Waar het zinvol en mogelijk is, moet er samengewerkt worden, maar daarbij zou geen vastomschreven eindpunt voor die samenwerking – zoals fusie binnen een aantal jaren – mogen worden vastgelegd. Omdat er, door de stemprocedure, op het kongres van Utrecht sprake was van een tweedeling, en er nu twee kandidaten waren die elk – in het laatste stadium – tot één van beide kampen hoorde, had zij het juist gevonden zich voor de Kamerlijst beschikbaar te stellen vanaf de eerste plaats. (Titia behoorde op het kongres van Utrecht tot de 3% blanco stemmers).

Bij de stemming kreeg Andrée van Es met 3318 stemmen (54,3%) al de meerderheid achter zich, zodat een herstemming niet nodig was. Fred van der Spek verzamelde 1809 stemmen (29,6%) en Titia Bos 925 stemmen (15,1%).

Doopteel lichten

Voor de tweede plaats waren – naast Titia Bos – Henk Branderhorst en het zittende kamerlid Wilbert Willems de belangrijkste kandidaten.

Wilbert Willems werd vooral om zijn uitstekende kamerwerk geprezen, dat voortgezet zou moeten worden. De aanhangers van Henk Branderhorst legden de nadruk op zijn strategische opvattingen (tegen structurele samenwerking met andere partijen) en op zijn achtergrond in de radikaal-pacifistische beweging. Een incident ontstond, toen één van de afgevaardigden het doopceel van Henk Branderhorst kwam lichten (Henk is in 1969 een jaar lid van de PPR geweest, en heeft na het pacifisme-kongres in 1977 met een deel van de groep Appel de PSP verlaten, is actief geworden in 't Kan Anders, en in 1983 weer lid geworden van de PSP) en door de zaal van het podium werd weggefloten. Het presidium moest het kongres korte tijd schorsen. Even leek het er op, dat de kandidatuur van Titia Bos verder geen rol meer zou spelen, toen Tom Pitstra (Groningen) verklaarde dat hij – nu Titia Bos niet als kompromis-kandidaat aanvaard was – Henk Branderhorst zou steunen. Dit kwam hem op een woedende uitval van Henk Zandvliet (Utrecht) te staan, die zich afvroeg waarom iemand die werd aangeprezen voor de eerste plaats (uitstekende kennis van zaken, goede presentatie, ervaring opgedaan in Provinciale Staten en als fractiemedewerkster) opeens niet goed genoeg meer was voor de tweede plaats.

MET GEMENGDE GEVOELEN

Kort nadat Andrée van Es, met 3318 stemmen (54,3%), tot lijsttrekker bij de komende Kamerverkiezingen werd gekozen, hield zij een toespraak. Daarin nam zij afstand van de mening dat met haar verkiezing de lijn van de partij veranderd zou zijn. Zij toonde zich nogmaals voorstandster van een inhoudelijk debat binnen radikaal-links, terwijl ze duidelijk maakt dat er geen compromissen kunnen worden gesloten op punten als stopzetting wapenwedloop, het uitbannen van racisme en seksisme en de democratisering van de maatschappij. Hieronder drukken we de rede van Andrée van Es integraal af.

Bij de stemming kreeg Titia Bos de meeste stemmen, en eindigden Henk Branderhorst en Wilbert Willems vrijwel gelijk; in de herstemming won Titia Bos met duidelijk verschil van Henk Branderhorst.

De verkiezing voor de derde plaats ging weer tussen Henk Branderhorst en Wilbert Willems; met de laatste opiniepeilingen (3 zetels voor de PSP) werd benadrukt hoe jammer het zou zijn als Wilbert Willems uit de Kamer zou moeten verdwijnen. Niettemin bleek Wilberts vroegere pleiten voor verregaande samenwerking met PPR en CPN een struikelblok voor de meerderheid van het kongres, en Henk Branderhorst werd op de derde plaats gezet.

Wilbert Willems eindigde als vierde, Titia van Leeuwen (Eerste Kamerlid), als vijfde, en de zesde plaats was voor John Hontelez, activist uit de anti-kernenergie-beweging.

Nieuwe partij

Fred van der Spek en een deel van zijn aanhang maakten dit alles al niet meer mee. Na de keuze voor Andrée van Es voor het lijsttrekkerschap, deelde Fred mee verder niet voor de kandidatenlijst beschikbaar te zijn, zijn activiteiten voor de PSP onmiddellijk te staken en als lid van de PSP te zullen bedanken. Aanhangers deelden een pamflet uit, waarop zij de oprichting van een nieuwe partij voor ontwapening en socialisme aankondigden.

In een bitter klinkend slotwoord na het bekend worden van de uitslag voor het lijsttrekkerschap voorspelde hij de "restanten van de PSP" de weg naar de sociaal-demokratie. "De PSP heeft als middel afgedaan. Maar er zullen nieuwe middelen komen, niet zozeer via partijen als wel via het aktiewezen."

De meeste voorstanders van Fred van der Speks lijsttrekkerschap lijken die harde konklusie toch niet te delen. Vooraanstaande leden van zijn "tendensgroep" die het afgelopen jaar aktief was, zijn nu lid van het partijbestuur geworden, er is een Tweede Kamerlijst samengesteld waarop vertegenwoordigers van alle strategische richtingen staan, en ook rond het verkiezingsprogramma zijn geen hooglopende konflikten ontstaan. Besluiten zijn genomen, maar er blijft ruimte voor discussie.

PETER ZWART

TOESPRAAK VAN ANDRÉE VAN ES

Ik hoop dat iedereen begrijpt dat ik hier sta met gemengde gevoelens. Natuurlijk ben ik blij dat ik gekozen ben. Ik ben blij dat gekozen is voor die traditie van de PSP die steeds weer streeft naar openheid, uitdagendheid, tolerantie en de erkenning van het bestaan van verschillende stromingen in de PSP.

Ook ik vind het treurig dat die keuze gepaard heeft moeten gaan met zo'n harde strijd. Er zijn harde woorden gevallen, dikwijls met karikaturen van verschillende standpunten. Het is betreurenswaardig dat die keuze rond personen is gemaakt.

Persoonlijk is het voor mij moeilijk dat het heeft moeten gaan tussen Fred van der Spek en mij. Iemand met wie ik tien jaar heb samengewerkt, die van onschatbare waarde voor de PSP is geweest, van wie ik ontzettend veel heb geleerd. Uiteindelijk heeft dat alles er toe geleid, dat onze opvattingen over de toekomst van de PSP uit elkaar zijn gaan lopen. Nooit is het mijn bedoeling geweest mensen weg te werken uit de PSP of uit te sluiten. Mijn bedoeling was en blijft: hoe creëer je in de PSP opnieuw de ruimte om met elkaar de lijn uit te stippelen die de PSP in het radikaal linkse krachtenveld hoort te spelen. En ik vind het jammer dat na alles wat er vanmiddag gezegd is bij de kandidaatbespreking alsnog de konklusie wordt getrokken dat met de keuze van de lijsttrekker de lijn van de PSP zou zijn veranderd. Dat dat niet aan de orde was had vandaag toch wel duidelijk moeten worden. Bedreigend voor de gevestigde orde door de kracht van je inhoudelijke standpunten; bedreigend omdat je te brutaal bent om je met die standpunten in een veilig hokje te laten plaatsen. Bedreigend omdat je je niet laat verleiden bondgenotenpolitiek verloren te laten gaan in de strijd tegen vermeende verwatering.

Inhoudelijk debat

Ik ben altijd voorstander geweest van een inhoudelijk debat van radikaal links. Omdat dat nieuwe inspiratie kan geven aan radikaal socialistische politiek. Omdat niet bij voorbaat vaststaat, dat de PSP op alle maatschappelijke en politieke problemen het enige antwoord heeft. Dat is geen teken van zwakte, dat is een teken van kracht. In juni heb ik in Utrecht gezegd juist radikale mensen, aktief in bewegingen, moeten hun plek opeisen in het proces van krachtenbundeling van radikaal links. Omdat het niet gaat om een omhelzing van partijtoppen, om bestuurlijke posities, om verdere vervreemding van radikale bewegingen. Het gaat om het steeds weer opnieuw vechten voor de veranderbaarheid van de maatschappelijke en politieke verhoudingen. Het gaat vooralsnog om het ontwikkelen van een oppositiestrategie tegen een beleid waarin uitbuiting en onderdrukking aan de orde van de dag zijn.

Daar is iedereen bij nodig die daadwerkelijk die maatschappij ingrijpend wil veranderen.

De wereld is veranderbaar. Die verandering is geen onvermijdelijkheid, die zal afgedwongen moeten worden. Daarbij geldt dat voor een aantal zaken *geen compromissen* te sluiten zijn. Zoals voor het afschaffen van de Apartheid in Zuid-Afrika géén kompromis mogelijk is, zo is géén kompromis mogelijk op het stopzetten van de wapenwedloop, het stopzetten van het uitbui-

ten van de Derde Wereld, het uitbannen van racisme en seksisme en het demokratiseren van de maatschappij in *alle* geledingen.

Ook géén kompromis op autoritair overheidsop-treden, het mishandelen van arrestanten op politieburo's. Of zoals in Brixton, Engeland werd geroepen: *'No compromise on police riots'*. Dit is, terecht, de opstelling van de PSP.

Maar, iedereen moet steeds beseffen dat de kracht waarmee de PSP dáarvoor in de Kamer op kan komen, afhangt van de kracht van de beweging buiten het parlement. Dat geeft een verantwoordelijkheid voor de PSP. Want je kán, je mag niet parasiteren op die buitenparlementaire beweging.

De dilemma's

Het betekent dat je *meedenkt* over de dilemma's van die bewegingen. De dilemma's van de vredsbeweging, *hoe* het breedlevende anti-kernenergiesentiment omgezet kan worden in politieke resultaten.

De dilemma's van de anti-racisme-beweging, van de vrouwenbeweging. De dilemma's van iedere beweging die terechtkomt in de spiraal van geweld en tegen-geweld. Het dilemma tussen harde aktie en het behoud van brede steun onder de bevolking. Een oproep tot burgerlijke ongehoorzaamheid van Kamerleden van de PSP die hier te lande het erfgoed claimt van het geweldloze verzet, is dat ook, juist, een oproep tot *geweldloosheid*. Bewegingen verwachten *terecht* van ons dat wij strategieën uitstippelen, *hoe* datgene dat moeizaam en stap voor stap buiten het parlement wordt bevochten, in machtsposities vastgelegd kan worden, kan worden gekonsolideerd en in breder perspectief wordt geplaatst.

Kongres, partijgenoten, *ik daag jullie uit*. Ik daag jullie uit om daarover mee te denken, *daarvóór*, een gemeenschappelijke basis creëren en *daarin* een positie op te eisen. *Daarin* bondgenoten te kiezen. Want die zijn er, en gelukkig, want we hebben ze hard nodig.

Ik daag jullie uit om de strijd tegen de rechtse meerderheid aan te gaan in plaats van de strijd tegen elkaar. Ik daag jullie uit om vorm te geven aan de maatschappijverandering *zonder* bang te zijn voor verandering van je eigen partij-organisatie. Wij willen verandering, de PSP is daarvoor middel. Blijft dat middel steeds toetsen aan de maatschappelijke verhoudingen buiten de PSP. Aan het gegeven dat de samenleving door technologie, automatisering en informatica steeds ingewikkelder wordt. Dus *moeilijker* om te veranderen. Ik *daag* jullie uit om de feminisme-strijd tot een omwenteling te maken, om de migrantenstrijd tot een daadwerkelijke multikulturele strijd en dus tot een omwenteling te maken. En ik daag jullie uit, om een heel ander punt te noemen, om te voorkomen dat de ziekte Aids misbruikt wordt voor homohaar.

En óók om een eind te maken aan produktie die winst als doel heeft. Want als jullie je afvragen: Is die Andrée van Es nog wel socialist: Dan kan ik jullie geruststellen: Ik ben het nog.

Dat geeft me ook de kracht om in het parlement op te komen voor die ingrijpende veranderingen. Maar ook om een verdubbeling van het aantal uit te nodigen vluchtelingen van 250 naar 500 af te dwingen. Ook al heeft dat *niets* met socialisme te maken.

Ik beseff dat ik een grote verantwoordelijkheid op me heb genomen. Net als jullie als kongres. En dat gaan we waarmaken.

Het wordt de komende jaren spannend en moeilijk voor radikaal-links. Moeilijk, maar niet vreselijk. Een historische periode is vaak moeilijk, maar ook fantastisch, inspirerend, vernieuwend. En traditiegetrouw, zal de PSP daarbij flink van zich laten horen.

ANDRÉE VAN ES

Daags na het PSP-kongres in Wijk aan Zee schreef Bevrijding-hoofdredakteur Henk Branderhorst een afscheidsbrief aan Fred van der Spek. Daarin legt hij uit waarom hij kwaad en verdrietig is over het besluit van Van der Spek om op te stappen. Een persoonlijke ontboezeming over een politieke gebeurtenis.

Beste Fred, Het is vandaag maandag – de dag na het kongres, waarop jij hebt aangekondigd de PSP te zullen verlaten. Ik was erbij toen je die verklaring aflegde, ik heb het vandaag nog eens bevestigd gezien in alle kranten die te krijgen waren en er tussendoor heb ik het je nog eens horen zeggen via de VPRO-tv. Het is dus waar en tegelijkertijd onwerkelijk. Ik ben er verdrietig om en kwaad.

Verdrietig omdat ik al die jaren die ik in de PSP heb meegelopen, het gevoel heb gehad naast, of in elk geval dicht bij je in de buurt te hebben gestaan. Tot en met het afgelopen juni-kongres, waarop besloten werd dat de PSP de komende verkiezingen in zou gaan als een zelfstandige partij – met een eigen programma, een eigen lijst en dus – straks – een eigen fractie. Dat besluit is in Wijk aan Zee niet aangetast. Integendeel – dat eigen programma dat daar werd vastgesteld – klinkt als een (radikale) klok en ik heb er jou ook geen enkel bezwaar tegen horen inbrengen. Daarnaast is er een koplijst samengesteld, waarop de tweede en derde plaats mensen terecht zijn gekomen die er geen enkel misverstand over hebben laten bestaan dat zij borg willen staan voor een loyale en royale uitvoering van het besluit dat we in juni hebben genomen. Lijstaanvoerder is Andrée van Es geworden – een kollega, waarmee je nu acht jaar hebt samengewerkt. En die de euvele moed heeft gehad in Utrecht te pleiten voor een voorstel, gericht op meer samenwerking met andere linkse of radicale partijen. Een voorstel dat het niet haalde, waarna Andrée, bij haar kandidaatstelling, verklaarde het genomen meerderheidsbesluit – en niet contre-coeur – te willen uitvoeren. Jij hebt die uitspraak niet voor waar willen aannemen en ik wil best aksepteren dat je daarvoor je redenen hebt. Maar dat je dan – als het kongres uiteindelijk besluit haar op de eerste plaats te zetten – de konklusie trekt, dat daarmee voor jou geen plaats meer is in de PSP, daar word ik triest van. Omdat die konklusie onjuist is en dat ook zo door de overgrote meerderheid van de partij wordt ervaren. We hoeven het niet onder stoelen of banken te steken: natuurlijk zijn er in de PSP een aantal mensen die je liever kwijt als rijk zijn, maar jij weet evengoed als ik dat we het dan over een relatief klein aantal mensen hebben. In elk geval te klein om er, na 28 jaar, zulke drastische konsekwenties aan te verbinden. En, ondanks alle stoerheid die je tot en met je laatste ogenblikken op het kongres hebt tentoongespreid, ik verdom het te geloven dat je er ook echt zo kil en afstandelijk mee om kunt gaan, als je ons wil doen geloven. In het Algemeen Dagblad van vanmorgen zeg je dat je op het Binnenhof geen vrienden had. Dat zal hard aankomen bij je kollega's en medewerkers. Maar het zegt niet alleen iets over hen, het zegt ook veel over jezelf. Je kreëert er een eenzaamheidsbeeld mee, waar ik koud van word.

Ik ben ook kwaad. Kwaad, omdat je mij en al die andere PSP'ers gedag hebt gezegd op een manier waar de honden – laat staan wij – geen brood van lusten. Louter en alleen omdat Andrée en niet jij de komende PSP-lijst aanvoert, deugde er zaterdag ineens helemaal niets meer. Niet van de partij, niet van de mensen die die partij maken. In jouw woorden waren we zo'n beetje met z'n allen rijp voor het PvdA-tehuis. Enkele uren voor de beslissing viel, hebben we samen nog uitvoerig gesproken over de situatie in de partij.

Open brief aan Fred van der Spek

Ik ben kwaad en verdrietig

Je hebt me toen gezegd dat je drie criteria zou hanteren om tot een eventueel besluit te komen de partij te verlaten. Je zou wegen wat er programmatisch werd vastgesteld, je zou de samenstelling van de koplijst voor de kamerverkiezingen in je overwegingen betrekken en de samenstelling van het nieuw te kiezen partijbestuur. Op het moment dat de verkiezing voor het lijsttrekkerschap op de agenda stond, waren de inleiding en de belangrijkste hoofdstukken van het programma behandeld. En op die punten, die voor jou daarbij nadrukkelijk van belang waren (zoals de socialisatie van de produktiemiddelen) koos het kongres voor een formulering, die van jou afkomstig had kunnen zijn. Terecht schrijven de kranten vandaag dan ook dat ons programma er radikaler dan ooit tevoren uit is gekomen. De samenstelling van het nieuwe partijbestuur stond op de agenda voor zondag. Als je die verkiezingen had afgewacht (wat je had toegezegd) vóór je je verklaring aflegde, had je kunnen constateren dat het aantal gekozen PB-leden dat zich in de afgelopen discussies heeft uitgesproken voor een zelfstandige PSP verdubbeld is ten opzichte van de situatie in het oude partijbestuur. Je hebt die verkiezing echter niet afgewacht en zonder ook maar één moment aandacht te schenken aan het aangenomen verkiezingsprogramma, heb je je beslissing genomen op het éne moment: koos het kongres voor jou of Andrée. Je hebt zelfs niet willen wachten op de uitslag van de keuzes voor de tweede en derde plaats – waarop Titia Bos en ik terecht zijn gekomen. De belofte, die je me pas een paar uur daarvoor had gedaan, verdween linea recta in de prullenbak.

Het spijt me dat ik het zo hard moet zeggen, maar op dat moment voelde ik je verklaring als een verraad aan mij en aan een groot aantal anderen, die jou ondanks alle (en mijns inziens vaak terecht) kritiek steeds zijn blijven steunen.

Ten slotte. Ik ben het hardstikke oneens met de konklusies die jij hebt gemeend te moeten trekken, ik vind ook dat je er ons grof onrecht mee aandoet, maar dat neemt allemaal niet weg dat ik je integriteit geen moment in twijfel trek. Of beter: dat was zo – tot zondag. Je bent er in geslaagd ook op dat punt twijfel bij mij los te maken. En wel door het ontwijken van een rechtstreeks antwoord op de vraag of je – nu je weggaat uit de partij – je zetel aan de PSP terug zult geven. Je "overweegt" je zetel eventueel op persoonlijke titel te blijven bezetten – als een opstapje voor de nieuwe partij die een aantal (nog steeds) PSP'ers samen met anderen (voornamelijk uit de hoek van de INRA – de Initiatiefgroep voor een Nieuwe Revolutionaire Aktie) in januari willen gaan oprichten. Op dat initiatief ga ik hier niet in, maar ik moet je zeggen dat alleen al de "overweging" om je PSP-zetel in die richting te verschuiven me als absurd voorkomt. En als je echt de daad bij het woord voegt, komt dat voor mij neer op zetel-diefstal.

Ik doe dan ook een dringend beroep op je, het zover niet te laten komen. Als je echt meent dat er in de PSP geen pacifistisch of socialistisch elan meer te ontdekken valt, en als je echt gelooft dat een nieuwe partij noodzakelijk is, leg dan niet op voorhand zo'n hypotheek op die nieuwe klub. Als je al moet beginnen met gestolen waar, waar moet dat dan in godsnaam eindigen? Marko Mazeland, Andrée van Es, ikzelf en vele anderen hebben te voor en te na duidelijk gemaakt je bij ons te willen houden. Omdat we ontzettend veel waardering hebben voor de toemeloze wijze waarop je je 28 jaar voor de PSP hebt ingezet, omdat je ook voor ons in belangrijke mate (zoals een krant dat vandaag schrijft) "Mr. PSP" bent. Sla dat beeld nou alsjeblieft niet aan gruzels, door de PSP op het laatste moment een streek te leveren, die je niet past. Je

HENK BRANDERHORST/Doorn
16 december 1985

Het vertrek van Fred van der Spek uit de PSP heeft ook gevolgen voor het werk van de Tweede Kamerfractie. Het voorzitterschap van de fractie is nu overgenomen door Andrée van Es. Alle fractiemedewerkers blijven gewoon bij de PSP-fractie werkzaam.

Aan het begin van de vergadering in de Tweede Kamer op 17 december legde Andrée van Es een verklaring af; die we hier in haar geheel afdrukken.

Afgelopen zaterdag heeft mijn fractiegenoot Fred van der Spek aan het PSP-kongres meegedeeld zijn activiteiten voor de PSP met onmiddellijke ingang te zullen staken. Voor de PSP-fractie in deze Kamer betekent dat, dat ik vanaf heden fractievoorzitter zal zijn, en Wilbert Willems sekretaris/penningmeester.

De PSP betreurt de beslissing van Fred van der Spek. Ik hecht er waarde aan hier te herhalen datgene wat waa:de geweest voor het pacifistisch socialisme. Hij heeft zijn beslissing beargumenteerd door te stellen, dat de PSP als middel voor het bereiken van dat pacifistisch socialisme heeft afgedaan. En wij betreuren zijn beslissing te meer, omdat hij deze konklusie niet heeft gebaseerd op het door het kongres vastgestelde partijprogramma, niet heeft gebaseerd op de keuze van de PSP om zelfstandig de verkiezingen in te gaan, maar hij heeft die beslissing gebaseerd op de keuze van de lijsttrekker. Uitsluitend het feit dat het kongres mij als lijsttrekker gekozen heeft, doet Fred van der Spek verwachten, dat het door hem onderschreven programma niet zal worden uitgevoerd, en dat in de

DE BESLISSING BETREURD

toekomst het bestaansrecht aan de PSP zal komen te ontvallen. Hij geeft daarmee te kennen geen vertrouwen te hebben in mij als lijsttrekker, maar – erger – geen vertrouwen in de partij als geheel. En dat is voor ons een forse klap in het gezicht.

De PSP zal onverkort blijven strijden voor een pacifistisch socialistische maatschappij, en daarbij principieel geweldloos blijven. Uit het feit, dat het nu gekozen partijbestuur en de samengestelde kandidatenlijst voor de komende Kamerverkiezingen bestaan uit mensen uit alle geledingen van de partij, waaronder ook mensen die een voorkeur hadden voor Fred van der Spek als lijsttrekker, mede uit het feit dat Wilbert Willems en ik, in samenwerking met alle fractiemedewerkers, door zullen gaan de PSP in de Tweede Kamer te vertegenwoordigen, mag worden opgemaakt, dat de door Fred van der Spek getrokken konklusie door de overgrote meerderheid van de partij niet wordt gedeeld. De PSP spat dan ook geenszins uit elkaar.

Wij wachten de beslissing van Fred van der Spek

ten aanzien van het verlaten van de Tweede Kamer af. Wij doen dat in de verwachting dat hij zal handelen op de wijze, waarover wij het in de PSP en in de Tweede Kamerfractie altijd met hem eens zijn geweest, waarbij geldt dat Kamerzetels principieel, politiek en moreel horen aan partijen en niet aan personen. Voorzover wij weten, zal hij daarover onmiddellijk na het reces duidelijkheid geven.

En zoals gezegd, intussen zullen Wilbert Willems en ik op dezelfde principiële wijze als wij dat gewoon zijn, alle PSP-kiezers blijven vertegenwoordigen. Ik ga er van uit, dat ik dat ook na de Kamerverkiezingen, samen met anderen, en zeker met Wilbert Willems, zal blijven doen.

ANDRÉE VAN ES

Politieke resoluties

Het vierenveertigste kongres van de PSP in Wijk aan Zee van 14 en 15 december nam, aan het eind van de tweede kongresdag, een vijftal politieke resoluties aan.

Drie van deze resoluties – hoe kan het ook anders – hadden het vredesbeleid tot onderwerp. In de eerste resolutie sprak de partij haar woede uit over het 1 november-besluit van het kabinet ten aanzien van de plaatsing van de kruisraketten. Bovendien spreekt de PSP daarin uit dat die plaatsing met *alle geweldloze middelen* moet worden tegengehouden, waarbij als middelen worden genoemd: boycots van en acties tegen bunkerbouwers, belastingweigeringsacties en effectieve blokkades van bouwactiviteiten. Daarbij roept de PSP op tot actieve deelname aan die acties. In een tweede resolutie spreekt het kongres haar verontwaardiging uit over de politie-inval bij het Anti-Militaristisch Onderzoeks Kollektief (AMOK) in Utrecht. De PSP eist onmiddellijke teruggave van alle in beslag genomen archief-, dokumentatie- en informatiemateriaal. De resolutie spreekt zich uit tegen elke aanval op onafhankelijk onderzoekswerk en tegen kriminalisering van de vredes- en antimilitaristische beweging.

De derde resolutie gaat over de Franse atoomproeven, waarbij dat land zelfs moordaanslagen niet schuwt en de daders daarvan zelfs als helden beschouwt. De PSP spreekt haar afschuw uit over deze aanslag op de Rainbow Warrior en ondersteunt Greenpeace bij haar acties en strijd tegen de Franse atoomproeven op Mururoa.

De twee overblijvende resoluties hadden buitenlandse onderwerpen. Met als direkte aanleiding

de afschuwelijke behandeling van Tamils eist de PSP voor alle vluchtelingen in ons land dezelfde behandeling. De PSP eist voor de Tamils een status en behandeling als politieke vluchteling met alle daarbij behorende faciliteiten. Bovendien roept het PSP-kongres alle afdelingen van de partij binnen wier grenzen Tamils verblijven konkreet aandacht te besteden aan de inhoud van deze resolutie. De laatste politieke resolutie van 'Wijk aan Zee' besteedde aandacht aan Iran, de oorlogszuchtige politieke van Khomeiny's regime met een miljoen doden en drie miljoen vluchtelingen aan Iraanse zijde. Daarnaast constateert de PSP de voortdurende schending van de mensenrechten die tot executie van vijf-

tigduizend en de gevangenneming van honderdveertigduizend politieke tegenstanders heeft geleid. De PSP spreekt in haar resolutie haar steun uit aan de massale oppositie van de Iraanse bevolking, de nationale raad van verzet en de Volks-Modjahedin Iran tegen de misdaden van het regime. Tevens doet de partij daarbij een beroep op de Nederlandse regering en parlement en internationale organisaties om de Iraanse regering onder de grootst mogelijke druk te zetten ter voorkoming van willekeurige martelingen en executies en de beëindiging van de allesverniegende oorlog tussen Iran en Irak.

ROEL SANDVOORT

Nieuw partijbestuur

Tijdens het kongres in Wijk aan Zee werd het volgende nieuwe Partijbestuur gekozen: **Marko Mazeland** (voorzitter), **Lieke Thesingh** (politiek vice-voorzitter), **Frank Feiner** (organisatorisch vice-voorzitter), **Ineke van Rosmalen** (secretaris), **Frans Janssen** (penningmeester), **Corrie v.d. Velden/Thea v.d. Molen** (sektie extern), **Rob Steinbuch** (sektie propaganda, organisatie en publiciteit), **Sander Doeve** (propagandist), **Henk Branderhorst** (hoofdredakteur Bevrijding), **Karina Abelman** (voorzitter Radio & Televisie Commissie), **Hans Boer** (scholing), **Bert Freriks** (vredesvraagstukken), **Ronald Jansen/John Smits** (milieu & technologie), **Bert Jurgens** (justitie & politie), **Paul Meertens** (parlementair werk), **Wilbert Dekker** (buitenland), **Hugo v.d. Steenhoven** (racismebestrijding & migrantenbeleid), **Adri v.d. Born** (gezondheidszorg), **Ate Flapper** (onderwijs), **Jan-Willem Rijke** (volkshuisvesting & ruimtelijke ordening), **Anneke de Leeuwe** (welzijn), **Cora Mulder/Jan Nieuwhof** (algemene leden).

PERSKOMMENTAREN

Als er herrie in de tent is, krijgt de pers belangstelling voor de PSP, en als er personen in het geding zijn, wordt het extra interessant. Het PSP-kongres in Wijk aan Zee was dan ook voorpagina-nieuws voor alle kranten.

"PSP scheurt na verkiezing lijsttrekker" schrijft het *Utrechts Nieuwsblad*, en *De Telegraaf* is nog duidelijker in haar konklusie: "PSP spat uit elkaar". Het *Noordhollands Dagblad* is positiever: "PSP gaat door met Van Es" en *De Waarheid* ziet het zelfs zonnig in: "PSP gaat debat over linkse samenwerking niet uit de weg".

Aandacht verder voor de aangekondigde oprichting van een nieuwe partij, die verwacht Fred van der Spek als lijsttrekker te zullen krijgen. Over de kansen voor zo'n nieuwe partij: "Het opstappen van de fractievoorzitter in de Tweede Kamer, Van der Spek, zou weleens het begin van een grote uittocht kunnen zijn" schrijft het *Algemeen Dagblad*. In de regio's wordt dat nog niet bevestigd. "Nieuwe partij weinig aanhang in het Noorden", volgens het *Nieuwsblad van het Noorden*. "Geen massale leegloop uit PSP Noord-Holland", aldus het *Noordhollands Dagblad*. *De Noord-Amsterdammer*: "PSP-Noord splitst niet" en "Afwachtende houding bij PSP-afdelingen" volgens *De Zaanlander*. Wel intussen een splitsing in de Statenfractie in Noord-Brabant: Statenlid Aad Sweep behoort tot de oprichters van de afgesplitste partij, maar wil op zijn zetel blijven zitten, in een soort samenwerkingsverband met zijn voormalige fractiegenoot Harry van Heijster, die in de PSP blijft.

In de commentaren blijkt vooral het *Algemeen Dagblad* de analyse van Fred van der Spek te delen. "Het zijn ideeën (nl. die van Van der Spek) die wij in geen enkel opzicht onderschrijven, maar ze vormden althans een herkenbare bijdrage. Nu de PSP in meerderheid heeft gekozen voor mevrouw Van Es en daarmee voor verbreding van de politieke koers zal dit ook onherroepelijk tot vervaging en verwatering leiden". *De Gooi- en Eemlander* houdt het daar ook op: "Immers, wat blijft er over van de splinters, als ze niet, zoals vroeger, op zoek gaan naar wat hen scheidt doch naar wat hen bindt? (...) Met alle respect die men kan hebben voor de realisten rond mevrouw Van Es, men heeft een beslissende stap gezet in de richting van gematigd links. (...)".

Deze commentaren zijn te meer opvallend, omdat tijdens het 'lijsttrekkersdebat' van de federatie Utrecht aan Andrée van Es werd verweten, dat zij het zo goed deed bij de "burgerlijke pers" en of haar dat niet te denken moest geven. *De Waarheid* is, na een half jaar, weer positief over de PSP. "Openheid versus dogmatiek", schrijft dit blad. "Er is meer reden voor optimisme dan voor cynisme, omdat de eigen kwaliteit en verraagzaamheid waarvoor de PSP dit weekeinde heel nadrukkelijk gekozen heeft, borg staat voor een verrijking van het inter-linkse debat."

Hoofdrolspeleers

Veel aandacht voor de hoofdrolspeleers in deze verkiezingsstrijd. "De PSP heeft haar scherpzinnigste voorman de woestijn ingestuurd", vindt

het *Algemeen Dagblad*, dat* I overigens blijkt van geeft vooral in oude koeien geïnteresseerd te zijn. Vraag in een interview met Van der Spek: "U komt geregeld ten paleize. Kan dat wel?" Het *NRC-Handelsblad* maakt het te bont de andere kant op: "Cynisch en scherp droeg hij jarenlang in de Kamer zijn boodschap uit, waarmee hij het gezicht van de PSP voor een groot deel bepaalde. Voorspelbaar was het altijd wel, en geen bewindsman kwam door hem ooit echt in moeilijkheden. (...) Van der Spek begon de laatste tijd steeds meer weg te krijgen van een versleten grammofoonplaat, met als jaar van opname zo rond 1953. In het overtuigen van anderen was hij nooit echt geïnteresseerd (...)". *De Gelderlander* bekijkt het genuanceerder: "De 'diskussie' die Van der Spek en Van Es zaterdag over die tegenstelling voerden, was er een van doven (...) Van der Spek beroept zich op de radicale basisbewegingen, die nu niet langer in de PSP hun herkenningspunt zouden vinden. Het is het beroep van een verdienstelijk, maar aan zelfoverschatting ten onder gegaan politicus". Bij alle aandacht voor Fred van der Spek heeft het *Nieuwsblad van het Noorden* nog ruimte voor een portret van de nieuwe lijsttrekker Andrée van Es. "Zij wordt over het algemeen gezien als een goed Kamerlid, dat haar zaken uitstekend kent. (...) De maatschappij verandert, en de PSP moet daar rekening mee houden, heeft zij eens uitgelegd."

En de andere kandidaten op de Kamerlijst? Over Henk Branderhorst: "een gematigd Spekkiaan" (*De Waarheid*), "een samenwerker" (*Haarlems Dagblad*), "die blijkens zijn uitspraken op de lijn Van Es zit" (*Trouw*), "een vooralsnog meer remmend figuur" (*De Waarheid*), "vroeger een aanhanger van de lijn-Van der Spek" (*Algemeen Dagblad*). Zo gaat dat, als de pers éénmaal per jaar komt kijken.

Het *Nederlands Dagblad* (Gereformeerd Gezinsblad), onze principiële tegenhanger te rechterzijde tenslotte, maakt zich er vooral zorgen om, dat de versplintering de roep om een kiesdrempelel zou kunnen versterken. En dat zou ook het GPV wel eens de zetel kunnen kosten.

Andrée van Es

foto: Hp Smeele

Studiefinanciering

DEETMANS NORM

Het wetsvoorstel voor een nieuw studiefinancieringsstelsel heeft één grote verdienste: de studentenbeweging blijkt opnieuw springlevend te zijn. De acties tegen de plannen van Deetman – met als voorlopig hoogtepunt – de bezetting van het ministerie van onderwijs waren massaler dan jaren het geval was.

Jarenlange discussies over een nieuw studiefinancieringsregeling hebben niet meer opgeleverd dan een stelsel dat op veel punten slechter is dan het oude, terwijl de zo veel bekritiseerde ouderafhankelijkheid blijft bestaan.

Uitgangspunt is een basisbeurs voor iedereen, f 7.520,- voor uitwonende studenten, f 3.520,- per jaar als zij nog thuiswonend zijn. De bedragen zijn te gering om van te leven, en afhankelijk van het ouderlijk inkomen en onderwijstype mag de basisbeurs worden aangevuld met een aanvullende beurs en een rentedragende lening.

De financiering van het stelsel gebeurt door afschaffing van de kinderbijslag voor alle jongeren boven de 18 jaar. Behalve dat dit het bedrijfsleven honderden miljoenen gulden oplevert – de kinderbijslagpremie wordt geheel door de werkgevers betaald – heeft het stelsel ook een sterk denivellerende werking.

Door de toegekende basisbeurs gaan ouders met inkomens van meer dan honderduizend gulden er vrijwel altijd fors op vooruit, blijkt uit een berekening van het Landelijk Beraad van Studentendecanen. Bovendien wordt de bijdragevoet verlaagd: is het in het oude systeem nog zo dat een student de maximale beurs krijgt als zijn of haar ouders minder dan f 27.270,- per jaar verdienen, in het nieuwe stelsel is dat inkomen f 21.260,-.

Nieuw in de plannen van de minister is dat nu ook een partnerafhankelijkheid wordt ingevoerd: voor de terugbetaling van de geleende bedragen telt ook het inkomen van de partner mee. Een even onaanvaardbare verslechtering is de invoering van leeftijdsgrenzen. Onder invloed van de felle kritiek van studentenbeweging en vrouwenorganisaties – de zogenaamde "tweede kansen", die van de leeftijdsbeperking de dupe zullen zijn, zijn vooral vrouwen – is Deetman bereid geweest de maximale grens van 27 jaar te verhogen tot 30 jaar. Het is één van de weinige concessies geweest die hij heeft willen doen in het definitieve wetsvoorstel.

Een antwoord

Zo'n wetsvoorstel vroeg om een antwoord. Een antwoord dat verder gaat dan de beschikbare budgettaire ruimte waarbinnen de meeste alternatieve voorstellen voor een studiefinancieringsregeling zich bewegen. *Wilbert Willems* (PSP) en *Marius Ernsting* (CPN) hebben een alternatieve studiefinancieringsregeling ontworpen en naar buiten gebracht in een brochure getiteld "Deetmans norm is onze norm niet". Zij hebben hierbij nauw samengewerkt met de Landelijke Studenten Bond. Het alternatieve voorstel komt neer op een rijksgroepsregeling voor studerende.

Uitgangspunt van het studiefinancieringsstelsel dat de Kamerleden hebben ontworpen is dat studerende van 18 jaar en ouder niet meer afhankelijk mogen zijn van hun ouders noch van hun partner.

Voorgesteld wordt dat een uitwonende student

een beurs van f 1.150,- ontvangt, zijn of haar thuiswonende "kollega" f 8.000,-. Daarboven moet een bedrag komen voor een ziektekostenverzekering (f 750) en een bedrag van f 900

voor studiekosten. De beurzen moeten worden gekoppeld aan de jaarlijkse aanpassingen van uitkeringen en de kosten van levensonderhoud. Kollegegeld wordt afgeschaft.

Voor de financiering van hun alternatieve studiefinancieringsstelsel denken Willems en Ernsting drie miljard gulden méér nodig te hebben dan nu voor het financieringsstelsel van Deetman op de begroting van onderwijs is gereserveerd: in totaal f 6,9 miljard. Zij willen deze financiering realiseren door de bijdrage van het bedrijfsleven aan het studiefinancieringsstelsel voort te zetten. Niet meer door middel van de kinderbijslagpremie, maar door een lichte verhoging van de vennootschapsbelasting, waardoor het op te brengen bedrag gelijk blijft.

Een tweede financieringsbron wordt gevonden in een bijdrage van ouders met hogere inkomens. De opstellers van de brochure zeggen in hun nawoord dat het door hen voorgestelde studiefinancieringsstelsel nog niet het meest ideale stelsel is. De beperkingen die de alternatieve regeling kent, worden vooral veroorzaakt door de bestaande belastingwetgeving, het sociale zekerheidsstelsel, inkomensbeleid waarbinnen slechts marginale verbeteringen mogelijk zijn. Toch is de brochure een belangrijke eerste stap, een bijdrage aan de strijd voor een fatsoenlijke rechtspositie van studerende.

JOOSJE LAKMAKER

Wil je de nota bestellen, dan kan dat door f 1,50 + f 1,60 te storten op gironummer 194240 ten name van PSP, Amsterdam onder vermelding van "Deetman" bij het verzendbureau PSP, Postbus 700, Amsterdam.

verklaring

Met grote woede en verontwaardiging hebben we kennis genomen van de afwijzing van subsidieverzoeken van het COC en de Schorerstichting voor de continuering van de lopende projecten ter begeleiding van Aids-patienten.

Beide instellingen worden van het kastje naar de muur gestuurd: bij Volksgezondheid worden alleen de medische aspecten in aanmerking genomen, bij Welzijn staan geen gelden met betrekking tot Aids-projecten ter beschikking.

Waar de regering zelf aanneemt dat op korte termijn Aids voor mannen tussen de 20 en 40 jaar de derde overlijdensoorzaak zal zijn en voor homoseksuelen in dezelfde leeftijdskategorie zelfs de eerste overlijdensoorzaak, is het absoluut onverteerbaar dat door allerlei bureaucratische regelingen, de hulpverlening op het psychosociale en maatschappelijke vlak voor Aids-patienten niet veilig gesteld kan worden.

De PSP eist dan ook van regering en parlement dat op korte termijn de subsidieverzoeken op dit vlak van COC en Schorerstichting alsnog gehonoreerd worden. Temeer daar, door de huidige afwijzing de lopende hulpverleningsprojecten, per 1 januari aanstaande stop gezet dreigen te worden.

Partijbestuur PSP

DERDE WERELD BINNEN HANDBEREIK

Op het terrein van gemeente en ontwikkeling hebben zich de laatste jaren nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Er bestonden lange tijd grote bezwaren bij de landelijke politieke partijen vooral de christelijke en de VVD. Ontwikkelingshulp, daar is immers een aparte minister voor en dat is dus geen zaak voor gemeenten. En geld bestemd voor deze gemeenten diende niet af te vloeien naar het buitenland. Er was bovendien vrees voor doorkruising van het buitenlandse beleid van de regering vooral van linkse gemeenten, een huiver die nog wel opduikt bij recente kwestie als boycot-acties tegen Zuid-Afrika in de haven van Rotterdam en de reacties op uitlatingen van burgemeester Van Thijn van Amsterdam op buitenlandse reizen in Indonesië en Nicaragua. Ook in de publieke opinie werd ontwikkelingssamenwerking vooral gezien als een zaak voor Den Haag en voor particulieren en niet voor de gemeenten.

In 1972 kwam daarin voor het eerst merkbaar verandering: door het rijk werd aan de gemeenten het subsidiëren van eigen voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten toegestaan; zij werden bevoegd verklaard hierover beslissingen te nemen. De VN drongen in die tijd in het kader van het Tweede Ontwikkelingsdecennium aan op effectieve bestrijding van de armoede in de wereld en vroegen de landen om alle mensen hieraan te laten medewerken. Zo werd in ons land toen de Nationale Commissie Ontwikkelingssamenwerking (NCO) in het leven geroepen.

In 1975 is door de toenmalige staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en de minister van Ontwikkelingssamenwerking een nader regeringsstandpunt geformuleerd voor subsidiëring van zogenaamde "gemeentelijke initiatieven". Aangegeven werd binnen welk kader de gemeenten eventueel activiteiten op dit gebied kunnen ontplooiën zonder het risico te lopen van een spontane vernietiging van de Kroon. Nadien is het voor gemeenten mogelijk om op ruimere schaal steun te geven aan ontwikkelingsprojecten, directe financiële steun en steun door uitzending, adoptie stedenbanden e.d. Voorwaarde is dat er verbindingen worden gelegd met bewustwordingsactiviteiten ter bevordering van de betrokkenheid van de eigen burgers.

Er liggen in deze ontwikkeling parallellen met die van het vredesbeleid van gemeenten, waarbij eveneens toenemende ruimte voor zelfstandig optreden te zien was. Dat ging niet vanzelf, maar ontstond door de invloed en de pressie vanuit de Derde Wereld- en de vredesbeweging. Veel gemeenten hebben een gekombineerd vredes- en Derde Wereldbeleid (meestal onder hoofd: internationale betrekkingen) en voeren deze combinatie door in de steun aan mondiale vorming in onderwijs en welzijnswerk. Momenteel ontplooiën meer dan tweehonderd gemeenten in ons land Derde Wereldactiviteiten, waarmee jaarlijks één miljoen gulden gemoed is.

Verschuiving in denken

Reeds lange tijd bestaan er jumelages, stedenbanden met gemeenten in het buitenland, veelal in verband met de Europese gedachte in Europa. Die werden later uitgebreid naar gemeenten in de Derde Wereld zoals Indonesië, Tanzania, Mozambique, de laatste vijf jaren is er groeiende belangstelling voor gemeentelijke relaties met Nicaragua.

Er zijn naast stedenbanden ook andere structurele relaties en verbindingen mogelijk en er zijn indicaties die wijzen op een verschuiving van denken en van verdere verruiming van regeringswege van het terrein van plaatselijke overheden. In een recente brochure "Gemeente en Ontwikkelingssamenwerking" van de departementen van Ontwikkelingssamenwerking en Binnen-

landse Zaken treffen wij, alhoewel nog vaag, interessante passages aan, waarvan we er enkele willen noemen.

Over internationale verhoudingen in het gemeentelijke beleid stelt deze brochure: "denkbaar is wel dat een gemeente particulier initiatief zal ondersteunen waarbij aandacht wordt gevraagd voor de rol die het bedrijfsleven in de Derde Wereld zou kunnen (gaan) vervullen. Immers bij het scheppen van voorwaarden voor ontwikkeling is de positie en plaats van investeringen, produktie, handelsstromen, verkeer en communicatie van algeheel belang. Voorlichting aan en bewustwording van direkt daarbij betrokkenen – zowel werkgevers als werknemers – kan derhalve zeker ontwikkelingsrelevant zijn". (blz. 15)

"Ook de positie van etnische minderheden op plaatselijk vlak kan een invalshoek zijn voor allerlei bewustwordingsactiviteiten", aldus de brochure. "Het is daarbij aan te bevelen dat die activiteiten in samenhang worden gebracht met de sociaal-ekonomische en politieke situatie in het land van herkomst en de problematiek van de ontwikkelingssamenwerking in het algemeen. Het verdient zeker aanbeveling bij dergelijke activiteiten groeperingen uit etnische minderheden afkomstig uit betreffende landen te betrekken". (blz. 10) Dat is iets nieuws voor de overheid, en voor de PSP en radikaal links ligt daar een braak liggend terrein.

Ook over diskriminatie en racisme staat een uitspraak die een opening biedt: "In een tijd van ekonomische teruggang ziet men diskriminatie en racisme toenemen ten opzichte van mensen wier komst naar Nederland rechtstreeks te maken heeft met de ontwikkelingsproblematiek. Daarnaast kunnen in een gemeente politieke of "ekonomische" vluchtelingen verblijven (mensen die het land van herkomst verlaten omdat het onvoldoende middelen van bestaan biedt)". (blz.

13) Andere thema's die genoemd worden in de brochure zijn: *energievoorziening, landbouw en voedsel en de positie van vrouwen.*

Het zijn zeer globale uitspraken, maar zij geven wel terreinen aan die van verstrekkende betekenis kunnen zijn. De direkte relaties met een eenzijdig ekonomisch beleid ten koste van grote groepen hier en een meerderheid van de bevolking elders, met de milieuproblematiek daar en hier kunnen worden gelegd. De belangstelling voor de politieke en kulturele achtergrond van vrouwen en mannen uit andere landen kan worden gestimuleerd.

Studiedagen

In 1984-'85 gaf de Henk Lankhorst Stichting (HLS) prioriteit aan het landelijke project "Vrouwenparticipatie" naar aanleiding van de afsluiting van het VN-Decennium van de Vrouw in juli te Nairobi. De thematiek was voor de VN – en ook voor de HLS – *Gelijkheid, Vrede Ontwikkeling*. Bij deze activiteit, verspreid over vijf studiedagen, was onze visie op 'ontwikkeling' onderwerp van een kritische bezinning die leidde tot herwaardering en aanscherping van enkele criteria voor ontwikkelingsbeleid. Zoals gelijkwaardigheid tussen landen, groepen, vrouwen en mannen, en rassen en het doorbreken van ongelijke machtsverhoudingen en structureel geweld in de direkte omgeving thuis, in de eigen buurt en gemeente. Een eerste weerslag van dat alles is al te vinden in de HLS-bijdrage in de recente SVS-brochure "Tussen lokalisme en socialisme – de visie van de PSP op gemeentepolitiek" verschenen in oktober 1985. Er worden aanknopingspunten gegeven voor een links gemeentelijk Derde Wereldbeleid met aandacht voor emancipatie en participatie, volledige zeggenschap op eigen ontwikkeling, de centrale rol van vrouwen en de relatie met vrede.

Al eerder organiseerde de HLS, in april 1984, een landelijke studiedag over gemeentebeleid voor raadsleden en publiceerde daarbij de brochure "Doorbreek de Gemeentegrenzen" met uitgangspunten en praktische tips voor afdelingen en fracties.

Vanuit deze ervaringen en mogelijkheden wil de HLS in de komende periode voorrang geven aan activiteiten op gemeentelijk niveau. Begonnen is met een inventarisering van activiteiten van afdelingen en gemeenten en met het leggen of hernieuwen van contacten.

HENK LANKHORST STICHTING

Steeds meer gemeenten in ons land doen aan ontwikkelingssamenwerking. Het aantal bedraagt meer dan tweehonderd. Vroeger was ontwikkelingssamenwerking uitsluitend een zaak van het rijk en van particulieren, niet van de gemeente. De opvattingen hierover zijn aan het veranderen, mede door de druk vanuit de solidariteits- en vredesbeweging. Er zijn tekenen die wijzen op een verdere verschuiving in denken bij de rijksoverheid. In bijgaand artikel van twee medewerkers van de Henk Lankhorst Stichting (HLS) wordt ingegaan op enkele recente uitlatingen

over mogelijkheden uit Den Haag voor gemeenten op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Zij handelen over nieuwe invalshoeken als energie en landbouw, etnische minderheden en de positie van vrouwen daar en hier. Indien op deze terreinen in de toekomst daadwerkelijk meer ruimte voor de gemeente gecreeerd wordt dan liggen er grote mogelijkheden om in onze buurt en gemeente de samenhangen tussen de ongelijke machtsverhoudingen daar en bij ons te verduidelijken en er wat aan te doen.

In *Amsterdam* krijgt de themagroep "Vrede en Ontwikkeling" een intensieve begeleiding. Deze groep, een voortzetting van een HLS-scholingsgroep, zal zich binnenkort gaan verbreden tot een steungroep voor de weldra gezamenlijk radikaal-linkse raadsfractie. Er zijn kontakten gelegd met *Rotterdam, Leiden, Breda* en andere afdelingen. Wij hopen met het voor ieder beschikbare materiaal en het netwerk van kontakten een nieuwe impuls te geven aan de afdelingen in het land. Als men zich nu reeds aangesproken voelt hopen wij op een telefoontje of een schriftelijk bericht. Zo ontbreekt het ons nog aan voldoende zicht op de mogelijkheden en ervaringen in kleine afdelingen in middelgrote en kleinere gemeenten.

Kontakten met kritische groepen van boeren en boerinnen zal daarbij van belang zijn vanwege de inbreng in de discussies over de relaties met landbouw en milieu.

Wij hopen al werkend niet alleen meer zicht te krijgen op de samenhangen tussen milieu, vredes-, vrouwen- en ontwikkelingsproblematiek, die juist op het plaatselijke niveau naar voren komen, maar vooral ook ruimte te krijgen voor het tot werkelijkheid brengen van onze radikaal-linkse visie.

JAAP SPELBERG
IETEK WITTEVEEN

"*Doorbrek de Gemeentegrenzen*"; uitgave HLS, 1984. Brochure over ontwikkelingssamenwerking en Gemeentebestuur voor HLS-studiedag Zwolle.

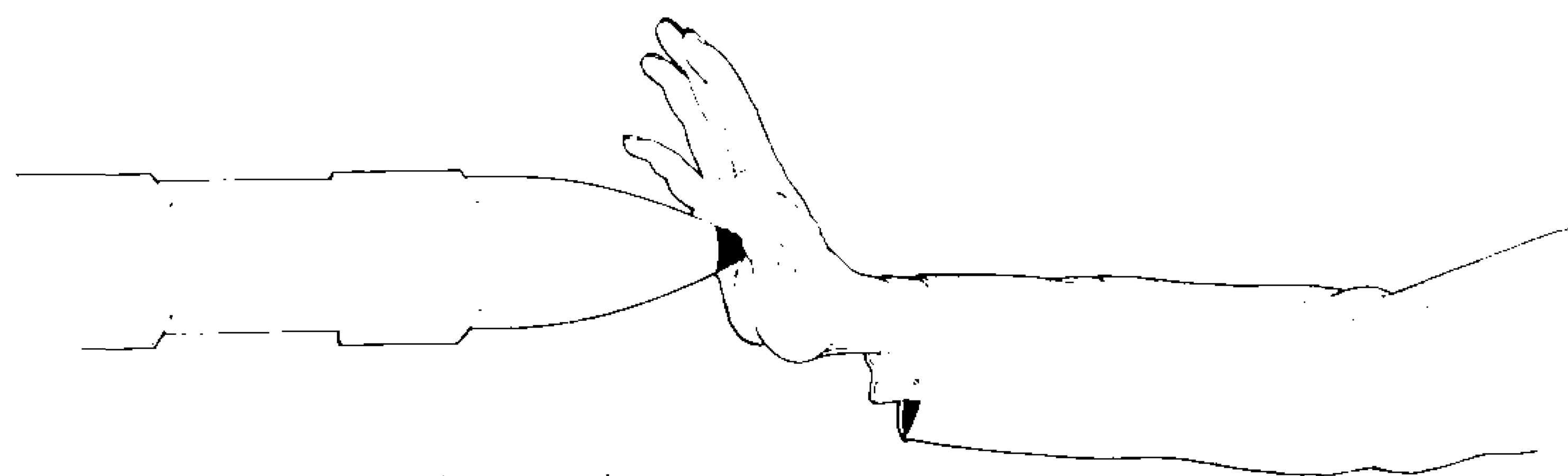
"*Gemeenten en Ontwikkelingssamenwerking*"; brochure van de gezamenlijke ministeries (ontw. samenwerking en binnenlandse zaken) gratis te bestellen bij de Voorlichtingsdienst, postbus 200061, 2500 EB Den Haag (tel. 020 - 48 41 60).

Boycot van ongewenst fruit kan een voorbeeld zijn van plaatselijk beleid

foto: Piet den Blanken

Kunt u de wereld een beetje veiliger maken als u af en toe een bedragje spaart bij de A.S.N.?

Kan de wereld een beetje veiliger worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Kunnen die paar tientjes per maand er voor zorgen, dat er meer en goedkopere huizen gebouwd worden? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U teit uw idealen.

Als op meer dan 80.000 spaarrekeningen samen meer dan 450 miljoen gulden is ingelegd bij de A.S.N., kan dat inderdaad.

Want de Algemene Spaarbank voor Nederland, voortgekomen uit de vakbeweging, doet goede dingen met uw geld. Belegt het in sociale woningbouw. Geeft leningen aan maatschappelijk nuttige organisaties. Steunt het streven naar een schoner milieu. En is uiterst

principeel als het gaat om: beleggen in landen met regimes als Zuid-Afrika of Chili. Dat gebeurt niet. Nu niet. En nooit.

Hoe meer mensen sparen bij de A.S.N., hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed uit te oefenen. Om principeel stelling te nemen. Bij zo'n spaarbank hoort uw spaargeld thuis. Welkom.

Sparen via uw girorekening: snel en eenvoudig.

U kunt bij de A.S.N. op veel manieren sparen. De makkelijkste is via uw eigen girorekening. Inleggen of opnemen van uw spaargeld doet u thuis, met de postgiro.

DENKEN én DOEN

weekends/werkgroepen/
reizen/vriendinnen/
kampen/theater/muziek/
politiek/natuur/milieu/

De Nivon jeugd en jongeren vinden deze maatschappij onrechtvaardig. We denken en praten over hoe het anders kan. Maar daar laten we het niet bij. De Nivon jeugd en jongeren organiseren talloze activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen. Iedereen tussen de 6 en 25 kan terecht bij Nivon jeugd en jongeren. Voor de weekends, die worden opgezet rond een centraal thema, voor de werkgroepen, de reizen, de kampen, enzovoorts. Bij Nivon jeugd en jongeren leer je omgaan met de natuur en met andere mensen. En ook met: macht en gezag. Want we zijn er op uit om de vaste rolpatronen te doorbreken.

Geïnteresseerd?
Nieuwsgierig?

Vraag het programmaboekje aan bij:

Nivon jeugd & jongeren / P2

Antwoordnummer 2519

1007 TL Amsterdam

Een postzegel is niet nodig.

Bellen kan ook: 020-626003

NIVON

JEUGD & JONGEREN

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
de andere bank met dezelfde rente

PORTUGAL WELKOM IN DE EEG!!

Op 25 april 1974 maakte de Anjerrevolutie een eind aan bijna een halve eeuw fascistische dictatuur in Portugal. In anderhalf jaar tijd werden vele verworvenheden bereikt door de Portugese bevolking.

Sleutelsectoren, zoals het bank- en verzekeringswezen, luchtvaart-, bus- en scheepvaartmaatschappijen, electriciteits- en cementbedrijven werden genationaliseerd. Zo kregen de arbeiders zeggenschap in meer dan 70 procent van het economisch leven. Veelal werkloze landarbeiders bezetten in het zuiden ruim 1 miljoen hectare grond die de grootgrondbezitters braak lieten liggen of alleen maar voor hun jachtpartijen gebruikten. Zij richtten hier coöperaties op. De landhervorming, REFORMA AGRÁRIA, was een feit.

Al gauw stak de contra-revolutie de kop op. In niet geringe mate gesteund door behoudende krachten in het buitenland. Het proces dat op 25 april 1974 begon en ervoor zorgde dat de levensstandaard van de Portugese bevolking in 1975 het hoogste niveau aller tijden bereikte, werd afgeremd. In deze lijn lag ook het verzoek in 1977 van de toenmalige premier Soares voor toetreding van Portugal tot de Europese Gemeenschap. Toezeggingen bleven niet uit: als armste land zou Portugal ongekende voordelen en profijt hebben van het rijke Europa. Regionale onevenwichtigheden zouden verdwijnen.

Opeenvolgende regeringen in Portugal hebben in de laatste negen jaar elk hun steentje bijgedragen om Portugal dichterbij de EG te brengen. De resultaten zijn verbluffend:

- De levensstandaard van de bevolking is gezakt tot onder het niveau van 1974;
- Vandaag de dag werken meer dan 200 duizend arbeiders zonder hun loon te krijgen uitbetaald; dit betekent dat ruim een half miljoen mensen zonder inkomsten zitten;
- Van de ruim 600 duizend werklozen ontvangt slechts 10 procent een uitkering;
- het gemiddelde uurloon is in Portugal het laagste vergeleken met de overige EG-landen (de helft van Griekenland en een zesde van Nederland);
- naast een inflatie van zo'n 30 procent is het gemiddelde jaarloon in Portugal in 1984 met 13 procent achteruitgegaan vergeleken met het jaar ervoor.

De consequenties van deze politiek zijn duidelijk zichtbaar. Laten we het district Setúbal als voorbeeld nemen. Tot 1982 was Setúbal het district met het hoogste consumptieniveau. Sindsdien is het afgeleden naar de onderste plaats. Het is een district met een grote industriële potentie (scheepsbouw, petrochemie). Het drama van achterstallige lonen, faillissementen, werkloosheid en alle andere vormen van sociale onevenwichtigheden leiden er in een waarlijk duizelingwekkend tempo toe dat arbeiders, en zelfs hele gezinnen, hun toevlucht nemen tot zelfdoding, gek worden of doelloos door de straten gaan zwerven.

Duizenden gezinnen kunnen hun huur, gas, water en electriciteit niet meer betalen. Nadat het bestaan van sloppenwijken praktisch tot het verleden behoorde, rijzen de krotten en barakken nu weer als paddestoelen uit de grond op.

HONGER

Kinderen zijn de kwetsbaarste slachtoffers van bovengenoemde politiek die het spook van de honger weer doet rondwaren in Portugal. Enkele voorbeelden.

José Miguel is 12 jaar oud. Het gezin bestaat uit vader, moeder en zes kinderen in de leeftijd van 10 maanden tot 14 jaar. Het jongste kind is gehandicapt. De vader is melkman en heeft geen vast inkomen. Er zijn maanden dat hij helemaal niets verdient. Het gezin heeft enig profijt van een kleine eigen moestuin. De oudste kinderen lopen de vuilnisvaten af op zoek naar karton om te verkopen. José Miguel's schoolprestaties laten te wensen over. Het is duidelijk te zien dat hij van jongsaf aan een voedseltekort heeft gekend.

Sandra Isabel is 11 jaar oud. Zij heeft vijf zusjes en broers. Haar ouders en haar twee oudste broers hebben geen werk. Het gezinsinkomen is afhankelijk van toevallige klusjes van de vader (steenhouwer van beroep). Als haar moeder een tijdelijk baantje in de huishouding kan vinden, blijft Sandra van school weg omdat zij voor haar zusje van 2 maanden moet zorgen.

Sandra heeft veel leerproblemen. Zij is de laatste tijd veel ziek. Het blijkt dat zij niet voldoende te eten krijgt. Vorig jaar kon ze nog wel eens bij een buurvrouw meeeten. Dit jaar zegt zij zonder ontbijt op school te komen.

José Maria is een jongen van acht jaar. Hij woont met zijn moeder en vier broertjes en zusjes in een zelfgebouwde barak, die in een deplorabele staat verkeert. Zijn vader heeft het huis zes jaar geleden verlaten, na de geboorte van het jongste kind. De moeder is heel ziekelijk en heeft geen werk. Het gezin leeft van aalmoezen. Ook José heeft grote leermoeilijkheden op school. Niet in het minst door de sociale en economische situatie thuis. Er zijn dagen dat hij op school komt zonder ontbijt te hebben gehad.

Dit zijn slechts drie voorbeelden uit duizenden.

DEZE KINDEREN HEBBEN RECHT OP EEN TOEKOMST!!!

ONRECHT

Het bovenstaande laat zien hoe de Portugese regeringen in de laatste jaren staan tegenover de rechten van de burgers.

Hoe staat het er op dit vlak voor in de landhervormingsgebieden? De aanvallen op de landarbeiders uit de Alentejo gaan nog steeds door. Met behulp van het repressie-apparaat – Republikeinse Garde, uigerust met wapens, jeeps, honden en paarden – worden grondstukken van de landbouwcoöperaties afgepakt en in handen gespeeld van grootgrondbezitters en hun vriendjes. Deze grondoverdrachten zijn in bijna alle gevallen gebaseerd op onwettige bepalingen.

De landarbeiders en hun organisaties hebben hiertegen al talloze gerechtelijke processen aangespannen. Er liggen op dit moment nog steeds ruim 300 uitspraken van het Hoog Administratief Gerechtshof – ten gunste van de landarbeiders – te wachten op naleving door het ministerie van landbouw. Dit houdt zich echter oostindisch doof.

De onwettige praktijken hebben er in de afgelopen jaren toe geleid dat tienduizenden landarbeiders (en met name vrouwen) werkloos zijn geworden. In plaats van nuttig te kunnen produceren ten gunste van de economie, zodat Portugal minder afhankelijk zou zijn van de import van voedingsmiddelen, moeten zij nu langs de kant toekijken hoe het land weer braak ligt omdat de grootgrondbezitters geen boodschap hebben aan exploitatie van de grond.

Is dit het recht dat hen wacht na toetreding tot de EEG?

IS EEN STAAT, DIE ZIJN EIGEN WETTEN EN RECHTBANKEN NIET RESPECTEERT, DEMOCRATISCH?

Ondanks negen jaar van een voortdurend offensief tegen de landhervorming, staan dankzij het hardnekkig verzet van de landarbeiders en hun organisaties nog 330 landbouwcoöperaties overeind. Deze beslaan zo'n 428.000 hectare grond en bieden werk aan ongeveer 20.000 landarbeiders.

DE PORTUGESE LANDARBEIDERS HEBBEN UW STEUN NODIG!!!

HELP NU

Vele bewonerscommissies, verenigingen, coöperaties en vakbonden in Setúbal hebben dringend hulp nodig. Uw financiële bijdrage kan worden aangewend voor structurele hulp (b.v. verbetering woonomstandigheden), sociaal-culturele hulp (b.v. alfabetisering en/of humanitaire hulp). U kunt bijvoorbeeld een kind uit Setúbal financieel adopteren. U kunt ook zelf, op eenvoudige wijze, gebruikte kleding naar organisaties of gezinnen in Setúbal opsturen.

Om belangstellenden kennis te laten maken met de Portugese problematiek, wordt in het voorjaar van 1986 een volledig verzorgde reis naar Portugal georganiseerd, met veel bezoeken en ontmoetingen. Datum: van 21 april tot 5 mei. Richtprijs: f 1.700,- à f 1.800,-.

Het PORTUGAL BULLETTIN verschaft regelmatige informatie over de politieke, economische en sociale situatie in Portugal. Voor f 7,50 ontvangt u drie nummers.

Maak uw bijdrage over op onderstaand gironummer. Vermeldt aan de voorzijde van uw overschrijving waarvoor de steun is bedoeld en/of waarover u meer informatie wilt ontvangen (b.v. adoptie/kleding/reis).

GIRO 50.10.300

TULIPA VERMELHA, Postbus 12039, Amsterdam ZO

Arbeidstijdverkorting

IS DAT NOOG WEL LINKS

Een oude discussie is weer terug: kunnen rechtse vrouwen feministisch zijn? Of zijn alleen socialistische vrouwen echt feministisch? Wat doen de PSP-vrouwen in een club met vrouwen uit de VVD, en het Katholiek Vrouwengilde, waar een "politiek-neutraal" plan voor arbeidstijdverkorting tot 25 uur per week in 1995 wordt gemaakt? Volgens Elsbeth Etty in het oktobernummer van 'Katijf' is dit plan "...de zoveelste stap op weg naar volstreekte depolitiseren en defeminisering van de vrouwenbeweging". Volgens Etty is breedheid goed en nodig, maar breedheid die ten koste gaat van politiek scherpte zou behalve stapels papier gevuld met compromissen helemaal niets opleveren.

Juist vanuit de progressieve vrouwenbeweging is aan het begin van de jaren zeventig de herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid als maatschappelijk discussiepunt ingebracht: de vijfjarige arbeidsdag in loondienst voor iedereen, zodat men tijd overhoudt voor huishoudelijke arbeid en vrijwillig(st)erswerk. Door de vijfjarige werkdag zou de deelname van vrouwen aan betaalde arbeid bevorderd worden.

Intussen is er een geleidelijke arbeidstijdverkorting tot stand aan het komen. Voor vrouwen heeft dat er nog niet toe geleid dat de kans op betaalde arbeid toeneemt. Dit heeft voor een groot gedeelte te maken met de geleidelijkheid van de invoering van de verkorting van arbeidstijdverkorting, maar ook met de stijging van de arbeidsproductiviteit. Een produktiviteitsstijging die zich voordoet als gevolg van onder andere technologische vernieuwingen en die de laatste jaren de omvang van arbeidstijdverkorting ver overtreft.

Uit bezorgdheid over de trage voortgang van de herverdeling van de arbeid is vanuit 'De Populier' een paar jaar geleden de *Vrouwenwerkgroep herverdeling betaalde en onbetaalde arbeid* opgericht. Deze werkgroep bestaat uit vele organisaties, van VVD-vrouwen en christelijke platelandsvrouwen tot en met CPN- en PSP-vrouwen. Zij organiseerden in september jl. een kongres waarop bovengenoemd plan gepresenteerd werd.

Het plan geeft aan hoe een 25-urige werkweek in 1995 kan worden betaald. De arbeidstijdverkorting wordt betaald uit de produktiviteitsstijging. De bestaande (inkomens)verhoudingen worden daarbij niet wezenlijk aangetast, zoals in het september-nummer van 'Bevrijding' al is beschreven. Is zo'n plan daarmee strijdig met PSP-doelstellingen?

Nee, dat is het niet. Het vergroot de kansen op betaalde arbeid voor onder andere vrouwen. Het stelt meer mensen in de gelegenheid om een financieel onafhankelijk bestaan te leiden. Het geeft ook meer mensen de kans om zich via deelname aan het betaalde arbeidsproces in te zetten voor verbetering van de kwaliteit van de betaalde arbeid. Het lijkt ons dan ook te somber om te stellen dat het helemaal niets oplevert.

Brede beweging

Een vergelijking komt op met het KKN (Komitee Kruisraketten Nee). Daar voert de PSP actie tegen de kruisvluchtwapens, als onderdeel van wat de PSP wil, namelijk totale ontwapening. Niet dat de hele PSP daar enthousiast over is, doch dan gaat de discussie vooral over de vraag waar de prioriteit van de PSP ligt en niet zozeer om de vraag of het KKN-uitgangspunt strijdig is met het PSP-programma.

Dat laatste ligt ingewikkelder bij de discussie over arbeidstijdverkorting. Een 'kompromis' op het gebied van de arbeidstijdverkorting kan een langzame invoering wel degelijk op gespannen voet staan met belangrijke doeleinden die wij aan de realisering van de arbeidstijdverkorting koppelen. Wij zijn niet voor een algemene arbeidstijdverkorting om alleen maar de werkloosheid onder de witte mannen beter te verdelen of op te lossen. Wij wilden juist herverdeling van alle arbeid, zowel binnens- als buitenshuis over alle vrouwen en alle mannen.

De nadelen van de huidige, langzaam ingevoerde arbeidstijdverkorting zijn bekend: weinig arbeidstijdverkorting per dag of per week, maar veelal roostervrije dagen; koopkrachtaantasting; weinig herbezetting.

Daar komt nog bij dat samengaan met processen van arbeidstijdverkorting en invoering van nieuwe technologieën "flexibele" arbeidsvoorwaarden worden doorgevoerd in de vorm van onder andere afroepkontrakten en kleine deeltijdkontrakten.

Van het effect van zo'n geringe arbeidstijdverkorting op de herverdeling van huishoudelijke arbeid hoeft men geen illusies te hebben. Bovendien zal het op een later tijdstip omzetten van de huidige roostervrije dagen in arbeidstijdverkorting per dag moeilijk worden. Onderzoek (C.P.B.) wijst overigens uit dat mannen voor elk uur dat zij minder dan 40 uur werkten acht en een halve minuut méér in het huishouden stopten. Die met een vrije vrijdagmiddag trouwens meer...

Aanvaardbaar

De arbeidstijdverkorting, zoals die in het plan van de brede vrouwenwerkgroep rond 'De Populier' naar voren komt, is niet identiek met de opvattingen van de PSP. Het komt echter méér dan in de huidige praktijk het geval is, tegemoet aan onze wensen. Er is sprake van een snellere invoering en van een meer omvangrijke arbeidstijdverkorting in het betaalde arbeidsproces dan tot nu toe in CAO-onderhandelingen is bereikt. Bovendien wordt uitgegaan van handhaving van de koopkracht. Als zodanig is dat winst en als zodanig is dit plan als "tussenstap" zeker aanvaardbaar. Het betekent méér kansen voor "minderheidsgroeperingen" als vrouwen, mensen uit etnische minderheden, jongeren, gedeeltelijk arbeidsongeschikten om (weer) betaald werk te kunnen krijgen.

Door de inbreng van linkse vrouwenorganisaties in zo'n samenwerkingsverband kunnen juist de nadelen van de huidige manier waarop de arbeidstijdverkorting wordt doorgevoerd ter discussie worden gesteld. Een discussie die met rechtse vrouwenorganisaties heel serieus valt te voeren omdat zij zelf ook, vanuit hun belangen bij arbeidstijdverkorting, de bezwaren zien van de nu gerealiseerde wijze van arbeidstijdverkorting.

Ook zij hebben belang bij een andere verdeling van de betaalde en onbetaalde arbeid. Over bijvoorbeeld de financiering van arbeidstijdverkorting lopen de meningen echter al snel uiteen en in die zin zijn deze vrouwenorganisaties erg ver gegaan door het financieringsplan, net als de PSP-vrouwen, als discussiestuk te aanvaarden.

Vertegenwoordigsters van rechtse vrouwenorganisaties moeten zelf ook regelmatig binnen hun organisaties hun deelname aan zo'n breed samengesteld platform toelichten.

Voor voortzetting van de discussie over arbeidstijdverkorting met deze organisaties en binnen deze organisaties is het belangrijk dat ook PSP-vrouwen blijven deelnemen aan zo'n breed samengestelde werkgroep, die overigens wordt omgebouwd tot een 'Associatie voor de 25-urige werkweek'.

Zo'n kongres met veel vrouwen uit alle politieke hoeken is op zichzelf al stimulerend. Vergelijk het eens met een paar jaar geleden; toen bestreden dezelfde groepen elkaar eerder dan dat ze een kongres organiseerden met als gemeenschappelijk doel te komen tot een herverdeling van arbeid tussen vrouwen en mannen.

De vraag of arbeidstijdverkorting en feminisme "linkse" aangeledenheden zijn, kunnen de organisaties zelf laten blijken met hun standpunten over de manier waarop arbeidstijdverkorting moeten worden doorgevoerd.

Daarbij kunnen de door de PSP en anderen ontwikkelde plannen voor een drastische arbeidstijdverkorting een rol spelen in de discussies. Taak van de linkse vrouwenorganisaties is het juist om politieke keuzes in te brengen en te verdedigen om het proces van arbeidstijdverkorting te versnellen.

TITIA BOS
CORA MULDER

OPROEP

Met Fred van der Spek zullen een aantal mensen de PSP verlaten. Hoe je daar verder ook over denkt, het gevolg is in ieder geval dat de partijorganisatie daardoor wordt verzwakt en dat is nou net iets wat we zeker nu, aan het begin van de verkiezingscampagne, niet kunnen gebruiken.

Daarom een dringende oproep aan allen om actief op zoek te gaan naar nieuwe leden. We hebben wat te bieden: een prima verkiezingsprogramma, een koplijst voor de verkiezingen die voluit achter dat programma staat. We gaan er als zelfstandige partij tegenaan – dat betekent dan ook dat we het van de eigen kracht zullen moeten hebben. Bij het partijbureau is nog steeds de brochure voor nieuwe leden "In Vredesnaam" – geschreven door John Hontelez – verkrijgbaar. Bestel er een aantal van en geef ze door aan mensen in uw omgeving die eigenlijk al veel langer geleden lid hadden moeten worden, maar er om de één of andere reden niet toe kwamen. Nu hebben we iedereen écht hard nodig – ga er dus eens achteraan!

Henk Branderhorst

EEN BITTERE AFDRONK

"De wijnen uit Zuid-Afrika worden gelukkig nog niet getroffen door een boycot of aktie", beweert Otto Lenselink, één van de meest aktieve importeurs van Kaapse wijnen in ons land.

Daar moet verandering in komen. Momenteel zetten zo'n driehonderd plaatselijke groepen zich in voor een produktenboycot van Zuidafrikaanse levensmiddelen. Naast het voorlichten van konsumenten zijn vele winkels en winkelketens benaderd met het verzoek geen produkten uit de Apartheidsstaat meer in te kopen. 'Pluk geen vruchten van Apartheid' is het motto van de aktie, die tot nu toe al een aantal belangrijke suksessen kent: veertig grote winkelketens in Nederland, waaronder Ahold (Albert Heijn), Vendex, Albrecht en Dirk van der Broek en vele kleine winkels hebben toegezegd om aan dat verzoek te voldoen.

Met de feestdagen van eind december voor de deur werd er speciale aandacht besteed aan de Zuidafrikaanse wijnen. De invoer van wijn uit dit land is de eerste acht maanden van dit jaar verdubbeld ten opzichte van dezelfde periode in 1984. Vanaf half december werden diverse winkeliers, die de Zuidafrikaanse wijnen in hun pakket hadden, aangesproken op hun verantwoordelijkheid. Daarnaast werden de konsumenten geïnformeerd en opgeroepen deze wel erg 'wrange' wijn te laten staan.

Zuid-Afrika verdient veel geld aan de export van landbouwprodukten, terwijl veel zwarten – waaronder veel kinderen – ondervoed zijn. Kindersterfte in de zogenaamde 'thuislanden' behoort tot de hoogste in de wereld. De blanke boeren hebben het goede land in bezit genomen. De grond van de zwarte bevolking is onteigend. De

verspreiding van het landbouwgif wordt met een traktor en sproeiers gedaan. Een van de essentiële voorwaarden voor het werken met die chemikalien zijn het dragen van beschermende kleding en het voldoende aanwezig zijn van water om je zelf te kunnen wassen. Beide voorwaarden ontbreken. De landarbeiders eten op het land dat ze zelf net bespoten hebben. Ze werken ook vaak in kleding die doordrenkt is van het gif. Onlangs was in het blad 'Bijeen' (het nummer van november '85) te lezen dat er ieder jaar zo'n 1600 arbeiders en arbeidsters overlijden aan één of andere vorm van vergiftiging.

Zuid-Afrika produceert drie procent van de wereldwijnpromotie. De Verenigde Staten staan bovenaan de lijst van landen die de Zuidafrikaanse wijn importeren, gevolgd door Engeland, Duitsland en Japan. Volgens de Nederlandse wijnimporteur Lenselink "komt dat toch wel Ne

**BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA**

Geen tv-beelden meer uit
Zuid-Afrika en Namibie.
Het apartheidsregime probeert door censuur het massale verzet tegen de apartheid uit het wereldnieuws te halen.

**Maar het verzet gaat onverminderd door.
Steun die strijd
Steun het ANC en de SWAPO**

**GIRO 26655
AMSTERDAM**

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel.020-270801
1012 DJ Amsterdam

BOYKOT PRODUKTEN UIT ZUID-AFRIKA

Afrikanen, die 75 procent van de bevolking van Zuid-Afrika uitmaken, hebben slechts recht op 13,6 procent van het land.

Zwarte landarbeiders worden nog slechter betaald dan fabrieksarbeiders. Zij worden vaak als slaven behandeld. De blanke boeren regelen naar eigen goeddunken het loon, de arbeidsomstandigheden, de werktijden, het voedselrantsoen en de huisvesting. Veel landarbeiders op de wijnboerderijen worden voor een deel uitbetaald in wijn in plaats van in geld.

Vooraf zwarte vrouwen hebben het zwaar te verduren. Ze verdienen vaak maar de helft van het toch al zeer lage loon van de mannen. Zo'n zestigduizend zwarte kinderen, van tussen de negen en veertien jaar, werken op het land voor maximaal zestien gulden per maand.

Met name vrouwen en kinderen werken op de wijnboerderijen als seizoenarbeiders. Het werk voor de kinderen houdt veel irrigatiewerk in. Voor het bevoeien van het land krijgen de boeren, door het tekort aan water, vaak maar een beperkt aantal 'wateruren' toegewezen, waardoor er vaak 's nachts moet worden doorgevoerd. De kinderen moeten vaak samen met de mannelijke arbeiders de irrigatiepijpen met de hand en om de drie uur verplaatsen.

De arbeiders op de wijnboerderijen hebben ook te lijden onder de chemische ongediertebestrijding. Die middelen maken de toch al slechte arbeidsomstandigheden nog gevaarlijker. De

derland". In de eerste acht maanden van '85 importeerde ons land 138.791 liter, maar in de zelfde periode van '85 was dat al 320.129 liter. Een interessant detail is dat het grootste deel van deze wijn niet in flessen maar 'op fust' op het land binnen komt, dus in vaten. De wijn wordt hier dus gebotteld (in flessen gedaan). Of het om de etiketten van die flessen helemaal duidelijk wordt dat het om Zuidafrikaanse wijn gaat, is twijfelachtig. Daarnaast voert Nederland Zuidafrikaanse wijn in via andere landen. Het Nederlandse *Produktschap voor de Akkerbouw* heeft wel gegevens daarover, maar die worden niet gepubliceerd.

De belangrijkste importeurs van Zuidafrikaanse wijnen in ons land zijn de eerder genoemde *Otto Lenselink Wijnimport* uit Amsterdam, *naam Kaapkelder BV* uit Teuge, *Caves Hubert (Heesch)* en *Nederburg Wijnen Nederland* uit Amsterdam. De belangrijkste wijnmerken zijn *Meeuwse Lust*, *Zandvliet*, *Allesverloren Swartland*, *Mijnring*, *Onzerust*, *Meerdendaal*, *Fleur du Cap*, *Goden Hoop* en *Koopmanskloof*.

ROEL SANDVOOR

Meer informatie over de aktie en over het aktiemateriaal: Komitee Zuidelijk Afrika, Oudezijds Achterburgwal 173, Amsterdam, (020) 27 08 01.

Voor dit artikel werd gebruik gemaakt van aktiemateriaal van het Komitee en een artikel van Lorette Jongjans en Madeleine Maurick uit 'Amandla'.

Chloor in het zwembad. De actiegroep Kindervuist heeft een brochure uitgegeven over het gebruik van chloor in zwembadwater met daarin de resultaten van een onderzoek onder ruim 500 kinderen: prikkende ogen, last van de keel, jeukende huid. Een alternatief voor chloor is de toevoeging van zout. De brochure (56 pagina's) kost f 7,50. Bestellen: Stichting Kindervuist, Postbus 9899, Utrecht, tel.: 03402 - 626 69.

Hoe verder met de vrede? Moet de vredesbeweging blijven demonstreren, moeten we blokkeren, denken we aan burgerlijke ongehoorzaamheid? De Stichting Geweldloze Weerbaarheid organiseert trainingen over deze onderwerpen. Nadere informatie: Trainerskollektief, 3e Hugo de Grootstr. 7, Amsterdam, 020 - 84 57 90 (alleen op maandagen).

Leermiddelendag. De Stichting Burgerschapskunde organiseert vrijdag 31 januari voor de vierde keer de Leermiddelendag Maatschappijleer. De dag is bedoeld voor leraren, werkers uit de volwasseneneducatie, vormingswerkers, cursusleiders e.d. Materiaal wordt gepresenteerd door uitgeverijen, actiegroepen, partijen, vakbonden, instituten enz. Plaats: De Flint, Coninckstr. 60, Amersfoort. Tijden: 14.00 tot 21.00 uur. Info: Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden, 071 - 12 18 41.

Minderheden. De Rooie Rat, de linkse boekhandel uit Utrecht (Oude Gracht 65, tel.: 030 - 31 71 89), publiceerde onlangs een literatuurlijst over 'minderheden'. Een overzichtlijst van boeken, brochures, mappen en skripties over het onderwerp etnische minderheden. De titels zijn gegroepeerd naar een aantal thema's, als 'onderwijs', 'arbeid' en 'religie'. Bestellen door storting van f 1,25 op postgiro 4435181 t.n.v. St. Roodboek/Utrecht o.v.v. 'minderheden-lijst'.

Mannenkrant. Vorige maand verscheen het eerste nummer van de 'Mannenkrant', een nieuw landelijk emancipatieblad voor mannen. De krant, die maandelijks gaat verschijnen, is een uitgave van de gelijknamige Stichting en belicht het 'mijn-zijn vanuit politiek, werk, relaties, seks, sport, mode' enzovoorts. In het eerste nummer interviews met Annelien Kappeyne v.d. Coppello (staatssecretaris) en Ruud Gullit (voetballer). Losse nummers (in betere boekhandel en kiosk) f 3,50. Nadere info: Isebrandtsheerd 146, Groningen, 050 - 42 21 10.

Koffieplukken. Het Nicaragua Komitee organiseert binnenkort een brigade die vier weken in Nicaragua gaat helpen bij de koffiepluk. Daarna volgt een tweeweekse reis door het land. Totale kosten f 2700,-. Maximum aantal deelnemers bedraagt 15 personen. Info: José Pauw, Kroeselaan 287, Utrecht, 030 - 96 05 53.

Konversie. Sinds kort verschijnt het Kampagneblad Stop de Wapenhandel van Pax Christi zelfstandig. In het laatst verschenen nummer o.a. een interview met PvdA'er Bram Stemerding, een gesprek met Jan van Houwelingen (staatssecretaris van defensie) en een gesprek over het konversieplatform WOMI in Tilburg (waaraan Bevrijding onlangs ook aandacht besteedde). Abonnement f 25,- (6 nrs.). Adres: Celebesstr. 60, Den Haag, 070 - 63 19 31.

Warmte in Woensdrecht. Het vredeskamp in Woensdrecht zit in de kou. Met het invallen van de winter is er krapte ontstaan aan dekens. Daarom een oproep: lever wat warmte voor Woensdrecht. Vervoer kan geregeld worden. Telefoon: 01646 - 5183.

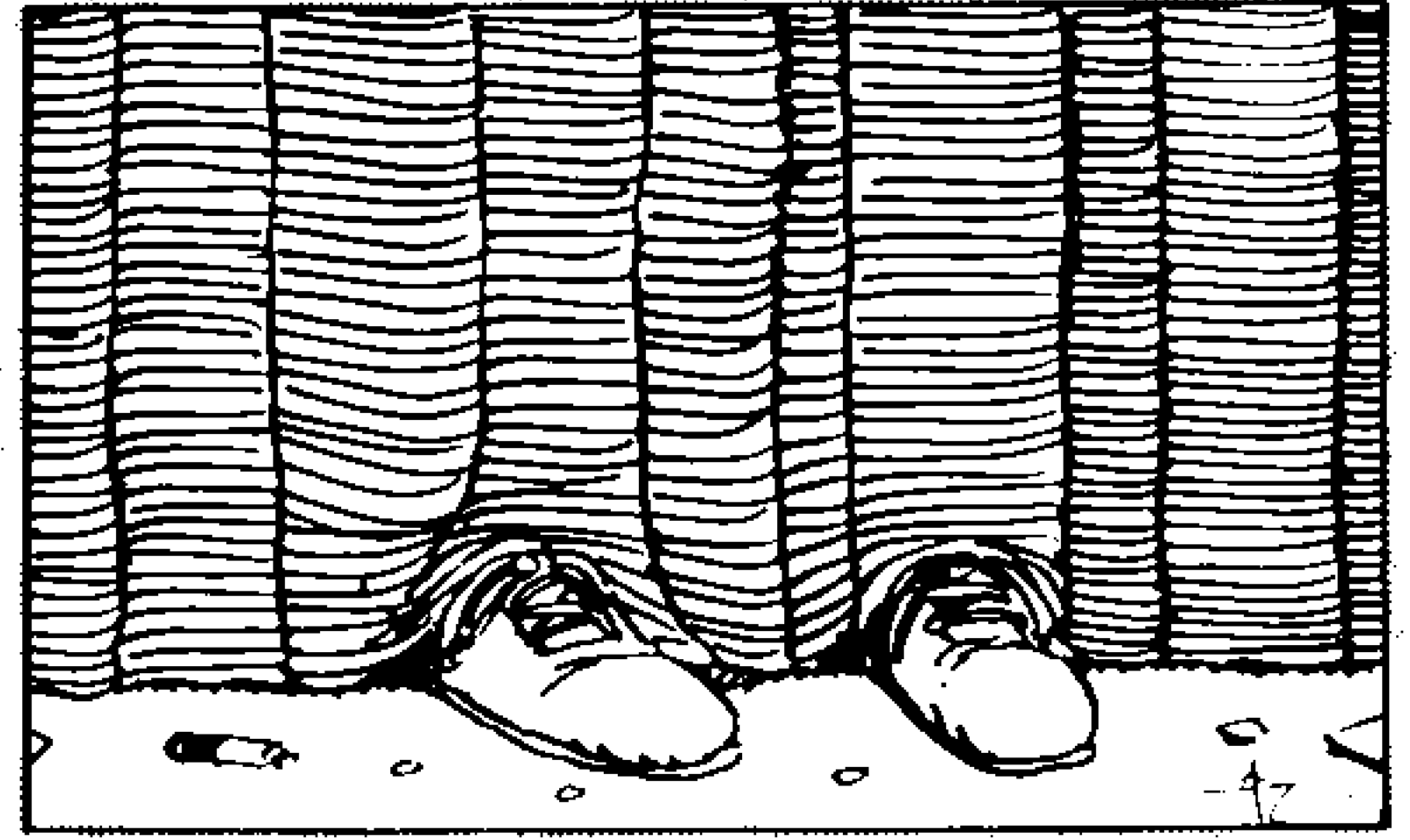
Portugal. Tulipa Vermelha, de solidariteitsorganisatie met Portugal, organiseert rond de herdenking van de Anjerrevolutie op 25 april een reis naar Portugal. In de reis o.a. een bezoek aan een landbouwcoöperatie, ontmoetingen met vakbondsleden en politici. Prijs incl. hotels en maaltijden ca. f 17,00,-. Nadere info: Postbus 12039, Amsterdam.

Viet Nam. Enige jaren geleden zamelde het Medisch Comité Nederland-Viet Nam geld in voor een ziekenhuis in de plaats Dong Ha. Dat ziekenhuis werd toen ook gebouwd. Maar nu, in oktober '85, werd het zwaar getroffen door een tyfoon. Alle daken van de laboratoria en de personeelswoningen werd weggeblazen. Een groot deel van de medicijnvoorraad ging verloren. Het Medisch Comité startte daarom een actie onder het motto 'Dong Ha onderdak'. Stort een gift op postgiro 1090400 t.n.v. het Comité met vermelding van 'Dong Ha'.

Anti-racistische vorming. Onlangs verscheen een thema-nummer van de 'Projektkrant' (een uitgave van de Rotterdamse stichting 'Samen wonen, samen leven' i.s.m. Onderwijs Wijkprojecten) over anti-racistische vorming. In dit nummer is opgenomen een verslag van het studieproject van het Anti-Racisme Informatie Centrum. Deze krant kost f 4,50. Te bestellen door storting van f 6,80 (incl. porto) op postgiro 4400467 t.n.v. SWSL/Rotterdam o.v.v. Projektkrant 47/48. Adres: Oostmaaslaan 950, Rotterdam, 010 - 65 07 00.

Woensdrecht. De vredesgroepen in Woensdrecht hebben een folder uitgebracht met een praktisch overzicht om wegwijs te raken in de plaats waar de kruisraketten geplaatst zouden moeten worden. Het is, kortweg, een aangepaste alternatieve 'gemeentegids'. Te bestellen door overmaking van f 1,10 naar postgiro 5543472 t.n.v. H. Glazenburg-Hoogerheide o.v.v. 'Wie, wat, waar in Woensdrecht'.

PSP-vrouwen-training. De PSP-vrouwen in Amsterdam organiseren in het weekend van 7, 8 en 9 maart een spreeksterstraining in Vormingscentrum De Born. Het is bedoeld voor vrouwen die beter willen praten in het openbaar en zich willen verweren op vergaderingen en congressen. Kosten naar draagkracht. Nadere info: PSP, Josje Adriaansen, Postbus 700, Amsterdam.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Helaas moest ik vroegtijdig het kongres van de PSP verlaten, zodat ik het Wilhelmus van de socialistische beweging - de 'Internationale' - zelf niet uit volle borst mee kon zingen. Met een rotvaart van ver boven de 100 km per uur reed ik in mijn privé-auto naar huis, terwijl ik schuld bewust dacht aan het vistuigage achter in de kofferbak. Ik zou nu wel na dit PSP-kongres mijn lidmaatschap van de internationale sportvissersvereniging 'Soft Hook' moeten opzeggen ondanks de visvriendelijke haken, die ik gebruikte.

Op tijd kwam ik thuis om naar een radio-uitzending over het mensenrechtenbeleid te luisteren. Tot mijn stom-makende verbazing hoorde ik, dat D'66, PvdA en CDA voor een verdubbeling van het aantal op te nemen vluchtelingen in Nederland waren. Ja, ze hadden zelfs met overtuiging de motie-Van Es ondersteund, waarin aan de regering om die verdubbeling gevraagd werd. Maar wat een onzin! En het ging niet om een verdubbeling tot 3000 vluchtelingen, zoals zij zeiden, maar om een verdubbeling van 250 tot 500 mensen! Bovendien was het de PvdA die om uitstel van stemming over die motie gevraagd had, omdat ze niet wist, of ze er wel vóór zou zijn! Boeiend, dat Kamerleden die van toeten noch blazen weten, doen alsof ze de grootste weldoener van de vluchtende mensheid zijn!

De motie, oorspronkelijk door Andrée van Es ingediend en op verzoek door de PSP-fractie aangehouden, werd later door Fred van der Spek - vóór het Wijkaanzeese kongres - opnieuw ingediend. Het maakt weinig uit wie zo iets indient. Het gaat niet om de persoon, maar om de zaak.

Ik dacht, dat dat ook voor PSP-kongressen gold, maar er zijn PSP'ers, die er anders over denken. Die prijzen eerst Titia Bos de hemel in omdat ze zo goed is en laten haar, als het hen even later zo beter uitkomt, als een baksteen vallen. Mocht dat denken gaan overheersen, dan zal ik na de revolutie deze mensen stenen geven om mijn kinderen te redden. Ik hou van de taaie Sisyphus, maar meer nog hou ik van Rea, de gemalin van de menseneter Kronos. Zij gaf hem stenen in plaats van kinderen te eten.

CHRIS HUINDER

DE KASTANJES UIT HET VUUR

Na de enorme golf van publiciteit rond de gebeurtenissen in Zuid-Afrika is het land weer wat uit het nieuws verdwenen. De verhevigde perscensuur is daar niet vreemd aan.

Maar in het land van het Apartheidsregime is het verre van rustig. Daar gaat de strijd gewoon door. En ook ver daarbuiten: de Wereldraad van Kerken nam stelling en in ons land heeft de boycotactie tegen producten en toeristische reizen al het nodige succes geboekt.

Sietse Bosgra, van het Komitee Zuidelijk Afrika, maakt een tussentijdse balans op aan het begin van een nieuw aktiejaar.

Het is soms moeilijk om vanuit Europa te volgen, hoe de situatie in Zuid-Afrika zich ontwikkelt. Natuurlijk, we herinneren ons nog de beelden van het verzet van de zwarte bevolking, die tot voor kort elke avond op ons televisiescherm verschenen en die nu zeldzaam zijn geworden dankzij de verscherpte perscensuur. Dat verzet gaat door, dat blijkt wel uit de kranten. Maar dat zijn uiterlijke kenmerken. Wat is er werkelijk aan de hand, wat voelen en denken de mensen in Zuid-Afrika die voor de veranderingen moeten zorgen?

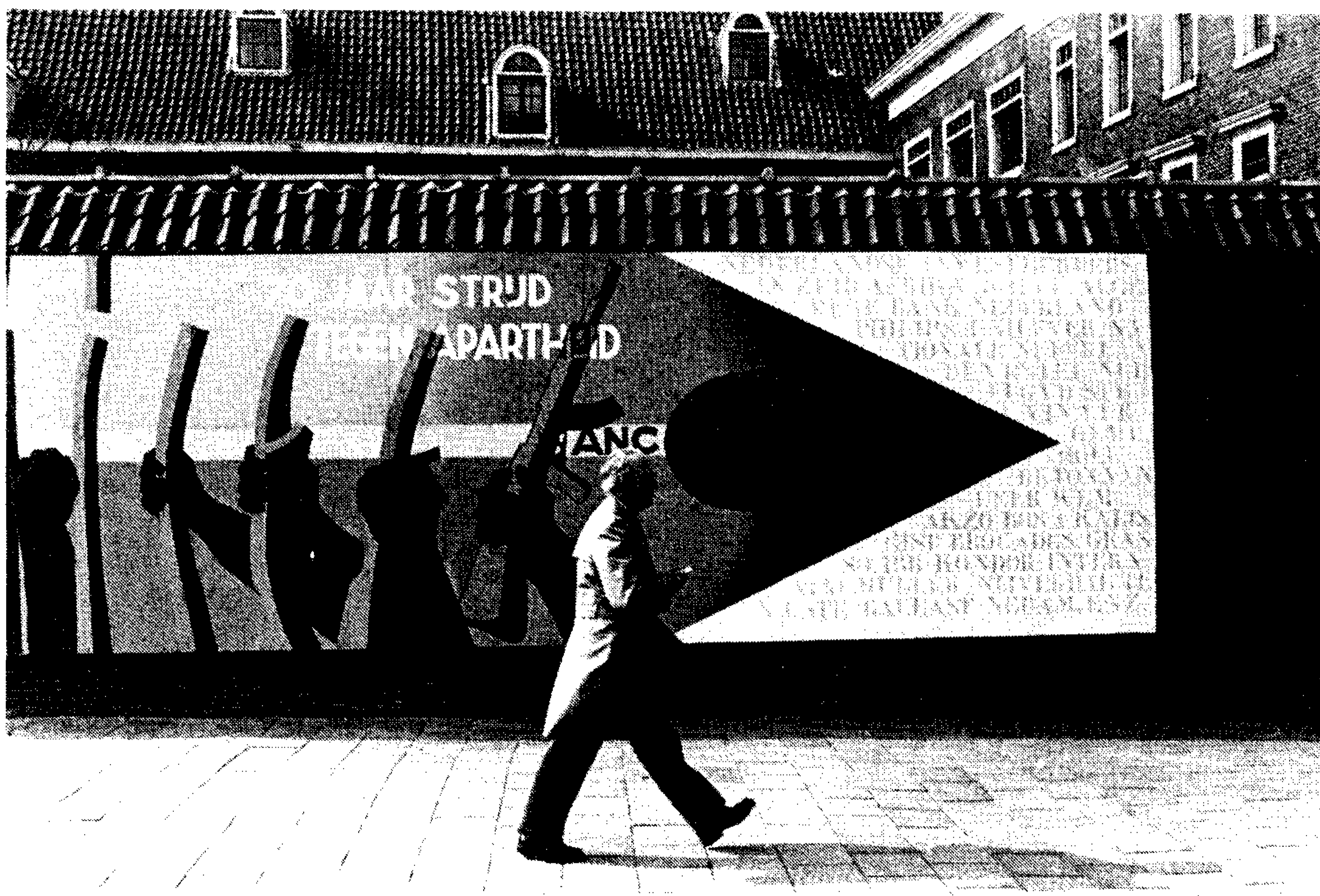
"Het Zuid-Afrika van vandaag kun je niet meer vergelijken met het Zuid-Afrika van één of twee jaar geleden, en dat wordt in Europa nog te weinig begrepen", zegt *Beyers Naudé*. "De zwarte bevolking is het laatste jaar enorm geradicaliseerd. Men is nu bereid tot het bittere einde door te vechten. De haat is groot, niet alleen tegen het blanke regime, maar ook en vooral tegen de zwarte kollaborateurs." Bij die kollaborateurs wordt in de eerste plaats gedacht aan *Gatsha Buthelezi* van de Inkhata-beweging. Buthelezi is gehaat, omdat zijn Inkhata-krijgers dood en verderf zaaien onder de Zuidafrikanen, die zich via *UDF*, zwarte vakbonden of scholierenstakingen verzetten tegen het apartheidsregime. Tientallen mensen werden door deze krijgers gedood, velen raakten gewond of zagen hun huizen afgebrand. Buthelezi is gehaat omdat hij het apartheidsregime in het buitenland actief ondersteunt bij de campagne tegen sancties. *Beyers Naudé* wil solidair zijn met het zwarte verzet, en hij vraagt dat ook van ons in Europa. "Elke samenwerking met Buthelezi betekent een kus van de dood, omdat het onaanvaardbaar is voor het zwarte verzet."

Vreedzaam

Beyers Naudé weigert zich uit te spreken tegen hen die geweld als de enige oplossing voor Zuid-Afrika zien. Hij had altijd gehoopt dat er een vreedzame oplossing mogelijk was, maar hij realiseert zich nu dat deze weg afgesneden is. "Niet omdat de zwarten geen vreedzame veranderingen willen, maar gewoon door het gewelddadige optreden van de regering, door de politie en het leger. Dat heeft de zwarte gemeenschap zo kwaad gemaakt, dat de jongere generatie niet langer bereid is met vreedzame middelen naar veranderingen te streven." Zolang het regime hiermee doorgaat heeft het niet het recht om

anderen op te roepen vreedzame middelen te gebruiken. *Beyers Naudé* spreekt zich nu openlijk uit voor het *ANC*, de bevrijdingsbeweging, omdat de meerderheid van de Zuidafrikanen deze beweging steunt.

Via de mond van *Beyers Naudé* en andere – veelal kerkelijke – leiders uit Zuid-Afrika die in het Westen een breed gehoor vinden, zullen schokgolven naar West-Europa gezonden worden om ook hier tot een veel radicalere stellingname tegen de apartheid te komen. Dat krachtige geluid klonk door op de konsultatie van de Nederlandse Raad van Kerken over Zuid-Afrika. Het geluid klonk even duidelijk op de spoedbijeenkomst van de Wereldraad van Kerken in Harare.

De kerkelijke vertegenwoordigers uit Zuid-Afrika dwongen de daar aanwezige kerkelijke leiders uit het buitenland tot een veel verstrekkender uitspraak dan door velen mogelijk werd geacht. Daarin wordt opgeroepen tot totale sancties en steun aan de bevrijdingsbewegingen. Er wordt niet meer aangedrongen op "hervormingen", op een "dialoog" met het regime, maar nu wordt eenvoudig het verdwijnen van het regime geëist. De Britse en Duitse kerken, die niet zover wilden gaan, werden met sancties door de Zuidafrikaanse kerken bedreigd. Maar de andere kerkleiders lieten zich door de oproep van de Zuidafrikaanse kerken overtuigen.

Vakbonden

Ook de recente oprichting van de grote federatie van vakbonden in Zuid-Afrika, *Cosatu* en de overduidelijke politieke stellingname van deze bond is een teken van de snel toenemende radikaliserende in Zuid-Afrika, en van de groeiende eenheid onder de zwarte bevolking. De politieke lijn van de nieuwe vakbeweging ligt in brede zin in het verlengde van het streven van het *ANC* naar een ongedeeld Zuid-Afrika, waar een ieder onge-

acht huidskleur op basis van gelijkheid kan leven. Net als de kerken zal ook de nieuwe vakbondsfederatie spoedig schokgolven naar het Westen sturen, in dit geval vooral naar de vakbeweging, en vragen om een meer radicale opstelling. Zowel van de kerken als van de vakbeweging wordt zeer duidelijk gevraagd om een totale economische boycot.

Het grote probleem voor zowel kerkelijke als vakbondsleiders in het Westen zal worden, om hun achterban te doordringen van wat er in de harten en hoofden in Zuid-Afrika leeft, en van wat er van ons wordt gevraagd. Hoewel het van groot belang zal zijn, dat de actie zich verbreedt, voorlopig zal links de kastanjes nog wel uit het vuur moeten halen.

In praktisch alle Westerse landen tekent zich daarbij dezelfde ontwikkeling af. De regeringen blijven het regime in Pretoria de hand boven het hoofd houden, ondanks alle jammerklachten over de slechtheid van de apartheid. De aktievoerders blijven druk uitoefenen om het overheidsbeleid om te buigen. Maar de meeste aandacht gaat uit naar akties gericht op konkrete bedrijven. Terwijl de politiek de zaak bestudeert en bediscussieert wordt de boycot via publieke druk gerealiseerd.

In Nederland is er van een brede aanval sprake

op de verkoop van Zuidafrikaanse konsumentenprodukten en op toerisme naar Zuid-Afrika. Alle grote winkelketens hebben nu duidelijke toezeggingen gedaan, de kleine zelfstandige bedrijven blijven over. Als in februari-maart het Zuidafrikaanse fruit weer op de Europese markt komt, zal met name alle aandacht nog eens op deze importen gericht moeten worden. Zuidafrikaanse wijn en andere produkten worden het hele jaar verkocht, en hier valt nog heel wat te doen. Het is van groot belang, waakzaam te zijn en op onderzoek uit te gaan om een eind te maken aan deze steun aan het apartheidsregime.

SIETSE BOSGRA

Voor informatie en aktiemateriaal zijn er twee adressen:

Voor de actie tegen wijn, fruit en andere produkten: *Komitee Zuidelijk Afrika*, O.Z. Achterburgwal 173, 1012 JD, Amsterdam, tel. 020 - 27 08 01.

Voor de actie tegen toerisme: *Werkgroep Kairos*, Kromme Nieuwe Gracht 10, 3512 HG Utrecht, tel. 030 - 31 97 14.

BEVRIJDING

JAARGANG 30 NUMMER 2 FEBRUARI 1986 PRIJS f 2,50

AKTIEF VOOR SOCIALISME
EN ONTWAPENING

KOMMENTAAR

Armoedig

Fred van der Spek heeft besloten zijn zetel niet aan de PSP terug te geven – hij blijft "op persoonlijke titel" tot aan de verkiezingen in de Kamer zitten. Tegelijkertijd treedt hij op als lijsttrekker van de nieuwe PSO, de Partij voor Socialisme en Ontwapening.

Het één is natuurlijk niet van het ander te scheiden. Kort en goed komt het er op neer dat Fred en de PSO er met een PSP-zetel vandoor zijn gegaan. Zoals Aad Sweep er met een Brabantse statenzetel tussenuit is geknepen, gevolgd door enkele gemeenteraadsleden. Fraai is anders en de kiezers moeten er straks maar een antwoord op geven.

Ook op een aantal andere gebieden slaagt de PSO er niet in aan de eigen partij een oorspronkelijke vorm te geven. Niet alleen pikte de PSO de verkiezingsleus van de PSP, zelfs het PSP-vignet hebben ze gekopieerd. Evenals trouwens de grootste delen van statuten, huishoudelijk reglement en partijprogramma. Een beetje armoedig allemaal.

Niet zozeer armoedig als wel kwaadaardig is het publiciteitsbeleid van de nieuwe partij. Volstrekt in strijd met de waarheid blijft men herhalen dat de PSP in Wijk aan Zee gekozen heeft voor samenwerking met CPN en PPR. En het domme van een groot deel van de pers is, dat men die leugen nabrauw. Gelukkig weten wij beter: de PSP gaat zelfstandig de kamerverkiezingen in en straks komt er een zelfstandige factie in Den Haag. En vanuit die positie zullen we alle mogelijkheden aangrijpen om het *inhoudelijk debat* met de rest van links (en dat is een gebied dat heel wat meer omvat dan alleen CPN en PPR) te continueren.

HENK BRANDERHORST

Euthanasie

De christelijke levensovertuiging dat het leven door god is gegeven biedt aan levende wezens het tegendeel van bescherming. In het CDA-verkiezingsprogramma staat dat het bewust toedienen van behandeling om de dood te laten intreden strafbaar blijft. Dat betekent dat de gegroeide euthanasie-praktijk aan haar onzeker lot wordt overgelaten. Zieken en bejaarden, artsen en verpleegkundigen, officieren en justitie en rechters zullen daar de dupe van worden.

Waar willekeur heerst, is bescherming ver te zoeken. Tegelijk wordt door zo'n visie het biologisch-medisch model, waarin menselijk leven uitsluitend wordt herleid tot de biologie van het organisme, tot hoogste norm verheven. Het feit dat de technisch-medische vooruitgang zelf één van de oorzaken is dat ouder worden, lijden, doodgaan problematisch is geworden, blijft dan onbesproken.

Een pacifistische levensovertuiging dwingt tot een heel andere benadering van het vraagstuk van euthanasie. Respekt voor het leven betekent dat er geen enkele legitimatie is om iemand het leven te ontnemen. Oorlog, bewapening, geweld, maar ook de doodstraf passen niet in het pacifisme. Zelfbeschikkingsrecht op het eigen leven en

duis op de eigen dood als onontkoombaar slot, ligt in deze visie besloten.

Voor het werkelijk kunnen uitoefenen van het zelfbeschikkingsrecht inzake euthanasie is echter heel wat nodig. Het vereist bijvoorbeeld een gezamenlijk antwoord op de vraag wanneer medische instrumenten hun doel voorbij schieten en medische wapens worden, die hoewel gericht op de kwaal, vooral de drager treffen.* Angst voor ouder worden, ziekte, gekte, lijden, ontluistering moet zoveel mogelijk weggenomen worden. Dat kan door verbetering van maatschappelijke omstandigheden, maar ook door normen die door welvaart en technologie gericht zijn op doeltreffend, rationeel functioneren, ter discussie te stellen, zodat 'anders' functionerende mensen niet onder noemers als gebrekkig, gehandicapt, gek, dement, bejaard uitgestoten worden. Dan zullen mensen in staat zijn op een waardige, zelfgekozen manier afscheid te nemen van het leven.

Dat de tijd nu nog niet rijp is voor wetgeving, zoals Lubbers het uitdrukte, is een gotspe. Het wetsvoorstel van D'66 is een verantwoorde neerslag van de ontwikkelingen, ethisch en praktisch, zoals die zich tot nu toe hebben voorgedaan op het gebied van levensbeeindigend handelen. Dit voorstel verdient het alleszins om tot wet verheven te worden: om de ergste onzekerheden weg te nemen, om het taboe op euthanasie verder te doorbreken, om de discussie in alle openheid verder te voeren en verder te brengen. De proeve van wet, die het kabinet heeft uitgebracht, verstoort dit op gang gekomen proces en draagt zeker niet bij tot 'rijping' van het ingewikkelde vraagstuk van euthanasie.

ANNELIES SCHUTTE

* Zie NRC, 21 jan. '86, mw. E.Ph.R. Sartorius "Diskussie dreigt in verdeelde hoek te komen".

Verklaring over Van der Spek

Het partijbestuur van de PSP betreurt de beslissing van Fred van der Spek zitting te blijven nemen in de Tweede Kamer.

De argumentatie van Van der Spek wekt op z'n minst de schijn dat hij dat doet ten behoeve van een andere partij. Daar heeft de PSP zich altijd tegen verzet.

Het partijbestuur en de PSP-fractie in de Tweede Kamer zullen zich beraden over de gevolgen, die de beslissing van Van der Spek heeft voor de positie van de fraktiemedewerkers en de verdere werkzaamheden.

Wel staat vast dat de stap van Fred van der Spek niets zal veranderen aan de politieke inzet van de PSP, zoals die vanaf haar oprichting is geweest.

MARKO MAZELAND
algemeen voorzitter

INHOUD

DE RAADSVERKIEZINGEN

kiesrecht voor migranten	pag. 3
wie, wat, waar	pag. 4
minimabeleid	pag. 5
samenwerking Rotterdam	pag. 6

ARBEIDSTIJDVERKORTING

dat gaat geld kosten	pag. 7
----------------------	--------

SOCIALE VERDEDIGING

pag. 8

ANTILLEN

dreigende uitzetting	pag. 10
----------------------	---------

LANDBOUW

geen blauwdruk	pag. 12
----------------	---------

PROCES TEGEN DE STAAT

ongeloofwaardige afschrikking	pag. 13
-------------------------------	---------

IK HEB NIETS TEGEN MANNEN

column	pag. 16
--------	---------

Het volgende nummer verschijnt begin maart

Door een ongelukkige samenloop van omstandigheden is het vorige nummer van 'Bevrijding' ongeveer drie weken later dan gepland bij U in de bus gevallen. Wij zullen ons uiterste best doen onaanvaardbare vertragingen in de toekomst te voorkomen.

Redactie Bevrijding

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging 'Het Gesproken Weekblad'. Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Roel Sandvoort, Annelies Schutte, Peter Zwart

Vormgeving: Hollandse Hoogte, Amsterdam

Redaktiesekretariaat en eindredactie:

Roel Sandvoort

Administratie: Postbus 700,

1000 AS Amsterdam,

telefoon (020) 26 73 74

Abonnement: f 30,- per jaargang (11 nummer), Postgiro 194240 t.n.v. PSP Amsterdam

Advertentietarief: 1:1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1:4 pag. f 270,-; 1:8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm:per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Op 19 maart zijn er weer gemeenteraadverkiezingen. Al werpen ook de Kamerverkiezingen hun schaduw vooruit, in de eerste plaats moet het toch gaan om het beleid in de gemeenten voor de komende vier jaar. In de meeste grote gemeenten, en in een aantal kleinere, doet de PSP aan de verkiezingen mee. Met een zelfstandige lijst, of in een combinatie met andere partijen, meestal PPR en/of CPN. Programma's zijn geschreven, kandidatenlijsten samengesteld. BEVRIJDING zocht op, wáár en in welke

kombinaties de PSP deelneemt. Peter Zwart vernam in Rotterdam, hoe daar de PSP het vormgeven aan radikaal-linkse samenwerking combineert met een oppositierol als inzet bij de verkiezingen. Joe Simmons beziet de positie van buitenlanders, die voor het eerst stemrecht hebben bij deze raadsverkiezingen. En het lokaal minimabeleid, inzet van de PSP in veel gemeenten: hoe kan de gemeente helpen iets te doen tegen alle kortingen en andere aanslagen op de inkomens van de laagstbetaalden?

MIGRANTEN

De heilige huisjes van het vaderland

Bij de gemeenteraadverkiezingen van 19 maart gaan de 'migranten' voor het eerst naar de stembus in ons land.

Dat kiesrecht voor buitenlanders zal niets wezenlijks veranderen aan de positie en problemen van de Turken, Surinamers, Antillianen en anderen, zo stelt Joe Simmons in deze bijdrage aan 'Bevrijding'. Hij gaat in op de 'heilige huisjes' van de vaderlandse politiek en op de ontwikkelingen binnen de PSP na het Anti-racisme kongres van '84. Daarbij levert hij kritiek op het nieuwe Verkiezingsprogramma en op de gang van zaken bij de totstandkoming van het Links Akkoord van CPN-PSP-PPR in Amsterdam.

Mijn uitgangspunt is dat er iets radikaal mis is met de manier waarop migranten, Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen de afgelopen jaren door Nederlandse politieke partijen zijn gezien, geen enkele uitgezonderd.

Ook belangrijk is dat ik niet geloof dat de manier waarop migranten al zo'n vijftien jaar onderwerp van gesprek zijn, namelijk als probleem, plotse-ling zal veranderen door het verkrijgen van het kiesrecht of door het op een verkiesbare plaats zetten van de één of andere migrant. Surinamers en Antillianen hebben de afgelopen jaren soms wel, soms niet hun stem uitgebracht zonder dat er daadwerkelijk iets is veranderd aan hun positie in de Nederlandse samenleving. Nog steeds blijkt dat bijvoorbeeld onder Antilliaanse jongeren het werkloosheidscijfer het hoogste is van alle jongeren, terwijl een recent onderzoek van het *Instituut voor Toegepaste Sociologie* (ITS) in Nijmegen uitwijst dat zij in veel gevallen nota bene een betere opleiding hebben dan hun Nederlandse leeftijdgenoten.

Langzamerhand blijkt er een generatie Antilliaanse jongeren te ontstaan die niet alleen geen werk heeft, maar waarschijnlijk nooit werk zal krijgen.

Hun broers, vaders en zusters zijn nog in de zestiger jaren als geworven arbeiders naar Nederland gehaald, maar voor deze jongeren die eind jaren zeventig jaren naar Nederland vertrokken blijft er slechts een verblijf over zonder perspectief.

Heilige huisjes

Als het gaat om een aantal "heilige huisjes" in de samenleving, stellen politieke partijen zich zeer defensief op.

Maar juist op deze gevoelige machtsgebieden ondervinden migranten de meeste problemen, namelijk op het gebied van arbeidsmarkt, huisvesting, onderwijs en politie.

Met de gemeenteraadsverkiezingen voor de deur zou juist op gemeentelijk nivo een beleid gevoerd kunnen worden om de positie van migranten te verbeteren. Partijen zullen echter hun defensieve houding moeten laten varen en niet a priori ervan uit te gaan dat bij uitvoering van een dergelijk beleid racistische gevoelens zullen toenemen omdat migranten in de ogen van een aantal mensen nog meer aandacht krijgen en voorgetrokken worden.

Zo kon het gebeuren dat onder de meest progressieve regering die Nederland ooit kende (Den Uyl 1973-1977) de *Wet Arbeid Buitenlandse Werknemers* werd voorbereid. Met als reden bescherming van de Nederlandse arbeidsmarkt, het tegengaan van duurzame vestiging en de angst voor toenemend racisme.

Vele van de talloze wettelijke en bestuurlijke maatregelen van de afgelopen jaren kunnen alleen op landelijk nivo aan de orde gesteld worden. Juist op dit nivo kunnen de meeste migranten geen invloed uitoefenen via het stemrecht. In *Zweden*, een land waar buitenlanders al sinds 1975 deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen, blijkt dat hun animo om te gaan stemmen de afgelopen jaren dalende is.

Volgens een recent onderzoek van de Universiteit van Stockholm is één van de oorzaken van de teruglopende belangstelling de teleurstelling onder de buitenlanders dat zij geen stem mogen uitbrengen voor het parlement.

Nederlands grondgebied

Natuurlijk is het zo dat als het kiesrecht voor buitenlanders uitgebreid moet worden tot provinciale en landelijke verkiezingen, iets waar de meeste migrantenorganisaties voor pleiten, je beter bij de PSP kan zijn dan bij de VVD.

Zo kon het gebeuren dat bij de grondwetswijziging een aantal jaren terug men weigerde een wetsartikel op te nemen waardoor alle Nederlanders toegang hadden tot het Nederlands grondgebied. De mogelijkheid om aan Antillianen te weigeren via een toelatingsregeling bleef open. Behalve PSP en PPR stemde de voltallige Kamer in met het weglaten van het betreffende wetsartikel.

De VVD-afgevaardigde maakte het zelf nog bonter door zich af te vragen of hiermee de weg niet afgesloten werd voor al die geëmigreerde Nederlanders in Zuid-Afrika met de Nederlandse nationaliteit die misschien op een dag terug zouden moeten keren naar het "geboorteland".

Bij de bestudering van de partijprogramma's voor de komende verkiezingen valt direct de gebrekkige analyse op die de meeste partijen maken van de positie van migranten in de Nederlandse samenleving.

Bijna alle programma's gaan ervan uit dat Nederland langzamerhand een multi-kulturele samenleving aan het worden is.

De manier waarop multi-kulturele samenleving wordt gehanteerd is er één van een maatschappij waar migranten worden gezien als wezens die anders zijn, een andere cultuur bezitten en te lijden hebben van racisme.

Zelfs na één racismekongres van de PSP in Rotterdam en het aannemen van een aantal stellingen om te benadrukken dat bestrijding van racisme gekoppeld moet worden aan een socialistische politiek ontbreekt er in het PSP-verkiezingsprogramma een analyse om te komen tot een maatschappijvisie waarin migranten gezien worden als onderdeel van de maatschappij en van de arbeidersklasse in Nederland, maar dan met hun eigen specifieke kenmerken, problemen en ideeën. In het PSP-verkiezingsprogramma komen onderdelen als de verhouding arbeid-kapitaal, feminisme en racisme als geïsoleerde onderdelen voor.

Nergens staat er hoe de verhouding arbeid-kapitaal (of beter gezegd: de verhouding arbeid-trekarbeid-kapitaal) zich verhoudt tot feminisme en racisme en hoe deze drie onderdelen zich tot elkaar verhouden en hoe ze zich verhouden tot de Staat. Alleen door en uit zo'n analyse zou een linkse politieke partij ervoor kunnen zorgen dat migrantenstrijd niet verwordt tot een soort modeverschijnsel. De laatste tijd lijkt het binnen sommige linkse politieke partijen te gaan om het inwisselen van feminisme-strijd voor anti-racismestrijd, alsof het gaat om de strijd tussen een migrant of een feminist op een verkiesbare plaats.

Het is nuttig en noodzakelijk dat er sprake is van multi-kulturalisering en de strijd voor gelijke rechten. Nuttig, maar er is meer nodig. Eén van de stellingen van het Rotterdamse anti-racisme kongres luidt dat "Naast studie, onderzoek en samenwerking met migrantenorganisaties het vooral nodig is dat de PSP door haar eigen politiek optreden het vertrouwen in socialistische en anti-racistische oplossingen stimuleert."

Zo'n socialistische belangenpolitiek, waar geen ruimte is voor openlijk of bedekte diskriminerende maatregelen, kan ertoe leiden dat migranten zich aangetrokken voelen tot linkse partijen zoals de PSP. De in verschillende plaatsen ontstane samenwerking in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen tussen migrantenorganisaties en de PSP en andere radikaal-linkse partijen is wat dat betreft hoopvol.

Amsterdam

Maar dat er nog een lange weg te bewandelen valt kan misschien het beste geïllustreerd worden met het volgende voorbeeld.

Nadat de relatie tussen progressieve migrantenorganisaties en de PSP in *Amsterdam* jarenlang bevroren is geweest bleek het totstandkomen van het 'Links-Akkoord' tussen CPN-PSP-PPR voor migranten, ondersteund door hun organisa-

ties, een reden om een vorm van samenwerking met het 'Links-Akkoord' aan te gaan.

Het konsept-programma was immers voorgelegd ter becommentariering aan de migrantenorganisaties en de al jaren durende onzinnige discussie in hoeverre de PSP eigen organisaties en instellingen van migranten bereid was te steunen bleek in het gezamenlijk programma niet meer ter discussie te staan.

Onafhankelijke migrantenkandidaten, die zich konden vinden in het programma, maar ook in het beleid dat de drie partijen de afgelopen jaren in de Gemeenteraad hadden gevoerd (o.a. tijdens de Princenhofconferentie) bleken bereid op de lijst van het Akkoord te gaan staan. Voorwaarde was wel dat de partijen ernaar zouden streven één van hun migrantenleden op een duidelijk herkenbare verkiesbare plaats te zetten. Het CPN duo-raadslid van de afgelopen raadsperiode kwam als migrant op zo'n plaats terecht en niets bleek een goede afronding van de gesprekken in de weg te staan.

In eerste instantie zouden de onverkiesbare plaatsen 13 t/m 18 verdeeld worden onder onafhankelijken. Toen de EVP die niet in de Raad zat zich aanmeldde kreeg die plaats 14 en volgens de migranten zouden dus plaats 13, 15, 16 en 17 voor hun gereserveerd worden. Die gedachte bleek 'wishfull thinking', want zelfs voor deze onverkiesbare plaatsen bleken de radikaal linkse politieke partijen hun eigen schema met "bloedgroepen" in stand te willen houden. Over radikaal-socialistische bondgenotenpolitiek gesproken.

Uit het voorgaande blijkt dat er met radikaal links vaak bondgenootschappen op concrete punten gesloten kunnen worden, maar ook binnen die kring overheerst maar al te vaak het in stand houden van verkregen machtposities of "heilige huisjes".

JOE SIMMONS

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Van 164 gemeenten is thans bekend, dat de PSP van plan is er op één of andere wijze mee te doen aan de raadsverkiezingen. In 33 gemeenten gaat de PSP zelfstandig de verkiezingen in, in 15 gemeenten staan PSP-leden op plaatselijke personen-lijsten, en in 116 gemeenten is er een combinatie van politieke partijen.

Vergelijken we deze cijfers met de situatie van 1982, de vorige gemeenteraadsverkiezingen, dan zien we een lichte achteruitgang in het aantal gemeenten, waar de PSP deelneemt. In zestien gemeenten, waar de PSP (of een combinatie) in 1982 géén zetel wist te behalen, wordt afgezien van verkiezingsdeelname. Maar er zijn ook enkele bestaande raadszetels, die – wegens gebrek aan beschikbare kandidaten – niet meer verdedigd worden.

Van de zelfstandige PSP-lijsten uit 1982 is bijna de helft omgezet in één of andere samenwerkingsvorm met PPR, CPN, EVP of een combinatie daaruit. In de grootste gemeenten zien we dat in *Amsterdam* (met CPN, PPR en EVP) en in *Eindhoven, Haarlem, Leiden, Nijmegen* en *Tilburg* (met PPR en CPN). De andere helft blijft een afzonderlijke PSP-lijst; wat de grootste gemeenten betreft in *Arnhem, Breda, Enschede, Groningen, Maastricht* en *Utrecht*.

Van de (ongeveer honderdvijftig) combinatie-lijsten uit 1982 doen er nu ruim tien als afzonderlijke PSP-lijst mee. De meeste combinaties uit 1982 keren dit jaar terug, maar vrij vaak zijn ze verbreed met andere radikaal-linkse partijen. Slechts in een handjevol gevallen is er van partner gewisseld: van PPR naar CPN of omgekeerd. Opvallend is, dat de combinatie *PSP/CPN* veel minder voorkomt dan in 1982. De meeste van deze lijsten zijn uitgebreid met de PPR; en een aantal in 1982 kansloos gebleken lijsten zijn niet opnieuw ingediend. De combinatie *PSP/PPR* keert vaker terug; verbreding naar de CPN toe komt relatief minder voor. Een uitzondering is *Rotterdam*, waar nu de PSP met PPR, CPN en SAP op één lijst uitkomt. In een stuk of zeven gemeenten is de combinatie *PSP/PPR* ontbonden, en doet de PSP met een eigen lijst mee. Grote gemeenten, waar de bestaande samenwerking wordt voortgezet, zijn onder andere *Apeldoorn, Dordrecht, Den Haag* (allen *PSP/CPN/PPR*) en *Zaanstad* (*PSP/PPR*).

Samenwerking met de PvdA op één lijst komt nog maar in enkele gemeenten voor; de getallen verschillen niet wezenlijk van die uit 1982. Hetzelfde geldt voor D'66.

PETER ZWART

MINIMABELEID

Prikkel tot arbeid

In veel gemeenten heeft de PSP-raadsfractie (of de combinatie waar de PSP deel van uitmaakt) voorstellen gedaan om de positie te verbeteren van de mensen met de laagste inkomens. Steeds meer mensen komen in de schulden te zitten, omdat ze de vaste lasten (huur, energie, belastingen) niet meer kunnen betalen. In de ergste gevallen komt het dan tot afsluiting van gas en elektra, tot beslaglegging op een deel van loon of uitkering of tot huisuitzetting. Intussen roept de regering, dat de inkomensverschillen vergroot moeten worden, en dat lagere uitkeringen een prikkel tot arbeid zullen zijn.

Als gevolg van het rampzalige landelijke beleid zijn de gemeenten gekonfronteerd met een groeiend aantal inwoners dat door de bodem van de bestaanszekerheid dreigt te zakken of al zijn gezakt.

Een gemeente moet de strijd hiertegen op twee fronten tegelijk voeren. De mogelijkheden die er zijn om de positie van de minima te verbeteren moeten optimaal worden benut. Hierbij gaat het niet alleen om een directe inkomensondersteuning, maar ook om meer indirecte steun in de sfeer van voorzieningen. Alle mogelijkheden die een gemeente heeft om de inkomenspolitiek van de regering te beïnvloeden moeten worden gebruikt, opdat structurele oplossingen worden geboden.

Deze koppeling is zeer wezenlijk. Het kan niet zo zijn dat gemeenten zonder meer accepteren dat zij moeten opdraaien voor de onaanvaardbare gevolgen van het regeringsbeleid. Juist ook hierin moet zich de PSP onderscheiden van bezorgde CDA-frakties die het regeringsbeleid bijna als van god gegeven beschouwen en zich plaatselijk tot taak stellen de effecten van 'nu eenmaal noodzakelijke bezuinigingen' zoveel mogelijk te verzachten.

Effecten

Een groot aantal gemeentelijke beleidsterreinen lenen zich voor een minimabeleid. Niet alleen voor de hand liggende zoals het belastingbeleid, maar ook zaken als huisvesting, werkgelegenheid, actieve voorlichting e.d. Het minimabeleid dient immers zoveel mogelijk geïntegreerd te worden in het totale gemeentelijke beleid. Bij ieder besluit zou men zich moeten afvragen wat het effect op de positie van mensen met een laag inkomen is.

Een probleem waar veel gemeenten tegen aan lopen is de eis van de rijksoverheid dat er plaatselijk niet aan inkomenspolitiek mag worden gedaan. In de circulaire van 1 maart 1985 heeft de staatssecretaris de gemeenten daar nog eens nadrukkelijk op gewezen.

In het algemeen is het nog niet zo'n gekke gedachte dat inkomenspolitiek, uit een oogpunt van rechtsgelijkheid, een landelijke zaak is en moet blijven. Niettemin komt dit argument uit de monden van de regeringspartijen nogal onwaarachtig over. Want waarom is die rechtsgelijkheid als het om inkomens gaat zo belangrijk terwijl bij energietarieven, gemeentelijke belastingen en voorzieningennivo dat blijkbaar geen rol speelt, want daar zijn de verschillen soms enorm.

De regering zou de hand in eigen boezem moeten steken indien wordt gekonstateerd dat steeds meer gemeenten een eigen minimabeleid gaan voeren. Het is immers juist het ontbreken van een rechtvaardig landelijk inkomensbeleid dat gemeenten, vaak tegen wil en dank, noodzaakt tot het treffen van maatregelen. Tegen wil en dank, omdat wat een gemeente met veel moeite en een relatief groot financieel offer kan doen voor de minima, met een enkele bezuinigingsronde van rijkswege weer veelvoudig teniet kan worden gedaan.

Gemeentelijk verzet

Hoever kan een gemeente gaan in haar verzet tegen het landelijke beleid?

Het minste dat moet gebeuren is dat bestaande overleggen met de rijksoverheid worden benut om kritiek te uiten. Verder kan een gemeente met raadsuitspraken zeer duidelijk stelling nemen tegen bepaalde overheidsmaatregelen. Ook kan gezamenlijk met andere gemeenten stappen worden ondernomen. Hiervoor zijn bestaande kanalen als de *Vereniging van Nederlandse Gemeenten* (VNG) en de *DIVOSA* (vereniging van directeuren van sociale diensten) geschikt. Daarnaast kunnen ook verschillende gemeenten van vergelijkbare grootte en met vergelijkbare problemen zich bundelen.

Verzet naar regering en parlement is niet alleen een zaak van de gemeenteraad. Juist de uitkeringsontvangers zelf geven met hun acties aan hoe ernstig de situatie is. Wanneer zij zich massaal organiseren en in beweging komen vormen zij een motor voor veranderingen. Het opbouwen van een sterke organisatie van uitkeringsgerechtigden is wel moeilijk, omdat velen in een maatschappelijk isolement verkeren. Mensen met een uitkering hebben geen werkplek waar ze elkaar dagelijks ontmoeten, waar ze kunnen praten over hun positie en zodoende een gevoel van 'samen staan we sterk' kunnen ontwikkelen.

Een gemeentebestuur dat solidair is met de minima moet initiatieven en acties van belangenorganisaties zo veel mogelijk stimuleren. Dat kan door zich in haar standpunten en eigen activiteiten solidair te tonen en door die organisaties financieel te steunen.

Behalve bij uitkeringsontvangers zelf, groeit ook de aktiebereidheid bij de direkties en medewerkers van de sociale diensten. Met name de maatschappelijk werkers staan voor een bijna onmogelijke taak. Enerzijds wordt loyaliteit geëist in de uitvoering van de uitkeringsregels die steeds verscherpen en die zowel voor de klanten als door de maatschappelijk werkers zelf als onrechtvaardig worden ervaren. Van een medewerker van de sociale dienst wordt enerzijds verwacht dat deze, desnoods met behulp van zwaardere controle en sanktiemiddelen, die regels toch uitvoert.

Anderzijds wordt verwacht dat de maatschappelijk werker ook een fatsoenlijke hulpverlener is, die in staat is met bijstandsklienten een vertrouwensrelatie op te bouwen en problemen te bespreken. Problemen, die notabene vaak door de tekortkomingen in het uitkeringssysteem zelf worden opgeroepen of versterkt. Deze dubbele positie is steeds moeilijker overeind te houden. Aktievoerende ambtenaren moeten alle steun van hun gemeentebestuur krijgen. Ambtenaren met gewetensbezwaren moeten in hun bezwaren worden gerespekteerd, wat inhoudt dat alles wordt gedaan om elders in de organisatie een

volwaardige werkplek te creëren voor hen.

Ongehoorzaamheid

Een heikel punt is in welke mate het gemeentebestuur het middel 'bestuurlijke ongehoorzaamheid' mag hanteren. Het is voor de PSP in principe een geoorloofd middel. Onder bestuurlijke ongehoorzaamheid verstaan wij dan dat een gemeentebestuur voor maatregelen die zij bijzonder onrechtvaardig vindt of uitgesproken schadelijk acht voor de plaatselijke bevolking geen enkele verantwoordelijkheid wil dragen en ze dus ook niet of niet meer uitvoert. Dit is echter makkelijker geschreven dan uitgevoerd. Een gemeente die bijvoorbeeld weigert de voordeurdelerskorting door te voeren en dus zelf voor de kosten opdraait gaat in een enkel jaar failliet aan haar goedbedoelde ongehoorzaamheid. Nu is niet elke vorm van bestuurlijke ongehoorzaamheid even ingrijpend. Als we spreken over het uitvoeren van regelingen dan hebben we het in feite over de inzet van ambtelijke capaciteit. Hierbij moeten voortdurend prioriteiten worden gesteld, want er zijn te weinig mensen voor veel taken. Bestuurlijk ongehoorzaam handelen is dat die prioriteiten eenzijdig worden gelegd bij het belang van de bevolking en niet, of veel minder, bij het belang van de uitvoering van een bezuinigingsmaatregel. Bij de sociale dienst zou men kunnen stellen dat er geen menskracht beschikbaar is voor allerlei kontroletaken (bijvoorbeeld gericht op sollicitatie-activiteiten of op het al dan niet vormen van een economische eenheid), omdat het bijstands-maatschappelijk werk voorrang heeft. Hoe verder een gemeente hiermee gaat, hoe groter de problemen worden die met de rijksoverheid zullen ontstaan, meestal in de vorm van financiële sankties.

Het zal duidelijk zijn dat om die reden een gemeentebestuur in z'n eentje betrekkelijk machteloos is. Zij moet en kan dit soort acties alleen maar voeren in overleg met en ondersteund door actieve groepen uit de bevolking, solidair personeel en gezamenlijk met andere gemeenten.

Sociaal rechercheur

Tal van initiatieven zijn mogelijk voor een gemeentebestuur. In de afgelopen periode hebben PSP-frakties schriftelijke vragen gesteld, moties ingediend, initiatiefvoorstellen vervaardigd of hele nota's samengesteld.

De Sociale Dienst (en een eventuele Gemeentelijke Kredietbank) bieden één aanknopingspunt. Niet alleen eigen ideeën moeten ter sprake worden gebracht, ook het organiseren van het verzet tegen plannetjes van rechts is een belangrijke zaak gebleken. De sociaal rechercheur is zo'n uitvinding, waarmee de uitkeringsgerechtigden extra in de gaten gehouden worden. Bij voorbaat wordt daarmee een hele categorie mensen in de verdachtenbank gezet: het psychologisch effect is nog verwerpelijker dan wat zo'n rechercheur feitelijk soms doet. Of anders zijn het wel de anonieme tips, waardoor ongecontroleerd haat en nijd kunnen worden afgereageerd. Of de direktie van de Sociale Dienst zelf, die ook buiten werktijd de gangen van de buurvrouw nagaat, en telt hoe vaak "de vriend" bij haar komt eten.

Gemeentelijke belastingen en tarieven mogen officieel niet naar draagkracht worden geheven. Maar er kan wel een systeem gekozen worden, dat die draagkracht een beetje benadert, met

een ruime vermindering- of kwijtscheldings-mogelijkheid voor die gevallen waarin dat systeem toch tot onrechtvaardigheden leidt. Er moet dan verklaard worden, dat er "bijzondere persoonlijke omstandigheden" in het geding zijn. Een individuele behandeling heeft een grotere kans aanvaard te worden dan bijvoorbeeld vrijstelling of vermindering van tarieven en belastingen voor een hele categorie mensen. Enkele gemeenten zijn er zelfs toe overgegaan om noodfondsen voor sociale minima te vormen. Het is natuurlijk

goed, wanneer er een oplossing voor noodgevallen geboden kan worden. Aan de andere kant moet ook de gemeente er voor oppassen niet terecht te komen in een soort liefdadigheidsverstrekking. Ideeën als pasjes voor de sociale minima, waarmee men gratis of met korting gebruik kan maken van allerlei voorzieningen, dat is toch niet de weg die we op moeten. Het gaat niet om gunsten, maar om het herstel van rechten! Daarom is ook organisatie van bijstandsvrouwen en -mannen, werklozen, WAO-ers, ge-

pensioneerden en andere uitkeringsgerechtigden van het grootste belang. De PSP-afdelingen en raadsleden zullen dat zeker tot hun verantwoordelijkheden rekenen.

PETER ZWART

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van de brochure Lokaal Minimabeleid. Deze is te verkrijgen door storting van f 8,30 (inkl. portokosten) op giro 3481995 van de Stichting Vorming en Scholing van de PSP te Amsterdam, onder vermelding van: SVS-bulletin nr. 102.

ROTTERDAM

EEN GEZAMENLIJKE LIJST

De gemeenteraadsverkiezingen staan voor de deur. Op 19 maart zijn de stembureaus geopend en kunnen de stemmen worden uitgebracht. De PSP neemt aan die verkiezingen deel met zelfstandige PSP-lijsten, maar in de meeste gemeenten in een samenwerkingsvorm. Zo ook in Rotterdam, waar een gezamenlijke lijst van de PSP met CPN, PPR en SAP tot stand gekomen is. Hoewel in Rotterdam een linkse meerderheid in de raad verzekerd is, wil de nieuwe linkse combinatie niet in het kollege van B&W. Reden voor 'BEVRIJDING' om eens in Rotterdam te gaan kijken, en te spreken met raadslid Nelis Oosterwijk, afdelingsvoorzitter Robbert van der Vos en statenlid Erik Meijer. Een weergave van het gesprek.

De politieke kaart van Rotterdam wijkt nogal af van die in de rest van Nederland, zelfs van die van andere grote steden. Er is een geheide linkse meerderheid, waarvan de PvdA het overgrote deel voor haar rekening neemt. De radikaal-linkse partijen zijn er in verhouding zwak. Tussen 1970 en 1982 had de PvdA de absolute meerderheid in de gemeenteraad, en men verwacht dat dit na 19 maart 1986 wéér het geval zal zijn. Alleen in de huidige raadsperiode is de PvdA afhankelijk van de steun van andere. Te linker zijde zijn er nu een CPN-fractie van twee leden, en de PSP/PPR-fractie, ook met twee leden. Voor de PSP betekende het in 1982 een terugkeer in de raad na twaalf jaar afwezigheid. Drie verkiezingen achter elkaar wist de PSP te weinig stemmen te behalen voor een zetel.

Wat verder kenmerkend is voor Rotterdam, is de lage organisatiegraad in politieke partijen. Ook al behaalt de PvdA een hoog percentage stemmen, het aantal leden is in verhouding erg laag. Voor de radikaal-linkse partijen geldt dat overigens ook. Mensen organiseren zich liever in bewonersorganisaties, wijkcomité's en dergelijke vormen. Vertrouwen in "de politiek" is er niet veel, althans niet het idee dat je dáár veel zinnigs kunt doen.

Gedogen

Rotterdam kent nu nog een kollege van B&W, waarin naast de PvdA één D'66-wethouder zit. De PSP/PPR-fractie levert "gedoogsteun" aan het kollege: ze leverde zelf géén wethouder, maar maakte wel afspraken met PvdA en D'66 over de wethoudersbenoemingen en het kollegeprogramma. Hoe is dat zo gekomen?

In 1982 verloor de PvdA de absolute meerderheid in de Rotterdamse gemeenteraad. Ze moest dus naar steun van andere partijen omzien, en het eerst werden de andere linkse fracties, CPN en PSP/PPR benaderd. Er werd over een programma onderhandeld, en tenslotte was het resultaat, dat het niet voldoende was voor CPN en PSP/PPR om een wethouder te leveren, maar wél om het kollege in het zadel te helpen. Bij voorbaat namen CPN en PSP/PPR echter afstand van de bezuinigingsoperatie, en van het openhouden van het vliegveld Zestienhoven. Een belangrijk motief om toch dit kollege te steunen was om erger te voorkómen. Het gevaar was niet denkbeeldig, dat VVD en CDA in het kollege zouden komen en tegen die achtergrond was het in 1982 afgesproken kollegeprogramma zo slecht nog niet. Wel bestond er een verschillende inschatting tussen de CPN enerzijds en PSP/PPR anderzijds over het te verwachten beleid van dit kollege. De PSP had hoe dan ook geen zin in het leveren van een wethouder, en brak zich ook niet erg het hoofd over wat er bestuurlijk allemaal bereikt zou kunnen worden. Het negatieve argument, om VVD en CDA erbuiten te houden, was vooral belangrijk. De CPN had misschien toch wel zelf in het kollege gewild, en in elk geval waren hun verwachtingen hoger gespannen. Toen het kollege met een aantal bezuinigingsvoorstellen op het welzijnswerk kwam, die volgens de CPN niet waren afgesproken, was de CPN zo teleurgesteld dat zij haar gedoogsteun demonstratief opzegde en tegen de begroting stemde. Binnen de PSP gaf dat natuurlijk ook aanleiding tot flinke discussie, maar – gezien de toch al niet hoge verwachtingen – kon er geen duidelijk breukpunt met het kollege gevonden worden. Wel werden er – tijdens de onderhandeling over het al dan niet voortzetten van de gedoogsteun – concessies van de PvdA verkregen. De Agniesenbuurt zou worden losgemaakt van de deelgemeente Centrum-Noord (bij de verkiezingen voor de deelgemeenteraden was de opkomst in die buurt dankzij een boycot-actie maar elf procent) en er kwam een lager bedrag aan bezuinigingen op het welzijnswerk uit de bus. De PSP besloot daarop de gedoogsteun aan het kollege wél voort te zetten, al moest er tegelijk gewerkt worden aan een duidelijker eigen gezicht, en zouden de contacten met de CPN niet mogen lijden onder de verschillende positie ten opzichte van het kollege.

Niet zinvol

Niet breken tijdens de rit is nog iets anders dan voor de volgende raadsperiode zo'n zelfde positie willen innemen. De gedoogsteun aan het kollege heeft ervoor gezorgd, dat VVD en CDA in de

oppositie moesten blijven. Gezien de voorstellen die uit die hoek gekomen zijn, is dat een winstpunt. De PSP/PPR-fractie had een betrekkelijke vrijheid ten opzichte van het kollege, en werd tegelijkertijd nogal eens door actieve bewonersgroepen als ingang tot het kollege gebruikt. Maar tegelijk groeiden de irritaties over het PvdA-beleid in Rotterdam. Gezien het te verwachten verkiezingsherstel van de PvdA is er van een noodzaak om gedoogsteun te verlenen, geen sprake meer. De onderlinge krachtsverhoudingen tussen PvdA enerzijds en CPN, PSP en PPR anderzijds zijn zodanig, dat er niet meer dan één wethouder tegen uen overmacht aan PvdA'ers in zou zitten. In die situatie hebben de radikaal-linkse partijen gesteld, deelname aan het kollege van B&W in de huidige situatie niet zinvol te vinden. Van een ingrijpende verschuiving van de Rotterdamse machtsverhoudingen in radikaal-linkse richting zal immers, óók bij deelname aan het kollege van B&W, geen sprake zijn. Deze formulering kwam tegemoet aan de ideeën van de Rotterdamse PSP, die toch al nooit voor kollegedeelname te vinden was geweest, en ook aan de CPN, die halverwege de rit haar gedoogsteun aan het PvdA/D'66-kollege had opgezegd.

De PSP is niet bang, dat ze nu haar functie van "ingang" naar het kollege zal verliezen. In tegenstelling tot vier jaar geleden, heeft nu het raadswerk van de PSP bekendheid gekregen en zijn er vele contacten opgebouwd. De afdelingsvergadering hoeft niet meer belast te worden met discussies over het al dan niet voortzetten van de gedoogsteun, en kan zich meer bezighouden met het versterken van de contacten met actieve bewoners en organisaties. Ook de contacten met de partijen CPN, PPR en SAP zullen nauwer worden aangehaald, zodat de samenwerking zich niet tot de gemeenteraad zal beperken. Vanuit de "oppositie" kunnen nog steeds tal van initiatieven en voorstellen gelanceerd worden, die in een stad met een linkse meerderheid niet bij voorbaat kansloos zijn. Zo combineert de PSP in Rotterdam de samenwerking van radikaal-links met een oppositie-rol tegen het komende PvdA-kollege.

PETER ZWART

Arbeidstijdverkorting

DAT GAAT GELD KOSTEN

"Als het gevecht om de 36 uur het klimaat tussen werkgevers en werknemers zo verpest dat elk overleg over het oplossen van de werkloosheid verzeekt is, dan is die prijs te hoog." Dit zijn niet de woorden van de voorzitter van het VNO, maar die van de Industriebond-FNV. De Industriebond is niet van plan de 36-urige werkweek "met geweld" binnen te halen; het is geen doel op zich, maar een middel om de werkloosheid te bestrijden, aldus IB-voorzitter Visser. Ter geruststelling van ons allen voegt hij er dan ook aan toe, dat met het verkorten van de werkweek gestopt kan worden zodra de langdurige werkloosheid is opgelost. Visser staat niet alleen in het terugnemen van gas voor verdere Arbeidstijdverkorting (ATV). Hij bevindt zich in het gezelschap van de werkgevers, die zich fel tegen een volgende ATV-stap verzetten, en recentelijk in dat van minister De Koning, die zijn doelstelling van een 32-urige werkweek in 1990 inmiddels heeft opgegeven. ATV, meer dan ooit noodzakelijk, zit dieper dan ooit in het slop...

De weerstand tegen een volgende stap in het proces van arbeidstijdverkorting groeit; het meest bij de werkgevers, die de verkorting van 40 naar 38 uur zonder extra kosten konden opvangen, maar een volgende stap (naar 36 uur) niet zonder een grotere 'herbezetting' kunnen nemen. De mogelijkheden om via flexibilisering, afroepkontrakten, en gewoon hetzelfde werk verzetten binnen 38 (in plaats van 40) uur raken uitgeput. Bij een volgende stap zouden in ieder geval meer nieuwe arbeidsplaatsen in het geding komen dan de 'enkele tienduizenden' die van de eerste stap het resultaat waren. Het gaat geld kosten, en dat stuit op onoverkomelijke bezwaren. Maar dat laatste geldt evenzeer voor steeds meer werknemers: weerstand tegen opnieuw inleveren van loon, waarvóór zo weinig werkgelegenheid in de plaats komt.

Ook minister De Koning is door de bocht. Zijn met de mond beleden pleidooien voor de noodzaak van arbeidsverkorting vanwege de hoge werkloosheid werden ernstig afgezwakt toen hij zich recentelijk evenmin nog voorstander betoonde van het tot dan toe geldende streefcijfer van '32 uur in 1990'.

De perspectieven voor verdere verkorting worden naar het toelikt met de dag geringer.

Half miljoen is haalbaar...

De gevolgen van het stagneren van het proces van arbeidstijdverkorting treffen vanzelfsprekend allereerst de werklozen, aan wie geen enkel perspectief op een betaalde baan geboden wordt. Maar evenzeer zijn het vooral vrouwen die de dupe dreigen te worden van de arbeidstijdverkorting zoals die tot nu toe plaatsvond en in sterkere mate nog van het stagneren van die verkorting. Want parallel aan pleidooien tegen algemene arbeidstijdverkorting lopen voorstellen voor meer *deeltijdwerk*, waar "traditiegetrouw" meer vrouwen dan mannen voor in aan-

merking komen. Anderzijds is door de geleidelijke verkorting naar 38 uur de positie van vrouwen eerder verzwakt dan versterkt. De enorme groei van (kleine) deeltijdbaantjes, afroepkontrakten en talloze andere werkvormen met een marginale rechtspositie waarmee de vrijgekomen uurtjes werden opgevuld, drukten vrouwen in de slechtste, laagst-betaalde baantjes. Vaak zijn zij het immers, die voor dat soort werk in aanmerking komen. Daar komt bij dat wijzigingen in de belastingwetgeving (tweeverdieners) en straks in de sociale zekerheid (toeslagenwet) het financieel bezien steeds minder aantrekkelijk wordt voor vrouwen om te gaan werken voor een loontje dat straks rechtstreeks van de uitkering van de man afgetrokken wordt!

Meer dan ooit worden de nadelen van geleidelijke arbeidstijdverkorting, zoals door de vrouwenbeweging overigens telkenmale naar voren gebracht, duidelijk. Steeds sterker is de argumentatie om juist ATV in grotere stappen vorm te geven. Juist omdat dat de enige garantie biedt voor volwaardige, nieuwe arbeidsplaatsen.

Met steeds groter gemak kan de huidige werkloosheid blijkbaar voor lief genomen worden. Zelfs bij een 32-urige werkweek zou de werkloosheid rondom het half miljoen schommelen. Dat perspectief onderkennen PvdA en FNV zonder blikken of blozen. Premier Lubbers wist enkele dagen geleden de krantekoppen te halen met "Lubbers acht half miljoen werklozen in 1990 haalbaar", daarmee bijna de suggestie wekkend alsof het er nog wel eens méér zouden kunnen worden, als we maar ons best doen!

Drastische stappen...

Terwijl het ATV-proces stopt worden de argumenten, om er juist versneld en in grotere stappen mee door te gaan, sterker. In november presenteerde 'de Populier' een financieringsplan voor drastische arbeidstijdverkorting, waarop aanmerkingen mogelijk zijn, maar dat in de kern duidelijk aangaf dat drastische ATV alleen al uit de produktiviteitsstijging betaald kan worden. Zonder loon inleveren dus, zonder dat 'politieke keuzes' op het gebied van de inkomens noodzakelijk zijn. De PSP heeft er nooit onduidelijkheid over laten bestaan die politieke keuzes juist wel te willen maken: wanneer hogere inkomens (bo-

ven modaal) wél inleveren voor ATV zou het proces aanzienlijk versneld kunnen worden. Er is dan immers een extra financieringsbron naast de produktiviteitsstijging.

Maar er is meer dat met name de overheid zou kunnen doen om ATV te versnellen en aantrekkelijker te maken. Bijvoorbeeld het creëren van een ATV-fonds (gevuld met WIR-gelden, 6 miljard, en de 'lastenverlichting voor het bedrijfsleven', in 1985 opgelopen tot bijna 6 miljard). Uit dat fonds kunnen bedrijven die in snel tempo stappen op het gebied van ATV zetten premies en subsidies krijgen; bedrijven die niet het gemiddelde tempo volgen zouden daaraan boetes moeten betalen. Daarnaast zouden uit dat fonds 'loonkostensubsidies' verstrekt kunnen worden aan bedrijven die veel nieuwe arbeidsplaatsen creëren. Dit idee wint aan aanhang (PvdA) maar werd desalniettemin in december nog weggestemd.

Scholingsplannen zouden niet als *bezigheidstherapie* voor langdurige werklozen opgezet moeten worden. Juist met het oog op een toekomstig tekort aan arbeidskrachten (indien drastische ATV zou worden toegepast), dat in specifieke bedrijven tot problemen kunnen leiden, maakt die scholing noodzakelijk.

De grens waarbij het wettelijk minimumloon betaald moet worden, zou verlegd moeten worden van 40 naar 38 (en verder naar beneden) uur, om op zijn minst op termijn te werken aan economische zelfstandigheid: steeds meer mensen krijgen immers zo een loon waarvan zelfstandig geleefd kan worden.

Het CDA-VVD-kabinet ziet echter geen enkele taak op dit terrein voor zichzelf weggelegd. Zolang de vakbeweging zich er evenmin sterk voor maakt, is de kans klein dat dit soort maatregelen afgedwongen worden.

Een eerste vereiste is dat de bonden hun pleidooi voor verdere loonmatiging laten varen; pas dan ontstaat de ruimte bij de leden om arbeidstijdverkorting opnieuw tot prioriteit te maken. De kans dat beiden (loonmatiging en ATV) gezamenlijk tot uitgangspunt gemaakt worden is immers praktisch nihil geworden.

MARTIEN BOUWMANS

Revolutionair syndikalisme

Bij Anarchistische Uitgaven verscheen een herdruk van de brochure *'Het Revolutionaire Kommunisme'* van Christiaan Cornelissen uit 1896. Cornelissen is een van de grondleggers van het revolutionaire syndikalisme, dat de vakbeweging een hoofdrol toekent in de strijd voor een socialistische samenleving. Het gaat er bovendien van uit dat productie en consumptie in het socialisme moeten worden geregeld door de vakorganisaties. De brochure heeft dan ook nog altijd veel te zeggen over de rol van de vakbeweging in de samenleving, en het is niet verwonderlijk dat Cornelissen zich keert tegen zowel de parlementaire socialisten als de individualistische anarchisten. De tekst wordt vooraf-

gegaan door een uitvoerige inleiding van *Bert Altena* en *Homme Wedman*. Zij schetsen de persoon van Cornelissen, en plaatsen zijn denkbeelden in de richtingstrijd binnen de socialistische beweging rond de eeuwwisseling. Zo komen ze tot een nieuwe visie op Domela Nieuwenhuis' Sociaal-Demokratische Bond en op Troelstra en de SDAP: die SDAP was niet zozeer een socialistische partij als wel een radicale kiesrechtbeweging.

'Tussen Anarchisme en Sociaal-democratie.' (176 blz., geïllustreerd), 1985. f 27,-.
Verkrijgbaar door overmaking van f 27,- op postgiro 5011349 van Evert van der Tuin, Bergen N-H, o.v.v. 'Cornelissen'.

DE KERN VAN HET PACIFISTISCHE A

Op 3 januari werd door de regering aan de Tweede Kamer een wetenschappelijke studie aangeboden naar het belang van sociale verdediging voor het Nederlandse veiligheidsbeleid. De konklusie van het rapport was, dat sociale verdediging op dit moment niet een vervanging van militaire verdediging kan zijn maar hoogstens een aanvulling daar op. Hieronder een eerste reactie van PSP-fraktiemedewerker Joost Lagendijk.

De vierdelige studie, die de titel 'Social Defence and Military Power: An Inquiry into the Relevance of an Alternative Defence Concept' ('Sociale verdediging en de Russische militaire macht: een

onderzoek naar het belang van een alternatieve defensie-opvatting') draagt, werd in opdracht van de regering geschreven door dr. A.P. Schmid, verbonden aan het 'Centrum voor Onderzoek van Maatschappelijke Tegenstellingen' (COMT) van de Rijksuniversiteit Leiden. De studie is een uitvloeisel van eerdere overheids-rapporten over de manier waarop de mogelijkheden van geweldloze konfliktoplossing het beste onderzocht kunnen worden.

In het eerste deel van de studie poneert Schmid zijn stelling, dat de idee van sociale verdediging nauwelijks steunt op empirisch onderzoek en dat een bruikbare voorstelling van wat sociale verdediging precies zou moeten zijn ontbreekt. Vervolgens formuleert hij tien voorwaarden waaraan sociale verdediging zou moeten voldoen wil

het een praktische verdedigingsstrategie zijn. De aan- of afwezigheid van deze voorwaarden wordt dan getoetst aan de hand van case-studies over het verzet in Litouwen (1944-1952), Hongarije (1956), Oost-Duitsland (1953) en Tsjecho-Slowakije (1968). Daaruit blijkt volgens de auteur dat de mechanisme van geweldloosheid – "beking van tegenstanders door een beroep te doen op gemeenschappelijke kulturele waarden weigering met de bezetter samen te werken" – tegenover de Sowjetunie geen effectieve wapens zijn, doordat de Sowjetunie "kultureel ondoordringbaar" is en economisch nauwelijks kwetsbaar.

In het laatste deel doet Schmid een poging het denken over sociale verdediging op een volgens hem realistischer spoor te zetten, dit ondermeer om te bereiken, dat, anders dan in de door hem onderzochte historische gevallen, een groter deel van de bevolking actief bij het verzet betrokken wordt. Daarbij wijst hij onder andere op de Zweedse overheid, die probeert bij de voorbereidende maatregelen voor een 'totale verdediging' in geval van oorlog bepaalde ideeën uit het sociale verdedigings-repertoire in de praktijk te brengen.

Reactie

Op het moment van schrijven van dit stuk is het geven van een uitgebreide, onderbouwde kritiek op het rapport nog niet mogelijk, simpelweg vanwege het feit dat in het hele Tweede Kamergebouw slechts één exemplaar van de vierhonderd pagina's tellende studie aanwezig is. Deze eerste reactie is dan ook gebaseerd op een samenvatting van het rapport van twintig pagina's.

Wat gelijk opvalt is de gerichtheid van de studie op de mogelijkheid van een Russische inval in Nederland. In de oorspronkelijke opdracht voor dit onderzoek werd de probleemstelling veel ruimer geformuleerd. Daarin was sprake van de vraag "welke categorieën van mogelijke konflikt zijn er, waarvoor een geweldloos verdedigingssysteem relevant kan zijn" en "(wat is) de aard van hedendaagse bezettingen en (wat zijn) de implicaties voor sociale verdediging". De beperking tot militaire interventies van de Sowjetunie sinds de Tweede Wereldoorlog wordt verklaard uit de beperkte financiële middelen, dus tijd, voor dit onderzoek. Het gevolg hiervan is echter dat andere historische voorbeelden grotendeels uit het zicht verdwijnen (India) en dat de mogelijkheid van geweldloos verzet in Nederland alleen wordt 'onderzocht' aan de hand van éénzijdige voorbeelden waarbij de agressor steeds dezelfde is en de aangevallene steeds een land is dat al korte of lange tijd onder grote Sowjetinvloed stond. Dit dan nog afgezien van het feit dat deze studie alleen gaat over geweldloos verzet tegen militair geweld van buitenaf terwijl de toepasbaarheid van geweldloze middelen bij verzet tegen bijvoorbeeld overheidsmaatregelen, denk aan Woensdrecht, geheel buiten beschouwing blijft. Bij zo'n onderzoek heeft een regering, hoe ze ook is samengesteld, natuurlijk ook niet zoveel belang. Het feit dat tegen de opzet van de studie nogal wat bezwaren zijn aan te voeren, neemt echter niet weg dat er wel degelijk opmerkingen worden gemaakt, die niet zomaar van tafel kunnen worden geveegd als

ANTWOORD

partijdig of vooringenomen. Zo wordt gewezen op het feit dat veel voorstanders sociale verdediging presenteren als een volledig uitgewerkt defensie-alternatief terwijl het vaak niet meer is dan een tamelijk heterogene verzameling ideeën en methodes. Om even na te denken is ook het onderscheid dat de auteur maakt tussen enerzijds geweldloos verzet tegen een opponent uit dezelfde politieke cultuur en anderzijds verzet tegen een land dat andere waarden en normen er op nahoudt.

Verder ontwikkelen

Dat brengt me op het belang van deze studie. Het kan zijn dat verdere bestudering ervan leidt tot de konklusie dat dit onderzoek uitgaat van de verkeerde vooronderstellingen of dat het gebruik van historische voorbeelden veel te selectief gebeurt en dat daarmee de konklusies van het rapport per definitie éénzijdig zijn. Het kan echter ook zijn dat in deze studie zaken aan de orde worden gesteld waarvoor ook de PSP niet zo één, twee, drie een oplossing heeft. En dat zou dan wel eens te maken kunnen hebben met het feit dat de discussie over sociale verdediging in de PSP al lang niet meer gevoerd is. Ik heb zelf de indruk dat in diverse PSP-programma's iets te gemakkelijk een zinsnede wordt opgenomen over sociale verdediging en dat daarmee de kous af is. De haken en ogen die zitten aan allerlei vormen van geweldloos verzet op grote schaal worden slechts door een klein aantal mensen op hun discussie-waarde geschat. Sociale verdediging is natuurlijk niet zó maar een PSP-programmapunt. In feite is het de kern van een pacifistisch-socialistisch antwoord op het dominante veiligheidsdenken. Het zou goed zijn als deze studie de aanleiding zou vormen voor een discussie in de partij over wat wij nu precies verstaan onder sociale verdediging en wat er allemaal moet gebeuren wil het idee van sociale verdediging een werkbaar alternatief worden in plaats van een bezweringsformule.

JOOST LAGENDIJK

Mensen die mee willen helpen bij het opzetten van een discussiedag over dit rapport of over sociale verdediging in het algemeen of die suggesties hebben hoe deze discussie aan te zwengelen in de PSP, kunnen contact opnemen met Bert Freriks, politiek sekretaris vredesvraagstukken, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 050 - 14 38 06 of Joost Lagendijk, PSP Tweede Kamerfractie, Binnenhof 1A, 2513 AA Den Haag, tel.: 070 - 61 49 11 (dinsdag en woensdag).

IK HEB NIETS TEGEN MANNEN, MAAR . . .

Het onderwerp 'kettingbrief' hebben we in deze rubriek al eens behandeld. Maar dat heeft niet mogen baten. Ze vallen nog steeds in de bus, dergelijke brieven. Nu met de wervende tekst dat vrouwen partij moeten kiezen voor vrouwen. Kortom 'vrouwen stemmen vrouwen', opdat er in het streefjaar 1994, de helft, dus 75 vrouwen in de Tweede Kamer zitten. Persoonlijk strijden we liever voor een 25-urige werkweek in desnoods hetzelfde streefjaar 1994, maar beter nog in 1990. Het één hoeft het ander echter niet uit te sluiten. Toch hebben we wat tegen die briefjes die ons steeds maar oproepen om op vrouwen te stemmen en die we geacht worden aan minstens vijf vriendinnen door te geven teneinde de 'kampagne te verbreden'. Niet omdat we tegen meer vrouwen in de Tweede Kamer zijn, maar omdat we zo'n oproep wat te simpel vinden. Alsof vrouwen per definitie feministisch denken, voelen en handelen.

Alsof de VVD-vrouwen in de Kamer niet schaamteloos het standpunt van hun partij onderschrijven dat er op sociale zekerheid nog meer bezuinigd moet worden. Hierdoor komen met name vrouwen nog eens ekstra in gedrang.

Alsof de CDA-vrouwen in de Tweede Kamer niet het gelijkschakelen van ongehuwd samenwonenden aan gehuwden onderschrijven. Hierdoor worden vrouwen die niet voor de afhankelijkheid van een huwelijkse relatie kozen toch in een namaak huwelijksboot geperst en economisch afhankelijk van een partner gemaakt. Alsof een andere getalsverhouding van vrouwen en mannen in de Tweede Kamer op zich tot een andere besluitvorming zou leiden.

Begrijp ons goed. Natuurlijk is het initiatief sympathiek en natuurlijk kan het streven naar meer vrouwen in de Tweede Kamer zinnig zijn, maar dan moeten het wel feministisch denkende, voelende en handelende vrouwen zijn en het liefst ook pacifistisch en socialistisch, want aan legalisering van abortus hebben we niets als die bom valt.

Zo'n oproep om op vrouwen te stemmen omdat het vrouwen zijn, ongeacht de instelling van die vrouwen en hun politieke kleur, roept bij ons een raar gevoel op (vrouwen 'voelen', zeggen ze). Het gevoel dat al die boze tongen die beweren dat de huidige tweede feministische golf op haar retour is, of sterker nog, al weer verleden tijd is, gelijk krijgen. Het denken, de inspiratie, de bedoelde brede dooradering door het maatschappelijk leven van het feminisme, lijkt net als tegen het eind van de eerste feministische golf te verengen en vervlakken tot voornamelijk op 'Den Haag' gerichte activiteiten.

Natuurlijk worden er in Den Haag voor vrouwen belangrijke besluiten genomen. Het streven naar een gelijke afspiegeling in aantallen vrouwen en mannen hangt echter wat loos in de lucht als in de hele wereld

ik heb niets tegen mannen, maar...

daartussen in alle maatschappelijke verbanden en organisaties, vrouwen nog zo weinig invloed hebben. In televisiefilms, reclame en de fabeltjeskrant voeren het seksisme en de traditionele vrouwman/verhoudingen nog de boventoon alsof het feminisme van Hilversum is voorbijgegaan.

Uit Den Haag valt niet alle heil te verwachten voor vrouwen en ook niet zonder meer van vrouwen. Daarvoor is nodig dat er in alle maatschappelijk verbanden en organisaties meer pacifistische socialistische feministen (V/M) actief zijn en op grond daarvan meer van dergelijke wezens ook in de Tweede Kamer instromen. Daarvoor is veel inzet nodig. Een inzet waarbij alle somberheid over de huidige antifeministische maatregelen van het kabinet en somberheid over het verlopen van de tweede feministische golf wordt omgezet in 'positieve actie' in de dubbele zin van het woord. Een inzet zoals vrouwen die blijken op te brengen na een ongewilde scheiding. Door alle pijn heen blijken ze dan veel energie en kracht te kunnen ontwikkelen om hun leven verder inhoud te geven. Het mededogen voor de knorrige ex-echtgenoot die zich in zijn nieuwe optrekje wil onderscheiden van het vroegere leven in de oude gemeenschappelijke woning (die hij zelf mee opbouwde), maar met dezelfde huisraad en gewoonten blijkt te blijven zitten.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

ANTILLEN

De status aparte van Aruba per 1 januari 1986 stelt opnieuw de verhouding tussen Nederland en de Antillen centraal. Een verhouding die steeds meer overheerst wordt door een relatief nieuw fenomeen: het recht op zelfbeschikking bepleit door de oude koloniale mogendheid. Gezien de houding van de drie grootste politieke partijen in Nederland is het niet irreal te spreken van een dreigende uitzetting van de Antillen uit Nederlands staatsverband. Je kunt echter niet spreken over zelfbeschikking, wanneer er geen overeenstemming is over het tijdstip van onafhankelijkheid en de voorwaarden waaronder. In het licht van de koloniale geschiedenis heeft elke oude kolonie het morele recht op het laatste woord.

Na dreigende uitzetting

Het Nederlandse streven naar onafhankelijkheid van de Antillen dateert officieel van 1972, vlak na de door Nederlandse mariniers onderdrukte meepstand van 1969 op Curacao. Het beeld van de koloniale onderdrukker diende uit de wereld geholpen te worden. De steeds minder als koloniaal wingewest fungerende eilandengroep samen met een dreigend aanzwellende migrantenstroom versterkte het bewustzijn dat het hebben van kolonien ook z'n nadelen kan hebben. De toenemende stroom van publikaties over de politieke, economische en kulturele onderdrukking door Nederland, vanuit de Antillen zelf, kwam hierbij niet echt ongelegen.

Sindsdien is de Nederlandse aandacht vooral uitgegaan naar de beste manier waarop onafhankelijkheid staatkundig gezien vorm dient te krijgen. Middels talrijke zwaarbezette overleggroepen (Koninkrijkscommissie, Gemengde Commissie, Koninkrijkswerkgroep enzovoort) is de huidige constructie uitgedacht: een statuutwijziging die Aruba, naar de 'Antillen van de Vijf', een zelfstandige positie in het Koninkrijk geeft. Hieraan gekoppeld: onafhankelijkheid voor beiden in 1996. Over dit laatste worden de twijfels vanuit de Antillen zelf steeds groter. *Hennie Eman*, de nieuwe Arubaanse regeringsleider, heeft reeds aangekondigd hierover een referendum te willen houden.

Flexibel

Er wordt reeds gedacht aan een tussenvorm tussen de huidige relatie en volledige politieke onafhankelijkheid, bijvoorbeeld een soort van *Gemenebest*. Hieronder zou je kunnen verstaan: een verdrag waardoor een internationale organisatie wordt gekreëerd die eigen organen met eigen bevoegdheden heeft. De (neo-)koloniale geschiedenis overziend blijkt echter dat dergelijke constructies tot mislukken gedoemd zijn: ze leiden tot een vergaande bureaucratie, terwijl de politieke autonomie van de oude kolonie in het geding blijft. Welke constructie ook gekozen wordt, voorop dient te staan dat die niet misbruikt kan worden door Nederland. Hiervoor is

nodig, dat het een flexibele constructie wordt in die zin dat deze op korte termijn vanuit de Antillen opzegbaar is, dan wel te wijzigen. In dit licht bezien is het strak vasthouden aan de datum van 1996 niet verdedigbaar.

Hoewel er veel kritiek mogelijk is op de status aparte van Aruba (schaalverkleining, versplintering enzovoort), is het op zich juist dat een door de meerderheid van dit eiland gedragen opvatting gehonoreerd is. Wanneer een oude koloniale mogendheid haar biezen pakt en er nieuwe grenzen getrokken worden, dienen die te stroken met de sociale en kulturele verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende bevolkingsgroepen. De koloniale geschiedenis leert ons dat er al te vaak rucksichtslos lineaalrecht strepen op de landkaart zijn getekend. Alleen door erkenning van dit soort autonomie-wensen kan een emancipatieproces bevorderd worden, waaruit nieuwe vormen van samenwerking kunnen ontstaan, maar nu op basis van vrijwilligheid.

De economie

De terughoudendheid ten aanzien van politieke onafhankelijkheid vanuit de Antillen is hoofdzakelijk het gevolg van de snel verslechterende economie en de daarmee parallel groeiende economische afhankelijkheid. De afgelopen vijftien jaar is de discussie over de economische toekomst steeds overschaduwd door die over de politieke. En dat, terwijl men toch had kunnen weten dat de pijler van die economie zeer broos is, te weten de aanwezigheid van buitenlands kapitaal (Shell, Esso, off-shore, brievenbusmaatschappijen). Nu dit kapitaal zich terugtrekt, dreigt het faillissement van de gevoerde economische politiek.

Nog los van de kritiek op een dergelijke afhankelijkheid, is een bedrijf als Shell hier wel erg makkelijk weggekomen. Steeds is de verliesgevendheid van Shell-Curacao als argument gebruikt voor sluiting. Wanneer je echter een vergelijking maakt met identieke olie-installaties van de Shell in de Verenigde Staten, kom je tot de

slotsom dat er veel minder in sekundaire verwerking is geïnvesteerd (waarmee juist winst wordt gemaakt), terwijl er nauwelijks aan onderhoud is gedaan. De bezettingsgraad was bovendien extreem laag. De konklusie moet dan ook zijn dat Shell al veel eerder besloten heeft de raffinaderij te sluiten. Het is niet ondenkbaar dat de onzekere politieke toekomst van Curacao het belangrijkste motief is geweest.

De Nederlandse regering heeft in deze nagelaten gebruik te maken van haar sterke onderhandelingspositie ten aanzien van zowel Shell als Esso bij de exploitatie van de aardgasvelden (het *Herenakkoord*) en de uitgifte van olievelden in de Noordzee. Als er dan toch sprake zou moeten zijn van symboliek, ware het beter geweest dat Shell bij de overdracht van de raffinaderij aan Curacao een gulden had bijbetaald.

De discussie over de economische toekomst dreigt zich nu toe te spitsen op de korte termijn-noodmaatregelen. Om een dreigend deviezentekort af te wenden doen verschillende scenario's de ronde. Van een algemene krischeffing van 10% tot belastingverhoging en importheffingen op luxe artikelen. Van een algehele inkomensdaling tot sterke inkrimping van de overheidssector. Van belang is in elk geval dat de in de loop der tijd gegroeide grote sociale tegenstellingen door bezuinigingsscenario's tenminste niet nog groter worden. De enige 'echte minima' binnen het Koninkrijk der Nederlanden wonen nog steeds op de Antillen.

Voor de lange termijn verdienen een aantal economische sectoren een nieuwe impuls. Wat echter vooral ontbreekt, is een goede discussie over van wie een dergelijke impuls zou moeten uitgaan. De bekende weg is de oude weg: voorwaarden scheppen voor partikulier initiatief. Initiatieven vanuit de Antilliaanse overheid zelf, hebben een niet al te goede reputatie. Daar waar de overheid bijvoorbeeld de exploitatie van hotels op Curacao is gaan overnemen, is de accommodatie als geheel aanzienlijk verslechterd. Wat nu vooral nodig is, is een politiek die gericht is op de vorming van eigen kader op het gebied van organisatie en management. Tot die tijd dient de

foto: Harry Meijer

overheid dit kader uit het buitenland aan te trekken. Daarnaast dient een uitgebreid onderwijsprogramma opgezet te worden met ruime aandacht voor om- en bijscholing, gericht op de nieuw te ontwikkelen economische sectoren.

Stimulans

Sektoren die een nieuwe stimulans verdienen zijn onder meer toerisme (met daaraan gekoppeld extra aandacht voor het milieu en historische bezienswaardigheden), binnenlandse voedselproductie (zoals de tuinbouw) en allerlei vormen van kennis-intensieve industrie (het opleidingsniveau is relatief hoog). Een eerste vereiste is, dat er een goed inzicht ontstaat in het huidige netwerk van economische relaties, zodat optimaal kan worden aangesloten bij bestaande

kleinschalige activiteiten, ook in het informele circuit.

Om te voorkomen dat in de toekomst ontwikkelingshulp vanuit Nederland uitdraait op louter begrotingshulp of een soort platina handdruk bij onafhankelijkheid, dienen projecten opgezet te worden die economische zelfstandigheid van de Antillen stimuleren. Nederland zou tenminste al haar mogelijkheden moeten aanwenden voor het leveren van door de eilanden gevraagde deskundigheid. Om de financiële afhankelijkheid te verminderen zou naar een vorm gezocht moeten worden die garanties biedt op de lange termijn. Zo zou de instelling van een soort ontwikkelingsfonds een bufferfunctie kunnen vervullen in de financiële verhouding met de Antillen. Wanneer bij de keuze en uitwerking van ontwikkelingsplannen de non-gouvernementele organisa-

ties (vakbeweging, vrouwenorganisaties, consumenten-organisaties en wijkorganisaties etc.) meer betrokken worden, ontstaat de mogelijkheid van een ontwikkelingsproces dat alle bevolkingslagen raakt.

ROB VAN HILTEN

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het onlangs uitgebrachte verslag van een studiekonferentie over de relatie Nederland-Antillen, georganiseerd door de CO-ZAC (Stichting ter bevordering van contacten met Zuid-Amerika en het Caribisch gebied) en de POA (Plataforma di Organishonnan Antiano). Deze goed gedocumenteerde uitgave (47 pag.) is te bestellen bij de POA, postbus 738, 3500 AS Utrecht (f 3.50 ex. porto).

ONDERSTEBOVEN

Nicaragua. De USVA-Groningen organiseert tot eind februari een fototentoonstelling met werk van fotograaf Piet den Blanken uit Nicaragua. Den Blanken, die op dit moment weer in Midden-Amerika zit, was eind '84 in Nicaragua. De expositie vindt plaats in de koffiekamer van USVA, Oude Boteringestraat 49, Groningen. Open op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Verbouwen. De Landelijke Organisatie Belangen-groepen Huisvesting organiseert deze en volgende maand een vijftal studiedagen over gemeentelijk verbouwbeleid. De dagen zijn gericht op bestuurders van woningbouwverenigingen en gemeenten, raadsleden e.d. De bijeenkomsten vinden plaats in Amsterdam, Arnhem, Delft, Eindhoven en Groningen. Nadere info: LOBH, H. Polaklaan 12/B, Amsterdam, 020 - 22 35 05.

Latijns Amerika Festival. Op zondag 23 februari vindt het zesde Latijns Amerika Festival plaats in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht. Op het programma o.a. de bekende Chileense groep Quilapayun en de Argentijnse Tango A Tres. Naast muziek ook een forum over de berichtgeving door internationale persburo's over Zuid-Amerika, Kresj aanwezig. Aanvang 15.00 uur. Einde ca. 23.30 uur. Nadere info: KKLA, v. Speijkstraat 21, Utrecht, 030 - 71 86 49.

Studiefinanciering. De Landelijke Studenten Vakbond (LSVB) heeft de laatste tijd een aantal acties en bezettingen georganiseerd gericht tegen de plannen van minister Deetman m.b.t. het nieuwe studiefinancieringsstelsel. In een nota heeft de LSBV getracht een overzichtelijk beeld te schetsen van de problemen waarmee studenten in financieel opzicht (gaan) kampen. Met deze nota overbouwt de bond tevens haar recente

acties. Nadere info: LSBV, Biltstraat 401, Utrecht, 030 - 31 64 64.

Straling. In het tijdschrift 'Wetenschap & Samenleving' legt drs. Govert Nootboom (stralingsdeskundige) in klare taal uit waarom hij het volstrekt oneens is met het advies van de Gezondheidsraad over 'stralingshygiëne'. In verband met de publikatie van een minderheidsadvies (drs. Nootboom was lid van de betreffende commissie van de Raad) werd hij op staande voet ontslagen. Het feit van Nootboom geen principieel tegenstander van kernenergie is maakt zijn mening dubbel interessant. Losse nummers: f 6,-. Bestellen: VWW, Oude Gracht 80, Utrecht, 030 - 32 21 80.

ONDERSTEBOVEN

LANDBOUW

ORIGINELE BIJDRAGE

De landbouw is laatste jaren nogal eens in het nieuws. De melk-, graan- en suikerproductie rijzen de pan uit. De problemen met de overvloed aan mest maken duidelijk dat de landbouw in Nederland de grenzen van de groei al lang en breed overschreden heeft. Waar moet dat heen? Over deze vraag wordt meestal heel sektoraal gedacht. De PSP deed daar braaf aan me' door vanouds vooral de nadruk te leggen op de invloed van de landbouw op natuur en milieu en zich met de landbouw zelf te bemoeien. Daarom probeert de nu al enige jaren actieve PSP-landbouwgroep juist aan de sociaal-ekonomische kant een links antwoord op de landbouwproblematiek te ontwikkelen. Sinds een jaar cirkuleert onder iedereen die zich met landbouw of milieu bezighoudt een rapport waarin alle voor een beter samengaan van landbouw met natuur en milieu in een integraal verhaal zijn samengevoegd. Het rapport, 'Bouwstenen voor een geïntegreerde landbouw', is geschreven door milieu-biologen in opdracht van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

De WRR zelf noemt het rapport een "verfrissende en originele bijdrage tot de meningsvorming over een andere landbouw". De Raad heeft het dan over een landbouw die, naar verhouding, zuinig is met energie en grondstoffen en die onder redelijke werkomstandigheden en tegen een redelijke beloning (van arbeid en kapitaal) landbouwproducten voortbrengt.

Dat klinkt prachtig, maar is wel nogal vaag. Belangrijk is dat de 'geïntegreerde landbouw' wordt gepresenteerd als een zoekrichting en niet als een soort van blauwdruk voor de toekomst. De geïntegreerde landbouw wil verschillende doelstellingen tegelijkertijd dienen. De dominante visies op het gebied van landbouw en natuurbescherming blijken in deze ontoereikend, omdat ze of alleen op het bevorderen van de landbouwtotwikkeling, of alleen op de bescherming van natuur en landschap zijn gericht.

Bij geïntegreerde landbouw gaat het om een landbouw die wat duurzaamheid en techniek betreft hoog ontwikkeld is. Door de noodzakelijke extra besparingen op energie, grond- en hulpstoffen kan volgens de onderzoekers ook weer extra arbeid ingezet worden.

Het rapport doet een voorstel voor een heffing op energie of energierijke produkten, zoals kunstmest, veevoer en bestrijdingsmiddelen. Als compensatie voor deze heffingen worden dan de arbeidskosten verlaagd, onder andere door een verlaging van het minimumloon (!) voor landarbeiders. Deze zouden daarvoor weer wel fiskale compensatie moeten krijgen. Ook wordt gepleit voor verlaging van het werkgeversaandeel van de sociale lasten voor arbeid in de landbouw. Daarnaast zouden de kleine zelfstandigen in de landbouw een soort basisinkomen van enkele duizenden gulden per jaar moeten krijgen.

Gloobaal

Wat moet de PSP met een dergelijke aanzet tot

'geïntegreerd denken'? De doelstellingen van het WRR-rapport zijn prima, maar nog wel heel globaal geformuleerd. Waar het om gaat is dus de verdere invulling en uitwerking er van. Zo remt een flinke heffing op veevoer weliswaar de invoer van krachtvoer uit Derde Wereld-landen af, maar zal tevens boeren op het spoor zetten van intensieve gras- en maisproductie, die weinig natuur- en milieuvriendelijk is. De mestoverschotten zullen kleiner worden als een groot gedeelte van de intensieve veehouderij onrendabel wordt, maar dan komt een groot aantal arbeidsplaatsen en boereninkomens op de tocht te staan. Daarbij is het onwaarschijnlijk dat de daling in inkomen en werkgelegenheid door een compensatie van arbeidskosten voldoende goed gemaakt zal worden. Dit wordt trouwens in de eigen berekeningen in het WRR-rapport ook aangegeven.

Bij de analyse van de problemen in de landbouw wordt ingegaan op de, in het algemeen, grote inkomensachterstand in de landbouw. Bij de voorstellen wordt daar echter weinig soulaas op geboden. Een socialistisch landbouwbeleid vereist echter een redelijke beloning voor verricht werk; juist ook voor de kleinere boeren. Het vraagt dus ook om een nivellering van de grote onderlinge verschillen in inkomen binnen de landbouw zelf. Het rapport 'Bouwstenen voor een geïntegreerde landbouw' vormt een aanzet, geeft een denkrichting aan. Kritiek er op is makkelijk omdat veel aspecten nog te weinig uitgewerkt zijn, maar daarvoor dienen de vervolgstudies. Verder is opvallend dat voor boerinnen, die onbetaald meewerkende echtgenotes, in het 'integrale' denken totaal geen plaats is gevonden.

Nadere uitwerking

Geïntegreerde landbouw is, we schreven het al eerder, een zoekrichting, die vraagt om een verdere uitwerking. Via het landbouwkundig onder-

zoek, onderwijs en voorlichting en in de praktijk zelf moet hiermee geëxperimenteerd worden. Het *Centrum Landbouw en Milieu* (tel. 030 - 32 24 81) is hier al jaren mee bezig. Voor de traditionele landbouw en voor de traditionele natuur- en landschapsbescherming betekent dat het loslaten van de 'verengde' belangenstrijd, het loslaten van alle vooroordelen en het echt aangaan van die integratie.

Door de PSP, die zowel een goede kwaliteit van milieu en natuur, als een kwalitatief goed en betaalbaar voedselpakket, als een redelijk inkomen voor boeren en tuinders nastreeft, zal de richting die de geïntegreerde landbouw eventueel inslaat welwillend en kritisch gevolgd moeten worden.

PSP-landbouwgroep

De doelstellingen van de 'geïntegreerde landbouw' zijn de volgende:

- Produktie van kwalitatief goed en betaalbaar voedsel;
- Meer evenwicht in de landbouwmarkt van de EG;
- Een grotere mate van zelfvoorziening in de EG, niet alleen voor wat de produkten betreft, maar ook de grondstoffen;
- Verbetering van de positie van de ontwikkelingslanden;
- Agrarische inkomens en arbeidsomstandigheden die gelijkwaardig zijn met die elders in de samenleving;
- Vermindering van inkomensverschillen tussen bedrijven en regio's;
- Kwaliteitsverbetering van het externe milieu;
- Behoud van werkgelegenheid in de landbouw;
- Handhaving verscheidenheid van natuurlijke systemen;
- Meer zeggenschap van betrokkenen over inrichting en beheer van de omgeving;
- Handhaving en vorming van een gevarieerd en aantrekkelijk landschap;
- Zuiniger en efficiënter gebruik van uitputbare grondstoffen en energiebronnen;
- Verbetering dierlijk welzijn;
- Kwaliteitsverbetering van agrarisch produktiemilieu.

Vrouwen in de PSP

Alle vrouwelijke PSP-leden worden hierbij uitgenodigd voor een *landelijke PSP-vrouwendag* op zaterdag 15 februari 1986 in het *PSP-pand* in Utrecht (*Oudegracht 243, Utrecht*).

Om 11.00 uur starten we met een inleiding door Titia Bos over *arbeidstijdverkorting*. Daarna volgt een discussie waarin het kan gaan over vragen naar welke vorm van ATV PSP-vrouwen voor ogen hebben. Vragen over de kwaliteit van arbeid in relatie tot ATV en vragen over welke korte termijn-maatregelen de gewenste herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid dichterbij kunnen brengen.

Als ondersteunende literatuur wordt de deelneemsters aan de dag aangeraden de bundel 'arbeidstijdverkorting, haalbaar en betaalbaar' welke werd uitgegeven ter gelegenheid van het kongres 'Herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid' op 14 september 1985 in Amsterdam, (nog eens) door te lezen, als ook een artikel van Titia Bos in 'Maatschappijvernieuwers in verwarring', genaamd 'Arbeidstijdverkorting van inspiratie naar dilemma' (1984). Beide publikaties zijn

uitgegeven door de Populier in Amsterdam. Indien nodig kunnen kopieën van de publikaties worden opgevraagd bij Titia van Leeuwen, Herengracht 310, Amsterdam, 020 - 23 75 87/ 023 - 30 63 45.

Het middagedeelte (tot 15.00 uur) gaat over de PSP-vrouwen zelf. Wat voor ideeën bestaan er voor activiteiten, ook met het oog op de verkiezingen, moet er een begeleidingsgroep komen voor de vrouwen die de PSP-vrouwen in andere organisaties vertegenwoordigen, zijn er ideeën voor het werk van de emancipatiemedewerkster van de PSP, gaan de PSP-vrouwen actief gebruik maken van de PSP-media? enz. enz.

Wanneer je wilt komen en/of ideeën hebt, geef dat dan door aan Lieke Thesingh, Blasiusstraat 113, Amsterdam, 020 - 65 29 27/ 26 73 74 of Cora Mulder, Tasmanstraat 210 Den Haag, 070 - 45 23 29/ 62 49 11.

Probeer in ieder geval op de dag aanwezig te zijn.

Sinds meer dan een jaar ijvert de Stichting 'Verbied de Kruisraketten' voor een wettelijk verbod van die ondingen. Tezamen met twintigduizend eisers deed de Stichting op 21 november '84 de dagvaarding de deur uit voor het 'Proces tegen de Staat'.

Hans Wiebenga, voorzitter van de Stichting en onder andere oud-Kamerlid voor de PSP, gaat hieronder op het begrip 'rechtsstaat' in en op de eisen uit de dagvaarding en de antwoorden van de Staat.

Is Nederland eigenlijk een rechtsstaat? Als je die vraag wilt beantwoorden zul je eerst moeten vertellen wat een rechtsstaat is. Om vervolgens te kijken hoe het er daarmee in Nederland uitziet. Welnu, over het fundamentele kenmerk van de rechtsstaat bestaat eigenlijk geen verschil van mening. In de rechtsstaat geldt de heerschappij van het 'Recht'. Aan de heerschappij van het recht is niet alleen de gewone burger gebonden, maar ook – en in het bijzonder – de Staat.

De overheid in de rechtsstaat heeft geen enkele bevoegdheid die niet voortvloeit uit geldende wettelijke bepalingen, de overheid is aan het recht gebonden. In het geldend recht zijn oneindig veel zaken geregeld en aan die regeling zijn burgers en Staat gebonden. Alleen al daarom is een diktatuur *nooit* een rechtsstaat. Daaruit volgt nog geenszins dat iedere parlementaire democratie wel een rechtsstaat is. Dat kan wel, maar het hoeft niet.

Tot het begrip rechtsstaat behoort ook het bestaan van een volstrekt *onafhankelijke* rechterlijke macht. Waar verschil van mening of verschil van inzicht bestaat over de inhoud van het geldend recht beslist niet de Staat, niet de overheid, maar de rechter. En de rechter is daarbij verplicht het recht toe te passen zonder aanzien des persoons, ook op de overheid en waar ook nodig *tegen* de overheid.

Nederland is in ieder geval in zoverre rechtsstaat dat in ons land herhaaldelijk de Staat wordt gedagvaard in een proces. De rechter is daarbij niet verplicht de Staat bij voorbaat gelijk te geven. Hij moet het recht toepassen en is verplicht de Staat in het ongelijk te stellen wanneer dat naar zijn overtuiging voortvloeit uit de bestaande geldende rechtsregels.

Politieke strijd

Tot voor kort heeft de vredesbeweging de strijd tegen de kernbewapening uitsluitend opgevat als een politieke strijd. Bewapeningsbeslissingen worden immers genomen door regeringen en parlementen. Wie andere beslissingen en ander beleid wil, moet dus proberen 'de politiek' overstag te krijgen. Die gedachte is en blijft op zichzelf logisch en waar. Maar precies zo logisch en waar is de stelling "indien het plaatsen van kruisraketten op Nederlands grondgebied onrechtmatig is dan mag die plaatsing doodeenvoudig niet". Terwijl de rechter in dat geval die plaatsing kan – en zelfs moet – verbieden indien daartoe gerechtigde eisers hem dat vragen. Nu is er op dit punt een uiterst belangrijke internationale en nationale ontwikkeling gaande. Aangevoerd wordt namelijk dat kernwapens in het algemeen – en kruisraketten in het bijzonder – in strijd zijn met bestaand, bindend internationaal recht.

In een groot aantal publikaties hebben juristen uit Engeland, de Verenigde Staten, Duitsland en andere landen de argumenten voor dat standpunt helder geformuleerd. Het *Internationaal Vredes Bureau* (Genève) belegde in september 1984 een internationale juristenkonferentie over dit onderwerp. Ook Nederlanders namen daaraan deel. En in juni dit jaar sprak een rechter in het Westduitse Frankfurt demonstranten tegen

Het bestuur van Stichting 'Verbiedt de Kruisraket' overlegt met hun advocaten foto: Eduard de Kam

PROCES TEGEN DE STAAT

de plaatsing van Pershing-raketten vrij, met als argument dat plaatsing in strijd was met het internationaal recht.

Kaarten op tafel

In ons land werd de schriftelijke dagvaarding in het proces tegen de Staat van de *Stichting 'Verbied de Kruisraketten'*, gesteund door meer dan twintigduizend particuliere eisers en eiseressen en een groot aantal 'rechtspersonen' (verenigingen, stichtingen, partijen, red.), op 21 november 1984 uitgebracht. De hoofdeis: verbied de plaatsing. De 'subsidiare' eisen: verbod aan de staat mee te werken aan afvuren vanaf ons grondgebied; een vetorecht voor Nederland op een Amerikaanse beslissing tot afvuren; een verbod op eerste gebruik.

Op 7 mei 1985 verscheen het schriftelijke antwoord van de Staat. Daarmee liggen de kaarten nu op tafel. Niet alleen inzicht in de juridische argumenten van de eisers is van belang voor alle geïnteresseerden in de bewapeningsgebeurtenissen. Er is goede reden om te stellen dat ook de door de Staat aangevoerde argumenten – waarmee de eisen worden bestreden en afgewezen – zo ruim mogelijke verspreiding verdienen. Wie zich verbonden weet met de brede of radicale vredesbeweging vindt hierin ongetwijfeld nieuwe argumentatie en motieven.

De inhoud van de 'Conclusie van Antwoord' van de Staat, van mei '85, kan worden onderverdeeld in: De vraag naar de 'ontvankelijkheid' (hebben ze het recht deze eisen te stellen?); een verhaal over feiten en achtergronden van het defensiebeleid, de verbodsbepalingen die de eisers aanvoeren die volgens hen leiden tot de gestelde onrechtmatigheid.

De Staat vindt – zoals we ook mochten verwachten – dat de eisers niet 'ontvankelijk' zijn. Als de Staat daar gelijk in zou hebben dan hoeft de hele verdere inhoudelijke argumentatie niet meer behandeld te worden. De plaatsing, aldus de Staat, zal berusten op een verdrag met de VS, dat bij wet – dus met medewerking van de Staten Generaal – wordt goedgekeurd. Over de rechtma-

tigheid daarvan mag de rechter zich dan niet uitspreken.

Het antwoord van de eisers daarop mag in elk geval luiden dat de gestelde eisen niet gebaseerd zijn op de onrechtmatigheid van een wet (waarvan de inhoud nog niet bekend was), maar op de al geldende bindende normen van internationaal recht. De Staat hanteert nog een tweede argument voor ontvankelijkheid: de landsadvokaat betoogt dat de eisers *geen belang hebben* bij het niet plaatsen van de kruisraketten...

Over de achtergronden van het defensiebeleid somt de 'Conclusie van Antwoord' nog eens alle bekende verhalen over de op vrede gerichte afschrikingsstrategie van de NAVO op. Zo wordt ten aanzien van het dubbelbesluit van '79 het bekende, maar valse verhaal afgedraaid, dat dit besluit voortvloeit uit de plaatsing van de Russische SS'20-raketten: die plaatsing begon in '75, terwijl de kruisraketten al in 1970 op de tekentafels van General Dynamics lagen.

Bananenrepubliek

De dagvaarding die de advocaten van de Stichting 'Verbied de Kruisraketten' opstelden vermeldt een lange reeks van bindende volkenrechtelijke bepalingen, die bij gebruik van kruisraketten niet kunnen worden nageleefd. De onmogelijkheid van de naleving van de (verdrags)verplichtingen bestempelt het gebruik van deze wapens tot juridisch ontoelaatbaar. Het gaat hierbij om verdragsbepalingen uit onder meer het *Protocol van Sint-Petersburg*, het landoorlogverdrag, de verschillende Rode-Kruisverdragen, het *Handvest van Neurenberg*, het Genocidenverdrag enzovoorts.

Wat stelt onze Staat daar nu tegenover? Ten aanzien van de beschermende bepalingen wordt keihard uitgesproken dat die hun begrenzingen vinden in wat dan heet 'de vereisten van de oorlogvoering'. Waar gehakt wordt, vallen spaanders, dus. En als bij kernwapengebruik de aantallen slachtoffers in de miljoenen lopen, dan is dat jammer.

Nijpels (VVD) merkte onlangs op dat we geen

bananenrepubliek zijn die verdragsverplichtingen terzijde schuift als het zo uitkomt...

Een andere interessante argumentatie van de Staat gaat uit van het onloochenbare feit dat er kernwapenmogendheden zijn. En het feit dat enige landen die dingen hebben, vormt voor de Staat het bewijs dat het mag. Dat heet dan namelijk 'Statenpraktijk' en dat is een belangrijke bron van recht. De resoluties van de Verenigde Naties waarin kernwapengebruik als oorlogsmisdrijf wordt gekwalificeerd behoren kennelijk niet tot die 'Statenpraktijk'. De meerderheid van de landen die voor die resoluties stemden had zelf geen kernwapens. Daaraan kun je dus geen rechten onttelen. Laat staan dat zo'n meerderheidsstandpunt rechtskracht zou hebben in de ogen van 'onze Staat'...

En dan nog zo iets: Waarom verbiedt de tekst van het *Genocidenverdrag* volgens de Staat niet het gebruik van kernwapens? Antwoord: het is verboden als je *systematisch en doelbewust* hele bevolkingen of bevolkingsgroepen uitroeit. En dat gaan we met de kruisraketten en ander kernwapentuig niet doen. Het kan er wel toe leiden, maar het Genocidenverdrag verbiedt dat niet. Als we het maar niet 'systematisch en doelbewust' doen.

Zo is dit alles en zo moet het ook blijven, in dienst van het hoge goed van de handhaving van de Vrede door Geloofwaardige Afschrikking. En geloofwaardig is hierbij een duidelijke term, de minister van defensie is tenslotte CDA'er...

HANS WIEBENGA

Dit artikel is een verkorte versie van een oorspronkelijke publikatie in 't Kan Anders, nr. 3/1985.

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezeressen en lezers hun reactie kwijt op de inhoud van BEVRIJDING.

Omdat de ruimte beperkt is kunnen reacties die langer zijn dan 400 woorden niet geplaatst worden. Kopij voor deze rubriek kan gezonden worden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel 'rubriek Opwindend'.

PSP-Kongres (1)

Op het kongres in Wijk aan Zee heeft de PSP Fred van der Spek laten vallen als een baksteen. Iemand als Fred die vanaf de oprichting van de PSP altijd in dienst van de partij stond, heeft beter verdiend. Met hem zullen veel strijd bare PSP-leden de partij terecht verlaten en een nieuw heenkomen zoeken in de Partij voor Socialisme en Ontwapening. Wat er over blijft binnen de partij, zal over het algemeen parlementair gericht zijn en meer naar samenwerking met een softy partij als de PPR streven. Het gelobby, dus ook binnen de PSP na het kongres in Utrecht in verhevigde mate doorgevoerd, heeft de rechter vleugel binnen de PSP dan uiteindelijk de overwinning opgeleverd. Is men blij met het ver-

trek van een linkse rakker als Fred? Zullen de PSP-jongeren nu ook uit de partij stappen? Op naar een PSP naast de PvdA, PPR en D'66? Wordt de PSP een partij zonder socialisme en pacifisme?

Bovenstaand beeld is pessimistisch voor de toekomst voor de PSP. Toch zeg ik mijn lidmaatschap van de PSP nog niet op. Ik heb nog enig vertrouwen in een PSP met een eigen identiteit. De komende maanden voor de verkiezingen wacht ik dan ook met spanning af. Blijft de PSP ondanks het gevoelig verlies van Fred toch nog overeind, dan raad ik aan het model van de Duitse Groenen eens over te nemen: leden in gemeenteraden, provinciale besturen en kamerfrakties blijven een beperkte tijd zitten (bijvoorbeeld hoogstens 6 jaar, noot JS) en worden vervolgens opgevolgd door anderen. Een doorstroming zal de partij levendig houden en meer leden de kans geven een betaalde functie in de partij te vervullen. Daarom had ik ook Titia Bos op 1 en Henk Branderhorst op 2. Het Europees Parlement heb ik bewust niet genoemd, omdat het voor mij een wassen neus is.

Vanwege de 400 woorden hou ik het erg beknopt. Bedenk de rest er maar bij.

JOSEPHIEN STEENHUIS
Groningen

PSP-kongres (2)

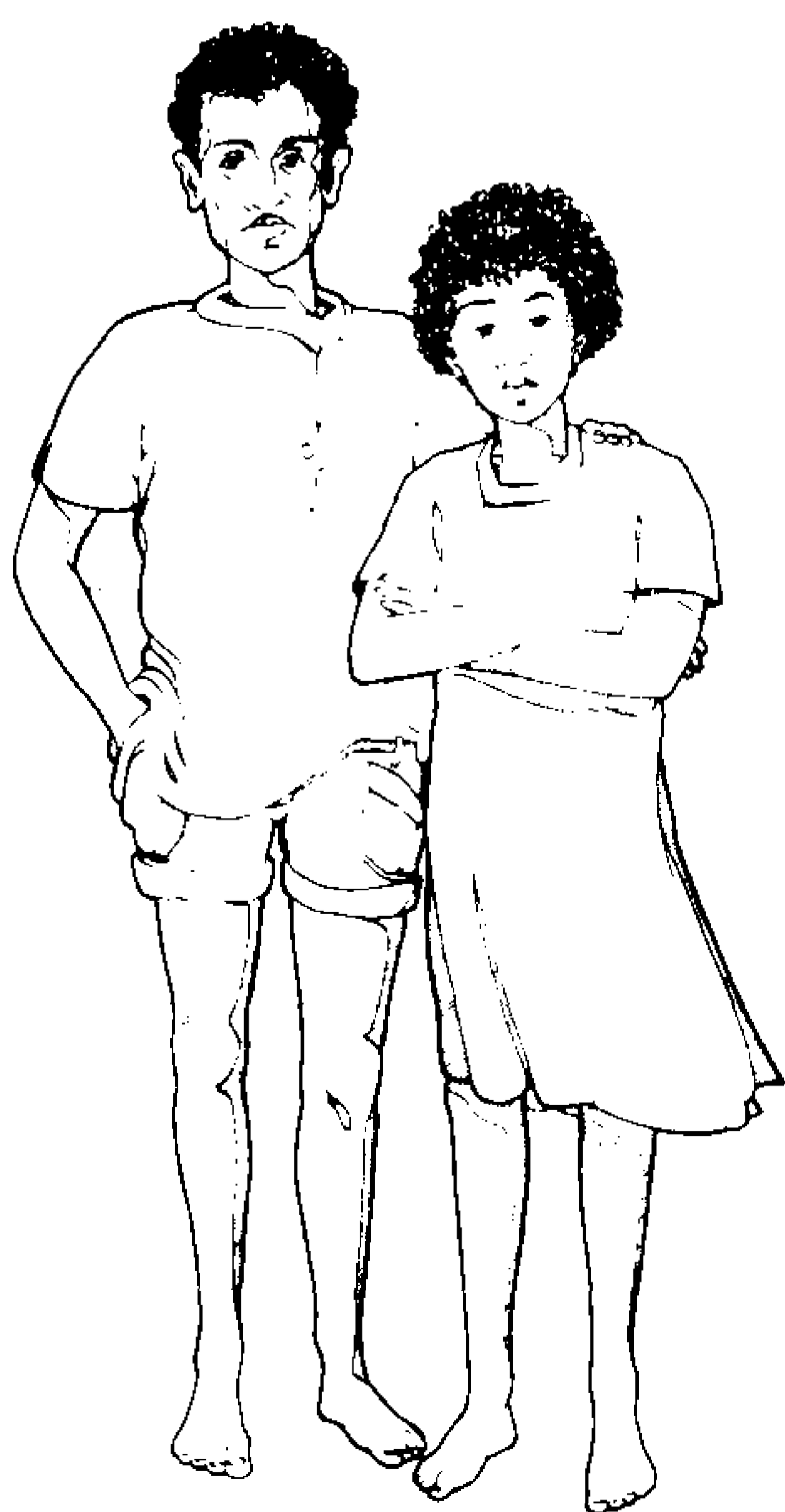
Ik ben het niet eens met diegenen, die, zoals Fred van der Spek en de zijnen, beweren dat de PSP aan het verwateren is.

Voorbeeld van iets waarom ik bovenstaande

(Advertentie)

Kan de A.S.N. met uw spaarrekening de apartheid bestrijden?

Kan een verfoeilijk politiek systeem bestreden worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Kunnen die paar tientjes die u elke maand spaart er voor zorgen dat er meer goedkopere huizen gebouwd worden? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U telt uw idealen.

Kunnen die paar tientjes, die u elke maand spaart er voor zorgen dat er meer goedkopere huizen gebouwd worden? Kan het apartheidsregime bestreden worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U telt uw idealen.

Als op meer dan 80.000 spaarrekeningen samen meer dan 450 miljoen gulden is ingelegd bij de A.S.N., kan dat inderdaad. Want de Algemene Spaarbank voor Nederland, voortgekomen uit de vakbeweging, doet goede dingen met uw geld. Belegt het in sociale woningbouw. Geeft leningen aan maatschappelijk nuttige organisaties. Steunt het streven naar een schoner milieu. En is uiterst principieel als het gaat om beleggen in landen met regimes als Zuid-Afrika of Chili. Dat gebeurt niet. Nu niet. En nooit.

Hoe meer mensen sparen bij de A.S.N., hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed uit te oefenen. Om principieel stelling te nemen. Bij zo'n spaarbank hoort uw spaargeld thuis. Welkom.

Sparen via uw girorekening: snel en eenvoudig.

U kunt bij de A.S.N. op veel manieren sparen. De makkelijkste is via uw eigen girorekening. Inleggen of opnemen van uw spaargeld doet u thuis, met de postgiro.

De A.S.N. geeft dankzij een uitgekiend (en principieel) beleggingsbeleid een prima rente. Ontdek het. Open nu een spaarrekening gekoppeld aan uw giro. Of vraag informatie over de andere A.S.N.-spaarvormen. Vul de bon in en doe 'm op de bus. Vandaag nog.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
de andere bank met dezelfde rente

(Advertentie)

REIZEN EN KAMPEN

De Nivon jeugd en jongeren zijn bewust bezig met de maatschappij waarin we leven. Dat nouwt voor ons meer in dan alleen nadenken en praten.

Nivon jeugd en jongeren organiseren ook kampen en reizen voor kinderen, tieners en jongeren. In Nederland, in het nabije buitenland en in de verdere buitenlanden.

Voor iedereen vanaf 8 tot 25 jaar is er wel wat.

En om de prijs hoeft je het zeker niet te laten. Kampen zijn er in alle vakantieperiodes. De reizen vinden plaats in het voorjaar en de zomermaanden. Je gaat op kamp of op reis met een kleine groep leeftijdgenoten die voordat je het weet je vrienden zijn. En je ziet elkaar weer. Alle deelnemers misters aan de kampen en reizen komen na de zomer bij elkaar om na te genieten en plannen voor het volgende seizoen te maken.

Geïnteresseerd?

Nieuwsgierig?

Vraag het programmaboekje aan bij:

Nivon jeugd & jongeren / P3

Antwoordnummer 2519

1007 TL Amsterdam

Een postzegel is niet nodig

Bellen kan ook: 020-626003

NIVON
JEUGD & JONGEREN

beweer: het verkiezingsprogramma, zoals dat op het laatstgehouden congres in Wijk aan Zee is aangenomen. Stemde het congres niet voor socialisatie van de en niet van de *voornaamste* produktiemiddelen?

We hebben nu mijns inziens een vrij radikaal programma en er is dus wat dat betreft geen enkele reden om de partij te verlaten. Juist nu niet, want zien we juist nu niet gebeuren, dat de huidige crisis alleen maar werkt in het voordeel van de al even huidige machthebbers?

Links raakt al meer en meer verdeeld en op zich is dat niet verwonderlijk: juist nu vragen clubs als de onze zich af, hoe we verder moeten nu er zoveel voorzieningen etc. worden afgebroken.

Een hard gelag is het wel, te merken dat er enkele honderden leden zullen afhaken en aldus de partij qua ledental en zo langzamerhand ook qua inkomsten zullen halveren vergeleken met een jaar of 5, 6 terug.

Andrée van Es wil het kongresbesluit van Utrecht 29 juni uitvoeren, zo heeft ze in Wijk aan Zee uit de doeken gedaan.

We zijn er met ons allen bij om haar daar aan te houden. Haar PvdA-standpunten verwijten is mijns inziens onjuist. Let wel: om onder meer van allerlei weinig verheffende persoonsgebonden discussie af te wezen, was ik voor Titia Bos op plaats 1. Om pragmatische redenen dus, maar goed.

Als Andrée, die eerst nogal schimmig deed rondom haar opvattingen betreffende de uitvoering van het Utrechtse Kongresbesluit, toch de deur naar structurele samenwerking te ver openzet, moeten we haar afremmen. Ik ben momenteel zeker nog niet voor structurele samenwerking met CPN en PPR.

Overleg kan nooit kwaad, maar de verschillen zijn nog te groot. Ik ben het wel eens met Van der Spek c.s., als wordt gesteld dat er sociaal-democratische tendenzen in de PSP zitten. Het genoeg nemen met korte termijn-stapjes zonder de grote lijn te blijven benadrukken is mijns inziens inderdaad een kwalijke zaak. Maar ook daar zijn we zelf bij.

LEO POLHUYS
Deventer

De P van Pacifisme (5)

Chris Huinder vraagt zich in Bevrijding nr. 9 af wat voor gevolgen een pacifistisch standpunt heeft voor onze houding ten aanzien van bewegingen hier en in de Derde Wereld die zich verzetten tegen structureel geweld en daarbij (vormen van) geweld niet schuwen. Ik denk dat het moeilijk is om die houding eenduidig te bepalen. Voor een deel komt dat door een negatieve invulling van pacifisme als het afwijzen van het geweld. Daarmee loop je het risico (openlijk) geweld tot belangrijkste criterium te maken bij de beoordeling van verzet. Het zou beter zijn met pacifisme juist ook dat aan te geven wat je wél wilt.

Belangenverschillen en conflicten tussen mensen en groepen bestaan. Een positief begrip van pacifisme noem ik het zoeken naar mogelijkheden om die verschillen en conflicten op te lossen met mens- en milieuvriendelijke en vreedzame middelen. Dat houdt in, dat je mogelijkheden voor sociale verdediging (niet als alternatief voor de militaire 'verdediging') onderzoekt. Die sociale verdediging kan verschillende vormen aanne-

men, zo kunnen burgerlijke ongehoorzaamheid en non-kooperatie er deel van uitmaken, maar ook het doorbreken van een economische boycot van de VS van Nicaragua, door de juiste koffie te drinken en mee te werken aan de bouw van bijvoorbeeld scholen en bruggen in dat land.

Met betrekking tot groepen in eigen land kun je in sommige gevallen hun middelen afwijzen, maar middels kritische solidariteit kriminalisering tegengaan.

Chris heeft het over het "gematigde en remmende pacifisme van Buthelezi" tegenover "de gewelddadige strijd van het ANC en van talloze zwarten". Hij wekt daarmee de suggestie dat Buthelezi en zijn Inkathabeweging als pacifistisch gekenmerkt zouden moeten worden. Met het voorbeeld Buthelezi wijst Hans Schravessande in het maandblad van Kerk en Vrede op het risico om bij het bepalen van solidariteit alleen af te gaan op het gebruik van het woord geweldloosheid, zonder een grondige analyse daaraan vooraf te laten gaan. Buthelezi heeft het inderdaad regelmatig over geweldloosheid, hij bedoelt dan dat hij tegen het (onder andere gewelddadige) verzet van ANC of UDF is. In de praktijk wordt er door Buthelezi en zijn beweging grof geweld gebruikt tegen actieve tegenstanders van de apartheid. Dat heeft niets met pacifisme te maken. Vanuit het perspectief van pacifisme is het belangrijker te kijken wat je hier kunt doen tegen apartheid, voor geweldloze verandering is solidariteit met UDF en ANC ook belangrijk.

JAN WIJNIA
Nijmegen

VERKIEZINGEN

AKTIEF VOOR SOCIALISME EN ONTwapENING

We zijn er wat later mee dan de vorige keer – maar de voorbereidingen voor de Tweede Kamerverkiezingen hebben een aanvang genomen. Door het Partijbestuur is een landelijke verkiezingskommissie ingesteld (LVK) die inmiddels met gezwinde spoed aan het werk is gegaan. Half februari komt het verkiezingsprogramma van de pers, enkele weken later moet al het materiaal (affiches, stickers, folders op allerhande deelgebieden, etcetera) klaar zijn. De afdelingen hebben hierover precieze berichten ontvangen en kunnen alvast hun bestellingen doorgeven.

De aanvragen voor spreeksters, voor het afleggen van werkbezoeken, voor deelname in fora, stromen binnen. Het ziet er naar uit dat tussen nu en 21 mei de PSP op meer dan zeshonderd plaatsen present zal zijn!

Deze campagne zal gewerkt moeten worden met een bescheiden budget (rond de f 150.000,-). In het vorige nummer van "Bevrijding" zat een aksept-girokaart bijgesloten ten behoeve van de campagne – want die anderhalve ton moet natuurlijk wél binnenkomen. Wie dat girobiljet dus nog niet heeft teruggestuurd, vragen we nu dringend dat alsnog te doen! Het is

pas de eerste ronde, en een tweede zal nog volgen, maar laat het daar niet op aankomen. De eerste rekeningen komen al binnen en die zullen wel voldaan moeten worden. Dat is niet alleen de verantwoordelijkheid voor een bestuur of een verkiezingskommissie – het is de verantwoordelijkheid van ons allemaal samen – en die verantwoordelijkheid loopt nu eenmaal óók via de beurs.

Er zijn nogal wat leden en sympathisanten van de PSP die in (kleinere) plaatsen wonen, waar geen afdelingsactiviteiten plaatsvinden. Toch is het van groot belang dat ook in die plaatsen op z'n minst de PSP-affiches worden geplakt – zeker op de borden die daarvoor speciaal worden geplaatst. Wacht niet af of u door de afdeling waar u bij hoort gevraagd wordt dat in uw plaats te regelen, maar neem zelf contact op met het bestuur van de afdeling en zorg ervoor dat u de beschikking over disjaffiches krijgt. Lukt dat op de een of andere manier niet, laat het dan het partijburo weten – wij zorgen er dan voor dat u het aantal affiches dat u kwijt kunt, krijgt toegestuurd.

Eenzelfde soort "eigen initiatief" kan door ieder individueel worden ontplooid met betrekking tot de verspreiding van ander materiaal. Zo is er een 'hoofdpuntenfolder' beschikbaar (vanaf 1 maart), waarin de belangrijkste punten uit het verkiezingsprogramma worden samengevat. Daarnaast komen er folders (steeds van vier

pagina's) over onderwerpen als ontwapening, arbeidstijdverkorting, milieu (toegespitst op kernenergie), minima-beleid, anti-racisme en anti-seksisme. En er komt een folder, speciaal gericht op (de problematiek van) mensen met een handicap. Wie één of meer van deze folders wil ontvangen om daar in eigen omgeving mee te werken/werven, kan ze (gratis) aanvragen bij het Partijburo, t.a.v. de LVK, Postbus 700 in Amsterdam. Op dit moment bekijken we nog de mogelijkheden van folders voor specifieke doelgroepen als vrouwen, jongeren en homo's. In het volgende nummer van Bevrijding zullen we melden of dat lukt – is dat! zo, dan kunnen die folders uiteraard ook worden aangevraagd.

Natuurlijk zal veel van de aandacht en energie in de eerstkomende maanden besteed moeten worden aan de campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen – maar dat kan en mag geen reden zijn niet nu alvast in de startblokken te gaan staan voor de tweede ronde – die van de Kamerverkiezingen op 21 mei!

HENK BRANDERHORST

Een slechte start van 1986

Het jaar 1986 is voor de Henk Lankhorst Stichting (de PSP-club die zich bezig houdt met ontwikkelingssamenwerking) slecht gestart. Binnenkort zal de belangrijkste bron van inkomen, de jaarlijkse NCO-subsidie, komen te vervallen omdat de aanvraag voor '86 werd afgewezen. Het Stichtingsbestuur heeft protest aangetekend tegen deze beslissing.

Sinds 1982 subsidieert de *Nederlandse Commissie voor Ontwikkelingssamenwerking* (NCO) de scholingsactiviteiten van de Henk Lankhorst Stichting (HLS). Op basis van die subsidie wordt gewerkt aan voorlichting, visie-ontwikkeling en beleidsbeïnvloeding ten einde de PSP te 'mondialiseren'. Tot nog toe was de NCO zeer tevreden over het scholingsproject, maar de subsidiegever komt nu, erg onverwachts, met bezwaren over de kwantiteit van de scholingsactiviteiten en met merkwaardige twijfels over de mogelijkheden om in de huidige PSP – gezien de interne partijstrijd – nog wel voldoende aandacht te krijgen voor Derde Wereldproblemen. De HLS acht geen der argumenten voor de negatieve beslissing van de NCO steekhoudend en heeft dan ook een bezwaarschrift ingediend.

Dalend animo

Het vorig jaar, 1985, was voor de Stichting een produktief jaar op uiteenlopend terrein, alhoewel de resultaten van het werken met scholingsgroe-

pen in cursusverband tegenvielen. Het dalende animo voor scholingskursussen is een algemeen verschijnsel, niet alleen binnen de PSP, maar ook – naar het ons voorkomt – daarbuiten. Op hoopgevendende wijze werd door de HLS hard gewerkt aan werkvormen die meer aan de huidige tijd zijn aangepast, met name gericht op een grotere verscheidenheid van materiaal aanbod, de verbreding van het draagvlak (met name ook buiten de partij) en door koppeling met actuele thema's als vrouwenparticipatie, Suriname, Europese Gemeenschap, gemeentepolitiek e.d.

Natuurlijk heeft het vorige jaar de 'samenwerkingsstrijd' binnen de PSP z'n weerslag gegeven op het werk van de Stichting. Onze ergernis en ongerustheid hierover hebben we niet onder stoelen of banken gestoken. Maar de Henk Lankhorst Stichting voelt zich geen slachtoffer en protesteert dan ook nu de NCO de stichting wél tot slachtoffer probeer⁴/₅⁵/₈ maken. Het is geen schande voor een partij om af en toe de eigen principiële samenwerkingsproblematiek voorop te stellen; een problematiek die *niet altijd* minder belangrijk is dan de Derde Wereldvraagstukken. Bovendien is de positie van de HLS binnen de partij zeker niet minder sterk geworden. Ondanks (of dankzij?) openlijke uitspraken over linkse samenwerking en Derde Wereldpoli-

tiek werd tot op heden binnen de Stichting door mensen van alle richtingen en stromingen actief, praktisch en inhoudelijk, samengewerkt.

PSP-strijd

De argumenten van de NCO waarmee wij dan ook de meeste moeite hebben zijn de volgende: "Een van de doelstellingen van het komende jaar is 'verbreding van het aktieveld naar andere linkse politieke groeperingen', maar dat doel lijkt in de toekomst nog minder haalbaar te zijn dan in het verleden, gezien de strijd die er binnen de PSP gaande is. Het ledental vermindert en het is maar de vraag of ontwikkelingsproblematiek prioriteit zal krijgen in de partij. De kans dat er het komend jaar wel vooruitgang wordt geboekt, is daardoor gering."

Voorts (aldus de NCO): "Men heeft de indruk dat niet-toekenning van de subsidie geen wezenlijke negatieve gevolgen zal hebben voor PSP-leden."

Door het NCO-besluit zal de HLS dus gas moeten terugnemen en de vaste medewerkster, letke Witteveen, moeten ontslaan. Er zijn plannen in de maak om de schade zo beperkt mogelijk te houden. Enige eerste reacties van partijgenoten zijn bemoedigend. En er is veel instemming met onze activiteiten gericht op Derde Wereld en gemeentepolitiek (zoals benadrukt in het artikel in 'Bevrijding' nr. 1/1986).

Oók in '86 alle aandacht voor ontwikkelingssamenwerking.

JAAP SPELBERG

SAMENWERKING

De Tweede Kamerfrakties van CPN, EVP en PPR maakten half januari in een gemeenschappelijke verklaring de totstandkoming bekend van hun konsept-samenwerkingsovereenkomst in het parlement. De overeenkomst zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de kongressen van de drie betrokken partijen. In een reactie benadrukte de PSP-fractie dat zij voorstander is van een politiek inhoudelijk debat tussen de radikaal-linkse partijen. Volgens de PSP is er met deze (ontwerp)overeenkomst nauwelijks sprake van een stap voorwaarts.

In de konsept-overeenkomst van de frakties van CPN, EVP en PPR, die zou moeten gaan gelden voor de zittingsperiode 1986-1990, wordt gesteld dat gestreefd wordt naar samenwerking van alle progressieve partijen. In de overeenkomst wordt een opsomming gegeven van wat de drie frakties zien als onderdelen van een progressief beleid: onder andere geen kruisraketten, geen Star Wars, eerlijke kansen voor ontwikkelingslanden, een aanval op de werkloosheid, economische zelfstandigheid voor vrouwen, een anti-diskriminatiebeleid, verdere energiebesparing.

De bedoeling van de fraktiesamenwerking, aldus de overeenkomst, is het verbreden en effectiever maken van het optreden in de Kamer van CPN, EVP en PPR, het verbeteren van de arbeidsomstandigheden van de Kamerleden en hun medewerkers en het blijf geven van de wil tot samenwerking en bredere bundeling.

Het ligt in de bedoeling dat de samenwerking vorm krijgt in een gemeenschappelijke strategie bij de kabinetsformatie. De inbreng bij wetsvoorbereiding, het overleg met bewindslieden en dergelijke zal worden gecoördineerd en op elkaar afgestemd. Ook de reactie op adhesieverzoeken en uitnodigingen tot deelname aan akties zal in overleg worden vastgesteld. Konkreet zal er sprake zijn van wekelijks overleg tussen de fractie-sekretarissen over de Kameragenda. En verder zal worden nagegaan in hoeverre de drie frakties van elkaars medewerkers en adviseurs gebruik kunnen maken. In de konsept-overeenkomst wordt tot slot nadrukkelijk gesteld dat de drie frakties niet tezamen één pot nat worden. Ieder zal op eigen, herkenbare wijze blijven optreden.

In haar reactie wijst de Tweede Kamerfractie van de PSP op het feit dat deze partij haar eigen inhoudelijke criteria heeft aangelegd ter beoordeling van een progressief kabinet, zoals radicale democratisering, een door de gemeenschap

gecontroleerde economische ordening, ontwapening, een daadwerkelijke anti-imperialistische politiek en een drastische herverdeling van arbeid. "Een linkse regering, die de politieke wil heeft aan deze uitgangspunten vorm te geven, kan een enorme stimulans betekenen voor de strijd van mensen voor ontwapening en zeggenschap over de eigen situatie en tegen diskriminatie en onderdrukking. De PSP hoopt, dat zij en de drie andere partijen in deze strijd bondgenoten zijn," aldus de verklaring van de PSP-fractie. Verder konstateert de PSP dat de voorstellen inzake het overleg van de fraktiesekretarissen er niets nieuws onder de zon is: het komt in feite slechts neer op een formalisering van de praktijk, die de laatste jaren is gegroeid en waarbij ook de PSP actief was betrokken. In dat verband wijst de PSP-fractie in haar verklaring op de gemeenschappelijke studiefinancierings-nota van CPN en PSP en de hoorzitting over de herziening van het sociale zekerheidsstelsel die PSP, CPN, PPR en EVP tezamen in december '85 organiseerden. De PSP zal deze praktijk waar mogelijk voortzetten, maar geen formele afspraken daarover aangaan.

ROEL SANDVOORT

BEVRIJDING

JAARGANG 30 NUMMER 3 MAART 1986 PRIJS f 2,50

KOMMENTAAR

Het is hier geen Slagharen

Het was een matte vertoning, het verkiezingskongres van de PvdA. Geduldig werd keuzepunt na keuzepunt afgehandeld, zonder dat enig vuurwerk van formaat ontbrandde.

'De PvdA eigenlijk terug in de regering' was het bindend element voor de kongresgangers. En dat het daarvoor nodig is om voor kiezers en partijen in en voorbij het midden aanvaardbaar te zijn, stond voor bijna iedereen als een paal boven water.

Op een aantal punten is nog geprobeerd het ontwerp-programma te wijzigen in progressieve zin: handhaving van de koopkracht voor de minima en verlaging van de defensiebegroting. Over het eerste punt was tijdens een vorig kongres al eens een misverstand ontstaan, toen het PvdA-bestuur en de PvdA-fractie een uitleg aan een toen ingenomen standpunt gaven die bij menig kongresganger in het verkeerde keelgat schoot. Dat dreigde ook nu weer te gebeuren. Kort nadat het kongres zich had uitgesproken voor handhaving van de koopkracht van de minima, haastte het PvdA-bestuur zich te verklaren dat dat natuurlijk alléén de "echte" minima betreft omdat het anders te duur zou worden. Je moet er kennelijk wat voor over hebben om in de regering te komen. Het kongres wijdde zich daarna aan een kort debat over de uitleg van zijn uitspraak, waarbij het bestuur de indruk wekte althans voor het front van het kongres bakzeil te halen. Maar, zo werd opgemerkt, programma's vaststellen is één, regeer-akkoorden opstellen is twee.

Op het punt van de verlaging van de defensieuitgaven van 5% (ten gunste van de Derde Wereld en konversie!) kreeg het kongres die kans niet meer en wist het PvdA-bestuur later te verklaren dat het ging om 5% in 4 jaar, dus 1,25% per jaar...

De kruisraketten leverden zonder problemen een regeerbaar standpunt op: als ze er komen dan zal de PvdA in de regering proberen met de Verenigde Staten te heronderhandelen over het terugtrekken ervan. Daar kan geen formateur zich een buil aan vallen. Maar... de PvdA blijft tégen.

Op de laatste kongresdag zat de stemming er kennelijk goed in. De schaarse voorstellen die er lagen om te proberen de progressieve samenwerking te versterken werden massaal afgewezen. Zo lag er een voorstel om – alvorens met CDA en/of VVD over coalitievorming te praten – een progressief kabinet met D'66, CPN en radikaal links te onderzoeken. Ook dit voorstel paste niet in de uitgestippelde strategie en werd dan ook om politieke redenen ontraden.

De aarzelende stemmer uit CDA-hoek waar de PvdA nu op uit is, moet tenslotte niet afgeschrikt worden door een al te progressief beeld van de PvdA. En zó verging het ook de lijstverbinding tussen PvdA en PSP, CPN, PPR en EVP. Ondanks een oproep van de partijvoorzitters van de laatste vier partijen aan het PvdA-kongres te proberen gezamenlijk de terugkeer van het CDA/VVD-kabinet te verhinderen, en daar als technisch middel de lijstverbinding voor te gebruiken, wees het kongres, in navolging van z'n bestuur dit af. En nu niet alleen met het argument van de strategie, maar ook uit angst om een zetel te "verliezen" aan één van de vier andere partijen...

Het afwijzen van de lijstverbinding, maar ook van de voorstellen die wél de mogelijkheid tot progressieve machtsvorming open wilden houden krijgt nu politieke betekenis. De vraag rijst of het zo nog de moeite loont om door te blijven gaan met het steken van energie in de door ons gewenste progressieve samenwerking.

Tot slot wees het PvdA-kongres zonder verdere discussie of stemming zijn lijsttrekker aan. En die konstaterde vervolgens – als verwijzing naar de applaus-machine van het CDA-kongres –: "Het is hier geen Slagharen". Om prompt daarop alvast zijn opvolger aan te wijzen. Onder ovationeel applaus.

MARKO MAZELAND

8 maart

In het kader van 8 maart, Internationale Vrouwendag, verschijnt dit jaar voor het eerst een PSP-vrouwenkatern in 'Bevrijding'.

De onderwerpen die centraal staan zijn arbeid en inkomen, pacifisme en feminisme. Thema's die op de eerste viering van 8 maart 1910 aan de orde kwamen, die nog steeds bevochten moeten worden en die dan ook in de verkiezingskampagne van de PSP dit jaar nadrukkelijk aan de orde zullen komen. Maar dit eerste Vrouwenkatern besteedt ook aandacht aan carrière maken, wonen en alternatieve gevangenschappen. En het gaat ook over de strijd tegen racisme: de bondgenootschappen van zwarte en witte vrouwen is een kwestie van levensbelang.

En natuurlijk: een interview met *Andrée van Es*, de eerste vrouwelijke lijsttrekker van de PSP bij de Kamerverkiezingen van mei 1986.

Het Vrouwenkatern (dat ook in een losse overdruk verkrijgbaar zal zijn) is gemaakt onder redactie van Cora Mulder, Gerda Bosdriesz en Annelies Schutte. Met bijdragen van Chris Huinder en Peter van de Westeringh.

INHOUD

SOCIALE ZEKERHEID over tweedeling en bedeling	pag. 3
WOONLASTEN de gasprijs omlaag	pag. 4
RACISME een Europees succes	pag. 5
WRI-KONFERENTIE een echte dialoog	pag. 6
KERNENERGIE een stem tegen	pag. 11
WOENSDRECHT speerpunt van verzet	pag. 12
ONDERSTEBOVEN	pag. 15

In dit nummer opgenomen: het eerste PSP-vrouwenkatern. En in het hart van dit nummer treft U het affiche van de PSP voor de Kamerverkiezingen aan. Haal het er uit en hang het voor het raam.

Het volgende nummer verschijnt begin april.

Foto voorpagina: Paul Babeliowsky

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging 'Het Gesproken Weekblad', Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Roel Sandvoort, Annelies Schutte, Peter Zwart

Vormgeving: Hollandse Hoogte, Amsterdam

Redactiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort

Administratie: Postbus 700,
1000 AS Amsterdam,
telefoon (020) 26 73 74

Abonnement: f 30,- per jaargang (11 nummer), Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.
Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.
Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Over tweedeling en bedeling

"We moeten in het bijzonder opkomen voor hen die van een minimum moeten leven. We mogen het gevoel van armoede niet laten herbeleven" – tja, zó stond het er, in de regeringsverklaring van het huidige CDA/VVD-kabinet. Vier jaar verder worden die teksten nog weleens uit de kast gehaald (er zijn tenslotte weer verkiezingen op komst) en ongehinderd door de werkelijkheid weet de minister-president (getransformeerd tot lijsttrekker) zijn eigen partij weer uit te roepen tot het bolwerk bij uitstek voor de bescherming van "de zwakkeren in de samenleving".

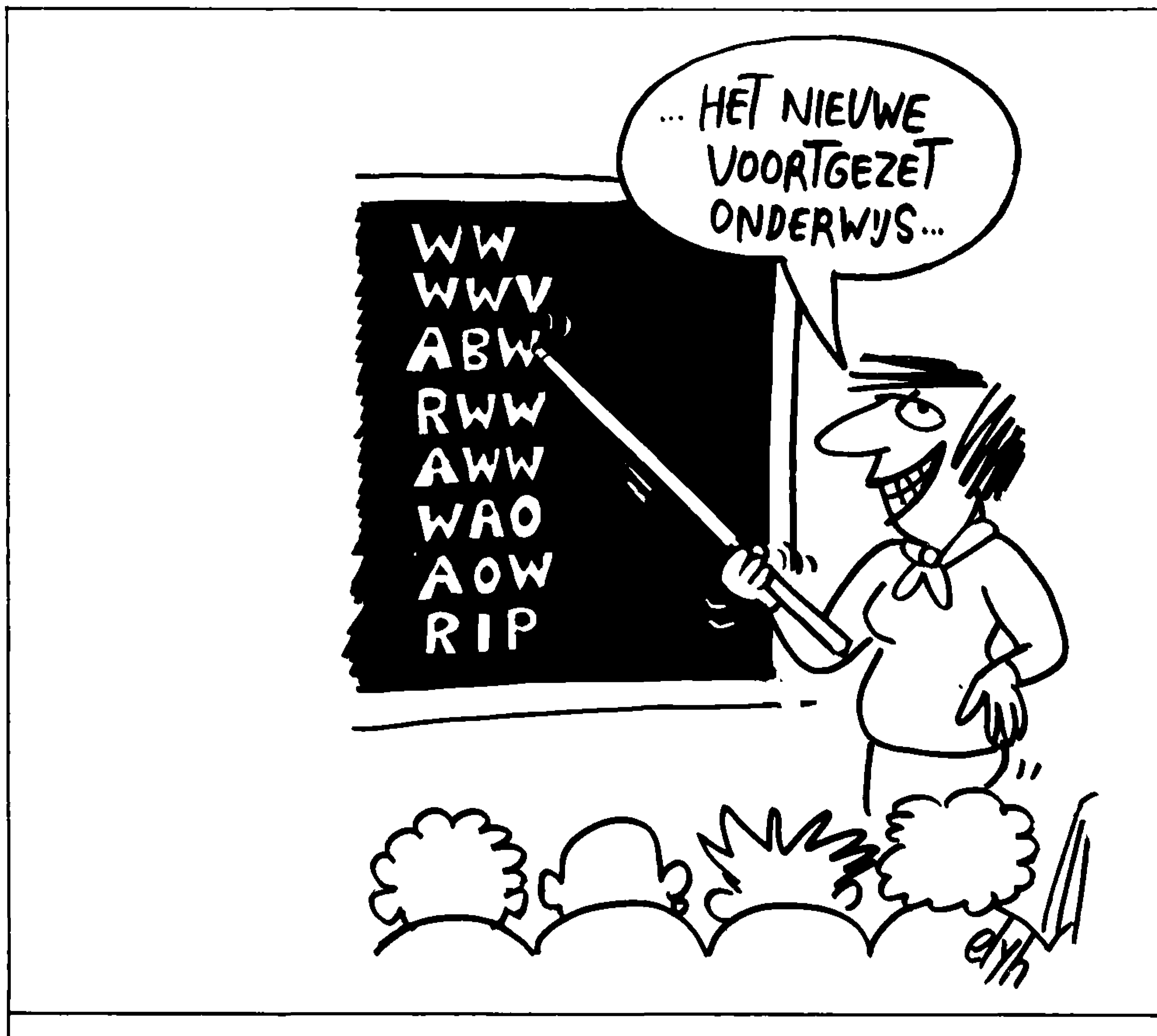
Het navrante van de hele situatie is, dat de uitvoering van de zo royaal aangeboden "bescherming van de zwakkeren" in het huidige kabinet is toevertrouwd aan twee CDA-bewindslieden, die beiden hun wortels hebben liggen in de christelijke arbeidersbeweging. Die dus – uit ervaring, zou je zeggen – weet moeten hebben van de hoed en de rand. Maar de afgelopen kabinetsperiode hebben de heren *De Koning* en *De Graaf* hun proeve van bekwaamheid voor het mogen deelnemen aan een werkgevers-belangen-kabinet met lof afgelegd. En – zoals het bekeerlingen betaamt – "het zand is altijd heter dan de zon" ofwel de meesters zijn door hun leerlingen méér dan overtroffen.

De zogeheten "zwakkeren" in de samenleving zijn niet zo moeilijk te lokaliseren: er zijn in ons land zo'n 3,5 miljoen mensen die van een uitkering moeten leven. De éne uitkering mag van de andere verschillen, feit is, dat ze er allemaal de laatste jaren enorm op zijn achteruitgegaan in koopkracht. In kwaliteit van leven dus. En daarmee zijn ze pas halverwege de rit aangekomen. Want er zit nog van allerlei in het vat. De regering zet alles op alles om nog vóór de aanstaande verkiezingen een nieuw stelsel voor sociale zekerheid in te voeren. Met vergaande consequenties voor bijvoorbeeld alle werklozen. Zelfs de meest gunstige variant van de voorstellen van de regering zullen leiden tot een achteruitgang van gemiddeld f 4.000,- over de hele WW-periode. En voor onder-de-dertigers ("jongeren" volgens Lubbers c.s. – teveel naar Koot en Bie gekeken zeker?) gaat gelden dat ze slechts een half jaar WW krijgen voor ze in de bijstand terecht komen – al hebben ze vijf of zelfs tien jaar achtereen gewerkt.

Een verscherping van de eisen doet er nog eens een schepje bovenop. "Passende arbeid" en "verhuisplicht" worden tot in het absurde uitgebreid. Voor bijvoorbeeld een landbouwkundig ingenieur wordt hoveniersarbeid passend geacht en wie bezwaren heeft tegen het verhuizen van Meppel naar Hulst kan het verder ook wel vergeten.

Arbeidsongeschikt

De WAO'ers, die altijd werd voorgehouden dat de vastgestelde uitkering "vast" was, kunnen dat – als Lubbers, De Koning & De Graaf hun zin krijgen – ook wel vergeten. De regering wil het werkloosheids-gedeelte dat in de WAO schuil gaat, er uit lichten. Dat betekent dat elke WAO'er onder de 35 "her-ijkt" zal moeten worden en alleen nog maar een WAO-uitkering krijgt voor

het percentage dat-ie helemaal arbeidsongeschikt is. Kan zij of hij ook maar voor een deel iets anders (technisch gesproken), dan zal voor dat deel en met die mogelijkheden werk gezocht moeten worden. Kort en goed komen de regeringsplannen er op neer dat mensen met een handicap op de markt worden gegooid om daar de concurrentieslag aan te gaan met die andere 800.000 werklozen. Vandaar dan ook zeker dat wetsontwerp van De Graaf om bedrijven te "verplichten" een bepaald kwantum mensen met een handicap aan en op te nemen. Waarbij sankties op het ontduiken van die "verplichting" niet of nauwelijks aan de orde zijn. Een fopspeen dus, zoals *Wilbert Willems* in de Tweede Kamer vast kon stellen.

En dan speelt er nog van alles rond de bijstand. En de AOW. En de rest, waaronder bepaald niet te vergeten de nieuwe studiefinanciering die de positie van de zwakkeren er ook niet bepaald florissant op maakt, het gemorrel met huursubsidies en ga zo maar door. Wat je er ook van zeggen kunt, deze regering verdient in elk geval een prijs voor originaliteit, waar het gaat om de invulling van de leuze "de bescherming van de zwakkeren in de samenleving".

Alsof de financiële klappen op zichzelf al niet genoeg zijn, op het immateriële vlak weten ze ook van wanten. De recente plannen van *Lou de Graaf* om mensen met een uitkering te laten bewijzen dat ze recht hebben op een uitkering (de zogenaamde "omkering van de bewijslast") hebben weliswaar stromen van verontwaardiging opgeroepen, maar de heren aan de top van Sociale Zaken weten van geen wijken. Onder het mom van "fraudebestrijding" hebben ze kennelijk besloten degenen die een werkloosheidsuitke-

ring ontvangen het vuur eens na aan de schenen te leggen. Om te beginnen, want in 1988 moet de "omkering van de bewijslast" voor alle "genieters" van sociale verzekeringswetten gaan gelden. Zo is ten departemente bedacht.

Als uitsmijter tenslotte dreigt het stijgende overheidstekort, ten gevolge van het achter blijven van de aardgasinkomsten (in relatie tot de dalende olieprijs), ook nog eens op de schouders van "de zwakkeren" te worden gelegd.

Want – zo liet het VVD-regiment uit de coalitie al weten – de lastenverzwaring die daarvan het gevolg zal zijn mag niet worden afgewenteld op het bedrijfsleven of de burgers". Op wie dan wel? Op de "on-burgers", die de uitkeringen krijgen, schreef Stoker in de Volkskrant. En die term geeft heel wat scherper dan het keurige begrip "twee-deling van de samenleving" aan, in welke richting we koersen. Terug naar Colijn, terug naar de be-deling.

"We moeten in het bijzonder opkomen voor hen die van een minimum moeten leven. We mogen het gevoel van armoede niet laten herbeleven." Aldus sprak de heer Lubbers bij het aantreden van het huidige kabinet. En als we niet alles op alles zetten om te voorkomen dat er medio '86 zo'n zelfde combinatie op het pluche terecht komt, zal diezelfde grammofoonplaat wel weer opnieuw worden afgedraaid. En de praktijk die er op zal volgen zal ons dan ook niet onbekend vóorkomen.

Alleen dat al is reden te over om er de komende maanden hard tegenaan te gaan.

Eind december van het vorig jaar trokken zo'n driehonderd pacifisten uit alle werelddelen naar een kleine ashram in Vedchhi, zo'n driehonderd kilometer ten noorden van Bombay. Ze waren op weg naar de achttiende driejaarlijkse conferentie van de *War Resisters' International*, die dit keer in India zou plaatsvinden. De conferentie die de Ghandiaanse titel *'Resistance and Reconstruction'* meekreeg, was bedoeld om na te gaan in hoeverre Ghandiaanse ideeën nog een inspiratie zijn voor de hedendaagse pacifisten. Maar de conferentie werd méér dan dat. In meer dan twintig werkgroepen diskussieerden mensen uit 31 landen uit alle werelddelen over uiteenlopende problemen als de strijd tegen de ontbossing in de Himalaya en dienstweigering in Finland.

Als westerling en als Nederlander heb je bepaalde voorstellingen van India, die je via beelden, muziek en verhalen hebt opgebouwd. De meeste van deze voorstellingen kun je bij de eerste lijfelijke confrontatie met India direct weer afbreken. Kleurenfoto's maken bijna liefelijk, televisiebeelden kunnen geen geuren registreren en woorden zijn ontoereikend om alle nuances van het dagelijks bestaan in India te beschrijven.

Als je beladen met schuldgevoelens over kolonialisme en Westers imperialisme het vliegtuig uitstapt word je direct al geconfronteerd met een grote eerbied voor jouw blanke vel, want dat is het wat het is. Blank is goed en blank is mooi, ook in India. Het is moeilijk om iemand ervan te overtuigen dat je ook maar een normaal mens bent en niet eens zo heel erg rijk. Dus laat je het maar gaan en je past je aan. Het is zelfs wel comfortabel: wanneer voel je je hier in Nederland rijk en gezien?

Van haat tegen het kolonialisme (of de Engelsen) merk je ook niet veel. Als een Indier het kan betalen stuurt hij zijn kind naar een Engelse school en hoopt dat zoonlief ooit nog eens een nerinkje zal drijven in East End, Leeds of Manchester. Engels verhoogt je status, evenals digitale horloges, rekenmachientjes en andere Westerse wondertjes dat doen. Nu is dit niet iets wat alleen in India zo is. In elk willekeurig Derde Wereldland en ook in Oost-Europa zie je dit. Er zal ook wel een woord voor zijn.

Geen wonder

Armoede is ook zo iets. Er is veel en schrijnende armoede. Maar niet alles is wat het lijkt. De krottenwijken in Bombay zien er afschrikwekkend uit, vooral door de afschuwelijke hygiënische toestanden. Toch moet je niet verbaasd kijken als er in zo'n hutje de kleurentelevisie staat te schallen. De hutjes zelf worden vaak voor astronomische bedragen verhuurd door de plaatselijke mafia. Mensen zijn bereid alles te betalen voor een hutje in Bombay. Geen wonder als je bedenkt dat slechts de helft van alle negen miljoen mensen in Bombay over een echte woning beschikt. De echte armoede ligt letterlijk op de straat: mensen met alleen maar een doek om zich van de drukke buitenwereld af te schermen. De echte armoede vind je ook op platteland, waar het systeem van horigheid (bonded labour) nog steeds bestaat.

India is een land met tegenstellingen is het veel gehoorde cliché. Beter lijkt me: India is een land met tegenstellingen in de tegenstellingen. Niets is wat het op het eerste gezicht lijkt. Het is een voortdurende uitdaging om uit te vinden hoe het precies in elkaar steekt. Maar daarvoor is één bezoekje niet voldoende.

WRI-KONFERENTIE IN INDIA

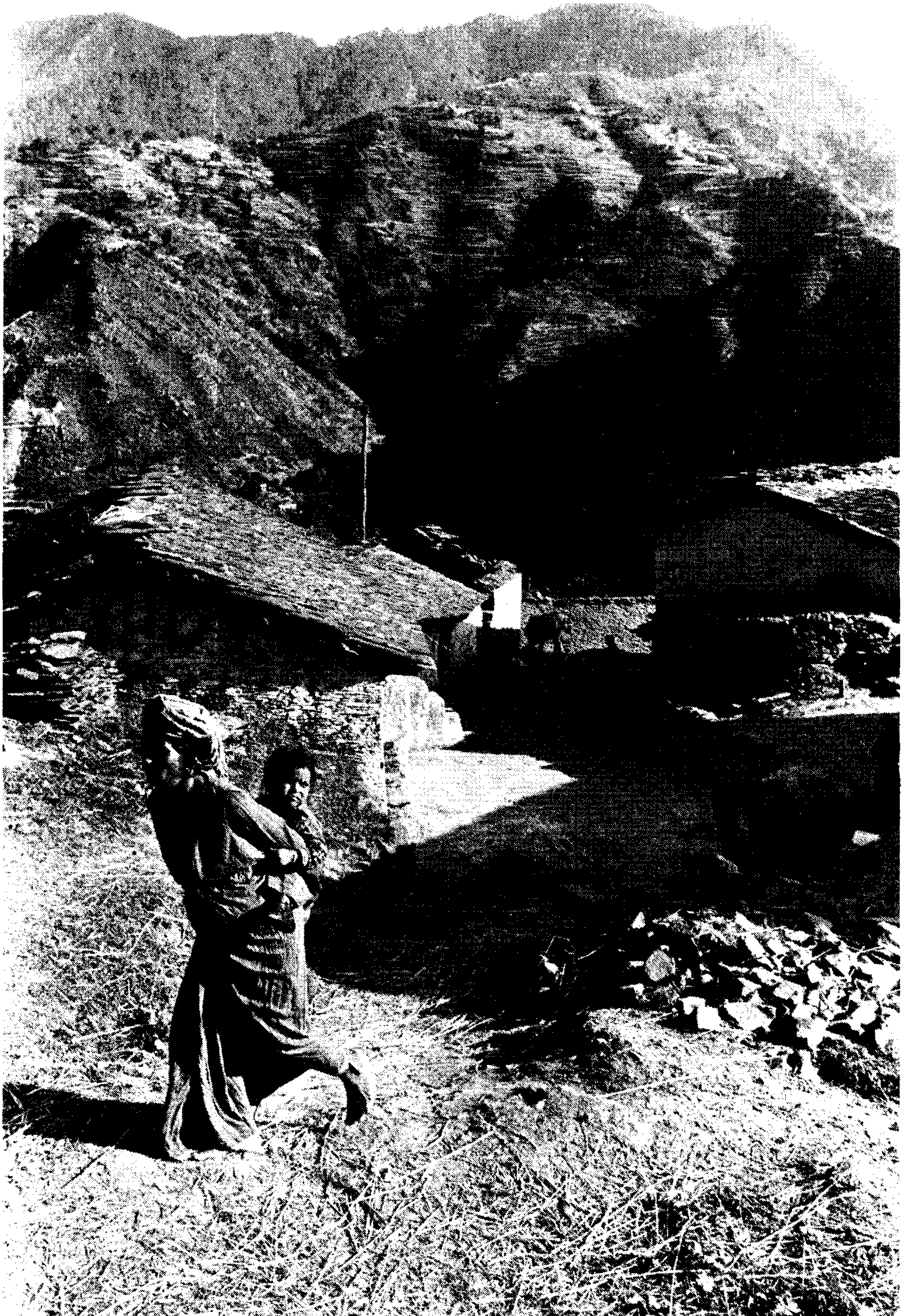
EEN ECHTE DIALOOG

Met deze indrukken en nog veel meer kom je dan naar de conferentie om over vrede en vredesbewegingen te praten. De conferentie zelf werd in een Ghandiaanse ashram gehouden, een soort van missiepost midden in tribaal land. De stam die in het gebied leefde moest geciviliseerd worden en waarom voor de verandering niet eens op zijn Ghandiaans? Maar misschien ben ik te cynisch.

De confrontatie met India zelf geeft je al het gevoel dat het probleem van de kruisraketten

misschien toch niet het allerbelangrijkste is wat er op de wereld gebeurt. Deze indruk wordt nog versterkt als je verhalen hoort van pacifisten die op een heel andere manier bezig zijn: het verzet tegen de Marcos-diktatuur in de Filippijnen, de strijd van de Tamils op Sri Lanka, die tegen steeds meer geweld moeten opboksen, de grote dienstweigeringscampagne, de End Conscription Campaign in Zuid Afrika en de strijd tegen verdergaande militarisering van de Indische Oceaan.

foto: Hannes Wallrafen

Geweldloze strijd

Als Westerse pacifisten werden we gekonfronteerd met allerlei vormen van geweldloze strijd, op allerlei niveau's en met allerlei methoden. In Hongkong doet men wat anders dan in Mauritius. Sociale verdediging in Australië is anders dan die in de VS. In India betekent geweldloze strijd het werken in dorpen, in sloppenwijken en het ontwerpen van aangepaste technologieën. Tibetanen strijden tegen Chinese overheersing en in Bangla Desh proberen pacifisten de wereld op de hoogte te stellen van de volkerenmoord op de bergvolkeren, die daar plaats vindt.

In dit beeld past ook ergens de strijd tegen de kruisraketten, de strijd tegen militaire bases, de strijd tegen wapenhandel en het afbreken van de Oost-West tegenstellingen, waar we ons hier zo mee bezighouden. Wat op de conferentie echter wel bleek was dat het palet van anti-militaristische en geweldloze strijd oneindig veel meer gevarieerd is en dat wat hier urgent is ergens anders laag op het prioriteitenlijstje staat.

Het was hartverwarmend om te horen op hoeveel terreinen pacifisten overal actief zijn, ook al is het niet altijd onder vlag van een officiële vredesbeweging. Soms zijn het kleine groepjes, een handjevol maar, die gegevens verzamelen over militarisering van een regio of geweldloze trainingen verzorgt.

De gemeenschappelijke faktor in deze verscheidenheid was dat er overal geweldloze manieren

gebruikt worden bij alle activiteiten ook al wordt hierbij het eigen leven op het spel gezet. Dit laatste klinkt ons tamelijk pathetisch in de oren, maar het is bittere realiteit op Sri Lanka, het platteland van India of in Zuid-Afrika. Het gemeenschappelijke was ook dat men overal in de staat de grootste tegenstander vond, de staat die het veiligheidsbeleid definieert, de staat die de burgers zegt wat ze moeten doen en de staat die zijn burgers uitroeit, martelt of gevangen zet. Wat pacifisten doen bedreigt de staatsmacht, of deze staatsmacht nu links, rechts of midden heeft.

Internationaal

De laatste jaren zijn er veel grote internationale vredeskongressies geweest. Dit had alles te maken met de opkomst van de anti-kernwapenbeweging in Europa. Bij deze kongressies werd echter een groot deel van de wereld vergeten, ondanks het feit dat er steeds meer Nicaraguanen, Afghanen en Chinezen uitgenodigd werden. De overzeese gasten hadden op deze kongressies vaak een alibi-functie voor onszelf: kijk eens hoe breed en internationaal wij zijn!

Ook de onderwerpen op deze kongressies leken zeer internationaal: Noord-Zuid conflicten, wapenhandel, schuldpositie van Derde Wereldlanden enzovoorts. Onder het mom van dialoog mocht iedereen zijn zegje doen, als het maar in het kader bleef van de grote strijd tegen de kernwapens en tegen de blokken.

De echte problemen waarmee de mensen in hun dagelijks leven worstelen kwamen echter niet aan bod.

In India bijvoorbeeld houdt slechts een handjevol mensen (en dan ook nog een elite van universitaire geschoolden) zich bezig met het probleem van de kernwapens en dan nog vooral in het kader van de verhouding met Pakistan. Deze geweldloze bewegingen houden zich met andere zaken bezig, zoals alternatieve technologieën, de bevrijding van de horigen en het verzet tegen de uitbuiting van stammen en kastenlozen.

Er zijn vele manieren om tegen militarisme te vechten, om gewelddoos de strijd aan te gaan met staten en om mensen hun eigen toekomst te laten bepalen. Welke manier het beste is en waar de strijd op gericht is, hangt af van de situatie waarin je je bevindt. Het kan het bouwen van een biogas-installatie zijn, of het bezetten van een militaire basis, het kan dienstweigering in Zuid-Afrika zijn of verzet tegen het kappen van bomen in de Himalaya.

De conferentie in India was een uitwisseling van ideeën en gedachten van pacifisten en anti-militaristen om te leren van elkaar en om een echte dialoog aan te gaan. Het was opvallend dat niemand je vroeg om steun in zijn of haar strijd. Iedereen ging er wél vanuit dat je je eigen strijd met volle inzet voerde.

REINOUW DOESCHOT

WOONLASTEN

De gasprijs moet omlaag, niet morgen maar vandaag

De woonlastenbeweging van Nederland, kortweg bekend als WON, loopt al jaren storm tegen de schandalig hoge gasprijs. Regering en parlement zijn bestookt met rapporten, waaruit heel scherp naar voren komt, dat "onze" nationale bodemschat wél profijt brengt aan de overheid (waar niets op tegen is, mits het geld goed gebruikt wordt); aan Shell en Esso; aan nutsbedrijven en sinds enige tijd ook aan de industrie. Maar dat door prijsstijgingen en sinds enige tijd ook aan de industrie. Maar dat door prijsstijgingen (gas kostte in 1976 20,6 cent per kubieke meter en nu 68 cent) en huurverhogingen aan de ene kant en bezuinigingen op de uitkeringen aan de andere kant, tienduizenden in de financiële kou zijn komen te staan of soms nog erger: letterlijk in de kou, want zij zijn afgesloten van gas of elektriciteit.

De gasprijs, die op dit ogenblik in theorie gekoppeld is aan de huisbrandolie, wordt in werkelijkheid bepaald door de politiek, maar de koppeling wordt wél gebruikt om de gasprijs voor kleinverbruikers zo hoog op te drijven.

De regering treedt op als woekeraarster. Bijna iedereen immers is op aardgas aangewezen. Veel nieuwe huizen hebben zelfs niet eens een schoorsteen (door blokverwarming e.d.)! Daar begint overigens wel verandering in te komen, zodat mensen, als zij dat willen, een eigen kachel kunnen plaatsen.

De winst van de oliemaatschappijen was in 1984

4,4 miljard gulden, sinds 1976 een verdubbeling... Omdat de olieprijs de laatste tijd zo dalen, net zoals de koers van de Amerikaanse dollar – en, zoals gezegd, de aardgasprijs voor kleinverbruikers gekoppeld is aan die van de olie – vindt de woonlastenbeweging, dat *Van Aardenne* nu dan ook consequent moet zijn en de prijs met 15 cent moet verlagen.

Via een brievenkampagne, gericht aan voorzitter Dolman en de leden van Tweede Kamer eist het WON, dat de gasprijs omlaag moet en dat het BTW-tarief voor aardgas (tenslotte een eerste levensbehoefte) van 19 naar 5 procent gebracht moet worden. Voor de financiering van een en ander moet het 'herenakkoord' met Shell en Esso maar eens op de helling.

Maar er kan ook wel wat in de gemeenten zelf gebeuren. In *Enkhuizen* bijvoorbeeld heeft de gemeenteraad een motie aanvaard, waarin gesteld wordt, dat de gasprijs met negen plus twee cent BTW naar beneden moet. In *Alkmaar* heeft de woonlastenbeweging een brief naar de gemeenteraad gestuurd met het verzoek: steun de motie Enkhuizen.

In *Vreewijk* (Rotterdam) worden inhoudingsakties gehouden met als eisen: Het BTW-tarief moet van 19% naar 5%, de kleinverbruikers moeten dezelfde gasprijs betalen als de grootverbruikers, de gasprijs moet naar beneden met ingang van 1 januari 1986.

Het uitgangspunt moet *niet* zijn, dat de gasprijs aan de olieprijs gekoppeld wordt, maar dat de *woonlasten* te hoog zijn. Er doen negenhonderd mensen mee aan de actie in *Vreewijk* en al veel meer mensen hebben te kennen gegeven, dat zij

mee willen doen. Er wordt een symbolisch bedrag vastgesteld (70 à 90 gulden minder voor een gemiddeld gezin) en dat geld wordt op een speciale rekening gestort. Aan alle mensen is zwart op wit de garantie gegeven, dat zij niet afgesloten zullen worden. Het is een actie met een politiek doel!

Om de maatschappelijke druk op regering, gemeente-besturen en VEGIN te verhogen is op 5 april 1986 in *Amsterdam* een gas-tribunaal te organiseren met als thema de drie eisen van het WON:

Verlaging van de gasprijs met 15 cent/m³, het 'herenakkoord' met Shell en Esso moet opgebroken worden en het BTW-tarief van 19 procent moet terug naar 5 procent.

De bedoeling is onder andere ook om meer informatie te geven over de opbouw van de gasprijs en de politieke overwegingen daarbij. Er zal ook worden ingegaan op argumenten, dat er door verlaging van de aardgasprijs een nog groter gat in de begroting zal ontstaan door daar tegenover te stellen, dat de dividend-belasting dan maar naar beneden moet, want het bedrijfsleven (en ook de overheid) heeft miljoenen voordeel van de verlaging van de olie- en gasprijs. Er komt ook een grote manifestatie op 3 mei in *Rotterdam*. De actie-bereidheid onder de mensen is heel groot: het is dan ook nu of nooit: de gasprijs moet omlaag, niet morgen maar vandaag!

TRUUS ROOZENDAAL

EEN EUROPEES SUCCES

Eén van de taken die de Groen-alternatieve Alliantie (GRAEL-fractie) in het Europese Parlement zich gesteld heeft is het bij elkaar brengen van bewegingen uit verschillende Europese landen. Wat onze Duitse vrienden zo beeldend noemen: "Vernetzung". In dat kader werd in januari een conferentie georganiseerd, "Jongeren tegen racisme". Daarvoor waren groepen uitgenodigd uit vijf landen (Frankrijk, Bondsrepubliek, Engeland, België en Nederland), die allen op één of andere manier actief zijn tegen diskriminatie. Organisaties van migranten-jongeren, homofielen, anti-racisme-komitees en dergelijke. Het was nogal een gok groepen uit te nodigen met zoveel verschillende invalshoeken, die met elkaar tot nu toe tot felle debatten geleid. Maar in het geheel gezien was de conferentie beslist een succes.

Aanleiding voor de conferentie was het gereedkomen van het rapport van een speciale onderzoekscommissie van het Europese Parlement over de "opkomst van fascisme en racisme in Europa". De Nederlandse deelnemers aan de commissie waren *Hedy d'Ancona* (voor de PvdA) en ik (voor de Regenboog-fractie). We hebben daarbij vooral samengewerkt met de Anne Frank Stichting en onder andere bereikt dat *Joke Kniesmeyer* als "deskundige" werd gehoord. Ook hebben wij samen een nota ingediend over de diskriminatie van homofielen, die evengoed slachtoffer waren en zijn van vervolging en fascistische propaganda. Een nota overigens, die wel wordt vermeld in het rapport, maar verder nauwelijks een rol speeld. Het tot stand komen van dit rapport was nogal een avontuur. De rechtse partijen in de commissie, christendemocraten (CDU!) en konservatieven, wilden er liever een discussie over "extremisme" van maken, en dan vooral "links" extremisme. De deskundigen die zij hadden uitgenodigd stuurden daar ook dikwijls regelrecht op aan. Dat het tenslotte toch een redelijk goed rapport is geworden, is voor een groot deel te danken aan de rapporteur (dat is de man of vrouw die het verslag moet schrijven). Dat was in dit geval de Griekse christendemocraat, oud-rechter en verzetsman *Evrigenis*. Het is tragisch dat deze man enkele weken na het gereedkomen van het rapport plotseling is overleden.

Aanbevelingen

Het rapport geeft een goede beschrijving van de extreem-rechtse groepen in West-Europa. Daarbij wordt ook duidelijk uitgesproken dat het Front National van *Le Pen* en de Italiaanse *MSI* (die samen vijftien afgevaardigden hebben in het EP!) tot die rechtse groepen gerekend moeten worden, en dat hun optreden niet anders dan racistisch genoemd kan worden. Het geeft ook een goede analyse van het racisme in de landen van de Europese Gemeenschap. Het geeft aanbevelingen voor wat ertegen kan worden gedaan. En het voert een duidelijk pleidooi voor het aanvaarden van een werkelijk multiraciale samenleving.

De aanbevelingen liggen op het gebied van het onderwijs, voorlichting, toegang tot de media,

een betere klachtenprocedure enzovoort. In januari is er een afsluitend debat over geweest in het Europese Parlement en daarbij hebben de Raad en de commissie toegezegd, dat zij ernst zullen maken met deze aanbevelingen.

Dagelijkse praktijk

Op zich is het nuttig dat er zo'n rapport bestaat. Groepen die actie voeren kunnen er door gestrekt worden en bij conflicten kan er naar verwezen worden. Toch blijft zo'n rapport nogal theoretisch. Op het punt van het dagelijks racisme blijft het vaag. Dat geldt ook voor het "institutionele" racisme, dat wil zeggen de diskriminerende behandeling door de overheid. En dat zijn nu juist de dingen waarmee mensen in de dagelijkse praktijk te maken hebben.

Het rapport is ook paternalistisch. Heel duidelijk is dat de meeste politici er geen idee van hebben hoe veel jongeren, of ze nu blank zijn of bruin, de overheid eigenlijk ervaren.

Al deze dingen kwamen heel goed aan de orde op deze conferentie. Het was opvallend hoe snel deze jongeren uit verschillende landen elkaar verstonden, en hoe groot de tolerantie was, ook als het om vragen ging waar zij in hun eigen omgeving of groep dikwijls heel anders over dachten, zoals bijvoorbeeld homofilie, prostitutie, of de onderlinge beoordeling van politie-optreden, kraken, "elitair" of minder elitair anti-racisme.

Tijdgebrek

Het was eigenlijk heel spannend hoe de discussies verliepen. De eerste dag had iedereen geduldig geluisterd, naar elkaar en naar een inleiding van onze kant. De tweede dag hadden wij korte inleidingen gepland van de Labour-afgevaardigde *Glyn Ford*, de voorzitter van de onderzoekscommissie, en *Francesca Marinaro*, een PCI-afgevaardigde die een half jaar geleden een rapport heeft gemaakt over migranten-politiek. Ze werden nog netjes aangehoord. Maar toen bleek dat ze de tijd voor discussie inmiddels zelf hadden opgemaakt (door te lang te praten), waren enkelen het duidelijk zat.

"Can we have our own discussions?" Dat kon, alleen kon daarbij niet voor vertaling gezorgd worden. Het was inmiddels één uur en dan hebben de tolken recht op twee uur pauze. Dat was niet erg, dan deden ze het wel zonder.

"We did'nt come here to hear politicians. Those we can hear everyday", was de boodschap om drie uur bij het begin van de middagzitting. Toen hebben onze medewerkers *Ali Yurtagul*, een Turk uit Duitsland (tweede generatie dus) en *Marianne Ebertowski* (uit Amsterdam) hen aangeboden om ook de leiding verder over te nemen, en kollega *Frank Schwalba-Hoth*, één van de Duitse Grunen, die ook nog spreken zou, heeft maar van die toespraak afgezien. (Ik had mazzel, ik had de inleiding gehouden). Het was een beetje sneu voor onze medewerkers, met hun uitstekende contacten met de basis, dat ze nu zo'n beetje op een hoop gegooid werden met "die politici". Ze hadden geweldig veel werk verzet om deze conferentie tot een succes te maken. En zonder dat zou het ook nooit gelukt zijn.

Maar in feite was deze laatste zitting alles wat we maar wensen konden. Het bewees dat de ontmoeting werkelijk in een behoefte voorzag, dat deze jongeren elkaar iets te zeggen hadden,

dat het bij elkaar brengen zin had gehad. Zelf hebben ze besloten een coördinatiegroepje op te richten. En ze willen ook vervolgentoelagen organiseren.

Wij gaan er van uit dat ze dat dan voor een deel ook zelf doen. Wij hebben het geld noch de tijd om voor diverse bewegingen een soort sekretariaat te worden. Wel zullen we zorgen dat het verslag verspreid wordt naar alle adressen waar we over beschikken. En natuurlijk zullen we ook voor zover daar mogelijkheid voor is, opnieuw voor taal en vertaling zorgen, zoals we dat ook voor andere groepen doen.

Door op deze manier de internationale banden tussen basis-groepen te versterken doen we naar mijn mening duidelijk iets nuttigs met onze zetels. Deze bijeenkomst was daar een goed voorbeeld van.

BRAM VAN DER LEK

(Advertentie)

**Welke klant komt zijn aannemer op een vredesdemonstratie tegen?
De klanten van V.O.F. Varne.**

Firma Varne verricht al het onderhoud aan woning en bedrijfspanden.

Wij werken op milieuvriendelijke wijze voor een prijs ver beneden de gangbare.

Firma Varne vaart met haar werkplaats door het hele land en is dus overal inzetbaar.

**V.O.F. Varne
Dammerweg t/o 12
Weesp
telefoon 02945 - 1255
(b.g.g. 02510 - 357 69)**

*Aktief voor
Socialisme en
Ontwapening*

Vrouwen

Op 8 maart 1908 gingen vele honderden vrouwen uit de textielindustrie van Chicago in staking. Het was de eerste grote staking van arbeidsters. Ze kwamen in opstand tegen de onmenselijke werkomstandigheden, met zeer lage lonen en werkdagen tot zestien uur. Twee jaar later, in 1910, kwam de voorvechtster van de

vrouwenbeweging Clara Zetkin met het voorstel de achtste maart uit te roepen tot "Internationale Vrouwendag". Ze deed dat tijdens de Internationale Konferentie van Socialistische vrouwen in Kopenhagen. De eerste viering vond plaats in 1911 en stond in het teken voor de strijd voor vrede en gelijkberechtiging. In 1912 werd in ons land voor het eerst die dag gevierd.

Interview met Andrée van Es

Andrée van Es

foto: Paul Babeliowsky

Andrée van Es, lijsttrekker van de PSP, was de afgelopen vijf jaar Kamerlid. Ze kreeg vooral bekendheid door haar werk voor een beter beleid van toelating en opvang van vluchtelingen, voor consequent anti-racisme en anti-seksisme. Ze is zich nu als lijsttrekker aan het bekwaamen in defensiepolitiek en buitenlandse zaken. Het zijn twee terreinen, die door haar omschreven worden als 'bolwer-

ken van mannen, die met elkaar stratego spelen'.

Andrée van Es gaat er niet vanuit, dat er in Nederland sprake is van verrechtsing, van groeiende apathie voor de politiek. Ze vindt veeleer, dat 'de economische machtsstructuren ondoorzichtiger worden, waardoor het voor mensen moeilijker wordt greep te krijgen op hun werke-

lijkheid'. De massawerkloosheid en de angst voor de toekomst maken dat verlies van controle op de eigen omgeving alleen maar groter.

In haar visie ontstaat er daardoor een grote paradox: "Enerzijds leven we in een tijd, waarin de na-oorlogse generatie, waarvan ik deel uitmaak, in maatschappelijke posities terechtkomt. Maar anderzijds is het ook een tijd van onduidelijke machtsstructuren en snelle technologische ontwikkelingen, die alleen door een klein groepje gespecialiseerde mensen beheerst worden. Je kunt dan wel heel breed in de maatschappij over bijvoorbeeld arbeidstijdverkorting discussiëren – en dat gebeurt gelukkig ook – maar economisch en technologisch heb je als vrouwenbeweging amper invloed. Met als konsekwentie, dat mensen hun geloof in 'de veranderbaarheid van de samenleving' verliezen."

Andrée van Es ziet het als een taak van de PSP te bewijzen, dat de opvatting, dat 'de samenleving door mensen veranderd kan worden', zin heeft: "Als politieke partij moet je de maatschappelijke ongelijkheden analyseren, blootleggen. Je moet laten zien, wat de negatieve konsekwenties zijn van die ongelijkheden, van die onkontroleerbare machtsconcentraties. Strategieën daartegen ontwikkelen. Dat doe je niet in je eentje. Er zijn sociale bewegingen, die tal van eisen en acties hebben, die ingrijpend kunnen zijn. Tegenwoordig is het wel moeilijker voor die bewegingen om aan te geven, wat ze precies zelf willen, maar ze hebben vaak goede invalshoeken. Vroeger, in de jaren zestig bijvoorbeeld, was er een duidelijke, krachtige antikolonialistische beweging tegen de Portugese oorlogen in Afrika. Nu zijn de doelstellingen van sociale bewegingen diffuser en omvattender tegelijk. De vredesbeweging is niet alleen tegen kruisraketten, maar voor een ander, ècht vredesbeleid. Als politieke partij moet je juist met de sociale bewegingen meedenken, over hoe je nu verder moet, over hoe je zo'n vredesbeleid invult. Je kunt als PSP niet meer eenvoudig een parlementair doorgeefluik zijn voor de eisen van buitenparlementaire groepen. Veel van die groepen weten zelf wel, hoe ze in de parlementaire burokratie het beste kunnen opereren. Daarvoor hebben ze de PSP niet meer nodig. Je moet meedenken, mee actief zijn met die sociale bewegingen. Ook als partij, die in het parlement zit, moet je jezelf meer buiten

het parlement laten zien. Ikzelf ben lid van het 'Amsterdamse Komitee voor Onafhankelijk Onderzoek', dat zich bezighoudt met de behandeling van arrestanten in politiecellen. Door elkaar in ideeën, strategieën en acties wederzijds te versterken, kunnen politieke partijen en sociale bewegingen veel meer die overtuiging van de veranderbaarheid van de samenleving levend houden en versterken."

Andrée van Es laat een volmondig 'nee' horen, als ik haar vraag, of het emancipatieproces van vrouwen in radikaal-linkse partijen voltooid is. Hebben immers die partijen niet allemaal vrouwelijke lijsttrekkers? Staan bij die partijen vrouwen niet hoog op de kamerlijsten? Zitten er immers niet vrouwen in de besturen van die partijen?

Andrée van Es: "Door de vrouwenstrijd hebben vrouwen vaste voet in de PSP gekregen, waardoor ik lijsttrekker kon worden. Radikaal-links ligt daardoor wel een stap voor op de grote partijen, die nog steeds mannenbolwerken zijn. Maar ook in de PSP is het moeilijk om vrouwen in bepaalde functies te krijgen. Ook al heeft de PSP in zijn programma staan, dat strijd voor het socialisme tevens strijd voor het feminisme moet zijn, dan nog moeten de konsekwenties van die opvatting nog doorwerken. In de manier van politiek bedrijven, in het opnemen van vrouwen in alle functies en posities, in het scheppen van betere voorwaarden voor het politiek actief worden van vrouwen."

Als lijsttrekker vindt Andrée van Es het belangrijk om niet aan het politieke spel, zoals mannen dat bedrijven, mee te doen. Ze wil graag veel contact met vrouwengroepen. Ze wil de hoge barrières voor vrouwen in de samenleving slechten: "Welk onderwerp er in de Kamer ook aan de orde komt, zij het volkshuisvesting of zij het buitenlandse zaken, het is altijd belangrijk de belangen van vrouwen daarbij in te brengen. En ook voel ik me verplicht om andere vrouwen te motiveren om verder te gaan met hun strijd, welke die ook is. Door te laten zien, hoe bij mij dit proces van lijsttrekker worden ondanks alle belemmeringen is gegaan. Ik wil graag vrouwen over de brug trekken om verder te gaan, want, echt, de samenleving kan en moet veranderd worden, juist ook door en voor vrouwen."

CHRIS HUINDER

Karrièrè

"Ik wil wel tot de tien beroemdse journalisten van Nederland behoren", zegt de Hoofdredaktrice van 'DIVA' Bernadette de Wit in de 'Groene Amsterdammer', waarin ze omschreven wordt als "het razend slimme enfant terrible van het hedendaags feminisme". Zo, de toon is gezet, karrièrè maken is in voor feministen. 'Opzij' trakteerde haar lezeressen onlangs al op vele tientallen afbeeldingen van vrouwen, die één ding gemeen hadden: Macht. Wat ze daar precies mee deden, bleef onduidelijk, maar ze bezaten de begerenswaardige macht.

Na het getob over de slachtofferpositie, het ontdekken van het "vrouwelijke", het kollektief onderzoeken en beleven van de structurele belemmeringen die vrouwen in de weg staan deel te nemen aan het maatschappelijk leven, is de tijd rijp voor een nieuwe aanpak: met kracht en verve uit de krabbemand springen en je niet laten weerhouden door achterblijvende zusjes. Tot de bagage van een beetje feministe hoort ambitie: het knokken voor de eigen karrièrè.

Een omgekeerd proces, maar op hetzelfde gericht, lijkt bij mannen te gaan plaatsvinden. Zo vertelde een vriendin van mij hoe zij in een cursus management mannen meemaakte die graag de "zachtere" aanpak wilden ontwikkelen, uit angst door vrouwen uit de markt geprezen te worden.

De theorie van de rolverdeling: laat de jongetjes met een pop spelen, de meisjes met een auto, laat de mannen wat "zachter" worden, de vrouwen wat "harder". Het kan geen kwaad, zeker niet, maar lost het wat op?

De Wit: "Van mijn part mogen vrouwen individueel kicken op beroemdheid en hogerop komen en daarbij gebruik maken van een zodanig feministisch etiket dat het in die kringen akseptabel is, dat soort hoererij mag van mij allemaal, als ze wanneer ze hogerop komen ook nog eens een keer hun feministische bek opendoen". Vergeten wordt in die redenering dat je in die keiharde concurrentiestrijd de kans loopt zo vaak op je feministische smoel te zijn geslagen, dat je het wel laat die nog es open te doen, omdat je murw bent, of, ja, uit angst voor diezelfde karrièrè. Konformisme ligt levensgroot op de loer.

Bovendien, hoe toegankelijk is die arbeidsmarkt voor vrouwen? Opleiding, klasse en kleur werken ook ten aanzien van vrouwen selektief. De machtsverhoudingen tussen vrouwen onderling zullen, ben ik bang, door een individueel

gerichte ambitie alleen maar toenemen. Ambitie is leuk, een prettige eigenschap. Alleen laat die ambitie niet slechts gericht zijn op de eigen carrière, maar ook en liefst vooral op de zaak waar het feministen toch om zou moeten gaan: verbetering van de voorwaarden en omstandigheden waaronder vrouwen leven en werken en het opheffen van de ongelijkheid der seksen, met inbegrip van de eigen sekse.

ANNELIES SCHUTTE

Gezocht: een rijke partner

Eindelijk dan kunnen we met behoud van baan moederen. Het kabinet is met een nota gekomen, die alle problemen daar omheen heeft opgelost. Geen twijfels meer, geen moeilijke keuzes tussen kind en carrière.

Nee, er komt een regeling waarbij we een jaar lang voor twintig uur verlof kunnen opnemen na een zwangerschap. MAAR ONBETAALD. Uw kind geeft u zoveel terug.

De regeringsnota die beschrijft hoe je zo snel mogelijk een rijke partner versiert, komt hopelijk binnenkort uit.

Plicht tot werken

Sinds de beleidsnota emancipatie van de regering is de arbeidsplicht voor vrouwen weer flink in discussie. Als de "plicht" wordt opgevat als "beschikbaar voor de arbeidsmarkt", dan is het logisch dat niet alleen te regelen voor jongens, maar ook voor meisjes. Het gaat overigens in deze nota om meisjes die vanaf 1990 18 jaar worden en dan geacht worden een economisch zelfstandig bestaan op te bouwen. Een uitzon-

dering wordt gemaakt voor vrouwen met kinderen onder de twaalf jaar. Het "moederen" blijft een individuele aangelegenheid van vrouwen, herverdeling van arbeid binnen en buitenshuis moet op het persoonlijke vlak uitgevochten worden, een baan is met een lantaarntje te zoeken, want meer werkgelegenheid door middel van drastische arbeidstijdverkorting zit er niet in. Vrouwen de arbeidsmarkt op sturen, zonder de voorwaarden daarvoor goed te regelen, heeft met individualisering niets te maken. Dat heet in de kou laten staan.

Nog bonter wordt het als we de toekomstige toelagenwet bekijken. Daarin wordt geregeld dat de niet kostwinnende partner zich beschikbaar moet stellen voor de arbeidsmarkt om een aanvulling te krijgen op de uitkering van haar kostwinner om zo tot een 100% uitkering te komen. Het gezinsinkomen blijft centraal staan, de individualisering geschiedt per stel, de uitkering door midden gedeeld en op twee gironummers overgemaakt. De PSP heeft een brochure uitgegeven "Omdat ieder mens er één is, en niet de helft van een stel". Daarin wordt aangetoond dat het mogelijk is zó te individualiseren dat iedereen een zelfstandig inkomen heeft, onafhankelijk van het inkomen van een partner. Bij een werkweek van 25 uur en een ruim aanbod van kollektieve voorzieningen zijn kinderen weer welkom in plaats van een probleem, zal de werkgelegenheid drastisch toenemen, neemt het arbeidsethos af, zijn vrouwen economisch zelfstandig, zullen mannen eerder gedwongen zijn huishoudelijke arbeid te verrichten... Ach, waarom is niet iedereen hier onmiddellijk voor?

CORA MULDER

De klant, een koning?

Prostitutie lijkt maar niet los te komen van de seksuele invalshoek. Seks mag niet in het openbaar, dus zeker geen prostitutie. De prostituant wil bescherming tegen openbaarheid en wordt op zijn wenken bediend. Voor zijn dubbele moraal doen prostitueés hun werk op plaatsen aan het oog der buitenwereld onttrokken. Of het nu om luxueuze bordelen gaat, of om donkere kades, ver van de bewoonde wereld. Hoeren zijn overgeleverd aan de grillen van hun klanten, hun bazen, de belastingdienst, de politie. Zo'n afhankelijke positie is

Soft Cells

Gevangenisstraf is een weinig effectief middel om de kriminaliteit te bestrijden. Zoals bekend vertonen degenen die een tijd opgesloten zijn geweest na hun invrijheidstelling de neiging om weer in hetzelfde kriminele gedrag te vervallen. Ook zwaardere straffen zullen hen daar niet van afschrikken. Beter kun je, volgens Julie Burchill, de hysterische mannelijkheid aanpakken die aan dit gedrag ten grondslag ligt: het volslagen onvermogen om te huilen bij Douglas-Sirk films. De misdadigers moeten niet met harde hand aangepakt worden, er moet juist een versoftingsproces op gang komen. Dit betekent een regime van wakker worden bij de zijden stem van Julio Iglesias, daarna warme baden, waarbij ze elkaar moeten insmeren met geparfumeerde olie; verplicht haren wassen elke dag, als lichaamsbeweging geen boksen of voetbal, maar ballet en frisbee werpen, rijst eten met stokjes onder verplichte beleefde konversatie, 's middags aquarelleren en gedichten uit het hoofd te leren (bij voorkeur Wordsworth, en zeker geen D.H. Lawrence), en dit iedere dag net zo lang tot hun straf er op zit. Deze elegante wijze van heropvoeding staat beschreven in *Love it or hove it*, een bundeling van stukjes die Julie Burchill in verschillende Engelse kranten schreef. "Soft cells" over de alternatieve gevangenis, was een van de stukjes die me het meest aanspraken, omdat haar oplossing, even afgezien van de financiële consequenties, me inderdaad heel aannemelijk toeschijnt: de zweep van de softheid erover. Als mensen onder de dwang van de omstandigheden in beesten kunnen veranderen, zoals in elke oorlog opnieuw wordt bewezen, waarom zouden ze dan niet onder dwang beschaafd kunnen worden?

(Uit: *Boekenbijlage van Vrij Nederland*, 1 februari 1986, nr. 6, door *Beatrijs Ritsema*.)

Racisme: het geloof in de inherente superioriteit van een ras boven alle andere en als gevolg daarvan, het recht te overheersen.

Seksisme: het geloof in de inherente superioriteit van een sekse en als gevolg daarvan, het recht te overheersen.

Heteroseksisme: het geloof in de inherente superioriteit van een bepaald patroon van liefhebben en als gevolg daarvan, het recht te overheersen.

Homofobie: de angst voor wevoelens van liefde voor leden van de eigen sekse en daardoor de haat voor dergelijke gevoelens in anderen.

Uit: *Audre Lorde; Oog in oog, essays en lezingen*.

Bovenstaande vormen van menselijke kortzichtigheid hebben dezelfde oorsprong: het onvermogen om het begrip differentie te zien als een dynamische menselijke kracht, die eerder verrijkend dan bedreigend is voor het zelfbewuste ik, tenminste als de nagestreefde doeleinden dezelfde zijn.

**Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij
Postbus 700, 1000 AS Amsterdam
Telefoon: 020 - 267374
Het volledige programma van de
PSP kunt U bestellen door storting
van f 4,80 (f 2,50 + verzendkosten)
op postgiro 194240 tnv.
PSP/Amsterdam ovv. programma
'86-'90.**

BON

Ja, ik wil graag

- meer weten over de PSP;
zend me meer informatie
- lid worden van de PSP;
zend me een aanmeldingsformulier

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Opsturen aan PSP,
postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

een voedingsbodem voor seksueel geweld.

Laten we na eeuwen van geheimzinnigheid en hypocrisie allereerst het beroep prostituée gewoon erkennen. Dan kunnen de daaruit voortvloeiende rechten en plichten voor werkneemsters (m/v) en werkgeefsters (m/v) in deze bedrijfstak normaal geregeld worden.

Laat de politie ophouden tippelaar(sters) op te jagen en te bekeuren, waardoor ze alleen maar harder moeten werken om de poen bij elkaar te krijgen. Waardoor de risico's alleen maar groter worden. De (lokale) overheid zal, om het geweld te bestrijden, juist moeten zorgen dat prostituées onder normale omstandigheden hun werk kunnen verrichten.

Laten we ophouden met moraliseren over deze beroepsgroep en als we het niet kunnen laten, laat dan de prostituant het middelpunt van de discussie zijn. Bij prostitutie is de macht, in alle opzichten, belangrijker dan de seks.

**CORA MULDER
ANNELIES SCHUTTE**

Racisme en seksisme

Over racisme en seksisme wordt vaak gesproken alsof dat twee losstaande vormen van onderdrukking zouden zijn. In het geval van zwarte vrouwen zou zich dat vervolgens laten vertalen als een opeenstapeling van machtsverhoudingen, de zogeheten 'dubbele onderdrukking'.

De PSP deelt zo'n opvatting niet. We geloven dat de onderdrukkingsmechanismen in beide gevallen dezelfde zijn: een dominante groep die mensen die 'anders' zijn dan zijzelf buitensluit en tot 'vreemde' bestempelt, gekoppeld aan structuren en normen die deze 'buitenstaanders' hun macht ontnemt. Beide vormen van buitengesloten worden raken mensen op verschillende manieren: soms versterken ze elkaar, soms hebben ze betrekking op verschillende gebieden, soms weerleggen ze elkaar. Er kan dus nooit sprake zijn van een simpele optelsom van onderdrukkingprocessen. Voor migranten geldt dat ze nimmer óf met het één óf met het ander te maken krijgen. Ze worden gediskrimineerd als vrouw en als zwarte. Bij (zwarte en witte) mannen worden ze gekonfronteerd met seksisme, bij witte vrouwen met racisme en ethnocentrisme. Echter: hoewel de werking van beide vormen van

onderdrukking op veel punten vergelijkbaar is, moeten we niet uit het oog verliezen dat de gevolgen verschillen. Vrouwenonderdrukking richt zich, net als homo-onderdrukking, op disciplineren, op het aanpassen van mensen; racisme in uiterste consequentie op het 'wegmaken' van mensen – soms weg tot over de landsgrenzen, soms weg uit dit bestaan. Vrouwenonderdrukking – dat in Nederland onder andere wordt gekenmerkt door het heteroseksuele gezinsdenken – en racisme zijn op een aantal punten nauw verweven. Voor migranten betekent dat dikwijls dat hun verblijf in Nederland in de meest letterlijke zin afhankelijk is van een echtgenoot; ze bezitten geen zelfstandige verblijfstitel. Het 'gezinsdenken' plaatst migranten bovendien bij hun komst naar Nederland in een sociaal isolement, omdat daardoor juist die kenmerken van hun eigen cultuur die hun positie versterken, teniet worden gedaan. De banden tussen vrouwen onderling en de wijdere familieverbanden worden opgebroken. Op het ideologische vlak versterken racisme en seksisme elkaar, daar waar migranten te maken krijgen met typering als 'exotisch', 'sensueel' en, vooral in racistische propaganda, als 'hyper-vruchtbaar'. Hier gaat het om precies die stereotypen – dichter bij de natuur, dierlijker, primitiever – waarmee zowel zwarte mensen als vrouwen worden afgeschilderd.

Behalve de Nederlandse variant van het patriarchaat telt voor migranten natuurlijk ook het patriarchaat in hun eigen cultuur. Tal van sociale en seksuele geboden leggen beperkingen aan zwarte vrouwen op. Na zich in Nederland gevestigd te hebben, zijn zulke restricties vaak moeilijker te dragen: de steun van andere vrouwen valt weg, er is vaak geen familie waar op teruggevallen kan worden, de nieuwe cultuur is hen vreemd en ontzegt hen veelal de toegang. Aansluiting bij de Nederlandse vrouwenbeweging is doorgaans slechts zeer moeizaam te vinden. Deels omdat de vrouwenbeweging hoofdzakelijk uit witte vrouwen bestaat en weinig inzicht heeft in de positie van migranten, deels omdat racistische en ethnocentristische trekjes ook daar een rol spelen. Zo beschouwen veel Nederlandse vrouwen migranten makkelijk als 'achtergebleven gebied' en leggen ze hun eigen – westerse – maatstaven voor bevrijding aan.

(uit: PSP anti-racisme brochure)

Op 5 april start de campagne "Stem tegen kernenergie, kies voor het milieu". De verkiezingen kunnen beslissend worden voor de toekomst van de kernenergie in Nederland. De regering en de huidige Kamermeerderheid de bouw

van nieuwe kerncentrales voor de verkiezingen nog zo veel mogelijk vastleggen. Maar de essentiële beslissingen kunnen pas ná mei genomen worden, onder een nieuwe regering.

Stem tegen kernenergie

De campagne "Stem Tegen Kernenergie" is opgezet door de Vereniging Milieudefensie, Stichting Natuur en Milieu en in het hele land opgerichte regionale Platforms Tegen Kernenergie. Maar andere organisaties hebben zich aangesloten: Vrouwen Voor Vrede, Konsumenten Kontakt, NIVON, Stichting Atoomvrijstaat, Landelijke Hervormde Jeugd Raad. In een gezamenlijke verklaring staat te lezen dat ze ernaar streven dat "de politieke verhoudingen zo veranderen dat, om te beginnen, de bouw van nieuwe kerncentrales niet doorgaat". En dat kan. Alleen CDA, VVD en klein rechts zijn voor die kerncentrales. Er is nog geen vergunning verleend, geen kontrakt getekend. Er is zelfs nog geen (door de minister van Economische Zaken goed te keuren) 'Elektriciteitsplan', waarin de gezamenlijke elektriciteitsbedrijven aangeven waar en wanneer ze kerncentrales willen! De PvdA kan haar, waarschijnlijke, positie in een nieuw kabinet, gebruiken. Kan, maar ze zal, ondanks de verheugende verscherping van het PvdA-programma door het kongres van die partij op 14 februari jl., onder druk gezet moeten worden. Ook in de kernenergiestrijd is een sterke oppositie links van de PvdA noodzakelijk.

Borssele en Moerdijk

De regering heeft een lijst van mogelijke vestigingsplaatsen gepubliceerd: Borssele favoriet, dan Eemshaven en Maasvlakte, tenslotte de Noordoostpolder en Moerdijk. De laatste twee staan met name achteraan omdat de drinkwaterbedrijven bezwaren hebben. De regering heeft nader onderzoek aangekondigd. Moerdijk was ook om planologische redenen (teveel mensen wonen in de buurt) afgewezen in een conceptadvies van de Raad voor Advies Ruimtelijke Ordening (RARO). De werkgevers in die RARO slaagden er echter in dat negatieve oordeel te nuanceren. Tegenstanders van kernenergie in Noord-Brabant hebben niet opgelucht adem gehaald. Ze beseffen dat de strijd nog lang niet voorbij is. Ten eerste is er de bestuurlijke samenwerking in Groningen, Zuid-Holland en Noordoostpolder. Ten tweede de niet aflatende intriges van Van Agt, die koste wat kost een kerncentrale in Moerdijk wil. De persoonlijke brief die hij "bij het kriecken van het nieuwe jaar" aan Lubbers schreef spreekt boekdelen: Noord-Brabant moet die kerncentrale hebben, omdat ze toch ook al de kruisraketten hebben. Noord-Brabant heeft toch het voortouw genomen in de strijd tegen de anti-kernenergielobby? Het Noord-Brabantse elektriciteitsbedrijf (PNEM) is toch al ijverig bezig de juiste voorwaarden te creëren, onder andere door een fusie met het Limburgse bedrijf? Moerdijk blijft een grote kanshebber.

Verzet legitiem

De fixatie op kernenergie wordt steeds belachelijker. Door voor een "tijdelijke" (vijftigjarige) bovengrondse opslag van het kernafval te kiezen erkent de regering dat het afvalprobleem, na ruim dertig jaar kernenergie (!) niet is opgelost. Bij de KEMA in Arnhem vindt momenteel onderzoek plaats naar de mogelijke hoeveelheden

radio-actieve stoffen die bij een ongeluk naar buiten komen. Maar in een voorpublicatie is al bij voorbaat beweerd dat de gevolgen minimaal zullen zijn. Bij de TH-Twente kwam men onlangs echter tot een andere konklusie: maximaal zesduizend akute slachtoffers, op langere termijn nog eens tussen de zestienhonderd en zeventienduizend mensen met erfelijke afwijkingen of kanker. Daarbovenop komt dat een groot gebied onbewoonbaar en/of onbebouwbaar wordt. Wederom; na dertig jaar kernenergie is men het nog volstrekt oneens over de risico's!

De kosten

De kosten van kernenergie zijn omstreden. Wat kost afvalopberging en -bewaking, verzekering tegen ongelukken, wat kost het ontmantelen van (zeer radioactieve) niet meer in gebruik zijnde kerncentrales, hoe vaak zullen oudere kerncentrales wegens gebreken stilliggen? De echte, maatschappelijke prijs, van kernenergie ligt veel hoger dan de voorstanders beweren.

En dan is er de vergelijking met andere bronnen. De olieprijsen zijn de afgelopen maanden dramatisch gezakt. Die ontwikkeling zet door omdat er een structurele overproduktie is en de olieproducerende landen (op wellicht Saoedie-Arabië en Koeweit na) zich om financiële redenen niet kunnen veroorloven de produktie te verminderen. Eerder het omgekeerde. Elektriciteit uit olie en (het qua politieke prijs daaraan gekoppelde) gas wordt dus veel goedkoper. En dat voor lange tijd!

Uit een tweetal onderzoeken blijkt dat zelfs de rekenmethodes van de regering niet meer tot voordeel uit kernenergie leiden. De 'Interfakultaire Vakgroep Energie en Milieukunde' van de Universiteit van Groningen berekende onlangs dat op basis van de methode van het Regerings-

Splijststop

In het februari-nummer van het blad Splijststop is veel aktuele informatie te lezen over de gevaren van kernenergie, met name over de gevolgen van radio-actieve straling. Verder o.m. aandacht voor de (verdrietige) situatie in België, het felle verzet tegen de bouw van een opwerkingsfabriek in het Beierse Wackersdorf. Een analyse van de slag tussen buitenlandse bedrijven om de Nederlandse bouwopdracht voor nieuwe kerncentrales in de wacht te slepen, en een kritiek op de aktie "Stem tegen kernenergie".

Het tweede nummer verschijnt eind maart. Veel aandacht hierin voor het radio-actief afvalprobleem. Het verzet in Zeeland, de reorganisatie van de elektriciteitsbedrijven en vele andere onderwerpen.

Splijststop verschijnt 6x per jaar. Abonnement f 18,-. Briefje naar: Splijststop, postbus 1334, 6501 BH Nijmegen.

standpunt van januari 1985 4000 Megawatt kernenergie f 0,3 miljard per jaar méér kost dan kolen. Omdat de kolenprijs beïnvloed wordt door die van olie. Rekening houden met reële investerings- en onderhoudskosten loopt het verschil op tot f 1,1 miljard per jaar.

De ergste plaag

De Groninger Herman Damveld, een van de ergste plagen voor de atoomlobby, had enkele jaren ernstige kritiek op de schattingen van de *kommissie-Beek*, die uitrekende wat sluiting van Dodewaard en Borssele zou kosten. Die kritiek blijft overeind staan, maar Herman heeft desondanks eens uitgerekend wat het nu volgens de methode-Beek zou kosten. De vijf miljard sluitingskosten blijken als sneeuw voor de zon verdwenen te zijn. Op basis van officiële gegevens kost de sluiting van Borssele elf miljoen, maar die van Dodewaard levert zeventien miljoen op! *Netto winst zes miljoen.*

De voornaamste oorzaken: hogere kosten voor opwerking, afvalopslag en lagere bedrijfstijden. Verder heeft Damveld de sluiting per 1 januari 1987 berekend, Beek per januari '83. Tenslotte is de vervangende brandstof goedkoper geworden. Deze berekeningen hebben een belangrijke rol gespeeld op het PvdA-kongres van half februari.

Stop kernenergie: veilig, verstandig en goedkoop!

JOHN HONTELEZ

Steun de aktie "Stem Tegen Kernenergie".

Er is nog veel geld nodig: postgiro 10.11.00, Fonds Milieuvriendelijk Energiebeleid, Amsterdam, o.v.v. "Stem".

Werk mee aan het verspreiden van de huis-aan-huis-krant en het affiche, verkrijgbaar (evenals ander informatiemateriaal) per 5 april bij het sekretariaat: 2e Weteringplantsoen 9, Amsterdam.

Kom naar de manifestatie op zaterdag 5 april, in Trianon, Oudegracht 252, Utrecht. Aanvang 11 uur. Sprekers (waarschijnlijk): Theo Potma, Lucas Reijnders, Klarisse Nienhuys.

Sekretariaat "Stem Tegen Kernenergie", 2e Weteringplantsoen 9, 1017 ZD Amsterdam, 020 - 22 13 66.

SPEERPUNT

Op initiatief van de PSP zijn al voor het 1-november besluit (radikale) vredesgroepen en linkse partijen bijeengekomen om zich in geval van een plaatsingsbesluit te buigen over de vraag hoe het verder moest. Want ondanks een parlementaire meerderheid vóór plaatsing waren we ervan overtuigd dat een meerderheid van de Nederlandse bevolking tegen plaatsing is en blijft. Op de meest uiteenlopende manieren heeft de vredesbeweging dat immers duidelijk gemaakt. Met talloze massale demonstraties, een werkonderbreking, een scholierenstaking, de volhardendheid van de vredesactivisten in het VredesAktieKamp in Woensdrecht, het volkspetitionnement, talloze prikacties, enzovoort.

Demokratie is echter meer dan een discussie over getallen. Met het kruisrakettenbesluit is weer een verdere stap gezet in de heilloze bewapeningswedloop. De kans op een allesvernietigend militair konflikt is weer groter geworden, vooral omdat de militaire strategen steeds meer afstevenden op een (winbare) oorlog. Ook daarom is verdergaand verzet noodzakelijk.

De inzet van de PSP kan treffend worden uiteengezet aan de hand van de term verdergaan. Wij hebben steeds drie betekenissen benadrukt. Allereerst de letterlijke betekenis. Anders dan een aantal organisaties binnen het KKN: IKV, PvdA, D'66 en FNV bijvoorbeeld, zijn we van mening dat we niet moeten gaan slapen, maar dat we verder moeten gaan met ons verzet. We kunnen en mogen ons niet bij het besluit neerleggen. Er is ook een figuurlijke betekenis. Na 1 november 1985 is er sprake van een nieuwe situatie. Verdergaande middelen zijn nu noodzakelijk. De regering zal merken dat tot plaatsing besluiten nog heel wat anders is dan werkelijk plaatsnemen. Als enige partij in de Tweede Kamer heeft de PSP inmiddels tot *burgerlijke ongehoorzaamheid* opgeroepen. Géén van de andere partijen is haar daar bijgevalen.

Verzet

Maar het verzet zal vooral buiten de Tweede Kamer gestalte moeten krijgen. Met boycot-acties, volksoplopen, blokkades, picketlines en dergelijke moet de maatschappelijke druk worden verhoogd. En als de gehoorzaamheid en medewerking aan de uitvoering van het besluit wordt opgezegd: wie bouwt dan de huizen en bunkers in Woensdrecht, wie zorgt voor het tekenwerk en de inrichting, wie verzorgt het transport, welke (grootwinkel)bedrijven leveren voor de bouw?

De derde betekenis van de term verdergaand heeft te maken met de inhoud. De afgelopen jaren is de vredesstrijd te veel tot een anti-kruisrakettenbeweging versmald. Op nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de bewapeningsprocessen en militaire strategieën werd nauwelijks ingegaan. Bijvoorbeeld op plannen als *Airland Battle* en het *plan-Rogers* die erop gericht zijn een (kern)oorlog beperkt – bij voorkeur in Europa – en 'winbaar' te maken. Of de ontwikkelingen van de konventionele bewapening die, voorzien van de meest geavanceerde technologische kennis, niet onderdoen voor de

vernietigingskracht van kernwapens. Of de *Star Wars*-plannen van ruimte-cowboy Reagan. Inhoudelijke discussie binnen en verdieping van de vredesstrijd is een bittere noodzaak.

BIVAK

Op 2 februari presenteerde zich voor de eerste keer een nieuw initiatief: *BIVAK* (Breed Initiatief voor Verdergaande Aktie tegen Kruisraketten). De eerstkomende maanden zullen in het teken staan van een tweetal activiteiten: de campagne '*Doe niet mee aan Woensdrecht*' en het organiseren van een *Aktivistenkonferentie* op 22 maart. Bij de presentatie waren zo'n honderd mensen aanwezig uit vredesplatforms, vredesgroepen en vakbondsactivisten uit het hele land. Uit de vele ervaringen die werden uitgewisseld bleek dat de boycot-actie '*Doe niet mee aan Woensdrecht*' aanslaat. Het is een moeilijke weg, maar resultaat is zeker mogelijk.

De campagne is erop gericht het plaatsingsbesluit ongedaan dan wel onuitvoerbaar te maken. Vandaar dat de basisbouw en alles wat daarbij komt kijken tot speerpunt in de actie wordt gemaakt. Bij de bouw gaat het om grondwerk, wegeaanleg, transport, beton- en staalkonstruktie, bunkerbouw, de bouw van een Amerikaans dorp, nutsvoorzieningen, beveiliging, tekenwerk, inrichting, ambtelijke procedures op verschillende nivo's enzovoort.

De campagne zal vooral plaatselijk en regionaal ingevuld moeten worden, het zal deze keer vooral de basis van de vredesbeweging moeten zijn die ervoor zorgt dat de maatschappelijke druk wordt opgevoerd. Op die manier moet een klimaat worden gekreëerd waarbinnen een effectieve boycot van al het werk voor Woensdrecht tot een succes kan worden. De campagne tot een massaal en breed ondersteunde besmetverklaring kan op velerlei manieren ondersteund en uitgebouwd worden. Zo kunnen bedrijven benaderd worden en gemeenten (inclusief gemeentelijke instellingen), buurtorganisaties, scholen, kerken en andere maatschappelijke organisaties met het verzoek zich uit te spreken geen enkel contact te onderhouden of te gaan onderhouden met besmette bedrijven. Werknemers van bedrijven die betrokken zijn bij Woensdrecht kunnen benaderd worden. Zij kunnen gestimuleerd worden het protest binnen het bedrijf of de instelling aan te scherpen en voorbereidingen te treffen voor een kollektieve boycot van al het Woensdrecht-werk.

En verder kan de campagne zichtbaar gemaakt worden door middel van actie-materiaal, manifestaties, discussie-avonden, picket-lines bij be-

smette bedrijven, demonstraties, blokkades en volksoplopen.

Het is duidelijk, de campagne biedt aanknopingspunten voor vredesactivisten, vakbonds-kaders, buurtactivisten e.d. Het biedt de honderden vredesplatforms mogelijkheden om vanuit hun eigen situatie met de kamagne aan de slag te gaan. En het lijkt me niet meer dan vanzelfsprekend dat PSP-leden daaraan hun bijdrage leveren.

Aktivistenkonferentie

Het lijkt alsof na het 1-november-besluit een windstilte is opgetreden binnen de vredesbeweging. Vooral diegenen die alleen kijken naar de top van de vredesbeweging zullen aanknopingspunten daarvoor vinden. En de afgelopen jaren is men steeds meer gewoon geraakt om alleen naar die top te kijken.

Als we echter naar de basis kijken is er een heel ander beeld. Aan de basis van de vredesbeweging borrelt en bruist het. Talloze plannen worden gemaakt, acties worden voorbereid en uitgevoerd. Omdat zoveel mensen ervan overtuigd zijn dat het verzet door moet gaan organiseert BIVAK een aktiekonferentie. Een konferentie die kan dienen als kristallisatiepunt voor verdergaande acties.

Door het inventariseren, verdiepen, overnemen en op elkaar afstemmen van door vredesplatforms, vredesorganisaties en andere ingediende aktievoorstellen gaan we bekijken hoe één en ander in een globaal aktieplan past. En we gaan een inhoudelijke discussie voeren waarbij de betekenis van de kruisraketten in een breder verband van bewapening wordt geplaatst. Daarbij kunnen aanzetten worden gegeven voor nieuwe perspectieven voor de vredesbeweging. Op basis van binnengekomen voorstellen zal een konferentie-map worden samengesteld.

Onder het motto '*Doorgaan... omdat het moet en kan*' zal de vredesbeweging de komende tijd duidelijk maken dat er dan wel een besluit tot plaatsing is genomen maar dat de regering zal merken dat werkelijk plaatsnemen iets anders is. Verheugend daarbij is dat de noodzaak van verdergaand verzet door zoveel groepen wordt ingezien. Daarbij is het van belang dat wij ons niet direkt op de politieke besluitvorming richten (zoals bijvoorbeeld *Stop de N-Bom* voorstaat), maar om te werken aan een klimaat waarin bouwen voor Woensdrecht 'vies' wordt gevonden.

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezeressen en lezers hun reactie kwijt op de inhoud van BEVRIJDING.

Omdat de ruimte beperkt is kunnen reacties die langer zijn dan 400 woorden niet geplaatst worden. Kopij voor deze rubriek kan gezonden worden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel 'rubriek Opwindend'.

PSP-kongres (3)

In het januari-nummer van Bevrijding wordt in maar liefst zeven artikelen en een spotprent aandacht besteed aan de breuk van Fred van der Spek en zijn naaste medestanders met de PSP. Steeds opnieuw wordt de opvatting erin gehamerd dat hun uittreden volstrekt onterecht is en dat deze derde grote scheuring in de PSP eigenlijk niets voorstelt. In de "open brief" van Henk Branderhorst wordt zelfs de indruk gewekt dat het er voor Fred alleen maar om ging opnieuw de Kamerlijst te mogen aanvoeren. Door zo'n versimpeling wordt de verliezers onrecht aangedaan.

Op twee punten hebben de huidige PSO'ers jarenlang een zeer fundamentele kritiek geuit. In programmatisch opzicht omdat het vanouds voor de PSP kenmerkende streven naar totale socialisatie van de produktiemiddelen en basisdemocratie steeds meer naar de achtergrond is gedrongen,

sinds alle aandacht van de partij werd opgeëist door nieuwe strijdterreinen (kernenergie, minderheden, feminisering, e.d.). En in strategisch opzicht omdat zij ervan uitgaan dat hun partij zich moet beperken tot het prediken van een verre revolutie en in afwachting van die revolutie behoort af te zien van linkse eenheidslijsten, bestuursverantwoordelijkheid of samenwerking met brede niet-revolutionaire bewegingen zoals FNV en IKV. Net als veertien jaar eerder het geval was bij een vorige linkse afscheuring, de huidige SAP, verwijten ze de PSP dat die steeds meer op de PvdA is gaan lijken. Het is overduidelijk dat de PSO-stroming de PSP al jaren niet meer zag zitten, maar dat zij de overheersende rol van Fred van der Spek als fractievoorzitter in de Tweede Kamer beschouwde als een laatste redmiddel om de partij op haar spoor te krijgen. Dat het verlies van die positie moest leiden tot de oprichting van een nieuwe partij, kon voor niemand echt een verrassing zijn. Zelf vind ik die PSO een onpraktische klub. Haar afwijzing van regeringsdeelname staat haar hoofddoelstelling van socialisatie in de weg. Maar wat is er tegen als zo'n goedbedoelend propaganda-partijtje een Kamerzetel nastreeft, om daarmee in afwachting van het door anderen te realiseren socialisme te getuigen van haar afschuw van kapitalisme en militarisme? Zo kan ze wanhopigen inspireren en andere linkse partijen wakker houden. In plaats van Van der Spek en zijn PSO te verguizen behoren we ze op een volwassen manier zonder rancune te behandelen. Dat wil zeggen innige samenwerking waar we het programma-tisch eens zijn en flink afstand bewaren waar haar sektarische en anti-bestuurlijke strategie de kansen op een linkse regering belemmert.

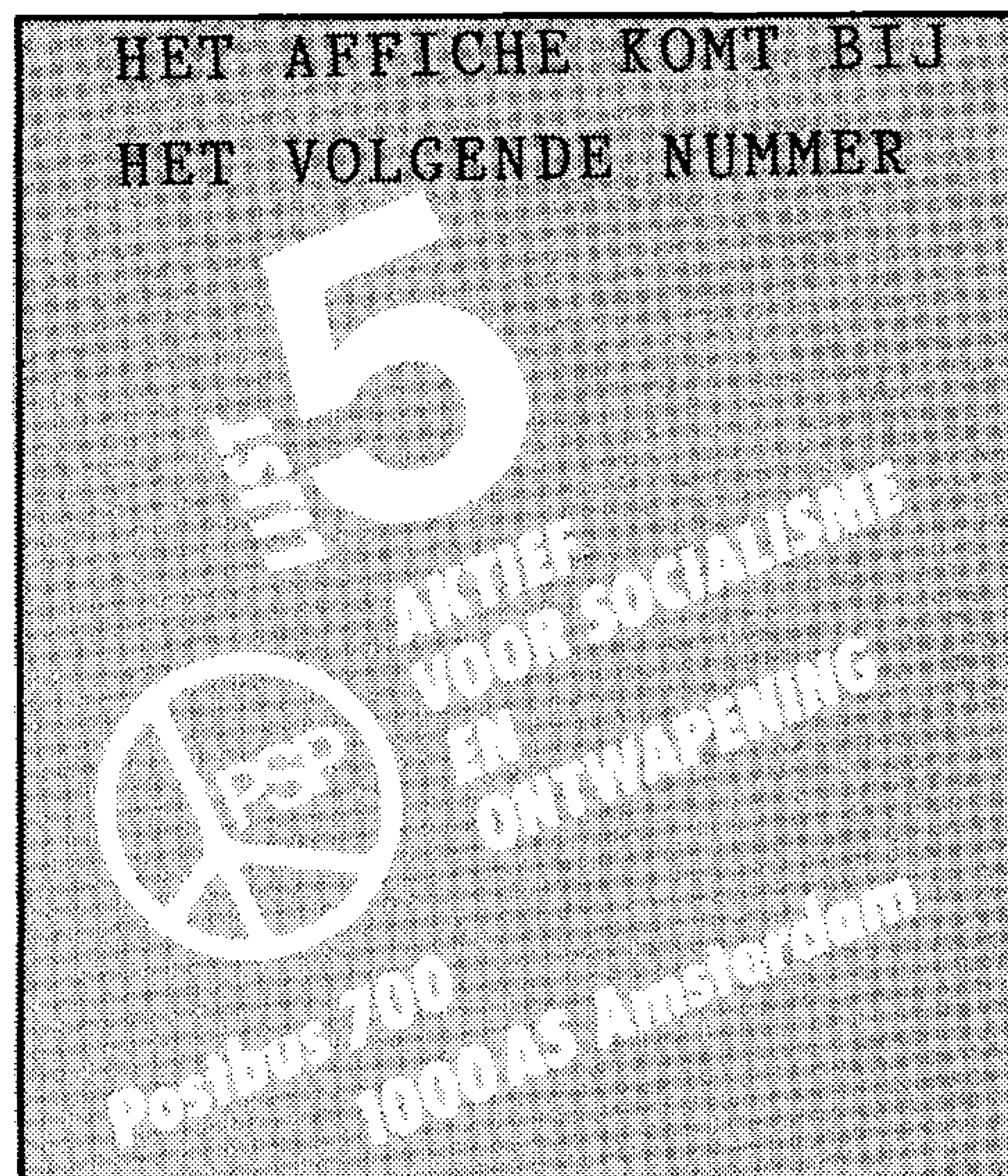
ERIK MEIJER
Rotterdam

(Advertentie)

PORTUGAL anders bekeken

Volledig georganiseerde vliegreis 21/4-5/5 '86. Met vele ontmoetingen en bezoeken aan o.m. landbouwcoöperatie. Ontdek dat de Anjerrevolutie nog leeft. Prijs f 1750,-. Gespreide betaling mogelijk. Belangstelling? TULIPA VERMELHA, Postbus 12039, 1100 AA A'dam ZO.

De eerste gegevens van de actie voor het verkiezingsfonds zijn bemoedigend. Binnen twee weken kwam een bedrag van rond de twintigduizend gulden binnen – opgebracht door zo'n vijfhonderd PSP'ers. Dat zou kunnen betekenen dat – als al die anderen hun akseptgirokaart alsnog invullen en opsturen – we wat ruimer in ons jasje komen te zitten dan was voorzien. Een aardig vooruitzicht, want met de nu beschikbare anderhalve ton is het toch nogal passen en meten.

Naast de genoemde folders in het vorige nummer, komen er nog twee nieuwe beschikbaar: één gericht op jongeren en één gericht op vrouwen. Wie ze in haar/zijn omgeving zinvol denkt te kunnen gebruiken kan ze aanvragen bij de Landelijke Verkiezingskommissie (Postbus 700, 1000 AS Amsterdam).

Het april-nummer van 'BEVRIJDING' is helemaal gewijd aan de verkiezingscampagne – ingevoegd een raamaffiche. Van dit nummer worden er een groot aantal extra gedrukt. Wie ermee wil werken kan ze ad f 1,- per stuk bestellen via postgiro 194240 tnv PSP-Amsterdam, ovv "ekstra Bevrijding".

Een fiks gedeelte van het beschikbare budget zal worden gebruikt om via advertenties ons verhaal zo breed mogelijk te verspreiden. Twee keer (voor de Raads- en voor de Kamerverkiezingen) zullen we in alle regionale plus een aantal landelijke bladen adverteren. Daarnaast in bladen als Opzij, het FNV-magazine, VN en andere doelgroep-bladen. Maar ieder individueel kan z'n of d'r eigen steentje bijdragen. Kleine advertenties worden vaak grondig gelezen. In lokale kranten, in de huis-aan-huis-bladen, in verenigingsorganen – ieder kan het wel voor zichzelf bedenken.

Inmiddels is ook het *verkiezingsprogramma* in druk verschenen – het is te bestellen voor f 3,50 (inkl. portiekosten) op postgiro 194240 tnv PSP-Amsterdam, ovv "programma '86-'90".

Tenslotte – voor deze keer – als u er van op de hoogte komt dat er in uw omgeving plannen bestaan om een politiek forum te organiseren, gooi dan uw gewicht in de schaal om er voor te zorgen dat er ook iemand namens de PSP voor wordt uitgenodigd. Sprekers/sters kunnen worden aangevraagd bij het Spreekburo. Tel. 04750 - 309 09. Elke werkdag van 10 tot 17 uur bereikbaar!

HENK BRANDERHORST

EEN LEVEN LANG LINKS

Enkele maanden geleden nam *Jan Bos* afscheid als lid van Provinciale Staten Groningen. Jan Bos was op dat moment het oudste Statenlid in ons land. Zijn opvolger Eiko de Vries werd meteen het jongste Statenlid.

Jan Bos vond het met z'n 67ste jaar welletjes. Ver voor de oorlog was hij al actief op politiek en maatschappelijk terrein en ook vanuit zijn Oostgroningse achtergrond heeft hij het nodige beleefd.

Zijn afscheid van de Staten betekent niet het eind van zijn politieke activiteiten, misschien gaat hij door in de plaatselijke politiek in zijn woonplaats Vlagtwedde. Wel is zijn afscheid een afsluiting van een periode. Daarom was dat

dan ook een goede aanleiding voor de PSP in Groningen om uitgebreid met Jan Bos te gaan praten en zijn ervaringen op schrift te stellen. Voor de PSP speelden daarbij twee overwegingen een rol: de provinciale politiek staat voor veel mensen ver af en wordt dan ook ondergewaardeerd. En ten tweede moest iemand die al zo lang in de socialistische beweging meedraait toch heel wat te vertellen hebben. Dat ze daar gelijk in hadden blijkt: het levensverhaal van Jan Bos verscheen onlangs als speciale brochure, waarvan de tekst werd verzorgd door de Groningse PSP-leden Bert Freriks en Daan Tweehuysen. De twee schrijvers beschouwen hun boekje als een

eerste aanzet voor de uitgebreidere memoires, waarvan ze hopen dat Jan Bos ze ooit nog zelf zal schrijven. Ze zijn van mening dat ze met hun uitgave niet zijn toegekomen aan een aantal aspecten van het persoonlijke leven van Bos, zoals de prachtige tuin van de familie, waarin van alles wordt gekweekt, tot en met heel bijzondere kiwi-planten.

'Een leven lang links', de brochure over Jan Bos, kan worden besteld door storting van f 3.60 op postgiro 896670 t.n.v. PSP gewest Groningen te Kropswolde o.v.v. 'Jan Bos'.

ACHT MILJOEN

In de maanden april en mei zal de Landelijke Organisatie Belangengroepen Huisvesting (LOBH) een aantal informatiedagen voor organisaties van bewoners en woningzoekenden en hun ondersteuners. Onderwerp van de bijeenkomsten is de nieuwe subsidieregeling voor woonconsumenten. In het kader van die regeling is er acht miljoen gulden beschikbaar voor zaken als inspraakprojecten, adviesgroepen, lokale organisaties en woonconsumenten. Bovendien is het geld bestemd voor het bevorderen van invloed van vrouwen bij belangenbehartiging en het ontwikkelen van alternatieve plannen en

woonvormen in het kader van de volkshuisvesting. De subsidies zijn uitdrukkelijk *niet* bedoeld voor woningcorporaties of gemeenten. De informatiedagen van het LOBH zijn bedoeld voor het geven van toelichting op de regeling. Aan de hand van een aantal voorbeelden zal een beeld worden geschetst van de mogelijkheden, waarbij gedacht kan worden aan een plaatselijke woonwinkel, een platform voor volkshuisvesting of een servicebureau voor bewoners en woningzoekenden. Er zal worden ingegaan op de achtergronden van de verschillende initiatieven, de manier waarop ze uitgewerkt zijn en de doelen

die ermee werden nagestreefd.

Deelnemers aan de informatiedagen worden in de gelegenheid gesteld hun eigen ideeën en voorstellen in te brengen en te toetsen aan ervaring en mening van de andere deelnemers.

ROEL SANDVOORT

De bijeenkomsten vinden plaats in: *Groningen*, 17 april; *Amsterdam*, 25 april; *Eindhoven*, 29 april; *Arnhem*, 15 mei; *Rotterdam*, 22 mei.

Aanmelding: LOBH, H. Polaklaan 12-B, Amsterdam, 020 - 22 35 05. Niet-LOBH-leden betalen f 10,- toegang. Voor de dagen is een brochure verschenen, te bestellen voor f 3,-.

(Advertentie)

LAAI JE NIET DIRIGEREN!

Eind maart komt **M50** uit met materiaal voor jongeren tussen 15 en 22 jaar over de Tweede Kamer verkiezingen op 21 mei. Dit materiaal bestaat onder andere uit zogenaamde 'kieswijzers' en een beeldroman getiteld 'Vreemde gebeurtenissen op het Binnenhof' met bijbehorende videofilm.

Het materiaal, dat uitkomt onder de naam 'Laat je niet Dirigeren', kan in de klas worden gebruikt.

Voor meer informatie kunt u alvast contact opnemen met **M50**.

M50 is een instelling voor politiek vormingswerk, die bestuurd wordt door de politieke jongerenorganisatie CDJA, JD, JOVD, JS en PSP jg.

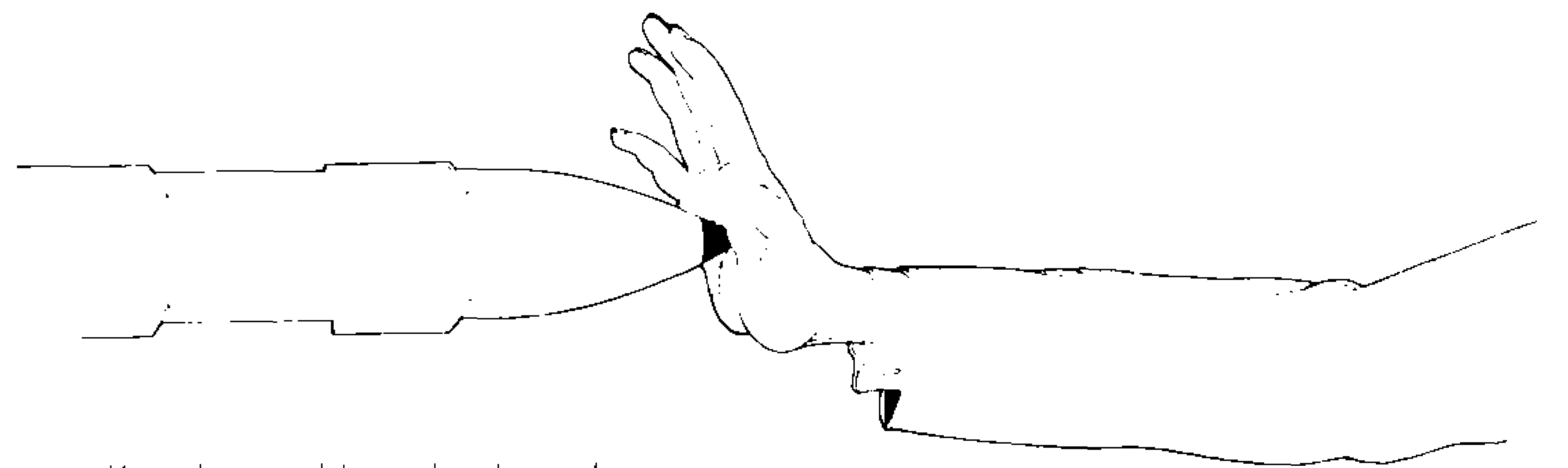
M50

Oudegracht 139bis
3511 AJ Utrecht

030-333494

(Advertentie)

Kunt u de wereld een beetje veiliger maken als u af en toe een bedragje spaart bij de A.S.N.?

Kan de wereld een beetje veiliger worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Kunnen die paar tientjes per maand er voor zorgen, dat er meer en goedkopere huizen gebouwd worden? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U teit uw idealen.

Als op meer dan 80.000 spaarrekeningen samen meer dan 450 miljoen gulden is ingelegd bij de A.S.N., kan dat inderdaad.

Want de Algemene Spaarbank voor Nederland, voortgekomen uit de vakbeweging, doet goede dingen met uw geld. Belegt het in sociale woningbouw. Geeft leningen aan maatschappelijk nuttige organisaties. Steunt het streven naar een schoner milieu. En is uiterst

principeel als het gaat om beleggen in landen met regimes als Zuid-Afrika of Chili. Dat gebeurt niet. Nu niet. En nooit.

Hoe meer mensen sparen bij de A.S.N., hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed uit te oefenen. Om principeel stelling te nemen. Bij zo'n spaarbank hoort uw spaargeld thuis. Welkom.

Sparen via uw girorekening: snel en eenvoudig.

U kunt bij de A.S.N. op veel manieren sparen. De makkelijkste is via uw eigen girorekening. Inleggen of opnemen van uw spaargeld doet u thuis, met de postgiro.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

de andere bank met dezelfde rente

ONDERSTEBOVEN

Proces tegen de Staat. Op maandag 11 en dinsdag 12 maart vinden voor de Arrondissementsrechtbank van Den Haag de pleidooien in het 'Proces tegen de Staat' over de kruisraketten plaats. Alle twintigduizend eisers en eiseressen hebben inmiddels van het sekretariaat van het Proces een uitnodiging tot bijwonen van die pleidooien ontvangen. Er zal in het Paleis van Justitie (Juliana van Stolbergenlaan 2) slechts plaats zijn voor 140 mensen. Dat kan gezellig worden. Info: Postbus 4098, Amsterdam, 020 - 93 37 83.

Bonk Aktie-folder. Het samenwerkingsverband BONK heeft onlangs een folder uitgebracht om de toekomstige 'bunkerbouwers' in Woensdrecht te motiveren hun werk neer te leggen of er helemaal niet aan te beginnen. De folder kost f 0,75. Info: 020 - 64 93 95.

Jongeren in verzet. De viering van 5 mei in Amsterdam zal dit jaar in het teken staan van 'jongeren in verzet'. De voorbereidingen zijn nu in volle vaart: op de dag veel muziek, cultuur, tentoonstellingen, karavaan met diverse activiteiten (video, theater e.d.). Belangstelling? Info: 020 - 27 43 25.

Nieuwsgierig? Het Bureau Politiek Vormingswerk voor Jongeren (BPJK) heeft voor jongeren een nieuwe serie politieke vormingsprojecten uitgebracht. 'Eigenwijs' is een basisproject over politiek gericht op LBO/MAVO: een videoband, een werkboek en een handleiding voor docenten. 'Of moet je moeder 't soms voor je doen' is een project voor jongeren in plattelandssituaties: een videoband, een magazine en een werkkaart. Het derde project 'Wegwijs' is gericht op jongeren en gemeenten, aktueel in het kader van de a.s. verkiezingen. Nadere info: BPJK, Driekoningensstraat 15, Amsterdam, 020 - 22 45 92.

El Salvador. Onlangs werd in Tilburg de stichting 'Medisch Komitee El Salvador' opgericht. De doelstellingen van de stichting zijn gericht op bevorderen van solidariteit met bevolking en de verzetsbeweging van het land, het bevorderen van de meningsvorming onder een breed publiek omtrent de gezondheidssituatie in El Salvador en het streven naar samenwerking met andere groeperingen die zich bezighouden met hulpverlening aan volkeren van Midden-Amerika. Financiële steun aan het nieuwe Komitee kan door storting op postgiro 9885. Adres: Postbus 8105, Tilburg.

De Beweging. Het tweemaandelijks tijdschrift 'Marge' verscheen in januari/februari met een themanummer over de kraakbeweging. Artikelen over het NRC-gebouw in Amsterdam, over 'kraken: meer dan alleen het verschaffen van woonruimte?', over de situatie in Berlijn en over 'bewogen beweging': de beweging als beweging of de beweging in beweging. Tot slot een verhaal over randgroepjongeren. Een interessant nummer, te bestellen bij: Marge, Havensingel 8, Den Bosch, 073 - 13 72 95. Losse nummers f 7,50.

Politiek vrouwencafé. Vrouwen uit CPN, PPR en PSP i.s.m. 'Katijf' organiseren op zondag 27 april van 13.30 tot 17.00 uur een politiek café in het Vrouwenhuis, Nwe. Herengracht 95 in Amsterdam (toegang gratis; alléén voor vrouwen). Thema: Hoe feministisch is radikaal-links. Spreeksters: Andrée van Es, Ina Brouwer, Ria Beckers, Evelien Eshuis.

Jongeren in verzet. De grootste viering van de 5e mei in Amsterdam zal dit jaar staan in het teken van 'Jongeren in verzet'. Een groot aantal groepen en organisaties werkt aan de voorbereidingen van een tentoonstelling, een forum en een video-productie voor scholen. Tevens komt er een muziekfestival. Nadere informatie over deelname via tel.: 020 - 27 43 25.

Vrouwen en politiek. In het kader van de Kamerverkiezingen publiceert het Informatie en Dokumentatie Centrum voor de vrouwenbeweging (IDC) een brochure over 'Vrouwen en poli-

tiék'. De schrijfster Judith Vega komt tot de konklusie dat veel vrouwen in 'Den Haag' nog niet automatisch tot feministische politiek hoeft te leiden. Te bestellen door overmaking van f 4,- (incl. porto) op postgiro 1882264 t.n.v. IDC, Keizersgracht 10, Amsterdam ovv 'Den Haag voorbij'.

Ik ben geen nummer. 'Kindervuist' is een aktie gestart tegen de invoering van het fiscaal nummer door de belastingdienst. In een voorbeeldbrief aan de Inspecteur der Directe Belastingen wordt gesteld: "Ik heb een naam en ik wil geen nummer worden". Nadere informatie: Michiel Bosman, Kindervuist, 072 - 61 83 42.

Stem tegen kernenergie. De Vereniging Milieudéfensie organiseert in de week van 7 tot 13 april een campagne tegen de (nieuwe) kerncentrales. Tijdens deze week worden affiches en huis-aan-huis-kranten (oplage 500.000) verspreid. Daarnaast regionale en landelijke activiteiten, een kongres over energie en werkgelegenheid, een lijsttrekkersdebat, een manifestatie en een speciale televisieuitzending. Opgave voor deelname: Ver. Milieudéf., 2e Weteringplantsoen 9, Amsterdam, 020 - 22 13 66.

Wat feminisering vermag. Onlangs verscheen het vijfde deel in de reeks kaderboeken van de PSP. Daarin een groot aantal tips, aanbevelingen e.d. met betrekking tot de uitvoering van de kongresbesluiten van de PSP over de feminisering van de partijorganisatie. Niet alleen aandacht voor afdelingen en raadsfrakties, maar ook voor gewestelijke en landelijke organisaties binnen de partij, de kongresvoorbereiding, positieve akties en het opzetten van vrouwengroepen. Het nieuwe kaderboek is een impuls voor het konkretiseren van de besluiten. Prijs f 4,-. Bestellen door storting van f 5,60 op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam ovv 'Kaderboek 5'. Info: 020 - 26 73 74.

Hongarije. Sinds kort bestaat er binnen de PSP een 'Hongarije-werkgroep'. Deze organiseert op dinsdag 8 april een eerste openbare bijeenkomst. Vanaf 20.00 uur op het Partijburo, Nwe. Looiersstraat 45, Amsterdam. Gediskussieerd zal worden over het PSP-beleid t.a.v. Oost-Europa in het algemeen en Hongarije in het bijzonder. Info: Ine Megens, 020 - 26 73 74 of 05906 - 1924 (privé).

Spreeksterstraining. Onder het motto 'Maak je weerbaar, spreken is leerbaar' organiseren de PSP-vrouwen in het weekend van 7, 8 en 9 maart in het vrouwenvormingscentrum 'De Born' in Bennekom een spreeksterstraining. Doel is het kwe-

ken van zelfvertrouwen bij het spreken, discussiëren en optreden in het openbaar. Er wordt gebruik gemaakt van video en geluidsapparatuur. De kosten van het weekend zijn laag en naar draagkracht. Info: Josje Adriaansen, 020 - 26 73 74 of 078 - 13 35 68 (privé).

Politiek café voor vrouwen. Vrouwen uit CPN, PPR en PSP organiseren i.s.m. 'Katijf' op zondagmiddag 27 april een politiek café: Hoe links is de vrouwenbeweging; hoe gaat radikaal-links om met de sociale bewegingen; is de keuze tussen vrouwenbelangen en partijbelangen een dilemma? Nader bericht volgt. Onthou die datum.

Meidenweekend. De NIVON-jongeren organiseren op 22 en 23 maart een meidenweekend voor meiden tussen 14 en 17 jaar. Thema is 'Meiden en Politiek'. Belangstelling? Info: NIVON-jongeren, P.C. Hoofdstraat 163, Amsterdam, tel.: (020) - 62 60 03. Plaats: Ons Honk, Lage Vuursche (bij Hilversum). Kosten f 17,-.

De PSP 'Aktief voor Socialisme en Ontwapening' in

Vught. 6 maart, 20.00 uur. Hotel-café St. Joris, Paalstraat. Met Andrée van Es.

Tilburg. 7 maart, 20.00 uur. FNV-jongeren in FNV-pand, Telefoonstraat 29-31. Met Wilbert Willems. *Maastricht.* 10 maart, 20.00 uur. Gymnasium, Tongerseweg 23. Met Henk Branderhorst.

Capelle aan den IJssel. 12 maart, 20.00 uur. 'De Terp', Damsterdiep 55. Met Andrée van Es.

Diemen. 13 maart, 20.00 uur. 'De Kring', Prins Mauritslaan. Met Martien Bouwmans.

Hengelo. 14 maart, 20.00 uur. COSA, Markt 2. Met Titia Bos.

Geleen. 14 maart, 20.00 uur. Cornerhouse, Markt 2. Met Andrée van Es en Jan Muijtens.

Bussum. 24 maart, 20.00 uur. Pastoraalcentrum, Brinklaan 42. Met Gjal't Zondergeld.

Speciale bijeenkomsten op zaterdag 8 maart, Internationale Vrouwendag:

Oud Beyerland. 14.00 uur. 't Trefpunt. Met Gerda Bosdriesz.

Utrecht. 14.00 uur. RASA, Pauwstraat. Met Titia Bos.

Amsterdam-Noord. 11.00 uur. Het Breed, Benedenlang 146. Met Titia van Leeuwen.

Besloten bijeenkomsten en fora op scholen zijn niet in deze lijst opgenomen.

ONDERSTEBOVEN

Die straf moet eraf

In februari verdedigde Wilbert Willems in de Tweede Kamer het PSP-initiatiefvoorstel om de vervangende dienst voor gewetensbezwaarden even lang te laten zijn als de militaire dienstdienst voor dienstplichtigen. Hieronder kijkt hij terug op die behandeling in de Kamer en gaat hij in op te verwachten ontwikkelingen rond de vervangende dienst.

Terwijl bijna honderd dienstweigeraars een hele week in staking waren, werd medio februari een begin gemaakt met de behandeling in de Tweede Kamer van mijn in november 1983 ingediende wetsvoorstel. Achter de regeringstafel werd ik geassisteerd door Rob Snel die zijn vervangende dienstdienst bij de PSP-fractie grotendeels besteed had aan de uitwerking van dit wetsvoorstel, en Hein van Holsteijn die als VD-bestuurslid ook nauw betrokken was geweest bij de voorbereiding. De ambtenarenloge en de beide tribunes waren eveneens overwegend bevolkt door minder konventioneel geklede jongelui. Deze parlementaire noviteit trok zelfs de aandacht van het NOS-journaal en Den Haag Vandaag en bracht daarmee de PSP op een bij haar passende wijze in het nieuws. Vrijwel alle fracties deden aan die behandeling mee. Deels ongetwijfeld uit hoffelijkheid tegenover de PSP-fractie, die overladen werd met complimenten voor de zorgvuldige voorbereiding van de Kamerbehandeling – het is nog steeds geen gewoonte om als Kamerlid het initiatief tot wetgeving te nemen – maar zeker ook omdat de discussie over het leger, het pacifisme en de kwestie van gewetensbezwaarden altijd veel emoties van zeer uiteenlopende aard oproept. Ook tijdens dit debat bleek er behoefte te zijn om elkaars al of niet militaristische nieren te proeven. Peter Lankhorst beklemtoonde namens de PPR dat je geen pacifist hoeft te zijn om dit in zijn ogen volstrekt logische wetsvoorstel te steunen, en hij voegde de daad bij het woord. Van de zijde van SGP en GPV werd juist benadrukt dat dienen in het leger als norm, als normaal moest worden gekwalificeerd en dat zij die daarop een uitzondering willen maken daar best een extra offer voor over mogen hebben. Toen de VVD- en CDA-fractie, zij het in iets minder principieel klinkende bewoordingen, ook tot een negatief oordeel over het wetsvoorstel kwamen omdat zij bang waren dat het dienstweigeraars door een kortere vervangende dienst te gemakkelijk zou worden gemaakt, was al duidelijk dat het doek voor het wetsvoorstel gevallen was. Eerlijk gezegd kwam die ontknoping niet geheel onverwachts. Na afloop van de schriftelijke voorbereiding van ons wetsvoorstel, die alles bij elkaar anderhalf jaar had geduurd, werd al gefluisterd dat de haviken in het CDA het gewonnen hadden van de duiven. Een uitsteloperatie om de druk op het CDA te vergroten door akties, brieven en lobby-gesprekken, bleek uiteindelijk weinig succesvol te zijn geweest. Het enige lichtpuntje tijdens het debat was dat CDA-woordvoester Evenhuis-van Essen wilde toezeggen dat die straf van vier maanden langere vervangende dienstdienst voor haar fractie niet voor alle eeuwigheid vastlag! Alsof er iets is bij het CDA dat voor langer dan één of twee jaar onveranderd blijft.

De discussie gaat door

In haar tweede termijn diende mevrouw Evenhuis-van Essen samen met kollega De Kwaadsteniet een motie in waarin zij vroeg de discussie over de langere dienstdienst op te schorten tot de behandeling van de nota van het Ministerie van Defensie over variabele dienstplicht. De VVD-fractie sloot zich bij dat verzoek aan. Eigenlijk was dat een heel merkwaardig verzoek. Op de eerste plaats omdat de discussie over variabele dienstdiensten voor dienstplichtigen al zo'n vijftien jaar aan de gang is en er voorlopig nog helemaal geen zicht op is of daar ooit wat van terecht gaat komen. Een al vele malen toegezegde nota daarover blijkt, ondanks herhaaldelijk aandringen vanuit de Kamer, maar niet uit de ambtelijke buroladen te kunnen komen. Maar vooral omdat ook dan dezelfde principiële discussie gevoerd moet worden of je dienstweigeraars even lang of langer dan al of niet variabel dienende dienstplichtigen vervangende dienst wilt laten verrichten. We willen ons niet laten blij maken met een dooie mus. Tegelijkertijd moeten we erkennen dat er voor het PSP-voorstel, ondanks steun van de hele oppositie links van het CDA, op dit moment geen meerderheid te vinden is. In het intensieve overleg dat er rond mijn wetsvoorstel is gevoerd met de Vereniging van Dienstweigeraars, VD, en vredesgroepen als Pax Christi en anderen, is daarom besloten om geen eindstemming over mijn initiatiefwet te forceren maar de komende tijd de maatschappelijke druk op met name het CDA zo groot mogelijk te maken. Mocht dan over één of twee jaar de discussie over de variabele dienstplicht eindelijk concrete vorm gaan krijgen, dan zal het CDA aan haar belofte moeten worden herinnerd dat zij dan opnieuw de extra dienstdienst voor gewetensbezwaarden aan de orde zou stellen.

De wens om de vervangende dienst even lang te laten duren als de militaire dienst, is al zo oud als er vervangende dienstplicht bestaat. Het was één van de eerste eisen van de VD sinds haar oprichting. Tijdens de debatten over de Wet Gewetensbezwaarden Militaire Dienst in de jaren zeventig, is ook al geprobeerd om die straf eraf te halen, onder andere door een wijzigingsvoorstel van toenmalig PSP-Kamerlid Van der Spek en PvdA-Kamerlid Kombrink. Deze amendementen hebben het bij de stemming in 1978 niet gehaald. Mijn poging om nu, anno 1986, hetzelfde te bereiken, leed ook schipbreuk. Toch is er in die tussentijd heel wat veranderd, zoals ook bleek uit de standpunten van de verschillende fractie-woordvoerders. Zeker twee van de drie toen door de wetgever en een meerderheid van de Tweede Kamer gehanteerde argumenten om de vervangende dienstdienst een derde langer te laten zijn dan de militaire dienst, werden nu door een overgrote meerderheid van de Kamer niet meer van toepassing geacht. Alleen het argument dat dienstplichtigen het in het leger zoveel moeilijker hebben dan gewetensbezwaarden, bleven CDA en VVD overeind houden. Dat de situatie veranderd is, bleek zeker ook uit de brede maatschappelijke steun die nu voor de door mij voorgestelde wetswijziging kon worden gemobiliseerd. Zelfs het CDJA en de FNV stuurden steunbetuigingen naar de Tweede Kamer, uit vrijwel de gehele vredesbeweging uit binnen-

en buitenland kwamen adhaesiebetuigingen binnen, en een groot aantal kranten, weekbladen en periodieken hebben er positieve aandacht aan besteed. Een sterke troef was natuurlijk ook dat een meerderheid van het Europese Parlement, waaronder Nederlandse CDA- en VVD-parlementariërs, een resolutie had aangenomen waarin om een gelijkstelling van de duur van de vervangende en militaire dienst werd gevraagd. Maar de belangrijkste steun (voor hun eigen eis) kwam van de tewerkgestelde dienstweigeraars zelf. Nadat de afgelopen jaren al enkele tientallen dienstweigeraars die weigerden langer dan veertien maanden te dienen gevangenisstraffen hadden gekregen en processen gevoerd, bleken nu maar liefst honderd dienstweigeraars tegelijk het werk neer te hebben gelegd tijdens de behandeling van mijn wetsvoorstel in de Kamer. Op 19 februari, de dag dat de behandeling werd voortgezet, bezette bovendien een groot aantal dienstweigeraars het kantoor van de Commissie van Advies Gewetensbezwaarden (de commissie die de gewetensbezwaarden van dienstweigeraars moet toetsen) en ook de Commissie van Advies liet in een daaropvolgend gesprek met de bezetters weten tenminste een deel van mijn argumenten om de vervangende dienst te bekorten, te kunnen steunen.

Betere rechtspositie

Het is nu van het grootste belang om de toegenomen aktiebereidheid en solidariteit van de dienstweigeraars, en de grotere belangstelling die nu in de media is ontstaan, vast te houden. Een dezer dagen verscheen, overigens ook op initiatief van de PSP-Tweede Kamerfractie, een rapport van het Ministerie van Sociale Zaken over de (zeer slechte) rechtspositie van tewerkgestelden. Heel veel eisen van VD hebben daarop betrekking, en er is dus alle aanleiding om daarvan een nieuw speerpunt te maken. Intussen moeten wegen worden gevonden om de discussie over de te lange vervangende dienstdienst levendig te houden, bijvoorbeeld door binnen CNV, kerken en CDA verdere meningsvorming uit te lokken.

Was dat nu alle moeite waard; een PSP-initiatief-wetsontwerp indienen waarvan de kans toch al meer dan vijftig procent was dat het niet zou worden aangenomen? Wat mij betreft moet die vraag met een volmondig en gemeend ja beantwoord worden. Er is door de discussie rond mijn wetsvoorstel een grote impuls gegeven aan het elan van de dienstweigerbeweging; de straf van vier maanden langer dienen, louter en alleen omdat je in geweten bezwaren maakt tegen de militaire dienst, is weer op de politieke agenda terecht gekomen en zal daar voorlopig ook op blijven staan; en de PSP-Tweede Kamerfractie heeft op een originele en overtuigende manier laten zien hoe zij buitenparlementaire aktie vertaalt in parlementaire initiatieven. Ook deze bescheiden bijdrage aan het anti-militarisme past in onze strijd voor socialisme en ontwapening.

BEVRIJDDING

JAARGANG 30

NUMMER 4

APRIL 1986

PRIJS f 2,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

LIJST
5
PSP

AKTIEF
VOOR SOCIALISME
EN
ONTWAPENING

Verkiezingsbijeekkomsten

UTRECHT, 5 april, 13.00 uur. Org. Woonlasten Komitee Nederland met **Wilbert Willems**.

ZEVENBERGEN, 8 april, 20 uur. Org. Initiatiefgroep tegen kernenergie. Wijkgebouw "De Meerenhof", met **John Hontelez**.

GRONINGEN, 7 april, 20 uur in "Ons Tehuis". Org. FNV, met **Andrée van Es**.

HEERLEN, 11 april, 19.30 uur in Kafé UNION, Saroleastraat 48. Org. FNV-vrouwenbond met **Andrée van Es**.

AMSTERDAM, 12 april, 20 uur, "Dag der democratie" in de Nieuwe Kerk met **Andrée van Es** en **Wilbert Willems**.

WAGENINGEN, 14 april, 20 uur in Hotel De Wereld. Org. PSP, CPN, PPR, EVP met **Marko Mazeland**.

AMERSFOORT 14 april, 20.30 uur in De Amershof. Org. ABOP met **Joosje Lakmaker**.

AMSTERDAM, 15 april, 20 uur in Buurthuis Lydia, Roelof Hartplein. Org. Vrouwen-groep met **Titia Bos**.

UTRECHT, 16 april, 20 uur in het Jaarbeursgebouw, Org. Landelijk Kollektief Vrouw en Handicap met **Bep van der Lee**.

SCHIEDAM, 16 april 14 uur in De Blauwe Brug. Org. FNV met **Bart de Leede**.

AMSTERDAM, 16 april, 14 uur in Buurthuis Slotmeer. Org. Vrouwengroep met **Titia Bos**.

HOOFDDORP, 17 april, 20 uur in Vrouwen-centrum, Hoofdweg 671. Org. Vrouwen-groep met **Titia van Leeuwen**

17 april, 20.30 uur in Vrouwentrefpunt/Gemeentehuis met Andrée van Es.

DEVENTER, 19 april in 't Burgerweeshuis (16 uur). Org. Jong Socialisten in de PvdA met **Andrée van Es**.

HEERHUGOWAARD, 19 april 14 uur in de Streekschool. Org. PSP met **Henk Branderhorst**.

MAASTRICHT, 21 april, 20 uur in Vrouwen-centrum Bouillonstraat 3 met **Titia van Leeuwen**.

DUIVENDRECHT, 22 april, 20 uur in het Dorpshuis. Org. Vrouwengroep met **Josje Adriaanse**.

TILBURG, 23 april, 20 uur in de Kapelmeesterlaan 1. Org. Abva/Kabo.

SCHAGEN, 23 april, 20 uur in Rest. Peetoom. Org. PSP- Schagen.

HARDERWIJK, 23 april, 20 uur in De Harmonie, Plantage 28. Org. Politiek Kafé met **Henk Branderhorst**.

RIJEN (NBr), 24 april, 20 uur in het Open Huis. Org. Werkgroep Activiteiten met **Titia Bos**.

WAGENINGEN, 25 april 20 uur. Org. PSP. Debat Ben Hamburger (Groene) en **Titia Bos** over Socialistisch elan.

LEEUWARDEN, 26 april, 15.30 uur in Zalen Schaaf. Org. COC en Lesbisch Archief met **Andrée van Es**.

PRINSENBEEK, 26 april, 20.30 uur in 't Schanske, Groenstraat 59. Org. Jongeren-centrum met **Nico Garritsen**.

WINSCHOTEN, 26 april, 14 uur in De Klin-

kert. Org. FNV-jongeren met **Titia Bos**.

AMSTERDAM, 27 april, 14 uur in Kafé Vrouwenhuis. Org. Katijf met **Andrée van Es**.

OOST SOUBURG, 28 april 19.30 uur in 't Zwaantje, Kromwegensingel 1a. Org. FNV met **Wilbert Willems**.

HELMLOND, 29 april, 20 uur. "NKV-gebouw", Binderseind 28. Org. FNV met **Wilbert Willems**.

HEERHUGOWAARD, 2 mei, 20 uur in "De Schakel". Org. Vredesl met **Lieke Thesing**.

ASSEN, 3 mei, 14 uur in "Axis", Pr. Bernhardstraat 1. Org. FNV-jongeren met **Tom Pitstra**.

NIJMEGEN, 5 mei 20 uur De Lendenberg. Org. "Waakzaamheid" met **Andrée van Es**.

AMSTELVEEN, 6 mei 20 uur in Buurthuis Uilenstede. Org. PSP met **Andrée van Es**.

BAARN, 6 mei 20 uur in Brandpunt met **Lieke Thesing**. Org. Vredesgroepen.

ALKMAAR, 6 mei 20 uur in De Rekere. Org. FNV met **Titia Bos**.

EPE, 7 mei. Plaats onbekend. Tel. info Dirk van Uitert 05780 - 162 34. Org. PSP met **Henk Branderhorst**.

MAASTRICHT, 9 mei 20 uur in "Gymnasium", Tongersestraat 28a. Org. PSP met **Henk Branderhorst**.

HULST, 9 mei 20 uur in "Den Dullaert", Sportlaan 14. Org. FNV en VEJW.

EMMEN, 10 mei 11.30 uur in De Weiert. Org. Politieke Jongerendag met **Joop Vogt**.

COEVORDEN, 12 mei, 20 uur in Het Hotel, Krimweg 1. Org. VVD (!) met **Titia Bos**.

LELYSTAD, 12 mei 20 uur in De Kubus. Org. FNV met **Wilbert Willems**.

HOOGKERK, 13 mei 20 uur in De Kreukelhof. Org. Vredesplatform met **Wilbert Dekker**.

ZETTEN, 13 mei 20 uur in Het Cromhout. Org. IKV.

AMSTERDAM, 13 mei 20 uur in Krasnapolsky. Org. NIO-form lijsttrek(st)ers met **Andrée van Es**.

DORDRECHT, 14 mei 20 uur in de kantine van het Stadskantoor. Org. Vrouw en Politiek.

STADSKANAAL, 14 mei 20 uur in "Geert Thijs". Org. Vredesplatform met **Lieke Thesing**.

AMSTERDAM, 15 mei 20 uur in De Hoeksteen. Org. FNV met **Wilbert Willems**.

BOVENKARPEL, 15 mei 20 uur in Het Prinsenhuis.

MAARSEN 15 mei 20 uur in Alcatraz met **Andrée van Es**. Org. PSP.

ENSCHDEDE, 15 mei 20 uur. Info vrij/zo 053 - 30 61 27. Org. PSP met **Henk Branderhorst**.

BREDA, 15 mei 20 uur. Tel. info: 076 - 14 24 37. Org. PSP met **Titia Bos**.

Op deze lijst zijn school-forums en andere besloten bijeenkomsten niet opgenomen.

INHOUD

ANDRÉE VAN ES interview	pag. 3
ONTWAPENING	pag. 5
MIGRANTEN	pag. 6
DISKRIMINATIE racisme, seksisme	pag. 7
ARBEIDSTIJDVERKORTING	pag. 8
MINIMA-BELEID	pag. 8
MILIEU & KERNENERGIE	pag. 9
DE KANDIDATEN	pag. 12

Dit is een speciaal nummer van het PSP-maandblad 'Bevrijding', dat verschijnt in het kader van de Tweede Kamerverkiezingen van 21 mei 1986.

Het volgende nummer verschijnt begin mei 1986.

In dit nummer het verkiezingsaffiche van de PSP. Haal het er uit en hang het achter uw raam of op een andere passende plaats.

Meer en grotere exemplaren zijn eveneens leverbaar. Zie de mededelingen elders in dit blad.

In dit nummer treft U een katern over jongerenbeleid aan. Overdrukken van deze folder zijn te bestellen bij de PSP-afdelingen en bij Partijburo PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging 'Het Gesproken Weekblad', Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Roel Sandvoort, Annelies Schutte, Peter Zwart

Vormgeving: Hollandse Hoogte, Amsterdam

Redaktiesekretariaat en eindredactie: Roel Sandvoort

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon (020) 26 73 74

Abonnement: f 30,- per jaargang (11 nummer), Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Doorgaan waar anderen ophouden

Absoluut van plan de PSP op drie Kamerzetels te houden met liefst nog één erbij. Andree van Es, de lijsttrekker van de PSP.

Voor 'Bevrijding' sprak Joosje Lakmaker met haar. Over de leuke kanten van het Kamerlidmaatschap, over de PvdA en de vredesstrijd, over migrantenpolitiek en over goede argumenten om PSP te stemmen.

Andree, je hebt in verschillende interviews de afgelopen jaren vooral gesproken over de twijfels en de moeilijke kanten van je positie als Kamerlid. Wat vind je nu eigenlijk leuk aan het Kamerlidmaatschap, wat is er aantrekkelijk aan een machtspositie?

"Lastige vraag. Wat ik vooral prettig vind is om voor anderen de drempel naar de politiek te verlagen, om de betrokkenheid bij de politiek te stimuleren. Om in de Kamer te vertalen waar mensen dagelijks mee te maken hebben.

"Ik vind het een uitdaging om op eigen kracht te vertrouwen, om ruimte te forceren, om ervoor te vechten dat er niet alleen óver mensen bedisseld wordt. Ik vind het het leukste om op de rand van het systeem te functioneren, onconventioneel, herkenbaar, bereikbaar voor anderen. Mensen zeggen vaak tegen me: 'Ben jij Kamerlid? Dat geloven we niet.' En zo moet het ook maar blijven.

"Het gaat me niet zozeer om de plek waar ik zit, die macht is relatief. Op zichzelf is de Tweede Kamer als het om inventiviteit en denkkracht gaat een vrij slome plek. De meest inspirerende dingen worden niet dáár bedacht. 't Gaat altijd om centimeters, millimeters verschuiving.

Onze macht in het parlement bestaat uit het functioneren in relatie met anderen die buiten actief zijn en zó één stap vooruit te blijven en de meerderheid te slim af te zijn. Daarmee houd je overeind dat 't allemaal veel verder kan en moet gaan."

Voorbeeld

"Ik vind het belangrijk anderen te motiveren en voor vrouwen een soort voorbeeldfunctie te vervullen. Daarom ben ik altijd zo openhartig over wat het oplevert, ook over de moeilijke kanten aan het werk, maar vooral over het feit dat je er niet aan onderdoor hoeft te gaan. Wat mij dagelijks het prettigste gevoel geeft is in staat te zijn te ontsnappen aan mijn voorbestemming als vrouw.

"Mijn grote drijfveer is de behoefte om elk superioriteitsgevoel te bestrijden, om overheersing op elk nivo tegen te gaan.

"Voor mij bestaat er een vanzelfsprekende relatie tussen de strijd tegen de uitbuiting van de Derde Wereld, en vóór ontwapening en de strijd voor verbetering van de positie van kinderen in kindertehuizen en tegen geweld binnen het gezin. Dat zijn in mijn ogen geen verschillende grootheden.

"Ik erger me aan die mensen die in toenemende mate laatzinnig doen over jongeren. Over jongeren die maar werkloos zijn een ook niet zouden willen werken. Dan vraag ik me af: wat heeft de naoorlogse generatie eigenlijk overgedragen behalve de boodschap: 'Je moet poen hebben, anders ben je waardeloos'? Wat hebben wij

meer geleerd dan dat je niks waard bent als je niet meedoet aan de massakonsumptie?

"Er ontstaat een steeds grotere scheiding tussen de mensen met geld voor wie het steeds 'gewoner' wordt om van alle mazen in het net gebruik te maken – belasting ontduiken enzovoort – en diegenen die dat niet kunnen doen maar wél staatssekretaris De Graaf bij het minste of geringste op hun dak krijgen. Dat maatschappelijk verschil – met als bijbehorende vraag: aan welke kant sta je? – wordt steeds scherper."

PvdA

Het ziet ernaar uit dat de PvdA sterk uit de komende verkiezingen zal komen. Die partij heeft de afgelopen jaren in de vredesstrijd en daarbuiten een standpunt ingenomen tegen de plaatsing van kruisraketten in Nederland. Hoe zie jij de rol van de PSP ten opzichte van de PvdA, en kunnen we die raketten nu aan hen overlaten?

"De Partij van de Arbeid beperkt zich steeds meer tot het tegengaan van de ergste gevolgen van de crisis, terwijl zij toch de taak zou moeten hebben om de mensen met de laagste inkomens en uitkeringsgerechtigden te verdedigen. Zij gaat uit van de "maakbaarheid" van de samenleving, dat wil zeggen dat de overheid zoveel mogelijk greep moet krijgen op de maatschappelijke structuur. Mensen worden daarbij afhankelijk gemaakt. Afhankelijk van de toevallige koers van dat overheidsbeleid. Ik noem dat paternalistisch. De PSP stelt daar tegenover dat het moet gaan om het zelfbeschikkingsrecht van mensen

om de samenleving ook werkelijk te veranderen. Dat betekent niet alleen om de verandering van de inkomensverhoudingen, van de maatschappelijke verhoudingen – zonder geweld –, dat betekent ook heel ingrijpende veranderingen in het dagelijks leven.

Wil je die realiseren, dan zul je diep moeten ingrijpen in de bezitsverhoudingen. Het mag niet zo zijn dat het bedrijfsleven zijn eigen gang kan gaan, terwijl de mensen die afhankelijk zijn van een uitkering steeds meer gecontroleerd worden. Wij pleiten voor recht op eigen inkomen, een forse inkomensnivellering en ook voor zeggenschap bij investeringen van het bedrijfsleven en controle over produktiemiddelen.

"Het afwijzende standpunt van de PvdA tegenover de plaatsing van kruisraketten in Nederland is héél wankel; in feite is nu voor 't eerst een situatie ontstaan waarbij de PvdA zich tegen bewapening keert. Bovendien wil zij dit beleid uitvoeren samen met het CDA; het CDA dat zich juist vóór plaatsing heeft uitgesproken. Ik vind het een verregaande arrogantie van de PvdA te denken dat ze haar anti-raketten-standpunt in zo'n coalitie overeind zal kunnen houden. Daarom is een sterke groep – ideologisch en kwa omvang – nodig die veel verder wil gaan en de afwijzing van kruisraketten koppelt aan verdergaande ontwapeningsstappen. De PSP heeft de taak om met de vredesbeweging de PvdA te dwingen zich ook met die verdergaande ontwapening bezig te houden en dit niet als achterhoedegevecht te beschouwen."

Interview met Andree van Es

Migranten

De grote partijen – CDA, VVD en PvdA – hebben zich behoorlijk uitgesloofd om de stemmen van migranten bij de raadsverkiezingen van vandaag voor zich te winnen. Het CDA ging daarbij zover dat ze zelfs kamelen bereden door zwartgeschminkte artiesten uit een Belgisch circus door Den Haag liet trekken. Jij hebt je onder andere in een verkiezingsspeech sterk tegen die opportunistische houding gekeerd. Wat moet het migrantenbeleid van de PSP volgens jou inhouden? En wat wil jij de komende vier jaar in de Kamer bereiken als het om anti-racisme en de positie van migranten gaat?

"Ons anti-racisme-kongres in Rotterdam is voor veel afdelingen een belangrijk moment geweest waarop ze zich met migrantenbeleid zijn gaan bezighouden. De raadsverkiezingen – al kun je dat ook als storend beschouwen – was een tweede aanleiding om activiteiten met migranten te ontwikkelen. Dat heeft confrontaties opgeleverd die alleen maar vruchtbaar kunnen zijn. "In de Kamer wil ik me de komende vier jaar inzetten voor de versterking van de positie van migranten. Voor mij gaat het daarbij om de volgende stappen. Ik wil een veel scherpere anti-racistische stellingname van de overheid. Dat betekent het tot stand brengen van wetgeving

ten aanzien van racistische organisaties. Dat wil ook zeggen een vervolgingsbeleid waarbij mensen niet bang hoeven te zijn dat ze niet serieus worden genomen als ze aangifte doen van discriminatie. Anti-racisme moet een verplicht onderdeel van het onderwijspakket worden, waarbij de geschiedenis en de hedendaagse vormen van racisme en anti-semitisme aan bod komen. "Daarnaast zal de overheid moeten garanderen dat migranten geen tweederangs positie in de Nederlandse maatschappij blijven innemen. Als eerste noodzakelijke stap zie ik daarvoor een wettelijke quotering; een voorkeursregeling voor migranten die de achterstelling op de arbeidsmarkt van deze groep ongedaan maakt. Afschaffing van de legitimatieplicht is een tweede vereiste: het moet afgelopen zijn met de situatie waarbij mensen met een buitenlands paspoort of 'gewoon' een zwarte huidskleur niet veilig over straat kunnen lopen omdat ze elk moment worden aangehouden en gecontroleerd. Mijn standpunt is dat migranten die drie jaar in Nederland zijn geweest qua rechtspositie gelijkgesteld moeten worden aan witte Nederlanders."

Vraagtekens

"Ik stem PSP omdat de PSP doorgaat waar anderen ophouden. Omdat de PSP niet alleen

maar zegt: 'we zijn er voor jullie', 'wij doen leuke dingen voor de mensen', maar een beroep doet op mensen om zelf actief te worden, om zich te bemoeien met de politiek. Omdat de PSP consequent is een zich niet neerlegt bij de voldongen feiten van een jarenlange kapitalistische bezuinigingspolitiek."

Tenslotte. Het vraagteken is géén populair leesteken in de linkse politiek las ik laatst. Jij hebt ervaring, geloof ik, met de weerstand die je oproept als je als linkse politica teveel vraagtekens zet bij wat voor links toch als vaststaande gegevens zouden moeten gelden.

"Ik vind dat onzin. Als je zulke ingrijpende dingen wilt met zulke ingrijpende veranderingen in maatschappelijke en besluitvormende structuren als wij voorstaan, ben je verplicht jezelf vragen te stellen. Wij kunnen ons door onze opvoeding in een kapitalistische maatschappij die zoveel voor ons eigen bewustzijn betekent eenvoudig niet precies voorstellen hoe die veranderingen eruit gaan zien. Als je net doet alsof je dat wel weet ben je niet oprecht en kun je ook niet overtuigend zijn."

JOOSJE LAKMAKER

GRATIS FOLDERS

De PSP heeft in het kader van de campagne voor de verkiezingen van mei '86 een serie folders uitgegeven over actuele onderwerpen. Interessant materiaal voor leden en voor buitenstaanders.

De folders zijn te verkrijgen bij PSP-afdelingen in de buurt of te bestellen met onderstaande bon (overschrijven op een eigen briefkaart helpt ook). Als U meerdere exemplaren wilt hebben geef dat dan even met een getal aan.

- Hoofdpunten uit PSP-programma '86-'90
- Minima
- Arbeidstijdverkorting
- Ontwapening
- Vrouwen
- Anti-seksisme
- Anti-racisme
- Vakbeweging
- Jongeren
- Gehandicapten
- Milieu & Kernenergie

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

(Uitknippen en zenden aan: PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam)

VERKIEZINGSPROGRAMMA PSP 1986-1990

Het complete verkiezingsprogramma van de PSP 1986-1990 is als boekje uitgegeven, op groot formaat (voor kenners: A4), met 36 pagina's inhoud.

Prijs (bij de PSP-afdelingen in de buurt) f 2,50. Te bestellen door overmaking van f 3,50 (incl. verzendkosten) naar postgiro 194240 tnv. PSP/Amsterdam met vermelding van 'program 86-90'.

Ook in gesproken vorm verkrijgbaar.

STEUN DE PSP

ook financieel.

Een verkiezingscampagne kost veel geld. Zeker als je niets te verwachten hebt van een Nederlandse 'Flick'.

Stem daarom niet alleen PSP, maar steun de campagne ook met een financiële bijdrage.

POSTGIRO
151600

tnv. PSP/Amsterdam
(giften zijn aftrekbaar)

Respekt voor racisme

Bij de onlangs gehouden verkiezingen in Frankrijk heeft het racistische Front National (nationaal front) van Le Pen bijna 10% van de stemmen gekregen. In sommige zuidelijke steden lag dat percentage zelfs boven de 20. En een bij-effect was dat de andere rechtse partijen Le Pen soms niet bij konden benen in het overbieden: "Het lijkt hier wel Algiers" is een uitspraak die dat nog slechts dunnetjes illustreert.

De bizarre opkomst van Le Pens van onheil bezwangerde klub moet een waarschuwing zijn voor ons land. Week in week uit lezen we de afgelopen tijd over de perfide truuks die Centrumpartij, Centrum-Demokraten en soortgelijken uithaalden om maar handtekeningen los te krijgen voor het indienen van kandidatenlijsten bij de raadsverkiezingen.

Soms openlijk, meestal wat verholder, preken dit soort partij- en rassenhaat en zijn daarmee een levensgroot gevaar – met name voor de buitenlandse Nederlanders. De PSP eist dan ook een verbod op dit soort organisaties. Na het behalen van z'n 10% werd Le Pen in sommige kranten plotseling beschreven als "gerespekteerd rechts" – dat loopt toch de spuigaten uit. Respekt voor racisme? Nooit!

HENK BRANDERHORST

Het alternatief van de PSP

Het is in politiek Nederland vaak "lood om oud ijzer" – zeker als we het hebben over het vredes- en veiligheidsbeleid. Vrijwel alle politieke partijen – en zeker geldt dat voor "de grote drie" – baseren hun zogenaamde "vredesbeleid" op de idee van de militaire verdediging en alles wat daar uit voortvloeit: het lidmaatschap van de NAVO, de militaire blokvorming ("wij" tegen "zij"), de ongebreidelde bewapeningswedloop, het afschrikkings"evenwicht" van de atoombewapening.

De verschillen tussen VVD, CDA en PvdA zijn te vertalen in een kerntaak méér of minder – maar daarmee hebben we het wel gehad. De sociaal-democratie (PvdA dus) heeft óók op dit punt geen alternatief te bieden voor het door-dik-èn-dun-achter-Amerika-beleid van het kabinet Lubbers/Van Aardenne.

Het politiek denken en handelen van de PSP staat daar haaks op. En daarmee is de PSP – óók op dit punt – het alternatief voor de politiek in dit land. Dat we in het politieke krachtenveld een bescheiden positie innemen doet daar niets aan af.

Het uitgangspunt voor de politiek van de PSP is te vinden in het pacifisme. Dat wil zeggen in een politiek, die streeft naar een samenleving die vrij is van geweld en die dus de oorzaken van dat geweld bestrijdt. Geweld beheerst in belangrijke mate onze samenleving en komt in verscheidene vormen tot uiting. Voor iedereen zichtbaar is er het "openlijk geweld", dan is er het "verborgen" geweld, zoals de militarisering van de samenleving, maar er is ook sprake van "struktureel" geweld in de vorm van onderdrukking, uitbuiting, onvrijheid, diskriminatie. Dat struktureel geweld zit ingebakken in onze eigen, nationale samenleving, maar is nog sterker als het gaat om de internationale verhoudingen: Noord-Zuid!

De bestrijding van die zaken vormt een belangrijke voorwaarde voor de uitbanning van geweld – óók in de openlijke of verborgen vormen. Het is natuurlijk niet voor niets dat door de PSP de samenhang van pacifisme en socialisme zo benadrukt wordt – juist in een socialistische samenlevings-idee liggen de voorwaarden opgesloten voor de rigoreuze aanpak van het struktureel geweld.

Ondermijning

Het militaire apparaat – het zogenaamde "verborgen" geweld – dient er in elke samenleving in eerste instantie voor de strukturen, waarop die samenleving is gebaseerd, in stand te houden en te verdedigen – tegen eventuele aanvallen van buitenaf, maar evenzeer tegen ondermijning van binnenuit. Ons eigen militaire apparaat is nauw verbonden met die van de ons omringende landen en die van de Verenigde Staten – in het NAVO-bondgenootschap. Zoals de militaire apparaten van de Oost-Europese landen zijn gebundeld in het Warschaupakt. De NAVO – zo zegt de beginselverklaring – is er "ter verdediging van de democratie", maar in dit geval laat zich dat begrip toch maar het best vertalen met "de kapitalistische produktiewijze". Een systeem waaraan nogal wat geweld van strukturele aard kleeft. Wat – voor alle duidelijkheid – overigens met evenveel recht gezegd kan worden van het

zogenaamde reëel bestaande "socialisme" in Oost-Europa en elders.

De blokvorming van Oost en West, en met name het militaire jasje dat daar om heen past, is er inmiddels de belangrijkste oorzaak van dat de onveiligheid in de wereld gigantische vormen heeft aangenomen. Zó gigantisch dat het er vaak veel van weg heeft dat we rechtstreeks opstomen naar "het einde der tijden", zo gezegd. De Oost-West-tegenstelling beperkt zich in z'n effecten overigens niet tot dat "oost" en "west". Het hele zuidelijk halfrond – de zogenaamde "Derde Wereld" – wordt er in meegesleept en is er het meest tragische slachtoffer van. Zelfs zonder dat er al een openlijk konflikt tussen "oost" en "west" is uitgebroken, vallen dáár aan de lopende band de slachtoffers. Niet alleen in de regionale oorlogen – waarbij "oost" en "west" zo hun eigen kompagnons hebben, maar evenzeer doordat veel van de middelen die hoognodig gebruikt zouden moeten worden voor de eigen ontwikkeling (voedselproduktie, infrastructuur, industrialisering, etcetera) nu gebruikt worden om een partijtje te kunnen meespelen in de militaire race. Gestimuleerd en gesponserd door de beide wereldmachten en hun vrienden.

Eigenbelang

Al was het alleen maar voor het welbegrepen eigenbelang, het is duidelijk dat aan die toestand, waarin de wereld-samenleving verzeild is geraakt, een einde moet komen. We balanceren nu al tijden op het randje van de afgrond.

De PSP streeft naar een samenleving waarin het geweld, in al z'n vormen, is uitgebannen. Van de huidige situatie naar dat model is een te grote afstand om in één stap te bereiken. Zonder ook maar iets af te willen doen van onze verderweg liggende doelstellingen, is het tegelijk noodzakelijk programma's van "tussenstappen" te formuleren. Programma's waarvoor brede groepen in de samenleving gewonnen kunnen worden. Een voorbeeld daarvan is het brede verzet tegen de plaatsing van kruisraketten in ons land. Voor ons was dat zeker geen op zichzelf staand doel, maar we hebben er actief aan deelgenomen omdat het de mogelijkheden bood om mensen bewust te maken van de gevaren van de (atoombewapening). Vanuit zo'n breed ondersteunde actie kun je verdere stappen zetten.

En ook daarvoor zullen we ons de komende jaren inzetten. Natuurlijk houden we vast aan het verzet tegen de plaatsing van kruisraketten (of andere partijen zoals D'66 maar ook de PvdA dat óók zullen doen lijkt me een kwestie van afwachten – maar helemaal gerust ben ik er niet op). We zullen dat doen in en buiten het parlement. Erbuiten door actief deel te nemen aan het daadwerkelijk verzet tegen de bouw in Woensdrecht; in het parlement, door direkt in de nieuw gekozen Tweede Kamer, het rakettenverdrag met de Verenigde Staten opnieuw ter discussie te stellen – met als inzet een herroeping van dat verdrag.

Verzet

Maar we willen het verzet tegen de kruisraketten uitbreiden met het verzet tegen een aantal andere aspecten van de bewapeningswedloop. Want laten we ons niet vergissen: soms lijkt het er op dat het verzet tegen de atoombewapening zelfs gehoor vindt in de top van de NAVO en we

worden dan gepaaid met beloften dat weer meer nadruk zal komen te liggen op de uitbouw van de zogenaamde "konventionele" bewapening. Alsof dat de zaken er vrolijker op maakt. De technische verworvenheden maken dat óók die bewapening zo "verfijnd" wordt, dat de effecten ervan nauwelijks minder desastreus zijn dan die van de atoombewapening. En zó wordt ons dan vanuit de Verenigde Staten de "SDI-worst" voorgehouden – terwijl één van de belangrijke aspecten dáárvan is dat de konventionele bewapening er met rasse schreden door wordt "vervolmaakt". We zullen ons de komende jaren inzetten voor een verbod voor Nederlandse bedrijven mee te doen aan het SDI-onderzoek. Weliswaar heeft de Nederlandse regering die boot al enigszins afgehouden, maar wij willen een duidelijker uitspraak: óók een verbod voor het partikuliere Nederlandse bedrijfsleven om graantjes uit die dodelijke ruif mee te pikken.

En dan is er nog een derde punt. In het kader van de zogenaamde verdediging tegen een aanval uit het "oosten" is er een Nederlandse brigade van 6000 mannen en vrouwen gelegerd in de Noord-Duitse laagvlakte. De PSP wijst de legering van Nederlandse troepen in het buitenland af (evenals trouwens de legering van andermans troepen hier) – dat is een algemeen standpunt, wat we nu specifiek willen toespitsen. De PSP eist de opheffing van die Nederlandse brigade. Opheffing, niet terugtrekking. Door het afstoten van deze brigade, vangen we twee vliegen in één klap. Aan de ene kant gaat er een positief signaal van uit naar de ontwapeningsbesprekingen in Genève en in de tweede plaats wordt daarmee een begin gemaakt met het daadwerkelijk verminderen van het militaire potentieel van ons land. En daarmee willen we een bijdrage leveren aan de afbraak van de bewapeningsspiraal, die oost en west in zo'n verlamdende greep houdt.

Deze drie actiepunten tegen – ook in samenhang – natuurlijk géén eindbeeld van wat we ons voorstellen van een pacifistische politiek. Maar ze kunnen wél een stimulans zijn voor een nieuwe, brede coalitie van verzet en voor een andere benadering van de veiligheids- en vredespolitiek. De PSP zal in de komende tijd dan ook alles op alles zetten dit minimale pakket tot inzet van haar activiteiten te maken. Om zó de politiek van de machthebbers in dit land onder druk te zetten. Om zo een andere koers te gaan varen. Om die druk zo groot mogelijk te maken is een sterke PSP buiten, maar zeker ook in het parlement noodzakelijk. Daarvoor werven we – en daarvoor vragen we uw stem op de 21ste mei.

HENK BRANDERHORST

Meer kansen op de arbeidsmarkt

Bij de presentatie van het PSP-verkiezingsprogramma is op een aantal onderwerpen een meer uitgewerkt standpunt toegelicht. Zo hebben wij een uitwerking gegeven van het programmapunt dat er een wettelijke kwoteringsregeling moet komen om migranten meer kansen te geven op de arbeidsmarkt.

Het gevaar is zeker niet denkbeeldig dat er in Nederland scherpe racistische scheidslijnen ontstaan tussen de oorspronkelijke (witte) bewoners enerzijds en migranten anderzijds. Waarmee overigens de differentiatie en belangengestellingen binnen de categorieën witten en migranten niet worden ontkend.

Het risico van een "verloedering" van een groot deel van de migranten als gevolg van hun marginalisering, is onlangs gesignaleerd door professor Köbben. Dit gebeurde bij de publikatie van het onderzoek "Een eerlijke kans" van Bovenkerk, met de daarbij gevoegde aanbevelingen van de Advieskommissie Onderzoek Minderheden (ACOM).

Deze Advieskommissie beveelt onder meer een kwoteringsregeling aan om de kansen van migranten op betaalde arbeid te vergroten. De positie van migranten op de arbeidsmarkt is, zoals bekend, buitengewoon slecht. Het werkloosheidspercentage varieert van anderhalf keer het Nederlands gemiddelde (15%) voor mensen uit de Middellandse Zeegebieden tot meer dan vijf keer voor jonge Antillianen. In bepaalde bedrijven waar enige jaren geleden nog veel migranten werkten, zijn zij hetzij ontslagen wegens reorganisaties hetzij "verdrongen".

Om de arbeidsmarktpositie van migranten te

verbeteren, zijn wel maatregelen voor positieve actie voorgesteld. Maatregelen die zeker in de praktijk gebracht moeten worden, maar die niet afdwingbaar zijn. Hierbij valt onder meer te denken aan verbetering van de arbeidsbemiddeling; afschaffing van een wervingsbeleid gericht op bij voorkeur interne kandidaten, waarmee de toegang voor externe sollicitanten waaronder migranten, wordt bemoeilijkt; het koppelen van opleidingsmogelijkheden aan een concrete werksituatie waarin men na die opleiding kan beginnen te werken; en een voorkeursbehandeling bij sollicitaties voor migranten in geval van gelijkwaardige dan wel voldoende kwaliteit. Hieraan kan worden toegevoegd de omkering van de bewijslast bij ontslag: in een situatie dat een migrant de sterke indruk heeft dat discriminatie een grote rol heeft gespeeld bij het ontslag, moet de werkgever kunnen bewijzen dat er geen sprake was van discriminatie bij deze ontslag-aanvraag.

Deze positieve-actie-maatregelen zijn aardige suggesties in de richting van welwillende werkgevers. Maar waar vind je die in deze tijd? Vandaar dat wij voorstellen een wettelijke regeling te treffen waarbij werkgevers worden *verplicht* om zoveel migranten op te nemen dat hun personeelsbestand een evenredige afspiegeling wordt van de beroepsbevolking in de regio van waaruit zij doorgaans hun personeel betrekken. Dit beginsel van evenredigheid is niet nieuw: de Minderheidsnota van 1983 formuleert de wenselijkheid ervan al. De regering heeft echter nagelaten deze evenredigheid via een wettelijke regeling te effectueren.

Ook de vakbeweging, i.c. de vakcentrale FNV wil de opname van migranten in het betaalde arbeidsproces wel bevorderen, maar wil (nog) geen wettelijke regeling daarvan. De FNV vol-

staat met een "inspanningsverplichting" van de werkgevers te vragen.

De wettelijke regeling die de PSP voorstelt, gaat er van uit dat werkgevers vier jaar de tijd krijgen om de vereiste aantallen migranten op te nemen in hun onderneming of instelling.

Daarbij zal na die vier jaar niet alleen worden gekeken of er een evenredig aantal migranten is opgenomen, maar ook of die migranten evenredig over alle functieniveaus zijn verdeeld. Als voor die verdeling over alle functieniveaus aanvullende scholing nodig is, moet de overheid – gemeentelijk, provinciaal en landelijk – daarin voorzien of bestaande (bij)scholingsmogelijkheden uitbreiden.

Het is de bedoeling dat overheidsdiensten en -instellingen voorop lopen bij de toepassing van dit evenredigheidsbeginsel. Maar het particuliere bedrijfsleven – zolang dat nog niet is gesocialiseerd – hoeft zeker niet ver achter te blijven.

Voor Amerikaanse bedrijven komt bijvoorbeeld een kwoteringsmaatregel helemaal niet uit de lucht vallen, ze kennen dergelijke maatregelen uit sommige staten in de Verenigde Staten.

Te verwachten weerstanden onder relatief bevoorrechte categorieën werkenden kunnen worden voorkomen als een wettelijke kwoteringsmaatregel ten behoeve van migranten te wachten totdat die drastische arbeidstijdverkorting een feit is geworden.

Een wettelijke regeling van de evenredige opname van migranten in het betaalde arbeidsproces kan er daarentegen toe bijdragen dat de maatschappelijke druk op de ketel van de arbeidstijdverkorting wordt vergroot en dat is een positief te beoordelen "bijkomend" effect van de kwoteringswetgeving.

**Aktief voor
Socialisme en
Ontwapening**

Jongeren

Geen zitvlees maar principes

De laatste jaren is het er sterk op gaan lijken dat er in de politiek niet veel meer te halen valt. CDA en VVD zijn er alleen maar op uit om hun regering in stand te houden. Duidelijke verlangens van de bevolking lappen ze hierom maar aan hun laars. Denk bijvoorbeeld maar aan de kruisraketten. Het koste wat kost in stand willen houden van de regering heeft hen zelfs het normale fatsoen doen verliezen. Verschillende ministers en staatssecretarissen konden ondanks schandalen gewoon op hun post blijven zitten. Alle mooie woorden van de regering ten spijt, werkloosheid, woningnood en wapening blijven er niet alleen, maar nemen zelfs toe.

Maar politiek is meer dan de schone schijn ophouden. Politiek is bijvoorbeeld ook aktievoeren.

De PSP is een politieke partij. Door bijvoorbeeld demonstraties en akties is de PSP aktief voor socialisme en ontwapening. PSP-leden zijn aktief in bewegingen als de vrouwenbeweging, de vakbeweging of de vredesbeweging.

De PSP werkt ook in het parlement. In de Tweede Kamer heeft de PSP een eigen, kritiese inbreng. Zonder er om heen te draaien zegt de PSP waar het op staat. Tegen wapening, kernenergie of verkeerde bezuinigingen. Voor sociale zekerheid, meer betaalbare woonruimte, meer rechten voor minderjarigen en solidariteit met de derde wereld.

Niet alleen de akties, maar ook het parlementair werk van de PSP is belangrijk. Want, hoe vervelend dat vaak ook is, in Den Haag worden voor iedereen belangrijke beslissingen genomen. Een linkse inbreng kan die beslissingen de goede kant optrekken. Hoe sterker die inbreng, hoe meer kans op betere besluiten. Stem daarom – als je op 21 mei mag gaan stemmen – op de PSP. Of word lid. Dat kan óók als je nog niet mag stemmen.

Ontwapening

Oorlog is een misdaad tegen de mensheid. Daarom moet volgens de PSP dan ook iedere vorm van oorlogsvoorbereiding worden gestopt. Totale ontwapening is ons uiteindelijke doel. Op korte termijn wil de PSP dat Nederland uit de NAVO treedt en dat de nieuwe kernraketten Nederland niet inkomen. Heronderhandelen is daarbij niet noodzakelijk. Het verdrag moet meteen opgezegd worden, want het is tot stand gekomen

tegen de wil van de meerderheid van de bevolking. Akties als de scholierenstaking en het volkspetitionnement hebben dat wel duidelijk gemaakt. Ook de andere kerntaken van het Nederlandse leger moeten afgeschaft worden, allemaal en niet op één of twee na. Daarna zal de rest van de wapening moeten verdwijnen. De enige echte vijand, die de wereld heeft, is namelijk de wapening zelf. Tegen die vijand neemt de PSP al sinds haar oprichting een onverzoenlijk standpunt in en zal dat ook blijven innemen.

De PSP vindt dienstweigeren een prima middel om je bezwaren tegen het militarisme te laten zien. Politieke bezwaren voor dienstweigeren zouden ook als grond erkend moeten worden. Tot nu toe is het zo dat je als dienstweigeraar straf krijgt. Je moet namelijk een vervangende dienst verrichten die ruim vier en een halve maand langer is dan de 'gewone' militaire dienst. Omdat die straf er af moet diende het PSP-Kamerlid Wilbert Willems een initiatiefwetsontwerp van die strekking in. Door onwil bij CDA, VVD en klein rechts is dit wetsvoorstel nu nog niet aangenomen.

Naast het 'gewone' dienstweigeren vindt de PSP het zogenaamde totaalweigeren ook een prima manier om je afschuw van het militarisme kenbaar te maken. Meestal krijgen totaalweigeraars achttien maanden gevangenis en een behandeling alsof ze misdadigers zijn. Dat is absurd. De PSP wil géén bestraffing van totaalweigeraars, maar geeft hulp en ondersteuning.

De VVDM is in Nederland de organisatie van de dienstplichtige militairen. Zij voert onder andere aktie voor vrijheid van meningsuiting in het leger en verhoging van de wedde. De PSP ondersteunt de strijd van de VVDM zowel parlementair als buitenparlementair. Zo diende het PSP-Kamerlid Wilbert Willems een motie in om de wedde van dienstplichtigen te verhogen tot tenminste de hoogte van een uitkering. Dit scheelt een kleine f 140,- per maand.

Op veel scholen komen militairen propaganda maken voor het leger. Deze propaganda moet gestopt worden. Mocht ze toch doorgaan, dan moet ze ontdaan worden van haar eenzijdigheid. Kritici van het leger moeten dan de kans krijgen om de andere kant van de medaille van het leger te belichten. Daarnaast zou het vredesonderwijs veel meer ruimte moeten krijgen in het lesprogramma.

Minister Deetman heeft het studiefinancieringsstelsel gewijzigd. Hierdoor wordt het hoger onderwijs voor kinderen van de laagstbetaalden en voor ouderen minder toegankelijk. Is studeren slechts een voorrecht voor de rijkere? De PSP vindt van niet. Daarom maakte het PSP-Kamerlid Wilbert Willems samen met het CPN-Kamerlid Marius Ernsting een initiatiefwetsontwerp voor de studiefinanciering. Ze gingen er hierbij vanuit dat iedere student recht heeft op een inkomen op bijstandsniveau.

We spraken onder andere hierover met Saranna Maureau. Ze is 22 jaar, vierdejaars studente Engels aan de Vrije Universiteit en voorzitter van de SRVU, de studentenvakbond aldaar.

Saranna vertelde dat ze, toen ze met haar studie begon, snel in de gaten had wat het betekende als de twee-fasenstructuur zou doorgaan. Er zouden veel mogelijkheden op de arbeidsmarkt wegvallen.

Saranna: "Toen ik in het tweede jaar zat was er nog steeds onzekerheid over de invulling van de studie voor studenten nieuwe stijl. Ik ben toen naar de SRVU gegaan en heb daar gezegd dat er maar actie gevoerd moest worden. Twee jaar later werd ik voorzitter van deze club. Op het ogenblik houden we ons bijna alleen bezig met acties rond de studiefinanciering."

Waarom vind je die studiefinancieringsacties zo belangrijk?

Saranna: "Omdat we in het begin bang waren niet veel mensen op de been te krijgen was er aanvankelijk niet veel animo om acties te gaan voeren. Doordat dit stelsel echter zou betekenen dat veel mensen niet meer zouden kunnen gaan studeren bleef het niet alleen een inkomenskwesie, maar werd het ook een principekwesie. Dat alleen kinderen van ouders met de hoogste inkomens ervan kunnen profiteren is een onverteerbare zaak. Het PSP-CPN-plan is daarentegen veel rechtvaardiger. De landelijke studentenvakbond heeft het dan ook voor een groot gedeelte overgenomen. Het biedt studiemogelijkheden voor iedereen; arm en rijk, oud of jong. Het is gericht op de emancipatie, en verkleint inkomensverschillen. Verder vind ik het heel belangrijk dat het principe om iedere student minimaal het recht op bijstandsnivo te geven een grote rol in het plan speelt."

Je bent ook lid van de PSP. Hoe lang ben je dat nu?

Saranna: "Vanaf mijn achttiende heb ik

altijd al PSP gestemd. Ongeveer vanaf juni ben ik er over gaan nadenken om lid te worden. Je wilt er tenslotte bij horen. Na het laatste PSP-kongres in december, toen Andrée van Es tot lijsttrekker werd gekozen, heb ik mij als lid aangemeld."

Ben je ook actief binnen de PSP?

Saranna: "Nee, en de eerste twee jaar zal ik daar in verband met mijn studie en het werk voor de studentenbeweging ook wel geen tijd voor hebben. Daarna zie ik wel verder."

Kun je in het kort aangeven waarom je op 21 mei PSP gaat stemmen?

Saranna: "Bij een nek-aan-nek-race tussen de PvdA en het CDA word ik – denk ik – naarmate de verkiezingen naderen aan het twijfelen gezet. De keuze gaat dan tussen mijn principes en de wens om de PvdA in de regering te krijgen. Uiteindelijk zal ik toch wel PSP gaan stemmen, want ik vertrouw de PvdA niet zo erg. Ik ben bang dat bij hen op een gegeven moment de wens om te regeren toch groter is dan de wil vast te houden aan hun partijprogramma. En een PvdA zonder een volgehouden keihard nee tegen de kruisraketten hoeft voor mij niet. Verder vind ik het parlementair werk dat de PSP gedaan heeft zonder meer goed. De luis-in-de-pels-functie. Ik merk die functie bijvoorbeeld heel duidelijk op uit de lastige vragen zoals de PSP-fractie die stelt hier in de Amsterdamse gemeenteraad, maar ook de fractie in de Kamer doet dat uitstekend. Bovendien heeft de PSP principes en idealen. De volstreekte afwijzing van diskriminatie jegens bijvoorbeeld vrouwen, homo's en buitenlanders spreekt mij ook erg aan."

Winst is nog geen werk

Als het bedrijfsleven maar genoeg winst maakte, zou alles wel in orde komen. Daar klopt dus niets van. Onder de kabinetten Van Agt en Lubbers is overduidelijk geworden dat verhoging van de winsten en bezuinigingen op inkomens en uitkeringen niet meer werk hebben opgeleverd. Integendeel. De werkloosheid is bijna verviervoudigd. Bovendien kunnen veel mensen van hun inkomen niet meer rondkomen. Vooral jongeren zijn van de bezuinigingspolitiek de dupe geworden. Op jeugdlonen en uitkeringen voor jongeren is schandelijk gekort. Een zelfstandig bestaan wordt hierdoor onmogelijk gemaakt.

Naast een forse inkomensdaling hebben de bezuinigingen nog andere gevolgen voor jongeren. Nog minder jongerenhuisvesting en een groot verlies aan arbeidsplaatsen waar veel jongeren werken zoals bijvoorbeeld in de gezondheidszorg. Daar komt nog bij dat het bezuinigingsbeleid gepaard gaat met een verhoging van de kosten van overheidsvoorzieningen. Zo werden treinkaartjes en kollegegelden fors duurder. Het mag duidelijk zijn dat er op sociaal-economisch terrein een totaal ander beleid gevoerd moet gaan worden.

Maatschappelijk zinnig en volwaardig betaald werk is volgens de PSP een recht voor ieder mens. Over hun arbeid moeten de mensen zelf zeggenschap krijgen. Het inkomen uit arbeid verkregen moet voor iedereen ongeveer even hoog zijn.

Op korte termijn wil de PSP in ieder geval voor iedereen het recht op een eigen zelfstandig minimuminkomen. Het is onwenselijk dat tegenover zo'n minimum-uitkering ook een arbeidsplicht staat.

Voorlopig zal er in ieder geval, met name voor jongeren, veel zinvol werk geschapen kunnen worden. Een belangrijke manier om dit te bereiken is arbeidstijdverkorting (ATV). De PSP vindt dat door middel van ATV in 1990 de 25-urige werkweek bereikt moet worden.

Ook zal de overheid geld ter beschikking moeten stellen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. Dit kan onder andere via de regering Werkprojecten Jonge Werklozen (WJW) en de regeling Experimentele Arbeidsprojecten voor Jongeren (EAJ). Hier moet meer geld voor worden uitgetrokken dan nu het geval is. In februari 1985 diende het PSP-Kamerlid Wilbert Willems een motie in om het

geen eigen verblijfsvergunning. Hun verblijfsvergunning is gekoppeld aan die van hun ouders. De PSP vindt dat buitenlandse jongeren een eigen verblijfsvergunning moeten krijgen. Aan deze vergunning mogen geen inkomenseisen gesteld worden. In het verlengde hiervan moet ook de f 1445,- maatregel afgeschaft worden. Deze regeling maakt het onmogelijk dat buitenlandse jongeren hun partner in Nederland kunnen laten komen wonen indien zij minder dan f 1445,- aan inkomen hebben. Een motie die Andrée van Es in september 1983 indiende om deze regeling niet door te laten gaan werd door de Kamer verworpen. De PvdA stemde met rechts mee. Acties als die van "scholieren tegen racisme" en "blijf af van m'n makker" worden door de PSP uiteraard van harte gestimuleerd en ondersteund!

Onderwijs

Het huidige onderwijs is er te veel op gericht om mensen op te leiden tot aangepaste 'nuttige' leden van de maatschappij. In de praktijk betekent dat pasklaar maken voor deze carrièremaatschappij. Jongens en meisjes worden opgeleid om de rollen te vervullen die al eeuwen aan mannen en vrouwen zijn toebedacht. De PSP vindt dat onderwijs gericht moet zijn op persoonlijke ontplooiing, op het opheffen van ongelijkheid, het doorbreken van vastgeroeste rolpatronen en gericht moet zijn op het verrichten van zinvolle maatschappelijke bezigheden. Het onderwijs moet erop gericht zijn mensen in staat te stellen tot krities denken en handelen.

De PSP vindt dat jongeren meer rechten moeten krijgen. Zoals het recht om een opleiding, een eigen hulpverlener, arts of advocaat te kiezen. Op je zestiende moet je ook financieel zelfstandig zijn, anders kun je met je rechten nog weinig. Vanaf twaalf jaar moeten jongeren bij echtscheiding van ouders zelf kunnen kiezen of ze bij hun vader of moeder willen gaan wonen. Ook moeten ze vanaf die leeftijd een eventuele voogd zelf kunnen kiezen.

Jongeren die in tehuizen wonen worden onder autoritaire verhoudingen onmondig gehouden. De PSP vindt dat de grote tehuizen afgeschaft moeten worden en vervangen door kleinschalige tehuizen en zogenaamde begeleid-wonen-projecten. De bewoners moeten een grote mate van medezeggenschap krijgen.

Buitenlandse jongeren

Migranten nemen in de Nederlandse samenleving een ondergeschikte positie in. Diskriminatie. Iets wat helaas een dagelijks verschijnsel in onze samenleving is geworden. Het werk dat door migranten gedaan wordt is meestal het slechtste werk dat er te vinden is, en hun rechtspositie is slecht.

Een motie die het PSP-Kamerlid Andrée van Es in februari 1984 indiende om een gelijke rechtspositie voor migranten en Nederlanders te verkrijgen werd met slechts de stemmen van PSP, CPN en PPR vóór verworpen.

De rechtspositie van buitenlandse jongeren is zo mogelijk nog slechter. Minderjarige buitenlandse jongeren hebben

EAJ-budget te verhogen. Dit geld zou gehaald moeten worden uit het Europese Sociale Fonds. De motie werd aangenomen. De PSP vindt dat bij dergelijke projecten evenveel meisjes als jongens betrokken moeten worden. Het verschil tussen traditionele mannen- en vrouwenberoepen zal hierbij opgeheven moeten worden.

Tenslotte is de PSP van mening dat op zeer korte termijn de jeugdlonen opgetrokken moeten worden naar het nivo van dat voor volwassenen. De PSP vindt een gelijk loon voor gelijk werk niet meer dan normaal. Ook bij stages moet een normaal loon worden uitbetaald.

**Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij
Postbus 700, 1000 AS Amsterdam
Telefoon: 020 - 267374
Het volledige programma van de
PSP kunt U bestellen door storting
van f 4,80 (f 2,50 + verzendkosten)
op postgiro 194240 tnv.
PSP/Amsterdam ovv. programma
'86-'90.**

Straffen in de vorm van opsluiting in
isoleercellen mogen niet langer voorkom-
men.

Vrijheid betekent ook dat je vrij moet
kunnen beslissen over je eigen lijf. Kinde-
ren wordt van jongsaf geleerd hoe ze
zich als jongen/man of meisje/vrouw
moeten gedragen. Alleen een verhou-
ding tussen een jongen en een meisje
wordt gewoon gevonden. Alle andere
verhoudingen worden onderdrukt. De
PSP vindt dat iedereen vrij moet zijn om
relaties aan te gaan. Alle vormen van
seksuele relaties moeten gelijkwaardig
behandeld worden.

ruimte gevorderd kunnen worden.
De PSP vindt dat het hele woningbezit in
handen van de gemeenschap moet kom-
men, in plaats van de partikuliere huisei-
genaren. De hoogte van de huren moet
worden afgestemd op het woongenot en
het inkomen. Lagere inkomens moeten
een redelijke woonruimte krijgen zonder
dat ze meer dan een vijfde van hun netto
inkomen aan woonlasten kwijt zijn. Dat
moet ook bij jongerenhuisvesting het ge-
val zijn.

De leeftijdsgrens om je als woningzoe-
kende te laten inschrijven moet, wat de
PSP betreft, verlaagd worden tot 16
jaar.

Wonen in een kippenhok

Over het algemeen heb je met een dikke
portemonnee in dit land geen last van de
woningnood. Het overgrote deel van de
jongeren heeft géén dikke portemonnee.
Jongeren vormen dan ook een groot
deel van de mensen die getroffen wor-
den door de woningnood. Aan betaalba-
re huisvesting voor jongeren is een groot
gebrek. Vaak wordt er geen rekening
gehouden met jongeren. Wat er ge-
bouwd wordt heeft veel te hoge huren.
Tegelijkertijd staan er wel luxe apparte-
menten, kantoren en allerlei speculatie-
objecten leeg. Geen wonder dat veel
jongeren gaan kraken. Er is immers
geen andere keus. Daarnaast heeft het
kraken ook veel andere positieve ont-
wikkelingen in gang gezet, zoals de
kombinatie van woon- en werkprojek-
ten. De PSP wijst de "harde lijn" van een
deel van de kraakbeweging af, maar
staat voor het overige volledig achter
het "kraak-idee".

De meeste jongeren die zelfstandig wo-
nen doen dat op kamers. Als kamerbe-
woner ben je vaak overgeleverd aan de
huisbaas. Kamerhuurders moeten vol-
gens de PSP volledig recht op huurbe-
scherming hebben. Niet alleen in theorie,
maar ook in praktijk. Zo dienen ze bij-
voorbeeld ook recht op huursubsidie te
krijgen. Ook wordt het hoog tijd dat de
speculanten eens aangepakt gaan wor-
den. De PSP vindt dat het woonrecht
dient vóór te gaan op het eigendoms-
recht. Zo moet de huidige leegstands-
wet, die feitelijk een anti-kraakwet is,
vervangen worden door een echte leeg-
standswet. Bij deze nieuwe wet moeten
panden die langer dan twee maanden
leeg staan door de gemeenten als woon-

BON

Ja, ik wil graag

- meer weten over de PSP;
zend me meer informatie
- lid worden van de PSP;
zend me een aanmeldingsformulier

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Opsturen aan PSP,
postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Geen woorden maar daden

Racisme, diskriminatie, seksisme.

Evenzovele afschuwelijke uitingen van de waan van superioriteit van de ene mens boven de andere, van de ene groep boven de andere.

Formeel zijn deze uitingen in ons land verboden. Het eerste artikel van onze grondwet luidt: "Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Diskriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of op welke grond dan ook is niet toegestaan". Tussen theorie en dagelijkse werkelijkheid gaapt echter een diepe kloof.

Nog steeds worden mensen ongelijk behandeld op grond van het feit dat ze man of vrouw zijn, op grond van het feit dat ze een bepaalde seksuele geaardheid hebben of op grond van hun huidskleur of afkomst.

Van mannen in onze samenleving wordt verwacht dat ze zich mannelijk en sterk gedragen, ze trouwen en verdienen vervolgens de kost. Als een man met een andere man vrijt is er iets mis. Vrouwen zijn vrouwelijk, toegewijd en zorgzaam, ook zij trouwen en hebben daarna de zorg voor het huishouden en de kinderen. Een vrouw die met een andere vrouw vrijt is zielig.

Op het gebied van de man/vrouw-verhouding is het volgens de heersende opvattingen vanzelfsprekend dat ze elkaar aanvullen: zowel op emotioneel en seksueel gebied, als voor wat de verdeling van de arbeid betreft. Mannen werken buitenshuis en vrouwen doen het werk binnen. Een dergelijke taakverdeling maakt mannen en vrouwen van elkaar afhankelijk. Daarbij komt dat het werk van de man over het algemeen hoger wordt gewaardeerd: niet alleen letterlijk (in financieel opzicht), maar ook in macht en aanzien. Het meeste onbetaalde vrijwilligerswerk wordt door vrouwen gedaan.

Deze ongelijkheid werkt ook op seksueel terrein door. In een seksuele relatie wordt automatisch van de man een actieve rol verwacht, terwijl van de vrouw een passieve opstelling wordt verwacht.

Naast pacifisme en socialisme heeft de PSP het feminisme hoog in haar vaandel geschreven. Het feminisme omvat het streven naar gelijke rechten en gelijke mogelijkheden voor vrouwen en mannen. Maar ook het doorbreken van heersende ideeën over hoe mensen moeten leven, hoe zij relaties moeten aangaan, hoe zij zich kunnen gedragen en hun seksualiteit beleven. De PSP wil een maatschappij waarin ieder mens vrij is om zelf te kiezen hoe hij of zij wil leven, met een man of met een vrouw, in een groep of zelfstandig, met vaste of met wisselende relaties.

Daarom is de PSP dan ook voor het afschaffen van het wettige huwelijk, zodat de bevoorrechtiging van wat voor relatievorm dan ook verdwijnt.

Positieve diskriminatie

Om de huidige machtsverschillen tussen mannen en vrouwen recht te trekken bepleit de PSP positieve diskriminatie. Daaronder wordt verstaan dat bij benoemingen in vacatures en bij het opvullen van nieuwe arbeidsplaatsen vrouwen

voorgaan als zij over voldoende geschiktheid beschikken. Deze regeling zou moeten gelden tot een meer evenwichtige positie van vrouwen op alle niveaus is bereikt. Ook bij ontslagen zullen vrouwen positief gediskrimineerd moeten worden. Bovendien moet er meer aandacht worden besteed aan de voorwaarden waaronder vrouwen aan het arbeidsproces kunnen deelnemen: educatieverlof, bedrijfsgerichte kinderopvang, loopbaanbegeleiding e.d.

Racisme

Racisme in onze samenleving kan omschreven worden als haat tegen mensen van een ander ras of met een andere huidskleur. Racisme is, net als andere vormen van diskriminatie en seksisme, niet iets van vandaag of gisteren. Het is een eeuwenlang bestaand gevoel van superioriteit van de witte mensen over bruine, zwarte, gele of rode mensen. De slavernij in vorige eeuwen is de duidelijkste uiting van die rassenwaan. De jodenvervolgung door Nazi-Duitsland in de jaren dertig en veertig van deze eeuw is een ander, verschrikkelijk voorbeeld. Maar met het einde van de Tweede Wereldoorlog en de ondergang van Hitler kwam er uiteraard geen einde aan het racisme.

Het oordelen en veroordelen, het beschuldigen en willen straffen van mensen gaat gewoon door. Niet gegrond op feitelijk, individueel gedrag, maar op grond van ras of huidskleur wordt de medemens van alles in de schoenen geschoven. Racisme bestaat er in alle soorten en maten: het feit dat sommige 'medelanders' geen stemrecht hebben bij de komende Kamerverkiezingen is een structurele vorm van racisme. Daarnaast heb je ook het alledaagse racisme: een 'grap' over Turken, een uit de lucht gegrepen verhaal over het slachten van schapen op een

balkon op driehoog of de buitenlanders die hier alleen maar zijn om te profiteren van 'onze' sociale voorzieningen.

Ook de PSP is een witte partij; weliswaar tracht deze partij in haar programma en in haar activiteiten op te komen voor de gerechtvaardigde belangen van migranten, maar toch zijn weinig migranten lid van de partij.

Wat voor de hele maatschappij moet gelden, moet ook voor de PSP gelden. Daarom is besloten dat de PSP onderzoekt welke belemmeringen er zijn voor migranten om zich actief in de PSP op te stellen.

Racisme en diskriminatie zijn in strijd met de grondwet. Toch zijn er in ons land politieke partijen (als Volksunie, Centruumpartij en Centrumdemocraten) die een puur racistisch programma hebben. De PSP vindt dat deze partijtjes door de rechter verboden moeten worden en moeten worden ontbonden op grond van verscherpte anti-racistische wetgeving.

Ook moet er een veel actiever vervolgingsbeleid komen tegen allerlei racistische pamfletten en andere uitgaven van dit soort organisaties.

Een van de schrijnendste voorbeelden van een wet die ongelijkheid en diskriminatie in zich draagt is de 'vreemdelingenwet'. Daarmee worden mensen tot eerste- of tweederangs burgers bestempeld. Daartegen verzet de PSP zich krachtig: die wet moet worden afgeschaft. Een meerderheid in de Kamer (ook de Partij van de Arbeid) wil daar echter niets van weten. Racisme moet door ieder fatsoenlijk mens en ieder fatsoenlijke partij bestreden worden. Niet alleen in woorden, maar vooral in daden.

ROEL SANDVOORT

foto: Han Singels

Wat zijn de gevolgen

De CDA/VVD-regering heeft de laatste vier jaar een ongekende aanval ingezet op de mensen met een laag inkomen. De voortgaande kortingen op de uitkeringen, de invoering van de voordeurdelersregeling, de tweeverdienerswet: allemaal maatregelen die de 'nieuwe armoe' in Nederland hebben ingevoerd.

De akties tegen de voordeurdelersmaatregel, een regeling die zowel het omlaag brengen van het uitkeringenivo als het ondergraven van het recht op een zelfstandig inkomen ten doel heeft, heeft de PSP telkens ondersteund. Onlangs werd door de Tweede Kamer een motie aangenomen van PSP-kamerlid Willems om deze regeling te evalueren. De PSP is druk bezig bewijsmateriaal te verzamelen dat de onzinnigheid en onrechtvaardigheid van deze maatregel moet aantonen.

De hoge gasprijs is een van de belangrijkste redenen waarom de woonlasten steeds moeilijker zijn op te brengen. Aangezien die prijs aanzienlijk hoger is dan gezien de kosten noodzakelijk is, funktioneert de gasprijs als een extra belasting-heffing, die echter niet naar draagkracht wordt geheven. Daarnaast worden er miljardenwinsten verdeeld tussen de grote olie-maatschappijen. De PSP kiest voor verlaging van de gasprijs voor kleinverbruikers en afschaffing van het vastrecht.

Steeds meer mensen worden voor hun inkomen afhankelijk van de Sociale Dienst. Maar zij worden niet betrokken bij het beleid dat zo'n Sociale Dienst voert. Daarom pleit de PSP voor instelling van een cliëntenraad bij iedere Sociale Dienst. Hierin dienen uitkeringsgerechtigden zelf vertegenwoordigd te zijn om hun belangen binnen de Dienst te kunnen verdedigen. Dat een Dienst Sociaal is, kan zij bewijzen door een ruime toe-

passing van de bijstandswet, een sociale houding ten aanzien van schuldsanering en een terughoudende opstelling bij controle-activiteiten die ingrijpen in de privé-sfeer.

Gemeenten kunnen ook zelf maatregelen nemen, die mensen met een laag inkomen ten goede komen. Het kwijtschelden, dan wel verminderen van gemeentelijke belastingen (zoals de onroerend-goedbelasting en het reinigings-/rioolrecht) is zo'n concrete maatregel. De PSP vindt dat niet alleen bij de voor hand liggende onderwerpen als gemeentelijke belastingen, maar ook bij zaken als huisvesting, werkgele-

genheid en actieve voorlichting, de gemeenteraad zich telkens moet afvragen: "Wat zijn de gevolgen voor mensen met een laag inkomen?" Zolang het Rijk niet kan zorgdragen voor een rechtvaardig inkomensbeleid, moet op gemeentelijk nivo alles gedaan worden om dit wél te bereiken.

ROB VAN HILTEN

Arbeidstijdverkorting

Haalbaar en betaalbaar

Dat er 750.000 (door de overheid gegerede) werklozen en ruim 700.000 WAO'ers in Nederland zijn, zegt nog niets over het reële aantal werklozen. Honderdduizenden, vooral vrouwen, laten zich niet eens meer inschrijven op het Arbeidsburo. De kans op werk is miniem. Om iedereen op zijn minst een kans te geven op een baan, moet het bestaande werk herverdeeld worden.

In de afgelopen jaren is er een voorzichtig begin gemaakt met arbeidstijdverkorting (ATV). Eind 1982 kwamen werkgevers en werknemers overeen voortaan de prijskompensatie van de werknemers te besteden aan 'rendementsherstel' en ATV. Vooral het eerste is gelukt. De winsten van bedrijven zijn gigantisch gestegen. ATV ging het heel wat moeilijker. In drie jaar is de gemiddelde werkweek verkort van 40 naar 38 uur. De werknemers hebben hun vrije tijd zelf betaald: ze leverden er loon voor in: werkgevers kost het niets, ATV funktioneert voor hen als een 'gratis' afvloeiingssysteem. De 'herbezetting' van de vrijgekomen uren met nieuwe werknemers is namelijk minimaal.

Voor de PSP is drastische ATV op korte termijn om twee redenen nodig: niet alleen vanwege de hoge werkloosheid, maar ook om een betere verdeling van betaald - en onbetaald - werk tussen mannen en vrouwen tot stand te brengen. Daarom moet er een plan komen voor een 25-urige werkweek in 1990, waarin geregeld wordt wat er moet gebeuren om dit te realiseren.

De overheid moet een ATV-fonds instellen: bedrijven die snel zijn met ATV krijgen premies en subsidies uit dat fonds. Bedrijven die te langzaam gaan moeten aan dat fonds boete betalen. Er kunnen ook loonkostensubsidies uitbetaald worden. Er moet een scholingsplan komen voor werklozen, gericht op die beroepen waar een tekort aan vakmensen zou ontstaan.

CDA, VVD, en PvdA zijn het over één ding roerend eens: voor ATV moet je loon inleveren. Dat is ook gebeurd, maar zonder resultaat. Is loon inleveren nodig? Wanneer ATV gelijk opgaat met herbezetting, zullen meer mensen werken en aan hen zal loon betaald moeten worden. Voor een deel moet dat door de bedrijven zelf betaald worden, uit de produktiviteitsstijging (stijging van de produktie per werknemer) en uit

de winst. Voor een ander deel moet dit betaald worden uit de hogere inkomens: de PSP heeft uitgerekend dat inkomens tot modaal (bruto f 36.000) er bij een 25-urige werkweek geen cent op achteruit hoeven te gaan. Mensen die meer verdienen kunnen wel inleveren voor ATV. De PSP vindt het onnodig dat mensen meer dan 100.000 gulden verdienen. Op deze manier is ATV betaalbaar.

ROB VAN HILTEN

WOENSDRECHT

Op zaterdag 17 mei organiseert het 17 Mei-overleg - een overleg van vredesplatforms - een grootscheepse demonstratie in Woensdrecht. De leuzen die er gevoerd worden, luiden: *Kruisraketten nooit, doe niet mee aan Woensdrecht en Stop Star Wars*. Gedacht wordt aan een menselijke keten en het inpakken van de basis Woensdrecht met spandoeken.

De datum van de demonstratie is natuurlijk niet toevallig gekozen, zo vlak voor de landelijke verkiezingen. Het punt van de kruisraketten zal een belangrijke rol moeten spelen in die verkiezingen. In die zin is het goed dat de vredesplatforms druk uitoefenen op de politiek. 17 mei is een gelegenheid om aan te geven dat de strijd tegen de plaatsing van kruisraketten door gaat, ook na de verkiezingen.

Voor meer informatie kan contact opgenomen worden met het 17 Mei-Overleg, p/a Wittenburgergracht 51, 1018 MX Amsterdam, tel. 020 - 22 38 79. Op dat adres zijn ook affiches, buttons e.d. verkrijgbaar.

HET AFFICHE

In dit nummer van 'Bevrijding' treft U het verkiezingsaffiche van de PSP voor de Kamerverkiezingen van mei '86 aan. Het betreft het kleine formaat van dit affiche, speciaal geschikt voor achter uw raam of op de gang.

De poster is ook op groot formaat uitgegeven (50x70 cm). De affiches, in groot en klein formaat, zijn verkrijgbaar bij de PSP-afdelingen in uw buurt. Maar zijn ook te bestellen via bijgaande bon.

Ik wil meer affiches voor de komende Kamerverkiezingen.

Ik wil ... (aantal) kleine affiche(s) en/of ... (aantal) grote affiche(s).

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

(Uitknippen en zenden aan: PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam)

Geen halve maatregelen

"Dit milieubeleid is de stofzuiger van een steeds verder vervuilende 'wanorde'", aldus omschreef het PSP-Tweede Kamerlid Wilbert Willems het milieubeleid van VVD-minister Winsemius tijdens de behandeling van diens begroting over 1986.

Hieronder gaat hij verder in op het milieubeleid van de PSP.

Dweilen met de kraan open, zou je het kunnen noemen. Want hoe kun je nu een steeds voortgaande vervuiling van lucht, water en bodem écht een halt toeroepen, als je – zoals deze CDA-VVD-regering – niet bereid bent de veroorzakers daarvan echt aan te pakken: de olieraffinaderijen, de chemische industrie, de autoindustrie blijven buiten schot. Terwijl de grote vervuilers met rust worden gelaten, uit angst dat zij ons land zullen verlaten of dat ze de concurrentie met het buitenland niet meer zullen overleven, worden de eerste maatregelen tegen de kleinere vervuilers – boeren, automobilisten, elektriciteitsgebruikers, consumenten – met groot opgezette campagnes aangeprezen alsof daar de milieuvveruiling werkelijk mee ongedaan wordt gemaakt.

Traditie

De PSP heeft een langdurige strijtraditie, waar het om bescherming van het milieu gaat. Niet alleen door haar actieve opstelling in het parlement, maar vooral ook door haar inbreng in de milieu- en anti-kernenergiebeweging op plaatselijk én op landelijk niveau. Acties tegen Philips-Duphar, tegen de UCN-Almelo en de kerncentrales van Borssele en Dodewaard, tegen de inpoldering van de Waddenzee en tegen wegwerpverpakkingen gingen gepaard met voorstellen voor een milieuvriendelijk energiebeleid, een verbetering van het openbaar vervoer en volledige rookgas-ontzwaveling bij raffinaderijen en elektriciteitscentrales.

De PSP is zich er altijd goed van bewust geweest dat optimaal milieubeleid nauwelijks mogelijk is 'zolang de spelregels van het kapitalisme gelden', zoals het nieuwe PSP-verkiezingsprogramma uitspreekt. Immers, voor ondernemers zijn milieunormen volledig ondergeschikt aan hun behoeften om méér en goedkoper te produceren. Maar terecht wordt ook in het programma van de partij gesteld dat we niet mogen zitten wachten tot het socialisme is gevestigd, in de hoop dat dan, in een geplande en gedemocratiseerde economie, geen verspilling van grondstoffen meer zal plaatsvinden.

Ook nu zullen resultaten moeten worden geboekt in de strijd voor een schoon milieu. Daarom zal in de campagne voor de Kamerverkiezingen van 21 mei het radicale milieu- en kernenergiebeleid van de PSP extra onder de aandacht worden gebracht.

Huidige beleid

Op vrijwel alle punten rammelt het milieu- en energiebeleid van de huidige VVD-CDA-koalitie: het bodemsaneringsprogramma is volstrekt onvoldoende, er vindt nauwelijks stimulering van schone energiebronnen plaats, de auto's en raffinaderijen leveren een grotere bijdrage aan de zure regen, het mestbeleid blijft steken in mooie woorden en een sterke boerenlobby, het kernafval hoopt zich op en in toenemende mate wordt

het Nederlandse milieubeleid afgestemd op de minder strenge normen in andere EG-landen. Door de dalende olieprijs, waardoor ook gas en elektra goedkoper worden, zal het nog moeilijker worden om energiebesparing te stimuleren en alternatieve energiebronnen te ontwikkelen. Ook autorijden wordt daardoor weer goedkoper. De PSP heeft voorstellen gedaan om door middel van een heffing op benzine een fonds in het leven te roepen waaruit de ontwikkeling van zonne- en windenergie en warmte/kracht-koppeling kan worden gefinancierd.

PvdA

Of een kabinet waarin de Partij van de Arbeid deelneemt tot een wezenlijk andere politiek zal komen dan de huidige coalitie valt sterk te betwijfelen. Weliswaar bepleiten zij uitstel (geen afstel!) van de bouw van nieuwe kerncentrales, het ontzag voor het marktmechanisme zit er bij de PvdA stevig in.

Op basis van het verkiezingsprogramma heeft een werkgroep van de PSP een interessante poging gedaan om een socialistisch stimuleringsbeleid uit te werken. Een daarin opgenomen

overheidsinvesteringsplan bevat, naast maatregelen op het gebied van kinderopvang, gezondheidszorg, woningbouw en dergelijke, ook een groot aantal investeringen die rechtstreeks lucht-, water- en bodemverontreiniging kunnen terugdringen en bovendien een gunstig effect hebben op de economische ontwikkeling. Zo'n drie miljard gulden wordt daarin jaarlijks uitgetrokken voor het bevorderen van alternatieve energie, voor reparatiebedrijven en voor gescheiden afvalinzameling. Doel daarvan is binnen vier jaar een halvering te bereiken van verzurende stoffen en een volledige sanering van alle gifgronden.

Onder het motto dat voorkomen beter is dan genezen, worden bedrijven verplicht, aldus de PSP-plannen, om zoveel als technisch mogelijk is, over te stappen op schone technologieën en hergebruik van afvalstoffen. Het zal niemand verbazen dat met deze maatregelen kernenergie volstrekt overbodig is geworden en er een eind kan komen aan één van de grootste bedreigingen van de Westerse samenleving: een fatale vergiftiging en verstikking.

WILBERT WILLEMS

Een verhaal over 'Amsterdam na voltooiing van de homo-emancipatie'. Het ideale eindplaatje, heet zoiets in de politiek. Dat einddoel is een situatie van gelijkwaardigheid van elke Amsterdamer, waarbij seksuele en relationele voorkeur geen rol meer speelt. Een stap in de goede richting is dat homo-emancipatie erkend is als een terrein waarop de gemeentelijke overheid een taak heeft. Niet alleen op gemeentelijk politiek terrein is sprake van nieuwe ontwikkeling, maar ook op cultureel gebied in de zin van levensstijl. Hier en daar wordt het isolement van de homo-subcultuur doorbroken. Behoort al enkele jaren de homo-tent met belletje, getraliede deur en zwarte luiken tot de uitzondering, nu zie je het verschijnsel dat jonge mensen het niet alleen meer in de homo-subcultuur zoeken. Sommige jongeren met een homo-seksuele voorkeur of met een bi-seksuele voorkeur zijn te vinden in uitgaansgelegenheden waarvan de homo-identiteit niet vast staat. Ik denk aan de trendy witte kroegen en restaurants en diverse kraakkafes. Het lijkt vooralsnog beperkt tot een sociale elite, hoewel interessant is dat voor het eerst in enkele buurthuizen homo-kategoriaal werk plaats vindt binnen de algemene instellingen via homo-sociëteiten, een soort tussenstap dus. Individueel benoemen sommige jongeren zichzelf al niet meer als homo-seksueel, terwijl zij wel homo-seksuele contacten maken en dit niet verzwijgen. Of deze ontwikkeling zich voort zal zetten valt nog te bezien, maar hij bestaat wel. Stel dat een dergelijke ontwikkeling zich zal doorzetten dan komt er een tijd waarin de gemeentelijke politiek van bestrijding van homo-diskriminatie en bevordering van

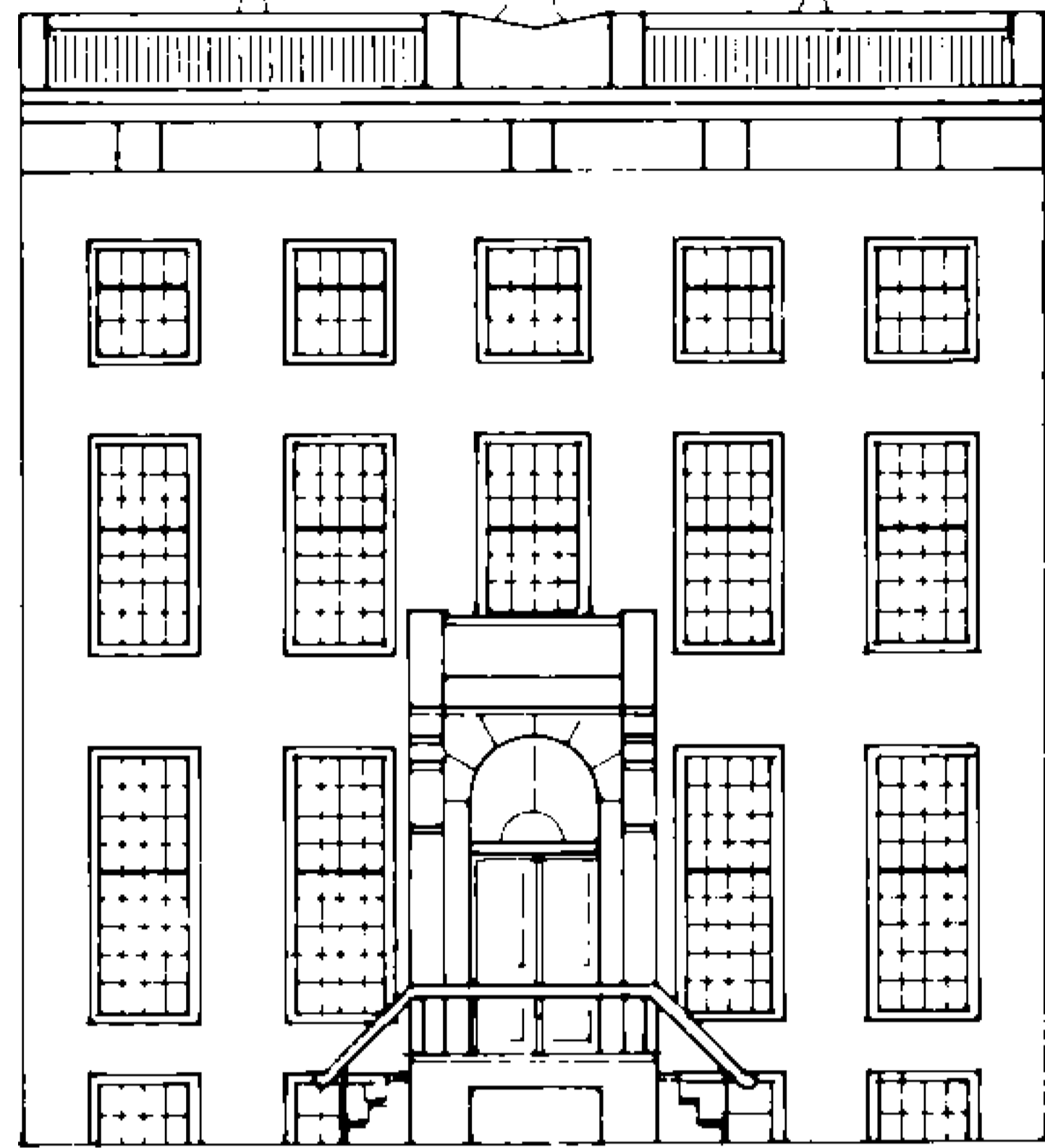
de roze
bril

homo-emancipatie overbodig wordt. Nieuwe generaties kunnen dan terecht in het homo-museum om nog iets te begrijpen van de in het verleden geleverde homo-strijd en de Amsterdamse homo-subcultuur. Misschien maak ik het zelf nog mee hoe een nieuwe vriend van de burgemeester een traan wegpinkt bij de opening van dit museum. Misschien schuifel ik wel met gemengde gevoelens van nostalgie en vreugde langs wassen beelden van leerjongens en super-nichten. Misschien schiet ik in de lach om de nagebouwde met rood pluche en kitsch lampjes opgesierde homo-kroeg uit de jaren vijftig. Wellicht voel ik mij even thuis in de volledig ingerichte dark room of herken ik mijn handschrift in het met tegen homo's gericht geweld gevulde logboek van de stichting 'Op Je Flikker Gehad'. Om vervolgens verdrietig langs de maquette van het nimmer gerealiseerde homo-monument te lopen. Dan moet ik misschien een bezoeker uitleggen wat die roze driehoekjes in die vitrine betekenen. Misschien verbaas ik me over de kuise toelichting bij het homo-konddoom in een AIDS-vrij tijdperk. Wie weet, wie weet, ach, misschien is zo'n homo-museum ook nu al een idee om serieus over na te denken.

BOB VAN SCHIJNDEL

Is dit de bank waaraan u denkt?

Een bank, klein genoeg om u persoonlijk te adviseren. Groot genoeg

om veel voor u en uw geld te kunnen doen.

Sterk genoeg om u volstrekte zekerheid te bieden.

En betrokken genoeg om maatschappelijk verantwoord te kunnen functioneren.

De Hollandse Koopmansbank in Amsterdam. Alle bankzaken voor particulieren, voor bedrijven, instellingen, organisaties en verenigingen.

Zo'n bank zou uw bank kunnen zijn:
Hollandse Koopmansbank.

HKB hollandse
koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn

Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

(Advertentie)

GENEES ÉÉN PATIENT

MET F 10 PER MAAND HELPT U EEN TBC PATIENT IN VIETNAM

De bevolking van Vietnam wordt geplaagd door ondervoeding en infectieziekten. Eén van die ziekten is tuberculose. Elke week komen er duizend nieuwe gevallen bij. Met de therapie die wordt aanbevolen door de Wereldgezondheidsorganisatie kan een TBC-patiënt in acht maanden genezen. De kosten zijn tien gulden per maand.

Steun het volk van Vietnam met een bijdrage. Op postgiro 1090400.

MEDISCH COMITÉ
NEDERLAND-VIETNAM

postbus 5701, 1007 AS Amsterdam, postgiro 1090400, telefoon 020-270411

(Advertentie)

INDO

VERENIGING VOOR EEN NIEUW
INTERNATIONAAL ONTWIKKELINGSBELEID

VERKIEZINGEN EN DERDE WERELD

OMDAT DE STEM
VAN DE ARMSTEN
NIET VERLOREN
MAG GAAN!

Forum met politici
en journalisten

KRASNAPOLSKY
Amsterdam
13 mei
aanvang: 19.30

WORDT
LID

Wilhelmina Gasthuisplein 61 1054 RB Amsterdam
postgiro 5453 telefoon 020-121220

(Advertentie)

Kan de A.S.N. met uw spaar- rekening de apartheid bestrijden?

Kan een verfoeilijk politiek systeem bestreden worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Kunnen die paar tientjes die u elke maand spaart er voor zorgen dat er meer goedkopere huizen gebouwd worden? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U telt uw idealen.

Kunnen die paar tientjes, die u elke maand spaart er voor zorgen dat er meer goedkopere huizen gebouwd worden? Kan het apartheidsregime bestreden worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U telt uw idealen.

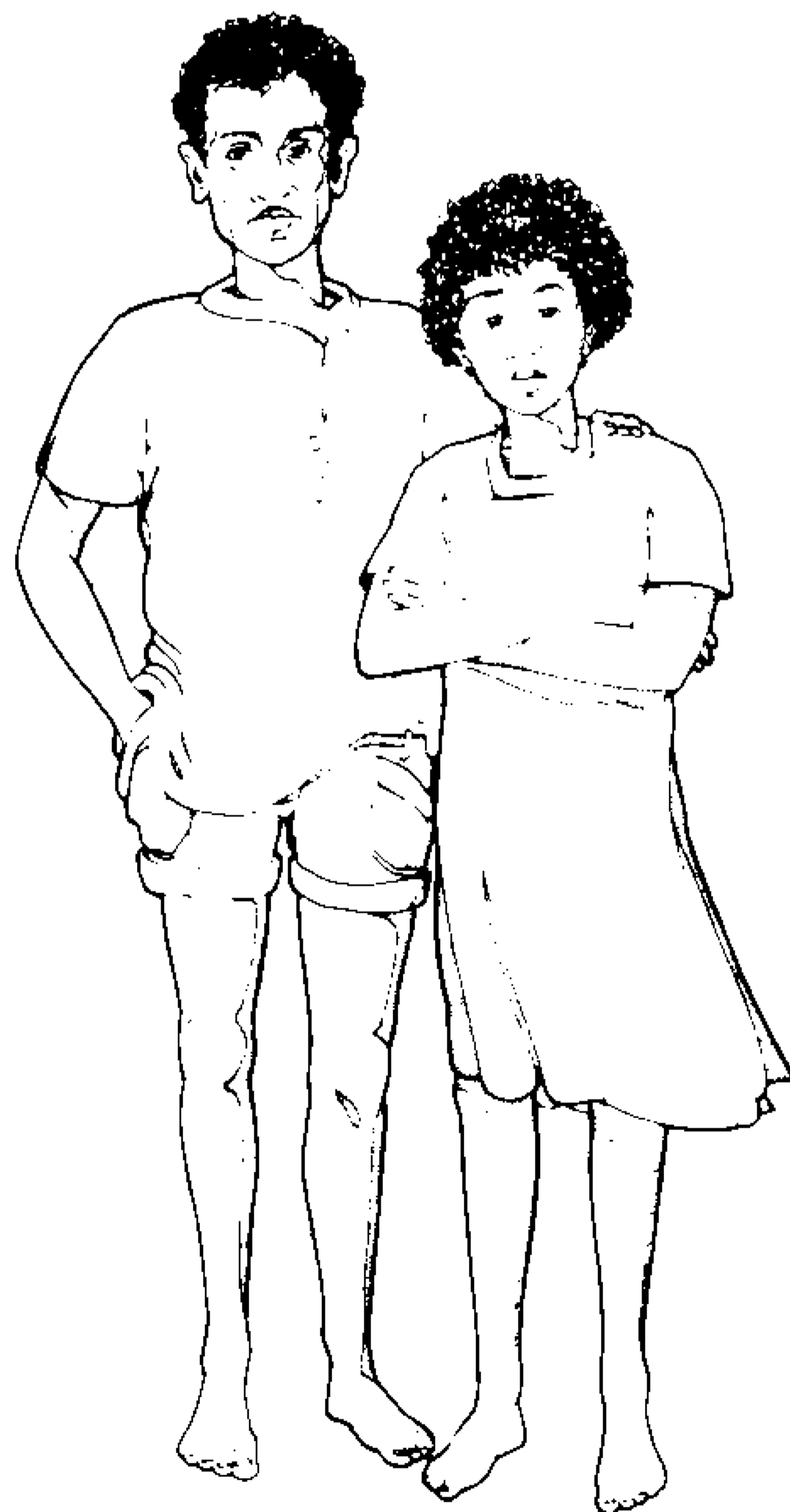
Als op meer dan 80.000 spaarrekeningen samen meer dan 450 miljoen gulden is ingelegd bij de A.S.N., kan dat inderdaad. Want de Algemene Spaarbank voor Nederland, voortgekomen uit de vakbeweging, doet goede dingen met uw geld. Belegt het in sociale woningbouw. Geeft leningen aan maatschappelijk nuttige organisaties. Steunt het streven naar een schoner milieu. En is uiterst principieel als het gaat om beleggen in landen met regimes als Zuid-Afrika of Chili. Dat gebeurt niet. Nu niet. En nooit.

Hoe meer mensen sparen bij de A.S.N., hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed uit te oefenen. Om principieel stelling te nemen. Bij zo'n spaarbank hoort uw spaargeld thuis. Welkom.

Sparen via uw girorekening: snel en eenvoudig.

U kunt bij de A.S.N. op veel manieren sparen. De makkelijkste is via uw eigen girorekening. Inleggen of opnemen van uw spaargeld doet u thuis, met de postgiro.

De A.S.N. geeft dankzij een uitgekend (en principieel) beleggingsbeleid een prima rente. Ontdek het. Open nu een spaarrekening gekoppeld aan uw giro. Of vraag informatie over de andere A.S.N.-spaarvormen. Vul de bon in en doe 'm op de bus. Vandaag nog.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
de andere bank met dezelfde rente

ONDERSTEBOVEN

De NAVO. De afdeling Haarlem van 't Kan Anders organiseert op 28 april een forum- en discussieavond met als thema 'Heeft de NAVO bestaansrecht'. In het forum Maarten van Traa (PvdA), dhr. Van Grinsven (FNV), Hans Wiebenga ('t Kan Anders en Proces tegen de Staat) en Fred v.d. Spek (PSO). Plaats: Zero, Bakenessergracht 8, Haarlem (vlakbij NS-station). Aanvang 20.15 uur.

Onderwijs. In het verleden hebben er enige themagroepen 'Onderwijs' op landelijk niveau in de PSP gefunctioneerd. Het wordt weer tijd zo'n groep in de partij van de grond te tillen. De bedoeling is dat zo'n themagroep zich gaat bezighouden met het ontwikkelen van standpunten op haar deelreïen. Ben je thuis op dit terrein en heb je belangstelling? Aanmeldingen via: PSP, t.a.v. Ate Flapper, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Telefonisch bereikbaar via 01880 - 331 96.

Geweld en opvoeding. De jaarlijkse werkdag van de radicale vredesbeweging 't Kan Anders staat in het teken van 'Samenleving, geweld en opvoeding'. In de ochtenduren aandacht voor de achtergronden van agressie en de opvoeding thuis en op school. In het middagdeel aandacht voor de TV. Datum: zaterdag 24 mei. Plaats: De Populier, Nieuwe Herengracht 93, Amsterdam van 10.15 tot 16.30 uur. Aanmelding voor 1 mei bij: Dini Harms, Aardbeïenvlak 1, 1974 LL IJmuiden. De cabaretier Jaap van de Merwe verleent medewerking.

Nairobi 1985. De Stichting Nairobi Initiatief geeft ter afsluiting van haar projekt over de wereldvrouwenkonferentie, die vorig jaar in Kenia plaatsvond een verslag uit te geven. Daarin komen thema's aan de orde als (onder)ontwikkeling, vrede, migrantenvrouwen, vluchtelingen, seksueel geweld en gezondheidszorg. Daarnaast een inventarisatie van audio-visuele produkties, verslagen en artikelen over 'Nairobi'. Prijs f 7,50 (incl. porto: f 10,-). Bestellen door storting op postgiro 3127117 tnv. NCO, Postbus 186, Amsterdam o.v.v. "Bestelling inventarisatieverslag Nairobi '85".

Militarisme van de PvdA. In het jongste nummer van 't Kan Anders een groot dragend artikel van de hand van Chris Huinder (fraktiemedewerker PSP) over het 'pijnlijke militarisme van de sociaal-demokratie'. Tevens over dat onderwerp artikelen van Evert v.d. Tuin en Ronald Frisart. Prijs f 5,50. Een jaarabonnement kost f 21,- (4 nrs.). Een proefabonnement van 2 nummers f 6,-. Aanmelding: Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft.

Erfpacht. De landelijke themagroep Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van de PSP organiseert op zaterdag 12 april een themadag over grondpolitiek en erfpacht. Plaats: PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Aanvang 11.00 uur. Een themamap is te bestellen bij: Paul Denekamp, Haarlemmerstrat 30-II, Amsterdam. Prijs f 4,-.

Woonlasten manifestatie. Het Woonlasten Overleg Nederland (WON) organiseert op 26 april een landelijke woonlasten-manifestatie. Plaats en tijd zijn op dit moment nog niet bekend, maar noteer de datum vast in je agenda. Nadere info: WON, Oudegracht 86, Alkmaar, 072 - 11 71 37.

Homo's. Het Landelijk Overleg Linkse Flikkers (waarin wordt samengewerkt door homo's en poten uit CPN, PPR en PSP) organiseert op zaterdag 12 april een informatie- en discussiedag over gemeentelijke homo- en lesbische nota's. Plaats: De Kargadoor, Oude Gracht 36, Utrecht. Nadere info: Peter, 020 - 33 25 60.

Politieke tekeningen. Binnenkort verschijnt een map met politieke tekeningen van Jos Colignon, Tom Jansen en Len Munnik. Hun werk heeft betrekking op de afgelopen regeerperiode van het kabinet Lubbers. De 15 prenten worden op groot formaat (A3) op eerste klas papier uitgegeven met er omheen een kartonnen map. Prijs f 15,-. De map is geschikt om er een tentoonstelling uit samen te stellen of voor de verkoop op een kraam (inkoop-prijs voor organisaties f 11,50). Nadere info: 01738 -

8145 of 070 - 65 52 07 (vragen naar Govert van Oord).

Totaalweigeraar. Vanaf begin maart '86 zit Marius Langendijk vast in het Huis van Bewaring in Haarlem. Hij zal waarschijnlijk als totaalweigeraar moeten zitten tot eind november dit jaar. Steun Marius door iets van je te laten horen: Marius Langendijk, p/a Huis van Bewaring 2, Harmenjansweg 4, Haarlem.

Hei Pasoep. De zanggroep 'Hei Pasoep' uit Antwerpen heeft in samenwerking van het Progressief Overleg Roosendaal (het plaatselijk samenwerkingsverband van CPN, PPR en PSP) een LP uitgegeven rond het thema 'Anti-Apartheid'. Op de plaat zes Zuidafrikaanse liederen en prachtige bevrijdingsliederen uit Algerije, Bulgarije, Roemenië en Italië. De plaat kost f 19,- en is te bestellen door storting op postgiro 5592108 tnv. Cultureel fonds POR/Rosendaal. Nadere info: John Verpaalen, 01650 - 416 61.

Bekijk 't. Het Bureau Politiek Vormingswerk voor Jongeren (BPJK) heeft in het kader van de Kamerverkiezingen een 'politieke waaier' uitgegeven waarin in kort bestek een vergelijking tussen de deelnemende partijen wordt gemaakt. Een handzaam overzicht. Kost maar f 5,-. Bestellen: postgiro 758486 tnv. BPJK, Driekoningenstraat 15, Amsterdam o.v.v. 'Bekijk 't'.

Dat het vaak om geld draait - dáár hebben socialisten weet van. Zo is het in het groot en zo is het ook in het klein. Voor een partij als de PSP is het voeren van een verkiezingskampagne - al is die nog zo bescheiden - een fikse aderlating. Voor deze campagne moet f 150.000,- op tafel komen. We zijn al een eind op weg, maar de laatste loodjes wegen zwaar. Wie dit verkiezingsnummer van BEVRIJDING in handen heeft gekregen en er mede daardoor van overtuigd is geraakt, dat een zo sterk mogelijke PSP in het parlement een noodzaak is, ziet wellicht óók aanleiding ons in financieel opzicht verder op weg te helpen. Het gironummer van ons verkiezingsfonds is 15 16 00 tnv PSP/Verkiezingen in Amsterdam. Alvast bedankt!

De NAVO - er in of er uit? De radicale vredesgroep 't Kan Anders, afdeling Haarlem, organiseert

op 28 april om 20 uur een openbaar debat over de NAVO in het centrum Zero, Bakenessergracht in Haarlem. Gesprekspartners: Hans Wiebenga (tKA), Maarten van Traa (PvdA), Fred van der Spek (PSO) en een vertegenwoordiger van het FNV-vredesbe-raad.

De PSP op 1 mei actief voor socialisme en ontwapening in:

HET GOOI, 20.00 uur, 't Spant. Org. PSP, FNV, PvdA. Met Wilbert Willems.

GRONINGEN, 20 uur, Huize Maas, Vosmarkt, met ANDRÉE VAN ES. Org. PSP.

HEEMSKERK, 10 uur 's ochtends. Kult. centr. Jansheeren, Kerkweg 47, met TITIA BOS. Org. PSP, PvdA, CPN, FNV, Vara.

HEEMSKERK, 20 uur, zelfde adres. M.m.v. Kabaret Rapalje en het vrouwenstraatorkest. DEN HELDER, 20 uur, OJC "Postbrug", Koningsplein, met TITIA BOS. Org. PSP.

IJMUIDEN, 10 uur 's ochtends, Velderduin, Velderduinplein, met TITIA BOS. Org. PSP, PvdA, CPN, FNV, Vara e.a.

IJMUIDEN, 20 uur, "De Spil", Rembrandtlaan, kabaret "Stralend Aktief", org. PSP, PvdA, FNV, CPN, Vara e.a.

KRIMPEN a.d. IJSSEL, 20 uur, "De Tuyter", Koekkoeksplein, met MARKO MAZELAND. Org. PSP, PvdA, Vara, FNV, CPN.

LEIDERDORP, 20 uur, "De Shelter", Vronkelaan, met TITIA VAN LEEUWEN. Org. PSP, PvdA, PPR.

UTRECHT, 20 uur, Stadsschouwburg, thema: Zuid-Afrika. Org. PSP, PvdA, CPN, PPR en AMMU.

VLAARDINGEN, 20 uur, "De Harmonie", Schiedamseseweg, met LIEKE THESING. Org. PSP, CPN.

ZAAANSTAD, 20 uur, "Waakzaamheid", Hoogstraat 4, Koog aan de Zaan, met HENK BRANDERHORST. Org. PSP, div. aktiegroepen.

ONDERSTEBOVEN

Tekening van Tom Jansen (zie 'Politieke tekeningen')

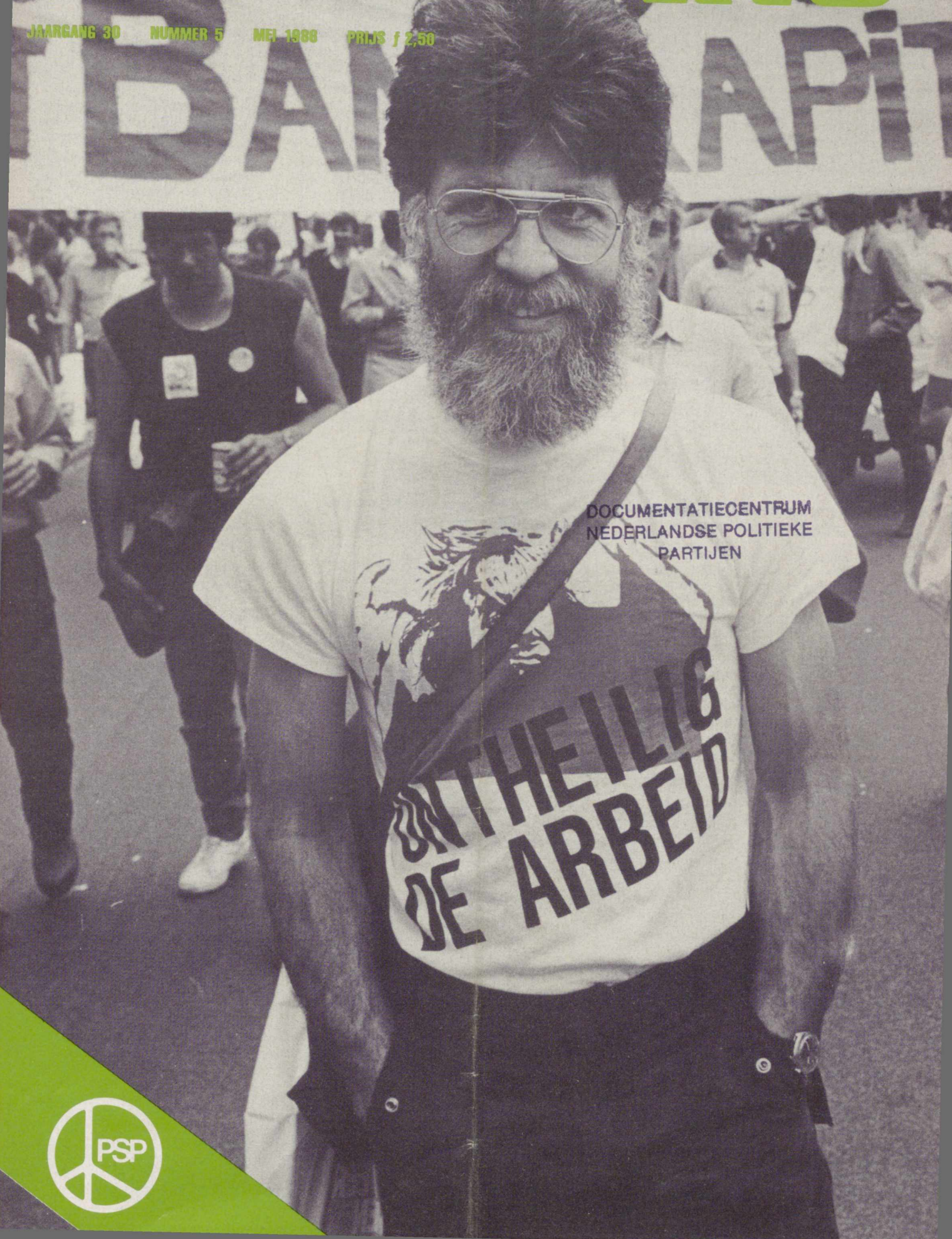

**DE
KANDIDATEN**

BEVRIJDING

JAARGANG 30 NUMMER 5 MEI 1988 PRIJS f 2,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

OP JACHT NAAR DE STEMBUS

Het lijkt er zo nu en dan op (en zeker in verkiezingstijd) dat Partij van de Arbeid en PSP over vragen van vrede en veiligheid toch wel zo'n beetje op hetzelfde spoor zitten. Dat komt waarschijnlijk voort uit het feit dat de Nederlandse vredes-diskussie nu al weer een aantal jaren lang wordt overheerst door het thema: "kruisraketten ja of nee". Maar schijn bedriegt. De tegenstellingen gaan bepaald uit boven het nivo van een onsje méér of minder.

In een belangwekkend nummer van 't Kan Anders heeft PSP-fraktiemedewerker Chris Huinder een poging ondernomen de visie op defensie van de Partij van de Arbeid te verhelderen. En dan blijkt dat je elkaar tijdens demonstraties wel eens tegen het lijf kan lopen, maar dat dan min of meer toevallig twee optochten elkaar kruisen, die ieder voor zich naar een heel ander doel onderweg zijn.

Eerlijkheidshalve moet daaraan direkt worden toegevoegd dat het binnen de Partij van de Arbeid óók geen koekkoek-éénzang is. Natuurlijk tref je ook dáár pacifisten aan, maar het is een minderheid geworden, die zelfs geen vertegenwoordigster in de Kamerfractie heeft. En dat was wel eens anders.

Maar ook los van de pacifistische minderheid binnen de PvdA, zit niet iedereen binnen die partij op één spoor. In de fractie bestaan nogal essentiële verschillen ten aanzien van defensie, terwijl die Tweede Kamerfractie bij herhaling ook nog eens onder vuur wordt genomen door prominenten als Benthem van den Bergh en Tromp (Bart dan). Wat gemeenschappelijk is, is te vinden in het beginselprogramma van de PvdA uit 1959: "...Onder deze omstandigheden dient ons land een doelmatige en verantwoorde bijdrage te leveren tot de politieke, economische en militaire

verdediging der democratieën en met name ook tot versterking van het Westers bondgenootschap".

Geen vragen dus, die de sociaal-demokratie te stellen heeft bij het gehalte "der democratieën", geen vragen ook bij de rol van de NAVO (het bedoelde Westers bondgenootschap). Zo nu en dan in de geschiedenis van de PvdA was de werkelijkheid wat sterker dan de leer en formuleerden kongressen desondanks bedenkingen tegen de letter en geest van het beginselprogramma. Dan werd gesproken over een "kritisch NAVO-lidmaatschap" (zoals we thans weer horen in kringen van PPR/CPN), maar de laatste jaren is die "kritische" houding weer stilletjes afgevoerd. Zoals – in drie etappes – óók de houding ten aanzien van Nederlandse kerntaken in NAVO-verband in de PvdA verschuift: **1977:** "alle nucleaire taken van Nederlandse krijgsmacht-onderdelen moeten worden afgestoten"; **1981:** "onmiddellijk overleg over het verminderen van de door Nederland te verrichten nucleaire taken"; **1986:** "Nederland zal zijn kerntaken beëindigen, waarbij het tempo bepaald wordt door het naderbij brengen van een kernwapenvrij Europa en door het positieve effect door onderhandelingen".

Zelfbeheersing

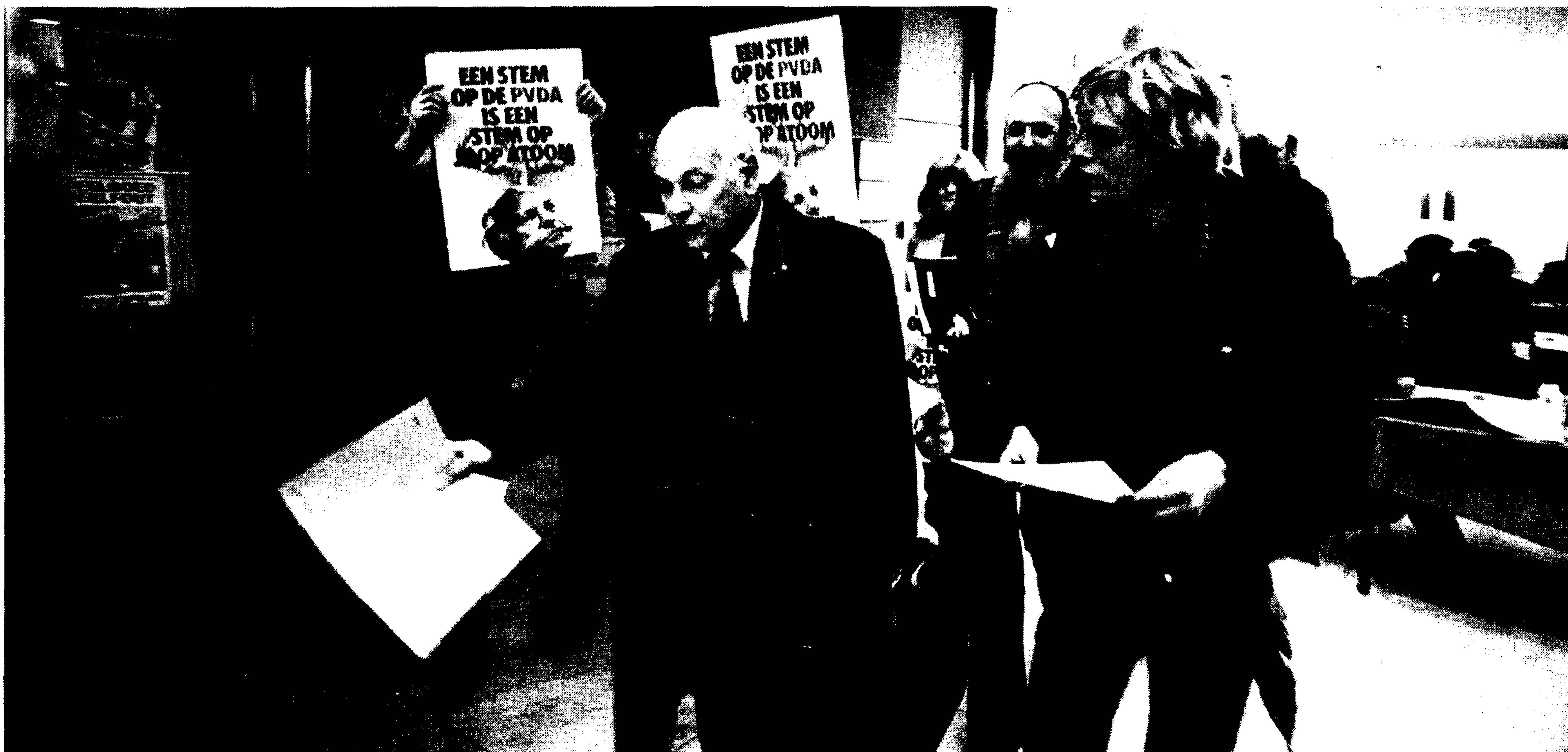
Een belangrijk geschilpunt binnen de PvdA ten aanzien van de defensie is gelegen in de houding tegenover de kernwapens. Benthem van den Bergh en Bart Tromp pleiten voor het aanvaarden van de kernwapens omdat dat de "minst gevaarlijke militair-strategische toestand is, gegeven de onmogelijkheid terug te keren naar een wereld zonder kernwapens". Kernwapens voorkomen oorlog, is de redenatie, en leiden tot een "wederzijds verzekerde zelfbeheersing". Benthem van den Bergh voegde daar zelfs nog eens aan toe dat deze wapens "een de beschaving bevorderde functie" hadden (In: *De Gids*, 1982,

pagina 654). Vanuit die gedachtengang bouwen de heren vervolgens hun militair-strategisch -, ofwel hun defensie-koncept op. Omdat ze toch naar "ontspanning" streven, stellen ze voor, alle aandacht te geven aan de beheersing van technologische ontwikkelingen, die de 'wederzijdse verzekerde zelfbeheersing' zouden kunnen ondermijnen. Daarnaast stellen ze voor een "gezamenlijk bemand crisiscentrum" (VS/USSR) in te stellen dat er dan kennelijk voor moet zorgen dat de zaakjes bij het oude blijven. Het is weliswaar "wij" tegen "zij" – maar samen houden we de boel er aardig onder.

Binnen de fractie van de PvdA in de Tweede Kamer wordt er anders tegenaan gekeken. In het rapport "Vrede en Veiligheid" ('84) wordt gesproken over gedeelde veiligheid. Zeker in dit tijdperk hebben ideologische tegenstanders en politieke rivalen gemeenschappelijk belang bij overleven. Het streven naar wapenbeheersing en ontwapening is het streven naar gemeenschappelijke winst. De idee van "gedeelde veiligheid" moet de huidige politiek van afschrikking door bewapening vervangen. (Formuleringen uit het genoemde rapport).

Vermindering

In het fraktierapport wordt gepleit voor drastische verminderingen van de nucleaire wapensystemen, maar ook voor vermindering van konventionele wapenarsenalen. En die verminderingen moeten dan het resultaat zijn van de besprekingen in Genève. Wat dan weer moet leiden – uiteindelijk – tot een kernwapenvrij Europa. Een andere invalshoek dus dan het verhaal van Van den Bergh/Tromp. Maar: ondanks het pleidooi voor óók een vermindering van de konventionele bewapening, wordt gepleit voor een zware konventionele verdedigingslinie tussen Oost- en West-Europa. Een barrière die er op is gericht

Aktie uit het verleden "een stem op de PvdA is een stem op Joop Atoom"

foto: Paul Babeliowsky

PSP en anti-racisme

Het is alweer anderhalf jaar geleden dat we in Rotterdam kongresseerden over PSP, racismebestrijding en ondersteuning van migrantenorganisaties. Naar aanleiding van dit kongresonderdeel verschijnt binnenkort een brochure. Het is misschien wat aan de late kant om meer dan een jaar na dato kongresuitspraken in een brochure vast te leggen. De brochure bevat echter meer dan alleen een weergave van wat er in Rotterdam besloten is. Zij bevat tevens een aantal concrete uitwerkingen van maatregelen die de PSP voorstaat op het terrein van racismebestrijding en migrantenbeleid. Zo is er een apart hoofdstuk 'Gemeentepolitiek en Migranten' geschreven en is positieve actie en quoteringsmaatregelen voor migranten op de arbeidsmarkt nader uitgewerkt.

Aktiviteiten op plaatselijke nivo met betrekking tot bestrijding van racisme zijn uiterst belangrijk. Gemeentebestuur kent vele raakvlakken met racisme en de bestrijding ervan. Neem nu de politie; enerzijds is dat een apparaat dat een

stand te houden tot het moment dat vanuit de Verenigde Staten versterkingen kunnen worden aangevoerd. Want het bondgenootschap met de VS staat in elke optie buiten discussie. Wel wordt gepleit – op termijn – voor een versterking van "de West-Europese stem" in NAVO-verband – maar die wordt slechts op middellange termijn mogelijk geacht. Omdat vervolgens in de nota wordt vastgesteld dat binnen een termijn van zeker tien jaar de kernwapens niet zullen zijn afgeschaft, moeten deze wapens "deel blijven uitmaken van welke strategie dan ook". En daar ontmoeten de fractie en het duo Van den Bergh/Tromp elkaar weer. *De Partij van de Arbeid belooft dus géén kernwapenvrij Nederland, géén kernwapenvrij Europa, géén Europa dat los van de Verenigde Staten een eigen ontspanningspolitiek zal voeren.* Het is goed dat nog eens in alle duidelijkheid vast te stellen. Omdat men het van die kant nog wel eens anders wil doen voorkomen – op jacht naar de stembus. *Chris Huinder stelt aan het slot van zijn artikel in 't Kan Anders – waaruit ik hier rijkelijk heb geciteerd – de vraag: "Betekent het bestaan van kernwapens, waarvan ik de honderd procent oorlogvoorkomende rol niet zou willen garanderen (zoals Van den Bergh en Tromp wel lijken te doen), uiteindelijk niet dat defensiebeleid nog slechts kan zijn anti-verdedigingspolitiek: ontspanningspolitiek en ontwapeningspolitiek?"* De PSP heeft die vraag al lang en breed bevestigend beantwoord.

HENK BRANDERHORST

't Kan Anders 1986/1 kost f 5,50 en is verkrijgbaar door storting van dit bedrag op postgiro 3772349 t.n.v. 't Kan Anders in Delft, o.v.v. "'86/1".

Naast het artikel van Chris Huinder, bijdragen over hetzelfde thema van Ronald Frisard en Evert van der Tuin plus een discussie over de PvdA en ontwapening met Hans Wiebenga, Harry van den Bergh, Fred van der Spek en Thom Holterman.

taak te vervullen heeft bij de bestrijding van racisme maar anderszijds vaak zelf niet vrij te pleiten is van diskriminatie of racistisch gedrag. De politie ziet bijvoorbeeld toe op de naleving van de vreemdelingenwet. Dat houdt o.a. in dat de politie naar iemands papieren mag vragen, indien het redelijke vermoeden bestaat dat het gaat om een vreemdeling. We weten echter allemaal dat vaak dat 'redelijke vermoeden' enkel en alleen gebaseerd is op de huidskleur van iemand. Met andere woorden zwarte mensen zijn bij voorbaat vreemdeling en witte mensen bij voorbaat niet.

Omtrent de uitvoering van de vreemdelingenwet is in de meeste gemeentes niets geregeld, waardoor de kans op willekeur groot is. Daarom is het zaak om een aantal gedragsregels vast te leggen, waaraan de politie zich zal moeten houden.

Een van de politietaken waar de gemeenteraad een directe greep op heeft is de controle op de naleving van de *Algemene Politie Verordening (APV)*. De APV wordt door de gemeenteraad vastgesteld en kan bijvoorbeeld de verkoop van hakenkruisspeldjes en andere nazisymbolen verbieden.

Wat niet in de APV geregeld dient te worden is een verbod van diskriminatie bij de toelating tot horecagelegenheden, zoals discotheken. Dat is namelijk al strafbaar volgens het wetboek van Strafrecht. Wat hierbij natuurlijk wel van belang is, is dat de politie klachten serieus neemt. Die houding van de politie is een punt dat vanuit de gemeenteraad prioriteit moet hebben.

Bij het gemeentelijke horecabeleid behoort het afgeven van een nachtvergunning, een muziekvergunning e.d. De bevoegdheid hiertoe ligt meestal bij de burgemeester. Begin 1984 heeft de Amsterdamse burgemeester van Thijn, mede door toedoen van het PSP-raadslid *Bob van Schijndel*, uitgesproken dat bij een eerste aantoonbare diskriminatie de nachtvergunning tijdelijk en bij een tweede keer definitief wordt ingetrokken.

De gemeente kan op nog veel meer gebieden een gericht migrantenbeleid voeren. Ik noem er enkele, die ook in de brochure genoemd staan. Zo moet de gemeentelijke toewijzing van woningen, en die van de woningbouwverenigingen, rekening houden met de achterstandssituatie van migranten op de woningmarkt. De gemeente als niet geringe werkgever zal haar verantwoordelijkheid moeten nemen en ervoor zorgen dat haar personeelsbestand bestaat uit een evenwichtige samenstelling van mannen, vrouwen, jongeren en migranten.

Het kulturele leven in een gemeente wordt sterk bepaald door de witte cultuur. Turkse en Arabische boeken zul je veelal niet aantreffen in de meeste bibliotheken. Het programmeringsbeleid van schouwburgen houdt geen rekening met mogelijke migrantenbezoekers. Enkele voorbeelden van terreinen waarop het gemeentebestuur nog vele steken laat vallen. Het daarom van het grootste belang, dat gemeentebesturen niet alleen gewezen worden op hun falen in deze, maar ook onder druk gezet worden verbeteringen in het beleid aan te brengen.

Positieve actie

In een van de in Rotterdam aangenomen stellingen wordt vastgelegd, dat de toegang tot de arbeidsmarkt voor migranten moet worden opgebroken. Positieve actie en een wettelijke quoteringsregeling voor bedrijven, instellingen

en overheid – tot een gelijkwaardige situatie op de arbeidsmarkt is bereikt – werden als noodzakelijke voorwaarden voor het afdwingen van een gelijkwaardige positie aangemerkt.

Dat dergelijke drastische maatregelen noodzakelijk zijn blijkt onder andere uit twee onlangs in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken uitgebrachte studies – "Etnische minderheden bij de overheid" en "Een eerlijke kans", welke een gevoelige vinger op een zere plek in het minderhedenbeleid leggen.

Het beleid, zoals dat tot nu toe ten aanzien van minderheden wordt gevoerd, heeft niet verhindert dat migranten te maken hebben met een aanzienlijke achterstand op de arbeidsmarkt. De werkloosheid onder Molukkers, Surinamers, Antillianen, Turken en Marokkanen is gemiddels twee tot vijf maal zo hoog als onder witte Nederlanders. Uit een onderzoek naar de werkloosheid onder Antillianen van 18 tot 24 jaar blijkt dat 80% geen werk heeft, van wie 70% al meer dan drie jaar. Opvallend hierbij is dat 63% een betere opleiding heeft dan hun witte Nederlandse leeftijdgenoten.

Alle gegevens die boven tafel komen over de positie van migranten op de arbeidsmarkt leiden slechts tot één konklusie: er is sprake van een onacceptabele uitsluiting van migranten van de arbeidsmarkt. Tegenover deze achterstelling en diskriminatie van migranten zijn harde maatregelen dringend noodzakelijk. Een wettelijke quoteringsmaatregel, op straffe van sancties, is daarbij onontbeerlijk. Door middel van streefcijfers een morele plicht opleggen aan werkgevers zal weinig soelaas bieden, zo leert de ervaring hier en in het buitenland.

De overheid zal een voortrekkers en voorbeeldfunctie moeten vervullen. Daarom stelt de PSP voor, dat de overheid voor al haar instellingen – landelijk zowel als lokaal – een wettelijk minimum percentage vaststelt voor het aantal migranten dat deel uit moet maken van het personeelsbestand op elk funktienivo.

Datzelfde geldt voor semi-overheidsbedrijven en al die bedrijven, die direkt door de overheid worden gesubsidieerd of aan wie zij opdrachten verstrekt. De quota moeten worden vastgesteld naar evenredigheid met de bevolkingssamenstelling, die per stad en regio verschilt.

De controle op de naleving van de vastgestelde quota door de bedrijven en instellingen komt in handen van een onafhankelijke commissie met onderzoeksbevoegdheid, waarvan migranten deel uit maken. Te overwegen valt deze commissie onder te brengen bij de Nationale Ombudsman.

Natuurlijk zitter er heel wat haken en ogen aan een quoteringsmaatregel. De brochure probeert er zo veel mogelijk antwoord op te geven.

Alibi-Ali

Eén suksesje heeft de nieuwe brochure al opgeleverd, voordat zij zelfs nog maar officieel verschenen is, en dat is dat zij een nieuw woord aan de Nederlandse woordenschat heeft toegevoegd.

Evenmin als de aanstelling van een vrouw ('excuus-Truus') mag de aanstelling van een migrant leiden tot het doorschuiven van de migrantenproblemen in de richting van die ene agent van migrantenafkomst. In dienst genomen migranten gaan dan fungeren als een alibi-Ali. In de 'Groene Amsterdammer' werd dit woord enige malen genoemd.

LIEKE THESINGH

CENTRUMPARTIJ

TELEURSTELLING EN VERZET

Wat velen hebben gevreesd, is ook uitgekomen: de Centruumpartij is er in geslaagd in vijf plaatsen een zetel in de gemeenteraad te krijgen. Het is daarbij maar een schrale troost dat het stemmenpercentage – vergeleken met eerdere verkiezingen – is teruggelopen. In Almere, Lelystad, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht zijn de gemeenteraden nu opgezaaid met een vertegenwoordiger van een racistische partij. In Den Haag scheelde het maar een paar stemmen en dat kwam dan nog door het meedoen van een (konkurrerende) Centrum-demokraten, die meer dan één procent van de stemmen wisten te behalen.

Hoe heeft het nu zo ver kunnen komen dat gemeenteraden gebruikt kunnen worden als platform voor racisme? Het weinig kordate op-

treden van politieke partijen en overheid tegenover het opkomende rechts-ekstremisme is een belangrijke oorzaak. De verkiezing van Janmaat in 1982, de tien procent bij de tussentijdse raadsverkiezingen in Almere, het toenemend geweld tegen buitenlanders, waren toch duidelijk signalen. Het enige antwoord dat verzonnen kon worden was stilzwijgen. Als je ze maar negeerde, ze maar buiten de publiciteit zou houden, dan zouden die groepen vanzelf wel verdwijnen. Dat bleek dus niet te werken. Waarop de VVD met een initiatief kwam: de Centruumpartij zou actief bestreden moeten worden. De toenmalige VVD-voorzitter, Korthals Altes, kondigde een groot offensief aan, een vrijwel kamerbreed overleg werd opgezet... en vervolgens viel er uit die hoek niets meer te melden. Binnen de PvdA gingen stemmen op om de CP te verbieden. Lammers, als burgemeester van Almere zelf met "die criminelen" gekonfronteerd, pleitte ervoor – en hij was niet de enige. Maar de discussie verstomde en daarmee een bijdrage aan een anti-racistisch antwoord.

Overheid en politieke partijen storten zich op het minderhedenbeleid. Het verbeteren van de positie van buitenlanders van buitenlanders en zwarte mensen, dat zou het antwoord moeten zijn. De praktijk van het minderhedenbeleid is echter anders. Diskriminerende wetten zijn niet afgeschaft. De rechtspositie is niet verbeterd, om van de werkgelegenheid en huisvestingssituatie nog maar te zwijgen. En alsof het niet erger kon, werden de Tamil-vluchtelingen door de overheid zelf te kijk gezet als profiteurs. Zo'n beleid bestrijdt het racisme niet, het wakkert het racisme in de samenleving eerder aan.

En toen *Kedichem*. Het mag duidelijk zijn, de PSP ziet niets in de strategie van een kleine groep aktievoerders, die daar werd uitgevoerd. En waarvoor door hen, en passant, enkele honderden anti-fascistische aktievoerders werden misbruikt. Die aktie was zonder meer fout. De PSP wijst het geweld als aktiemiddel af. Niet als verdediging, maar louter als konstatering: náást die afkeuring moet worden vastgesteld dat die aktie óók een gevolg is van een falend overheidsbeleid tegenover een opkomend racisme.

Hoe dan wel?

De bestrijding van de CP, de zogenaamde Centrum-demokraten en wat dies meer zij, moet doorgaan. Het georganiseerde racisme krijgt in onze samenleving vaste voet aan de grond – daartegen moet actief worden opgetreden. Vergaderingen moeten zo mogelijk verhinderd worden – door geweldloze, liefst massale, akties van linkse partijen, organisaties van buitenlanders en anti-fascisme-komitees. De grote partijen zullen gedwongen moeten worden kleur te bekennen en onze eis tot verbod van partijen als de CP actief te ondersteunen. Het openbaar ministerie moet de verbods-eis bij de rechter voorleggen. Maar het gaat om méér. We moeten ons niet blind staren op de CP alleen. Gemeenteraden zullen zich in moeten zetten om een effectief anti-diskriminatiebeleid vorm te geven. Als onderdeel daarvan zullen gemeenten er bijvoorbeeld voor moeten zorgen dat meer migranten en zwarte mensen binnen het gemeentelijk apparaat aan het werk kunnen komen. In de gemeenten zal ook met kracht moet worden opgekomen tegen de "dagelijkse diskriminatie" bij het toewijzen van woningen en het bezoeken van discotheken, om maar eens wat te noemen. Zelforganisaties van migranten en zwarte mensen dienen financieel ondersteund te worden, zodat ook zij een machtsfaktor kunnen worden op het gebied van de belangenbehartiging.

Het is zaak om dit soort punten steeds opnieuw op de raadsagenda's te plaatsen en op die manier de politieke partijen te dwingen ernst te maken met de bestrijding van opkomend racisme en fascisme – op z'n minst door vorm te geven aan een zo goed en uitgebreid mogelijk minderhedenbeleid.

Als zo'n politieke opstelling het gevolg is van de schrik die nu overal is losgeslagen door het kiezen van een aantal CP'ers in diverse gemeenteraden, kan de teleurstelling worden omgebogen in sukses voor de anti-racistische beweging.

Vijf zetels lijkt niet zoveel. Maar buiten Almere, Lelystad, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht hebben nog eens vele duizenden gestemd op racistische lijsten en hebben nog eens vele andere duizenden met (latent?) racistische ideeën op andere partijen gestemd. De bestrijding van dit racisme is niet alleen een opgave voor onze vertegenwoordigers in parlementaire organen. Het is noodzakelijk dat iedereen z'n stem laat horen: ook op familiefeestjes, op het werk, op school, in de buurt. Laat zien waar je staat – het moet, elke dag opnieuw.

HUGO VAN DER STEENHOVEN

foto: Hans Aarsman

EEN NIEUWE PSP-BROCHURE

Gezondheidszorg linksaf

"De weinig patiëntgerichte benadering binnen de gezondheidszorg blijkt ook uit de lange wachttijden voor polikliniekbezoekers, de gebrekkige privacy in verpleeghuizen en de langdurige isolatie van bepaalde patiënten in psychiatrische inrichtingen. Dergelijke situaties zouden buiten de gezondheidszorg niet getolereerd worden. Iemand een uur op je laten wachten wordt overal onbeschouwd gevonden. Met z'n vieren jarenlang over slechts één kamer beschikken zou in de maatschappij aanleiding zijn voor een hoge prioriteit bij herhuisvesting. Langdurige isolatie komt in bepaalde diktaturen voor en wordt dan marteling genoemd."

Een citaat uit de nieuwe PSP-brochure "Gezondheidszorg linksaf", de visie van de PSP op de gezondheidszorg. Vers van de pers ligt dit boekwerkje inmiddels in menige PSP-winkel in de etalage.

Kwaliteit in de gezondheidszorg, het hoofdstuk waaraan bovenstaand citaat ontleend wordt, neemt een centrale plaats in in de brochure. Verbetering van die kwaliteit – en dan vooral ontwikkelingen in gang zetten die bewaking van

die kwaliteit uit handen van de medische beroepsgroep haalt en naar de mensen toe brengt die gebruik maken van gezondheidszorg (en er uiteindelijk voor betalen!) – is een centraal uitgangspunt voor een linkse gezondheidszorgpolitiek. Daarnaast zijn dat ook "doorbreking van machtsverhoudingen" en "financiële solidariteit". Die drie uitgangspunten vormen de rode draad waarmee een tocht door de verschillende onderdelen van de gezondheidszorg gemaakt wordt. Dat levert geen droge opsomming op van alle details van de gezondheidszorg en wat daaraan moet verbeteren, maar een visie, met daarin tal van concrete suggesties en voorstellen, hoe op verschillende terreinen een ontwikkeling op gang gebracht kan worden die beter de drie genoemde uitgangspunten realiseert.

Zeggenschap

De brochure bevat veel oude, in de linkse beweging vaker geuite wensen: een volksverzekering tegen ziektekosten, artsen in loondienst, afschaffing medisch tuchtrecht.

Maar ook nieuwe: bij voorbeeld het voorstel om patiënten directe zeggenschap in de gezondheidszorg te geven via deelname aan het *bestuur* van gezondheidszorginstellingen; het oprichten van eerstelijns-wijkcentra waarin verschillende disciplines moeten samenwerken; loskoppeling van de poliklinieken van de ziekenhuizen; het geven van inspectiebevoegdheden aan GGD's

en integratie van bedrijfsgezondheidsdiensten in die GGD's; opheffing van psychiatrische ziekenhuizen door steeds meer functies, zoals wonen en dagbesteding van die ziekenhuizen elders onder te brengen; het instellen van *ombudsbureaus*, die helpen bij het formuleren van klachten van patiënten, maar ook ziekenfondsen zouden advocaten in dienst moeten nemen die klachten van patiënten kunnen ondersteunen en aankaarten. Het zijn enkele willekeurige voorbeelden uit de diverse hoofdstukken.

Konkreet

Bij de perskonferentie over de brochure werden twee op basis van de brochure konkreet uitgewerkte voorstellen gepresenteerd. Eén waarin uitgewerkt wordt hoe het nieuwe vestigingsbeleid voor huisartsen zo aangewend kan worden dat de inbreng van patiënten en progressieve gezondheidswerkers zo groot mogelijk is. PSP-gemeenteraadsleden zullen via 'De Rode Draad' op de hoogte gebracht worden wat ze in hun gemeenten kunnen realiseren en hoe ze moeten voorkomen dat het vestigingsbeleid een zaak wordt van de al gevestigde huisartsen. Een ander voorstel, waar de Tweede Kamerfractie van de PSP nog de handen mee vol zal krijgen, behelst een paar concrete wijzigingen van de ziekenfondswet. Geregeld moet worden dat besturen van ziekenfondsen uitsluitend uit patiënten (niet uit artsen) mogen bestaan. Ziekenfond-

Voorstellen PSP over de huren

Vier jaar onder het bewind van staatssecretaris Brokx heeft de volkshuisvesting geen goed gedaan. Hoewel de door hem in de afgelopen vier jaar getroffen maatregelen van karakter verschillen hebben zij allen tot doel de rijksbegroting te ontlasten en de bijdrage van de individuele bewoners aan de volkshuisvesting te verhogen.

Grote boosdoener in de sfeer van de direkte lastenverhoging is – naast de gasprijs – de jaarlijkse huurverhoging. Deze verhoging is stelselmatig op een hoger niveau geweest dan, gezien de werkelijke prijsstijging in de bouw en de toch al achterblijvende inkomensontwikkeling noodzakelijk en wenselijk was.

Gecombineerd met de huurharmonisatie hebben beide maatregelen tot gevolg dat de huren in de periode 1982-1985 met 24% zijn gestegen.

Andere prijsverhogende maatregelen zijn vier jaarlijkse verhogingen van de aanvangshuren en de wijziging van het woningwaarderingstelsel.

De decentralisatie van de volkshuisvesting zal ingrijpende gevolgen hebben. Het rijk en vele gemeenten zijn van mening dat de controle op bouwplannen en de subsidievaststelling door het rijk overbodig is en beter door de gemeenten zelf kan worden gedaan. Staatssecretaris Brokx heeft om aan deze, op zich terechte vraag, tegemoet te komen het normkostensysteem ingevoerd. In het systeem worden voor de gewone bouwkosten en een aantal bijzondere bouwkosten, zoals de kosten voor een moeilijke bouwplaats, genormeerde bedragen vastgesteld. Wordt de bouw van een woning duurder, dan zal of de verhuurder dit hogere bedrag moeten betalen, of de huurder via een kostendekkende huur. Een op het oog goed systeem, ware het niet dat de vaststelling van de normbedragen eenzijdig door het rijk plaatsvindt. Nu al is duidelijk dat een aantal kosten te laag worden vastgesteld, zodat de huur hoger zal worden of kleinere woningen gebouwd moeten worden. Dat corporaties of

gemeenten een extra bedrag op tafel zullen leggen lijkt vooralsnog een illusie.

In de nieuwe wet op de individuele huursubsidie is naast onderdelen als het gelijk stellen van samenwonenden aan gehuwden en het optellen van inkomens achter één voordeur, de vaststelling van de huurquote gewijzigd. De samenstelling van de bekende huursubsidietabellen is zodanig dat een algemene loonmatiging geen verhoging van het totaal aan individuele subsidies tot gevolg zal hebben. Het gevolg is dat de huurquote stijgt. Tot voor kort was het subsidiebedrag gekoppeld aan het inkomen. Een algemene inkomensdaling betekende vroeger dat het rijk méér kwijt was aan de subsidie dan nu het geval is.

Een opvallende rol in het Tweede Kamerdebat over de Wet op de Individuele Huursubsidie speelde de PvdA. Haar woordvoerder liet duidelijk blijken dat ook de PvdA zich heeft afgekeerd van de vaste huur per inkomen (de normquote), en voorstander is van een beheersbaar systeem gelijk aan dat van de regering.

De gevolgen

Wat staat de huurder nog meer te wachten? Staatssecretaris Brokx zegt geen verdere bezuinigingen te accepteren, maar ambtenaren van minister Ruding hebben al weer nieuwe bezuinigingsvoorstellen gedaan (in de heroverwegingsnotitie "huur- en subsidiebeleid in de jaren 90"). Volgens hen kan er nog bezuinigd worden op de individuele subsidies en zondig kan het rijk zich volledig uit de volkshuisvesting terugtrekken. In het laatste geval moeten de individuele bewoners alle kosten van de volkshuisvesting opbrengen. Bij de voorstellen zijn ook de huurstijgingen berekend: 23% in het minst ingrijpende voorstel tot 80% indien geen enkele subsidie meer wordt verstrekt.

Andere, onaanvaardbare gevolgen zijn: een stijging van het woningtekort – als niemand het meer kan betalen wordt er ook niet meer gebouwd –, achteruitgang van de kwaliteit van de woningvoorraad en vermindering van de werkgelegenheid in de bouw.

Opvallend is dat vrijwel tegelijk met de voorstellen van het ministerie onlangs twee andere boeken zijn verschenen. Ook daarin staan liberalisatie en deregulering centraal. Het eerste is een studie van het *Sociaal Cultureel Planbureau* met als titel 'Volkshuisvesting in demografisch en economisch perspectief'. Het geeft een analyse van de mogelijke ontwikkelingen op de

WIJ
GAAN DOOR
VOOR;
BETAALBARE
WOONLASTEN

Demonstratie van nieuwbouw-bewoners tegen de hoge woonlasten

foto: Paul Babeliowsky

woningmarkt voor de rest van deze eeuw. De opsteller (Van Fulpen) gaat uit van een verschuiving van de aanbiedersmarkt naar een vragersmarkt, waarbij de veranderingen tevens zouden moeten leiden tot een gewijzigde financieringsstructuur. De financiering wordt afhankelijk van de markt van vraag en aanbod. Liberalisatie dus. Het tweede rapport is van de *Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid* (WRR) en heet 'Marges van volkshuisvestingsbeleid'. De schrijvers zijn van mening dat de juridische vormgeving van het volkshuisvestingsbeleid veel flexibeler moet om zodoende sneller te kunnen reageren op marktveranderingen. Achterliggende gedachte bij de verschillende rapporten en heroverwegingen is dat de kwantitatieve woningnood is opgelost. Het probleem is nu de leegstand van bepaalde soorten woningen, zoals de hoogbouw. Met een vrije markt waar de aanbieders van woningen kunnen concurreren moet die leegstand bestreden worden. Een vorm van liberalisatie en deregulering die nu misschien gunstige gevolgen voor de leegstand zal hebben maar of er ook nog structurele maatregelen zoals ingrijpende verbetering van hoogbouw woningen en de woonomgeving plaats zullen vinden blijft de vraag. Verwacht mag worden dat symptoombestrijding, lokkertjes zoals een tijdelijke lage

sen moeten de mogelijkheid krijgen contacten met te dure, slechte of niet goed functionerende specialisten te verbreken. Daarnaast zouden zij zelf artsen in dienst moeten kunnen nemen en gezondheidszorginstellingen kunnen beheren. Dat zou, wanneer politieke steun verzekerd is, kunnen leiden tot initiatiefvoorstellen van de PSP.

Wellicht is een manko aan de brochure dat hij nogal beleidsgericht is. Praktische handvaten voor bijvoorbeeld werkers in de gezondheidszorg komen in de brochure misschien nog te weinig aan de orde. Maar dat neemt niet weg dat er een consistente visie ontwikkeld wordt over een progressieve gezondheidszorg: inzicht, hoe via een aantal concrete voorstellen een heel andere inrichting van de gezondheidszorg bereikt kan worden, die voldoet aan progressieve uitgangspunten.

Tallose onderdelen kunnen later uitgewerkt en gekoncretiseerd worden. De gezondheidszorggroep van de PSP die de brochure geschreven heeft, kan hier nog tijden mee vooruit.

Wellicht dat de brochure PSP'ers/sters in de gezondheidszorgwereld aanspoort en inspireert om binnen die themagroep mee te gaan draaien.

MARTIEN BOUWMANS

huur of een nieuw behangetje de overhand zullen hebben. Het is overigens nog lang niet zo dat de kwantitatieve woningnood is opgelost. Een onthullend rapport van de LOBH toont aan dat er wel degelijk sprake is van een groot aantal woningzoekenden.

Voorstellen

De PSP heeft zich altijd verzet tegen de woonlastenopdrivende maatregelen. Vaak omdat het onnodige maatregelen betrof maar altijd omdat er geen goed en rechtvaardig woonlastenstelsel is waarin rekening wordt gehouden met zowel de kwaliteit van de woning als het inkomen van de bewoners.

In het verleden zijn binnen de PSP enkele voorstellen gedaan om tot een dergelijk woonlastenstelsel te komen. Van der Spek ontwierp, eind jaren zeventig, een systeem waarin via de belasting de huren worden vastgesteld. De ingewikkelde systematiek heeft een verdere discussie in de weg gestaan. In een bijlage van de PSP-brochure 'Omdat ieder mens er één is en niet de helft van een stel' wordt voorgesteld om iedereen, individueel, vijftienvijftig procent van het netto-inkomen aan woonlasten (huur + energie) te laten betalen. Voor een bewoner met een uitkering zal dat nu ongeveer f 250,- aan woonlasten betekenen. Is de werkelijke woonlast van de woning lager dan wordt van het verschil de helft terugbetaald. Is de woonlast hoger, door de hogere kwaliteit van de woning, dan moet van het verschil tussen werkelijke huur en inkomenshuur de helft worden bijbetaald.

Enkele leden van de PSP-themagroep *Volks-huisvesting en Planologie* (VOHUP) zijn op hun beurt tot de volgende uitgangspunten voor een woonlastenstelsel gekomen.

Eenvoudig

Het systeem moet, aldus de VOHUP, eenvoudig en inzichtelijk zijn. Het moet in de eerste plaats gelden voor alle inkomensgroepen. Indien de totale opbrengst niet voldoende is om de volkshuisvesting te betalen, mogen de woonlasten

niet omhoog, maar moet uit de algemene middelen extra geld ter beschikking gesteld worden. De kwaliteit van woningen wordt vastgesteld aan de hand van het zogenaamde *woningwaarderingssysteem*: het puntensysteem. De prijs per punt wordt als volgt vastgesteld: voor een woning van gemiddelde kwaliteit tussen 110 en 120 punten, moet door de bewoner met een modaal inkomen een huur van bijvoorbeeld tweehonderd gulden betaald worden. De prijs per punt is dan de huur gedeeld door het aantal punten (in bovenstaand voorbeeld tussen f 1,67 en f 1,82 per punt). In het voorstel van de PSP zal deze prijs dan gelden voor alle woningen: minder punten geeft dan een lagere huur.

Bij een reële energieprijs voor kleinverbruikers en een agressief isolatieprogramma is er geen behoefte aan een subsidiëring voor energiekosten. Voor de dure blokverwarming kan dan een puntenaftrek op de kwaliteit van de woning worden toegepast. Hetzelfde geldt voor niet of slecht geïsoleerde woningen. Door verhoging van het huurwaardeforfait (de 'huur' die via belastingaangifte door woningbezitters wordt betaald) zal voor koopwoningen eenzelfde prijs als voor huurwoningen worden betaald.

Niet alle vragen zijn met deze voorstellen van de PSP beantwoord. Belangrijk is de hoogte van de huur van de gemiddelde woning. Het genoemde bedrag in bovenstaande voorbeeld is slechts een voorbeeld. De vaststelling moet nog geschieden. Als het PSP-uitgangspunt van volledige individualisering wordt vastgehouden, dan zal voor alle inkomens dezelfde 'huurquote' moeten gelden (huurquote is de huur gedeeld door het inkomen), afgeleid van de huur voor een gemiddelde woning bij een modaal inkomen.

De discussie is dus nog lang niet afgelopen en zal door de PSP zowel met bewonersorganisaties als met het Woonlasten Overleg Nederland (WON) worden gevoerd.

JAN WILLEM RIJKE
PETER VAN DER WESTERINCH

AARDGASPRIJS

Minister Van Aardenne was uitgenodigd maar liet het afweten. Daarvoor was het 5 april door het Woonlasten Overleg Nederland (WON) georganiseerde Gasprijztribunaal toch te diep in het hol van de leeuw. Een reden voor z'n wegblijven werd in de druk bevolkte Utrechtse danszaal 'De Rijk' snel gevonden: "Logisch toch, in Zuid-Holland is nog steeds 't vervoersverbod voor varkens van kracht."

Eén belangrijk discussiepunt was een week voor het tribunaal al gelanceerd: de verlaging van de gasprijs voor kleinverbruikers met 9 cent/m³ per 1 juli a.s. De andere punten waren de drie WON-eisen: verlaging van de gasprijs met minimaal 15 cent; invoering van het lage BTW-tarief op gas (5%); openbreken van het zogenaamde "Herenakkoorden" tussen de overheid en Shell/Esso.

In inleidingen van drie lokale woonlastenkommities werden deze eisen nog eens kracht bijgezet en de voorgenomen verlaging van 9 cent als een effectloze verkiezingsstunt bekritiseerd. Immers, de verlaging gaat het zomerseizoen in, hetgeen inhoudt dat de 250-300 gulden die dat huishoudens "oplevert", teniet wordt gedaan door de strenge winter. Pas een prijsverlaging met terugwerkende kracht van minstens 15 cent kan de mensen met lage inkomens daadwerkelijk helpen, aldus het WON (Sommige van hen zijn over de armoedegrens heen en betalen 70-80% van het inkomen aan woonlasten, zoals bleek uit emotionele reacties uit de zaal en ook uit de discussie met een medewerker van de Sociale Dienst in Rotterdam). Ook rekende het WON voor dat dit een koopkrachtinjectie zou betekenen die de werkgelegenheid heel wat meer oppept dan de miljardensteun aan het kapitaalintensieve bedrijfsleven.

In de tribunaalzitting – waarop de politieke partijen aan de tand werden gevoeld en waarvoor ook al het CDA en D'66 niet waren komen opdagen – kreeg met name de VVD'er Braams de wind van voren. Onvermijdelijk stuitte zijn prietpraat over de "gaswinsten die worden aangewend om de sociale voorzieningen te betalen" op felle weerstand. Maar ook de verwachte thuiswedstrijd van de PvdA-kandidate voor de Tweede Kamer Netelenbos kwam allesbehalve uit de verf. Dit vooral vanwege het PvdA-voorstel om geld voor een nationaal potje "stookkostensubsidie minima" uit te trekken. Subsidiebeleid helpt hier niet, was de konklusie, de gasprijs moet omlaag ("Door al die subsidies van jullie zitten we nu toch in de stront?"). Het argument van Netelenbos dat dan de rijken er ook van zouden profiteren deed daar weinig aan af. Ook de PvdA-ideeën over herijking van het BTW-stelsel ("Wel verlaging, maar niet persé naar 5%") vielen niet echt in goede WON-aarde. Over de vraag hoe de gaswinsten van Shell & Esso (5-6 miljard per jaar) aangepakt moeten worden, kreeg zij het aan de stok met PSP'er Willems, die nationalisatie van de NAM (winningmaatschappij van de oliezusters) bepleitte.

In de afsluitende tribunaaluitspraak van het WON kregen PSP, CPN en PPR de nodige bloemen opgespeld. Niet helemaal onverwacht, omdat deze partijen het nagenoeg met de eisen van het WON eens bleken te zijn.

Toch was het, denk ik, pas echt interessant geworden als er ook een discussie was gevoerd over wat nou eigenlijk een redelijke gasprijs is. En wat dat met inkomenspolitiek te maken heeft. Nu was het mooi weer spelen wel erg gemakkelijk. En trouwens, waarom ging de spreektijd voor de *aktiegroep Tegengas* eigenlijk niet door?

RONALD JANSEN

Afbraak en nieuwbouw in Amsterdam: voor velen zijn de nieuwe huren onbetaalbaar

foto: Michiel Wijnbergh

De woede van een bezoeker van de gasprijs-manifestatie van 5 april in Utrecht

foto: Michiel Wijnbergh

AARDGASPRIJS

TRUCENDOOS

Dat er met de aardgasrijzen-politiek van de Nederlandse overheid iets goed fout zit – ook al vóór Van Aardennes malversaties – mag als bekend worden voorondersteld. Vooral sinds de oliecrisis van 1973 wordt een trucendoos met een oneindig aantal dubbele bodems opengetrokken door overheid en oliemaatschappijen. Het lukt hen maar niet ook maar een schijn van gerechtigheid op te houden.

Het dwarsliggen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de verenigde gasbedrijven (VEGIN) en de akties van de woonlastenkomitees tegen de onrechtvaardige gasprijzen hebben in de loop der jaren hoogstens de snelheid waarmee de prijs steeg enigszins kunnen temperen. De onlangs aangekondigde verlaging van de prijs voor kleinverbruikers is feitelijk slechts een druppel op een gloeiende plaat. De *aktiegroep Tegengas* kantelt gasmeters en zet – in het verlengde daarvan – informatie-spreekuren op. Niet verwonderlijk na het hieronder volgende kijkje in de gasprijzenkeuken.

De koppeling

In de jaren zeventig werd de gasprijs voor de

kleinverbruikers gekoppeld aan de prijs van *huisbrandolie*, terwijl de gasprijs voor *grootverbruikers* werd verbonden met de *stookolieprijs*. Deze willekeurige koppeling zorgde er voor dat de prijs voor de kleinverbruikers tussen 1980 en '86 met *honderd procent* steeg (van 34,2 naar 68,5 cent per kubieke meter) omdat de olieprijs de pan uitrees. Volgens het ministerie van Economische Zaken moest dit gelijkgetrokken worden omdat huisbrandolie een alternatief voor gasgebruik in woonhuizen vormt (vijftienduizend huishoudens stoken olie). De lage prijs voor de stookolie in diezelfde periode zorgde ondertussen voor lage prijzen voor de grootverbruikers (industrie en energiecentrales). De prijsval van de olie in 1985/'86 hebben de verschillen alleen maar vergroot: de grootverbruikersprijs ging van 45 naar 30 cent, ongeveer de helft van de nieuwe prijs voor kleinverbruikers die per 1 juli a.s. ingaat.

De winsten

In 1985 verdiende de overheid zo'n driëntwintig miljard gulden aan het aardgas (twintig procent van de rijksinkomsten), de gaswinsten van Shell en Esso bedroegen zes miljard gulden. Het aardgas als melkkoe, zowel voor staat als oliezusters.

Daarnaast verkopen Shell en Esso, via de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), onge-

veer de helft van het gewonnen gas aan buitenlandse gasbedrijven die het tegen hoge tarieven in die landen afzetten. Veelal zijn deze buitenlandse bedrijven eigendom van dezelfde Shell en Esso.

De oliemaatschappijen verkopen zichzelf, waarbij geldt dat een kubieke meter exportgas méér opbrengt dan verkoop op de Nederlandse markt. In 1980 wist de overheid betere exportprijzen te bedingen. Echter: deze prijzen dienen een gemiddelde prijs op de Nederlandse markt te weerspiegelen. Dat wil zeggen dat bij een verlaging van de prijs voor grootverbruikers (zoals nu het geval is) niet ook nog eens de prijs voor kleinverbruikers omlaag kan. Dat zet Van Aardennes bedenkingen tegen een grote prijsverlaging in een geheel ander licht.

Herenakkoord

Shell en Esso beloofden in 1980 – onder druk van een eventuele verhoging van het staatsaandeel in de aardgasbaten – de extra winst die door nieuwe prijsverhogingen zou ontstaan te investeren in eigen land. Vervolgens werd die winst in van alles gestoken, behalve in Nederlandse werkgelegenheid (bijvoorbeeld wel in Colombiaanse mijnbouw). Van Aardenne noemde dat: "Een investering in het buitenland ten behoeve

van de zekerheid van de Nederlandse energievoorziening".

Op dit moment krijgen honderdtwintig stroomverbruikers aardgas geleverd tegen lage tarieven (rond acht cent per kilowatt/uur). Deze 'gigantenregeling' loopt in '87 af en was bedoeld totdat bepaalde centrales waren omgebouwd voor (goedkopere) kolen. Nu dit maar ten dele is gebeurd heeft men een nieuwe overbrugging nodig tot 1994 als de 'goedkopere' kerncentrales zullen draaien. Tot deze giganten, met hun superlage tarieven, behoren bedrijven als AKZO-chemie, Aldel en Budelco.

Eind 1984 werden nieuwe buitenlandse gaskontrakten afgesloten voor minstens tweehonderdvijftig miljard cubieke meter (zevenmaal het Nederlandse jaarverbruik), in bepaalde gevallen tegen 'bijzondere voorwaarden'. Eén van de redenen daarvoor is de zogenaamde 'energie-veiligheid': onder druk van de NAVO is Nederland onder de prijs gaan zitten die de Sovjet-Unie bijvoorbeeld aan België bood.

Ook meer in het algemeen staat de exportprijs voor ons aardgas onder druk. Met de genoemde hoeveelheid gas zou je evenveel stroom kunnen opwekken als met tussen tien en veertien kerncentrales van duizend megawatt gedurende hun hele leven (zo'n twintig jaar). Economische Zaken kijkt daár, in een interne notitie, echter heel anders tegenaan: "Als er geen extra aardgasexport plaatsvindt, wordt het eenvoudig om diversifikatie (*spreiding, red.*) naar kolen en vooral kernenergie te ontlopen".

Kortom, bij uitverkoop van het gas is er minder over voor de elektriciteitsproductie en zou de invoering van kernenergie vanzelf nodig worden.

In 1982 bleek er achtmaal zoveel gas in de grond te zitten (2400 miljard cubieke meter) als twintig jaar eerder werd aangenomen. En dat terwijl er tot dat jaar al pakweg duizendmiljard cubieke meter was verbruikt (de totale voorraad was 20 jaar geleden dus 3400 miljard cubieke meter). Het belang van te lage schattingen ligt voor de hand: de eindverbruikersprijzen kunnen hoger worden vastgesteld.

RONALD JANSEN

(Ingezonden mededeling)

N.N. te Groningen wordt wederom bedankt voor de donatie van f 5000,-, die in goede orde werd ontvangen.

Partijbestuur PSP

DE EERSTE MEI 1986

Amsterdam. Demonstratie 19 uur vanaf Beursplein. Bijeenkomst 20 uur in *Marcanti*, Jan van Galenstraat. Organisatie: PSP, CPN, PPR, SAP, FNV.

Den Haag. 19 uur demonstratie vanaf Paul Krugerplein. 20 uur bijeenkomst in *De Houtzagerij*, met o.m. Albert van den Heuvel en Jeannine Molier. Turks dansensemble, Adriaan Bontebal en salsa-muziek van Conjunta Paco y Sancho. Organisatie: PSP, PPR, CPN, VARA, HTIB, FNV en enkele PvdA-afdelingen.

Deventer. 20 uur *Schouwburg*. Diverse sprekers, cultureel programma. Organisatie: PSP, CPN, PPR, PvdA, FNV.

't Gooi. 20 uur in *'t Spant* in Bussum. Met Wilbert Willems. Organisatie: PSP, PvdA, FNV.

Groningen. 12.30 uur *Koffietafel* voor oudere leden in 't PSP-pand, Coehoornsingel 87. (Org. PSP). 14 uur: Politieke Markt in *Het Tehuis*. Aansluitend (17 uur) demonstratie. Organisatie: PSP, PvdA, CPN, PPR, FNV. 20 uur: Bijeenkomst met *Andrée van Es*, het ANJV-koor en de swingband "Bonny and the Boersma's" in *Huize Maas-Vosmarkt*. Organisatie: PSP.

Heemskerk. 10 uur in Cultureel Centrum Jansheeren, Kerkweg 47 met *Titia Bos*. 20 uur - zelfde adres - m.m.v. kabaret Rapalje en het Vrouwenstraatorkest. Organisatie: PSP, PvdA, CPN en FNV.

Krimpen a/d IJssel. 20 uur in *"De Tuyter"*, Koekkoeksplein met *Marko Mazeland*. Organisatie: PSP, PvdA, CPN, FNV en VARA.

Leiderdorp. 20 uur in *"De Shelter"* Vronkelaan met *Titia van Leeuwen*. Organisatie: PSP, PvdA en PPR.

Utrecht. 20 uur in de *Stadsschouwburg*. Thema: Zuid-Afrika. Met Fanfare "Tegenwind", kabaret "Knars" en de Marokkaanse band "Fakkels". Organisatie: PSP, PvdA, CPN, PPR en Ammu.

Vlaardingen. 20 uur in *"De Harmonie"*, Schiedamseweg met *Lieke Thesingh*. Organisatie: PSP en CPN.

IJmuiden. 10 uur *Centrum Velserduin*, Velserduinplein met *Titia Bos*. 20 uur *"De Spil"*, Rembrandtlaan met kabaret "Stralend Aktief". Organisatie: PSP, PvdA, CPN, FNV en VARA.

Zaanstad. 20 uur in *"De Waakzaamheid"*, Hoogstraat 4, Koog aan de Zaan met *Henk Brandhorst*. Organisatie: PSP en diverse actiegroepen.

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Verlies niet onverwacht

Grote vreugde bij de PSP in Bussum! Bij de gemeenteraadsverkiezingen werd opnieuw een zetel winst behaald (van 3 naar 4), hoewel iedereen dacht dat de PSP er al op zijn hoogtepunt zat. Bovendien werden er – evenals in 1982 – méér stemmen behaald dan die kleiner-linkse partij in Bussum, de PvdA.

Dat neemt niet weg, dat het in de rest van het land slecht ging met het zeteltal van de PSP en van radikaal-linkse lijsten. Tegen de landelijke trend konden deze keer ook de meest actieve raadsfrakties niet op. En die trend was, zoals bekend, niet gunstig voor de radikaal-linkse partijen.

Dat geldt vooral voor de CPN, maar ook voor de PSP en de PPR. Pogingen om aan de hand van deze uitslagen te bewijzen dat de PSP met zelfstandige lijsten de verkiezingen in moet gaan, of dat er juist naar samenwerking gestreefd moet worden, zijn tot mislukken gedoemd. Tegen elke mogelijke verklaring is voldoende bewijs van het tegendeel te vinden. Soms is het de keuze tussen een gezamenlijke lijst of helemaal geen zetel. Maar in andere gevallen moet de inhoud van de samenwerking toch de doorslag geven. Bij de grotere gemeenten hebben de zelfstandige PSP-lijsten in *Groningen* en *Utrecht* zich goed gehouden. Maar in *Arnhem* en *Breda* werd een zetel verlies geboekt, terwijl de zelfstandig optredende PSP-lijsten in *Maastricht*, *Amstelveen* en *Velsen* uit de raad verdwenen.

Bij de gemeenschappelijke lijsten is het beeld niet anders: fors verlies in bijvoorbeeld *Amsterdam*, *Haarlem*, *Eindhoven*, *Hilversum*, *Delft* en *Tilburg*. In *Nijmegen* werd in procenten aanzienlijk verloren, maar kon – door de grootte van de fractie – de schade tot één zetel (van 6 naar 5) beperkt worden.

Geen verrassing

Onverwacht kan deze uitslag niet gekomen zijn, als je vergelijkingen trekt met de verkiezingen voor de *Tweede Kamer* in september 1982 (kort na de vorige raadsverkiezingen) en het *Europese Parlement* in 1984. Dan ontstaat al het beeld van een scherpe daling van PSP, CPN en PPR tussen mei en september 1982, een stabilisatie tot 1984, en gemiddeld genomen een lichte achteruitgang tot 1986. Met andere woorden: een flink deel van de stemmen, die bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1982 behaald waren, gingen een paar maanden later bij de Tweede Kamerverkiezingen al weer verloren. In de 3½ jaar daarna is er niet zo veel meer veranderd. Het lijkt er op, dat de goede uitslag bij de raadsverkiezingen van 1982 het éénmalig spiegelbeeld was van het dieptepunt, dat de PvdA toen doormaakte na het korte kabinet met Van Agt, Den Uyl en Terlouw (de Ziektewet-voorstellen!). Aan de andere kant is het de PSP in het algemeen dus niet gelukt onder de landelijke trend uit te komen, en op basis van plaatselijke activiteiten PvdA-stemmers of extra nieuwe kiezers te winnen. De landelijke trend, met Lubbers en Van Mierlo op de affiches voor de gemeente-

raad, met Den Uyl en Kok 's ochtends op een kaartje in de brievenbus, om het beleid van wethouders en raadsleden aan het gezichtsveld te onttrekken. Het eigen gezicht van plaatselijke en provinciale verkiezingen wordt weggepoetst, als het de partijen tenminste goed uitkomt (het gezicht van Nijpels was deze keer nergens te zien). Zo zullen de Statenverkiezingen in maart 1987 wel de beloning voor de kabinetsformatie zijn.

Door de zetelwinst van de PvdA is in een aantal gemeenten een linkse meerderheid hersteld, of voor het eerst gevormd. Maar in de meeste gevallen zal dat niet tot een progressief college van B & W leiden, omdat de PvdA daar niet meer zo voor voelt, en binnen links nu een sterkere positie heeft. De illusies die een aantal radikaal-linkse fracties vóór de raadsverkiezingen hadden, zijn wat dat betreft door het eigen zetelverlies flink verstoord. Op 29 april worden in het hele land de nieuwe wethouders door de gemeenteraden gekozen. Dan zal ook bekend zijn, of linkse meerderheden daadwerkelijk benut zijn voor linkse programcolleges.

PETER ZWART

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezers en lezeressen van BEVRIJDING hun reactie kwijt op de inhoud van het blad.

De ruimte is beperkt, daarom kunnen reacties niet langer zijn dan 300 woorden. Reacties zenden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam o.v.v. rubriek Opwindend.

Onzin

In 'Bevrijding' nummer 2 van februari 1986 schrijft Annelies Schutte: "De christelijke levensovertuiging dat het leven door god is gegeven biedt aan levende wezens het tegendeel van bescherming".

Onzin.

Natuurlijk, Annelies zegt dit naar aanleiding van het CDA-programma over euthanasie en meent blijkbaar dat alle christenen CDA'ers zijn. Dank je feestelijk.

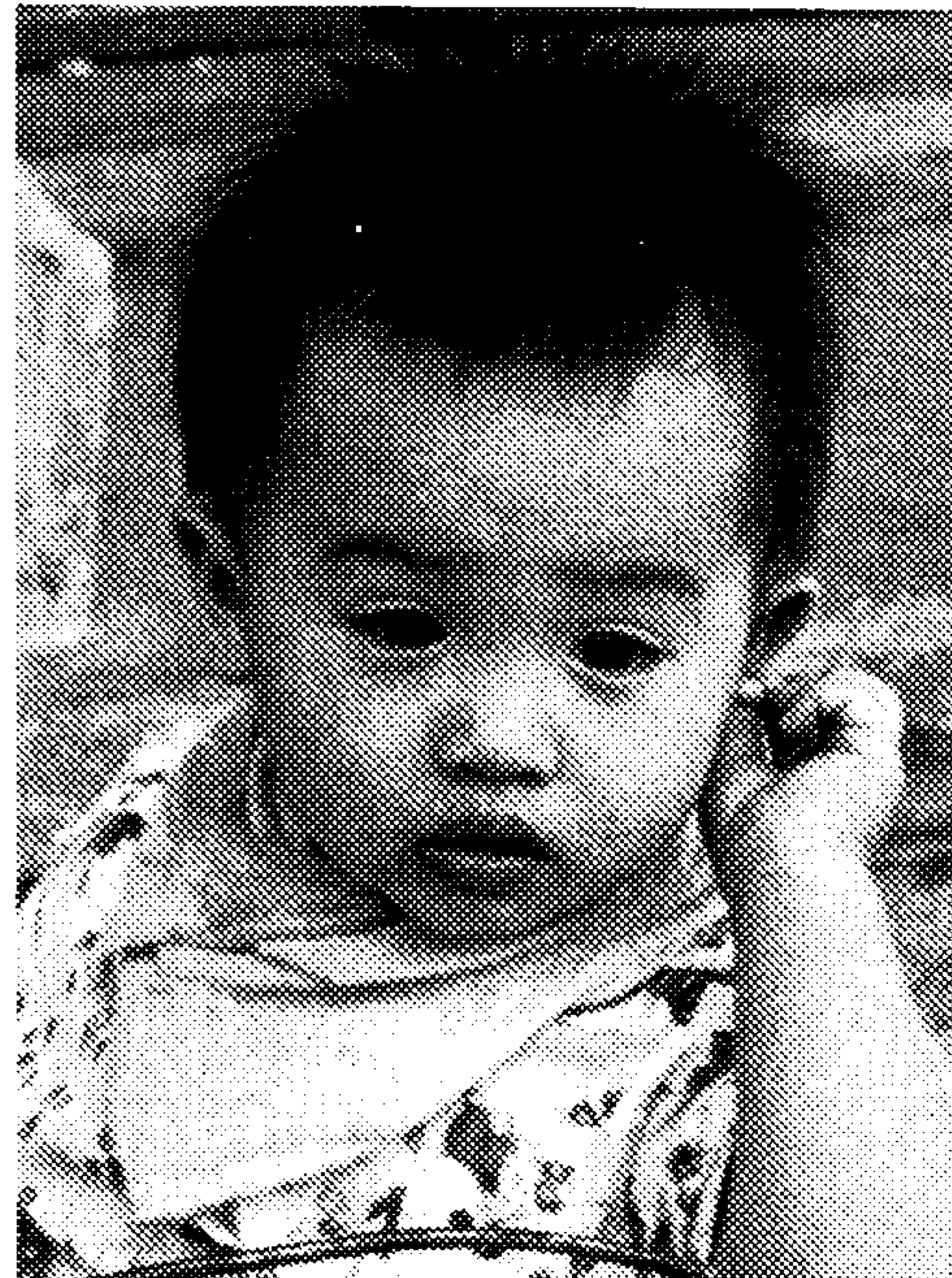
Annelies is slecht geïnformeerd over de christelijke levensovertuiging. Haar opmerking is voor christen-pacifisten zeer pijnlijk.

BEN PEX
Roosendaal

30.000 VIETNAMEZEN STERVEN PER JAAR AAN TUBERCULOSE

Nederlandse- en Vietnamese deskundigen hebben samen een nieuw plan opgesteld om de tuberculose in Vietnam te bestrijden. Nederland heeft veel ervaring in de bestrijding van tbc.

Nederland heeft ook veel geld. Maar minister Schoo weigert tbc-patiënten in Vietnam te helpen. Omdat ze Vietnamees zijn. Daarop is maar één antwoord mogelijk.

MEDISCH COMITÉ NEDERLAND-VIETNAM
POSTBUS 5701 - 1007 AS AMSTERDAM - POSTGIRO 1090400 - TELEFOON 020-27 0411.

KATWOUDE

Na het sluiten van de stembussen begint het tellen. (En soms een dag later nog een keertje).

Net als met het kievitsej, schijnt men het belangrijk te vinden om de eerste te zijn. In dit geval met de bekendmaking van de uitslag.

In het recente verleden, nog zonder de zich over de 'snellere' gemeenten verspreidende moderne telapparatuur, was het vaak de gemeente Katwoude die als eerste de uitslag doorgaf, zo tegen kwart over zeven. Bij de landelijke verkiezingen wist je dan als PSP wat je die avond en de daaropvolgende vier jaar te wachten stond. Op een of andere manier kwam het percentage PSP-stemmen in Katwoude altijd aardig overeen met de landelijke trend. Daar woonde in die jaren dus een aardige representatieve steekproef van de PSP. Katwoude was een veel betere graadmeter dan de opiniepeilingen want die zijn vooral bedoeld om de spanning er een beetje in de houden. Maar naarmate de daadwerkelijke verkiezingen naderen worden de voorspellingen minder spannend en meer voorspelbaar.

Alsof de wens de moeder van de gedachte is bij de rode familie, komt de VARA op de laatste zaterdag voor de gemeenteraadsverkiezingen met de voorspelling van een aanzienlijke winst voor de PvdA en een gigantisch verlies voor de VVD.

De werkelijkheid in de gemeenten zal minder sociaal-democratisch, en meer conservatief zijn als we ons heel even hadden laten

ik heb niets tegen mannen, maar...

wijsmaken. Maar ook minder radikaal-socialistisch en dat zit ons behoorlijk dwars. Echter, de werkelijkheid van de gemeentepolitiek is niet het hele leven. Bedenken we dan maar gauw. Zelfs niet het volledige politieke leven. Want de echte veranderingen moeten vanuit het buiten-parlementaire komen, weten we als PSP altijd zo overtuigend te vertellen. Nu we het er toch over hebben, het valt ons op dat er tegenwoordig zo weinig 'akties buiten de deur' zijn in vrouwenland. We hebben de laatste tijd niet vaak meer met een spandoek voor een betere wereld voor vrouwen door de druilerige regen in een verbaasde stad gelopen. De vrouwenbeweging is nog wel uiterst actief, maar vooral in komitees, steunpunten, associaties en platforms. Men komt met keurige nota's en brochures,

men organiseert perskonferenties om het sterk van de algemene regeringslijn afwijkende liedje te zingen. Een liedje wat tot een koor van alle vrouwen in Nederland in een smartelijke opera zou moeten aanzwellen, als je ziet wat vrouwen bij een doorzetting van het regeringsbeleid alleen al op het gebied van de sociale zekerheid te wachten staat. Maar de vrouwen houden zich wat rustig, ze zijn ongehoorzaam, doch wel op een beetje burgerlijke manier. Toch heeft óók deze manier invloed op de politieke besluitvorming. En daar gaat het uiteindelijk om.

Om op dat deel van het leven een radikaal-linkse invloed uit te oefenen gaan we na pasen weer op pad in het kader van min of meer burgerlijke verkiezingsbijeenkomsten, of om in vrouwenhuizen te vertellen hoe dat nu is om vrouw te zijn in de politiek. In die tijd zullen ook de lotto-trekkingen van de opinie-peilingen weer concurrerende cijfers te zien geven en proberen ons op het verkeerde been te zetten.

De werkelijkheid is gelukkig ingewikkelder en altijd anders dan in cijfers uit te drukken valt.

Het is alleen knap vervelend dat de politieke werkelijkheid van Katwoude om kwart over zeven, tegenwoordig geen voorspellende werking voor de PSP meer heeft. Een verkeerde steekproef dus.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

(Advertentie)

INDO

VERENIGING VOOR EEN NIEUW
INTERNATIONAAL ONTWIKKELINGSBELEID

VERKIEZINGEN EN DERDE WERELD

OMDAT DE STEM
VAN DE ARMSTEN
NIET VERLOREN
MAG GAAN!

Forum met politici
en journalisten

KRASNAPOLSKY
Amsterdam
13 mei
aanvang: 19.30

WORDT
LID

Wilhelmina Gasthuisplein 61 1054 RB Amsterdam
postgiro 5453 telefoon 020-121220

(Advertentie)

Kunt u de wereld een beetje veiliger maken als u af en toe een bedragje spaart bij de A.S.N.?

Kan de wereld een beetje veiliger worden als u een spaarrekening opent bij de A.S.N.? Kunnen die paar tientjes per maand er voor zorgen, dat er meer en goedkopere huizen gebouwd worden? Dat de wereld een beetje veiliger, mooier en leefbaarder wordt? U telt uw idealen.

Als op meer dan 80.000 spaarrekeningen samen meer dan 450 miljoen gulden is ingelegd bij de A.S.N., kan dat inderdaad.

Want de Algemene Spaarbank voor Nederland, voortgekomen uit de vakbeweging, doet goede dingen met uw geld. Belegt het in sociale woningbouw. Geeft leningen aan maatschappelijk nuttige organisaties. Steunt het streven naar een schoner milieu. En is uiterst

principeel als het gaat om beleggen in landen met regimes als Zuid-Afrika of Chili. Dat gebeurt niet. Nu niet. En nooit.

Hoe meer mensen sparen bij de A.S.N., hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed uit te oefenen. Om principeel stelling te nemen. Bij zo'n spaarbank hoort uw spaargeld thuis. Welkom.

Sparen via uw girorekening: snel en eenvoudig.

U kunt bij de A.S.N. op veel manieren sparen. De makkelijkste is via uw eigen girorekening. Inleggen of opnemen van uw spaargeld doet u thuis, met de postgiro.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

de andere bank met dezelfde rente

Verkiezingsbijeenvakomsten

Doetinchem, 2 mei 20 uur in *Kafee De Wildebeest* met *Andrée van Es*. Organisatie: PSP.

Heerhugowaard, 2 mei 20 uur in *"De Schakel"* met *Lieke Thesingh*. Org.: Vredesplatform.

Assen, 3 mei 14 uur in *"Axis"*, Pr. Bernhardstraat 1 met *Tom Pitstra*. Org.: Jongeren FNV.

Nijmegen, 5 mei 20 uur in *"De Lindenberg"* met *Andrée van Es* en *Mw. Korte van Hemel*. Org.: Waakzaamheid.

Geleen, 6 mei 20 uur in *'t Plenkhoes* met *Herbert Goedings*. Org.: Abva/Kabo.

Amsterdam Bijlmermeer, 6 mei 20 uur in de *CPN-koffieshop* (Klieverink) met *Marko Mazeland*. Org.: PSP.

Amstelveen, 6 mei 20 uur in *Buurthuis Uilenstede* met *Titia van Leeuwen*. Org.: PSP.

Heerlen, 6 mei 20 uur in *Kafee De Nor*, Geerstraat met *Andrée van Es*. Org.: PSP.

Baarn, 6 mei 20 uur in *"Het Brandpunt"* met *Lieke Thesingh*. Org.: Vredesplatform.

Alkmaar, 6 mei 20 uur in *"De Rekere"* met *Titia Bos*. Org.: FNV.

Roosendaal, 6 mei 20 uur in *Kafee Vredeshof*, Burgerhoutstraat 17, met *Henk Branderhorst*. Org.: PSP.

Epe, 7 mei 20 uur in de *Eper Gemeentewoning*, Stationsstraat 25 met *Henk Branderhorst*. Org.: PSP.

Arnhem, 7 mei 14 uur in *"De Opbouw"*, Velperweg met *John Hontelez*. Org.: Gelders Platform van Uitkeringsgerechtigden.

Rotterdam, 7 mei 20 uur in *De Pauluskerk* met *Andrée van Es*. Org.: PSP.

Stadskanaal, 7 mei 20 uur in *Groot Akkers 36* met *Lieke Thesingh*. Org.: diverse vrouwengroepen.

Maastricht, 9 mei 20 uur in *Gymnasion*, Tongersestraat 28a met *Henk Branderhorst*, het Tam-Tam-theater en *De Stem des Volks*. Org.: PSP.

Hulst, 9 mei 20 uur in *"De Dullaert"*, Sportlaan 14 met *Hans Dupré*. Org.: FNV.

Emmen, 10 mei 14 uur in *Winkelcentrum de Weyert* met *Joop Vogt*. Org.: Jongerendag.

Terneuzen, 11 mei 14 uur *Voorstraat 7*, met *Henk Branderhorst*. Org.: PSP.

Coevorden, 12 mei 20 uur in *Hotel Talens*, met *Titia Bos*. Org.: div. pol. partijen.

Lelystad, 12 mei 20 uur in *"De Kubus"* met *Wilbert Willems*. Org.: FNV.

Hoogkerk, 13 mei 20 uur in *"De Kreukelhof"* met *Wilbert Dekker*. Org.: Vredesplatform.

Sittard, 13 mei 20 uur in het *Gemeenschaps-huis Baandert* met *Jan Muijtjens*. Org.: Abva/Kabo.

Purmerend, 13 mei 19.30 uur in *Wijkcentrum de Gors* met *Titia van Leeuwen*. Org.: wijkcentrum.

Alphen aan de Rijn, 13 mei 20 uur in *De Bron* (Zaal 7, Prinsenhof) met *Wilbert Willems*. Org.: PSP.

Zetten, 13 mei 20 uur in *"Het Cromhout"* met *Jan Wijnia*. Org.: IKV.

Amsterdam, 13 mei 20 uur in *Krasnapolski* met *Andrée van Es*. Organisatie: NIO.

Nieuwegein, 14 mei 20 uur in *Vrouwenkafee* met *Titia Bos*. Org.: Vrouwenkafee.

Dordrecht, 14 mei 20 uur in *Het Stadskantoor* met *Cora Mulder*. Org.: Vrouw en Politiek.

Stadskanaal, 14 mei 20 uur in *Geert Thijscentrum* met *Lieke Thesingh*. Org.: Vredesplatform.

Nieuwendijk (NBr), 14 mei 20 uur in *Rijksweg 109* met *Marko Mazeland*. Org.: jeugdsoos.

Bergen op Zoom, 14 mei 20 uur in *Plexat*, Onze Lieve Vrouwestraat met *Andrée van Es*, *Peter den Ouden* en het *Socialistisch Koor*. Org.: PSP.

Amsterdam, 15 mei 20 uur in *De Hoeksteen* met *Wilbert Willems*. Org.: FNV.

Leiderdorp, 15 mei 20 uur in *"De Shelter"* met *Annelies Schutte*. Org.: div. pol. partijen.

Amsterdam, 15 mei 20 uur in *Ons Huis*, Mosplein met *Marko Mazeland*. Org.: Buurthuis.

Hengelo, 15 mei, 20 uur in *Anninkshoek (7)* met *Herbert Goedings*. Org.: Regionaal WAO/AWW-Beraad Oost-Overijssel.

Amhem, 15 mei 19.30 uur in *Buurtcentrum de Grenspost* met *Martien Bouwmans*. Org.: buurtcentrum.

Bovenkarspel, 15 mei 20 uur in *Het Prinsenhuis* met *Peter Zwart*. Org.: kult. centrum.

Maarsse, 15 mei 20 uur in *Alcatraz* met *Andrée van Es*. Org.: PSP.

Etten-Leur, 15 mei 20 uur *Anna van Berghemlaan 2*, met *Josje Adriaansen*. Org.: Vrouwenforum.

Nijmegen, 15 mei 20 uur in *Het Kolpinghuis* met *Bert Jurgens*. Org.: Sted. Platform.

Enschede, 15 mei 20 uur in *Jongerecentrum Attack* (vh. *De Kokerjuffer*) met *Henk Branderhorst*. Org.: PSP.

Amsterdam, 16 mei 20 uur in *Odeon* met *Andrée van Es* en *Bob van Schijndel*. Org.: PSP.

Breda, 16 mei, 20 uur in *Para*, van Coothplein 39 met *Titia Bos* en *Henk Branderhorst*.

Nijmegen, 16 mei in *Wijkgebouw Bottendaal* met *Bram van der Lek*. Org.: PSP.

Winschoten, 16 mei, 20 uur in (nog onbekend, incl.: 050/ 73 21 01) met *Wilbert Willems*. Org.: PSP.

Amsterdam, 17 mei vanaf 14 uur in *Indus* (Spaarndammerbuurt) met *Andrée van Es*. Org.: Anti A-Sociaal Festival.

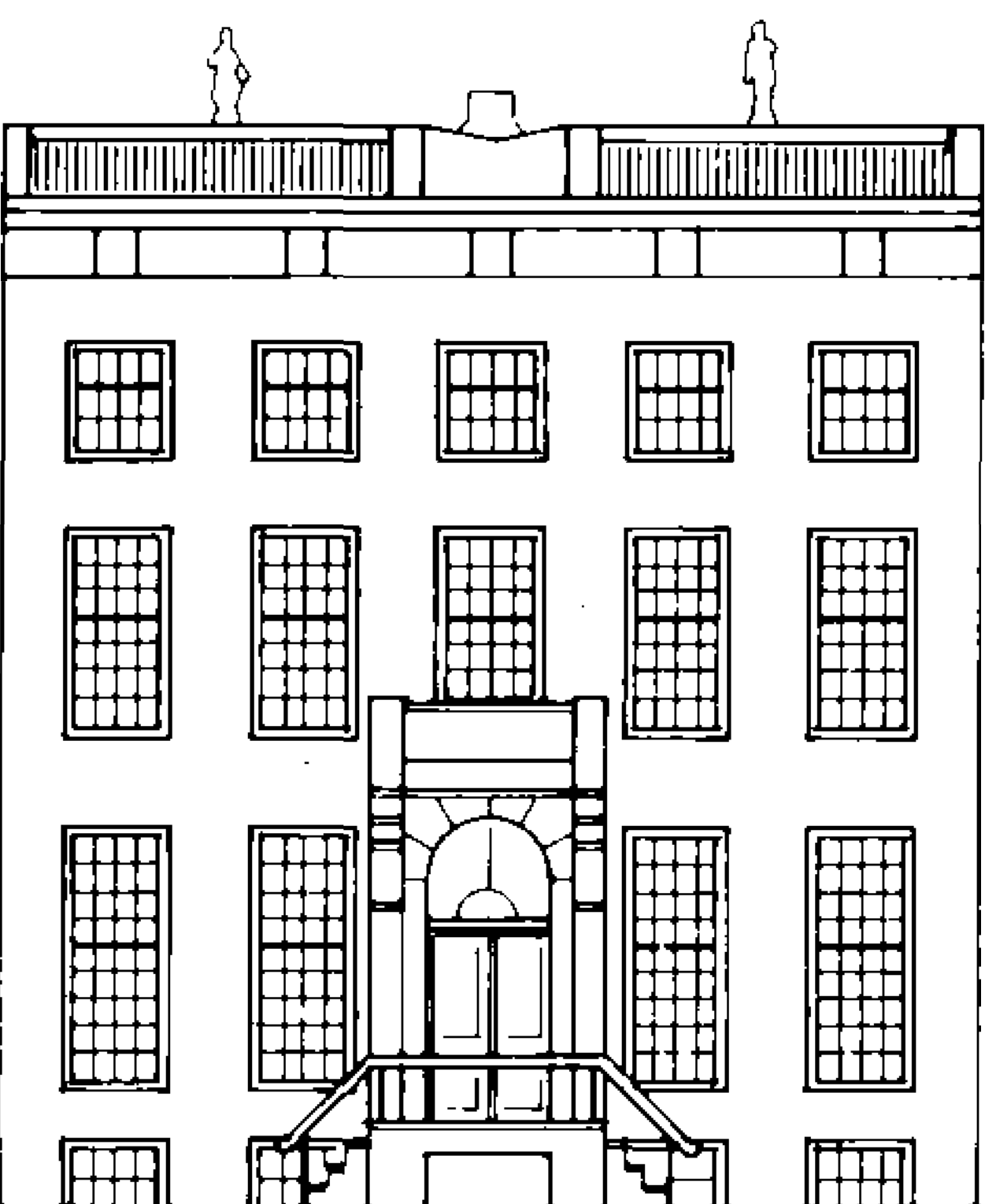
Utrecht, 19 mei (2e Pinksterdag) vanaf 13 uur veel muziek en *Andrée van Es* en *Bram van der Lek* in de *Muziektent/Lepelenburg*.

Waar vindt u nog zo'n bank die klein genoeg is om grote aandacht aan persoonlijk advies te schenken.

In Amsterdam, aan de Keizersgracht: De Hollandse Koopmansbank. Opgericht in 1922. Klein genoeg om u persoonlijk te adviseren. Groot genoeg om veel voor u en uw geld te kunnen doen. Sterk genoeg om u volstrekte zekerheid te bieden. En betrokken genoeg om maatschappelijk verantwoord te kunnen functioneren. Zo'n bank zou uw bank kunnen zijn: Hollandse Koopmansbank.

HKB voor particulieren, bedrijven, instellingen, organisaties en verenigingen.

- betalingsverkeer in binnen- en buitenland
- bedrijfsrekening-courant kredieten
- bedrijfs-investeringskredieten
- persoonlijke lening, huurkoop en leasing
- garanties
- import/exportfinanciering
- incassi
- studieleningen
- hypotheeken
- handelsinformatie
- aan- en verkoop effecten
- bewaarneming van effecten
- beleggingsadviezen
- vermogensbeheer en administratie
- valuta-handel
- assurantiebemiddeling
- onderhandse leningen
- kasgeldleningen
- deposito's
- spaarrekeningen
- bedrijfs-sparen
- reischeques
- reisdeviezen.

HKB hollandse koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn
Keizersgracht 671, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

GENEES ÉÉN PATIENT

MET F 10 PER MAAND HELPT U EEN TBC PATIENT IN VIETNAM

De bevolking van Vietnam wordt geplaagd door ondervoeding en infectieziekten. Eén van die ziekten is tuberculose. Elke week komen er duizend nieuwe gevallen bij. Met de therapie die wordt aanbevolen door de Wereldgezondheidsorganisatie kan een TBC-patiënt in acht maanden genezen. De kosten zijn tien gulden per maand.

Steun het volk van Vietnam met een bijdrage. Op postgiro 1090400.

**MEDISCH COMITÉ
NEDERLAND-VIETNAM**

postbus 5701, 1007 AS Amsterdam, postgiro 1090400, telefoon 020-270411

Lid worden van Vereniging

Milieudefensie:

**Kleine moeite.
Hard nodig.**

020 221366

2e Weteringplanoen 9, 1017 ZD Amsterdam

Vereniging Milieudefensie is die actieve, een beetje eigenwijze maar sympathieke club waar u regelmatig over in de krant leest. Een vereniging die zich inzet voor een schone en leefbare woonomgeving. Daar moet u lid van worden.

REIZEN EN KAMPEN

De Nivon jeugd en jongeren zijn bewust bezig met de maatschappij waarin we leven. Dat houdt voor ons meer in dan alleen nadenken en praten.

Nivon jeugd en jongeren organiseren ook kampen en reizen voor kinderen, tieners en jongeren. In Nederland, in het nabije buitenland en in de verdere buitenlanden.

Voor iedereen vanaf 8 tot 25 jaar is er wel wat

En om de prijs hoeft je het zeker niet te laten. Kampen zijn er in alle vakantieperiodes. De reizen vinden plaats in het voorjaar en de zomermaanden. Je gaat op kamp of op reis met een kleine groep leeftijdgenoten die voordat je het weet je vrienden zijn. En, je ziet elkaar weer. Alle deelne(e)m(st)ers aan de kampen en reizen komen na de zomer bij elkaar om na te genieten en plannen voor het volgende seizoen te maken.

Geïnteresseerd?

Nieuwsgierig?

Vraag het programmaboekje aan bij:

Nivon jeugd & jongeren / P3

Antwoordnummer 2519

1007 TL Amsterdam

Een postzegel is niet nodig

Bellen kan ook: 020-626003

NIVON
JEUGD & JONGEREN

ONDERSTEBOVEN

Seksueel geweld. De stichting 'Tegen haar wil' in Amsterdam heeft, met financiële steun van de Directie Coördinatie Emancipatiebeleid, een fototentoonstelling geproduceerd over seksueel geweld onder de titel 'Hoezo, last van...'. De expositie bestaat uit een aantal panelen die worden getoond op een cubusvormige stelling. Het geheel is te huur (de vervoerskosten komen voor rekening van de huurder) bij de stichting. Informatie: 020 - 25 34 73. Binnenkort komt een tweede exemplaar van de tentoonstelling beschikbaar bij 'Tegen haar wil'-Groningen, 050 - 13 60 00.

Het is de aarde die huilt. Re-run Video Productions in Amsterdam produceerde onlangs, zonder subsidie, een film over Noordamerikaanse indianen. Het is een kollektief produkt, dat in stukjes bij beetje ontstond, zonder vast draaiboek of script. In de film komen indianen aan het woord die op bezoek waren in ons land. Het werd niet zozeer een film over indianen, alswel over onszelf: over zure regen en kernwapens, de westerse manier van leven, wetenschap bedrijven en produceren. Nadere info: Re-run, Postbus 43021, 1009 ZA Amsterdam, 020 - 92 20 36.

Zure regen. De Stichting Milieu Educatie heeft, in het kader van de 'Zure-regenweek' (die plaatsvond in de tweede helft van april) een tentoonstelling over dit onderwerp samengesteld. Wat is de schade veroorzaakt door zure regen, wie zijn de veroorzakers, welke maatregelen zijn nodig, zijn er oplossingen op lange termijn? Dat zijn de vragen die in deze expositie aan de orde komen in een twintigtal panelen en drie maquettes. Nadere informatie: Oudegracht 42, Utrecht, 030 - 33 33 57.

Vredesaktiekrant. Artikelen over ideeën en actie-initiatieven van de vredesbeweging, over de wapenwedloop, militarisme, economische uitbuiting en onderdrukkende structuren in Derde Wereld en het Westen. Neem een abonnement (f 15,- per

jaar) of vraag een proefpakket door storting van f 2,30 op postgiro 5538149 t.n.v. Vredesaktiekrant, Postbus 11347, Amsterdam o.v.v. 'proefpakket'.

Spaanse burgeroorlog 1936-1986. In het kader van het feit dat het dit jaar vijftig jaar geleden is dat de Spaanse burgeroorlog uitbrak stelde de linkse boekhandel De Rooie Rat in Utrecht een themalist samen met verkrijgbare literatuur over dit onderwerp uit Nederland, West-Duitsland en Engeland. Op de lijst wetenschappelijke verhandelingen, skripties, verslagen, romans en kinderboeken. Bestellen door storting van f 1,- op postgiro 4435181 t.n.v. Stichting Roodboek, Oudegracht 65, Utrecht o.v.v. 'burgeroorlog'.

Gezondheidszorg linksaf. De PSP publiceert de vorige maand een brochure met haar visie op gezondheidszorg onder de titel 'Linksaf'. Daarin o.a. de uitgangspunten voor een linkse gezondheidszorg, de patiënt en de hulpverlener in de gezondheidszorg en de financiering. De brochure kost f 3,- en kan worden besteld door storting van f 4,60 (incl. porto) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam o.v.v. 'Linksaf'.

Agressie en seksueel geweld. Onlangs publiceerde de PSP een brochure met haar visie op homoseksualiteit, agressie en seksueel geweld. Het boekje kwam tot stand in aansluiting op het werk van de werkgroep Seksueel Geweld die de PSP instelde n.a.v. het 'Feminisme'-kongres in 1983. Naast een theoretisch deel bevat het boekje ook concrete suggesties voor een plaatselijk homoseksualiteitsbeleid. Prijs f 2,-. Bestellen door storting van f 3,60 op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam o.v.v. 'Agressie'.

Anti-racisme. De themagroep Anti-racisme van de PSP organiseert op 2 mei een bijeenkomst over de quoteringsgeling, een vergelijking van gemeenteraadsprogramma's van de partij en over eventuele samenwerking met de LWPW (de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk) van de PSP. Plaats en tijd van de bijeenkomst waren bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend. Nadere info: Hugo v.d. Steenhoven.

Atoomvrijstaat-weekend. De Stichting Atoomvrijstaat organiseert in het weekend na de Kamerverkiezingen een 'Atoomvrijstaat-weekend' op de Paasheuvel bij Vierhouten (op de Noord-Veluwe). Gedurende het weekend is veel ruimte gereserveerd op het kampeerterrein waar (je weet het nooit met het weer) ook de beschikking is over een overdekte ruimte voor bijeenkomsten. Het weekend is bedoeld om de activiteiten van Atoomvrijstaat uit te breiden, maar ook voor bezinning op acties tegen Woensdrecht, de uitbreiding van het gebruik van kernenergie e.d. Nadere info: Postbus 80159, Amsterdam, 020 - 84 67 81 (werkdagen van 13.00 tot 17.00 uur).

Homoseksualiteit. Het COC heeft onlangs, in het kader van de Kamerverkiezingen, een vergelijking gepubliceerd van de programma's op het punt van homoseksualiteit: het gaat niet om een 'objectieve' vergelijking, maar het COC vroeg leden van EVP, PSP, CPN, CDA, D'66, VVD en PPR om hun ideeën over het onderwerp op papier te zetten. Voor de PSP kwam Peter Zwart, redakteur van Bevrijding en lid van de PSP-homo's, aan het woord. Het geheel is gebundeld en verkrijgbaar door storting van f 3,50 op postgiro 386094 t.n.v. COC-magazijn, Rozenstraat 8, Amsterdam met vermelding van 'Politieke partijen en homoseksualiteit'.

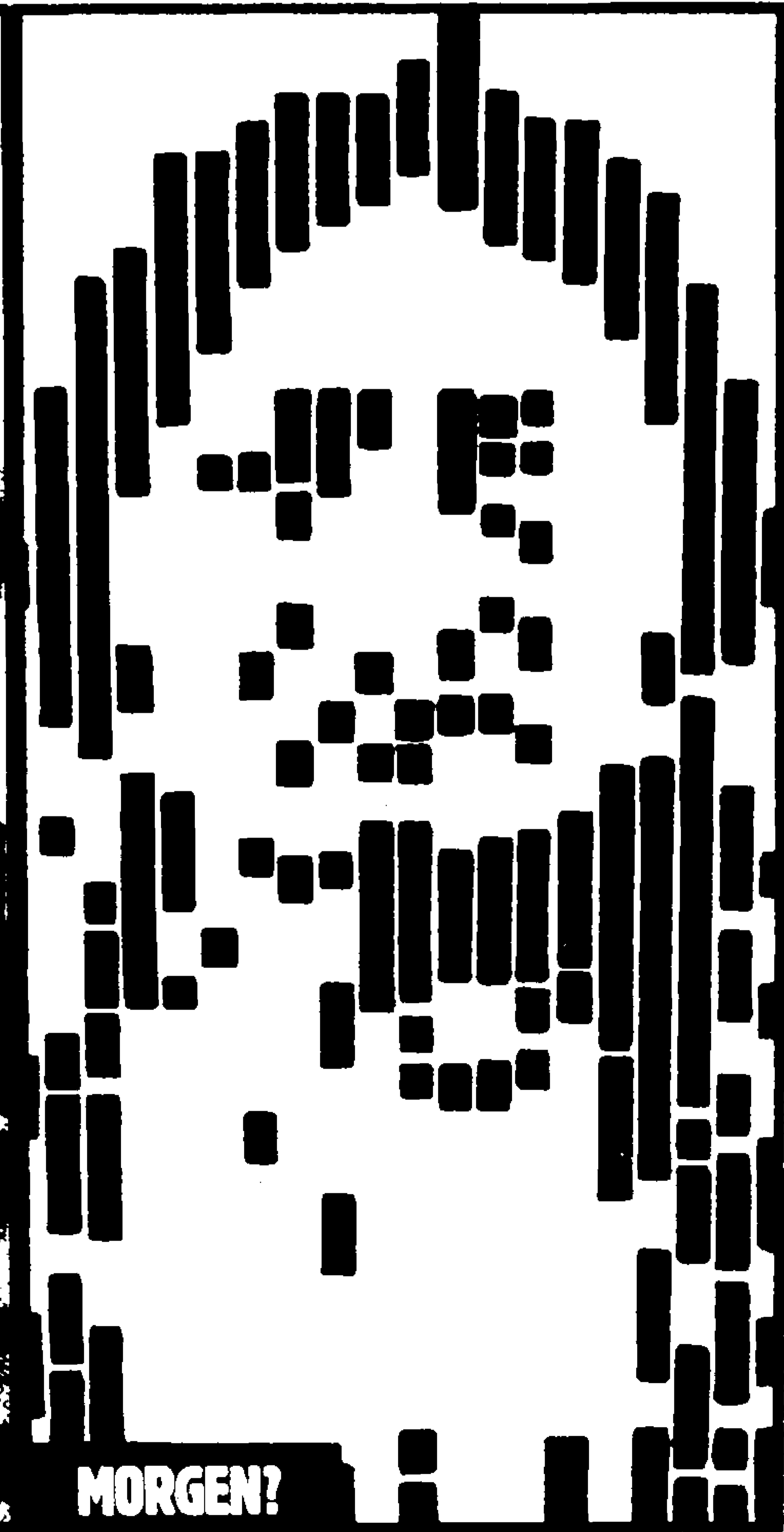
Vijfde END-conventie. Van 5 tot 8 juni wordt in de Parijse voorstad Evry de vijfde Conventie voor Europese Nucleaire Ontwapening gehouden. Tijdens deze conventie zal speciaal aandacht worden besteed aan de ontwikkelingen in West-Europa. Er zal worden gediscussieerd over de zogenaamde Europeanisering van het veiligheidsbeleid; over de nucleaire politiek van Frankrijk; over de problematiek van het Midden Oosten en over de mogelijke antwoorden van de vredesbeweging op e.e.a. Informatie over de conventie en inschrijfformulieren (de deelnemersprijs zal ongeveer f 150,- bedragen) zijn te verkrijgen bij Pax Christi, Postbus 85627, 2508 CH Den Haag, tel. 070 - 63 19 31.

GISTEREN.

VANDAAG.

MORGEN?

AKTIEF VOOR DE PSP

Dit is de laatste keer voor de verkiezingen dat ik een poging kan doen elke PSP'ster/er warm te krijgen voor het ondernemen van actie. De 21e mei is van groot belang voor de PSP. Niet omdat we een puur parlementaristische partij zouden zijn – al krijgt die kant van de partij uiteraard in verkiezingstijd weer wat meer nadruk. Maar óók en misschien vooral omdat het ook voor de buiten-parlementaire beweging van belang is dat er in de Kamer een zo sterk mogelijke PSP-fractie kan opereren die stem geeft aan wat er aan de basis leeft.

Natuurlijk is het ook onze eerste optie dat het CDA/VVD-kabinet verdwijnt. Een stem op de PSP draagt daar aan bij. Maar als dat lukt is er nog geen enkele reden om met de armen over elkaar te gaan zitten. Want wat dan? In het gunstigste geval een CDA/PvdA-kabinet. En het was de PvdA die onlangs Lubbers al te hulp snelde bij zijn nieuwe bezuinigingsplannen van rond de tien miljard, toen de VVD – om opportunistische redenen – niet thuis bleek te zijn. Zeker als er zo'n kabinet komt, moet de oppositie ter linkerzijde zo sterk mogelijk worden georganiseerd. En in die oppositie moet en zal de PSP een spelfunctie vervullen!

De Stemmingmakers

Hoewel zeker "niet ten laatste male" toch "tot de strijd ons geschaard". De voorbereidingen lopen goed. Vrijwel alle PSP-afdelingen hebben het verkiezingsmateriaal in huis. Op dat punt kunnen we vanuit 'Amsterdam' niets meer doen – de daad is nu aan de afdelingen en aan alle leden individueel. Er zijn honderden spreekbeurten en forums gepland, deels vonden die plaats in april, deels komen ze nog. In Groningen, Maastricht, Utrecht, Breda en Amsterdam komen nog grotere regionale bijeenkomsten (zie elders in dit nummer) – ga er heen (ook vanuit de regio) – een volle zaal straalt kracht uit en geeft publiciteit. En dat hebben we óók nodig. Op Tweede Pinksterdag zullen ze op het Pinkpop-festival in Geleen (om maar eens wat te noemen) weten dat de PSP er is – onder het

motto "Laat je geen oor aannaaien". De dag erna, de laatste voor de verkiezingen, trekken we mee, met een karavaan van Venlo naar het Westen (luister die dag naar 'De Stemmingmakers' op Radio 3 met onder andere Andrée van Es uit de jeugdgevangenis in Zutphen). In de loop van mei zullen de lezers van het FNV-magazine, de VPRO-gids, Opzij, Onze Wereld, Vinyl, De GAY Krant, Vrij Nederland, De Volkskrant, Milieudefensie niet meer kunnen zeggen dat ze niet weten waar de PSP voor staat. Op 20 mei zullen we in alle regionale kranten een laatste oproep doen om de volgende dag te kiezen voor een écht alternatief.

De platte wagen

Hoe bescheiden naar verhouding ook – en tegen de publiciteitsstroom van "de grote 3" in – hebben we het onderste uit de kan gehaald. Deze laatste weken zijn we met tientallen PSP'sters/ers dag-aan-dag op pad. Naar forums op scholen, naar FNV-verkiezingsmanifestaties, naar 'eigen' openbare bijeenkomsten. In Noord-Nolland-Noord rijdt twee hele zaterdagen een platte wagen, met een band en Titia Bos aan boord, de markten af. In allerlei plaatsen waar de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen wat tegenviel, is men met verdubbelde inzet aan de slag gegaan om op 21 mei beter uit de bus te komen. De "witte plekken" op de kaart worden door belendende afdelingen onder handen genomen om in ieder geval de PSP-affiches dáár te plakken waar ze horen. In honderdduizenden exemplaren worden de komende weken nog huis-aan-huis-kranten bezorgd.

Kortom: wie de kat nog even uit de boom heeft zitten kijken, heeft alle kansen alsnog een steentje bij te dragen. Tenslotte: het is onvermijdelijk. Geld. Deze maand ontvangt iedereen een aksept-girokaart voor de tweede ronde. De eerste is ons alles meegevallen (pak weg 40.000 gulden), maar we zijn nog ver verwijderd van de (al uitgegeven) anderhalve ton. Voor wie het maar enigszins kan: laat die kaart niet liggen, maar vul hem in

en stuur hem op. Verder zeggen we niks, maar we leven van de hoop. En vergeet die bijeenkomsten in Groningen, Maastricht, Breda, Utrecht en Amsterdam niet! En dan – iedereen meer dan welkom – de 21e mei, 's avonds in Odeon, bijna hoek Leidsestraat, op het Singel in Amsterdam – de uitslagenavond.

HENK BRANDERHORST

De regionale bijeenkomsten

GRONINGEN - 1 mei

Huize Maas, Vosmarkt. 20 uur met Andrée van Es
het ANJV-koor
"Bonny and the Boersma's".

MAASTRICHT - 9 mei

Gymnasion, Tongersestraat 28a. Aanvang 20 uur.
met Henk Branderhorst
Tam-tam-theater
de Stem des Volks.

BREDA - 16 mei

Para, Van Coothplein 39. 20 uur.
met Titia Bos en
Henk Branderhorst
Fototentoonstelling Nicaragua
Tentoonstelling politieke prenten
en een swingende band

AMSTERDAM - 16 mei

Odeon, Singel/Leidsestraat. Aanvang 20 uur.
met Andrée van Es
Bob van Schijndel
en entertainment

UTRECHT - 19 mei

2e Pinksterdag, 13 uur in de Muziektent/Lepelenburg met Andrée van Es
Bram van der Lek
en muziek.

AMSTERDAM - 21 mei:

Uitslagenavond vanaf 19 uur in Odeon (Singel/Leidsestraat). Voor tv-toestellen, muziek en commentaar wordt gezorgd. De bar is open.

LIJST **5** **Aktief**
voor socialisme
en ontwapening

BEVRIJDING

Ploegen op zware grond

KOMMENTAAR

Een dreun

De politieke klap van 21 mei is hard aangekomen. Maar de financiële dreun mag er ook zijn.

De uitslag van de Kamerverkiezingen zal voor de PSP vergaande konsekventies hebben. In financieel opzicht zal er diep in eigen vlees gesneden moeten worden. Omdat alle andere oplossingen drastische gevolgen hebben voor het personeelsbestand van de partij, ligt het voor de hand dat ook dit maal als een van de eerste aan vorm en verschijningsfrequentie van 'Bevrijding' wordt gedacht.

De redactie weet op dit moment nog niet wat haar boven het hoofd hangt; pas begin juli zullen we duidelijkheid hebben. Zeker is in elk geval dat het voor U liggende nummer voorlopig het laatste zal zijn.

In de tussentijd zal in de PSP een discussie gevoerd worden over hoe het nu verder moet (zie daarvoor ook het artikel op de achterpagina van dit nummer). Een onderdeel van die discussie zal zeker de communicatiemiddelen tussen partij en leden uitmaken. Redactie en partijbestuur zijn heel benieuwd naar de wensen die daaromtrent bij de leden van de PSP en de abonnees van 'Bevrijding' leven. Ideeën en suggesties zijn dan ook van harte welkom.

Redactie Bevrijding

INHOUD

DE VERKIEZINGEN	
een klap	pag. 3
BABIES AAN DE MACHT	
kinderlijk gemoed	pag. 4
BABYVOEDING	
Europese richtlijn	pag. 5
SOCIALISTISCHE VERNIEUWING	
moedeloosheid doorbreken	pag. 6
PSP-JONGEREN	
informatie	pag. 7
VREDESBELEID	
ongebonden actief	pag. 11
TAMILS	
het is geen pretje	pag. 12
VERKIEZINGSDAGBOEK	
van Henk Branderhorst	pag. 13
DOORGAAN NATUURLIJK	
de vraag is hoe	pag. 16

PSP-jongereninformatie (pagina's 7 t/m 10) verschijnt in Bevrijding onder verantwoordelijkheid van de PSP-jg.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging 'Het Gesproken Weekblad', Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Roel Sandvoort, Annelies Schutte, Peter Zwart

Vormgeving: Hollandse Hoogte, Amsterdam

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort

Administratie: Postbus 700,
1000 AS Amsterdam,
telefoon (020) 26 73 74

Abonnement: f 30,- per jaargang (11 nummer), Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk. Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

VERKIEZINGEN

Andrée van Es wordt voor een NOS-programma geïnterviewd

foto: Gerlo Beernink/NFK

Een klap

Er blijft ons niet veel bespaard – dat kun je toch wel stellen na 21 mei. Ik vind het allemaal nog steeds onvoorstelbaar. En dan heb ik het niet alleen over het verlies van de twee PSP-zetels, maar evenzeer over het verdwijnen van de CPN uit de Kamer en het met de hakken over de sloot behouden van de twee PPR-zetels. Maar vooral heb ik het dan over de "winst" van de PvdA die kleiner is dan het verlies van "klein links" (vijf tegenover zes, als je de EVP meetelt) en de gigantische winst van het CDA.

Natuurlijk – het verdwijnen van het georganiseerde racisme is verheugend – maar steekt toch wat schriek af bij de rest.

Het is allemaal wat wrang – het verschil tussen PPR en PSP is ternauwernood vijfduizend stemmen, maar het scheelt wél een zetel, en door de nul-score van de CPN viel de linkse lijstverbinding in het water en gingen die 60.000 kommunistische stemmen linea recta naar het CDA...

We zingen niet mee in het koor van de verliezers, die altijd op wonderbaarlijke wijze weten te "bewijzen" dat verlies eigenlijk winst is. We hebben een klap gekregen, en niet zo'n kleintje ook. Dat is één, maar twee is dat het verhaal daarmee niet afgelopen is.

Ons verhaal – dat van een samenleving die vrij van geweld en rechtvaardig is – is natuurlijk niet met die twee zetels in de vuilnisbak verdwenen. Kwantitatief zijn we behoorlijk aangetast, maar kwalitatief is er niets veranderd. We zullen opnieuw een begin moeten maken met het bedenken van onze plek, onze positie, onze cultuur, onze structuur. Misschien is het wel zó (en dat zijn allemaal nog maar heel voorlopige kanttekeningen) dat we ons toch teveel hebben opgesloten in het stramien van een "partij" – met al

z'n vergaderingen, reglementen, dikke kongresboeken – alles formeel-demokratisch tot in de puntjes georganiseerd. Maar misschien zo langzamerhand, met aflatende bezieling. Met te weinig oog voor allerlei maatschappelijke signalen.

We komen mijns inziens geen stap verder met het zoeken naar de "fouten" buiten ons om. Het veel gehoorde argument dat we bijvoorbeeld door de media zijn genegeerd, slaat nergens op. Als we in een campagne ooit véél publiciteit hebben gehad, was het deze wel. Natuurlijk bij de "grote" debatten waren we afwezig – maar daar staat tegenover dat we meer dan ooit in alle mogelijke programma's op radio en tv zijn geweest, dat we – óók in de grotere dagbladen – redelijk tot zeer goed aan onze trekken zijn gekomen. We moeten ons zelf, wat dat betreft, geen oor aannaaien. De commentaren uit de hoeken van CPN en PPR op dat punt, vind ik, eerlijk gezegd, dan ook nogal armoedig.

Het "Van der Spek-effekt" heeft ons natuurlijk geen goed gedaan, maar ook daarvan geloof ik niet dat het uiteindelijk een belangrijke rol heeft gespeeld. Ook de PPR (die in de campagne er trots op wees dat zij, in tegenstelling tot PSP en CPN, géén interne toestanden achter de rug had) verloor fiks. En de PvdA tenslotte heeft uiteindelijk alléén maar stemmen van "klein links" weg kunnen halen en vrijwel niets van de rechterkant over de streep kunnen trekken. Hoe gematigd ze zich ook opstelden en hoe zeer ze haar standpunten in het midden legde. Ik verschil dan ook nogal van mening met sommigen uit CPN en PPR, dat er méér perspectief in had gezeten als de sociaal-demokraten zich verbonden zouden hebben met "klein links" – wellicht dat dat nog eerder tot gevolg zou hebben gehad dat een aantal PvdA-stemmen alsnog richting CDA zouden zijn gegaan.

Links staat er – parlementair gesproken – uiter-

mate slecht voor. Het resultaat van deze verkiezingen is een klap in het gezicht van de vredesbeweging, van de anti-kernenergiebeweging (wat moet er in godsnaam gebeuren wil men écht tot bezinning komen?) en de beweging van werklozen en uitkeringsgerechtigden. Want al is het zó dat de strijd voor veranderingen in de samenleving ook en vooral buiten het parlement bevochten moeten worden, het is toch een teken aan de wand dat die buiten-parlementaire strijd in geen enkel opzicht een parlementaire vertaling krijgt.

Kennelijk zit er een kloof van heb-ik-jou-daar tussen de strijd van de maatschappelijke bewegingen en de partij-politiek. Er mankeert een brug. Als partij die zich oplegt parlementaire en buiten-parlementaire acties met elkaar te verbinden, ligt er een opdracht van de eerste orde voor de PSP om het materiaal te vinden, waarmee en waarvan die brug gebouwd kan worden.

De manier waarop we het nu proberen deugt kennelijk niet – op z'n minst herkennen de mensen zich er niet in. We hebben ons misschien teveel geïnstitutionaliseerd, misschien hebben we ons teveel gekonformeerd aan vaststaande ideeën over hoe en wat partijen "moeten" zijn. Misschien moeten we meer beweging dan partij zijn. Met minder energie en tijd en geld in een (toch) bureaucratisch apparaat.

Het lijken me vragen waarover we de komende periode maar eens goed moeten nadenken en erover met elkaar in de clinch gaan. Met als inzet dat ons verhaal, onze ideeën, ná 21 mei geen cent minder waard is als daarvoor. Maar dat het verhaal wel aan de vrouw gebracht moet worden.

HENK BRANDERHORST

Zie voor een aantal plannen voor de toekomst het artikel van Henk Branderhorst op de achterpagina.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

BABIES AAN DE MACHT

Het kinderlijk gemoed

Vrouwe! In uw arm begint het zieleleven. De ontwikkeling van het kinderlijk gemoed. In uwen arm moet de eerste les gegeven. 't Lijf aan de borst, de geest aan het hart gevoed.¹

Aldus werden vrouwen een eeuw geleden aangespoord tot het nog beter verzorgen van de pasgeborenen, omdat teveel kinderen in die tijd stierven. Nu, anno 1986 worden vrouwen tot dezelfde dingen nog steeds aangespoord. Op het onlangs gehouden kongres 'baren en de baby' stonden de rechten van de pasgeborenen centraal. Een verslag van Alice Loeters. Daarnaast een korte beschouwing over de ontwikkelingen op Europees niveau met betrekking tot babyvoeding van Jan-Willem Vos.

Sombere demografen maken zich bezorgd over de daling van het aantal geboorten in Nederland. Bedroeg het gemiddeld aantal geboren kinderen eind vorige eeuw nog vijf, rond de tweede wereldoorlog daalde dat aantal naar drie, terwijl het nu het niveau van anderhalf heeft bereikt.²

Minder kinderen dus per vrouw, maar er is geen sprake van een baarsteking. Integendeel, de vrouwen die nu kiezen voor kinderen zijn zich ervan bewust dat ze er slechts één of twee zullen krijgen, en deze voor hen unieke ervaring wordt breed uitgemeten. Het door de Stichting Lichaamstaal georganiseerde kongres genoot dan ook zeer grote belangstelling. Ondanks de forse entreeprijs was het kongres al weken tevoren aan 1500 (potentiele) ouders uitverkocht. De lezingen op het kongres voegen weinig toe aan wat de Stichting de laatste jaren naar voren heeft gebracht over een zo natuurlijk mogelijk verloop van de baring en de eerste periode erna. Wat dit kongres wel interessant maakte was het beeldmateriaal. De films en het diamateriaal gaan met name over het contact met de pasgeborene.

Baby kan praten

In de film over het eerste contact met de baby zien we aan de hand van close-ups hoe pasgeborenen signalen uitzenden en hoe de ouders daarop reageren. De baby gaapt, interpretatie: baby heeft slaap. De baby keert het gezichtje af, interpretatie: baby heeft voldoende gedronken. De baby kijkt indringend naar de verzorg(st)er en de omgeving, interpretatie: baby zoekt contact en verkent de omgeving. De baby opent wijd het handje, interpretatie: de baby is ontspannen en tevreden. Elke keer als de interpretatie van de ouder goed is, zien we de baby als beloning een tevredenheidssmile vertonen. Dat stimuleert de ouder tot het nog intensiever maken van het contact zodat we als de baby ongeveer drie maanden oud is zien hoe ouder en baby als twee innig verliefden in elkaar opgaan. Conclusie van de film: een baby kan praten, ook al is het nog voornamelijk een lichaamstaal.

Kangoeroeën

Als babies te vroeg worden geboren, gaan ze voor langere of kortere tijd in een couveuse. Hierdoor zijn ze afgesloten van contact met de

omgeving, hetgeen problemen geeft voor het ontstaan van een band tussen de ouders en het kind. Omdat lijfelijk contact in deze periode van groot belang is, is er de laatste jaren een ontwikkeling op gang gekomen die dat contact stimuleert, het zogenaamde kangoeroeën.

Het kangoeroeën is ontstaan naar voorbeeld van een experiment van enkele artsen in Bogotá. Sinds 1979 worden daar, in eerste instantie vanwege een tekort aan couveuses voor het grote aantal te vroeg geboren, de te vroeg geboren niet meer in couveuses verzorgd, maar direct aan de moeders meegegeven. Het kindje wordt daarbij op de huid van de moeder gebonden, hetgeen als voordeel heeft dat het op de juiste temperatuur blijft en borstvoeding kan krijgen als het er om vraagt. Omdat het kind meteen mee naar huis gaat, komt het niet in aanraking met de ziekenhuisbacteriën, waar het, juist omdat het te vroeg geboren is, nog geen afweerstoffen tegen heeft. Er wordt dan ook vijftig procent minder anti-biotica toegediend. Wat echter het belangrijkste is aan het experiment is de liefde en zorg die het kind op deze manier voelt. Dat is hetgene wat het meest positief werkt op de te vroeg geborene. De resultaten van het experiment liegen er niet om. Van 1979-1981 steeg het overlevingspercentage van nul tot 74 procent.

Om deze reden kreeg het experiment ook in Nederland gehoor. In het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam worden elementen uit het Bogotá-experiment in de verzorging van de te vroeg geboren meegenomen: er wordt gekangoeroed, hetgeen er op neerkomt dat ouders zoveel mogelijk zelf hun kindje verzorgen en het zoveel mogelijk uit de couveuse halen om het tegen de blote borst aan te laten liggen. In de film is te zien dat het kind hier positief op reageert en ook voor de ouders werkt het stimulerend.

Wat de film ook duidelijk maakt is het contrast aan verzorging dat de pasgeborene op dit moment krijgt. Enerzijds blijft de verzorging en behandeling met ingewikkelde medische apparatuur doorgaan, anderzijds zie je voortdurend een groot aantal ouders op de couveusekamer met ontblote borsten, actief aan het kangoeroeën. Hoewel het Bogotá-experiment duidelijk maakt dat de laatsten de beste resultaten boeken, zal het nog een tijd duren voor ook hier de radicale stap naar ontechnologisering gezet zal worden. Daarvoor zijn immers de economische en medische belangen nog te groot.

Een kanttekening

Wat is de waarde van een dergelijk kongres? Naast kijkgenot – de films waren soms adembenemend – ligt de waarde volgens de organisatoren vooral in de benadrukking van het gegeven dat babies ook al mensen zijn met specifieke verlangens die zich uiten in een lichaamstaal. Om te overleven heeft het kind een relatie met een volwassene nodig. Hoe beter de kwaliteit van deze eerste relatie, hoe gezonder de overleving zal zijn en hierbij staat gezond dan vooral voor gelukkig.

De kanttekening die ik hierbij wil maken betreft de ideologische werking van zo'n kongres. Natuurlijk is het stimuleren van het eerste contact tussen ouder en kind zinnig, maar waar ligt de grens? Het moederen wordt steeds meer gedicteerd door professionelen. Lily Clerkx, sociolo-

ge, schrijft in haar boek in dit verband over professionalisering van de moeder-kind-relatie.³ Moeders zouden moeten leren hoe zij gedrag moeten interpreteren en hoe ze daarop moeten reageren. Omdat alle moeders willen dat hun kind het beste krijgt, proberen ze dat zich eigen te maken. Als dat niet lukt, voelen ze zich schuldig. Hiermee is de macht van het kind toegenomen.

Met de rechten van de moeder wordt echter geen rekening gehouden. Wat als je, wegens gebrek aan een goed ouderschapsverlof, of geheel uit vrije wil weer na zes weken aan het werk moet gaan? En wat als je ervoor kiest om je baby naar een kinderdagverblijf te brengen? Vrouwe, in uw arm begint het zieleleven, maar een gezonde dosis relativiseringsvermogen is mijns inziens van groot belang voor de ontwikkeling van het kinderlijk gemoed.

ALICE LOETERS

Noten:

- 1) Uit: A.J. de Bull, *Moeder de vrouw*, Novelle in de bundel 'Binnenhuisjes', Heerlen, 1861 en geciteerd in: 'De kunst van het moederschap', Haarlem, 1981, pag. 11.
- 2) Marry Niphuis-Nell, 'Moederschap als strategie', artikel in *Katijf* nummer 30, 1985, pag. 4-7.
- 3) Lily Clerkx, *Moeders, kinderen en kinderopvang*, SUN, 1981, pag. 392.

Verzorging van pasgeboren baby in een couveuse: lijfelijk contact is noodzaak foto: Piet den Blanken

BABYVOEDING

Een Europese richtlijn

Half april zijn de Europese Commissie en het Europees Parlement het eens geworden over het aan banden leggen van de verkoop van babyvoeding. In de ontwerp-richtlijn van de Commissie van december '85 stond dat zij weinig voelde voor strengere bepalingen. Toch is de Commissie nu in verregaande mate aan de wensen van het parlement tegemoet gekomen.

De rapporteur van de Commissie Konsumentenaangelegenheden van het parlement, *Bram van der Lek* (lid namens het Groen-Progressief Akkoord), had in zijn rapport de ontwerp-richtlijn sterk geamendeerd.

Het aannemen van de amendementen van Van der Lek zou betekenen dat de Europese Gemeenschap de gedragskode van de Wereld Gezondheids Organisatie (de WHO) zou gaan uitvoeren. In maart bleek van de Europese Commissie, bij monde van commissaris *Lord Cockfield*, bereid om het rapport Van der Lek in grote lijnen over te nemen. Op woensdag 16 april stemde een ruime meerderheid (275 vóór, 39 tegen, 19 onthoudingen) van het parlement voor het rapport.

De WHO had in 1981 een gedragskode opgesteld naar aanleiding van alarmerende berichten uit ontwikkelingslanden. Hieruit bleek dat er sprake was van een toenemende sterfte van zuigelingen onder invloed van flesvoeding. De sterke stijging van het aantal sterftegevallen

werd veroorzaakt door de slechte hygiëne en het verhoogde gebruik van flesvoeding in de Derde Wereld. Trouwens, uit onderzoek is gebleken dat ook in West-Europa met de fles gevoede babies eerder vatbaar zijn voor ziekten dan zuigelingen die borstvoeding krijgen. Met name de agressieve verkooppraktijken van Westerse bedrijven waren debet aan die stijgende verkoop van babyvoedingsprodukten. Aktiegroepen ageren hier al meer dan tien jaar tegen en in 1981 leidde dit tot de WHO-gedragskode. Dit was echter een kompromistekst tussen de eisen van de zijde van aktiegroepen en industrie. De kode bevat niettemin bepalingen, waarin een verbod op publieksreclame is opgenomen en de etiketten van babyvoedingsprodukten voorzien dienen te worden van de mededeling dat borstvoeding de voorkeur verdient. Door de toepassing van deze gedragskode wil de WHO bereiken dat vrouwen zelf kunnen beslissen over de wijze waarop zij hun kinderen voeden. In de meeste gevallen zal dit een keuze voor borstvoeding zijn, omdat deze in tegenstelling tot flesvoeding niets kost, een betere afweer tegen infecties biedt en geen hoge hygiënische eisen stelt.

De industrie, waartoe Nederlandse bedrijven als *Frische Vlag* en *Nutricia* behoren, heeft zich altijd met klem tegen deze code verzet. In haar aanvankelijke ontwerp kwam de Europese Commissie aan de bezwaren van het bedrijfsleven tegemoet. Onder andere het verbod op reclame werd sterk afgezwakt. In het debat van maart bleek de Commissie tot inkeer te zijn gekomen. Kommissaris *Lord Cockfield* stelde dat de reclame, als het aan de Commissie ligt, alleen nog toegestaan wordt in vakbladen. Overigens verschillen Parlement en Commissie nog wel over de definitie van het begrip 'vakbladen'. Het Europees Parlement wil dat advertenties voor babyvoeding alleen in gespecialiseerde tijdschriften voor artsen en gezondheidswerkers mogen. De Commissie is van mening dat ook bladen als 'Ouders van Nu' toegankelijk moeten zijn voor deze reclameboodschappen.

Als het aan de Commissie en het parlement ligt zullen allerlei prachtige afbeeldingen en verhalen over hoe gezond babyvoeding wel niet is voor babies in Europa en de Derde Wereld tot het verleden gaan behoren. Het woord is nu aan de Raad van Ministers. Zij zullen moeten beslissen of het rapport van Van der Lek ook echt uitgevoerd gaat worden.

JAN-WILLEM VOS

Jan-Willem Vos is voorlichter van het Groen-Progressief Akkoord.

(Advertentie)

Portugal anders bekeken

Volledig georganiseerde vliegreis in de eerste twee weken van september. Met ontmoetingen en bezoeken aan ondermeer landbouwcoöperaties en het bijwonen van Avante-festival. Prijs rond f 2.250,-.

Belangstelling? Tulipa Vermelha, Postbus 22060, 1100 CB Amsterdam Z.O.

NAAR SOCIALISTISCHE VERNIEUWING

Moedeloosheid doorbreken

De afgelopen maanden heeft het partijbestuur samen met het Wetenschappelijke Bureau de visie van de PSP op de economie aangescherpt en geaktualiseerd. Het resultaat is vastgelegd in de nota: "Naar socialistische vernieuwing". Daarin is de huidige sociaal-economische situatie doorgelicht en zijn, in het verlengde van de wensen van de PSP op langere termijn, korte-termijnvoorstellen geformuleerd en financieel verantwoord. In 'Bevrijding' een korte schets van de inhoud.

Politici en economen bejubelen "het economisch herstel" van de afgelopen jaren. Toch is jubel misplaatst. In Nederland duurt de crisis voor miljoenen mensen voort. Zij profiteren niet van de opleving, maar moeten juist het gelag betalen. De restauratie van het kapitalisme met meer ruimte en hogere winsten voor het bedrijfsleven, werkt averechts.

De samenleving is in drieën gespleten. Een kleine toplaag houdt de touwtjes in handen. Een grote groep beschikt over goed betaalde banen, terwijl een groeiende massa niets anders rest dan onregelmatig werk, werkloosheid en steeds lagere uitkeringen. Wat in tientallen jaren van arbeidersstrijd is opgebouwd aan sociale zekerheid, wordt in één enkele CDA-VVD-regeerperiode ten gronde gericht.

Solidaire economie

De PSP wil naar een socialistische economie. Een solidaire economie, waarin democratisch gepland wordt welke en hoeveel producten er nodig zijn. Die plannen dienen als economische, maatschappelijke en ecologische richtlijn. Maar ook om de wenselijkheid van producten te toetsen. Naar gelang de omvang en de betekenis, behoren staat, provincie, gemeente of buurt eigenaar te zijn van de produktiemiddelen. Ook internationaal zullen we bij moeten dragen aan een verantwoorde, rechtvaardige economische structuur. Nu hebben de Derde Wereldlanden nog veel te weinig zeggenschap over hun eigen natuurlijke hulpbronnen en economische bedrijvigheid.

VROUWENVREDESKONFERENTIE KRISIS

In het kader van het Internationale Jaar van de Vrede (uitgeroepen door de Verenigde Naties) komen deze zomer zeker driehonderd vrouwen uit alle delen van de wereld in Nederland bijeen om te praten over de economische crisis, de oorzaken, de konsekventies en de gevolgen. De conferentie zal worden voorafgegaan door een tweedaags seminar voor vrouwen uit de Derde Wereld. Omdat deze vrouwen andere prioriteiten hebben worden zij in de gelegenheid gesteld daarover samen van gedachten te wisselen om te bewerkstelligen dat ze daarna met meer zeggingskracht aan het eigenlijke kongres kunnen deelnemen. Dit seminar vindt plaats op 22 en 23 juli. Op woensdag 23 juli wordt het eigenlijke kongres officieel en feestelijk geopend. Tijdens de conferentie vinden een negental

Themadag socialistische vernieuwing

Op zaterdag 14 juni a.s. organiseert de PSP een landelijke themadag over de visie van de PSP over economie. Het motto luidt: "Naar socialistische vernieuwing". Als achtergrond dient de gelijknamige brochure die in dit nummer van Bevrijding besproken wordt. De auteurs zullen de brochure nader toelichten, terwijl een buitenstaander is gevraagd om kritische kanttekeningen te maken. Het kan een interessant dagje worden dat zeker niet alleen voor "deskundigen" is bedoeld. De dag wordt gehouden in het Utrechtse PSP-pand, Oude Gracht 243, Utrecht. Aanvang 11.00 uur.

In dit perspectief staat de PSP op korte termijn voor Nederlandse maatregelen die op een viertal pijlers rusten. *Ten eerste:* democratisering van de economie en sturing van de produktie in maatschappelijk en ecologisch wenselijke richting, door middel van een krachtig structuurbeleid. *Ten tweede:* het op peil brengen van de maatschappelijk noodzakelijke voorzieningen en producten, herstel van milieuschade en bestrijding van de werkloosheid door middel van een gericht stimuleringsbeleid. De overheid behoort daarvoor tot 1990 jaarlijks tien miljard vrij te maken. Daarbij ligt een aksent op: kollektieve voorzieningen, scholing, sociale woningbouw en stadsvernieuwing en openbaar vervoer. Circa twee miljard is bestemd voor milieu-investeringen onder andere voor halvering van de uitstoot van verzurende stoffen binnen vier jaar en voor bodemsanering. Ook gemeenten wordt ruimte gegeven hun verminderde investeringen te vergroten. Een technologie- en konversiefonds kosten samen een half miljard. *Ten derde:* drastische nivellering van inkomens, zodat de koopkracht van de laagstbetaalden kan worden verhoogd en het recht op een volwaardige uitkering is te individualiseren. Om een verbeterd sociaal zekerheidsstelsel te financieren wil de PSP een nieuwe heffingsgrondslag. Werkgevers dienen voortaan premie te betalen over de toegevoegde waarde van hun onderneming. Om de verschillen in draagkracht tussen alleenstaanden en samenwonenden enigszins recht te trekken, krijgen

workshops plaats, over onderwerpen als de invloed van de economische instituties in de wereld op de Noord-Zuid en de Oost-West verhouding, de oorsprong van racisme en het racisme als faktor bij economische uitbuiting en de relatie tussen economie en ecologie. De voertaal van alle bijeenkomsten zal Engels zijn. De organisatie van het kongres is in handen van het Internationaal Vrouwenverbond voor Vrede en Vrijheid (IVVV), de Nederlandse afdeling van WILPF (Women's International League for Peace and Freedom). Het kongres vindt plaats van 23 juli tot en met 30 juli in Woudschoten in Zeist.

ROEL SANDVOORT

Nadere informatie: Carlota Lopes da Silva, 030 - 76 15 45 of Mans van Zandbergen, 03402 - 635 51. Kontaktadres: Kometenlaan 31, 3721 JA Bilthoven.

Overheid

PSP
1990

ekstra uitgaven t.o.v. 1986

1. Voorziene tegenvallers, met name lagere aardgasopbrengsten	4
2. overheidsstimuleringsplan	10
3. fonds ATV-marktsektor	7
4. ekstra salarissen door ATV met 95% herbezetting in combinatie met daling van bruto-salarissen met 4% gedurende 4 jaar. In totaal neemt de post salarissen bij de overheid met tien miljard toe door het stimuleringsplan en de defensiebezuinigingen	13
	34

ekstra inkomsten (inkl. besparingen) t.o.v. 1986

1. Afschaffen defensie. Om te kunnen voldoen aan verplichtingen als pensioenbetalingen is besparing mogelijk van	13
2. besparing op uitkeringen door een daling met 400.000 met een gemiddeld uitkeringsbedrag van f 17.000	7
3. heffing bedrijven om ATV-kosten bij de overheid te betalen en om een begin te maken met de verschuiving van premieheffing op loon naar toegevoegde waarde	4
4. afkomen van rente bovenop de rente nodig om te kunnen voldoen aan pensioenaanspraken e.d. bij de institutionele beleggers	4
5. beperking van de Wet Investeringsregeling e.d.	3
6. 100% staatsaandeel gas	2
7. ekstra gasinzet	1
	34

mensen die volgens een vastgestelde norm veel geld aan woonkosten kwijt zijn, geld van de belasting terug. Mensen die relatief weinig aan woonkosten betalen, moeten meer belasting neertellen. En *ten vierde:* drastische arbeidstijdverkorting tot 25 uur per week, om een eerlijke verdeling van betaald en onbetaald werk mogelijk te maken. Een landelijk vastgestelde raamwet legt vast, dat de 25-urige werkweek in 1990 gerealiseerd moet zijn. Werknemers en werkgevers kunnen dan onderhandelen over het tempo en de vorm van arbeidstijdverkorting (ATV) en de herbezetting van de vrijkomende banen. Een ATV-fonds ter grootte van jaarlijkse zeven miljard, onder andere aangevuld met gelden die de overheid nu uitgeeft aan investeringspremies en die het bedrijfsleven als lastenverlichting worden toegeschoven, zou loonkostensubsidies moeten verzekeren. Dat betekent vooral hulp voor kleine arbeidsintensieve bedrijven en ondernemingen met een goed uitgewerkt plan voor arbeidstijdverkorting.

Het PSP-voorstel is zeker geen luchtkasteel. De economische gevolgen zijn ekspliciet nagegaan en aangegeven. Het is consistent en uitvoerbaar. De financiële gevolgen voor de overheid van het stimuleringsprogramma en de ATV (afgezien van de gevolgen voor de sociale zekerheid, die apart zijn berekend) worden geraamd als in het staatje elders in dit artikel.

De gevolgen van dit alles voor het financieringstekort van de overheid is een daling met 0,5% tot 6,5% in procenten van het Nationaal Inkomen. Met dit socialistisch antwoord op de crisis heeft de PSP reële stappen aangegeven die de komende vier jaren tot concrete veranderingen kunnen leiden. De PSP hoopt hiermee de politieke moedeloosheid te doorbreken en te zorgen voor nieuwe politieke energie.

TJEU VAN MIERLO

"Naar socialistische vernieuwing" is onder deze vermelding door overmaking van f 5,88 op giro nummer 194240 bij de PSP in Amsterdam te bestellen.

JONGEREN

extra editie
RAMPSPOED Maart 1986

INFORMATIE

psjg

O, wat is het toch fijn om politiek actief te zijn.

Jongeren en politiek; de PSJG lust er wel pap van. P.S.J.G staat voor pacifistisch socialistische jongerengroepen; en deze mond vol is verbonden aan de P.S.P. Dat betekent echter niet dat wij een madurodam P.S.P. zijn; alles hetzelfde maar alleen wat jonger. Wij hebben vaak andere ideeën over hoe een partij er uit zou moeten zien en wat politiek is. Zo proberen wij bij het woord "politiek" ook andere beelden te vormen dan die van mooi roodgemaakte hokjes, tientallen forums over jeugdbanenplannen, gestresste kamerleden op te lange vergaderingen. In ons beeld is politiek meer dan verkiezingen en Den Haag, is politiek niet hetzelfde als stapels stukken lezen en op vergaderingen besluiten nemen. Veel mensen in de P.S.J.G. vullen "politiek"

in door in de ijzige kou in Woensdrecht te gaan kamperen, mee te doen aan akties tegen Kinderbeschermingsinrichtingen, of toneel over studiefinanciering te spelen. Ook als organisatie probeert de P.S.J.G. buiten de platgetreden politieke paden te treden. Voor 1986 hebben we bijvoorbeeld de volgende activiteiten bedacht; Een tribunaal over linkse ouders, akties op het gebied van Kinderbescherming, een meidengroep over ambities, een congres over hoe de wereld er uit zou zien als wij die kunnen inrichten. Een politieke jongerenorganisatie kan en wil niet om de verkiezingen heen, daarom hebben wij ook een folder gemaakt, waarin we duidelijk proberen te maken wat wij er van vinden. Als je zin hebt om verder te lezen kom je stukjes tegen over militarisme, sexualiteit, arbeidsethos etc. Als je naar aanlei-

ding van dat verhaal meer over ons wilt weten, of zelfs onmiddellijk lid van ons wilt worden en aan de slag wilt, dan hebben we achterin de folder alvast een bonnetje gemaakt wat je naar ons op kunt sturen. Een stemadvies bieden we echter niet in een hapklare brok aan. Bij de P.S.J.G. bestaan er namelijk verschillende meningen. Er zijn mensen, die vinden dat je niet moet stemmen, omdat die poppenkast in Den Haag uiteindelijk toch niet die veranderingen door kan voeren die jij graag zou willen zien. Er zijn mensen die vinden dat je wel moet stemmen, omdat ze het van belang vinden dat er in het parlement ook mensen zitten, die niet alleen maar willen regeren, maar een "radicaal geluid" vertegenwoordigen en b.v. nog eens roepen dat Nederland uit de NAVO moet.

INKOMEN

Onder de huidige en de vorige regering is de inkomenspositie van jongeren achteruit gehold. De RWW (bijstand) uitkering voor 16 en 17 jarigen is afgeschaft, de jeugdlonen en uitkeringen zijn regelmatig verlaagd en 18, 19, en 20 jarigen moeten tegenwoordig van 707 gulden bijstand in de maand rond komen. De gevolgen van al deze maatregelen zijn rampzalig. Jongeren worden zo gedwongen lang bij hun ouders te blijven wonen, ook als ze het er niet naar hun zin hebben. En als ze wel uit huis gaan hebben ze te weinig geld om te leven, maar te veel om dood te gaan.

De sollicitatieplicht dwingt jongeren op de weinig beschikbare banen te solliciteren. Als je niet solliciteert krijg je een straffkorting, ook al zijn er geen leuke banen of heb je al 100 afwijzingen binnen. Om het falende beleid te verbloemen zijn er nu in een hoop gemeentes garantiëplannen, projektervaringsplannen of noem maar op plannen. Ze komen echter allemaal op hetzelfde neer, je kunt met behoud van uitkering allerlei rotwerk bij de gemeente komen doen.

WONEN

Met al die regeringsmaatregelen lijkt het er haast op dat het heel vervelend is om jong te zijn. Gelukkig zijn we niet voor één gat te vangen. Een hoop mensen verzinnen allerlei slimme en leuke dingen om het leven aangenaam te maken en tegelijkertijd de machthebbers een loer draaien. Huizen worden gekraakt, eigen werkprojekten opgezet, de gasmeter gekanteld, de voordeurdelerskorting ontdoken.

In veel plaatsen is het haast onmogelijk om aan goedkope woon- of werkruimte te komen. Toch staan er veel huizen leeg door speculatie en gemeentelijk wanbeleid. Door ze te kraken worden beide zaken aangepakt en wordt vaak een halt aan de verpaupering toegeroepen. Er ontstaan winkels, kroegen, restaurants en werkplaatsen. Veel projekten die volgens deskundigen kommercieel niet verantwoord zouden zijn, blijken een bloeiend bestaan te kunnen leiden.

Jarenlang is de prijs van het aardgas gestegen omdat deze gekoppeld was aan die van ruwe olie. Nu de prijs van olie daalt blijkt die opeens niet meer gekoppeld te zijn. De daling van de aardgasprijs valt stukken lager uit dan die van olie. Terwijl het maar een dubbeltje kost om een kubieke meter gas vanuit de grond naar het gasfornuis te brengen moet de konsument er het zesvoudige voor betalen. Je kunt echter ook zelf je gasprijs bepalen door je gasmeter te kantelen of om te draaien. Dan staat de meter namelijk stil terwijl je wel gas kunt gebruiken. Hoe je dit precies moet doen kun je lezen in een handleiding die die uitgegeven wordt door de agtiegroep Tegengas.

Vorig jaar bedacht de regering weer één van haar vervelende maatregelen, de voordeurdelerskorting. Mensen die in een woongroep wonen, of bij hun ouders(en) boven de 23 zijn, of volwassen kinderen hebben met een eigen inkomen, worden nu tussen de 155 en 300 gulden op hun uitkering gekort. Ondanks massale protesten is deze maatregel sinds 1 juni van kracht. Er zijn echter een aantal legale mogelijkheden om onder de maatregel uit te komen. In de "kleine gids voor de voordeurdelers" kun je hier meer over lezen. Deze gids is vaak bij een rechtswinkel, JAC of plaatselijke aktiegroep wel te verkrijgen.

Tegengas

De brochure over je gasmeter kun je bestellen bij: **Van Boetselaarstraat 33h Amsterdam**

RECHT OP LUIHEID !

Wij bepleiten naast het recht op werk, het recht op luiheid. We willen de grootst mogelijke vrijheid voor iedereen om de voor hem of haar beste keuze te maken. De één vindt het leuk om een aardige baan te hebben, de ander besteedt zijn of haar tijd aan aktievoeren, buurthuiswerk, zelfstudie, kinderen opvoeden, een kroeg beginnen of een eigen arbeidsprojekt opzetten. Een derde kiest er misschien voor om de hele dag lekker te luiëren.

We moeten ervan af dat arbeid datgene is waar we onze status en inkomen uit halen. Wij zijn voor een arbeidsloos inkomen (uitkering) voor iedereen. Dan kan iedereen de aktiviteit uitzoeken die hem of haar het meeste ligt. De eventuele rotklussen die dan overblijven zullen gezien worden als een noodzakelijk kwaad en kunnen misschien wel in toerbuurt gedaan worden. Net als je thuis ook de WC moet schoonmaken en de gang stofzuigen.

Als stappen op weg naar een basisinkomen zien we de volgende maatregelen wel zitten:

- afschaffen van de sollicitatieplicht
- een 25 uringe werkweek
- alle minimum uitkeringen met 400 gulden verhogen
- geen leeftijdsgebonden uitkeringen.

Anti-militarisme

Leuzen als 'Geef een stukje van je vrije tijd voor de vrijheid', geven aan dat we bedreigd worden door een boze horde uit het oosten, die konstant van plan is onze democratische rechtstaat binnen te vallen. Zorgvuldig wordt dit vijandsbeeld in stand gehouden om de werekelijke redenen waarvoor miljarden guldens per jaar worden uitgegeven te verbloemen.

Een groot deel van de industriële produktie draait op de oorlogs-industrie. Er worden steeds nieuwe wapens geproduceerd zodat er opnieuw geld verdient kan worden. Ook de export naar allerlei oorlogvoerende landen en fascistische regimes is erg lukratief. Nederland is ook lid van de NAVO. Gesteund door dit machtige bondgenootschap kan bijvoorbeeld Amerika haar economische belangen militair kracht bij zetten. Zo kan ze landen binnenvallen en diktaturen steunen.

Dat het leger eerder een bedreiging vormt voor een aantal vrijheden in ons land is uit verschillende meegenomen geheime stukken die de afgelopen jaren door Onkruid gejat zijn. In tijden van internationale crisis zullen opposanten massaal worden opgepakt en worden vergaderingen, verboden. Regelmatig oefenen legeronderdelen hoe ze de "binnenlandse vijand" te lijf moeten gaan.

Dat het parlement nu besloten heeft dat de kruisraketten geplaatst worden zegt ook iets over de bescherming van onze democratie. De mening van de meerderheid van de Nederlandse bevolking blijkt minder zwaar te wegen dan de belangen van de Nederlandse industrie en de NAVO.

Als bijvoorbeeld al het geld dat nu voor wapens wordt uitgegeven aan de voedselproduktie besteed zou worden, dan zou er geen

mens meer van de honger hoeven te sterven en had iedereen ook nog geld om lekker naar de disko te gaan!

ONWIJS

Als je op school zit of studeert wordt je vaak door vervelende ooms en tantes de vraag gesteld "Wat ga je na je school doen?". Je school is namelijk "een investering in je toekomst"; zonder diploma's schijn je nergens te komen. En je moet ergens komen, daar schijnen linkse en rechtse ouders en leraren het over eens te zijn. Of het nu gaat om jou zelfontplooiing (dus met veel handarbeid enzo) of dat er sprake is van het ouderwetse stamp en klaarstoom werk. Niemand vraagt aan jou of je jezelf niet liever ontplooit in je bed of in de disko. Een beetje spijbelen (sommige scholen hebben zelfs officiële baaldagen) kan nog net, maar het echt vertikken om naar school te gaan kan bij de opvoeders niet door de beugel.

Dit betekent voor ons niet dat school en studeren niet leuk is, of kan zijn, of zelfs nog leuker en beter moet worden. Wij vinden dat met name kleinere klassen en echte zeggenschap van leerlingen en studenten over de inhoud van het onderwijs hiervoor belangrijke voorwaarden zijn.

Ook vinden wij dat de kansen die mensen hebben om onderwijs "te genieten" gelijk moeten zijn. Dat betekent dat er meer gedaan moet worden voor bijvoorbeeld meiden, buitenlandse jongeren en jongeren uit zogenaamd lagere sociale milieus. Eén van de belemmeringen voor deze groepen om hoger onderwijs te volgen is de huidige slechte studie financieringen en het hoge kolleggeld. Wij vinden dat er een eind moet komen aan de belachelijke situatie dat je afhankelijk bent van je ouders als je wilt gaan studeren. Dus: gratis onder-

wijs en een studieloon. Dit natuurlijk in afwachting van de door onsgewenste invoering van een basisinkomen.

SEKSUALITEIT

Ja, ook daar houden de dames en de heren in den Haag zich mee bezig onder werktijd. Dat bleek onder andere uit de discussie over verlaging van de leeftijdsgrens, waarop je met iemand naar bed mag. De discussie werd al snel in de kiem gesmoord, één winstpunt was er wel; de "volwassenen" gaven toe dat ook mensen onder de zestien wel sexuele gevoelens hebben. Zoals veel jongeren er moeite mee hebben zich te realiseren dat hun ouders "het" ook doen, zo willen de middelbaren nog al eens ontkennen dat seks onder de zestien en boven de vijftien ook leuk kan zijn. Dat seks voor de betrokken partijen "leuk" of in ieder geval ten allen tijde vrijwillig moet zijn, is voor ons een hoofdzaak. Het doet er dan ook niet toe of er sprake is van machtsmisbruik tussen ouderen en jongeren of tussen leeftijdsgenoten. De aanpak van incest is volgens ons veel en veel belangrijker dan het de discussie over de leeftijdsgrens van twaalf of zestien jaar met als politiek onzinnig compromis veertien jaar.

Als je het over seksualiteit hebt, zijn er nog wel belangrijker zaken dan de leeftijd van de ander te bedenken. Bijvoorbeeld of je "het" doet met meiden of met jongens, of je een hetero, een pot of een flikker bent, of nog een andere exotische voorkeur hebt. Het is nog altijd zo dat de meeste mensen om je heen er van uit gaan dat totdat het tegendeel blijkt iedereen heterosexueel is. Als ze al erkennen dat er variatie mogelijk is, betekent dat nog niet dat ze dat ook accepteren; potenrammerij bestaat nog altijd.

Wij vinden dat iedereen zelf de ruimte moet krijgen om erachter te komen wat hem of haar het meest bevalt, dat betekent dat onder anderen op scholen veel meer informatie gegeven over andere sexuele voorkeuren en relatievormen dan het traditionele heterosexuele stelletje.

bon

0...affiche(s) à 1,50 (1,- bij 4 of meer)

0...folder(s) kinderbescherming

0...folder(s) jeugdpsychiatrie

0...folder(s) verkiezingen

0...jongerengroepenboekje(s) gratis

0 Informatie over de PSjg

0 Lid worden van de PSjg voor 15,- per jaar. Je ontvangt dan gratis Rampspoed en tijdelijk de nieuwsbrief.

0 Steunlid van de PSjg. Je ontvangt dan twee keer per jaar een blaadje zoals dit. Voor de laatste twee mag je niet ouder zijn dan 26 jaar.

0 een abonnement op Rampspoed ingaand op het eerstkomende nummer.

0 meehelpen met Rampspoed.

0 meedoen met de meidengroep.

Vergeet niet de andere kant in te vullen.

Het woord alleen al doet vermoeden dat er iets niet pluis is met deze instelling. Hoezo bescherming, tegen wie en hoe dan wel.

In plaats van het toekennen van rechten aan jongeren, is er een instantie in het leven geroepen om rechteloze jongeren te beschermen tegen de gevaren, die in deze wereld op de loer liggen. De gevaren, die de kinderbescherming ziet voor ons jongeren maken duidelijk hoe merkwaardig de beschermers over het leven van jongeren denken. Zo komen een aantal meiden met de kinderbescherming in aanraking omdat ze volgens de volwassen autoriteiten "sexueel afwijkend gedrag" vertonen; dit houdt in dat die meiden zich niet houden aan het beeld van de fatsoenlijke kuisde dochter, maar op "te" jonge leeftijd met anderen het bed in duiken. Tevens blijkt de kinderbescherming zich aanzienlijk vaker te bemoeien met jongens en meiden uit zogenaamd lagere milieus, dan met kinderen uit fatsoenlijke middenklasse gezinnen.

De kinderbescherming laat zich van haar slechtste kant zien op het moment dat ze de door haar te beschermen jongeren in een Rijksinrichting stopt. In Nederland zitten meer dan driehonderd jongeren in een Rijksinrichting, een instelling, die vergeleken kan worden met een gevangenis. Een van de methodes, die in een Rijksinrichting gebruikt wordt is isolatie. Tegen deze beestachtige vorm van eenzame opsluiting verzet de Bond van Minderjarigen zich al heel lang. Tot nu toe heeft dat helaas nog niet geleid tot stopzetting van isolatie. De PSJG wil hier het komende jaar samen met de BM actie voeren. We willen ook duidelijk maken dat volgens ons de Rijksinrichtingen en de andere grote kinderbeschermingshuizen moeten worden opgeheven. Hier moeten wijkgerichte voorzieningen zoals crisis centra, begeleid wonen projecten voor in de plaats komen.

Als je meer exemplaren van deze folder wil bestellen, bel dan even met de PSJG 020-267374. Je krijgt ze tegen verzendkosten toegestuurd.

Briefkaart

50 CENT Plakken

AFZ:

naam:
 adres:
 postcode/plaats:
 Indien (steun)lid worden:
 geboortedatum:
 datum en handtekening:

PS JG

Nieuwe Loolersstraat 45-47

1017 VB Amsterdam

VREDESBELEID

ONGEBONDEN AKTIEF

Het Groen-Progressief Akkoord (het radikaal-linkse samenwerkingsverband in het Europees parlement) organiseerde half april een studiedag rond het thema 'Ongebondenheid en actief vredesbeleid' naar aanleiding van een onderzoek van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP. Het debat over een Europees vredesbeleid is de afgelopen jaren overschaduwed door de strijd tegen de kruisraketten. Tegelijkertijd vormden die akties de aanleiding voor een discussie over NAVO en Warschau Pakt. Een belangrijk element in het 'Europa-debat' was de erkenning dat de bestaande militaire blokken een belemmering vormen voor een eigen Europees vredesbeleid. Des te opmerkelijker is het dat er weinig aandacht wordt besteed aan de neutrale en niet-gebonden landen in ons werelddeel. Wat valt er van die landen te leren, wat voor vredesbeleid zou ons land in een neutrale positie kunnen voeren? Vragen die van belang zijn voor radikaal-links, dat een snelle beëindiging van het NAVO-lidmaatschap voorstaat.

Het Groen-Progressief Akkoord organiseerde half april een studiedag hierover onder de titel "Ongebondenheid en actief vredesbeleid". Direkte aanleiding daarvoor vormde het onderzoek dat door het Wetenschappelijk Bureau van de PSP is verricht naar de positie van de neutrale en niet-gebonden landen in Europa.

Wij zijn vaak geneigd een tamelijk tweeslachtige houding aan te nemen ten opzichte van de neutrale landen in Europa. Enerzijds stellen wij hen ten voorbeeld aan de landen die gevangen blijven in de bondgenootschappen. Op die manier proberen wij tevens het schrikbeeld van de finlandisering van Europa te ontcrachten. Anderzijds oefenen wij ook op het beleid van de neutrale landen kritiek uit. De wapenexport van o.a. Zweden en de militarisering van de samenleving in Zwitserland dienen bekritiseerd te worden. Van een actief beleid op het terrein van vrede en veiligheid is veelal geen sprake.

Fall out

De kritiek op het beleid van de neutrale landen werd op de dag zelf verwoord door *Josef Iraschko* uit Wenen. Hij vertegenwoordigde het CONNPI (Coordination Of Neutral and Nonaligned Peace Initiatives), een samenwerkingsverband van een aantal kleinere vredesbewegingen uit de niet-gebonden landen in Europa. Zij willen proberen de bijzondere status van hun landen aan te grijpen voor gemeenschappelijke akties tegen wapenexport bijvoorbeeld of voor de erkenning van hun landen als kernwapenvrije zones. Daarnaast pleiten zij ervoor dat aan het begrip neutraliteit een andere interpretatie wordt gegeven. Volgens Josef Iraschko is het begrip neutraliteit aan herziening toe omdat het stamt uit een tijd waarin oorlogen territoriaal beperkt waren en een land daardoor buiten een konflikt kon blijven. In het nucleaire tijdperk is dat onmo-

gelijk. "Als er een kernbom valt in het zuiden van de Bondsrepubliek, houdt geen verklaring de fall out bij de grens tegen. De potentiële massavernietiging dwingt tot het uitwerken van een nieuw, uitgebreid neutraliteitsbegrip. Om neutraal te zijn moet je je inmengen", aldus Josef. Neutrale landen kunnen het zich niet langer veroorloven hun neutraliteit pas in werking te stellen bij een konflikt. Zij zouden een bijdrage moeten leveren aan de opheffing van de machtsblokken in Europa vanuit de bijzondere positie die zij innemen.

In de discussie werd er op gewezen dat dit programma een zekere dubbelzinnigheid bevat: enerzijds de speciale volkenrechtelijke status uitbuiten en anderzijds aan neutraliteit een bredere invulling proberen te geven.

Praktisch

Een van de doelstellingen van de studiedag was de discussie over ongebondenheid uit de theorie te halen en tot inzet van een praktisch debat te maken. *John Lambert*, koordinator van de Graef-fraktie in het Europees Parlement, schetste een aantal ontwikkelingen die aanknopingspunten zouden kunnen bieden. De West-Europeanen voelden zich voor het blok gezet door het Amerikaanse SDI-programma. De EG en andere Westeuropese instellingen breidden afgelopen jaren hun bemoeienissen op het terrein van veiligheidspolitiek uit zonder dat er daarmee een gemeenschappelijk Europees beleid tot stand kwam. Er is in Europa wel een groeiende onvrede te bespeuren met het politieke beleid van de Amerikaanse regering. Daarmee groeit ook de bereidheid om afstand te nemen van het NAVO-beleid. Volgens John Lambert dient het aksent daarbij te liggen op konkrete stappen en moeten wij niet proberen een groots plan te ontwerpen. Hij vatte ongebondenheid meer op als een proces dat gestimuleerd moet worden. In dit opzicht verwees hij naar de kondities waaronder de Spaanse regering het lidmaatschap van de NAVO heeft geaksepteerd. De regering van Felipe Gonzalez heeft verklaard dat zij niet zullen deelnemen aan de militaire organisatie van de NAVO, dat er geen kernwapens op Spaans

grondgebied worden gestationeerd en dat de Amerikaanse bases verminderd zullen worden. Wij zouden deze voorwaarden tot inzet van de campagne voor een ander vredesbeleid in andere Europese landen kunnen maken.

Telkens opnieuw bleek in de discussie grote onduidelijkheid over de begrippen neutraliteit/ongebondenheid. Het belang van kontakten met partijen en bewegingen uit niet-gebonden landen werd wel onderschreven. Politieke samenwerking met hen is wellicht mogelijk op het terrein van wapenexport. Daarnaast zal zeker ook het inhoudelijke debat moeten worden voortgezet. Essentieel lijkt daarbij te zijn het zoeken naar een positieve invulling van het begrip ongebondenheid waarin ontwapeningsmaatregelen samengaan met een buitenlands beleid dat afstand neemt van de NAVO-politiek. Blokonafhankelijkheid dient inzet te zijn van dat beleid. Het inhoudelijk debat over een nieuwe invulling van ongebondenheid waarbij het aksent valt op de mogelijkheden die dit biedt voor de vredesbewegingen, zal worden voortgezet tijdens de END-konferentie in Parijs. Het CONNPI en de PSP zullen daar ieder vanuit hun eigen invalshoek een werkgroep organiseren; beide werkgroepen liggen in elkaars verlengde.

INE MEGENS
GERRIT PAS

De brochure van het Wetenschappelijk Bureau "N + N. De neutrale en niet-gebonden landen in Europa" is te bestellen door overmaking van f 4,30 (incl. portokosten) op postgiro 3483782 t.n.v. WB/PSP. Als je f 2,- ekstra overmaakt krijg je ook een overdruk van de voorbereidende stukken voor de konferentie.

INTERNATIONAAL VREDESKAMP SCHOTLAND

Deze zomer vindt voor de elfde keer een internationaal vredeskamp plaats. In voorgaande jaren zijn tijdens marsen en kampen bijna alle landen van West-Europa aan de beurt geweest of bezocht. Dit jaar moet Groot-Brittannië er aan geloven. Plaats van handeling wordt Schotland, dat ondanks een geringe autonomie, behoorlijk onderdrukt wordt door het Londense centralisme. Economische achterstelling, werkloosheid, vestigingsplaats voor vele militaire bases.

Het vredeskamp slaat zijn tenten op bij Faslane, in de buurt van Glasgow, een gebied met veel bases, waarvan er enkele internationaal belang zijn. Eén ervan is Coulport, waar de nieuwe Trident-onderzeeërs zullen worden gestationeerd. Een mooi object voor akties.

Maar deze elfde 'Internationale Geweldloze

Mars tegen het Militarisme' zal zich niet alleen bezighouden met akties naar buiten toe. Tijdens het kamp zal er gewerkt worden met basisdemokratische beginselen, er zullen trainingen worden gehouden, workshops en er zal het een en ander gedaan worden aan internationale uitwisseling. De Mars wil niet alleen vechten tegen onderdrukking-in-het-groot, maar ook proberen het eigen dagelijkse leven vrij te maken van geweld.

ROEL SANDVOORT

Het elfde Internationale vredeskamp vindt plaats van 19 juli tot 3 augustus. Nadere informatie: Bergstraat 30, Amersfoort, tel.: 033 - 622 755 (op maandag van 11.00 tot 16.00 en op donderdag van 12.30 tot 17.00 uur).

TAMILS

Als vluchteling in Nederland terecht komen is geen pretje. Je land te moeten verlaten vanwege onderdrukking of levensgevaar is op zich al vreselijk. En als je dan in Nederland aankomt blijkt daar dat op je aanwezigheid ook al weinig prijs gesteld wordt. "Nederland is al zo vol, mensen hebben het economisch al moeilijk genoeg dat ze ook nog kunnen opdraaien voor de kosten van opvang van vluchtelingen." Dat zijn veel gehoorde argumenten om vluchtelingen niet toe te willen laten. Met de komst van de Tamils is de term "ontmoedigingsbeleid" in zwang gekomen. Een bewoording die afkomstig is van het ministerie van WVC. Maar in feite wordt er al jaren lang een ontmoedigingsbeleid ten aanzien van vluchtelingen gevoerd. Van het aantal vluchtelingen, dat jaarlijks ons land binnen komt, heeft uiteindelijk slechts een klein percentage kans op een verblijfstitel.

De kans op toewijzing van een asielaanvraag is de afgelopen vijf jaar sterk afgenomen. In 1982 werd 43% van de asielaanvragen afgewezen. In 1986 is dat percentage opgelopen tot ruim tachtig procent.

Daar komt bij dat procedures drie jaar of meer duren en dat in de tussentijd asielaanvragers noch mogen werken noch een studie mogen volgen. Dit om te voorkomen dat ze integreren in de Nederlandse samenleving, alvorens duidelijk is of ze wel mogen blijven.

Nadruk

De PSP is van mening dat vluchtelingen niet 'ontmoedigd' moeten worden, maar juist vanuit Nederland moeten worden gesteund. De PSP kamerfractie legt daar keer op keer de nadruk op; nu ook weer in het geval van de Tamils. De Tamils hebben een aparte behandeling van de Nederlandse regering gekregen, omdat ze als groep naar Nederland kwamen. Voor hen werd de zogenaamde 'bed-bad-brood-regeling' in het leven geroepen. Andere vluchtelingen krijgen individuele huisvesting en een bijstandsuitkering in afwachting van hun asielaanvraag. De Tamils worden ondergebracht in tehuizen, krijgen f 20,- zakgeld en wekelijks een voedselpakket. De situatie in de tehuizen is abominabel. Ter illustratie van de toestanden, die daar heersen volgt hieronder een kort verslag van *Henk Branderhorst*, die in een aantal tehuizen een kijkje heeft genomen.

"Op 9 mei bezocht ik de Tamils in Valkenburg en Maastricht. Natuurlijk je maakt je er een voorstelling van - maar in dit geval gaat toch wel op dat je er geweest moet zijn. Ik ben me te pletter geschrokken. Echtbaar met 4 kinderen (waaronder een tweeling van 3 maanden) in twee kamers. Buiten spelen is er niet bij (geen tuin, aan de snelweg). Dus met z'n zessen slapen in een kamer en wonen, spelen, koken in de andere. En over 'koken' gesproken. Een maal per twee weken wordt per persoon een voedselpakket afgeleverd met koffie, gedroogde soep, rijst, 2 pakken melk. Ook voor de babies van 3 maanden. Een aangepaste inhoud blijkt niet mogelijk - de bureaucratie speelt hoogtij. Vlees wordt twee keer in bevroren toestand afgegeven - al anderhalf jaar lang, elke keer opnieuw een hamburger, een stukje varkensvlees en een stuk kip. Brood en groente wordt ook twee keer per week aan

Tamils in een pension

foto: Chris Pennarts

Het is geen pretje

huis gebracht.

Die twee kamers: het water loopt langs de muren, er zijn nog resten van behang en verf te zien. Mijn eigen kippehok ziet er beter uit.

In Maastricht (d.w.z. zo'n vijf kilometer er vandaan, zonder behoorlijke verbindingen) was het haast nog erger. Zesennegentig mannen tussen de 16 en de 42 in een zestal kamers. Veertien bedden in een kamer, tegen elkaar aangeschoven. Een tafeltje met twee stoelen per kamer. Een keuken. Een wc. Een wasmachine. Geen enkele privacy. Al anderhalf jaar boven op elkaar. Geen uitzicht op verandering. Het pand is afgekeurd (hygiëne, brandveiligheid) als jeugdherberg - jaren geleden. Voor de Tamils in orde bevonden. De ratten rennen door de gangen. En aan de brandveiligheid is niets gedaan. De vier getrouwde mannen samen in een hokje onder een trap. Foto's van de kinderen aan de muur. Hoe het met ze is? God mag het weten.

En zelf sta je met je bek vol tanden." Tot zover dit ooggetuigeverslag.

Van de hand

Druk van de *Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland* en linkse partijen heeft er uiteindelijk toe geleid dat het CDA in de Tweede Kamer een voorstel indiende waarin aan de regering wordt gevraagd af te zien van de bed-bad-brood-regeling en de Tamils onder te brengen in leegstaande woningen. Minister Brinkman heeft de onmiddellijke uitvoering van de hand gewezen en slechts toegezegd een onderzoekskommissie in het leven te roepen, die moet nagaan hoe de positie van de Tamils verbeterd kan worden. Op dat moment sloegen bij de Tamils alle stoppen door. Na reeds meer dan een jaar onder zeer slechte omstandigheden in Nederland gebivakkeerd te hebben werd hun laatste sprankje hoop op verbetering van hun situatie de grond ingeboord. Immers, een garantie voor een snelle oplossing van de problemen bleef uit. De wanhoopsvernieelingen die de Tamils in hun tehuizen aangebracht hebben zijn algemeen bekend, evenals de afkeuring daarvan van politici. Premier Lubbers kon geen enkel begrip voor de akties van de Tamils opbrengen.

Gelukkig waren er anderen die beter wisten met wie zij solidair moesten zijn. De Vereniging

Vluchtelingenwerk Nederland (VVN), die sinds de komst van de Tamils hun belangen behartigt, besloot de uitvoering van de motie Evenhuis-van Essen te vergemakkelijken door aan te tonen dat gemeentebesturen en woningbouwcorporaties voldoende woningen voor Tamils ter beschikking willen stellen. Daartoe stond op 1 mei een grote advertentie van de VVN in alle dagbladen. Tevens hebben de colleges van alle Nederlandse gemeenten een brief ontvangen, met het verzoek woningen aan te bieden.

Druk

Het partijbestuur heeft besloten de aktie van de VVN actief te ondersteunen. Al onze gemeenteraadsleden hebben een kopie van de brief van de VVN ontvangen, met het verzoek druk op het college uit te oefenen en B&W te bewegen tot een positieve reactie. Gemeenteraadsleden uit grotere plaatsen met een linkse meerderheid hebben we nog eens extra telefonisch benaderd, omdat in die gemeenten de kans op succes het grootst is. Onze indruk is dat veel van onze gemeenteraadsleden de zaak aangekaart hebben in raadscommissies en vragen gesteld hebben aan B&W. Konkrete resultaten hiervan zijn nog niet aan te geven. Wel is bekend dat de VVN na drie weken reeds 450 woningen aangeboden had gekregen. In totaal zullen er 863 Tamils ondergebracht moeten worden. Dat betekent dat meer dan de helft binnen is. Geen slecht resultaat, maar we zijn er nog niet. De VVN doet haar uiterste best. Gemeenteraadsleden doen wat ze kunnen. En ook afdelingen kunnen hun steentje bijdragen. Daarom doen we aan PSP-leden en afdelingen het volgende verzoek. Ga in je omgeving op zoek naar leegstaande woningen/panden en meldt die aan bij het gemeentebestuur. De beste ingang is natuurlijk de eigen gemeenteraadsfractie. Het spreekt van zelf dat afgekeurde woningen niet in aanmerking komen. Het is niet de bedoeling dat de Tamils van het ene krot naar het andere verhuizen.

Met z'n allen moeten we proberen WVC voor het blok te zetten; minister Brinkman moet om.

LIEKE THESINGH

Nadere informatie is te verkrijgen bij Lieke Thesingh, Partijburo PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel. 020 - 26 73 74/ 65 29 27.

VERKIEZINGSDAGBOEK

Ploegen op zware grond

Henk Branderhorst – "de vredesbeweging heeft zijn eigen kandidaat" – stond niet alleen op de derde plaats op de lijst van de PSP voor de Kamerverkiezingen, hij was ook de leider van de verkiezingscampagne. En hoe: nog nooit was het materiaal zo vroeg al klaar. Al begin maart lagen programma en affiches al in enorme stapels te wachten op transport.

Naast het oplossen van allerlei organisatorische problemen, ging Henk Branderhorst ook zelf op tournee: van een school in St. Michielsgestel, via de Tamils in Valkenburg en Maastricht en een forum in Almelo naar de uitslagenavond in Odeon in Amsterdam.

16 april. De verkiezingen zijn nog ruim een maand weg, maar we zetten vroeg in. Vanmiddag Hilversum, vanavond St. Michielsgestel. Twee scholen – Havo/VWO. De vuurdoop is gelijk raak. Schrik me te pletter van de rechtse praat, die uitgeslagen wordt. Als ik iets verteld heb over onze plannen voor een 25-urige werkweek en de financiering daarvan (met ondermeer een nivellering van de lonen boven modaal) is een reactie: "Hebben wij er dan soms geen recht op, na de universiteit straks, méér te verdienen dan die lui die al met hun zestiende gaan werken en verdienen?". Of het politiek of pedagogisch verantwoord is, weet ik eigenlijk niet, maar ik laat hem alle hoeken van de aula zien. De zaal is kennelijk in twee, min of meer gelijke kampen verdeeld. Hebben ze in elk geval iets om over dóór te praten.

17 april. Zelfde soort school, in Amersfoort dit keer. Kamerlid Joep de Boer (CDA) is boos op me. Ik gedraag me niet, vind-ie. Jammer dan. Klein rechts speelt op een schandelijke manier in op de discussie over euthanasie. Alsof heel links klaar staat, met de spuit in de aanslag, om iedereen waar iets mee aan de hand is, naar een andere wereld te helpen.

19 april. Het gewest Noord-Holland-Noord, bijeen in Heerhugowaard. Ik voel me er thuis. Ze hebben hun zaakjes daar goed georganiseerd. Twee zaterdagdagen een tocht langs alle markten met een platte-band-wagen (?) en elke afdeling verspreidt er de huis-aan-huis-kranten, zo'n 135.000. Iemand uit Alkmaar, geloof ik, zou graag zien dat ik in m'n verkiezingsverhaal wat feller om me heen sloeg. Maar ja, ieder vogeltje zingt zoals-ie gebekt is.

21 april. Middelburg, een streekschool met enkele duizenden leerlingen in deel-onderwijs. Geen forum, maar gesprekken met steeds groepen van zo'n veertig meisjes en jongens. Politiek niet of nauwelijks geïnteresseerd. Ik laat de PSP maar voor wat het is en probeer althans een aantal mensen tot het gáán stemmen te brengen. In een nagesprek is de CDA-vertegenwoordiger blij met de geringe kritiek op zijn partij. Had kennelijk niet in de gaten dat politiek hen geen moer interesseerde. En dat is des te erger.

23 april. Een forum met maar liefst negen partijen in Harderwijk. De zaal voor minstens de helft gevuld met SGP'ers en GPV'ers. Geen wedstrijd voor het thuisfront dus. Gelukkig een paar PSP'ers, die een handje hielpen door vragen te stellen waarmee ik uit de voeten kon. Apetrots, toen de voorzitter (een "hoge" uit het leger) na afloop zei, dat ze het in Harderwijk zelden zó duidelijk te horen hadden gekregen.

28 april. Een opleiding voor sociale beroepen in Zwolle. Ook hier gelukkig de afdeling paraat met een stand in de hal. Drie keer een klasseggesprek en afsluitend een forum. Weer met zo'n buil van een VVD'er – waar halen ze ze toch allemaal vandaan? We eindigen bij de "verkiezingen" op een gedeelde tweede plaats – samen met de PPR. We blijven sterk in de zachte sektor...

1 mei. In Zaanstad. Een zware avond – vier sprekers, en ik was de laatste. Misschien een

beetje teveel van het goede – al was het onderwerp (ontwikkeling/bewapening) boeiend. Tegen de tijd dat ik aan de beurt was, waren al aardig wat mensen verdwenen – waaronder de pers. Dat zijn tegenslagen dus.

6 mei. Weer twee vliegen in één klap, in Brabant dit keer. 's Middags een Havo/VWO in Geldrop. Weér een fikse aanvaring met het CDA – mevrouw Luyten dit keer, en weér dezelfde klacht: ik probeerde te "scoren" vond ze, en dat was niet (politiek) fatsoenlijk. Na afloop riep ze: "Sans rancune". Sans rancune?

Een leuke avond bij de PSP in Roosendaal. Een afdeling met maar tien leden, maar even zo goed. Een vijftientig bezoekers en een betrokken discussie achteraf.

7 mei. Een openbare avond van de PSP en Epe/Heerde. Ploegen op zware grond daar, de Veluwe. Maar een dappere kern die al 27 jaar doorzet en als peper in 't gat van het gezapige burgerdom fungeert. Niet meer dan twintig mensen, maar een prima avond.

9 mei. Een "werkbezoek" aan Limburg. Dat is even wennen. 's Middags op bezoek bij twee pensions voor Tamils in Valkenburg en Maastricht. Dat was gruwelijker, dan ik me had kunnen voorstellen. Het is ongelooflijk hoe we de Tamils huisvesten – ratten over de vloer en het water dat langs de muren loopt. Met veertien mannen in één kamer en met z'n 96-en één keuken. Ook babies van drie maanden elke veertien dagen een voedselpakket met koffie en bruine bonen. Onbegrijpelijk dat het er al niet veel eerder tot een uitbarsting is gekomen... Gelukkig heeft Andrée een paar dagen geleden in Heerlen

**Aktief
voor socialisme
en ontwapening**

POSTGIRO
151600
tnv. PSP/Amsterdam
(giften zijn aantrekbaar)

een plan gelanceerd om er wat aan te gaan doen. (Zie elders in 'Bevrijding').

's Avonds in Maastricht een redelijk goed bezochte openbare avond – waar we ook Dirk de Vroome hebben herdacht – de Limburgse "Rooie Reus", die die dag was overleden.

11 mei. Een verkiezingsbijeenkomst op zondagmiddag in Terneuzen – vooraf leek het me een vreemd tijdstip, maar het bleek een goede keuze: zaaltje vol, een ontzettend leuke muziekgroep en een zeer levendige discussie. Grote vraag: waarom wordt er niets gedaan aan hulpverlening aan de mensen in en rond Kiev? Na de watersnood weten de Zeeuwen alles van hulpverlening. Beploef de vraag de volgende dag aan de kamerfractie door te spelen.

12 mei. Een school in Bussum. Springt er wat uit, want de opgegeven discussiepunten zijn nu eens niet werkloosheid, bewapening en zo, maar abortus, euthanasie, wet gelijke behandeling, andere samenlevingsvormen. In Bussum is de PSP de tweede (!) partij en dat was ook op deze school wel enigszins te merken. Zelfs een paar kleintjes van de onderbouw wisten het CDA aardig klem te zetten op het gesjoemel met het anti-diskriminatie-artikel in de grondwet. Onbegrijpelijk overigens dat zoveel kamerleden, zelfs op zo'n schoolforum, alsmar vervallen in dat afgrijselijke kamer-jargon.

13 mei. Een forum voor drie scholen in Almelo en 's avonds een bijeenkomst van de afdelingen Noordenveld en Westerkwartier in Nietap – ik wist niet waar het lag, maar we hebben het gevonden.

In Almelo kregen de politici het zwaar voor de kiezen – het grootste deel van de aanwezigen liep binnen het uur weg: het beroepsjargon was kennelijk niet te pruimen. En gelijk hadden ze. In Nietap – voor eigen parochie – niet over de verkiezingen gesproken, maar het wel en wee van de partij doorgenomen – met als gemeenschappelijke konklusie dat de structuur van de club fiks veranderd moet worden.

14 mei. Een thuiswedstrijd – het Revislyceum in Doorn. Eén van de leukste forums in deze campagne. Fel en flitsend en goeie vragen.

15 mei. De PSP in Enschede in (ex)-'Kokerjuffer' – eens in het nieuws vanwege de hasj(verkoop). De afdeling heeft een poosje op z'n gat gelegen, maar krabbelt weer op. Aardige opkomst, goeie discussie, optimistische sfeer.

16 mei. Regionale bijeenkomst in Breda, samen met Titia. Den Uyl spreekt er ook – dat scheelt dus in bezoekers. Een korte discussie, maar vooral na afloop (toen het feest begon) informele stimulerende discussies.

19 mei. Tweede Pinksterdag. Openlucht-manifestatie in Utrecht, samen met Andrée, Bram (van der Lek) en Joe Simmons plus een jazzachtig orkest, de 'Internationale Nieuwe Scène' en Gerda Havertong + band. De laatste en leukste bijeenkomst. Prima sfeer, schitterend weer.

21 mei. Uitslagenavond in Odeon-Amsterdam. Tja, dat was dus andere koek. Maar het gat waarin we vielen, was minder diep, dan ik had verwacht. Ondanks alles tòch een sfeer van "we moeten er dus weer flink tegenaan". Vooral voor Titia was het allemaal erg lullig. Halverwege de avond je eerste toespraak als nieuw gekozen kamerlid houden en een uur later weer uit de boot vallen. En – zacht gezegd – wat zuur om achteraf te horen dat zelfs allerlei PSP-leden op de PvdA blijken te hebben gestemd.

Passie en politiek

In weerwil van de sombere tijdgeest voor radikaal links heeft Socialistisch Perspektief een heel nummer gewijd aan 'Passie en Politiek'. Wat beweegt mensen om zich, vaak met veel hartstocht, in de (linkse) politiek te storten? Het vinden van antwoorden op die vraag leidde tot een speurtocht door verleden en heden en beschouwingen van optimistische en pessimistische aard.

Het verhaal van *Henk Branderhorst* voegt een eigen dimensie toe aan de geschiedschrijving van de PSP maar geeft bovenal goed weer hoe passie, per definitie een expressie van individualiteit, in botsing kan komen met min of meer vastgeroeste partijpatronen.

'Het gaat om de illusie van de macht, de illusie dat je kunt maken dat jouw inzichten zich doorzetten; en dan nog het liefst onder jouw leiding'. Dat is de vertaling van hartstocht, zoals *Roel van Duyn* die omschrijft in een ander artikel. Daarin komt duidelijk tot uitdrukking dat Van Duyn, hoewel veranderlijk in de keuze van middelen en strategie, in het diepst van zijn ziel onveranderlijk een Groene Goeroe huisvest. Naast Branderhorst en Van Duyn bevat Socialistisch Perspektief nog twee in artikelvorm verwerkte interviews.

Janneke van der Plaat, sinds enige tijd voorzit-

ster van de PPR, geeft weer hoe de omgeving van invloed is op het tonen van emoties. Ook in de politiek. Die verfoeilijkte tegenstelling dat linkse politiek vele vormen van vuur veronderstelt, maar er tegelijkertijd een straf staat op het tonen van emoties. Zij kent, gelukkig, geen apathie, omdat ze soms wél het gevoel heeft dat er iets verandert, 'als je er maar lang genoeg voor knokt.'

Pieterneel Rol lijkt het prototype van die generatie PSP-activisten die na jarenlang putten uit passie, nu passief, papieren lid is. Vanuit een elementair ('misschien wel christelijk') rechtvaardigheidsgevoel is ze jarenlang actief geweest, waarbij ze vooral geïnspireerd werd door mensen. De PSP als organisatie sprak en spreekt haar minder aan.

Anneke van Balen en *Marijke Ekelschot* lijken het patent op behoud van passie te hebben door veranderlijkheid, tegenspraak en beweeglijkheid. 'We zouden ook werkelijk niet weten hoe je iets kunt ontwerpen om de maatschappelijke verhoudingen te laten dansen, zonder de bereidheid om de onderlinge verhoudingen in beweging te brengen'. De persoonlijke visies worden in dit toch speciale nummer van Socialistische Perspektief afgewisseld met citaten van 'erkend' hartstochtelijk levende landgenoten uit een voorbije tijd: *Multatuli*, *Dirk Schilp*, *Troelstra* en *Annie Romein-Verschoor*.

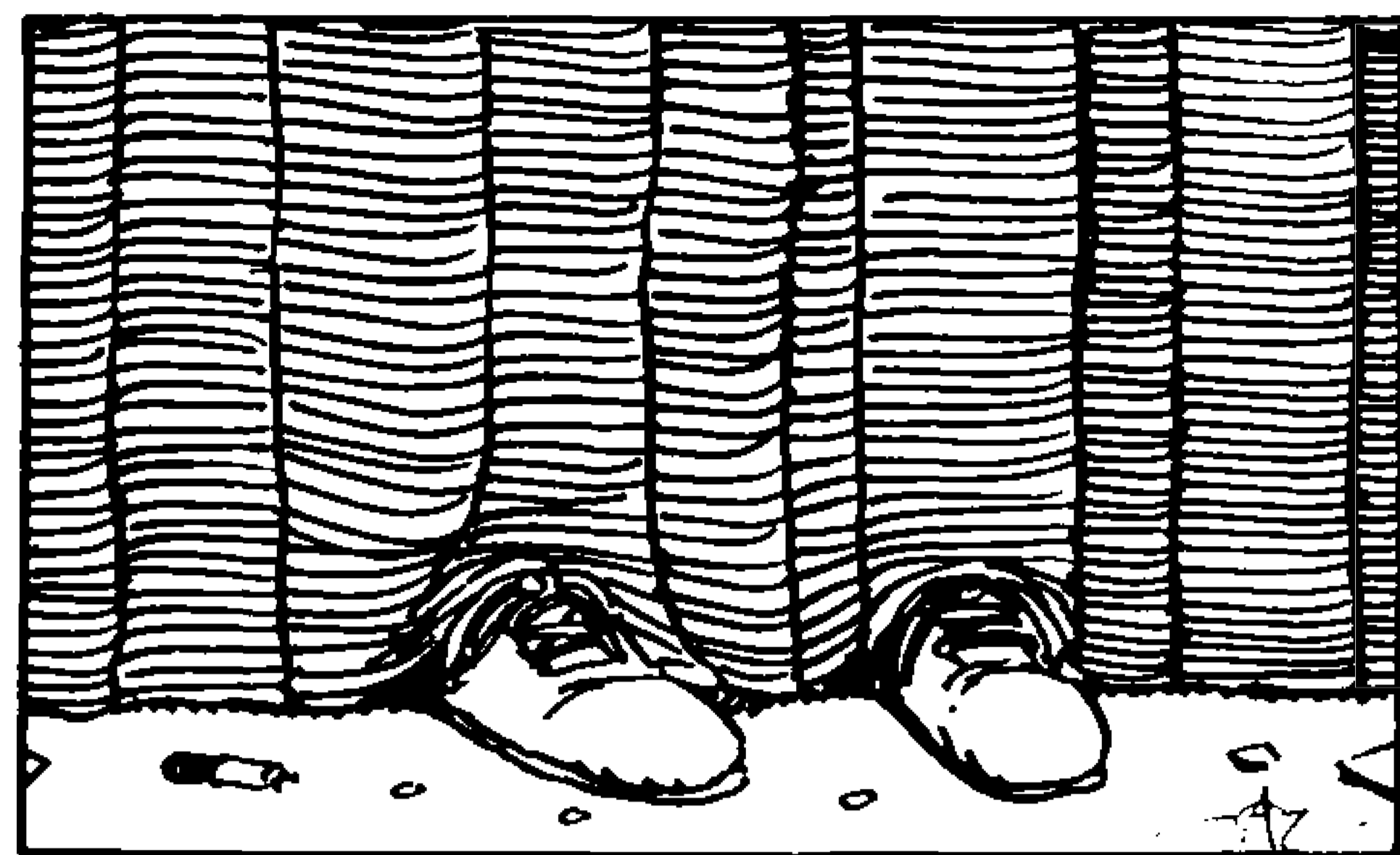
Het nummer wordt geopend met een beschouwing van *Antoine Verbij*, waarin hij stelt dat er een tussenweg is voor radikaal-linksen tussen achter het Grote Ideaal aan blijven lopen en Cynisme. 'Er is geen Idee van Solidariteit meer nodig om betrokken te zijn bij de dagelijkse op de televisie vertoende vrijheidsstrijd van de zwarte Zuid-Afrikanen'. Hij ziet 'radikale politieke passies zonder vaandels' die spontaan reageren op de beelden om zich heen als de redding voor radikaal-links.

In het slotartikel van *Jo van der Spek* (geen familie) wordt eveneens getracht de intrigerende vraag te beantwoorden hoe er ruimte kan worden geschapen 'voor mobiliserende, inspirerende, warmbloedige kruisbestuivingen tussen offensieve linkse politiek en authentieke, menselijke drijven?'. Vanuit de radikaal-linkse partijpolitiek ziet hij dit niet snel gebeuren. Voorwaarde daarvoor is een uitbraak uit de heersende, intieme-inteelt-cultuur. Een cultuur die vooralsnog nieuwe openingen afknijpt door 'allesverstikkende en opslurpende programmeringen'.

Wie het serieus meent met het perspektief van radikaal links zal toch moeten beamen dat de discussie over deze kant van de politiek niet gelijktijdig geopend en afgesloten kan worden met dit nummer van Socialistisch Perspektief.

LEO PLATVOET

Dit nummer is verkrijgbaar door storting van f 5,60 op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam onder vermelding van 'Soc. Persp. 28'. Indien u f 20,- gireert bent u meteen verzekerd van toezending van de vier nummers die de volgende jaargang zullen verschijnen. Vermeldt u dan 'abon. + nr. 28'.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Nog maar net bekomen van de verkiezingsuitslag of het enig overgebleven PSP-Kamerlid zag alweer kans de koningin te beledigen. Althans volgens de Telegraaf. De koningin zelf had het PSP-advies om drie informateurs te benoemen - Sinie Strikwerda, Hannie van Leeuwen en Mohamed Rabbae - de "originaliteitsprijs" toebedacht. Hoewel de PSP-fraktievoorzitster zich niet, zoals haar collega van de PPR, in een wolk van parfum en bijbehorend mantelpakje naar Paleis Noordeinde begaf (en eerst ook niet als zodanig werd herkend) was het een prettig onderhoud met Beatrix. Niet alleen de formatie kwam aan de orde, ook racisme, het verdwijnen van de CPN uit de Kamer en het ontslag voor sommige fraktiemedewerkers.

Taferelen genoeg op het Binnenhof, zo daags na de verkiezingen. Wat te denken van "jongere oudere" Van Mierlo met in zijn kielzog de "oudere jongere" Kohnstam, die in de koffiekamer ongevraagd Ina Brouwer over haar wangen ging aaien. "Wat jammer dat jij nou juist uit de Kamer gaat", sprak hij op zalvende toon. Alvast een staaltje van de veranderende D'66-politiek, die neerkomt op pure mannetjesmakerij. De D'66-fractie bestaat niet voor niets uit acht playboys en één, dat moet gezegd, hele leuke vrouw. Bij de fraktievoorzitster van de CPN sprongen de tranen in de ogen van machteloze woede. Een klacht tegen ongewenste intimiteit lijkt op zijn plaats. Voor de PSP-fractie zelf braken heftische momenten aan. Met weemoed dachten wij aan het klaarliggende scenario voor de personele gevolgen bij twee zetels. Was het echt pas een paar dagen geleden dat wij tegen Andrée hadden gezegd hoe erg het voor Ina zou zijn om in haar uppie het kamerwerk te moeten doen?... en nu bleek dat op haar van toepassing. Na de grimmige werkelijkheid van passende contouren te hebben voorzien, brak aan de dis ter ere van Wilbert de fraktiehumor door. Via ons antwoordapparaat de kiezer laten weten hoe wij over hem en haar dachten. "U heeft ons genegeerd, wij negeren u." "U kunt de PvdA onder nummer zoveel bereiken." "Uw probleem is het onze niet." Daarachter school ook verdriet en de feestrede voor Wilbert viel in het water. Tranen om het gemis. "Zal ik het van je overnemen André," en Wilbert memoreerde verder de afgelopen jaren in de fractie. In de politiek is het nu eenmaal snel leven. Maar thuisgekomen stond de klok stil.

ANNELIES SCHUTTE

Socialistisch Perspektief zoekt nieuwe redactieleden

Socialistisch Perspektief, het scholingstijdschrift van de PSP, zoekt nieuwe redactieleden. Van hen wordt verwacht:

- ★ het vermogen om bruikbare artikelen op te sporen of zelf te schrijven;
- ★ de bereidheid om artikelen te beoordelen en voor publikatie geschikt te maken;
- ★ ongeveer 1 x per 6 weken een avond te vergaderen.

Verdere inlichtingen zijn telefonisch of schriftelijk te verkrijgen bij de Stichting Vorming en Scholing PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon: 020 - 26 73 74 (dinsdag t/m vrijdag tijdens kantooruren; vragen naar Ron Leyser).

Op vrijdag 20 juni zal er om 19.30 's avonds een gesprek zijn tussen de mensen die gehoor geven aan deze oproep en enige leden van de redactie van Socialistisch Perspektief en het SVS-bestuur.

ONDERSTEBOVEN

Technologie. Vorige maand verscheen een themanummer van 'Wetenschap & Samenleving' over technologie en politiek. De verkiezingsprogramma's van de verschillende partijen blijken nauwelijks antwoord te geven op de vragen op het gebied van wetenschaps- en technologiebeleid. Een exemplaar van het blad kunt U aanvragen bij VWW, Oudegracht 80, Utrecht, 030 - 322 180.

Vrede op Texel. De Doopsgezinde Vredesgroep organiseert deze zomer weer een aantal vakantie-dagen op een kampeerboerderij op Texel. Van 26 juli tot 2 augustus een vrouwenweek over beeldtaal. Kosten f 210,- (all-in). Van 2 tot 12 augustus een tiendaagse vakantie voor vrouwen en mannen rond het onderwerp 'inspiratie'. Iedereen vanaf 18 jaar is welkom. Info: Roel Kooister, 050 - 13 75 73 of Lida Blok, Rooseveltlaan 29-4, Amsterdam.

Zeilen. Het NIVON (voor volksontwikkeling en natuurvriendenwerk) organiseert begin augustus een zeilkamp voor vrouwen vanuit een kampeerboerderij in Grouw, Friesland. Het kamp is bedoeld voor vrouwen met en zonder kinderen. Kinderen kunnen meezeilen vanaf 8 jaar. Kosten f 315,- (kinderen f 245,-), incl. maaltijden en verzekering. Info: NIVON-reizen, P.C. Hoofdstraat 163, Amsterdam, 020 - 62 17 84.

Bonk in bedrijf. Onlangs verscheen het vierde nummer van Bonk in Bedrijf, het blad van de beweging die de strijd tegen Woensdrecht voortzet. In dat nummer o.a. een oproep van de Bouw en Hout Bond van het FNV voor een boycot van het werk aan Woensdrecht: dat wordt staken tegen de raketten. Een exemplaar van het blad is te bestellen door storting van f 1,85 op postgiro 5372335 t.n.v. Bonk, Postbus 11127, Amsterdam o.v.v. 'Nummer 4'.

Schelden, schoppen, slaan. De wereld staat bol van agressie. Om met succes tegenspel te kunnen bieden is inzicht nodig: aldus 't Kan Anders, die een boekje publiceerde over de samenleving, geweld en opvoeding onder de titel 'Een klap in z'n hand' geschreven door Miep Schreijers, Hans Wiebenga, Wim Harms en Kees Schijve, met een voorwoord van Yvonne Keuls. Prijs f 10,-. Te bestellen door storting van f 11,- op postgiro 3772349 t.n.v. 't Kan Anders/Delft.

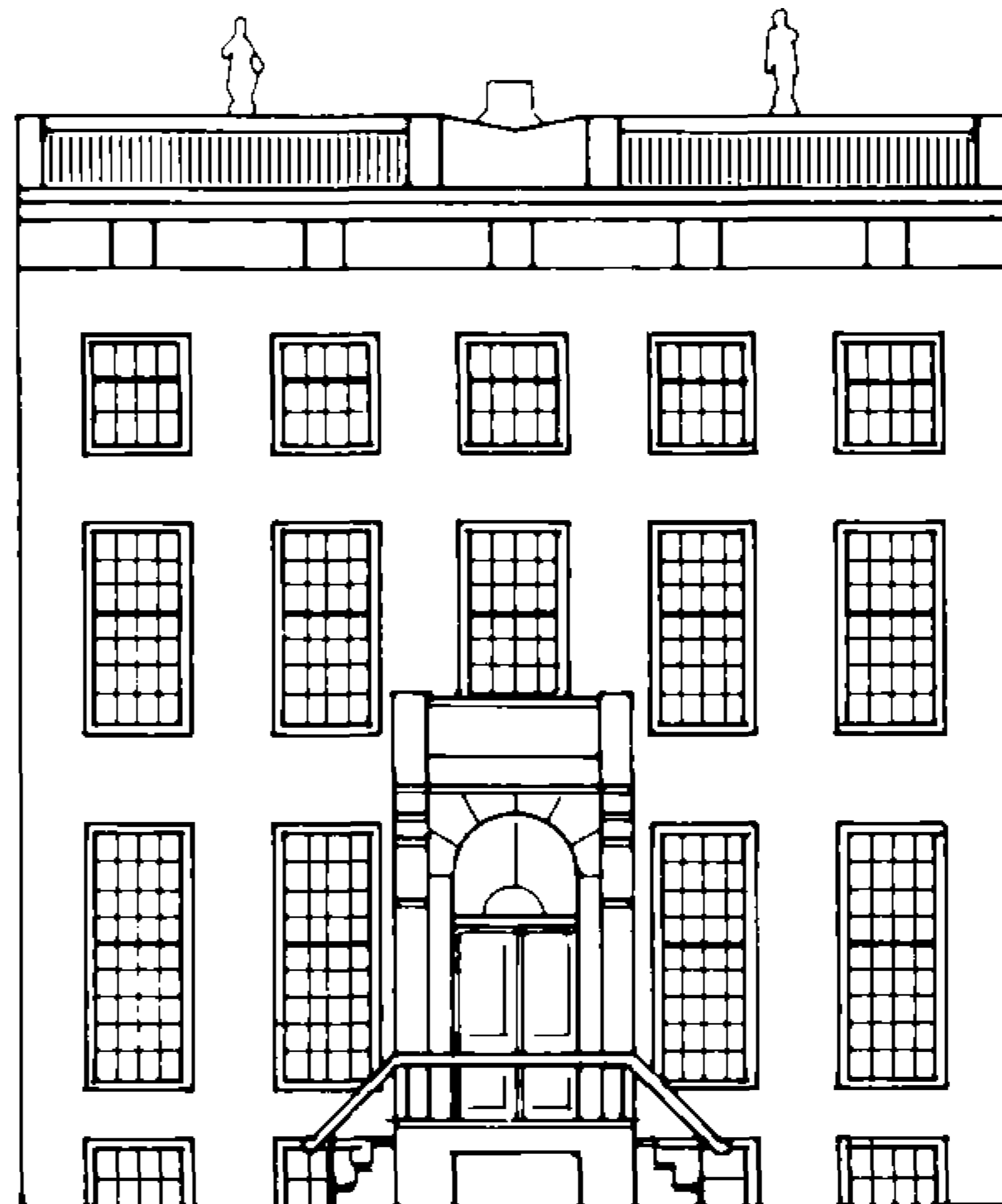
Sociale werkplaats en wapenproductie. De Werkgroep WSW van de PSP is een onderzoek gestart naar de inschakeling van de sociale werkvoorziening bij de wapenproductie. De werkgroep is daarvoor op zoek naar mensen die hen bij dat onderzoek behulpzaam willen zijn. Nadere info: Kees Markesteijn, Aardappelmarkt 72, Dordrecht, 078 - 14 55 69.

AMOK zoekt vrouwen. Het Anti-militaristies Onderzoeks Kollektief (AMOK) telt maar weinig vrouwen onder haar geleerden. Daarin willen zij verandering brengen: ze willen meer inbreng van vrouwen bij hun activiteiten en ze willen meer inhoud geven aan onderzoeks- en publicatiewerk op het gebied van 'vrouwen en militarisme'. AMOK werkt op verschillende manieren: via het kwartaalblad 'Amok', via een uitgebreid archief en via thema-werkgroepen. Het belangrijkste doel is een bijdrage te leveren aan het functioneren van een brede en effectieve anti-militaristische beweging. Heb je belangstelling? Nadere info: Esdoornstraat 14, Utrecht, tel.: 030 - 442 122.

Mannenkrant. Vorige maand verscheen het vierde nummer van de 'Mannenkrant', een nieuw landelijk emancipatieblad voor mannen. Dankzij een subsidie van WVC kan dit blad na een wankel begin nog enige tijd voort. In nummer 4 o.a. een interview met 'emancipatie-professor' Iteke Weeda uit Groningen, een gesprek met Marius Ernsting (oud-Kamerlid CPN) en een verhaal over homoseksuele ouders. Losse nummers f 3,50. Abonnement f 32,- (11 nrs.). Informatie: 050 - 422 110.

Is dit de bank waaraan u denkt?

Een bank, klein genoeg
om u persoonlijk te
adviseren. Groot genoeg

om veel voor u en uw geld
te kunnen doen.
Sterk genoeg om u
volstreekte zekerheid te
bieden.

En betrokken genoeg
om maatschappelijk
verantwoord te kunnen
functioneren.

De Hollandse
Koopmansbank in
Amsterdam. Alle bank-
zaken voor particulieren,
voor bedrijven, in-
stellingen, organisaties en
verenigingen.

Zo'n bank zou uw bank
kunnen zijn:
Hollandse Koopmansbank.

HKB hollandse
koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn
Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

Verbazing

Elke keer opnieuw als contributiebetalingen of bijdragen voor het verkiezingsfonds binnenkomen, verbazen de PSP-medewerkers op het partijburo zich er over dat nog steeds zoveel partijgenoten bankrekeningen blijken te hebben bij ABN, Amro, Rabo en ga zo maar door. Banken die er gekleurd op staan. Terwijl toch maandelijks in "Bevrijding" advertenties staan van "schone banken". En de Postbank (giro) toch ook van ons allen. Hoe komt dat nou?

Zuid-Afrika. Het Komitee Zuidelijk Afrika heeft in samenwerking met de Anti-Apartheidsbeweging Nederland een boek over het Nederlandse Zuid-Afrikabeleid sinds 1945 uitgegeven onder de titel 'De bloedband Den Haag-Pretoria'. Het boek is van de hand van Rob Rozenburg en gaat uitgebreid in op de ontwikkelingen in de Nederlandse politiek ten aanzien van de Apartheidsstaat. Het geeft een helder overzicht van het beleid dat diverse kabinetten sinds '45 hebben gevoerd, het beleid van de verschillende politieke partijen afzonderlijk en over de bouwstenen voor een ander toekomstig beleid. Omvang ruim 160 pagina's. Prijs f 15,-. Uitgeverij Jan Mets, verspreiding via de boekhandel of door storting van f 15,- op postgiro 600657 t.n.v. KZA/Amsterdam o.v.v. 'Bloedband'.

Meidengroep. De PSP-jongeren zijn weer een meidengroep gestart. Het thema waarmee deze groep zich zal gaan bezighouden is 'ambities': wat hebben de carrièrevrouwen van Cosmo en Opzij te maken met feminisme? Er bestaan plannen voor een tentoonstelling over dit onderwerp. Nadere informatie: PSP-jg, Postbus 700, Amsterdam of tel.: 020 - 26 73 74.

Hei Pasoep. Het is al eerder aangekondigd in 'Bevrijding', maar we doen het nog een keer omdat

het zo leuk is. Onze afdeling Roosendaal werkt samen met anderen in het POR (Progressief Overleg Roosendaal). Enige tijd geleden is in samenwerking tussen POR en de Antwerpse zanggroep Hei Pasoep een langspeelplaat uitgebracht ten behoeve van het ANC - de belangrijkste Zuidafrikaanse verzetsbeweging. Inmiddels is de plaat aan een derde persing toe.

Op de plaat, behalve een aantal Afrikaanse verzetsliederen, ook nummers uit Algerije, België, de Sowjet-Unie, Nederland, Zuid-Jemen, Bulgarije, Frankrijk, Roemenië en Griekenland. Na die treurige avond van de 21e, heb ik hem heel wat keren gedraaid - en het helpt!

De plaat is te bestellen door het overmaken van f 25,- op postgiro 5592108 van Kultureel Fonds POR, vermelden "Hei Pasoep".

Is het hier oorlog. De anti-militaristische wandelclub 'Is het hier oorlog', bekend van de Vierdaagse van Nijmegen, mag niet meer meedoen aan dat jaarlijkse wandelevenement. Toch organiseert de club van 14 tot 19 juli een alternatieve tocht in en rond Zuid-Limburg. Per dag wordt een paar kilometer gelopen. Verder veel gevarieerde akties. Kosten f 45,-. Eten en drinken kosten f 10,- per dag. Opgave en meer informatie: Postbus 1667, 9701 BR Groningen.

PSP-jongeren. De PSP-jg heeft leden nodig (tja, wie niet...?). Veel PSP-leden onder de 25 jaar blijken te vergeten zich tevens (gratis) aan te melden bij de PSP-jg. Interesse in steun aan dit sympathieke clubje? Stuur een kaartje met naam, adres en telefoonnummer aan: PSP-jg, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Passie en politiek

In weerwil van de sombere tijdgeest voor radikaal links heeft Socialistisch Perspektief een heel nummer gewijd aan 'Passie en Politiek'. Wat beweegt mensen om zich, vaak met veel hartstocht, in de (linkse) politiek te storten? Het vinden van antwoorden op die vraag leidde tot een speurtocht door verleden en heden en beschouwingen van optimistische en pessimistische aard.

Het verhaal van *Henk Branderhorst* voegt een eigen dimensie toe aan de geschiedschrijving van de PSP maar geeft bovenal goed weer hoe passie, per definitie een expressie van individualiteit, in botsing kan komen met min of meer vastgeroeste partijpatronen.

'Het gaat om de illusie van de macht, de illusie dat je kunt maken dat jouw inzichten zich doorzetten; en dan nog het liefst onder jouw leiding'. Dat is de vertaling van hartstocht, zoals *Roel van Duyn* die omschrijft in een ander artikel. Daarin komt duidelijk tot uitdrukking dat Van Duyn, hoewel veranderlijk in de keuze van middelen en strategie, in het diepste van zijn ziel onveranderlijk een Groene Goeroe huisvest. Naast Branderhorst en Van Duyn bevat Socialistisch Perspektief nog twee in artikelvorm verwerkte interviews.

Janneke van der Plaat, sinds enige tijd voorzit-

ster van de PPR, geeft weer hoe de omgeving van invloed is op het tonen van emoties. Ook in de politiek. Die verfoeilijkte tegenstelling dat linkse politiek vele vormen van vuur veronderstelt, maar er tegelijkertijd een straf staat op het tonen van emoties. Zij kent, gelukkig, geen apathie, omdat ze soms wel het gevoel heeft dat er iets verandert, 'als je er maar lang genoeg voor knokt.'

Pieterneel Rol lijkt het prototype van die generatie PSP-activisten die na jarenlang putten uit passie, nu passief, papieren lid is. Vanuit een elementair ('misschien wel christelijk') rechtvaardigheidsgevoel is ze jarenlang actief geweest, waarbij ze vooral geïnspireerd werd door mensen. De PSP als organisatie sprak en spreekt haar minder aan.

Anneke van Balen en *Marijke Ekelschot* lijken het patent op behoud van passie te hebben door veranderlijkheid, tegenspraak en beweeglijkheid. 'We zouden ook werkelijk niet weten hoe je iets kunt ontwerpen om de maatschappelijke verhoudingen te laten dansen, zonder de bereidheid om de onderlinge verhoudingen in beweging te brengen'. De persoonlijke visies worden in dit toch speciale nummer van Socialistische Perspektief afgewisseld met citaten van 'erkend' hartstochtelijk levende landgenoten uit een voorbije tijd: *Multatuli*, *Dirk Schilp*, *Troelstra* en *Annie Romein-Verschoor*.

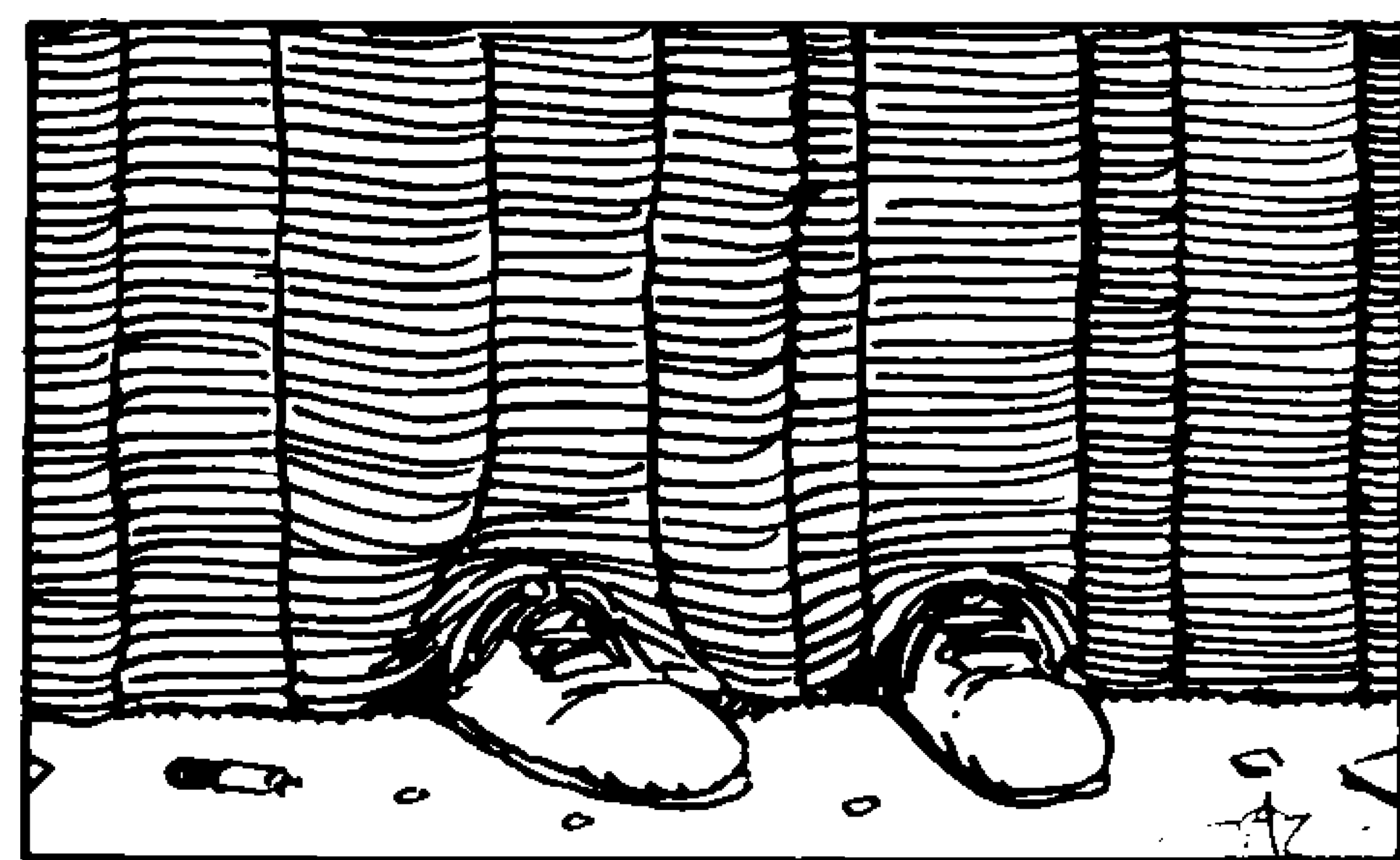
Het nummer wordt geopend met een beschouwing van *Antoine Verbij*, waarin hij stelt dat er een tussenweg is voor radikaal-linksen tussen achter het Grote Ideaal aan blijven lopen en Cynisme. 'Er is geen Idee van Solidariteit meer nodig om betrokken te zijn bij de dagelijkse op de televisie vertoende vrijheidsstrijd van de zwarte Zuid-Afrikanen'. Hij ziet 'radikale politieke passies zonder vaandels' die spontaan reageren op de beelden om zich heen als de redding voor radikaal-links.

In het slotartikel van *Jo van der Spek* (geen familie) wordt eveneens getracht de intrigerende vraag te beantwoorden hoe er ruimte kan worden geschapen 'voor mobiliserende, inspirerende, warmbloedige kruisbestuivingen tussen offensieve linkse politiek en authentieke, menselijke driften?'. Vanuit de radikaal-linkse partijpolitiek ziet hij dit niet snel gebeuren. Voorwaarde daarvoor is een uitbraak uit de heersende, intieme-inteelt-cultuur. Een cultuur die vooralsnog nieuwe openingen afknijpt door 'allesverstikkende en opslurpende programmeringen'.

Wie het serieus meent met het perspektief van radikaal links zal toch moeten beamen dat de discussie over deze kant van de politiek niet gelijktijdig geopend en afgesloten kan worden met dit nummer van Socialistisch Perspektief.

LEO PLATVOET

Dit nummer is verkrijgbaar door storting van f 5,60 op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam onder vermelding van 'Soc. Persp. 28'. Indien u f 20,- gireert bent u meteen verzekerd van toezending van de vier nummers die de volgende jaargang zullen verschijnen. Vermeldt u dan 'abon. + nr. 28'.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Nog maar net bekomen van de verkiezingsuitslag of het enig overgebleven PSP-Kamerlid zag alweer kans de koningin te beledigen. Althans volgens de Telegraaf. De koningin zelf had het PSP-advies om drie informateurs te benoemen - *Sinie Strikwerda*, *Hannie van Leeuwen* en *Mohamed Rabbae* - de "originaliteitsprijs" toebedacht. Hoewel de PSP-fraktievoorzitster zich niet, zoals haar collega van de PPR, in een wolk van parfum en bijbehorend mantelpakje naar Paleis Noordeinde begaf (en eerst ook niet als zodanig werd herkend) was het een prettig onderhoud met *Beatrix*. Niet alleen de formatie kwam aan de orde, ook racisme, het verdwijnen van de CPN uit de Kamer en het ontslag voor sommige fractiemedewerkers.

Taferelen genoeg op het Binnenhof, zo daags na de verkiezingen. Wat te denken van "jongere oudere" *Van Mierlo* met in zijn kielzog de "oudere jongere" *Kohnstam*, die in de koffiekamer ongevraagd *Ina Brouwer* over haar wangen ging aaien. "Wat jammer dat jij nou juist uit de Kamer gaat", sprak hij op zalvende toon. Alvast een staaltje van de veranderende D'66-politiek, die neerkomt op pure mannetjesmakerij. De D'66-fractie bestaat niet voor niets uit acht playboys en één, dat moet gezegd, hele leuke vrouw.

Bij de fractievoorzitster van de CPN sprongen de tranen in de ogen van machteloze woede. Een klacht tegen ongewenste intimiteit lijkt op zijn plaats. Voor de PSP-fractie zelf braken heftische momenten aan. Met weemoed dachten wij aan het klaarliggende scenario voor de personele gevolgen bij twee zetels. Was het echt pas een paar dagen geleden dat wij tegen *Andrée* hadden gezegd hoe erg het voor *Ina* zou zijn om in haar uppie het kamerwerk te moeten doen?... en nu bleek dat op haar van toepassing.

Na de grimmige werkelijkheid van passende contouren te hebben voorzien, brak aan de dis ter ere van *Wilbert* de fraktiehumor door. Via ons antwoordapparaat de kiezer laten weten hoe wij over hem en haar dachten. "U heeft ons genegeerd, wij negeren u." "U kunt de PvdA onder nummer zoveel bereiken." "Uw probleem is het onze niet."

Daarachter school ook verdriet en de feestrede voor *Wilbert* viel in het water. Tranen om het gemis. "Zal ik het van je overnemen *André*," en *Wilbert* memoreerde verder de afgelopen jaren in de fractie. In de politiek is het nu eenmaal snel leven. Maar thuisgekomen stond de klok stil.

ANNELIES SCHUTTE

Socialistisch Perspektief zoekt nieuwe redactieleden

Socialistisch Perspektief, het scholingstijdschrift van de PSP, zoekt nieuwe redactieleden. Van hen wordt verwacht:

- ★ het vermogen om bruikbare artikelen op te sporen of zelf te schrijven;
- ★ de bereidheid om artikelen te beoordelen en voor publikatie geschikt te maken;
- ★ ongeveer 1 x per 6 weken een avond te vergaderen.

Verdere inlichtingen zijn telefonisch of schriftelijk te verkrijgen bij de Stichting Vorming en Scholing PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, telefoon: 020 - 26 73 74 (dinsdag t/m vrijdag tijdens kantooruren; vragen naar *Ron Leyser*).

Op vrijdag 20 juni zal er om 19.30 's avonds een gesprek zijn tussen de mensen die gehoor geven aan deze oproep en enige leden van de redactie van Socialistisch Perspektief en het SVS-bestuur.

BEVRIJDING

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Geroepen tot verzet

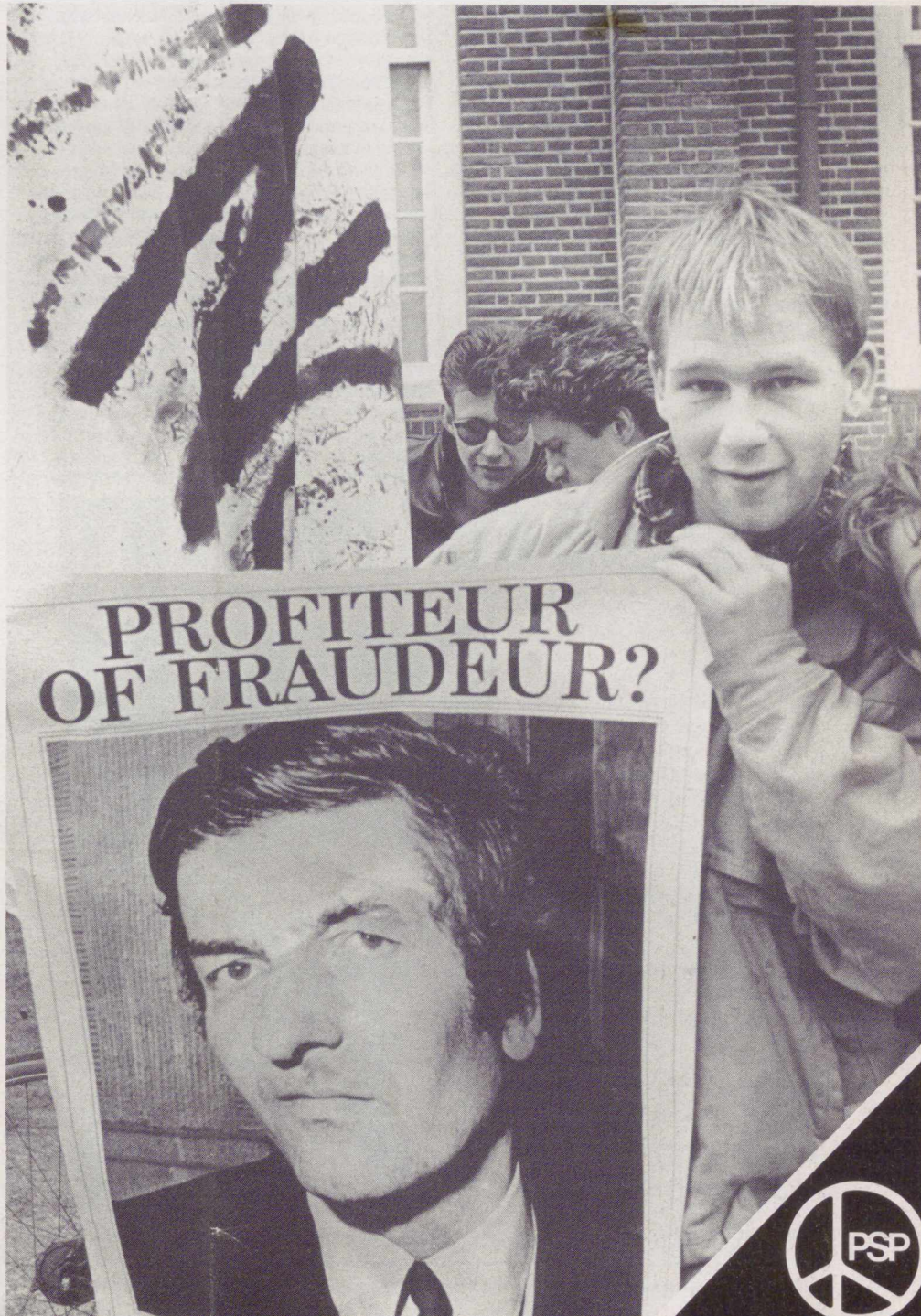
Alsof ze van de prins geen kwaad weet, presenteert het kabinet Lubbers-2 deze dagen de miljoenennota met daarin (open én verborgen) de harde feiten. Hare Majesteit mag, er aan voorafgaand, de Troonrede voorlezen, waarin de goede voornemens en verzachtende omstandigheden worden geformuleerd. Er is zo hier en daar – ook binnen "links" – wat schamper gereageerd, toen Andree van Es (na de verkiezingen) aan het staatshoofd adviseerde de mogelijkheden te laten onderzoeken voor een kabinet met als inzet de verbetering van de positie van de uitkeringsgerechtigden, een drastische herverdeling van de arbeid, een ontwapeningsbeleid en bestrijding van het racisme en gelijkberechtiging van buitenlanders.

Vanuit het regeerakkoord weten we inmiddels – en de 3e dinsdag van deze maand zal dat worden bevestigd – dat op het punt van een actief ontwapeningsbeleid niets te verwachten is. Integendeel. Het kabinet zal het atoomarsenaal eerder versterken dan afzwakken. En in het net verschenen jaarrapport-'86 van het Sociaal en Cultureel Planburo wordt in alle scherpste gekonstateerd dat de positie van én uitkeringsgerechtigden (met name langdurig werklozen) én buitenlanders steeds verder veslechterd. En het zal straks een illusie blijken, als men verwacht dat dit kabinet in Troonrede en Miljoenennota substantiele maatregelen aankondigt om in die situatie grondige veranderingen aan te brengen.

Waar het gaat om drastische herverdeling van arbeid zal het kabinet het eveneens laten afweten – geruggesteund door het FNV, dat immers publiekelijk heeft laten weten de "36 uur" te willen consolideren en de "eis van 32 uur" alleen nog maar pro forma op de (lange termijn) agenda te willen plaatsen.

De wat lacherige reactie op het PSP-advies aan Beatrix zal de critici gauw vergaan, naarmate de politieke realiteit op de genoemde terreinen verhard. En dát is precies, wat ons te wachten staat. Na de teleurstelling over en de moedeloosheid als gevolg van de verkiezingsuitslag is het nu de hoogste tijd onszelf weer bij elkaar te pakken en een actieve bijdrage te gaan leveren om het verzet tegen dit kabinet en dit beleid te organiseren.

HENK BRANDERHORST

Afgeslankt maar ongebroken

(HBr) Anders dan gewoonlijk, maar met de vertrouwde kop en - voor de rest van dit jaar met de vertrouwde regelmaat. Bevrijding. Sommigen hadden al de konklusie getrokken dat we helemaal niet meer zouden verschijnen, maar zo ernstig is het dus niet. Wel hebben we wat kunstgrepen moeten uitvoeren om voor de rest van dit jaar maandelijks een blad bij alle PSP-leden in de bus te laten vallen. We hebben het beschikbare geld voor drie zaken bij elkaar gevoegd, wat tot gevolg heeft dat nu 1 x per maand ook het "kader-informatieblad" On(s)Genoegen in Bevrijding wordt opgenomen én dat in elk nummer een deel van de "kongreskrant" wordt gepubliceerd. De abonnees op OG zullen dus in de periode september-december 1 x per maand een apart nummer van dat blad ontvangen - de er tussen liggende nummers kwartieren bij Bevrijding in. In het onderdeel "kongreskrant" verschijnen alle mededelingen en stukken die behandeld zullen worden op het novemberkongres van de PSP. Met één uitzondering: de verslagen van de afzonderlijke partijbestuurs-leden, de diverse stichtingen en enkele andere zaken worden afzonderlijk aan kongresafgevaardigden en afdelingsbestuurders toegestuurd. Deze, voor sommigen misschien wat verwarrende gang van zaken, is het gevolg van een her-ordering van onze financiën voor dit jaar. Een achteruitgang in het ledental en het verlies van 2 kamerzetels zijn er de oorzaak van.

Hoe het in 1987 zal gaan, valt op dit moment nog niet precies te vertellen - er cirkuleren verschillende opzetten en op korte termijn zal ook die knoop moeten worden doorgehakt. Zeker is in ieder geval dat Bevrijding zal blijven verschijnen - zij het in een eenvoudiger opzet dan tot nu toe. Eén van de pijnlijke maatregelen die moesten worden getroffen was het ontslag van de eindredakteur, Roel Sandvoort. Hij heeft vele jaren lang aan Bevrijding meegewerkt en was er - bij alle redactie-wisselingen - zo'n beetje de vaste burcht van. We doen het in kleinere kring nog wel eens over, maar nu alvast: Roel, enorm bedankt voor je trouwe inzet en betrokkenheid al die jaren! Ook hebben we - om louter financiële redenen - het contact moeten verbreken met Hollandse Hoogte (en met name Simon Kool en Dick Breebaart) - zij hebben al sinds mensenheugenis de vormgeving van Bevrijding (en daarvoor Radikaal) verzorgd. Maar ook dat kan niet langer en vanaf dit nummer wordt Bevrijding weer door een vrijwillige medewerker vorm gegeven. Ook Simon en Dick - en achter hen de andere HH-medewerkers - enorm bedankt voor jullie werkracht en ideeenrijkdom én samenwerking. Een laatste belangrijke verandering is het verdwijnen van de kleur van dit blad. Ook die franje moest er af worden geknipt. Waarmee we overigens niet gezegd willen hebben dat, daarmee ook de kleur van dit blad verdwenen of veranderd is!

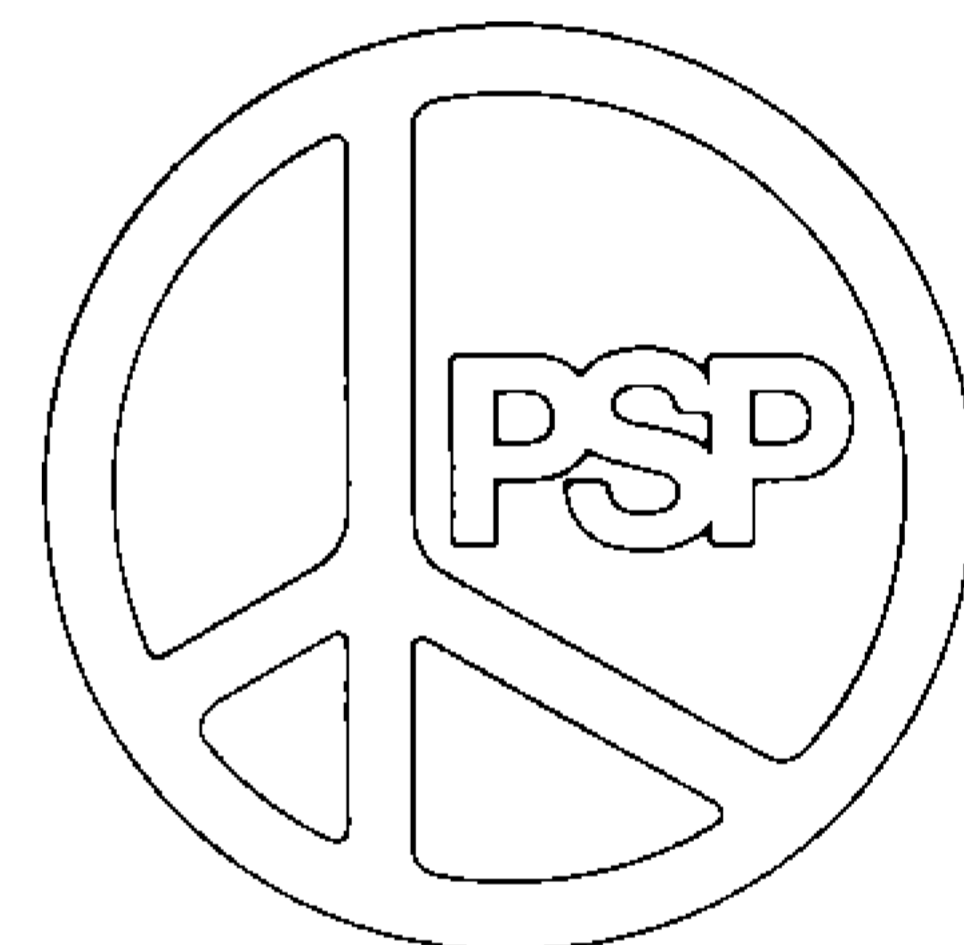
(Advertentie)

Hierboven had ik het over een "vrijwillige medewerker" die vanaf nu het blad vorm zal geven. We zijn er erg gelukkig mee dat we Rob Wesselius bereid hebben gevonden, die klus op zich te nemen - geen geringe job, want daarmee gaan per nummer toch minimaal een aantal dagen aan op.

Wat de inhoud van Bevrijding betreft zal het aksent gaandeweg meer komen te liggen op de interne informatie. Te verwachten valt dat de media (nog) minder aan ons kamerwerk zullen gaan besteden en in elk geval voor onze eigen "achterban" willen we dat dan wat recht trekken. Verder zal ook meer dan voorheen aandacht geschonken worden aan wat er allemaal in de partij beweegt. De komende maanden zullen we proberen een aantal nieuwe redactrices aan te trekken en een korrespondentennet op te bouwen. In zo'n nieuwe fase kan er natuurlijk wel eens wat mis gaan, waarvoor we dan maar op voorhand begrip vragen.

In elk geval zullen we ons uiterste best doen Bevrijding een zo aardig en leesbaar mogelijk PSP-blad te maken. Wie het idee heeft ons daarbij te kunnen helpen, is welkom!

N.B. De redactie organiseert op *maandag 6 oktober om 19 uur* een bijeenkomst (Partijgebouw, Nwe Looierstraat 45, A'dam) voor iedereen die denkt een bijdrage aan Bevrijding te kunnen leveren.

GENEES ÉÉN PATIENT

MET F 10 PER MAAND HELPT U EEN TBC PATIENT IN VIETNAM

De bevolking van Vietnam wordt geplaagd door ondervoeding en infectieziekten. Eén van die ziekten is tuberculose. Elke week komen er duizend nieuwe gevallen bij. Met de therapie die wordt aanbevolen door de Wereldgezondheidsorganisatie kan een TBC-patiënt in acht maanden genezen. De kosten zijn tien gulden per maand.

Steun het volk van Vietnam met een bijdrage. Op postgiro 1090400.

MEDISCH COMITÉ
NEDERLAND-VIETNAM

postbus 5701, 1007 AS Amsterdam, postgiro 1090400, telefoon 020-270411

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Anneleis Schutte en Peter Zwart.

Vormgeving: Rob Wesselius

Administratie: Postbus 700,
1000 AS Amsterdam
telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.
Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.
Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

Een jaar Tsjernobyl

Na Tsjernobyl bleef het in Nederland - zeker in vergelijking met andere landen - betrekkelijk stil. Wat moeten de aktiedoelen van de anti-kernenergiebeweging voor de komende tijd worden? Kan de stilte rond Tsjernobyl een jaar later worden omgezet in een massaal protest?

BEVRIJDING keek o.a. eens in de voorstellen die in het partijbestuur van de PSP rondgaan, en waarvoor politiek sekretaris milieu en energie Ronald Jansen de eerstverantwoordelijke is.

Méer dan een tijdelijke winst voor links in de opinipeilingen zat er na de kernramp in Tsjernobyl niet in. Géén grote demonstraties zoals in andere Westeuropese landen, géén gecoördineerde actie uit de milieu- en anti-kernenergiebeweging om in te spelen op de verwarring waaraan de ministeries ten prooi waren gevallen. Wel verschaften afzonderlijke organisaties (zoals Milieudéfensie) informatie, en boekten zij ook ledenwinst. Maar de anti-kernenergiebeweging als geheel rekende tē stellig op een gunstige verkiezingsuitslag, en wachtte af. Toen die uitslag - ondanks de campagne "Stem tegen kernenergie" de zittende coalitie CDA/VVD aan de macht liet, had de beweging het nakijken. De regeringspartijen kunnen zelf weer bepalen, hoe zij hun omzwaai vlak voor de verkiezingen - éérst veiligheidsonderzoek en uitstel van de bouw van nieuwe kerncentrales - in de komende jaren terug zullen draaien.

Atoomlobby in het defensief

Wat betekent dit voor de anti-kernenergiebeweging? De eerstkomende tijd is de kernenergie-lobby in het defensief gedrukt. Zij moeten nu bewijzen, dat de kerncentrales veilig zijn. De bouw van nieuwe centrales heeft opnieuw een aantal jaren vertraging opgelopen. Uit economisch oogpunt kan dit interessant zijn: de inzichten over het al dan niet rendabel zijn van kerncentrales verschuiven mēt de jaren. Het moeten meerekenen van verzwaarde veiligheidseisen vormt een extra kostenpost.

Toch zullen regering en atoomlobby ongetwijfeld instituten vinden, die kerncentrales veilig zullen verklaren, zonodig na enkele aanvullende veiligheidsmaatregelen. Vergelijkingen met Tsjernobyl zullen voor de Nederlandse kerncentrales altijd gunstig uitvallen.

Voor de anti-kernenergiebeweging mag deze periode zeker geen adempauze betekenen. Het is immers voorspelbaar, dat over een tijd de atoomlobby weer in het offensief zal gaan. Inhoudelijk en strategisch ligt het voor de hand, dat de anti-kernenergiebeweging zich de komende tijd zal richten op akties rond de sluiting van de bestaande kerncentrales in Borssele en Dodewaard, op akties tegen het vervoer en de opslag van radio-actief afval, en op akties voor een alternatieve energiepolitiek.

Akties op drie fronten

De discussie over de veiligheid van de bestaande kerncentrales zal mogelijk nieuwe argumenten voor sluiting opleveren. Het is van belang dat de

aanwezige technische en wetenschappelijke deskundigheid in de milieubeweging gecoördineerd wordt ingezet om snel en overtuigend de officiële regeringsrapporten te lijf te gaan. De afvalproblematiek biedt tal van aktiemogelijkheden, ook regionaal: de opslag van het radio-actief afval in Borssele, de onderzoeken naar opslag in zoutlagen in het noorden en oosten van het land, het transport van radio-actief afval, de internationale problematiek (opwerking in het buitenland, export naar de Derde Wereld). Akties voor een alternatieve, kernenergie-loze energiepolitiek moeten vooral gericht zijn op het verbinden van de grote, landelijke scenario's (nog uit de tijd van de Brede Maatschappelijke Discussie) met konkrete plannen en mogelijkheden op plaatselijk en regionaal niveau. Belemmeringen voor de toepassing van windenergie, zonne-energie en warmte-krachtkoppeling zullen uit de weg geruimd moeten worden. Vooral zal duidelijk gemaakt moeten worden, dat niet een kolen-gestookte centrale het enige alternatief voor kernenergie is.

Eén jaar Tsjernobyl

In de kringen van de Basisgroepen tegen Kerngeweld en Militarisme en van het Landelijk Platform tegen Kernenergie doen al verscheidene actie-ideeën de ronde. Zo kunnen akties gepland worden rond de ultracentrifugefabriek in Almelo (die in de belangstelling zal komen door het gebruik van uranium uit het door Zuid-Afrika bezette Namibië), rond de snelle kweekreaktor in Kalkar in samenwerking met de Westduitse energiebeweging, of rond de Provinciale Statenverkiezingen in maart 1987. De provincies hebben als mede-eigenaar van de elektriciteitsbedrijven een stem in het kapittel bij de verder ontwikkelingen op energiegebied. Aan de andere kant is een campagne als "Stem tegen kernenergie" in deze vorm niet voor herhaling vatbaar. Landelijk zou het zwaartepunt van de akties rond april 1987 kunnen liggen, een jaar na Tsjer-

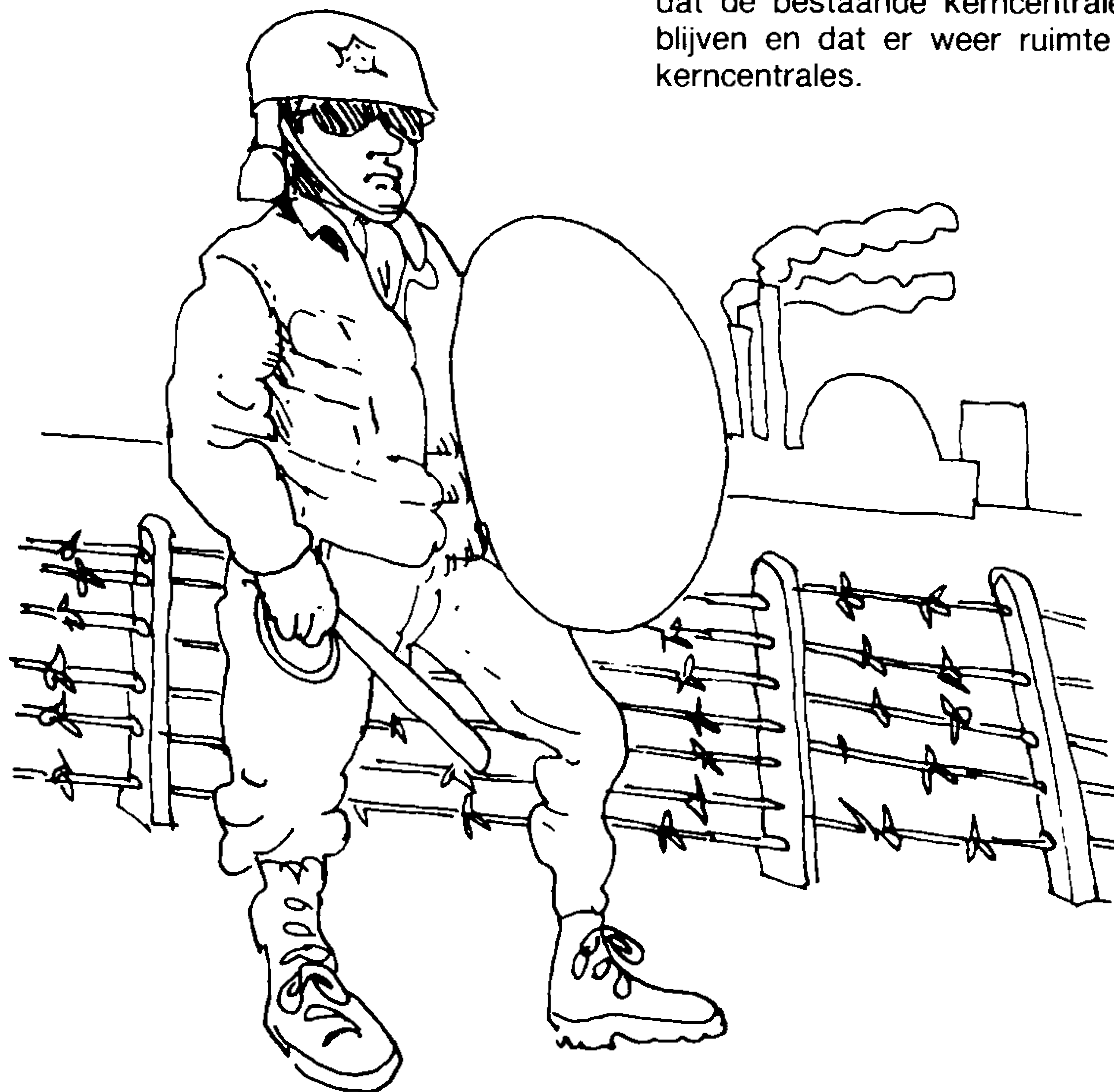
nobyl. De symboolwerking van die kerncentrale blijft nog wel even doorgaan; bovendien komen nu pas allerlei gevolgen op langere termijn aan het licht (zoals de vernietiging van de economische structuur in Lapland, waar de rendieren radio-actief besmet blijken te zijn). Dit tijdstip geeft bovendien de mogelijkheid om internationaal gecoördineerd iets te doen: alle omringende landen zijn met Tsjernobyl gekonfronteerd. Het grensoverschrijdende karakter van de radio-actieve straling is goed in verband te brengen met de kerncentrales aan de grenzen van ieder land (Borssele, Kalkar, Doel). Voor Nederland zou Borssele de eerstaangewezen speerpunt kunnen zijn. De geplande opslag van radio-actief afval, de mogelijke vestiging van een tweede kerncentrale en de nabijheid van andere riskante industriële objekten zijn de redenen daarvoor. Bovendien is Borssele historisch minder "beladen" dan Dodewaard, wat een argument is als je mikt op een massale actie.

Landelijke actie noodzakelijk

Wil de anti-kernenergiebeweging niet in onmacht en versplintering ten ondergaan, dan is een perspectief op een goed georganiseerde landelijke actie noodzakelijk. Het belang van plaatselijke basisgroepen of regionale akties wordt hiermee niet ontkend. Maar voor de inspiratie en voor het leggen van verbanden met een groter geheel hebben in elk geval de landelijk georganiseerde clubs de verantwoordelijkheid met landelijk gerichte actie-voorstellen te komen. Dat geldt ook voor de PSP. In het bijzonder zou van ons verwacht mogen worden het verband te leggen tussen kernenergie en de kernbewapening, tussen Borssele en Woensdrecht.

Waar het vlak na de kernramp in Tsjernobyl in Nederland ontbrak aan een massaal protest, zal het een jaar later een hoogtepunt in de anti-kernenergiestrijd moeten worden. Veel meer tijd is er niet, want anders zal de regering al hebben aangetoond, dat kernenergie volstrekt veilig is, dat de bestaande kerncentrales open kunnen blijven en dat er weer ruimte is voor nieuwe kerncentrales.

PETER ZWART

VREEMDELINGENRECHT

Geen pasjeswet maar gelijke rechten

Al een aantal jaren wordt vanuit de Kamer, zowel vanuit linkse als rechtse hoek aangedrongen op een duidelijke en overzichtelijke vreemdelingenwetgeving. De huidige wetgeving dateert van 1965 en kenmerkt zich door een enorme beleidsvrijheid. Sinds die tijd is de samenstelling van bevolking veranderd door de komst van mensen uit de Middellandse Zeegebieden en het Caribisch gebied. Door middel van een 'circulaire beleid' (pseudowetgeving) hebben opeenvolgende regeringen de ontwikkelingen die van deze komst het gevolg waren getracht te reguleren. Menigeen is daarbij het spoor bijster geraakt en (erger!) veel migranten zijn hiervan de dupe geworden. Indachtig het minderhedenbeleid, waarin het restrictieve toelatingsbeleid gekoppeld wordt aan de versterking van de rechtspositie van de hier gevestigde migranten, drong de kamer vanaf 1982 steeds weer aan op wetgeving waarin een verbeterde rechtspositie zijn beslag zou krijgen. Het tegendeel lijkt te gebeuren, met de notitie herziening vreemdelingenwetgeving die de Staatssecretaris onlangs naar de Kamer stuurde.

De nieuwe voorstellen

In de notitie zijn een paar belangrijke tendensen te zien. Ten eerste een nog sterker verschil in rechtspositie tussen EEG-ers en niet EEG-ers; de nieuwe wet zou niet van toepassing zijn op EEG-ers. De niet EEG-ers worden nog verder verdeeld in mensen met een "permanente vergunning" (vooral de hier al gevestigde migranten, met hun familie) en mensen met een "tijdelijke vergunning" (nieuwkomende studenten en eventueel als de economie weer aantrekt - nieuw te werven werknemers). Deze laatste groep en hun familieleden moeten in principe Nederland weer verlaten zodra de studie of het werk is beëindigd. Een groot verschil met de huidige situatie waarin iedereen in principe na 5, of in ieder geval na 10 jaar recht heeft op een vestigingsvergunning. Ook op andere punten lijkt de rechtspositie slechter te worden.

De regering stelt dat verworven rechten in de nieuwe wet moeten worden vastgesteld: denk aan het recht van vrouwen en jongeren op een

zelfstandige verblijfstitel, of het recht op gezinshereniging voor houders van een vestigingsvergunning, zonder eis van "voldoende middelen van bestaan". Van deze met veel moeite verworven rechten staat niets concreets in het voorstel. Een aantal verbeteringen waar al lang op wordt aangedrongen komen helemaal niet aan de orde. Er is geen sprake van versoepeling van eisen bij gezinshereniging. Er is geen sprake van verbetering in de rechtspositie van vrouwen. De koppeling van uitzetting aan "openbare orde" en strafbare feiten wordt eerder meer dan minder. Over de slachtoffers van de 1-november wet geen woord, behalve dat langdurig verblijf in Nederland op zich onvoldoende is om een "bijzondere band met Nederland" aan te tonen, en dus geen grond kan zijn om, buiten de normale regels om, alsnog een verblijfsvergunning te krijgen. Tenslotte komt er ook geen verandering in de situatie van remigranten. Wie z'n hoofdvergunning buiten Nederland verplaatst verliest z'n vergunning.

Wat betreft uitvoering van de regels - daar wil de regering ook het nodige aan veranderen. Een overheidscommissie, de stuurgroep Boertien, heeft in een rapport voorgesteld speciale ambtenaren beslissingen over het verlenen of intrekken van verblijfsvergunningen te laten nemen, in plaats van de politie die zich vooral met wetsovertredingen bezig moet houden. Deze ambtenaren zouden heel direkt onder het gezag van het ministerie van justitie moeten staan. Dan zou het beleid wat duidelijker worden, en zou het ook duidelijk zijn wie politiek aanspreekbaar zou zijn voor het gevoerde beleid. De politie zou, volgens dit rapport, zich alleen met toezicht moeten bezighouden - het controleren of mensen zich aan de regels van de vreemdelingenwet houden (legitimatieplicht etc).

De regering voelde kennelijk niets voor dit idee, want in hun wetsvoorstel blijft de vreemdelingenpolitie belast met beslissingen over verblijfsvergunningen. Zij krijgen hierin zelfs meer vrijheid dan wat ze nu hebben, want de regering wil het vreemdelingenbeleid "decentraliseren". Er zullen speciale corpsen vreemdelingenpolitie komen, verspreid door heel Nederland, maar minder in aantal dan de huidige vreemdelingenpolitie, die per gemeente zijn ingedeeld. Niet de burgemeester, maar de korpschef of districtskommandant van de Rijkspolitie wordt hoofd van de vreemdelingenpolitie. Deze "decentralisatie" betekent dat Justitie de grote lijnen aan zal geven, maar de vreemdelingenpolitie zelf moet beslissen hoe ze in individuele gevallen handelt.

Verder in het de bedoeling dat de procedures (het aanvechten van individuele besluiten voor de rechter) een stuk korter moeten duren dan nu het geval is. De Wet AROB (administratieve rechtspraak in overheidsbesluiten) zal van meer betekenis worden voor vreemdelingenzaken. Dat betekent o.a. dat een kort geding gevoerd wordt voor de voorzitter van de afdeling rechtspraak van de Raad van State en niet meer bij de

VREDESBEWEGING

Ongehoorzaam verder

Van eenheid in optreden zal dit najaar - voor zover het de vredesbeweging betreft - geen sprake zijn. Na het kruisrackettenbesluit en de verkiezingsuitslag is de hoop om "via Den Haag" nog iets te kunnen bereiken vervlogen. Buiten "Den Haag" om lopen natuurlijk nog een aantal initiatieven - zo gaat het "Proces tegen de Staat" in Hoger Beroep tegen de gerechtelijke uitspraak, waarin de rechter zich onbevoegd verklaarde en zo starten BIVAK (Breed Initiatief voor Verdergaande Akties tegen de Kruisracketten) en BONK (Burgerlijke Ongehoorzaamheid/Non-Koöperatie) deze maand hun akties - waarover verder meer.

Het ziet er op dit moment niet naar uit dat er nog van enig initiatief vanuit het KKN (Komitee Kruisracketten Nee) sprake zal zijn. En zelfs als dat KKN niet ontbonden wordt, zal het vooralsnog geen bundelende rol meer (kunnen) spelen in het verzet tegen de bewapeningswedloop.

Met name de twee grote, christelijke vredesbewegingen hebben andere opties gekozen. Pax Christi heeft, na een reis van sekretaris Jan ter Laak, Afghanistan her-ontdekt en zal daarop haar aandacht gaan richten. Daar zitten overigens enkele tragi-komische aspecten aan. Niet alleen het IKV en Pax Christi hebben destijds de russische inval in dat land scherp veroordeeld - dat was een standpunt van de hele vredesbeweging. Zó eenkennig of eenzijdig zijn we nu ook weer niet. Maar het is natuurlijk een welbewuste keuze geweest de prioriteiten van de vredesbeweging te leggen in het eigen "kamp". Voor zover de vredesbeweging al invloed kan uitoefenen (en daar geloven we in), gebeurt dat in de eigen situatie. En daarom heeft de vredesbeweging er altijd voor gekozen haar activiteiten vooral te richten op eigen land en "eigen" bondgenootschap. Waar Ter Laak het nu ineens vandaan haalt te veronderstellen dat de russische regering meer ontvankelijk zal zijn voor de stem van de westerse vredesbeweging dan de westerse landen zélf, is me een raadsel.

Ook het IKV verlegt de koers. "Ontspanning is ondeelbaar" is het motto voor de vredesweek en de achter het IKV staande kerken hebben daarop uitermate verheugd gereageerd. Het is weer allemaal koek en ei tussen kerken en IKV. Dat haalt je de koekkoek. De échte politieke doorn is uit het vlees getrokken - de ontspanningsgedachte wordt van links tot rechts onderschreven. Konkrete politieke daden, die die ontspanning zullen moeten realiseren, roepen controverses op. Ook binnen de kerken uiteraard - maar dat is wel de prijs. Voor het IKV was die prijs kennelijk te hoog. Wel, ieder z'n eigen keuze. Wij, als PSP maken een andere.

Een heet najaar?

De PSP is één van de organisaties, die samenwerken in BIVAK. En vanuit Bivak worden dit najaar akties gepland tegen de daadwerkelijke plaatsing van kruisracketten in Woensdrecht. Ook het samenwerkingsverband BONK is daarbij betrokken. In Bivak werken vooral de radikaleres vredesgroepen samen, maar evenzeer nogal wat FNV-afdelingen, enkele FNV-bonden en de radikaal-linkse partijen.

foto: Piet den Blanken/HH

Het motto van de najaarskampen is "Doe niet mee aan Woensdrecht". Doel van de aktie is het creëren van een maatschappelijk klimaat, waarin iedere vorm van medewerking aan de uitvoering van het plaatsingsbesluit als onfatsoenlijk van de hand wordt gewezen. Zo zal worden gewerkt aan het besmet-verklaren van bedrijven die voor de kruisrackettenbasis op Woensdrecht werken. Zulke besmet-verklaringen moeten worden afgegeven door scholen, wijkcentra, woningbouwverenigingen, instellingen en buurtprojectgroepen. Als we er in slagen dat op grote schaal te organiseren, als we een massale konsumenten-boycot van de bedrijven die hun winst in Woensdrecht willen maken, van de grond kunnen brengen, zal er een grote druk op regering en parlement gelegd kunnen worden om de bouwwerkzaamheden alsnog te staken.

Zo'n aanpak geeft plaatselijke samenwerkingsgroepen alle mogelijkheden "thuis" aan de slag te gaan en het verzet nieuw leven in te blazen. Inmiddels is op 6 september in Utrecht een "warming-up-bijeenkomst" gehouden - mede ter voorbereiding van de vreedzame, menselijke blokkade die op *vrijdag 19 september* in Woensdrecht wordt gehouden. Van 12 tot 17 uur zullen alle 6 poorten van de vliegbasis worden afgesloten - bij elke poort zal een groep van de organisatie "50+ tegen kerngeweld" aanwezig zijn en aan elke poort-aktie zullen een aantal min of meer bekende Nederlanders deelnemen. Na 17 uur vindt er in Woensdrecht een grote manifestatie plaats als startsein voor de vervolgakties, waar onder een groot opgezette bijeenkomst in *Amsterdam op 1 november*. Op die dag ("Doe niet mee - aktiedag") - precies één jaar na het plaatsingsbesluit - zal een demonstratieve tocht worden georganiseerd langs bedrijven en instellingen die voor de basis werkzaamheden verrichten én langs bedrijven en instellingen die zich tegen "Woensdrecht" hebben verklaard. Inlichtingen over al deze manifestaties zijn te krijgen bij Bivak, Postbus 11489, 1001 GL Amsterdam, tel. 020 - 249712.

Burgerlijk ongehoorzaam

De Bivak-Bonk-akties zullen bij tijd en wijle de grenzen van de "burgerlijke gehoorzaamheid" overschrijden. Dat levert voor de deelnemers een aantal risico's op. Konfrontatie met politie en justitie is bepaald niet uitgesloten (arrestatie, boete, proces) terwijl het evenmin ondenkbaar is

dat persoonlijk materiele schade wordt geleden. Daarnaast ligt het gevaar van de kriminalisering op de loer - van de kant van overheid en/of media.

Deze risico's zijn voor een aantal mensen aanleiding geweest om - op verzoek van Bivak en Bonk - een Stichting Steunfonds Burgerlijke Ongehoorzaamheid in het leven te roepen. Dit fonds wil geld verwerven om daarmee juridische en materiële steun aan deelnemers van geweldloze akties tegen de plaatsing van kruisracketten en andere akties tegen de bewapeningswedloop, te kunnen geven. En ook om publikaties mogelijk te maken als reactie op mogelijke kriminalisering. Het fonds wordt beheerd door een groep die bestaat uit Wilbert Willems (ex-kamerlid PSP), voorzitter, Henk Branderhorst ('t Kan Anders), sekr-penningmeester, Cees Commandeur (ex-FNV-bestuurder), Frouke Smid (Vrouwen voor Vrede), Piet Reckman (publicist), Machiel Verduijn (Bivak), Gerard van Alkemade (Bonk) en Jan Ruijter (koördinator Mozeshuis). Vooral op degenen die achter het verdergaande, geweldloze verzet tegen plaatsing van kruisracketten en tegen de bewapeningswedloop staan, maar daaraan om allerlei redenen niet actief kunnen deelnemen, doet het fonds een beroep financieel bij te dragen. Bijdragen graag op *postgiro 46 46 361 t.n.v. Stichting Alarm te Amsterdam, vermelden "Fonds BO"*. Nadere inlichtingen over het fonds bij het sekretariaat: Molenweg 15, 3941 PT Doorn.

Doorgaan? Natuurlijk!

Ook al heeft het plaatsingsbesluit voor velen een kater gebracht, ook al was de verkiezingsuitslag van 21 mei moeilijk als stimulans te ervaren - tegenslagen zijn in de vredesbeweging geen ongewoon verschijnsel. We hebben een (fraaie) zomer achter ons en het is de hoogste tijd om er weer tegen aan te gaan. De initiatieven zijn genomen, het is aan ons om ze in te vullen en uit te werken.

De meeste PSP-afdelingen zijn vertegenwoordigd in plaatselijke vredesplatforms. Laten wij als PSP-ers die plekken gebruiken om ook lokaal de gang er weer in te brengen. Bij Bivak is een aktieboek verkrijgbaar - daar kan iedere lokale groep mee aan de slag.

HENK BRANDERHORTS

De aanval ingezet

foto: Michiel Wijnbergh/HH

Midden in het reces keerde Andrée van Es terug van vakantie om acte de présence te geven bij het debat over de regeringsverklaring. In de kranten is toen ruim aandacht besteed aan een deel van de oppositie: Kok's PvdA en van Mierlo's D'66. Hieronder volgt een nabeschuiving over het optreden van de PSP en wordt tegelijk de nieuwe fractie voorgesteld.

Het kabinet Lubbers II is al weer enkele maanden een feit. Het beeld van de optimistische toekomstverwachting, waarmee het CDA elektrooraal zo goed scoorde, weerspiegelde zich in de regeringsverklaring. "Het terugdringen van de werkloosheid tot een half miljoen is een belofte voor de toekomst in plaats van een onacceptabel verschijnsel van een maatschappij, waarin niemand enthousiast zou kiezen om te leven", merkte Andrée van Es op tijdens het debat over de regeringsverklaring. Zij veegde de vloer aan met het tot driemaal toe gebruikte beeld van Lubbers van mensen die aan de kant staan en opgezocht moeten worden. "Mensen die aan de kant blijven staan, moeten individueel worden benaderd. Zij moeten erbij worden gehaald, worden geholpen. Zoals de informatiemaatschappij ons als een deus ex machina wordt voorgesteld - wij moeten daarop reageren volgens het regeerakkoord - zo worden maatschappelijke verhoudingen als van bovenaf gegeven, gepresenteerd. Wij kunnen dan blijkbaar de sufferdjes helpen, die het tempo van de inspirerende informatiemaatschappij die veel vraagt en veel profijt oplevert, niet kunnen bijbenen. In mijn visie hebben echter juist politieke keuzes ertoe geleid dat mensen langs de kant zijn geduwd, omdat de snelle jongens hun privileges niet op wilden geven en hun macht niet wilden delen. Hoogstens willen ze wat weggeven". Als voorbeeld noemde Andrée van Es het onderwijs. "Scholing is vol-

gens de minister president een voorwaarde om mensen weer van de kant te halen. Maar waarom dan de feitelijke mogelijkheden om te gaan studeren voor vrouwen met kinderen zo ongeveer rereduceerd? Het is voor vrouwen met een bijstandsuitkering onmogelijk om volwassenenonderwijs van eigen keuze te volgen, de beurzen voor mensen boven de dertig zijn afgeschaft". Daar kunnen nu de nieuwe aangekondigde bezuinigingen op het speciale onderwijs en de universiteiten aan toegevoegd worden. Zelfs de kleuters beginnen hun scholing al met een achterstand, als het aan Deetman ligt. Dubbelspel, zo karakteriseerde Ria Beckers van de PPR het regeerakkoord van Lubbers II, zeer terecht. Er zijn talloze voorbeelden te noemen, waarbij de linkerhand blijkbaar niet wil weten wat de rechter doet.

Arbeid boven inkomen en mensen nieuwe kansen geven staat in het regeerakkoord. Maar waar is de kinderopvang, de arbeidstijdverkorting? De rijksbijdrage sociaal-cultureel werk wordt voor meer dan de helft gekort.

Ria Beckers: "Betaalde arbeid, ja zeker, dat is het enige dat telt, maar dan wel in dienst van een groeibeeld dat zelf steeds meer betaalde arbeid en noodzakelijke voorzieningen afstoot".

In feite is er een frontale aanval in gang gezet op de rechtspositie van grote groepen mensen. Het staatssecretariaat emancipatiezaken is zonder noemenswaardige discussie opgeheven, alsof Nederland op Ierland na niet het achterlijkste land is van West Europa waar het gaat om aantal en positie van werkende vrouwen. Wat te denken van de positie van deeltijdwerkers, het fenomeen afroepcontracten of flexibele arbeidscontracten? Een ontwikkeling die in plaats van betuigd verder doorgaat. Een quoteringsregeling om die achterstelling van migranten op de arbeidsmarkt te doorbreken? Men zoekt tevergeefs. Er is nog steeds geen afdoende regeling ter bescherming van de privacy terwijl de infor-

matiemaatschappij zich in rap tempo verder ontwikkelt met alle eindeloze mogelijkheden voor de overheid om persoonsgegevens te verzamelen, op te slaan en te koppelen. Bovendien wordt het enige recht van de burger hier tegen, het recht om zich niet te legitimeren op losse schroeven gezet: de identifikatieplicht is niet langer een taboe.

Om mensen eerst hun rechten te ontnemen en vervolgens op te roepen tot zorg voor elkaar, tot solidariteit, is om razend van te worden.

De Tweede Kamerfractie

"Ook al is de vertegenwoordiging van radikaal links in deze Kamer teruggebracht tot drie personen, toch blijf ik mezelf zien als representant van die mensen buiten dit gebouw, die het niet vanzelfsprekend vinden dat er massa bewapening bestaat, dat asielzoekers ondanks prachtige woorden als paria's worden behandeld of dat de bijstand als een jalouse minnaar vrouwen beoert", aldus verwoordde Andrée van Es tijdens het debat de opdracht aan de PSP Tweede Kamer fractie. Een uitgedunde fractie. De 34 vierkante meters herbergen naast het kamerlid, Martien Bouwmans (sociaal economische driehoek), Gerda Bosdriesz (sekretariaat, emancipatiezaken), Joosje Lakmaker (buitenland, defensie, onderwijs), Annelies Schutte (justitie, minderheden, welzijn) en Peter van de Westeringh (ambtelijk sekretaris, milieu, volkshuisvesting). Joost Lagendijk is als dienstweigeraar tot maart volgend jaar in dienst van de fractie. Met het ontslag van Herbert Goedings, Chris Huinder en Bep van der Lee is specifieke deskundigheid op de terreinen buitenland, economie en gehandicaptenbeleid voor de fractie verloren gegaan. Het inwerken hierop door de verschillende beleidsmedewerk(st)ers en het opnieuw opzetten van een zeer, zeer bescheiden archivering is in volle gang.

De werkwijze van de fractie zal zich nog moeten uit kristalliseren.

Prioriteiten stellen, altijd al een toverwoord, wordt niet alleen ingegeven door politieke noodzaak, maar ook door de beperkte mogelijkheden van één woordvoerster voor alle departementen. Met bescheiden middelen werken zonder al te veel illusies. De fractie is zich er zeer wel van bewust dat zij deel uit maakt van een krachtenveld, waarin links zich gedrongen ziet in de positie om steeds maar weer te wijzen op de gevaren van de afbraak. Of om de britse politicoloog Stuart Hall aan te halen:

"Het is rechts dat vertrouwen heeft in het rücksichtslos vrijmaken van de weg voor een tot nieuw leven gekomen kapitalistische wereldmarkt. Het is rechts dat 'natuurlijk' de taal spreekt van de moderne computermensen, de whiz-kids van de marketing en de snelle verkopers in de flitsende winkelstraat. Historisch gezien ligt het initiatief voorlopig niet bij ons. Links wordt dagelijks meer door bovengenoemde krachten beïnvloed dan dat links ervan gebruik maakt en die beïnvloedt". (1)

De fractie laat zich echter niet intimideren. Het is veeleer een uitdaging te zoeken naar nieuwe argumenten, in te spelen op actuele politieke gebeurtenissen, plaats te bepalen ten opzichte van Kok's PvdA. Inspiratie, voeding en inzet vanuit de partij, vanuit radikaal links is daarbij onontbeerlijk.

De leidraad zal zijn: in de beperking toont zich de meester!

ANNELIES SCHUTTE

(1) Stuart Hall, Herorientatie, waarheen? In Socialistisch Perspektief no 29, juli 1986, p. 9.

De ronde van Nederland

In het vorige nummer van "Bevrijding" kondigden we aan dat het Partijbestuur - ondanks de vakantie - in de maanden juli/augustus een "Ronde van Nederland" wilde organiseren. Inmiddels zijn er in zo'n 30-tal plaatsen bijeenkomsten in dat kader georganiseerd, waaraan leden uit 50 afdelingen hebben deelgenomen, terwijl er nog 5 voor september in de agenda staan. Dat is - zeker gezien de tijd van het jaar - geen slecht resultaat. Het ging er ons om, in gesprek met zoveel mogelijk leden, na te gaan waarom mensen er voor kiezen lid van de PSP te worden (en te blijven!), hoe ze de organisatie ervaren (zowel binnen hun eigen afdelingen als in de partij als geheel), wat ze denken van de politiek die de PSP voert en hoe ze de toekomst van de partij zien.

Wie zoveel vragen stelt, kan een wijd skala van antwoorden en reacties verwachten. Die zijn dan ook gekomen en het is volstrekt onmogelijk daaruit een eenduidig beeld te destileren. Wat in elk geval winst is, dat vrijwel overal men dit soort gesprekken zeer positief waardeerde. Je zat nu eens niet vast in één bepaald thema, er hoefden geen besluiten genomen te worden, men kon vrijuit praten - over de realiteit, maar evengoed over wensen en dromen.

Partijorganisatie en cultuur

Extreem gesteld, kun je konkluderen dat mensen vanuit twee nogal verschillende optieken lid worden van de PSP. Een deel voelt zich vooral aangesproken door de uitgangspunten (zeg maar, het pacifistisch socialisme als idee) en is daarmee vooral gericht op de politiek van de lange termijn. Anderen zijn om heel concrete punten lid van de partij geworden en voelen zich veel meer aangetrokken tot de zaken die hier en nu veranderd kunnen worden - zeg maar de politiek van de korte en middel-lange termijn. Maar voor de meesten geldt wellicht toch de een of andere combinatie van die twee uitersten. Het "waarom" van je lidmaatschap komt natuurlijk regelmatig terug in de keuzes die steeds gemaakt moeten worden - zoals we dat de laatste jaren vooral hebben gezien rond de "samenwerkingsvraag". We komen daarbij vaak nogal fel tegenover elkaar te staan en het is niet onwaarschijnlijk dat in zo'n discussie de verschillen veel groter worden (gemaakt) dan ze in werkelijkheid zijn. In nogal wat bijeenkomsten is de kater, die met name de laatste discussieronde heeft opgeleverd, breeduit op tafel gekomen. De wonden die geslagen zijn, zijn nog lang niet geheeld. Daarbij komt dat je in veel afdelingen ziet dat twee gevoelens om de voorrang strijden. Aan de ene kant is er een sterke wil "er weer tegenaan te gaan", maar aan de andere kant is er ook sprake van een zekere moedeloosheid. Kleine, actieve kernen zijn vaak al jaren in de weer en de resultaten zijn vaak pover. Dat eist z'n tol. Het telt fiks aan dat we de laatste reeks van jaren enkele duizenden leden hebben zien vertrekken, waar maar een magere oogst aan nieuwe leden tegenover staat. Het werk komt dan neer op steeds kleinere groepjes mensen en het is moeilijk de gang er dan in te houden. En het geloof, natuurlijk.

Er is, tijdens de ronde, nogal eens uitgesproken dat men een (te) groot verschil ervaart in de idee van een beweeglijke, actieve club en de burokratie waarin een partijorganisatie kennelijk altijd terecht komt. Talloze organen, regels, kongressen, besluiten. Een te grote afstand tussen wat bij voorbeeld een Partijbestuur en een Partijraad bezighoudt en het werk aan de basis, in de afdelingen.

Velen zijn in de PSP ook het gevoel van kameeradschap, wat er ooit wel was, kwijtgeraakt. In kleinere afdelingen vind je het nog wel terug. Daar doet men niet alleen maar "politiek" met elkaar, maar er is ook tijd om samen te eten, zingen, zeilen of wat dan ook. Maar zeker in de wat grotere afdelingen is de partij zelden meer dan een "politiek bedrijf".

Er zijn nogal wat (en uitlopende) suggesties gedaan. Om kongressen aantrekkelijker en spannender te maken, om de partijorganisatie soepeler en flexibeler te laten functioneren, om de communicatie tussen "Amsterdam" en de leden te verbeteren. In de eerstkomende vergadering van het Partijbestuur zullen we ons met al deze zaken bezighouden. En een en ander zal uit moeten monden in een stuk voor het najaarskongres, waarin we hopenlijk wat meer concrete voorstellen zullen kunnen doen.

De verkiezingsuitslag

Uiteraard was de situatie, na de verkiezingsuitslag van 21 mei één van de hoofdonderwerpen van discussie. De konklusies die er uit werden getrokken waren verre van eenduidig - en dat was ook niet anders te verwachten. Sommigen wilden de uitslag van de PSP op zich analyseren, terwijl anderen juist benadrukten dat het ging om de situatie van heel radikaal links. Op sommige plaatsen werd dan ook de konklusie getrokken dat er nu zo snel mogelijk gewerkt moest worden aan een "nieuw huis ter linkerzijde van de PvdA", zoals dat in Twente werd geformuleerd. Op veel andere plaatsen daarentegen werd aangedrongen op een profilering van de PSP als zelfstandige partij. Wat wél overal naar voren kwam was de noodzaak tot het herformuleren van een aantal belangrijke politieke zaken - met name werd de noodzaak onderstreept onze visie op het socialisme te verduidelijken en met name de korte- en middel-lange-termijn politiek op dat punt helderder en konsistenter te verwoorden.

De relatie met de sociale bewegingen was in veel plaatsen een heikel punt. Zowel plaatselijk als landelijk verkeren die bewegingen vaak in een impasse en dat heeft duidelijk een terugslag op het functioneren van de PSP. Met name in de richting van het Partijbestuur wordt de vraag gesteld naar nieuwe initiatieven op dat punt. Of daar mogelijkheden liggen, en hoe dan, zal de toekomst leren.

In veel afdelingen is het als prettig ervaren dat men nu ook eens met (iemand uit) het Partijbestuur kon praten - die afstand wordt niet zo vaak overbrugd en dat leidt er vaak toe dat er van alles en nog wat op "Amsterdam" wordt geprojecteerd, wat in wezen een zaak van de hele partij is. En ook een Partijbestuur of een Partijraad kan niet verder springen dan de partijpolsstok lang is.

De "Ronde van Nederland" heeft niet de antwoorden opgeleverd, die de vragen waar de PSP voor staat "even" oplost. Wél heeft het een vrij helder beeld gegeven van de verscheidenheid in ideeën die er in de partij leven. Op basis daarvan zullen we nu samen verder moeten zoeken naar inhoud en vorm van ons politiek functioneren. De hele zaak ligt nu op het bord van het Partijbestuur en die zal nu voorstellen moeten doen aan het komende kongres, waar we gezamenlijk een route zullen moeten uitzetten voor "de weg omhoog".

HENK BRANDERHORST

**BEVRIJDINGSFONDS
KOMITEE
ZUIDELIJK AFRIKA**

Geen tv-beelden meer uit
Zuid-Afrika en Namibie.
Het apartheidsregime probeert door censuur het massale verzet tegen de apartheid uit het wereldnieuws te halen.

**Maar het verzet gaat onverminderd door.
Steun die strijd
Steun het ANC en de SWAPO**

**GIRO 26655
AMSTERDAM**

Oudezijds Achterburgwal 173 Tel. 020-270801
1012 DJ Amsterdam

Homogroep opgericht

Sinds 7 mei jongstleden bestaat er een homogroep in oprichting binnen de FNV-ambtenarenbond AbvaKabo. Deze groep werd opgezet naar aanleiding van het bondsstandpunt inzake Aids, waarbij de bond indertijd pleitte voor de invoering van een verplichte antistoffentest bij gedetineerden. Na heftige kritiek uit homoseksuele en wetenschappelijke hoek haalde de bond bakzeil en nam zij haar slecht doordachte standpunt terug. Toch was dit incident voor een aantal homoseksuele AbvaKabo-leden aanleiding om in actie te komen.

Na enige tijd werd duidelijk, dat het bondsbestuur niet erg warm liep voor een aparte groep. Een oproep in het algemene bondsblad "Aan-eeen" werd op het laatste moment niet geplaatst en ook van verdere medewerking was geen sprake. Ondanks die tegenwerking kon een groep mensen bijeengebracht worden, door gebruik te maken van andere publiciteitskanalen, zoals de homopers.

Na enige tijd zag het bondsbestuur kennelijk in, dat het negeren van de homogroep toch niet de meest tactische weg was. Een verzoek om een gesprek werd gehonoreerd en op 20 juni kon een beginnetje worden gemaakt aan enige samenwerking met de AbvaKabo; met de afdeling Scholing en Vorming zal een bijeenkomst worden voorbereid voor homoseksuele bondsleden.

Hoe het één en ander zal worden vormgegeven is nog niet duidelijk, maar enige vooruitgang is dus geboekt.

Toch staat de noodzaak van een homogroep binnen de AbvaKabo voor het bondsbestuur nog steeds niet vast. De bond verleent immers ook (juridische) bijstand aan leden die vanwege hun homoseksualiteit problemen ondervinden op de werkplek. Daarmee is voor het bondsbestuur de plicht gedaan.

Het gaat er echter niet alleen om, homoseksuele leden die in de problemen zijn gekomen bijstand te verlenen. Wat minstens even belangrijk moet zijn, is de strijd voor maatschappelijke veranderingen; er voor zorgen dat er niet éézijdig tegen dingen wordt aangekeken.

Een recent voorbeeld dat de noodzaak van een homogroep binnen de AbvaKabo onderstreept, is het standpunt over de invoering van het partnerpensioen. Het bondsbestuur onderstreept volgens haar eigen zeggen de invoering van een partnerpensioen, maar werkt vervolgens aan de totstandkoming ervan niet mee. Het argument: geldgebrek.

Nu mag geld nooit een argument zijn om dingen in de la te laten liggen. Het gaat om de keuze die je maakt: "Waaraan geef ik mijn geld op dit moment wél, waaraan geef ik het niet uit, en waarom...". Helaas is de keuze van de bond - zonder argumenten- niet gevallen op de totstandkoming van het partnerpensioen, maar op het betrekken van toeslagen op het loon in de

pensioengrondslag. En dat terwijl het er de bond om zou moeten gaan overwerk tégen te gaan (arbeidsplaatsen!) en verzwarende arbeidsomstandigheden minder verzwarend te maken. Dan zouden een heleboel van die toeslagen niet meer nodig zijn, en is er dus plaats voor de invoering van het partnerpensioen.

Het wordt hoog tijd dat ongehuwd samenwonenden, in plaats van uitsluitend de zelfde plichten, eindelijk ook de zelfde rechten krijgen als gehuwden. Voor homoseksuelen is dat misschien van nog meer belang dan voor heteroseksuelen, omdat homoseksuelen de keuze voor het huwelijk niet kunnen maken.

Voordat de AbvaKabo zover is dat ook daar wordt ingezien dat de wens om binnen deze - grootste- ambtenarenbond meer aandacht voor de positie van homoseksuele mannen en vrouwen te krijgen, een gerechtvaardigde is, moet er nog veel gebeuren.

Thomas Roebroek.

Wil je de activiteiten van de AbvaKabo-homogroep i.o. steunen, dan kan dat op twee manier:

1. Als actief lid; meehelpen en meevergaderen.
2. Als ondersteunend lid; door de groep te ondersteunen met je naam. Je wordt dan op de hoogte gehouden van de voortgang en activiteiten.

Voor meer informatie of opgave bel of schrijf: Abva Kabo-homogroep i.o., Thomas Roebroek, Postbus 174, 9700 AD Groningen. Telefoon: (050) 14 17 01 (thuis) of (050) 62 60 33 (werk).

Vermeld op je opgave of je actief of ondersteunend lid wil zijn en zo mogelijk je telefoonnummer.

VREEMDELINGENRECHT

civiele rechter. Over de schorsende werking (het afwachten van een besluit in Nederland) is het voorstel buitengewoon onduidelijk. Wel is het de bedoeling dat de politie makkelijker mensen, die een verblijfsvergunning is geweigerd, moet kunnen uitzetten. Ook zou iemand automatisch ongewenst verklaard kunnen worden na een veroordeling.

Een zwaar accent wordt tenslotte gelegd op het toezicht. Er wordt gesproken over 'een groeiend aantal illegalen', om de vergrootte bevoegdheden voor de politie te rechtvaardigen. Ook andere overheidsinstellingen (sociale verzekeringen, ziekenfonds, huisvesting etc.) zullen ingeschakeld kunnen worden voor informatie over iemands verblijfsrechtelijke situatie. Kortom, iedereen met een donkere huidskleur zal konstant bespionneerd worden terwijl er nu al zoveel klachten zijn in verband met de legitimatieplicht en razzia's.

Verzet

Half november hoopt de staatssecretaris het groene licht te licht te krijgen van de tweede kamer om deze voorstellen in wetgeving te gie-

ten. Als het aan de organisaties van migranten en zwarte mensen ligt, zal dat niet gebeuren. Hetzelfde geldt voor de PSP, voor ons is versterking van de rechtspositie van migranten al jaren lang een noodzaak. Alleen met argumenten kom je bij deze regering niet ver, daarom hebben migranten, verenigd in het Landelijk Samenwerkingsverband van Organisaties van Buitenlandse Arbeiders (LSOBA), het initiatief genomen tot een landelijk comité wat de komende tijd acties gaat voorbereiden. Ook de politieke partijen die het eisenprogramma kunnen onderschrijven worden uitgenodigd om mee te doen. De bedoeling is om via plaatselijke committees informatie te verschaffen en actie te voeren. Op 1 november is een landelijke demonstratie in Utrecht gepland.

Wat kan de PSP doen?

Landelijk kan de PSP een stimulerende inbreng leveren in het comité, o.a. door te proberen zoveel mogelijk 'Nederlandse' organisaties te overtuigen van het belang mee te doen aan de activiteiten tegen de nieuwe voorstellen. Plaatselijk kunnen afdelingen nu al contact opnemen met migrantenorganisaties en hun steun aanbie-

den om het verzet te organiseren. Gemeenteraadsfrakties kunnen proberen de gemeenteraad of het college achter een veroordeling van de plannen te krijgen, met name op het niet overnemen van de voorstellen van de commissie Boertien, over de organisatie en bevoegdheden van de vreemdelingendiensten. En natuurlijk, informatie verschaffen, vooral naar Nederlanders die vaak slecht geïnformeerd zijn over de slechte rechtspositie van buitenlanders, via afdelingsbladen, regionale kranten, pamfletten, waarbij herinnerd kan worden aan alle toezeggingen die gedaan zijn door de politieke partijen aan migranten tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Deze voorstellen mogen niet tot wet verheven worden.

**HUGO VAN DER STEENHOVEN
ANNELIES SCHUTTE**

Met dank aan het Platform van Democratische Organisaties van Buitenlandse Arbeiders voor de samenvatting van de voorstellen.

Een brosjure over de notitie herziening vreemdelingenwet is te verkrijgen bij het LSOBA, postbus 693, 3500 AR Utrecht. Tel. 035 - 318644

IS HET OORLOG OP HET IJ?

Zond. 21 sept. 2 uur: Demonstratie vanaf Beursplein
Bootdemonstratie vanaf N.Z.H. koffiehuis voor C.S.

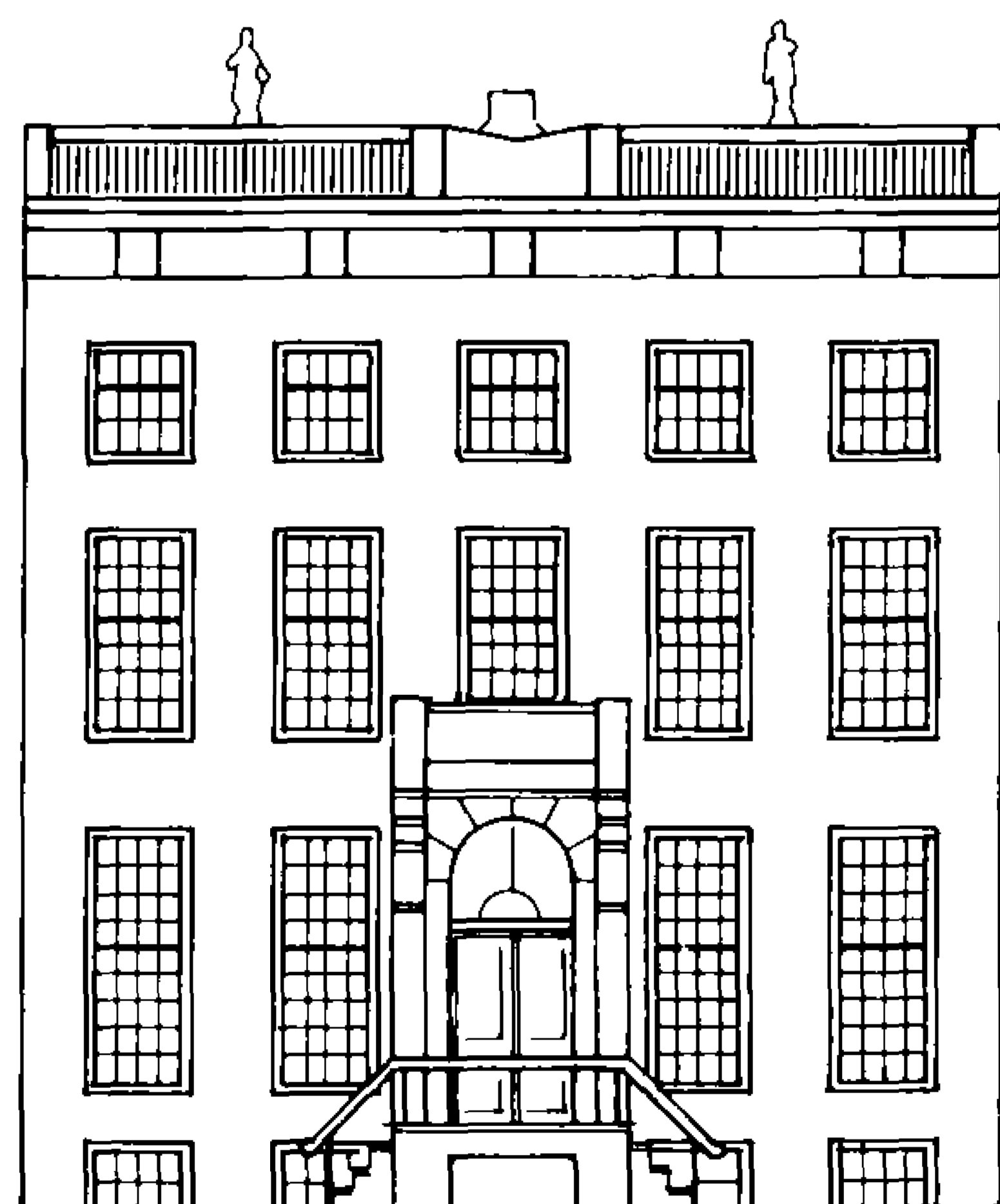
(Advertentie)

Waar vindt u nog zo'n bank die klein genoeg is om grote aandacht aan persoonlijk advies te schenken.

In Amsterdam, aan de Keizersgracht: De Hollandse Koopmansbank. Opgericht in 1922. Klein genoeg om u persoonlijk te adviseren. Groot genoeg om veel voor u en uw geld te kunnen doen. Sterk genoeg om u volstrekte zekerheid te bieden. En betrokken genoeg om maatschappelijk verantwoord te kunnen functioneren. Zo'n bank zou uw bank kunnen zijn: Hollandse Koopmansbank.

**HKB voor particulieren,
bedrijven, instellingen,
organisaties en verenigingen.**

- betalingsverkeer in binnen- en buitenland
- bedrijfsrekening-courant kredieten
- bedrijfs-investeringskredieten
- persoonlijke lening, huurkoop en leasing
- garanties
- import/exportfinanciering
- incassi
- studieleningen
- hypotheken
- handelsinformatie
- aan- en verkoop effecten
- bewaarneming van effecten
- beleggingsadviezen
- vermogensbeheer en administratie
- valuta-handel
- assurantiebemiddeling
- onderhandse leningen
- kasgeldleningen
- deposito's
- spaarrekeningen
- bedrijfs-sparen
- reischeques
- reisdeviezen.

HKB hollandse
koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn
Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

de roze
bril

Roze klimop in het groen.

Vroeger waren er op het Vlaamse platteland nog veel kleine brouwerijen te vinden. De kwaliteit van het produkt was niet altijd je van het, maar daar stond tegenover dat er een keur aan unieke dranken verkrijgbaar was. Vanwege de hedendaagse grootschalige produktie konden veel van deze brouwerijtjes het hoofd niet langer boven water houden.

Eén zo'n voormalige brouwerij, de Brouwerij van Viersel, wordt nu bewoond door de Jezuiten-pater Luc Versteylen. Hij is één van de oprichters van onze Belgische zusterpartij AGALEV, wat staat voor Anders Gaan Leven. In zijn retraite-oord houdt de pater zich bezig met de opvang van moeilijk opvoedbare jongeren en met de actiegroep de 'Groene Fietsers'.

Nu wil het geval dat er al enige tijd plannen bestaan om binnen AGALEV een statutair-erkende homogroep op te richten. Op een partijcongres begin dit jaar, lag er dus een voorstel tot erkenning van 'autonome' groepen. Besloten werd het voorstel voor het volgend kongres nader uit te werken. Enkele dagen daarna vloog de vlam in de AGALEV-pan! De pater in kwestie schreef namelijk in zijn column in het blad "De Groenen" een heftige tirade tegen oprichting van AGALEV-homo, zoals hij het noemt. Hij vergelijkt het met (eveneens overbodige) groepen voor AGALEV-kettingrokers, -bagwansanyassis, -arbeiders, -nagelbijters en zo nog wat. Later voegde hij hier een lange "verantwoording" aan toe onder de veelzeggende titel "Hatelijke Onverdraagzaamheid of Wettelijke Zelfverdediging?" Wij citeren: "Vanaf ons prille begin hebben wij als Groenen met 'klimoppers' te doen gehad. Mensen zonder eigen groene wortels, maar die op zoek waren naar een gezonde groene stam, waarop zij zich met hun uitputtende en zelfs dodende vreemde zuignappen konden vasthechten". "Wij hebben in onze groene weide geen nood aan een aparte roze plek, wij voelen in ons groene bos geen nood aan aparte roze bomen. Juist omdat wij in ons groene denken voor de anders-geaarden zo verdraagzaam zijn. Als ze zich maar als gewone mensen tussen ons mengen om de groene zaak te dienen."

Het was niet mogelijk om pater Versteylen voor de 'AGALEV-Tuchtraad' te dagen. Waarom? De man is al vier jaar geen lid meer! In een artikel, dat o.a. verscheen in De Standaard en de Gazet van Antwerpen, verklaart hij alsnog voor de Tuchtraad te willen verschijnen, maar dan als medestichtend lid van de partij... Voorts dreigt hij een nieuwe groep op te richten speciaal voor gefrustreerde oud-gedienden-die-het-niet-meer-kunnen-volgen. Zij zal heten: GAGALEV!

Anders Gaan Leven, allez, maar nie té Anders è?

WOUTER KAAL

Meiden en ambities

"Meiden horen tegenwoordig ambitieus te zijn." Als dit wordt gezegd, wordt er meestal niet mee bedoeld dat meisjes zo snel mogelijk met iemand moeten gaan samenwonen en hun dagen moeten slijten met het aanzetten van knopen.

Wij vroegen ons af wie het zijn, die zeggen dat meiden ambitieus moeten zijn, hoe ze dat zeggen, en om wat voor soort ambities het gaat als het kennelijk niet om huisvrouw worden gaat. Wij denken dat bijna iedereen, wij in ieder geval wel, ambities heeft.

Het is lange tijd voor vrouwen onmogelijk geweest om buitenshuis iets met die ambities te doen. De tweede feministische golf heeft hierin grote verandering gebracht. Feministes maakten duidelijk dat ze iets anders wilden, dat ze zelf hun leven wilden inrichten en dat het dan een ander leven zou worden. Ze stelden de situatie waarin mannen honderd uur per week carrière maken en de vrouwen altijd bezig zijn met het huishouden, aan de kaak. In zo'n maatschappij kan toch niemand gelukkig worden!

Inmiddels lijkt het alsof de vrouwenbeweging hier een beetje anders over is gaan denken. Als je de standpunten van vrouwen in politieke partijen, de commentaren in bladen als Opzij leest, gaat het er tegenwoordig om dat vrouwen de helft van de macht moeten veroveren door maatschappelijke carrière te gaan maken. Elk meisje een toekomstig directeur, hoofdredakteur, of kamerlid. Voor de oudere feministes van nu is dat niet allemaal meer weggelegd, ze hebben niet meer genoeg tijd, ze hebben niet de goede diploma's, ze lijken hun hoop op ons gesteld te hebben. Deze tentoonstelling is gemaakt om te kijken hoe vrouwenorganisaties, vrouwenbladen etc. ons aanspreken en ons zover te krijgen en ook hoe andere 'niet-feministische' organisaties een 'vrouwvriendelijk' beleid proberen te voeren. 'Vrouwvriendelijkheid' dat is een belangrijk woord bij veel organisaties tegenwoordig. Organisaties, die net als de vrouwenbeweging meiden aanspreken op hun zelfstandigheid. Bij het verzamelen van dit wervingsmateriaal viel het ons op dat met name het leger en de politie het mooiste en meeste materiaal maken om meisjes aan te trekken. Het zijn juist die organisaties, waar feministes altijd heel veel kritiek op hadden o.a. vanwege het autoritaire hiërarchische karakter er van.

Andere organisaties hadden weer veel minder materiaal dan we verwacht hadden, bij Nijenrode (instituut voor bedrijfskunde) hadden ze niets, ook de meeste HTS-en konden ons niet helpen. Slechts één school wist ons te melden dat er een stichting voor vrouwen in technische beroepen bestaat.

Van het voorlichtingsmateriaal zijn we verder gegaan naar het tijdschriften materiaal. Er zijn tijdschriften, die alleen bij de gratie van de 'vrouwen en carrière' golf lijken te bestaan. Een voorbeeld hiervan is de Cosmopolitan. Een Cosmopolitan-vrouw zit alles mee. Succes, dat heb je zelf in de hand, je maakt jezelf; je bent mooi, flitsend, sexy, intelligent en kan lekker koken. Als je een keer een probleem hebt, kan de Cosmo je helpen, problemen met je mannelijke ondergeschikten, vaginisme? Cosmo geeft je de oorzaak en een therapie: je moet altijd van jezelf uitgaan. Ook de Viva en de Opzij tonen zelfstandige vrouwen, alleen een beetje anders. Een Viva meid heeft een leuke baan, ze leeft echter niet voor haar werk, er is meer op deze wereld b.v. je uiterlijk en je partner. Een Viva meid heeft een feestelijk leven en hoeft zich niet te erg te bewijzen.

Een Opzijvrouw zit anders in elkaar als je het blad doorbladert. Opzij vrouwen hebben een verantwoordelijke deeltijdbaan in de gezond-

heidszorg, de ambtenarij, het welzijnswerk etc. Ze noemen zich feministe en dat maakt het leven niet makkelijker. Je moet altijd compromissen sluiten tussen je idealen en je werksituatie, maar daar moet je in leren berusten. De dubbele belasting van vrouwen, blijft ook een voortdurend punt van zorg voor de Opzij. Kinderen & Huishouden en Werk, hoe doe je dat of doe je dat niet?

Verder hebben we een aantal vrouwenorganisaties gevraagd naar hun standpunt over het verplicht stellen van wiskunde in het middelbaar onderwijs. Dat leek ons een goede graadmeter om te kijken wat zij vinden van de ambities die meiden zouden moeten hebben.

Om niet alleen te laten zien hoe het niet moet, hebben we ook onze dromen en onze idolen ten toon gesteld.

Voor mensen die na het lezen en bekijken, geïnteresseerd zijn geworden in de tentoonstelling en haar op willen hangen in hun school, universiteit, buurt- of kluphuis kunnen bellen naar: **020 - 267374** en vragen naar de jongeren.

Theater-festival

Op zaterdag 4 oktober organiseert de PSJG een teaterfestivalletje in Utrecht. Verschillende politieke teatergroepen zullen er optreden. Dus schrijf maar vast in je agenda.

Overdag zijn er gratis optredens in het ACU (Voorstraat) en 's avonds in teater De Kikker. Dan is de toegang 7,50. Op dit moment wordt er nog druk aan het programma gewerkt en een aantal groepen moeten nog definitief ja zeggen. Nu al zeker zijn de teatergroepen Kunst naar Kracht, Klarendal en het Ramp teater, de engelse punk- dichter/entertainer Atilla the Stockbroker en de band Trespassers. We streven naar een zo breed mogelijk skala van politieke teatergroepen, waarbij we de politiek breed opvatten. De bedoeling is dat het publiek een idee krijgt van wat er op dit gebied allemaal in Nederland (en Engeland) gebeurt en ook dat de teatergroepen elkaar kunnen bekijken om zo weer nieuwe ideeën op te doen.

Het volgende nummer van **Rampspoed** gaat helemaal over deze dag. Het definitieve programma, informatie over de optredende groepen, stukken over teater in de politiek, politiek in het teater, vormen de inhoud. Meer informatie dus in de rampspoed die over twee weken op je deurmat ploft.

Wel allemaal komen, hè?

Jongereengroepenboekje

De PSJG heeft een nieuwe handleiding voor het opzetten van plaatselijke jongereengroepen het licht doen zien. Het heet "Het Jongereengroepenboekje" en is fraai uitgegeven in een ringbandje met een paarse omslag en paarse schutbladen tussen de hoofdstukken. Er staan hoofdstukken in als "Het Hoe En Waarom Van Een Jongereengroep" en "Mislukkingen En Andere Teleurstellingen", waarvan de titels voor zich spreken. Veel handige tips dus, en ideeën voor acties. Die ideeën kan je ook halen uit kranteknipsels, die als illustratie in het boekje staan, of uit de gesprekken met jongeren die in de PSP-jg (zoals dat toen nog heette) actief geweest zijn. Er staan namelijk ook interviews en acties in van de jongereengroepen uit Bussum, Tilburg, Breda en Rotterdam. Daaruit komt naar voren dat de PSP-jongeren zich in de loop van de tijd met alle mogelijke onderwerpen hebben bezig gehouden, van anti-militaristische acties tot oefenruimte voor popgroepen, van 1 mei tot buitenlandse jongeren. Verder blijkt het nogal wat verschil te maken, hoe de verhoudingen met de plaatselijke PSP-afdeling zijn, waarbij de beste verhoudingen niet eens altijd in de als radikaal bekend staande afdelingen worden aangetroffen.

Jammer is het dat alleen maar mensen geïnterviewd zijn uit jongereengroepen die nu niet meer bestaan. Hoe het op dit ogenblik gaat, kom je dan niet zo goed te weten. En van het meidenwerk zijn er op plaatselijk niveau blijkbaar geen ervaringen; ik kwam ze tenminste niet tegen. Het leukste vond ik bij de jongeren een hang naar een goeie ouwe tijd aan te treffen. "Twintig jaar geleden was de PSP radikaal" zegt Ton uit Tilburg. Dat moet dus de PSP rond 1965 geweest zijn. Vroeger was alles beter, zei mijn opa ook. (P.Z.)

Bon

Het verlies van 2 PSP kamerzetels scheelt de PSJG 10.000 gulden subsidiegeld. De enige manier om dit verlies goed te maken is meer leden. Als nu elk PSP-lid een jongere met radikaal linkse sympathieën opspoort en hem/haar dit bonnetje vraagt in te vullen, dan zullen wij jullie nooit meer lastig vallen met onze financiële problemen. Afgesproken?

Naam:

Adres:

Postcode/Woonplaats:

leeftijd:

telefoonnummer:

Ik wil

O steunlid worden (dit is gratis, je krijgt 2 keer per jaar informatie)

O lid worden (f 15,- inclusief abonnement op Rampspoed)

Handtekening:

Datum:

Opsturen naar:

PSJG

Postbus 700

1000 AS Amsterdam

ONDERSTE BOVEN

Nicaragua. Het nederlandse Nicaragua-komitee start, in nauwe samenwerking met soortgelijke komitees in andere landen, de actie "Nicaragua moet overleven". Er wordt daartoe o.m. een aktiekraant uitgegeven. Wie met deze kraant in haar/zijn omgeving wil werken kan meerdere exemplaren aanvragen bij het komitee, Van Speyckstraat 21, 3572 XB in Utrecht.

NICARAGUA MOET overleven

Vredesmanifestatie. Op zondag 21 september (11 uur) wordt op het terrein van het Abdijhuis in Heeswijk-Dinther Vredesavond gevierd m.m.v. diverse vredeskoren, de muziek-groep "Librandij", Gerrit Huizer (3e wereldcentrum Nijmegen). Om 17 uur is er een oecumenische vredesdienst in de Abdij. Per openbaar vervoer bereikbaar met bus 158 vanuit Den Bosch.

Spanje. Vijftig jaar geleden is het alweer dat de spaanse burgeroorlog begon. Na alle aandacht die er in de media al is geweest, als nakomertje een "special" van het anarchistische tijdschrift "De As". Bijdragen van Anton Constandse, Rudolf de Jong, Luis Mercier Vega en anderen. Te bestellen door het overmaken van fDU6,- op postgiro 44 60 315, Stichting De As te Moerkapelle. Vermelden "Spanje".

Media voor verzet. X-Y is een nieuwe actie gestart. Bevrijdingsbewegingen in een 4-tal gebieden zitten te springen om (verbeteringen aan hun) communicatiemiddelen. Het verzet in El Salvador heeft twee radiozenders in de lucht, die konstant doelwit zijn van legeraanvallen, waardoor steeds weer reserve-onderdelen nodig zijn. Het Fretilin in Oost-Timor heeft dringend een eigen telex nodig, om direkt berichten naar Europa te kunnen versturen. Het Nationaal Democratisch Front in de Filippijnen moet beter en sneller de communicatie tussen de talloze eilanden daar tot stand kunnen brengen om adequaat te kunnen reageren om de politieke ontwikkelingen in het land en het EPLF (Eritrea) heeft behoefte aan een sterke radiozender, die tot in Europa reikt. "Media voor verzet" mikt op een opbrengst van fDU160.000. Dat moet toch kunnen lukken: Postgiro 26 06 01 tvn "Media voor verzet" in Amsterdam.

't Harde. Zaterdag 27 september de traditionele anti-atoombommars in 't Harde. Vertrek 14 uur vanaf het station 't Harde. Motto: Geef de wapens niet de ruimte. De mars wordt o.m. ondersteund door PvdA, PPR, CPN, EVP, PSP, Pax Christi, Stop de N-bom, 't Kan Anders, IKV, Hervormde Jeugdraad en vele andere organisaties.

Gratis propagandamateriaal (affiches, vlugschriften, etc) op te vragen via telefoon 05784 - 692.

Navo. In het kader van de Vredesweek organiseert de afdeling Velsen van de PSP een openbare avond op woensdag 24 september in IJmuiden. Spreker: Henk Branderhorst. Aanvang 20 uur. Adres: Cultureel Centrum, Moerbergplantsoen.

Oorlog op 't IJ? Uitgerekend in de Vredesweek wordt de Navo-oefening "Northern Wedding" afgesloten met een "bezoek" van 30 oorlogsschepen (waar onder drie schepen met kernwapenlanceerinstallaties) aan Amsterdam. De PSP in Velsen heeft zich al met een protest tot het Kollege van B&W daar gericht (de schepen passeren Velsen) en ook het PSP-raadslid in Amsterdam, Bob van Schijndel, heeft het amsterdamse kollege in dit verband gevraagd naar de zin van de bordjes "Amsterdam-kernwapenvrij" die, op raadsbesluit, aan de amsterdamse gemeentegrenzen zijn geplaatst.

Buiten rlementair is direkt de actiegroep "Is 't oorlog op 't IJ?" aan de slag gegaan - het resultaat: 2 demonstraties. Beide op zondag 21 september. Lopend het Beursplein naar de IJ-haven en varend (met een "tegenvloot") vanaf het NZ-Hollands-Koffiehuis t.o. het Centraal Station. Allebei de demonstraties beginnen om 14 uur.

PSP-radio. Vanaf vrijdag 12 september, om de veertien dagen, is er een radiouitzending van de PSP op Nederland-5, van 18.20 tot 18.30 uur.

Woensdrecht. Bivak organiseert op zaterdag 19 september een geweldloze, menselijke blokkade van de vliegbasis Woensdrecht - van 12 tot 17 uur - na afloop, eten, drinken en muziek. De blokkade is een onderdeel van de actie "Doe niet mee aan Woensdrecht" - een campagne die er op is gericht plaatsing van kruisraketten ongedaan dan wel onuitvoerbaar te maken. Meer informatie? Bivak, telefoon 020 - 249712.

In Bivak werken o.m. samen PPR, EVP, CPN, SAP, PSP, Bonk, Stop de N-bom, 't Kan Anders, diverse FNV-afdelingen en bonden, Jongerenbeweging FNV, VD, Amok, Jonge Socialisten, Vrouwen voor Vrede.

Zuid Afrika. Pax Christi, Ikvos en Novib organiseren vanaf donderdag 28 augustus, elke donderdag een demonstratie bij de zuid-afrikaanse ambassade en het hoofdkantoor van de Shell. Van 12.30 tot 13.30 uur.

Tegen het apartheidsregiem en tegen de betrokkenheid van Shell bij dit regiem.

Verzameladres: Wassenaarseweg 40 - bereikbaar vanaf station Den Haag Centraal met tram 1 en 9 (halte Javastraat).

geef de wapens niet de ruimte

ON(s) GENOEGEN

nr. 212 **P** intern PSP-orgaan

Uitgave van het Partijbestuur.
Verschijnt 24 maal per jaar.
Komt ook in gesproken vorm uit.
Druk: Bevrijding, Amsterdam.

Redactie diskussierubriek: T. Pitstra, W. v.d. Wal, J. Wijnia. Gratis voor leden PB, PR, LWPW, enz. en voor bestuursleden, door gewesten en afdelingen op te geven (in verhouding tot het aantal leden). Abonn.: f 15,- per jaar, postgiro 194240 t.n.v. PSP, Amsterdam, o.v.v. van 'Ons Genoegen'. Redactie en administratie: Postbus 700, Amsterdam.

Agenda

20 september. Werkgroep Milieu en Energie. PSP-pand, Oude Gracht 234, Utrecht. Aanvang 11.30 uur. Agenda: Reorganisatie elektriciteitsvoorziening; vergelijking milieuhoofdstukken raadsprogramma's en beleidsmogelijkheden; Hoofdstuk 1 Milieubrochure en Kernenergie: PSP-aandeel in de strijd. *Voor het ontvangen van diskussiestukken:* contactpersonen John Smits (080-238353 of Ronald Jansen (080-782880).

24 september. SEK (Sociaal Economische Kommissie) PSP-pand, Oude Gracht 234, Utrecht. Aanvang: 19.45 uur. Kontaktpersonen: Kees van der Putten (072-119171) of Pieter van der Hijden (020-275003). (Zie SEK opnieuw opgericht).

NB. Wie aan bovengenoemde (landelijke) werkgroepen wil deelnemen, kan zich melden bij de aangegeven kontaktpersonen.

22 november. PSP-kongres. Plaats nog onbekend. Kontaktpersoon: Frank Feiner (01853-2390).

inleverdata kopij

De inleverdata voor kopij voo On(s) Genoegen zijn: **vrijdag** 26 september, 10 oktober, 31 oktober, 14 november en 28 november.

nagekomen bericht:

Militarisering: het Midden Oosten

Het Nederlands Palestina Komitee organiseert op zaterdag 13 september een studiedag in Utrecht (Kollege de Klop, Orinocodreef 7), aanvang 11 uur, met bijdragen van Ilan Halevi, Jan Nederveen en Sami Faltas. 's Middags werkgroepen. Toegangsprijs f 10,-. Aanmeldingen: tel. 020-246046

SEK (Sociaal-ekonomische Kommissie) opnieuw opgericht

Sinds kort heeft de PSP weer een *Themagroep-SEK* ofwel een *Sociaal-ekonomische Kommissie*. Deze groep gaat de aktivitetiten van de Werkgroep Arbeid en Inkomen (WAI) voortzetten. Daarnaast zullen echter ook thema's aan bod komen als ekonomisch struktuurbeleid en ekonomische orde. De WAI houdt op te bestaan.

Voor de Pacifistisch Socialistische Partij hoort de sociaal-ekonomische strijd een van de hoofdaktiviteiten te zijn. Om dat te realiseren is op landelijk nivo een organisatie nodig die zorgt voor het voorbereiden, vertalen en uitvoeren van het beleid achter die sociaal-ekonomische strijd.

In de loop van de bijna dertig jaar dat de PSP bestaat heeft de Partij wel vaker een tijd lang een *Sociaal-ekonomische Kommissie* (SEK) gehad. Na enkele jaren ging zo'n groep echter weer om uiteenlopende redenen ter ziele.

Momenteel vormde de *Werkgroep Arbeid en Inkomen* (WAI) de enige landelijke PSP-groep op sociaal-ekonomisch gebied met een duidelijke link naar het Partijbestuur (PB). Daarom is onlangs bij de jaarlijkse evaluatie van de WAI nagegaan of en zo ja hoe de WAI verbreed zou kunnen worden tot een voor de zoveelste maal herboren SEK.

In de afgelopen maanden zijn de schrijver(sters) van de brochure "NAAR SOCIALISTISCHE VERNIEUWING" voor zo ver ze dat al niet waren lid geworden van de WAI. die groep heeft daardoor een omvang van zo'n vijftien mensen gekregen; maandelijks komt zij bij elkaar. Kennis, ervaring en menskracht bleken nu aanwezig om het thema Arbeid en Inkomen te verruimen. Socialistische Economie en vernieuwingen die die kant op gaan houden immers nog zo veel meer in.

Op de augustus bijeenkomst van de WAI is besloten om SEK te worden. De centrale thema's waaraan de SEK het komende jaar gaat werken zijn:

- *socialistische vernieuwing*
(aktiever volgen van de "grote" ekonomie en het ekonomisch beleid van Lubbers II en daar PSP-standpunten over formuleren);
- *atv-25*
(analyseren waarom dit standpunt zo veel bezwaren lijkt op te roepen en met nieuwe energie aan de slag);
- *uitkeringsgerechtigden*
(proberen de strijbaarheid te vergroten);
- *vakbondsleden*
(aktiever volgen van wat er gaande is binnen de FNV, de kritische leden ondersteunen).

De centrale thema's zal de SEK de komende maanden nader uitwerken in konkrete aktiviteiten.

Sociaal-ekonomisch Sekretaris
(Pieter van der Hijden)

PSP-kongres

Op zaterdag 22 november wordt het najaarskongres van de PSP gehouden. Zo spoedig mogelijk zal bekend worden gemaakt waar dat zal plaatsvinden. In Bevrijding/OG van oktober (verschijningsdatum 10 oktober) zullen de kongresstukken worden gepubliceerd.

Na behandeling in de Partijraad is de agenda voor het kongres vastgesteld:

- Beleidsverslag Partijbestuur
- Beleidsverslag Partijraad
- Beleidsverslag Tweede Kamerfraktie
- Vaststelling kandidatenlijst Eerste Kamer
- Vakatures Partijbestuur
- Voorstel m.b.t. Partijbladen
- Diskussiestuk "Het socialisme-debat".

Aan het kongres zal worden voorgesteld de behandeling van de afzonderlijke verslagen van leden van het Partijbestuur, Wetenschappelijk Buro, H.Lankhorststichting, Stichting Vorming en Scholing, Eerste Kamerfraktie en de financiën te delegeren aan de Partijraad.

Ter toelichting:

Aan het Beleidsverslag van het Partijbestuur zal een Bijlage – die apart ter diskussie wordt gesteld – worden toegevoegd m.b.t. de organisatie van de partij.

De in het voorjaar te kiezen Provinciale Staten zullen een nieuwe Eerste Kamer moeten kiezen, waarvoor dus een kandidatenlijst zal moeten worden opgesteld. Afdelingen kunnen daarvoor kandidaten stellen.

In het Partijbestuur zijn vakatures ontstaan: die van Algemeen Sekretaris en van Politiek Sekretaris Politie & Justitie. Voor beide vakatures kunnen door de afdelingen kandidaten worden gesteld.

Door eem kommissie, bestaande uit een aantal leden uit het Partijbestuur én een afgevaardigde van elke gewestelijke Partijraads-fraktie wordt een stuk voorbereid waarin voorstellen gedaan zullen worden over een inhoudelijk debat, te organiseren vanuit de PSP met deelname van anderen, partijen en sociale bewegingen op het gebied van het socialisme.. Het stuk zal nog geen inhoudelijke stellingname bevatten, maar voorstellen doen over onderwerpen en procedures voor het voorgestelde debat.

M.b.t. de partijbladen zullen reorganisatie-voorstellen worden gedaan, mede een gevolg van de noodzakelijke bezuinigingen.

BEVRIJDING

Wie wind zaait.....

De blokkade van Woensdrecht, 19 september, was tekenend voor wat het verdergaand verzet tegen de plaatsing van kruisraketten in ons land – en dus tegen de bewapeningswedloop – te wachten staat. Ondanks de nadrukkelijke aankondigingen dat het verzet van onze kant geweldloos zal worden gevoerd, is daarop van de kant van de overheid met groot vertoon van geweld gereageerd. Tientallen gewonden moesten worden behandeld. Hetzelfde stramien was aan de orde bij het breken van de blokkade van het marine-etablisement, een week later, in Amsterdam, ter gelegenheid van het Navo-vloot-”bezoek” aan Amsterdam. Ook daar wilde charges van de ME te paard tegen geweldloze

demonstranten. De hete herfst is dus echt begonnen. Het verbluffende met name in Woensdrecht was, dat de stenen die als het ware zó voor het oprapen lagen, onaangeroerd bleven. De demonstranten – waaronder naar verhouding zeer veel ouderen – bléven geweldloos – ondanks alle provokaties. Dat is winst van de eerste orde – en goddank is dat beeld ook in de verslaggeving duidelijk geworden. De vraag is wel, of die houding volgehouden kan worden. Met de ”overkil” van de politie heeft de overheid een gevaarlijk element in het spel gebracht – een vergaande radikalisering is een vrijwel onafwendbaar gevolg. En misschien is dat ook juist de bedoeling. Aan de

ene kant zullen ongetwijfeld mensen worden afgeschrikt aan nieuwe akties mee te doen, aan de andere kant zullen degenen die door willen gaan, steeds meer in het nauw worden gedreven. En op het moment dat zij dan, als antwoord op alle provokaties, de geweldloosheid te buiten zullen gaan, kunnen ze worden gebrandmerkt en gekriminaliseerd. Het zal goed zijn ook dan nog te weten dat niet degenen die ”de storm” veroorzaken ”schuldig” zijn, maar degenen die – er aan voorafgaand – ”de wind” hebben gezaaid.

HENK BRANDERHORST

Met twee kongressen in 't verschiet

(HBr) Dit nummer van *Bevrijding* is voor het overgrote deel gevuld met stukken gericht op het 45e PSP-kongres, dat op zaterdag 22 november in Hilversum zal worden gehouden. Behalve de "verplichte nummers" – zoals het beleidsverslag van het Partijbestuur en de Tweede Kamerfractie, zal de samenstelling van de koplijst voor de Eerste Kamer op de agenda staan. Tevens komen enkele voorstellen aan de orde met betrekking tot de partijbladen (voorgesteld wordt de integratie van *Bevrijding* en *On(s) Genoegen*), contacten met andere partijen met betrekking tot de verkiezing van de Eerste Kamer in het geval de PSP niet zelfstandig een of meer zetels zal kunnen halen en – in een bijlage van het PB-verslag – voorstellen met betrekking tot de *organisatie* van de partij, gebaseerd op de "Ronde van Nederland".

Oorspronkelijk was het Partijbestuur van plan in een tweede bijlage voorstellen te doen met betrekking tot het opzetten van een *politieke* discussie. De Partijraad heeft die plannen echter doorkruist door een voorstel aan te nemen, waarin een *breed samengestelde commissie* (deels PB-leden, deels vertegenwoordigers van de gewestelijke Partijraads-frakties), de opdracht kreeg op dit punt voorstellen uit te werken, die aan het kongres ter discussie zouden worden voorgelegd. Het stuk van deze commissie is eveneens in dit nummer van *Bevrijding* opgenomen. Een minderheid van het PB steunt de voorstellen van deze commissie, een kleine meerderheid van het Partijbestuur kon zich er niet in vinden en legt aan het kongres een alternatief voorstel voor.

Ten slotte zullen op het kongres een drietal vakatures in het PB moeten worden vervuld, namelijk die van algemeen sekretaris, politiek sekretaris politie & justitie en politiek sekretaris onderwijs.

Eventuele kongresresoluties, zowel van de kant van het PB als vanuit de afdelingen en wijzigingsvoorstellen van de afdelingen met betrekking tot de diverse voorstellen, zullen in de volgende "kongreskrant" worden opgenomen – evenals de door de afdelingen te stellen kandidaten voor de Eerste Kamer en voor de PB-vakatures.

Door de veelheid van kongresstukken en onze beperkte ruimte, in dit nummer dus maar een uiterst beperkt aantal "gewone" artikelen – waarbij uiteraard aandacht voor de gevoerde akties in Woensdrecht en in Velsen/Amsterdam rond het Navo-vlootbezoek.

Een opmerkelijk politiek feit deed zich eind september nog voor in het radikaal-linkse kamp. In de voorstellen van het CPN-bestuur voor hun najaarskongres (een week na het onze) wordt met zoveel woorden gekonstateerd dat de CPN weinig meer te zoeken heeft in het gezelschap van PPR en PSP. "Radikaal links", zo heet het, "is geen goede plaatsbepaling voor kommunisten". Vervolgens wordt gekonstateerd dat de "PvdA de laatste jaren flink naar links is opgeschoven" en dat het dus voor de CPN heilzamer zou zijn, zich in het vervolg meer op de samenwerking met de sociaal-demokratie te richten. De eigen plaats van de CPN zal daardoor niet worden bedreigd, want het blijft "de taak van de CPN het maatschappelijk verzet te organiseren". Dat worden dan ingewikkelde toestanden: in de

meeste provincies zullen PSP en CPN (en in een aantal gevallen PPR) samen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten meedoen. Op plaatselijk nivo is dat al in zo'n 80% van alle gevallen aan de orde. Maar landelijk wil de CPN zich gaan richten op samenwerking met de PvdA. Of de kiezer daar nog een touw aan zal kunnen vastknopen? Om nog maar te zwijgen van die CPN-ers en leden van PSP en PPR die menen dat een nauwe samenwerking van de drie partijen "het" antwoord op de crisis van links vormt.

In "De Waarheid" wordt al een tijd lang gediscussieerd over die crisis onder het motto "Aan gene zijde van het rode dal". Ik kan me niet aan de indruk onttrekken, dat het nog wel even duurt voor de bergtoppen bedwongen zullen kunnen worden.

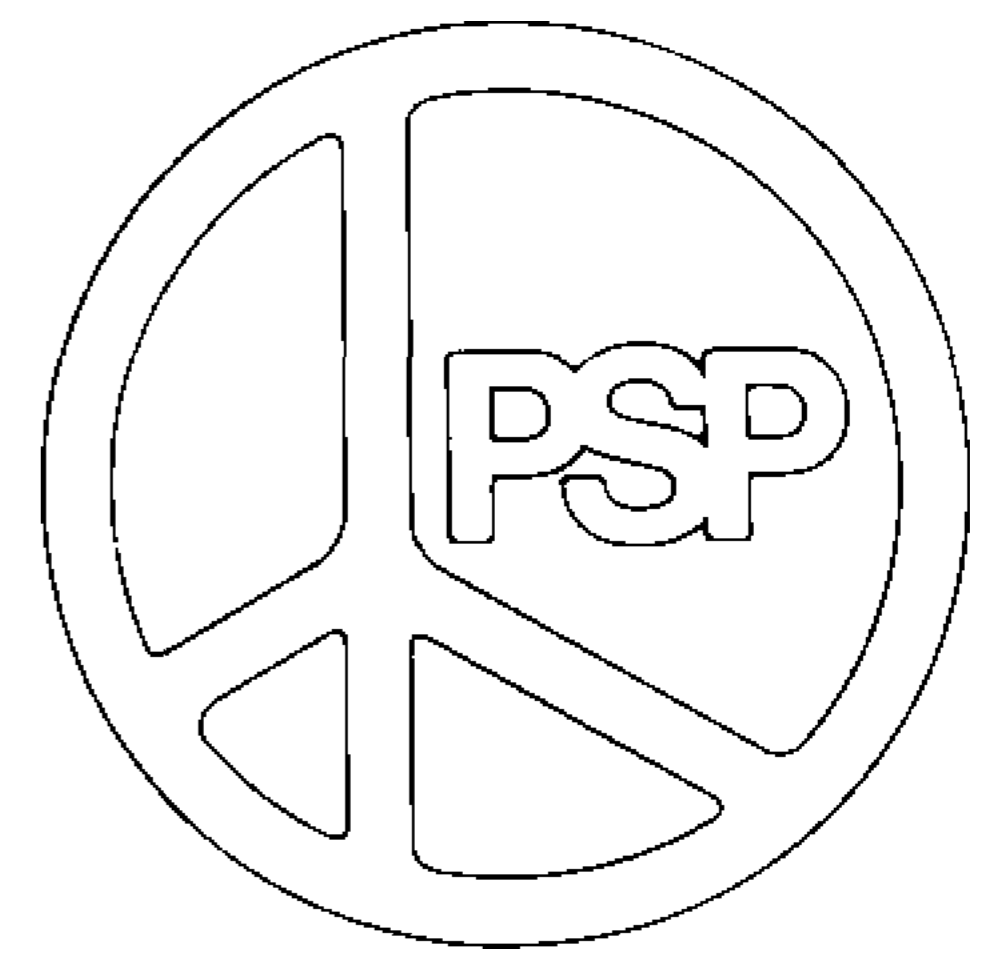

foto voorpagina: Piet den Blanken-HH

(Advertentie)

6 ZIEKENHUIZEN IN NOOD IN VIETNAM KAN NIET BEZUINIGD WORDEN

In Vietnam gaan dagelijks patiënten dood.
Het geld om hen te genezen ontbreekt.
Er kunnen geen medicijnen worden gekocht.
De gezondheidszorg is gratis.
Toch blijven zieke mensen thuis
en staan ziekenhuisbedden leeg.
Wat moet je, als zelfs het meest
eenvoudige verbandgaasje ontbreekt?
Het Medisch Comité doet er wat aan.
Dankzij uw hulp.

POSTGIRO 10 90 400

MEDISCH COMITÉ NEDERLAND-VIETNAM
POSTBUS 5701 - 1007 AS AMSTERDAM - POSTGIRO 1090400 - TELEFOON 020-27 0411.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hiltten, Anneleis Schutte en Peter Zwart.

Vormgeving: Rob Wesselius

Administratie: Postbus 700,
1000 AS Amsterdam
telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.

Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

"Is het oorlog op het IJ?"

foto: Eduard de Kam/HH

Zondag 21 september demonstreerden zo'n 6 à 7.000 mensen, en een 50-tal boten tegen het bezoek van een NAVO-vloot-smaldeel aan Amsterdam. Onder de motto's: "Is het oorlog op het IJ?" en "Houdt Amsterdam Kernwapenvrij!" werd geprotesteerd tegen de NAVO-vloot en het vlagvertoon, nota bene in de vredesweek, en tegen de zeer waarschijnlijke aanwezigheid van kernwapens aan boord van de Ark Royal (Groot-Brittannië) en de John Hancock (Verenigde Staten). De 22 oorlogsschepen maken deel uit van de Stanaforland (één der drie parate NAVO-vloten). Tijdens de Falklands-oorlog bleek dat dergelijke parate vloten kernwapens aan boord hebben. Een door "White Hall" bevestigd verhaal beschrijft dat de schepen die opstoomden naar de Falklands maar liefst de helft van de Britse nucleaire wapens aan boord hadden. Een inderhaast langsgestuurd schip moest deze wapens komen ophalen. Een andere versie is dat de wapens nooit zijn opgehaald.

Het NAVO-smaldeel bezocht Amsterdam ter evaluatie van de oefening "Northern Wedding". Deze oefening maakt deel uit van de grote NAVO-herfstmanoeuvres Autumn Force waaraan 200.000 man deelnemen. Autumn Force vindt plaats door heel West-Europa vanaf het Tromso-gebied in Noord-Noorwegen tot in de Zwarte Zee. Het zwaartepunt ligt bij Denemarken. Ook daar was het zwaartepunt van de oefening "Northern Wedding". Deze oefening was voorheen vooral bedoeld om de aanvoerlijnen vanuit de V.S. en Canada over de Atlantische Oceaan naar Schotland veilig te stellen. Dit werd gedaan door de land- en zeeengtes voor Russische (nucleaire) duikboten te blokkeren. Het ging om respectievelijk de (elektronisch beveiligde) GIUK-zeeengte voor Moermansk, het Deense Skagerak voor de Baltische oorlogshavens en de Dardanellen voor Sebastopol. Een der commandanten heeft in "Jane's Weekly" verklaard dat deze defensieve strategie heeft

plaats gemaakt voor een offensieve strategie. Doel is nu het onmogelijk te maken dat de boten uit de Russische havens kunnen varen door deze van te voren plat te bombarderen. Hiervoor zijn de al eerder genoemde SLCM's en F-111's, de laatsten hebben hun effectiviteit bewezen bij het bombardement op Lybie.

Bovendien is het vermoeden dat naast bombardering ook een gedeeltelijke bezetting tot de taak behoort. Saillant detail is dat ook geoefend is met duikboten met voor radar onzichtbare verf die zonder herkenning Noorse fjorden zijn binnengevaren. Deze duikboten kunnen bij eventuele Noorse halsstarrigheid fungeren als lanceerplaats voor kernwapens.

Naar aanleiding van krantenberichten in de Telegraaf en Bluf! werd eind juli het initiatief voor actie genomen door de Bewonersgroep Oostelijk Havengebied. Al snel groeide het "initiatiefcomité Is het oorlog op het IJ?" met vredesplatforms, IKV-Amsterdam, BONK, Vrouwen voor Vrede, anti-militaristische groepen zoals Onkruit, Basisgroepen tegen Kernenergie en Militarisme, Amok, partijen zoals SAP, PSP (CPN, Groen Amsterdam en PPR sloten zich op het laatst aan) en diverse andere groepen. Opvallend was de goede samenwerking tussen vredes- en anti-militaristische organisaties: geen tijdrovende ideologische discussies, geen distancieringen etc. Alle plannen werden gedragen door het geheel comité. In nauwelijks zes weken tijd is een aktieweek georganiseerd die naast de goed bezochte demonstraties op 21 september ook omvatte: Een demonstratie in IJmuiden vanaf de pont naar de sluizen. Hieraan namen 100 mensen deel, de demonstratie was door plaatselijke groepen georganiseerd.

Een Anti-Militaristies Kamp vanaf 21 tot en met 23 september. Hieraan namen 50 mensen deel en ondanks de overkill aan marechaussee (250 paraat), werd gekalkt en werden de schepen met verbommen bekogeld. Een Russische vlag werd in beslag genomen omdat de marechaussee dit een verstoring van de openbare orde vond. Hierop organiseerde het kamp een "vlaggenparade" met vlaggen van Zaire, Cuba, Lybie en Rusland naar het hoofdbureau om de in beslag genomen vlag op te eisen die ook werkelijk terugkwam. Daarnaast werd het ceremonieel dat met welke zonsongang op de schepen plaatsvond verstoord met lawaai en op een groot scherm ge-

projecteerde dia's.

Op 23 september werd voor de NAVO-officieren een gala-diner aangericht. Dit was de tien tewerkgestelde dienstweigeraars en een deel van het vaste personeel van het Scheepvaartmuseum in het verkeerde keelgat geschoten. Bovendien moest het gehele personeel voor deze gelegenheid gescreend worden en bleek dinsdag het museum te wemelen van inlichtingendiensten, marechaussee en andere marinelui. Op hun oproep en die van de Vereniging Dienstweigeraars (VD) bleken 300 mensen gehoor te hebben gegeven en een oorverdovende lawaai blokkade verstoord dan ook het diner.

Op 24 september werd om 7.30 een blokkade van de hoofdpoot van het marine-etablisement gehouden. Nadat de helft van de 150 activisten was weggesleept, kwamen plotseling ME-ers te paard door de blokkade heen lopen. Hierna rukte de ME op en stoven de paarden door de mensen heen. Een van de rijkelijk aanwezige stillen schopte een jongen onderuit die hierbij een dubbele beenbreuk opliep. Toen hij riep dat z'n been was gebroken riep de stille: "Dat was precies de bedoeling." Na de charges werd hervormd en werd met een lawaaidemonstratie teruggekomen. Om 11.00 voerde een zestal tot piraten omgetuigde schepen een piratenslag uit op het water, achter het marinekomplex.

Op 22, 23 en 24 september waren er informatieavonden over: seksisme en militarisme (50 mensen), de NAVO (25 mensen) en aktiestrategieën (70 mensen). De aktieweek overziend, kan worden gekonstateerd dat de samenwerking tussen vele uiteenlopende clubs voorspoedig was, dat we het NAVO-vloot- en vlagvertoon ter discussie hebben weten te stellen, terwijl het bezoek aan de "open dagen" aan de schepen uiterst minimaal was. Ook al heeft de gemeente Amsterdam weinig tot niets gedaan om een door haar ongewenst vlootbezoek tegen te gaan, deze week toont aan dat waar in '74 niemand protesteerde tegen een NAVO-vlootbezoek, er nu in '86 door velen is geprotesteerd. Daarmee is een blijvende basis gelegd om functies van NAVO-oefeningen en toekomstig NAVO-bezoek ter discussie te stellen.

FRED GERSTELING

HARM DOST

Soft drugs, Duitse arrogantie en Nederlandse slaphoed

Het verhaal is in grote trekken natuurlijk bekend. Harm Dost, ooit eerder slachtoffer geweest van de genoemde Duitse arrogantie, maar toen na een tijd touwtrekken toch weer uit de klauwen van de Duitse adelaar losgekomen, werd in november 1984 in Spanje gearresteerd.

Harm handelde in marihuanaproducten. Ik denk dat we de man een mengeling moeten noemen van een zakenman en een idealist. Zijn ideale kant is denk ik zijn strikte afwijzing van hard drugs, zijn opkomen voor mensen die in één van de vele schopstoeven van een "verlicht kapitalisme" terecht zijn gekomen of vermalen dreigen te worden tussen de verschillende molenstenen van onze "rechtsstaat".

Ongetwijfeld heeft hij flink verdiend aan de verkoop van soft drugs. Ongetwijfeld zijn er vraagtekens te plaatsen achter de bewering dat hasj de gezondheid niet aantast. Maar het zal de gezondheid vast niet meer aantasten dan bijvoorbeeld tabak en het is zeker minder verslavend dan alcohol voor miljoenen mensen blijkt te zijn.

Harm gaat in de herfst van 1984 naar Tenerife. Nauwelijks daar aangekomen wordt hij door de Spaanse politie van zijn bed gelicht. De Bondsrepubliek Duitsland blijkt om zijn uitlevering te hebben gevraagd. De beschuldiging: "Import van cannabisproducten in de Bondsrepubliek". Na wat touwtrekken wordt hij uitgeleverd aan de BRD.

In juli 1985 heb ik voor het eerst vragen gesteld over deze zaak. Ik heb in die vragen – naast meer technische informatie over de rechtsbijstand via de Nederlandse ambassade – de zaak toegespitst op twee zaken: ten eerste de achtergronden van de uitlevering en ten tweede het aandringen bij de Regering op uitlevering aan Nederland. Toen immers was al duidelijk dat uitlevering aan Nederland hooguit enkele maanden hechtens kon betekenen, niet vergelijkbaar dus met wat betrokkene in de BRD te wachten zou staan. In het antwoord dat pas 19 september werd gegeven heb ik gesteld: "Kunnen de ministers (justitie en buitenlandse zaken) hun zienswijze geven over het feit dat betrokkene door Spanje werd uitgeleverd zonder dat het bestaan van een strafbaar feit voldoende bewezen was". Het antwoord: "... dat wij met de inhoud van het onderhavige Duitse verzoek tot uitlevering niet bekend zijn." Verzoeken tot uitlevering van personen "dienen te worden gestaafd met een bevel tot aanhouding." ... "Wij nemen aan dat (...) voor de uitvoering van een dergelijk bevel het Duitse recht eisen stelt aan de gegrondheid van de (...) bestaande verdenking. U ziet het, ondanks de lange duur van beantwoording van mijn vragen nemen de ministers aan dat het wel goed zit met het Duitse recht. Behalve historisch onderzoek zou onderzoek ter zake wellicht tot een andere konklusie hebben geleid..."

Op 22 oktober vraag ik opnieuw over deze zaak. De VARA-uitzending "Stand van zaken" heeft namelijk gesteld dat stukken uit Nederland door de Arnhemse officier van Justitie zijn overhandigd aan de Duitse Justitie. Weer krijg ik eerst te horen dat de vragen niet in de gebruikelijke termijn kunnen worden beantwoord. Op 21 januari eindelijk volgt antwoord. Intussen hadden Kosto en Haas-Berger in de Tweede Kamer ook vragen gesteld (25 oktober). De antwoorden zijn gelijklopend. De officier van Justitie had dat niet mogen doen. De Minister zal de Duitse Justitie (vriendelijk) vragen om de stukken alsjeblieft niet

te gebruiken. Waartoe de Duitse Justitie (onvriendelijk zoals al meer dan 40 jaar bekend) niet bereid is.

Op 8 april weer vragen waarin ik wijs op het feit dat de uitlevering aan Spanje berustte op "import in de BRD" terwijl in de beschuldiging uitsluitend sprake is van verkoop door Dost in Nederland aan Duitse onderdanen. Weer is de Minister niet in staat (?) de vragen tijdig te beantwoorden. Maar op 14 juli – ja hoor – ik krijg een uitvoerig antwoord. Het had allemaal niet zo mogen gebeuren, maar ja, de heilige onafhankelijkheid van

de (Duitse) rechter kan nu eenmaal niet worden aangetast. Ten aanzien van de uitlevering kan Nederland niets doen...

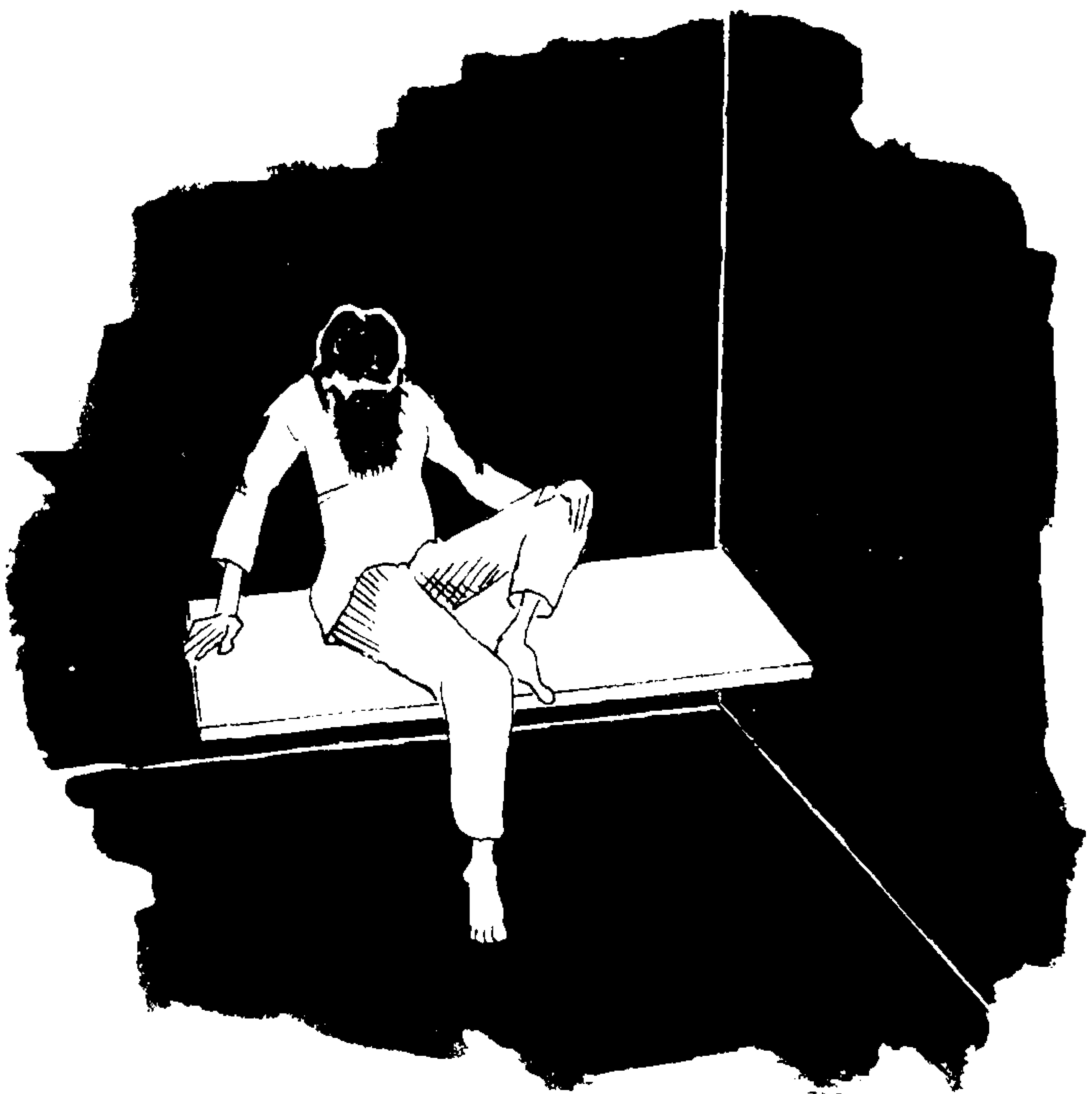
Kosto en Haas-Berger stelden ook tweemaal vragen. In het antwoord aan hen zegt de staatssekretaris dat het niet in haar bedoeling ligt "overname van de strafuitvoering door Nederland" te vragen. Het tweede antwoord komt grotendeels overeen met mijn beantwoording.

Tenslotte is er in de Tweede Kamer een mondeling overleg over deze zaak geweest op 25 juni waar volgens het verslag weinig konkreets naar voren is gebracht.

In afwijking van eerdere opvattingen van de Nederlandse Regering is nu echter wel om uitlevering van Dost gevraagd, naar Nederland dus.

Als de absurde eis van 14 jaar met de daarop evengoed absurde uitspraak van 10 jaar valt, heb ik besloten te interpellieren over deze zaak. Die interpellatie komt op 30 september a.s. aan de orde.

Die interpellatie zal moeten uitmonden in enkele moties. De zaak lijkt het meest gediend bij enkele aangenomen moties. Op dit moment kan ik over de inhoud daarvan (dus) alleen maar in het algemeen wat zeggen. Ze zullen (beide of alle drie) gematigd van toon moeten zijn, een beetje de Regering aanzettend tot meer actie, maar niet afkeurend. Ze zullen zich verder niet kunnen bezig houden met legalisatie van soft drugs. Die zaak is (nog?) niet haalbaar en moet gescheiden

Kanttekeningen bij een 'suksesstory'

Troonrede en Miljoenennota zijn op de derde dinsdag in september weer plichtsgetrouw voorgelezen respectievelijk aangeboden. De PSP-fractie in de Tweede Kamer heeft daarop uiteraard gereageerd:

Bezuinigen is voor deze regering een obsessie geworden. Elke externe verandering wordt vertaald in nieuwe bezuinigingen: een dollar méér voor een vat olie of een dubbeltje lagere dollarcoers staat gelijk aan een half miljard extra bezuinigen; 25.000 werklozen méér dan begroot, idem.

Het kabinet heeft zijn doel bijna bereikt. Iedere mogelijkheid om een rol te spelen in de economische ontwikkeling is uit handen gegeven. Alles wordt overgelaten aan het bedrijfsleven de ruimte te geven om voor werk te zorgen.

De samenstelling van de bevolking lijkt het kabinet een doorn in het oog te zijn. Nederland is nog steeds opgescheept met grote groepen jongeren, vrouwen, bejaarden, uitkeringsgerechtigden en migranten. Zij passen niet in de sukses-story. Plichtmatig wordt aan hen in de troonrede en miljoenennota nog aandacht besteed. Maar geen woord over arbeidstijdverkorting, positieve actie, kinderopvang. Maatregelen die hun positie structureel zouden verbeteren.

Wel, zoals ieder jaar, bevroren van de minimum-uitkeringen, afschaffen van sociaal-kultureel werk, dreigen met het afschaffen van de 65+ pas, het thuishouden van 4-jarige kinderen, bezuinigingen op de rechtshulp.

De koopkracht van de laagste inkomensgroepen verbeterd, ondanks de tamelijk gunstige economische perspectieven, slechts één procent, twee maal modaal gaat er 3,5% op vooruit!

"Bijzondere inspanningen" worden op veel ter-

reinen toegezegd. Of die bij het bestrijden van de apartheid zullen leiden tot een overname van de door de VS aangekondigde boycot-maatregelen, blijft echter in het ongewisse.

De defensie-uitgaven stijgen, zoals ieder jaar, opnieuw. Tot liefst circa 37 miljoen per dag! Minder overheid kan hier meer veiligheid opleveren, zeker als de regering zich de woorden van Erasmus aan zou trekken, die reeds in 1517 de godin van de vrede, Pax, liet zeggen:

"Wie gelooft dat zij een korreltje gezond verstand bezitten, die mij ten koste van zoveel, met zo grote ijver, zo grote inspanning, zoveel kunstgrepen, zoveel zorgen, zoveel gevaren trachten te verjagen en zoveel rampen zo duur te willen kopen?"

worden van Harm Dost en eventuele toekomstige lotgenoten.

In ieder geval zal één motie gaan over de aantasting van de Nederlandse souvereiniteit (typisch een vraag voor een PSPer...) doordat de BRD het zogenaamde universaliteitsbeginsel hier van toepassing heeft verklaard, een beginsel dat ervan uitgaat dat bij (ernstige) misdrijven een ander land mag straffen voor misdrijven die daar niet begaan zijn.

Omdat het Nederlands optreden met name tegen soft drugs fundamenteel anders is dan het Duitse, zit hier een groot gevaar, een gevaar dat over het hoofd van Harm Dost nu werkelijkheid is geworden. De Duitse Justitie matigt zich het recht aan om Nederland even een lesje te geven hoe drughandelaren dienen te worden aangepakt. In mijn verzoek tot interpellatie heb ik gesteld dat Duitse rechters doen alsof Duitse wetten nog altijd geldigheid hebben in Nederland.

Een andere motie zal aandringen bij de Regering op afspraken met Duitsland over wat er wel en wat er niet met juridische stukken mag gebeuren als die zijn overgedragen aan de Duitse Justitie. Zolang dergelijke afspraken er niet zijn zal ik verzoeken iedere uitlevering van juridische stukken door de Minister zelf te laten goedkeuren... Tenslotte overweeg ik een motie waarin om maatregelen wordt gevraagd tegen diegenen die ten onrechte bewijsmateriaal aan de Duitse Justitie hebben doorgegeven. Het lijkt er namelijk op dat dat niet per ongeluk is gebeurd, maar dat aan de kant van de Arnhemse politie en het Openbaar Ministerie daar, het ook nuttig wordt gevonden dat onze oosterburen de Nederlandse Regering een lesje geven in het aanpakken van soft-drughandelaren. Indien daarvan ook maar een schijn van bewijs naar boven komt zijn maatregelen tegen schuldigen zeker gewenst.

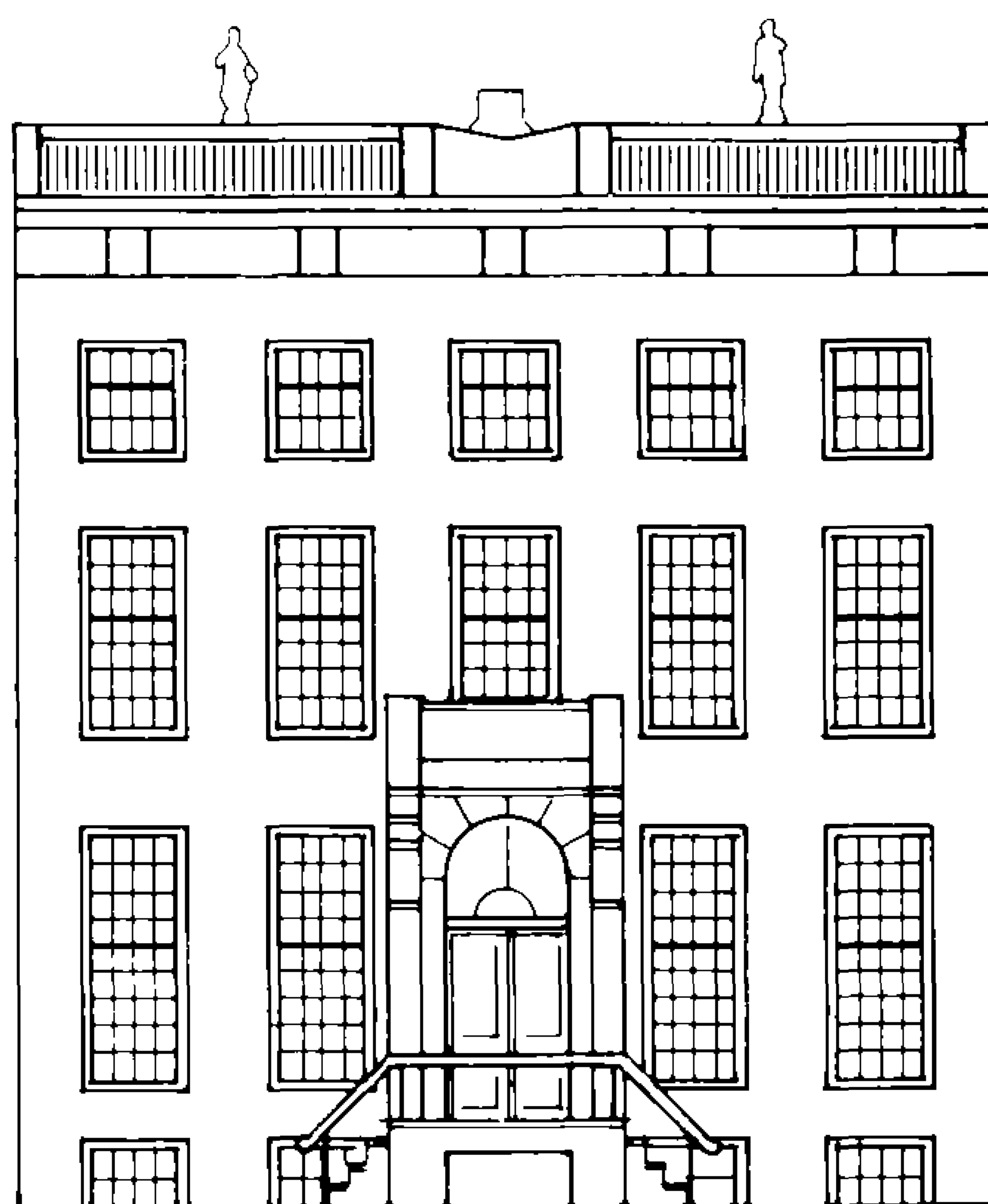
Maar stel je er niet te veel van voor. Het parlement is wel iets meer dan een papieren tijger, maar de Eerste Kamer van dat parlement heeft in ieder geval hoogstens papieren tanden.

JOOP VOGT

(Advertentie)

Is dit de bank waaraan u denkt?

Een bank, klein genoeg
om u persoonlijk te
adviseren. Groot genoeg

om veel voor u en uw geld
te kunnen doen.

Sterk genoeg om u
volstreekte zekerheid te
bieden.

En betrokken genoeg
om maatschappelijk
verantwoord te kunnen
functioneren.

De Hollandse
Koopmansbank in
Amsterdam. Alle bank-
zaken voor particulieren,
voor bedrijven, in-
stellingen, organisaties en
verenigingen.

Zo'n bank zou uw bank
kunnen zijn:
Hollandse Koopmansbank.

HKB hollandse
koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn

Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

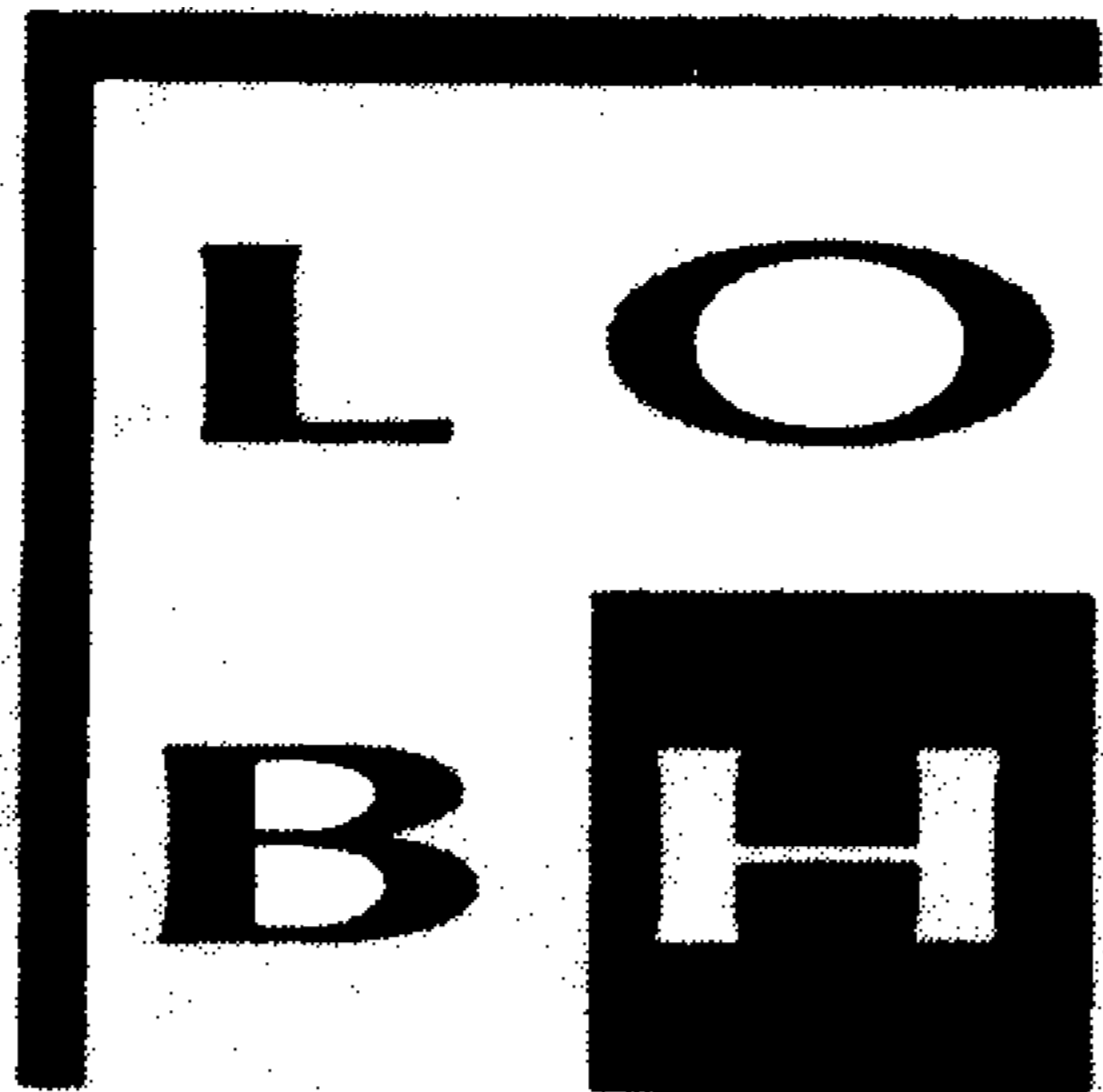
ONDERSTE BOVEN

OOK. Half september is OOK opgericht – wat staat voor "Ontwapening, Ontspanning – dus Kernwapens weg" – een wat ingewikkelde constructie. OOK komt voort, zeggen we maar om het eenvoudig te houden, uit "Stop de N-bom". Volgens de initiatiefnemers was er in ons land behoefte aan een nieuwe vredesbeweging, voor degenen die zich niet thuisvoelen bij de "overheersende stromingen" in de vredesbeweging (kerkelijk, radikaal, vrouwen). Voor wie ook wil: Postbus 25025, 3500 CM Utrecht, tel. 030 - 31 03 77.

NIVON. Het NIVON organiseert ook dit najaar weer tal van activiteiten, zoals een meidenweekend op 1-2 november over "akseptatie van je lijf en je uiterlijk", een vrouwenweekend over "droomprinses, luchtkastelen en dan...?" op 22-23 november en een jongerenweekend op 29-30 november over "kop houden stil zitten!" over de gang van zaken op school. Meer informatie? Nivon-jongeren, P.C. Hoofdstraat 163, 1071 BV Amsterdam, tel. 020 - 62 60 03

NIVON JONGEREN

Huisvesting. Het LOBH (Landelijke Organisatie Belangengroepen Huisvesting) organiseert vanaf 5 november een aantal kursusdagen over volkshuisvesting, nieuwbouwprojecten, woonruimteverdeling, woongroepen voor ouderen, etcetera. Bedoeld voor leden van organisaties van bewoners en woningzoekenden, nieuwe gemeenteraadsleden, jongerenwerkers, buurt- en wijkwerkers. Kosten per kursusdag voor vrijwilligers f 15,-, voor beroepskrachten f 30,-. Nadere informatie: LOBH, Polaklaan 12b, 1018 CS Amsterdam, tel. 020 - 22 35 05.

Referendum. Een links-pacifistische groepering in Zwitserland heeft 113.000 handtekeningen verzameld, voor een petitie waarin de regering wordt opgeroepen het leger af te schaffen. Het aantal handtekeningen is voldoende om de regering te dwingen een referendum over dit onderwerp te laten houden.

Vrienden. Het najaarsnummer van 't kan anders bevat voor de PSP een opmerkelijke verrassing. Dr. Gjalp Zondergeld mag daarin alle registers open trekken om z'n gal over de partij uit te storten. De PSP-standpunten m.b.t. homoseksualiteit, abortus, het gezin, euthanasie, prostitutie en zo nog het één en ander worden op een hoogst opmerkelijke wijze in het zonnetje gezet. Sommigen dachten bij lezing dat het een "grap" was - wat niet het geval bleek. Van je vrienden moet je het blijkbaar ook niet altijd hebben. Voor wie het lezen wil: f 5.50 op postgiro 377 23 49 t.n.v. "t kan anders" te Delft, vermelden "tka 1986 3".

vereniging dienstweigeraars

Anti-militarisme. De Vereniging Dienstweigeraars heeft een boekje uitgebracht onder de titel "Anti militaristen in het geweer", waarin o.m. Fred van der Spek, Wilbert Willems, Laurens Klappe, Hein van Holsteyn en Henk Branderhorst de situatie van het anti-militarisme in ons land bekomentarieren. Het boekje kost (inclusief port) f 5.25 en is te krijgen door dat bedrag te storten op postgiro 22 43 699 t.n.v. Materiaalfonds VD te Amsterdam, vermelden: "in het geweer".

Afrika. De Stichting Internationale Werkkampen kent een Afrikgroep, die elk jaar oriëntatiegroepen organiseert om zich te verdiepen in de ontwikkelingsproblematiek. De bijeenkomsten van deze groep vinden plaats van november tot juni. Aansluitend bestaat de mogelijkheid aan een werkkamp in Afrika mee te doen. Inlichtingen: S.I.W., Willemsstraat 7, 3511 RJ Utrecht, tel. 030 - 31 77 21.

Vredesopvoeding. Kerk en Vrede heeft een nieuwe uitgave over "praten over vredesopvoeding" uitgebracht – met als thema's onder meer: geweld op tv, macht en machteloosheid, vredesopvoeding en kinderen. Het boekje is vooral bedoeld voor vrouwengroepen, ouders binnen schoolverband, kerkelijke gespreksgroepen. "Praten over vredesopvoeding" is te bestellen door het overmaken van f 10,- (inkl. port) op postgiro 43 53 82 t.n.v. Kerk en Vrede te Amersfoort, vermelden "praten".

Totaalweigeren. "Wending", maandblad voor evangelie, cultuur en samenleving, heeft een speciaal nummer uitgebracht, geheel gewijd aan totaalweigeren. Het is een uitstekend document rond de processen van Wim Koolhoven en Jeroen van der Sluys. Wending is verkrijgbaar door f 8.75 over te maken op postgiro 29 90 50 t.n.v. Acco:De Horstink in Amersfoort, onder vermelding van "totaalweigeren".

foto: Piet den Blanken/HH

PSP-Kongreskrant nr. 1

Agenda

Hieronder staan de punten genoemd die op de agenda van het komend kongres van de PSP staan. Dit 45e kongres wordt gehouden op zaterdag 22 november 1986 in het Drafcentrum te Hilversum (op loopafstand van NS-station Hilversum Sportpark). De aanvang is 10.30 uur.

1. Opening
2. Benoeming resolutie-kommissie
3. Beleidsverslag partijbestuur plus bijlage
4. Voorstel partijbladen
5. Beleidsverslag fractie Tweede Kamer
6. Beleidsverslag partijraad
7. Machtigingen
 - a. afhandelingsvoorstel overige beleidsverslagen
 - b. machtiging partijraad tot het vervullen van tussentijdse vakatures
 - c. machtiging partijraad over financiën PSP.
8. Eerste Kamer vaststellen kandidatenlijst en machtiging partijraad
9. Vakatures partijbestuur
10. Diskussienota 'socialisme-debat'
11. Resoluties
12. Sluiting

Toelichting

Bovenstaande agenda moet eind oktober nog definitief worden vastgesteld door de partijraad, maar zal wellicht niet erg meer veranderen. De stukken bij deze punten staan voor het grootste deel in deze krant. Dat geldt niet voor het beleidsverslag van de partijraad, de kandidaten voor de Eerste Kamer-lijst en de vakatures in het partijbestuur. Deze zullen in het nummer van Ons Genoegen of Bevrijding van begin november te vinden zijn.

De beleidsverslagen van partijbestuur en Kamerfractie staan verderop. Zo ook de stukken bij agendapunt 10 over een te houden discussie over socialistische uitgangspunten. Eerst volgen hier de doorgaans korte voorstellen bij de andere agendapunten.

Van het presidium

Het presidium voor het 45ste kongres bestaat uit de volgende personen:

Marion Arends, Karin Dekker, Joop Vogt, Ben Koeleman, Frans Wulffers, Huup Dassen, Fred van Tankeren en Gerda Bosdriesz.

Het sekretariaat van het presidium berust bij Huup Dassen. Hij is **tijdens kantooruren** bereikbaar onder het volgende telefoonnummer: 043 - 25 40 44.

Postadres: A. Battalaan 12, 6221 CD Maastricht.

Omdat we verwachten dat alle beschikbare tijd nodig is om goed te kunnen discussieren over alle agendapunten zullen we geen langdurige avondpauze inlassen. Na de lunchpauze gaat het kongres (behalve een korte koffie/theepauze) dus door tot de agenda is afgewerkt. We streven er uiteraard naar om omstreeks 19.00 uur klaar te zijn. Hou dus met e.e.a. rekening.

Besluitvorming

Voor het agendapunt 'socialismedebat' heeft een breed samengestelde kommissie uit partijbestuur en gewesten (zie de partijraadsnotie van 23 aug. j.l. elders in deze stukken) een discussiestuk geschreven over de "herbezinning op socialistische doelstellingen als onderdeel van een politieke herorientatie."

Door een meerderheid van het partijbestuur is een alternatief voorstel geformuleerd dat ook in deze kongresstukken is opgenomen.

Afdelingen kunnen op het voorstel van de Brede Kongreskommissie

wijzigingsvoorstellen indienen op het besluitvormende gedeelte (punt 6). Terwille van de duidelijkheid van de discussie en om het mogelijk te maken dat zowel het alternatieve voorstel van een meerderheid van het partijbestuur als het voorstel van de Brede Kongreskommissie zo lang mogelijk in de discussie worden betrokken lijkt het het presidium het beste dat voorlopig in deze fase van de discussie/besluitvorming het alternatieve PB-voorstel wordt gezien als een wijzigingsvoorstel op het voorstel van de Brede Kongreskommissie. Dat betekent dat door afdelingen in te dienen wijzigingsvoorstellen voorsnog alleen betrekking mogen hebben op het besluitvormende gedeelte van het voorstel van de Brede Kongreskommissie.

Afdelingen die hun wijzigingsvoorstellen al in de 2e kongreskrant opgenomen willen zien zullen deze voor 3 november opgestuurd moeten hebben aan het partijburo. Deze vroeg opgestuurde wijzigingsvoorstellen zullen niet worden gepreadiseerd. Het is overigens mogelijk om tot op het kongres wijzigingsvoorstellen in te dienen. Het presidium wil echter reeds in een zo vroeg mogelijk stadium beschikken over eventuele wijzigingsvoorstellen opdat er gekeken kan worden naar de mogelijkheid om moties, in overleg met de indienende afdelingen, te combineren. Ongeveer een week voor het kongres vergadert het presidium over de tot op dat moment bij het presidiumsekretariaat binnengekomen moties. Afdelingen kunnen uiteraard ook zelf proberen om eigen wijzigingsvoorstellen te combineren met die van andere afdelingen.

Voorstel partijbladen

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, overwegend dat de financiële situatie van de partij noodzaakt tot bezuinigingen op het gebied van de partijbladen

BESLUIT

1. dat de uitgave van een intern mededelingenblad (zoals voorgeschreven in artikel 78 van het huishoudelijk reglement) per 1 januari 1987 wordt stopgezet;
2. dat de belangrijkste functies van het mededelingenblad (mededelingen uit de partij en partijorganen en de interne discussierubriek) per diezelfde datum worden overgenomen door het partijblad;
3. dat het partijblad vanaf 1 januari eenmaal per drie weken zal verschijnen;
4. dat als gevolg van genoemd besluit het werk van de door het kongres benoemde redactie discussierubriek in het mededelingenblad per 31 december 1986 wordt beëindigd. Het kongres spreekt haar waardering en dank uit voor het door deze redactie tot nu toe verrichte werk.

TOELICHTING

In de voorlopige begroting 1987 wordt een bedrag van f 80.000,- uitgetrokken voor de post 'partijbladen'. Tesaamen met een te verwachten opbrengst aan abonnementsgelden en advertenties (resp. f 17.000,- en f 8.000,-) is er voor deze post een bedrag van f 105.000,- beschikbaar. Voor dit bedrag is het mogelijk Bevrijding (12 pagina's) een keer per drie weken te laten verschijnen – zij het zonder steunkleur, zonder betaalde eindredakteur en zonder dat de opmaak door een professioneel buro wordt verzorgd. Bovendien zal dan een groot deel van het zetwerk door de redactie zelf moeten worden gedaan.

De voordelen van een dergelijke konstruktie zijn dat er sprake is van een regelmatige kommunikatie met de leden, waarbij de informatie die (via het mededelingenblad) tot nu toe alleen bij het kader terecht kwam, nu onder ogen van alle leden kan komen; met de verwachting dat dit kan leiden tot een grotere betrokkenheid van de leden bij de diverse activiteiten van de partij.

De konsekwentie van deze opzet is dat het partijblad – meer dan tot nu toe – een interne functie zal gaan vervullen. Dit is niet meer dan een aanpassing aan de feitelijke situatie, aangezien de losse verkoop al jarenlang van vrijwel geen betekenis is en het aantal externe abonnees niet erg hoog is.

In verband met de herschikking van de partijbladen heeft de partijraad ook verzocht om een voorstel aan het kongres te doen over de toekomst van De Rode Draad, het blad voor raads- en Statenleden. Dit om een afgewogen besluit te nemen naar aanleiding van de mening van de

jaarvergadering van de LWPW (landelijke werkgroep parlementair werk) om tot één blad voor raads- en Statenleden te komen van PSP, PPR en CPN. Een voorstel daartoe van het LWPW-bestuur aan PPR en CPN leverde tot nu toe de konklusie op dat de CPN afziet van deelname. Van de PPR is nog geen reactie ontvangen.

Machtigingen

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, besluit de behandeling van de beleidsverslagen van de afzonderlijke partijbestuursleden, van de redactie diskussierubriek Ons Genoegen en van de frakties in Eerste Kamer en Europees parlement te delegeren aan de partijraad.

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, besluit de partijraad te machtigen te voorzien in tussentijdse vakatures die komend jaar in een van de landelijke partijorganen ontstaan.

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, besluit de partijraad te machtigen de begroting 1987 van partij en fondsen vast te stellen, de financiële verslagen 1986 vast te stellen, een besluit te nemen over de verdeelsleutels in de afdracht aan afdelingen en gewesten; verder besluit het kongres de partijraad te machtigen – indien nodig – in de loop van 1987 een herziening van de begroting en een voorlopige begroting 1988 vast te stellen.

Eerste Kamer

Na de Statenverkiezingen van maart 1987 zijn er verkiezingen voor de 75 nieuwe leden voor de Eerste Kamer. Afdelingen zijn eerder opgeroepen kandidaten te stellen voor de lijst voor deze verkiezingen. De gestelde kandidaten zullen in de Bevrijding van november opgenomen worden. Hieronder twee procedurele voorstellen van het partijbestuur.

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, besluit het aantal (kop)plaatsen op de lijst voor de verkiezingen van de Eerste Kamer van voorjaar 1987 te stellen op acht.

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, besluit het partijbestuur op te dragen om, in het geval op basis van de uitslag van de Statenverkiezingen van maart 1987 de PSP zelfstandig geen zetel in de Eerste Kamer zal verwerven, initiatieven te nemen om met PPR en/of CPN tot afspraken te komen om een zo sterk mogelijke vertegenwoordiging van de radikaal-linkse partijen in de Eerste Kamer mogelijk te maken en zo nodig de partijraad voor te stellen een gemeenschappelijke lijst in te dienen; besluit de partijraad te machtigen in dit geval een besluit te nemen over de wijze van deelname aan de verkiezingen van de Eerste Kamer.

Beleidsverslag Partijbestuur

Inleiding

Het 44e kongres van de PSP te Wijk aan Zee werd gekenmerkt door de scherpe tegenstellingen die er binnen de partij bestonden rond het lijsttrekkerschap voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Terwijl het verkiezingsprogramma zonder al te grote discussie, en in grote eensgezindheid werd vastgesteld, laaiden de emoties rond de verkiezing van Andrée van Es tot lijsttrekker, en – daarmee samenhangend – het ook door het partijbestuur betreunde vertrek van Fred van der Spek uit de partij, hoog op. Zowel binnen als buiten de partij werd in het verloop van deze laatste discussie het bewijs gezien, dat de uitgangspunten of de 'lijn' van de PSP ter discussie zou staan, en werd de keuze van de meerderheid uitgelegd als een (belangrijke) koerswijziging. Voor een aantal partijgenoten was dit zelfs aanleiding om de partij te verlaten om een nieuwe partij op te richten, de Partij voor Socialisme en Ontwapening (PvSO).

Op verschillende manieren is door het partijbestuur geprobeerd deze – onjuiste – konklusie die uit het verloop van het kongres getrokken werd, te weerleggen. Al moet daar bij worden aangetekend, dat ook binnen het partijbestuur verschillend werd aangekeken tegen de betekenis van deze kongresuitslag.

De dramatische uitslag van de verkiezingen van 21 mei hebben binnen de partij de discussie over de positie van de PSP als radikaal linkse partij en in de Nederlandse politieke verhoudingen een nieuwe impuls gegeven. In die discussie spelen zowel het vertrek van de CPN (die lokaal veelvuldig een samenwerkingspartner is) uit de Tweede Kamer, en het teruggaan van 9 naar 3 zetels van radikaal links, als de relatie van de PSP als partij met sociale bewegingen een belangrijke rol. Vanuit uiteenlopende opvattingen over de nu te volgen strategie op de korte en op de lange termijn lijken partijgenoten daarbij tot verschillende konklusies te komen (zie ook Socialistisch Perspektief).

Het is voor een partijbestuur, dat geconfronteerd wordt met dergelijke verschillen van inzicht in de partij, en bovendien ook zelf niet eensgezind is in zijn oordeel over de manier waarop de PSP haar strategische opvattingen zou moeten vertalen in concrete politiek, moeilijk om in zo'n situatie eensgezind leiding te geven aan de partij.

Desalniettemin is geprobeerd om op verschillende momenten toch daar waar dat nodig en mogelijk was die activiteiten te ontplooiën, die van een partijbestuur verwacht mogen worden.

Algemeen

Op 14 en 15 december 1986 koos het 44e kongres de volgende leden in het partijbestuur: Karina Abelman (voorzitter RTC), Hans Boer (scholingssecretaris), Adriaan van der Born (politiek sekretaris gezondheidszorg), Henk Branderhorst (hoofdredakteur Bevrijding), Wilbert Dekker (sekretaris buitenland), Sander Doeve (propagandist), Frank Feiner (organisatorisch vice-voorzitter), Ate Flapper (politiek sekretaris onderwijs), Bert Freriks (politiek sekretaris vredesvraagstukken), Ronald Jansen & John Smits (als duo politiek sekretaris milieu en technologie), Frans Janssen (algemeen penningmeester), Bert Jurgens (politiek sekretaris justitie en politie), Anneke de Leeuwe (politiek sekretaris welzijnswerk), Marko Mazeland (algemeen voorzitter), Paul Meertens (sekretaris parlementair werk), Thea van der Molen & Corrie van der Velden (als duo sekretaris sekretaris sekte extern van het partijbestuur), Cora Mulder (algemeen lid), Jan Nieuwhof (algemeen lid), Jan Willem Rijke (politiek sekretaris volkshuisvesting en planologie), Ineke van Rosmalen (algemeen sekretaris), Hugo van der Steenhoven (politiek sekretaris racismebestrijding en migranten), Rob Steinbuch (sekretaris sekte publiciteit, organisatie, propaganda), Lieke Thesingh (politiek vice-voorzitter).

In januari koos de partijraad Pieter van der Hijden tot politiek sekretaris sociaal-ekonomische zaken.

Het partijbestuur koos voor de periode tot en met de kamerverkiezingen Henk Branderhorst als zevende lid van het dagelijks bestuur (naast de leden die er uit hoofde van hun functie inzitten).

In zijn eerste vergadering besloot het partijbestuur een advies van het vorig partijbestuur over te nemen, en in plaats van drie sekties over te gaan tot het instellen van twee sekties binnen het partijbestuur: extern (SE) en publiciteit, organisatie en propaganda (POP). De sekties bereiden in belangrijke mate het werk van het partijbestuur voor.

Het partijbestuur vergadert eenmaal per maand (op zaterdag), het dagelijks bestuur elke week, en de sekties een- tot tweemaal per maand.

De juni-vergadering van het partijbestuur was een tweedaagse vergadering, de augustus-vergadering een avondvergadering. Daarnaast is nog een extra partijbestuursvergadering gehouden op 13 juni (kwestie Leiden en kwestie Delft) en op 27 september (kongresvoorbereiding).

De omvang van dit partijbestuur (26 personen in 24 functies) stelt zijn eigen eisen aan de vergaderorde en -discipline: er wordt formeler vergaderd dan bij vorige partijbesturen, en diskussierondes duren vrij lang. De opkomst was echter niet altijd naar wens: regelmatig werd er (delen van de vergadering) vergaderd met minder dan 15 mensen.

Tijdens de partijbestuursvergaderingen werd regelmatig een 'aktueel' punt behandeld: olie-prijzen, referendum, opkomst van uiterst rechts, racismebestrijding, anti-kernenergiebeweging. Verder kwam aan de orde de brochure naar aanleiding van het kongres te Steenwijk, campagnes voor de raads- en kamerverkiezingen, Henk Lankhorststichting en het Derde Wereldwerk in de PSP, de Waarheid, relatie met de PSP-jongeregroepen, PSP-beleid rond positieve diskriminatie, afdrachtregeling, partijfinancien, werkplan partijbestuur, voorbereiding statenverkiezingen, Ronde van Nederland, functioneren van de partij en het partijbestuur, 45e kongres, 30 jaar PSP. Als vaste punten hebben verder regelmatig op de agenda gestaan het overleg met de Tweede Kamerfractie en de stand van zaken bij het uitvoeren van de actieplannen uit 1985.

De vergaderingen werden in de regel bijgewoond door een vertegenwoordiging van het partijraadsbestuur. Omgekeerd werd er steeds naar gestreefd de vergaderingen van de partijraad te doen bijwonen door tenminste twee partijbestuursleden.

De PSP-delegatie naar het Links Overleg (LO; CPN, PPR, PSP) bestaat uit Sander Doeve, Marko Mazeland en Lieke Thesingh. Het Links Overleg

kwam in de verslagperiode – met name door onwil van de kant van de PPR – niet bijeen. Wel was er incidenteel informeel contact tussen de drie partijen, vooral rond de raadsverkiezingen.

De PSP-delegatie naar het Progressief Overleg (PO; CPN, EVP, PPR, PSP, PvdA) bestaat uit Marko Mazeland en Lieke Thesing. Het Progressief Overleg kwam een paar maal bijeen, waarbij na de weigering van de PvdA om voor de kamerverkiezingen een lijstkombinatie aan te gaan met de vier andere partijen regelmatig het nut van het Progressief Overleg aan de orde kwam. In oktober zal hierover verder gepraat worden. Door het partijbestuur wordt weinig belang meer gehecht aan het voortbestaan van het Progressief Overleg.

Met een aantal bewegingen bestaan regelmatige contacten. Zo is de PSP vertegenwoordigd in het Komitee Kruisraketten Nee (KKN), en nauw betrokken bij het Breed Initiatief voor Verdergaande Akties tegen de Kruisraket (BIVAK) en het Landelijk Platform tegen Kernenergie.

Inmiddels zijn drie partijbestuursleden afgetreden: in juni deelde Bert Jurgens mee als gevolg gezien de onmogelijkheid het partijbestuurslidmaatschap met zijn studie en een baan te kunnen combineren en mede gezien eerder motivatie-problemen te moeten bedanken.

In juli besloot Ineke van Rosmalen haar functie neer te leggen, met als voornaamste reden dat zij onvoldoende mogelijkheden zag om op de door haar gewenste manier vorm te geven aan haar partijbestuurslidmaatschap.

In september tenslotte deelde Ate Flapper mee dat teleurstelling over de gang van zaken in het partijbestuur en in de partij, en het aanvaarden van een andere, meer intensieve baan voor hem een reden was zijn functie neer te leggen.

In beide laatste gevallen werd nog het functioneren van het dagelijks bestuur c.q. het partijbestuur aangegeven als een van de factoren die bij het uiteindelijke besluit een rol hebben gespeeld. Het partijbestuur hoopt daarover nog met Ineke en Ate verder van gedachten te kunnen wisselen.

Kongres te Wijk aan Zee en de gevolgen

Het verloop van het 44e kongres, en de – onterechte – opvatting die bij leden had postgevat, dat de uitkomst van het kongres een koerswijziging van de partij betekent, heeft tot gevolg gehad dat een groep van ongeveer 250 leden de partij heeft verlaten. Ook de reacties in de pers, het oprichten van de PvSO, en het toetreden van onze voormalige fractievoorzitter tot haar gelederen hebben hier toe bijgedragen.

Onmiddellijk na het kongres is in een brief aan alle leden uiteengezet, wat de betekenis van het kongres wel was. Daarop is overwegend in positieve zin gereageerd. Ook leden die in die periode hun lidmaatschap opzegden hebben in die zin een antwoord op hun opzeggingsbrief gekregen.

Verkiezingen

Drie verkiezingen betekenden niet alleen een zware financiële opgave voor de partij, maar ook een krachtsinspanning die opgebracht moest worden in een periode waarin het interne klimaat in de partij niet optimaal was.

Aan de raadsverkiezingen werd met wisselend resultaat in zo'n 130 gemeenten deelgenomen. In 80% van de gevallen was dit in de vorm van een samenwerkingslijst met CPN en/of PPR, en soms met anderen. Bij deze verkiezingen tekende het verlies voor radikaal links zich al af, zij het nog niet in die mate dat een groot verlies op 21 mei aannemelijk werd geacht.

Daar waar gezamenlijk aan de raadsverkiezingen werd deelgenomen, werd het samenwerkingskontraat door het partijbestuur getoetst aan de uitspraken dienaangaande van het Rotterdamse kongres (1984). Een door het partijbestuur ingestelde commissie heeft hiervoor het feitelijke werk verricht. Nadat een aantal afdelingen was geadviseerd het samenwerkingskontraat aan te passen aan de kongresrichtlijnen kon uiteindelijk aan alle voorgelegde kontrakten goedkeuring worden verleend. De partijraad heeft met dit beleid ingestemd.

Na de verkiezingen bleek er in twee gevallen (Leiden en Delft) een kollege gesteund te worden c.q. deel genomen te worden aan een kollege dat in de kongresrichtlijnen was uitgesloten van PSP-deelname. Na onderzoek in beide afdelingen besloot het partijbestuur tot het nemen van maatregelen, namelijk het vooralsnog gedogen en in januari 1987 evalueren van de kollegedeelname in Leiden en Delft, en tot het instellen van twee commissies om de gang van zaken binnen de afdelingen te begeleiden.

Leiden ging akkoord met dit besluit, Delft niet. Daarna besloot het partijbestuur inzake Delft tot het opleggen van het staken van de steun aan het kollege c.q. het verbreken van de samenwerking in Delft. Wederom werd een commissie ingesteld. Vervolgens is door leden van de afdeling Delft bij de partijraad beroep aangetekend tegen dit laatste besluit.

Inmiddels heeft Delft besloten het eerste partijbestuursbesluit te volgen.

Voor de kamerverkiezingen werd een campagneplan opgesteld en een verkiezingscommissie ingesteld. Het campagneplan ging uit van een zelfstandige profilering van de PSP als partij actief voor socialisme en ontwapening, met kampagnactiviteiten gericht tegen VVD en CDA, profilering ten opzichte van de PvdA en – in mindere mate – het aangeven van verschillen met CPN en PPR. De campagne werd met name gericht op het linkse deel van de achterban van de PvdA, en op nieuwe kiezers. Er is nadrukkelijk voor gekozen de campagne niet tegen andere radikaal-linkse partijen te richten. De campagne werd ingezet met als doel het halen van 4 zetels. Centrale thema's: actieve ontwapening, drastische arbeidstijdverkorting, multi-kulturele samenleving, anti-seksisme, milieu (kernenergie) en het beleid t.a.v. de minima.

Nadat de PvdA zich tegen een lijstkombinatie met radikaal links had verklaard, heeft het partijbestuur gestreefd naar een combinatie met CPN, EVP en PPR, de andere partners in het links overleg. Verzoeken van andere partijen (SAP, PvSO) tot lijstverbinding zijn afgewezen met als argument hun omvang en de ontbrekende praktijk van praktische of inhoudelijke samenwerking. De partijraad heeft overigens met dit beleid ingestemd.

In de campagne is door een relatief kleine groep mensen een grote hoeveelheid werk verzet om materiaal aan te maken (deze keer op tijd bij de afdelingen), spreekbeurten te bemensen, de pers te woord te staan en van informatie te voorzien en radio- en televisieuitzendingen te maken. Uiteindelijk is alles in technische zin goed verlopen, op de herdruk van het verkiezingsprogramma na, waar toe moest worden besloten nadat gebleken was dat illustraties waren opgenomen die kwetsend waren voor delen van de Nederlandse bevolking.

De campagne is inmiddels door partijbestuur en partijraad geëvalueerd, hetgeen tot aanbevelingen voor een volgende campagne heeft geleid, met name op het gebied van procedures en bevoegdheden.

Op 20 mei voltrokken zich – vrijwel onopgemerkt – de verkiezingen voor de Eerste Kamer. Zoals bekend behield de PSP haar twee zetels, en wist de PPR – na wat radikaal links rekenwerk en enige ongeoorloofde afwezigheid in VVD-kringen – haar fractie te verdubbelen tot ook twee zetels. Overigens verkiezingen, die vrijwel geen geld kosten, en ook vrijwel geen inspanning.

De teleurstellende uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen betekent niet alleen, dat de PSP nog maar minimaal – maar met veel enthousiasme – in de kamer vertegenwoordigd is, maar ook dat radikaal links bijna weggevaagd is van het landelijke parlementaire toneel.

De uitslag legt aan de partij de verplichting op, om als partij als geheel een grotere rol te spelen in de wisselwerking tussen parlementair en buitenparlementair werk – naast de discussie over de vraag, hoe we onze pacifistische, socialistische, feministische en ekologische uitgangspunten weer meer in de publieke belangstelling kunnen krijgen.

Financien

De ledenwinst, die vroeger rond verkiezingen optrad – ook na het verlies in 1977 – bleef uit. Dat betekent dat de aanhoudende stroom van opzeggingen voor een terugloop van het ledental zorgt, van 7200 leden medio 1985 naar 5700 in september van dit jaar. Ook de vermindering van het aantal kamerzetels betekent minder medewerk(st)ers in Den Haag, en minder subsidie voor de Stichting Vorming en Scholing, het Wetenschappelijk Buro en de PSP-jongerengroepen.

De partijfinancien zijn dan ook verschillende malen onderwerp van bespreking geweest in het partijbestuur. In juni stelde de partijraad een herziene begroting voor 1986 vast, en uitgangspunten voor het financieel beleid in 1987. Scherpe bezuinigingen, die onder meer tot uiting komen in een sobere uitvoering van Bevrijding, en een combinatie van dit blad met On(s) Genoegen. Bovendien het ontslag van Roel Santvoort, die kan terugkijken op een zeer lange, en zeer verdienstelijke staat van dienst bij het partijburo, en de laatste jaren als eindredakteur Bevrijding. Daarnaast niet vervulde vakatures bij SVS en WB, en een verdere terugloop van het aantal betaalde uren bij het partijburo. Ook het partijbestuur zelf ziet zich in zijn mogelijkheden beperkt door een korting van het beschikbare budget.

Ook afdelingen, en in mindere mate gewesten, zullen de gevolgen van de verminderde inkomsten danig merken.

In het voorjaar werd uit de verdeling van gelden van het Komitee Kruisraketten Nee (KKN) een bedrag van f 10000,- verkregen om aan te wenden voor doelen die in het verlengde van het volkspetitionnement liggen. Van dit bedrag werd f 6000,- gereserveerd voor BIVAK, f 500,- voor de Atoomvrijstaat en f 500,- voor de actie 'Is 't oorlog op 't IJ'.

Na de verkiezingen

Tijdens het partijbestuursweekend van juni is uitgebreid gepraat over de betekenis van de verkiezingsuitslag voor de PSP. Daarin kwam aan de

orde in hoeverre de uitslag opgevat moet worden als een aanleiding ons opnieuw te bezinnen op de vraag wat de plaats is van de PSP in het politieke krachtenveld. In het verlengde daarvan kwamen het functioneren van de partij in het algemeen, en van het partijbestuur in het bijzonder aan de orde. Eens te meer bleek, dat een partijbestuur dat – net als de partij – verdeeld is over strategische kwesties die op de lange termijn spelen, vrijwel niet in staat is om politieke kwesties die op de korte termijn spelen bevredigend te behandelen, laat staan daar besluiten over te nemen.

Vanuit de wens om tot een doelgroep-benadering te komen heeft het partijbestuur een commissie ingesteld om te onderzoeken wat er allemaal mis is aan de huidige PSP-organisatie, en voorstellen te doen om daar verandering in te brengen. Deze 'Krisis-kommissie' (KRIK) heeft inmiddels een vooronderzoek afgerond, en een notitie aan het partijbestuur aangeboden. Deze notitie gaat in op het hoe en waarom van een doelgroep-benadering. Ook komen de sterke maar vooral ook de zwakke kanten van de PSP-organisatie aan bod. De commissie stelt een 'therapie' voor, die via een aantal fasen van elk enkele maanden zou moeten leiden tot een meer op de buitenwereld gerichte organisatie-filosofie, een geïntegreerd doelgroep-beleid, een betere manier om nieuwe politieke standpunten en acties te ontwikkelen en een voor dit alles beter toegeruste organisatie.

Daarnaast heeft het partijbestuur ingestemd met een initiatief van het dagelijks bestuur, om de afdelingen in het kader van een 'Ronde van Nederland' te bezoeken, om zo wat uitgebreider, en buiten de geeikte kaders van de vergader-cirkuits om het oor te luisteren te kunnen leggen naar de opvattingen die er in de partij bestaan over de partij. In een aparte bijlage wordt hierover gerapporteerd, en worden de conclusies die het partijbestuur heeft getrokken aan het kongres gepresenteerd.

Ook is binnen het partijbestuur uitgebreid gediscussieerd over de opzet en de agenda van het 45e kongres. Nadat een aanvankelijk voorstel om het kongres vooral een demonstratief karakter te laten hebben was ingetrokken, is aan de partijraad voorgesteld het kongres uit twee delen te laten bestaan: een deel met huishoudelijke punten, waarbij het partijbestuur via bijlagen bij het beleidsverslag zou kunnen aangeven, hoe het zich voorstelt een aantal politiek belangrijke zaken in het komende jaar binnen en buiten de partij aan de orde te stellen, en een demonstratief deel, bedoeld om aan de hand van een inhoudelijk punt (Zuidelijk Afrika) weer naar buiten te treden. In het eerste deel zou dan aan de hand van deze bijlagen gediscussieerd kunnen worden over de nadere uitwerking en het actie-perspektief van ons gedachtengoed (via discussiedagen); over onze organisatiewijze; over ons vermogen om leden te binden; over het vergroten van onze aanhang. Het partijbestuur wilde tevens een goed voorbereide discussie starten over onze socialistische en pacifistische uitgangspunten. Kortom, een intensivering van de discussie aan de hand van eerdere strategie- en inhoudelijke uitspraken.

De partijraad besloot – mede gezien de verkiezingsuitslag en de sterk afgenomen aanhang onder jongeren – het kongres te beperken tot het eerste deel, en droeg het partijbestuur op om samen met een via de partijraad gevormde commissie – in zeer korte tijd – een voorstel voor het kongres voor te bereiden over de aard en de inhoud van een open discussie die ter herorientatie in en om de partij gevoerd zou moeten worden. De discussie zal met name moeten gaan over de uitgangspunten van de PSP en radikaal links, met prioriteit bij de socialistische uitgangspunten en de opstelling op sociaal-ekonomisch terrein. Het partijbestuur benoemde Sander Doeve, Bert Freriks, Marko Mazeland, Paul Meertens en Lieke Thesingh in deze commissie. Het partijbestuur kon het niet met zichzelf eens worden over de vraag, of deze partijbestuursleden al dan niet met een beperkte opdracht aan het werk van deze commissie moeten meewerken. Voorstanders van een beperkte opdracht vrezden, dat door het werk van deze commissie, en de op gang gebrachte discussie, de strategiediskussie weer opnieuw zal oplaaien, of dat in de discussie eerder ingenomen standpunten te makkelijk ter discussie worden gesteld, en uit het oog zou kunnen worden verloren dat de PSP op basis van eerder ingenomen standpunten aan de slag zou moeten gaan.

Aktieplannen

De in 1985 door het kongres te Utrecht vastgestelde actieplannen zijn regelmatig onderwerp van bespreking geweest binnen het partijbestuur. Uiteindelijk is gekonstateerd, dat de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van anderen ontbrak, of dat de actieplannen onderdeel waren van het bestaande beleid van een partijbestuurssektie. In die zin wordt afzonderlijke uitvoering van de plannen als niet-zinvol ervaren, en staan de plannen niet meer als afzonderlijk punt op de partijbestuursagenda.

Individuele leden van het partijbestuur doen via hun eigen beleidsverslag verslag van de activiteiten die zij al dan niet in het kader van de actieplannen ondernomen hebben.

In het voorjaar is door sekte extern samen met de sekretaris parlementair werk ingehaakt op een actie van de Vereniging voor Vluchtelingen-

werk Nederland (VVN) die tot doel had om op korte termijn huisvesting te vinden voor Tamil-vluchtelingen die tot dat moment in de gewraakte 'pensions' ondergebracht waren. Tegelijkertijd werd de 'bed-, bad- en broodregeling' aan de kaak gesteld, die het de Tamils onmogelijk maakt als volwaardige mensen te functioneren.

Pacifisme-konferentie

Een werkgroep heeft het partijbestuur voorgesteld de viering van het 30-jarig bestaan (1987) in het teken te stellen van het pacifisme. Er is een pacifisme-konferentie gepland (mei 1987), die zo mogelijk door middel van regionale bijeenkomsten en discussie-avonden in afdelingen voorbereid wordt.

PSP-jongeregroepen

Naar aanleiding van de aankondiging van de PSP-jongeren, dat zij na de oprichting van de PvSO als jongerenorganisatie van twee partijen door het leven wilden gaan, heeft een gesprek plaatsgevonden tussen delegaties van de PSP-jg en het dagelijks bestuur. Daarin is uiteengezet, dat wat het partijbestuur betreft van zo'n konstruktie geen sprake zou kunnen zijn, en dat uiteindelijk het kongres daarover zou moeten oordelen. Per saldo zou dat kunnen betekenen, dat de PSP-subsidie voor de PSP-jg zou stoppen. Het partijbestuur besloot een commissie in te stellen met leden uit zijn midden en vertegenwoordigers van de PSP-jg. Deze commissie zou moeten proberen tot een oplossing te komen en tevens voorstellen moeten doen hoe de PSP beter kan aansluiten bij jongeren in het algemeen. De partijraad steunde het partijbestuur in dit standpunt. Inmiddels is de situatie weer ongeveer zoals eind 1985.

Tot slot

De feminisering van het partijbestuur is wederom geen onderwerp van serieuze discussie geweest binnen het partijbestuur. Ook de duo-functies (die door sommigen als stap op de goede weg worden opgevat) zijn niet geevalueerd. Uiteindelijk nemen te weinig vrouwen deel aan het partijbestuurswerk. Van de 25 gekozen personen zijn er 7 vrouw, waarvan er inmiddels een is afgetreden.

De regionale spreiding van de partijbestuursleden is als volgt: Gooi- en Vechtstreek: 1; Noord-Holland-Zuid: 6; Groningen: 3; Midden-Holland: 1; Rijnmond: 4; Utrecht: 5; Gelderland: 3; Limburg: 2.

Bijlage: Ronde van Nederland

Hoewel bij de 'Ronde van Nederland' slechts eenderde van alle afdelingen betrokken is geweest, is het beeld dat daaruit is ontstaan naar alle waarschijnlijkheid vrij representatief voor de partij als geheel. In het september-nummer van *Bevrijding* is een globaal verslag van het wel en wee in deze Ronde uitgebracht.

Het partijbestuur is zich er uiteraard van bewust dat het functioneren van de partij niet alleen een organisatorische uitdaging is, maar evenzeer een politieke. In deze bijlage beperken we ons echter tot de punten op het terrein van de partij-organisatie. De politieke inhoud komt op een andere plaats ter sprake.

Leden

Hoewel het percentage actieve leden in de PSP zeker niet onder doet voor dat van andere partijen, is het – gezien het aantal leden van de partij – noodzakelijk meer leden te activeren. In de eerste instantie is dat een taak van de afdelingen, maar ook vanuit het partijbestuur zal daaraan meer aandacht moeten worden besteed.

Het partijbestuur stelt zich voor in de komende periode, in nauwe samenwerking met de organisatie-kommissie (OK) en de Stichting Vorming en Scholing (SVS) een onderzoek in te stellen naar aktiveringsmogelijkheden van individuele leden.

Afdelingen

Met name de kleinere afdelingen, buiten de grootstedelijke centra, zien vaak weinig mogelijkheden voor politieke activiteiten – zeker daar waar men niet in de gemeenteraad is vertegenwoordigd.

Het partijbestuur stelt zich voor in het komende jaar een activiteiten-opzet te ontwikkelen, waarbij met name gedacht wordt aan het aanleveren van konkrete activiteiten (werkboek, aktiemateriaal, enz.).

Federaties

Afdelingen die deel uitmaken van een (grootstedelijke) federatie, verkeren in de specifieke situatie dat voor het realiseren van lokale acties vooraf afstemming met een aantal andere afdelingen noodzakelijk is. In de praktijk levert dat problemen op.

Het partijbestuur neemt zich voor in het komende jaar binnen de federaties tot een intensief overleg te komen, dat moet leiden tot een betere afstemming van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van afdelingen en federaties.

Gewesten

In enkele gewesten is er sprake van een grote mate van dominantie van (enkele) grotere afdelingen over (vele) kleine afdelingen. Met name voor de laatste categorie is dat vaak uiterst frustrerend.

Het partijbestuur zal binnen deze gewesten overleg op gang brengen om met name de knelpunten (partijraadsvertegenwoordiging en de gang van zaken rond de Provinciale verkiezingen) op te lossen en daartoe eventuele regelements-wijzigingen aan het kongres voorleggen.

Kommunikatie

Regelmatig wordt gekonstateerd dat er een groot gebrek is aan informatie over wat er met name op landelijk nivo in de partij speelt. Het partijbestuur legt aan dit kongres een voorstel voor met betrekking tot de partijbladen, waarvan de belangrijkste motivatie is, he herstellen van de kommunikatiekkanalen tussen de landelijke activiteiten (kamerfractie, partijbestuur, partijraad, landelijke themagroepen) en de basis van de partij.

Kongressen

Een belangrijke klacht is dat op PSP-kongressen veel te veel (en veel te gedetailleerd) en te moeilijk aan de orde komt, waardoor de voorbereiding in de afdelingen vaak wordt tot een zaak van enkelen. Het partijbestuur stelt zich voor het komende jaar voorstellen aan de partijraad voor te leggen met betrekking tot de organisatie van kongressen, waardoor aan deze bezwaren kan worden tegemoet gekomen.

Het partijbestuur legt zich daartoe de zelfverplichting op om voor het volgende kongres concrete voorstellen te doen, zodat we in 1987 een kongres 'nieuwe stijl' hebben. De partijraad zal gemachtigd moeten worden de nieuwe kongresopzet goed te keuren. Zo spoedig mogelijk zal een 'stuurgroep kongres' in het leven geroepen worden om een opzet te maken.

Diskussienota socialisme-debat

De partijraad heeft besloten het initiatief te nemen tot een open discussie ter stimulering van een proces van herorientatie (zie de hieronder afgedrukte tekst van de desbetreffende motie).

Ter voorbereiding van de besluitvorming over de inhoud en de opzet van zo'n discussie heeft een kongreskommissie onderstaand discussiestuk opgesteld. Dit discussiestuk heeft slechts tot doel de discussie tijdens het kongres te stimuleren, en weerspiegelt niet een bepaalde, in de commissie levende opvatting.

Verder heeft de commissie in een concept-besluit aangegeven, hoe de door de partijraad gewenste discussie vorm zou kunnen krijgen.

In een reactie daarop doet een meerderheid uit het partijbestuur eigen voorstellen voor de inhoud en de opzet van de discussie in de partij.

Uitspraak partijraad ten aanzien van de kongresagenda

De partijraad heeft op 23 augustus 1986 de volgende motie aangenomen:

De partijraad,

- a. overwegende dat de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen de noodzaak onderstreept van een grondige herorientatie over de politieke stellingnames van de PSP en radikaal links, en haar plaats in het politieke strijdtoneel;

- b. bovendien verontrust over de sterk afgenomen aanhang van de PSP onder jongeren;
- c. overwegende dat op het kongres van 22 november aanstaande concrete besluiten genomen moeten worden om die orientatie op gang te brengen;
- d. overwegende dat een dergelijk debat absolute voorrang heeft;

1. besluit op het kongres voorstellen te bespreken om dat proces van herorientatie te stimuleren en vorm te geven en deze voorstellen te laten maken door een breed samengestelde commissie, bestaande uit enkele door het partijbestuur uit zijn midden benoemde leden en mensen uit alle gewesten, waartoe elke partijraadsfractie iemand uit zijn gewest kan benoemen;
2. denkt daarbij met name aan een open discussie over de uitgangspunten van radikaal links (en de PSP daarbinnen), waarbij geen onderwerpen bij voorbaat uitgesloten zijn, maar waarbij prioriteiten gelegd worden bij het herformuleren van de socialistische uitgangspunten en de opstelling op sociaal-ekonomisch terrein voor de korte en middel-lange termijn;
3. verzoekt de commissie tevens voorstellen te doen voor de vormen van die discussie, waarbij deelname van (mensen uit) andere partijen en uit sociale bewegingen een vereiste is;
4. besluit het manifestatieve deel van de kongresagenda te schrappen om tijd vrij te maken voor de bespreking van bovengenoemde voorstellen.

Diskussiestuk kongreskommissie

1. Waarom herorientatie?

De partijraad heeft het hierboven genoemde besluit genomen naar aanleiding van de teleurstellende verkiezingsuitslag van links in het algemeen en van de PSP in het bijzonder. Onze verkiezingsnederlaag is geen incident. Al enkele jaren kampen we met ledenverlies, vermindering van kader en een dalende aantrekkingskracht.

Natuurlijk hebben de ruzies in de PSP afstotend gewerkt. Maar er is meer aan de hand. De PSP slaagt er niet in een wervend perspectief te bieden voor oplossingen van de grote maatschappelijke problemen in ons land. Dit euvel doet zich onder andere voor op sociaal-ekonomisch terrein. Ons ontwapeningsstandpunt is wel vrij duidelijk. Hoewel onze ideeën op dat gebied niet zo concreet zijn, kunnen de mensen zich er wel een voorstelling van maken. Grote delen van de honderdduizenden vredesdemonstranten lijken de vergaande standpunten van de PSP te delen. Op sociaal ekonomisch terrein brengt radikaal links het echter niet verder dan vrij krachteloze pogingen om het afbraakbeleid van het kabinet tegen te houden. Alternatieven zijn niet concreet genoeg, of verwijzen naar te ver weg liggende doelen. Het perspectief van een socialistische maatschappij met andere sociaal-ekonomische verhoudingen spreekt weinig aan.

De vraag is waar dat aan ligt. Kloppen onze antwoorden niet meer in een veranderde maatschappij, zijn onze antwoorden onvoldoende aangepast aan nieuwe ontwikkelingen, of zijn onze antwoorden onder de huidige omstandigheden uitstekend, maar hebben wij ze onvoldoende over het voetlicht weten te brengen? Moeten we ons duidelijker op bepaalde doelgroepen richten?

Alvorens op al deze vragen zinnig te kunnen reageren, is het noodzakelijk om duidelijk te maken welke plaats wij in het politieke spektrum innemen, en welke rol wij onszelf toedichten.

2. Oorzaken

Er zijn twee mogelijke oorzaken van het feit dat radikaal links niet meer die herkenbare faktor in de Nederlandse politiek is die het ooit geweest is.

Een eerste mogelijke oorzaak is dat het door de PSP voorgestane socialistische maatschappij-model nog steeds deugt, maar dat wij niet in staat zijn enthousiastme voor dat model op te roepen. Mede daardoor zijn de verschillen met de PvdA onduidelijk.

De PvdA is op tal van terreinen een progressiever standpunt gaan innemen dan in het verleden. Afwijzen van het gebruik van kernenergie, doorbreken van de bewapeningswedloop, arbeidsduurverkortung en een betere verdeling van de arbeid onder mannen en vrouwen zijn traditionele radikaal-linkse punten waar de PvdA zich nu ook sterk voor maakt.

Het enige dat radikaal links daar tegenover lijkt te stellen is dat zij verder gaat dan de PvdA. Veel overtuigingskracht gaat daar echter niet van uit, omdat verwezenlijking van verdergaande eisen niet in het vooruitzicht wordt gesteld. Bij korte termijn-punten bestaan weinig verschillen met de PvdA; de verschillen beperken zich tot de lange termijn.

Koalities met anderen, gericht op het organiseren van meerderheden tot het zetten van tussenstappen komen onvoldoende van de grond. Onze politieke praktijk is daar ook te weinig op afgestemd.

Een tweede mogelijke oorzaak is dat ons socialistische maatschappij-model als zodanig aan herziening toe is. De ervaringen in landen, die zich

socialistisch, kommunistisch of volksdemocratisch noemen, zijn vooralsnog niet al te bemoedigend en hebben het socialisme in diskrediet gebracht. Dit geldt niet alleen voor de situatie in de Oosteuropese staten, waar de PSP zich nooit sterk op georiënteerd heeft, maar ook voor de ervaringen in landen als Joegoslavië, Cuba en Vietnam, waarmee de PSP in bepaalde jaren wel een duidelijke verwantschap mee heeft gevoeld. Maar ook binnenlandse ontwikkelingen, zoals de veranderende klassenverhoudingen, zouden ons tot herijking van onze standpunten moeten nopen.

Nu kan gesteld worden, dat de PSP altijd de spreekbuis is geweest van slechts weinigen, en dat bij de grote massa het besef dat het anders en beter kan blijkbaar nog steeds niet is doorgebroken, maar aan de andere kant kan een kritische beschouwing van de eigen stellingnamen ook nooit kwaad.

En dan zie je dat binnen de PSP in de loop van de tijd een aantal verschuivingen hebben plaatsgevonden.

Hoe komt het nu, dat de PSP er niet in slaagt enthousiasme op te roepen voor een socialistisch maatschappij-model dat aktualiteitswaarde heeft. Daar bestaan drie visies op:

- de PSP was vroeger een principiële pacifistisch-socialistische partij, die opkwam voor de laagstbetaalden en de onderdrukten in onze maatschappij. Onze radikaliteit heeft er echter wel toe geleid dat er als gevolg van het aansluiten bij nieuwe sociale bewegingen (vrouwenbeweging, milieubeweging en anti-racismebeweging) steeds nieuwe '-ismen' aan onze naamgeving werden toegevoegd. Wij zijn er niet in geslaagd een goede verbinding tussen al die '-ismen' te leggen. En waar dat wel gedaan is, levert dat een zeer geforceerd beeld op (zie bijvoorbeeld de verbinding feminisme - socialisme);
- de PSP heeft oude en nieuwe doelen goed verwerkt, maar wordt getroffen door een maatschappelijke tendens tot ontideologisering;
- de PSP was vroeger een open radikaal linkse partij, die juist allerlei dogma's van de hand wees. Pas de laatste jaren is zij geworden tot een uiterst fundamentalistische groepering. Op kongressen vastgelegde begrippen zijn onaantastbaar. Discussie daarover dreigt binnen de korste keren in de taboe-sfeer te geraken.

Inmiddels verschenen in Socialistisch Perspektief (uitgave Stichting Vorming en Scholing PSP) een aantal artikelen, die de kommissie ter lezing aanbeveelt.

3. Discussie

Links is in het defensief, het reageert niet duidelijk op nieuwe ontwikkelingen. Binnen de linkerzijde verliest radikaal links terrein aan de PvdA. Haar eigen positie staat ter discussie. Ook het beeld van de PSP is, afgezien van haar pacifisme, voor velen onvoldoende duidelijk.

Tegen deze achtergrond onderstreepte de partijraad de noodzaak van een grondige politieke herorientatie. Een discussie hierover mag echter niet in de plaats komen van activiteiten rond actuele politieke problemen. Zulke activiteiten moeten gewoon doorgaan, of beter: met meer kracht ter hand genomen worden. Maar een discussie is wel nodig om een verdere afbrokkeling te voorkomen en onze politiek weer een stevige basis te verschaffen.

Invalshoek bij zo'n debat kan niet zijn of politieke hergroepering al of niet wenselijk is; de inhoud van de politiek vormt de invalshoek. Wel is het wenselijk om de discussie met (mensen uit) andere partijen en progressieve bewegingen te voeren, om buiten de bestaande denkkaders te kunnen treden, en om zowel zelf als gezamenlijk konklusies te kunnen trekken.

4. Discussieonderwerpen

Het is geen toeval dat de partijraad de discussie onder andere op de socialistische uitgangspunten wil toespitsen. Juist daarover lopen de meningen immers uiteen.

Sommige partijgenoten menen dat we ons weer meer moeten richten op de oude socialistische doelen. De strijd voor de belangen van arbeiders en uitkeringsgerechtigden hebben we volgens hen de laatste jaren verwaarloosd.

In plaats daarvan hebben we een veelheid van steeds wisselende eisen van allerlei bewegingen ondersteund, waardoor we ons in de praktijk onvoldoende van de PvdA onderscheiden.

Anderen betwijfelen juist of socialistische doelstellingen als socialisatie van de produktiemiddelen en het bereiken van een klassenloze maatschappij wel de centrale thema's van een hedendaagse politiek van radikaal links c.q.

de PSP moeten zijn.

De vraag kan ook anders gesteld worden: zijn socialistische doelstellingen in het licht van de ervaringen in 'socialistische' landen en gezien de zich wijzigende economische en kulturele verhoudingen in Nederland niet aan een nieuwe konkretisering of zelfs herziening toe?

In zo'n debat over de aktualiteit of de aktualisering van onze socialistische doelstellingen zouden in ieder geval de volgende onderwerpen aan de orde moeten komen:

- a. Streeft de PSP naar een combinatie van de democratische verworvenheden in West-Europa met het socialistische economische model in Oost-Europa (gemeenschapsbezit produktiemiddelen, veel kollektieve voorzieningen)?
Betreft onze kritiek op het 'reel bestaande socialisme' vooral het gebrek aan democratische vrijheden of verwerpen we dit model volledig? Wat betekent dit voor onze socialistische doelstellingen?
- b. Onder welke voorwaarden zijn wij voor politieke decentralisatie? Welke taken en bevoegdheden willen wij decentraliseren? Is het gewenst onze ideeën over meer directe vormen van democratie meer vorm te geven?
- c. Is de verdediging van de verzorgingsstaat te rijmen met de opvatting dat de huidige staat de garantie van het kapitalisme vormt? Hoe kunnen wij burocratisering van de overheid tegengaan? Is een grote kollektieve sektor een doel op zich? Of kunnen de markt, het particulier initiatief en gebruikers en hun organisaties gewenste maatschappelijke veranderingen beter realiseren dan de staat?
- d. Door de technologische revolutie wijzigen de arbeids- en klassenverhoudingen zich snel. De politieke linkerzijde organiseert noch de zogenaamde 'nieuwe werknemers', noch de arbeidskrachten met een kwetsbare rechtspositie (afroepkrachten, thuiswerkers, uitkeringsgerechtigden). Wat zouden deze groepen van een socialistische politiek mogen verwachten? Hoe zou je ze daarop kunnen organiseren? En verwacht de traditionele arbeidersklasse er nog iets van?
- e. hoe verhoudt het streven naar meer individuele rechten, waaraan bijvoorbeeld het feminisme een bepaalde invulling geeft, zich tot het traditionele denken over kollektieve belangen in de sociale bewegingen? Hoe kunnen het streven naar individualisering en het centraal stellen van de solidariteitsgedachte bij elkaar worden gebracht, zonder verward te raken in tegenstrijdigheden?

Of gaat de PSP uit een totaalbeeld van een socialistische maatschappij als einddoel, die door haar machts- en bezitsverhoudingen sterk van de huidige maatschappij verschilt, en is haar socialistische politiek erop gericht de meerderheid van de mensen te winnen voor dit alternatief? Of is ons socialisme een verzameling van ideeën over de wenselijke richting van het maatschappelijk handelen, die telkens wordt uitgewerkt en bijgesteld in de strijd voor hervorming van de bestaande maatschappij?

Het debat over aktualisering van socialistische doelstellingen zou breed gevoerd moeten worden over de partijgrenzen heen, zonder bij voorbaat naar bepaalde konklusies te werken.

Velen ervaren de sociaal-economische prioriteiten van de PSP als te weinig wervend. De ideeën over herverdeling van arbeid en inkomen vereisen een grote invloed op het overheidsbeleid, die links ook de komende jaren niet heeft. Dat roept vragen op: hoe kunnen we toch resultaten bereiken rond de arbeidstijdverkorting; moeten we het recht op inkomen en dat op arbeid blijven koppelen als we werklozen perspectief willen bieden? De ideeën over planning naar behoefte en nationalisaties zijn niet direkt inpasbaar in de internationalisering van de economie. Het realiteitsgehalte op korte en middellange termijn van ideeën waarin radikaal links zich onderscheidt van anderen wordt ook door haar potentiële aanhang betwijfeld.

Om deze situatie te doorbreken is een discussie nodig, waarbij ideeën vanuit de PSP worden geconfronteerd met die van andere radikaal-linkse partijen en verwante mensen uit progressieve bewegingen. Een discussie met anderen over mogelijke stappen naar socialisatie van de economie (planning, democratisering) en herverdeling van arbeid en inkomen zou kunnen leiden tot een actieprogramma dat op korte en middellange termijn perspectieven biedt.

Voorstel kongreskommissie

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986 te ...,

1. kennis genomen hebbend van de besluitvorming van de partijraad dienaangaande;
2. gehoord de discussie aan de hand van de door een kongreskommissie ingebrachte discussienota;
3. besluit de partijraad op te dragen op korte termijn een brede kommissie in te stellen, waarin een derde van de leden op voordracht van het partijbestuur benoemd wordt. Deze kommissie krijgt tot taak, zo mogelijk met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en mensen uit progressieve bewegingen een breed opgezette discussie te organiseren om te komen tot een herbezinning op socialistische doelstellingen als onderdeel van een politieke herorientatie. Deze discussie staat open voor actieve inbreng en deelname van mensen binnen en buiten de partij, op plaatselijk en op landelijk nivo. Deze kommissie zal aan het najaarskongres van 1987

moeten rapporteren over het verloop en de stand van zaken van de discussie;

4. **besluit het partijbestuur op te dragen in overleg met de partijraad een werkgroep in te stellen die, zo mogelijk samen met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en mensen uit progressieve bewegingen, een discussie organiseert om te komen tot een sociaal-ekonomisch programma dat voor de korte en middellange termijn inzet van aktie en propaganda kan zijn. Deze discussie dient in 1988 tot besluitvorming te leiden. Vanuit de PSP dienen bestaande kongresuitspraken en de kritiek daarop in deze discussie ingebracht te worden.**

Een minderheid van de kommissie is het niet eens met de hier voorgelegde tekst. Bij deze minderheid bestaat geen behoefte aan een hernieuwde discussie over standpuntbepalingen van de PSP op sociaal-ekonomisch terrein.

Programma en de brochure 'Naar socialistische vernieuwing' zijn kortgeleden vastgesteld. Waar het nu op aan komt is een betere uitwerking en praktijk. Het aantal PSP-leden en afdelingen dat zich betrokken voelt bij en zich aktief bezig houdt met de sociaal-ekonomische strijd is te gering, waardoor het PSP-gezicht op dit terrein onvoldoende uit de verf komt. We moeten daarom prioriteiten leggen bij het vergroten van de betrokkenheid en aktiviteit van de PSP bij de sociaal-ekonomische strijd, door uitwerking van onze doelstellingen naar aktiemogelijkheden, bij voorkeur gericht op lokaal nivo, en samen met andere groepen en partijen uit te voeren. Het verdient aanbeveling dat afdelingen discussiedagen houden over de nieuwe brochure. Versterking van de landelijke Sociaal Ekonomische Kommissie (SEK) moet worden nagestreefd. Een weerslag van deze aktiviteiten in de 'officiële' standpunten van de PSP kan gewoon plaatsvinden bij de volgende vaststelling van het programma.

Aan het werk van de kommissie is deelgenomen door: Arno van Deuzen, Herbert Goedings, Frank Kohler, Erik Meijer, Wim van Noort, Branny van Rosmalen en Gjalt Zondergeld (vanuit de gewesten); Sander Doeve, Marko Mazeland, Paul Meertens en Lieke Thesingh (vanuit het partijbestuur).

Niet akkoord met de hier voorgelegde tekst zijn Arno van Deuzen, Sander Doeve, Herbert Goedings en Paul Meertens.

NOTITIES

Voor een socialistische praktijk

Een meerderheid uit het partijbestuur heeft op het voorstel van de kongreskommissie de volgende reaktie geformuleerd, gekoppeld aan een eigen voorstel:

Ook het partijbestuur heeft gekonstateerd dat de situatie van de PSP om bezinning vraagt. Niet alleen de twee teleurstellende verkiezingsuitslagen (minder wervingskracht) en het teruglopend ledental (bovendien minder bindingskracht) maar ook een verminderde daadkracht vragen daarom. Over de oorzaken van deze neergaande tendens wordt verschillend gedacht.

Belangrijker is het om grondig na te denken over hoe de tendens gekeerd kan worden. Daarbij moeten we niet in dezelfde fout als voorheen vervallen door onze zwakke kant (ruzie en standpuntenstrijd) te etaleren maar juist op zoek gaan naar onze sterke kanten (inhoudelijk en aktiepraktijk). Dat betekent helemaal niet dat het partijbestuur discussie wil vermijden. Niet voor niets heeft het partijbestuur direkt na de verkiezingen een discussie in de vorm van de 'Ronde van Nederland' georganiseerd. Ook heeft het partijbestuur een kommissie (KRIK) ingesteld die grondig aan het werk wil met een doelgroepbenadering (met als eerste groep jongeren). Daarnaast heeft het partijbestuur voor herprofilering van en discussie over zowel de P (van Pacifisme) als de S (van Socialisme) gekozen. De 'P' zou al in het voorjaar '87 in de vorm van een konferentie in het kader van ons 30-jarig bestaan aan de orde komen. De 'S' zou iets meer tijd moeten nemen. Er werd daarbij gedacht aan het toewerken naar een konferentie in het najaar '87 voorbereid met discussiedagen e.d.

De partijraad heeft besloten om de S-diskussie al op dit kongres van start te laten gaan. Daar verzet het partijbestuur zich niet tegen. Het partijbestuur is echter wel van mening dat de discussie over uitgangspunten en standpunten op dit kongres niet in de eerste plaats de toon moeten zetten. Dat roept weer het beeld van de navelstarende, verdeelde en doorzeurende partij op. Samen discussieren over hoe we onze (aktie-)praktijk kunnen verbeteren (mede gezien tegen de achtergrond van maatschappelijke veranderingen) lijkt ons een betere invalshoek. Vanuit aktiepraktijk wordt immers ook (behoefte aan) verdieping van theorie geboren. Op dit kongres kan daarnaast gepraat worden over welke onderwerpen in de verdere discussie toewerkend naar en op de reeds beoogde konferentie aan de orde moeten komen. Daarbij kan dan ook ingegaan worden op de door de partijraadskommissie aangedragen onderwerpen. In de motivering van de afgevaardigden zal dan vast wel een aanzet van de bredere discussie te herkennen zijn.

Als we de negatieve beeldvorming niet weten te doorbreken met op z'n minst het perspektief geven op meer daadkracht en aktiepraktijk dan blijven we hangen in een neerwaartse spiraal. We zullen dan ook op meerdere terreinen moeten onderzoeken waar aangrijpingspunten zijn om verzet op gang te brengen. En dan gaat het niet alleen om de rechtse krisispolitiek en vredesstrijd maar ook om zaken als de legitimatieplicht, hedendaagse repressie, Zuid-Afrika, kernenergie en vreemdelingenwetgeving. Het maakt het ook noodzakelijk om na te denken over onze partijopbouw en nieuwe vormen van strijd.

De kommissie gaat ervan uit dat de PSP niet meer zo herkenbaar is in de politiek zoals ze dat ooit wel is geweest en de verschillen met de PvdA onduidelijk zijn. Dan moeten we er dus weer voor zorgen dat we wel herkenbaar zijn en de verschillen met de PvdA duidelijk gemaakt worden. De sociaal-ekonomische politiek van de PvdA is ook voor de korte termijn wel degelijk afwijkend. En als er gevonden zou worden dat er te weinig samenhang tussen onze '-ismen' bestaat dan zal het partijbestuur dat moeten oppakken in de komende discussies. Hoe de PSP tegelijkertijd uiterst fundamentalistisch kan zijn ontgaat ons een beetje.

Voorstel meerderheid partijbestuur

Op dit kongres een aanzet geven tot discussie over onze socialistische doelstellingen en sociaal-ekonomische praktijk door

- a. **een oriënterende ronde met gemotiveerde suggesties voor verdere discussies;**
 - b. **het partijbestuur, de heropgerichte SEK en de afdelingen handvaten te bieden voor (aktie)praktijk op de korte termijn m.n. in de sociaal-ekonomische strijd (zie hieronder voor de open vraagstelling).**
2. **Het kongres draagt het partijbestuur op om in het najaar '87 een socialisme-konferentie/kongres te organiseren en daarbij voort te bouwen op de aanzet tot discussie over socialistische doelstellin-**

socialistisch, kommunistisch of volksdemocratisch noemen, zijn vooralsnog niet al te bemoedigend en hebben het socialisme in diskrediet gebracht. Dit geldt niet alleen voor de situatie in de Oosteuropese staten, waar de PSP zich nooit sterk op georiënteerd heeft, maar ook voor de ervaringen in landen als Joegoslavië, Cuba en Vietnam, waarmee de PSP in bepaalde jaren wel een duidelijke verwantschap mee heeft gevoeld. Maar ook binnenlandse ontwikkelingen, zoals de veranderende klassenverhoudingen, zouden ons tot herijking van onze standpunten moeten openen.

Nu kan gesteld worden, dat de PSP altijd de spreekbuis is geweest van slechts weinigen, en dat bij de grote massa het besef dat het anders en beter kan blijkbaar nog steeds niet is doorgebroken, maar aan de andere kant kan een kritische beschouwing van de eigen stellingnamen ook nooit kwaad.

En dan zie je dat binnen de PSP in de loop van de tijd een aantal verschuivingen hebben plaatsgevonden.

Hoe komt het nu, dat de PSP er niet in slaagt enthousiasme op te roepen voor een socialistisch maatschappij-model dat aktualiteitswaarde heeft. Daar bestaan drie visies op:

- de PSP was vroeger een principieel pacifistisch-socialistische partij, die opkwam voor de laagstbetaalden en de onderdrukten in onze maatschappij. Onze radikaliteit heeft er echter wel toe geleid dat er als gevolg van het aansluiten bij nieuwe sociale bewegingen (vrouwenbeweging, milieubeweging en anti-racismebeweging) steeds nieuwe '-ismen' aan onze naamgeving werden toegevoegd. Wij zijn er niet in geslaagd een goede verbinding tussen al die '-ismen' te leggen. En waar dat wel gedaan is, levert dat een zeer geforceerd beeld op (zie bijvoorbeeld de verbinding feminisme - socialisme);
- de PSP heeft oude en nieuwe doelen goed verwerkt, maar wordt getroffen door een maatschappelijke tendens tot ontideologisering;
- de PSP was vroeger een open radikaal linkse partij, die juist allerlei dogma's van de hand wees. Pas de laatste jaren is zij geworden tot een uiterst fundamentalistische groepering. Op congressen vastgelegde begrippen zijn onaantastbaar. Discussie daarover dreigt binnen de korste keren in de taboe-sfeer te geraken.

Inmiddels verschenen in Socialistisch Perspektief (uitgave Stichting Vorming en Scholing PSP) een aantal artikelen, die de kommissie ter lezing aanbeveelt.

3. Discussie

Links is in het defensief, het reageert niet duidelijk op nieuwe ontwikkelingen. Binnen de linkerzijde verliest radikaal links terrein aan de PvdA. Haar eigen positie staat ter discussie. Ook het beeld van de PSP is, afgezien van haar pacifisme, voor velen onvoldoende duidelijk.

Tegen deze achtergrond onderstreepte de partijraad de noodzaak van een grondige politieke herorientatie. Een discussie hierover mag echter niet in de plaats komen van activiteiten rond actuele politieke problemen. Zulke activiteiten moeten gewoon doorgaan, of beter: met meer kracht ter hand genomen worden. Maar een discussie is wel nodig om een verdere afbrokkeling te voorkomen en onze politiek weer een stevige basis te verschaffen.

Invalshoek bij zo'n debat kan niet zijn of politieke hergroepering al of niet wenselijk is; de inhoud van de politiek vormt de invalshoek. Wel is het wenselijk om de discussie met (mensen uit) andere partijen en progressieve bewegingen te voeren, om buiten de bestaande denkkaders te kunnen treden, en om zowel zelf als gezamenlijk konklusies te kunnen trekken.

4. Discussieonderwerpen

Het is geen toeval dat de partijraad de discussie onder andere op de socialistische uitgangspunten wil toespitsen. Juist daarover lopen de meningen immers uiteen.

Sommige partijgenoten menen dat we ons weer meer moeten richten op de oude socialistische doelen. De strijd voor de belangen van arbeiders en uitkeringsgerechtigden hebben we volgens hen de laatste jaren verwaarloosd.

In plaats daarvan hebben we een veelheid van steeds wisselende eisen van allerlei bewegingen ondersteund, waardoor we ons in de praktijk onvoldoende van de PvdA onderscheiden.

Anderen betwijfelen juist of socialistische doelstellingen als socialisatie van de produktiemiddelen en het bereiken van een klassenloze maatschappij wel de centrale thema's van een hedendaagse politiek van radikaal links c.q.

de PSP moeten zijn.

De vraag kan ook anders gesteld worden: zijn socialistische doelstellingen in het licht van de ervaringen in 'socialistische' landen en gezien de zich wijzigende economische en kulturele verhoudingen in Nederland niet aan een nieuwe konkretisering of zelfs herziening toe?

In zo'n debat over de aktualiteit of de aktualisering van onze socialistische doelstellingen zouden in ieder geval de volgende onderwerpen aan de orde moeten komen:

- a. Streeft de PSP naar een combinatie van de democratische verworvenheden in West-Europa met het socialistische economische model in Oost-Europa (gemeenschapsbezit produktiemiddelen, veel kollektieve voorzieningen)?
Betreft onze kritiek op het 'reel bestaande socialisme' vooral het gebrek aan democratische vrijheden of verwerpen we dit model volledig? Wat betekent dit voor onze socialistische doelstellingen?
- b. Onder welke voorwaarden zijn wij voor politieke decentralisatie? Welke taken en bevoegdheden willen wij decentraliseren? Is het gewenst onze ideeën over meer directe vormen van democratie meer vorm te geven?
- c. Is de verdediging van de verzorgingsstaat te rijmen met de opvatting dat de huidige staat de garantie van het kapitalisme vormt? Hoe kunnen wij burocratisering van de overheid tegengaan? Is een grote kollektieve sektor een doel op zich? Of kunnen de markt, het particulier initiatief en gebruikers en hun organisaties gewenste maatschappelijke veranderingen beter realiseren dan de staat?
- d. Door de technologische revolutie wijzigen de arbeids- en klassenverhoudingen zich snel. De politieke linkerzijde organiseert noch de zogenaamde 'nieuwe werknemers', noch de arbeidskrachten met een kwetsbare rechtspositie (afroepkrachten, thuiswerkers, uitkeringsgerechtigden). Wat zouden deze groepen van een socialistische politiek mogen verwachten? Hoe zou je ze daarop kunnen organiseren? En verwacht de traditionele arbeidersklasse er nog iets van?
- e. hoe verhoudt het streven naar meer individuele rechten, waaraan bijvoorbeeld het feminisme een bepaalde invulling geeft, zich tot het traditionele denken over kollektieve belangen in de sociale bewegingen? Hoe kunnen het streven naar individualisering en het centraal stellen van de solidariteitsgedachte bij elkaar worden gebracht, zonder verward te raken in tegenstrijdigheden?

Of gaat de PSP uit een totaalbeeld van een socialistische maatschappij als einddoel, die door haar machts- en bezitsverhoudingen sterk van de huidige maatschappij verschilt, en is haar socialistische politiek erop gericht de meerderheid van de mensen te winnen voor dit alternatief? Of is ons socialisme een verzameling van ideeën over de wenselijke richting van het maatschappelijk handelen, die telkens wordt uitgewerkt en bijgesteld in de strijd voor hervorming van de bestaande maatschappij?

Het debat over aktualisering van socialistische doelstellingen zou breed gevoerd moeten worden over de partijgrenzen heen, zonder bij voorbaat naar bepaalde konklusies te werken.

Velen ervaren de sociaal-economische prioriteiten van de PSP als te weinig wervend. De ideeën over herverdeling van arbeid en inkomen vereisen een grote invloed op het overheidsbeleid, die links ook de komende jaren niet heeft. Dat roept vragen op: hoe kunnen we toch resultaten bereiken rond de arbeidstijdverkorting; moeten we het recht op inkomen en dat op arbeid blijven koppelen als we werklozen perspectief willen bieden? De ideeën over planning naar behoefte en nationalisaties zijn niet direkt inpasbaar in de internationalisering van de economie. Het realiteitsgehalte op korte en middellange termijn van ideeën waarin radikaal links zich onderscheidt van anderen wordt ook door haar potentiële aanhang betwijfeld.

Om deze situatie te doorbreken is een discussie nodig, waarbij ideeën vanuit de PSP worden geconfronteerd met die van andere radikaal-linkse partijen en verwante mensen uit progressieve bewegingen. Een discussie met anderen over mogelijke stappen naar socialisatie van de economie (planning, democratisering) en herverdeling van arbeid en inkomen zou kunnen leiden tot een actieprogramma dat op korte en middellange termijn perspectieven biedt.

Voorstel kongreskommissie

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986 te ...

1. kennis genomen hebbend van de besluitvorming van de partijraad dienaangaande;
2. gehoord de discussie aan de hand van de door een kongreskommissie ingebrachte discussienota;
3. besluit de partijraad op te dragen op korte termijn een brede kommissie in te stellen, waarin een derde van de leden op voordracht van het partijbestuur benoemd wordt. Deze kommissie krijgt tot taak, zo mogelijk met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en mensen uit progressieve bewegingen een breed opgezette discussie te organiseren om te komen tot een herbezinning op socialistische doelstellingen als onderdeel van een politieke herorientatie. Deze discussie staat open voor actieve inbreng en deelname van mensen binnen en buiten de partij, op plaatselijk en op landelijk nivo. Deze kommissie zal aan het najaarskongres van 1987

moeten rapporteren over het verloop en de stand van zaken van de discussie;

4. besluit het partijbestuur op te dragen in overleg met de partijraad een werkgroep in te stellen die, zo mogelijk samen met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en mensen uit progressieve bewegingen, een discussie organiseert om te komen tot een sociaal-ekonomisch programma dat voor de korte en middellange termijn inzet van actie en propaganda kan zijn.

Deze discussie dient in 1988 tot besluitvorming te leiden. Vanuit de PSP dienen bestaande kongresuitspraken en de kritiek daarop in deze discussie ingebracht te worden.

Een minderheid van de kommissie is het niet eens met de hier voorgelegde tekst. Bij deze minderheid bestaat geen behoefte aan een hernieuwde discussie over standpuntbepalingen van de PSP op sociaal-ekonomisch terrein.

Programma en de brochure 'Naar socialistische vernieuwing' zijn kortgeleden vastgesteld. Waar het nu op aan komt is een betere uitwerking en praktijk. Het aantal PSP-leden en afdelingen dat zich betrokken voelt bij en zich actief bezig houdt met de sociaal-ekonomische strijd is te gering, waardoor het PSP-gezicht op dit terrein onvoldoende uit de verf komt. We moeten daarom prioriteiten leggen bij het vergroten van de betrokkenheid en activiteit van de PSP bij de sociaal-ekonomische strijd, door uitwerking van onze doelstellingen naar aktiemogelijkheden, bij voorkeur gericht op lokaal nivo, en samen met andere groepen en partijen uit te voeren. Het verdient aanbeveling dat afdelingen discussiedagen houden over de nieuwe brochure. Versterking van de landelijke Sociaal Ekonomische Kommissie (SEK) moet worden nagestreefd. Een weerslag van deze activiteiten in de 'officiële' standpunten van de PSP kan gewoon plaatsvinden bij de volgende vaststelling van het programma.

Aan het werk van de kommissie is deelgenomen door: Arno van Deuzen, Herbert Goedings, Frank Köhler, Erik Meijer, Wim van Noort, Branny van Rosmalen en Gjal't Zondergeld (vanuit de gewesten); Sander Doeve, Marko Mazeland, Paul Meertens en Lieke Thesingh (vanuit het partijbestuur).

Niet akkoord met de hier voorgelegde tekst zijn Arno van Deuzen, Sander Doeve, Herbert Goedings en Paul Meertens.

NOTITIES

Voor een socialistische praktijk

Een meerderheid uit het partijbestuur heeft op het voorstel van de kongreskommissie de volgende reaktie geformuleerd, gekoppeld aan een eigen voorstel:

Ook het partijbestuur heeft gekonstateerd dat de situatie van de PSP om bezinning vraagt. Niet alleen de twee teleurstellende verkiezingsuitslagen (minder wervingskracht) en het teruglopend ledental (bovendien minder bindingskracht) maar ook een verminderde daadkracht vragen daarom. Over de oorzaken van deze neergaande tendens wordt verschillend gedacht.

Belangrijker is het om grondig na te denken over hoe de tendens gekeerd kan worden. Daarbij moeten we niet in dezelfde fout als voorheen vervallen door onze zwakke kant (ruzie en standpuntenstrijd) te etaleren maar juist op zoek gaan naar onze sterke kanten (inhoudelijk en aktiepraktijk). Dat betekent helemaal niet dat het partijbestuur discussie wil vermijden. Niet voor niets heeft het partijbestuur direkt na de verkiezingen een discussie in de vorm van de 'Ronde van Nederland' georganiseerd. Ook heeft het partijbestuur een kommissie (KRIK) ingesteld die grondig aan het werk wil met een doelgroepbenadering (met als eerste groep jongeren). Daarnaast heeft het partijbestuur voor herprofilering van en discussie over zowel de P (van Pacifisme) als de S (van Socialisme) gekozen. De 'P' zou al in het voorjaar '87 in de vorm van een konferentie in het kader van ons 30-jarig bestaan aan de orde komen. De 'S' zou iets meer tijd moeten nemen. Er werd daarbij gedacht aan het toewerken naar een konferentie in het najaar '87 voorbereid met discussiedagen e.d.

De partijraad heeft besloten om de S-diskussie al op dit kongres van start te laten gaan. Daar verzet het partijbestuur zich niet tegen. Het partijbestuur is echter wel van mening dat de discussie over uitgangspunten en standpunten op dit kongres niet in de eerste plaats de toon moeten zetten. Dat roept weer het beeld van de navelstarende, verdeelde en doorzeurende partij op. Samen discussieren over hoe we onze (aktie-)praktijk kunnen verbeteren (mede gezien tegen de achtergrond van maatschappelijke veranderingen) lijkt ons een betere invalshoek. Vanuit aktiepraktijk wordt immers ook (behoefte aan) verdieping van theorie geboren. Op dit kongres kan daarnaast gepraat worden over welke onderwerpen in de verdere discussie toewerkend naar en op de reeds beoogde konferentie aan de orde moeten komen. Daarbij kan dan ook ingegaan worden op de door de partijraadskommissie aangedragen onderwerpen. In de motivering van de afgevaardigden zal dan vast wel een aanzet van de bredere discussie te herkennen zijn.

Als we de negatieve beeldvorming niet weten te doorbreken met op z'n minst het perspectief geven op meer daadkracht en aktiepraktijk dan blijven we hangen in een neerwaartse spiraal. We zullen dan ook op meerdere terreinen moeten onderzoeken waar aangrijpingspunten zijn om verzet op gang te brengen. En dan gaat het niet alleen om de rechtse krisispolitiek en vredesstrijd maar ook om zaken als de legitimatieplicht, hedendaagse repressie, Zuid-Afrika, kernenergie en vreemdelingenwetgeving. Het maakt het ook noodzakelijk om na te denken over onze partijopbouw en nieuwe vormen van strijd.

De kommissie gaat ervan uit dat de PSP niet meer zo herkenbaar is in de politiek zoals ze dat ooit wel is geweest en de verschillen met de PvdA onduidelijk zijn. Dan moeten we er dus weer voor zorgen dat we wel herkenbaar zijn en de verschillen met de PvdA duidelijk gemaakt worden. De sociaal-ekonomische politiek van de PvdA is ook voor de korte termijn wel degelijk afwijkend. En als er gevonden zou worden dat er te weinig samenhang tussen onze '-ismen' bestaat dan zal het partijbestuur dat moeten oppakken in de komende discussies. Hoe de PSP tegelijkertijd uiterst fundamentalistisch kan zijn ontgaat ons een beetje.

Voorstel meerderheid partijbestuur

Op dit kongres een aanzet geven tot discussie over onze socialistische doelstellingen en sociaal-ekonomische praktijk door

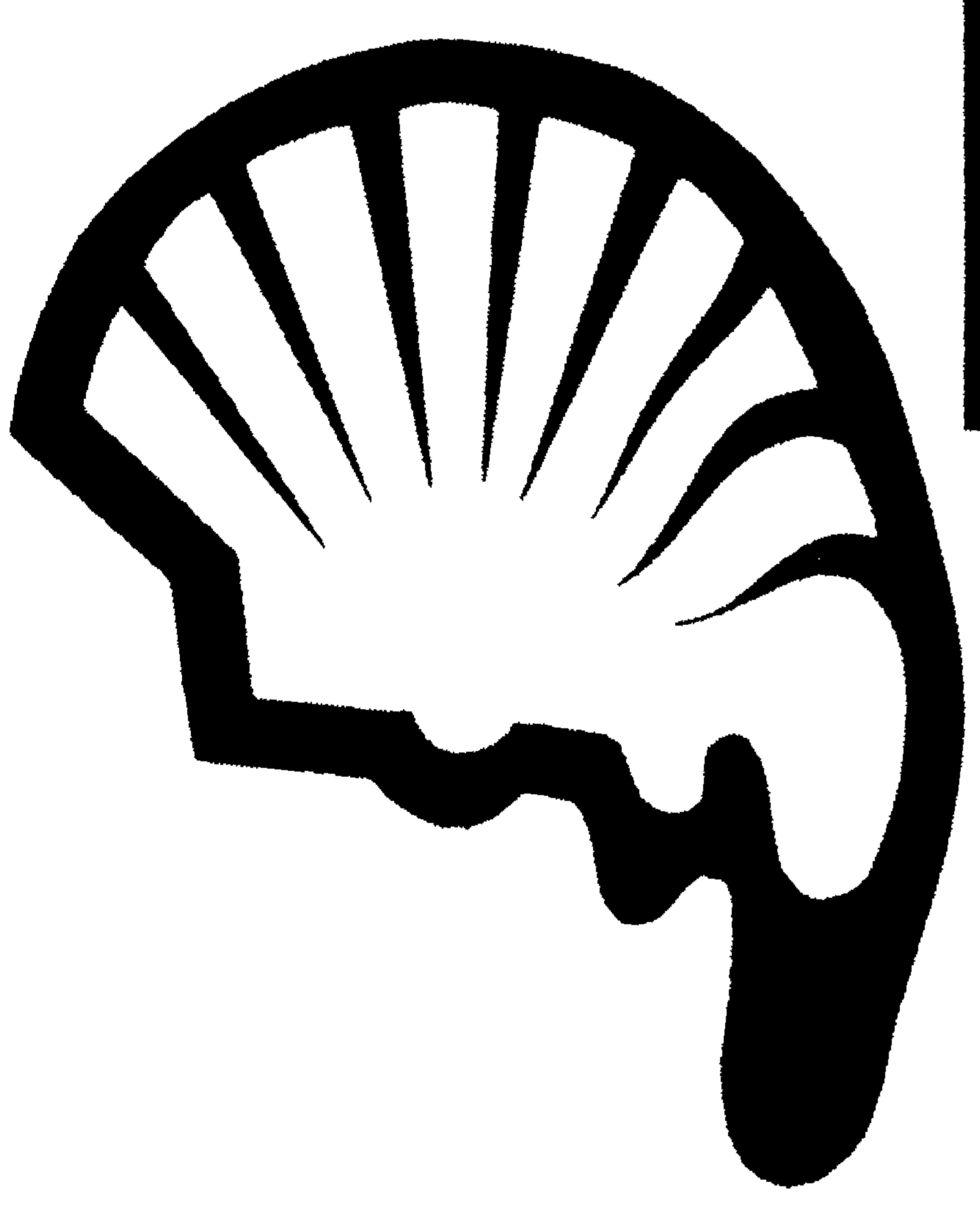
- a. een oriënterende ronde met gemotiveerde suggesties voor verdere discussies;
 - b. het partijbestuur, de heropgerichte SEK en de afdelingen handvaten te bieden voor (aktie)praktijk op de korte termijn m.n. in de sociaal-ekonomische strijd (zie hieronder voor de open vraagstelling).
2. Het kongres draagt het partijbestuur op om in het najaar '87 een socialisme-konferentie/kongres te organiseren en daarbij voort te bouwen op de aanzet tot discussie over socialistische doelstellin-

AKTIEADRES: OUDEZIJDS ACHTERBURGWAL 173. 1012 DJ AMSTERDAM. TELEFOON: 020-270801

SHELL SMEEF 'M

UIT ZUID-AFRIKA!

GIRO 600657 T.N.V. KZA AMSTERDAM

**KOMITEE ZUIDELIJK AFRIKA
NOVIB
PAX CHRISTI
WERKGROEP KAIROS**

ontwerp: erik brouwer

BEVRIJDING

PASJESWET OF GELIJKE

(AS) De vlam is in de pan. Massaal demonstreerden overwegend migranten zaterdag 1 november in Utrecht tegen de nota herziening vreemdelingen-wetgeving, omgedoopt tot pasjeswet. Alle beloftes die in de minderhedennota zijn gedaan, alle verwachtingen die zijn gewekt... De hoop op een gelijke behandeling van migranten is met de voorstellen van de staatssecretaris

definitief de grond in geboord. Jullie horen er niet echt bij, is de boodschap. Wat een verschil met de houding van CDA en VVD bij de gemeenteraads-verkiezingen. Wat een smerige trap na.

Geen pasjeswet, maar gelijke rechten, is de leus. Is dat na 20 jaar gastarbeid teveel gevraagd?

RECHTEN?

HILVERSUM ONS WATERLOO?

Als dit nummer van "Bevrijding" de lezers bereikt, duurt het nog ongeveer één week. Dan vindt het 45e kongres van de PSP plaats in Hilversum. Op de laatste twee kongressen zullen de meesten van ons op z'n minst met "gemengde gevoelens" terugkijken. Zowel in Utrecht als in Wijk aan Zee zijn we er bepaald niet zonder kleerscheuren afgekomen. De zogenaamde "strategie-diskussie" (-strijd lijkt in dit verband overigens een meer gepaste uitdrukking) heeft diepe groeven getrokken. Veel PSP-ers hebben de partij verlaten en onder de blijvers is het percentage cynici en mensen die het allemaal niet meer zo zien zitten, tot grote hoogte gestegen. In die situatie, in die sfeer, lijken nu ook de voorbereidingen voor het kongres in Hilversum "besmet" te raken. Het was vrijwel vanaf het begin duidelijk dat op dit kongres een discussie zou moeten plaatsvinden over hoe het nu met de PSP verder zou moeten. Het partijbestuur besloot dan ook, aan haar "beleidsverslag" een tweetal bijlagen toe te voegen, waarvan er één gericht zou zijn op de *organisatorische versterking* van de partij en een tweede aanzet zou moeten geven op de *politieke orientatie*. Met een grote meerderheid besloot de partijraad echter die voorgestelde "tweede bijlage" niet door het partijbestuur te laten opstellen, maar door een "brede commissie", waarin zowel door het partijbestuur als door vertegenwoordigers van de gewesten geparticipeerd zou worden. Op zichzelf is het niet helemaal onbegrijpelijk dat (een deel van) het partijbestuur zich door dit besluit van de partijraad enigszins "gepakt" voelde. Het werkstuk van de "brede commissie" is in de Eerste Kongreskrant afgedrukt en wordt

ondersteund door de minderheid van het partijbestuur. Een (kleine) meerderheid van dat bestuur heeft daarnaast een alternatief voorstel gezet. En het woord is nu aan het kongres tussen beide voorstellen (of varianten daarvan) een keuze te maken. Tot zover niet iets om moeilijk over te doen. Verontrustender is het, dat er allerlei tekenen zijn, dat de komende kongresdiskussie weer in het oude stramien van de "strategie-diskussie" getrokken wordt. Natuurlijk kan niet worden ontkend, dat aan de discussie over het socialisme-doeleinden of zelfs aan die over "een sociaal-ekonomische optie voor de korte en middellange termijn" allerlei politiek-strategische kanten zitten – zeker op langere termijn. Maar de situatie ter linkerzijde van de PvdA is momenteel zó ondoorzichtig, zó verward, dat het uitermate onverstandig lijkt de nu te voeren discussie in te kleuren met of te laten bepalen door de strategie-vraag. Die vraag kan heel wat zinvoller aan de orde komen, als we eerst onszelf de tijd hebben gegeven helderheid te krijgen op het punt, waar we nu eigenlijk voor staan, als we ons presenteren als een radikaal-socialistische partij. Sommigen reageren daarop met verwijzing naar ons laatste verkiezingsprogramma, dat toch met grote meerderheid op het laatste kongres is aangenomen, of naar de vernieuwde editie van "Socialistisch elan". Maar de realiteit gebiedt ons toch te konstateren dat we met dat programma en met die voorstellen in de verkiezingscampagne helemaal aan de zijlijn stonden. En het gaat er niet alleen om, of we denken gelijk te hebben, maar ook of we er in slagen ons gedachtengoed inzichtelijk en attractief te maken. Een partij zonder kiezers is

niet zo'n erg vruchtbare onderneming. Wat is er tegen om in zo'n situatie in de breedte en de diepte met elkaar die visies en standpunten opnieuw door te excerceren? Kritisch te kijken of ingenomen standpunten nog kracht hebben, wel op die manier geformuleerd moeten worden? Blijkt aan het einde van de (diskussie-)rit, dat we door moeten gaan op het ingeslagen pad, welnu, dan gebeurt dat. Maar misschien komen we tot de ontdekking dat het toch beter is een aantal zaken te herijken. Angst voor de discussie daarover, lijkt een slechte raadgever te zijn. Wie z'n oren niet helemaal verstopt heeft, hoort in de partij nogal eens geluiden die er op wijzen dat in Hilversum "Utrecht" en "Wijk-aan-Zee" nog eens dunnetjes moeten worden overgedaan. Dat zou rampzalig zijn – drie kongressen achter elkaar, op die manier, dat overleeft geen enkele partij. En "Hilversum" zou daarmee wel eens ons eigen Waterloo kunnen worden. Maar we hebben nog een week te gaan en we hebben ons lot in eigen handen. Dan moet er toch iets uit kunnen komen dat alle negatieve verwachtingen aan gruis slaat?

HENK BRANDERHORST

Foto voorpagina: Jan Lankveld/HH

(Advertentie)

De redactie van Bevrijding zoekt voor 1987

- **nieuwe redacteuren/trices**
- **een nieuwe redaktiesekretaris/esse**
- **regionale korrespondenten**

Aan het eind van het jaar verlaten vrijwel alle huidige redactieleden Bevrijding – om uiteenlopende redenen. Dat betekent dat voor het nieuwe jaar ook een nieuwe ploeg zal moeten aantreden.

Het aksent zal veranderen. Meer dan tot nu toe zal Bevrijding een blad zijn met aandacht voor wat er door en namens de partij op allerlei plaatsen aan de orde wordt gesteld en wordt georganiseerd.

We hebben inmiddels iemand gevonden die de PSP-activiteiten in het zuiden (Limburg, Brabant en Zeeland) in de gaten houdt en daarover in Bevrijding zal rapporteren. Nu nog drie mensen die datzelfde willen doen voor het "noorden" (Groningen, Friesland, Drenthe) en het "westen" (nou ja, "westen": de beide Hollanden) en het "midden" (Utrecht, Gelderland, Overijssel). Ook hebben we iemand gevonden die voor ons bij gaat houden (en daar verslag van zal doen) wat er zich zoal afspeelt op het provinciale en lokale "parlementaire" vlak. We zoeken nog iemand die voor ons bijeenkomsten van partijraad, landelijke werkgroepen e.d. wil bijhouden en daarover in Bevrijding bericht.

Los van deze korrespondenten zoeken we een drietal nieuwe redacteuren/trices en een redaktiesekretaris/esse – de laatste liefst woonachtig in (de buurt van) Amsterdam.

Geïnteresseerd? Neem dan contact op met Henk Branderhorst, p.a. Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel. (privé) 03430 / 159 27.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Annelies Schutte en Peter Zwart

Vormgeving: Rob Wesselius

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam
telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.

Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

INTERVIEW

ANDRÉE IN D'R UPPIE

Foto: Michiel Wijnbergh/HH

De PSP legde bij monde van Andrée van Es tijdens de Algemene Beschouwingen begin oktober vooral de nadruk op de verslechterende positie van vrouwen en op de arbeidstijdverkorting. Chris Huinder vroeg aan Andrée van Es om een nadere toelichting. Ook was hij benieuwd naar de houding van de PSP-fractie tegenover de PvdA.

"De politie blijft, de sociale rechercheurs blijven, met als gevolg, dat de komende jaren wel het fraudesignaal zal doorkomen, maar niet het armoedesignaal. Als steeds meer mensen gaan scheiden om op die manier twee uitkeringen te krijgen, kun je dat een fraudeprobleem noemen, maar het is in feite een armoedeprobleem."

En: "Is het werkelijk organisatorisch onmogelijk om de werkweek voor iedereen drastisch te verkorten? Het is wel moeilijk om anderhalf miljoen mensen via deeltijd-, uitzend- en afroepwerk met een kortere werkweek dan 25 uur in het arbeidsproces in te passen. Dat zouden degenen, die hun toch al beperkte ATV-doelstelling verder inperken zich toch eens moeten afvragen."

Twee citaten uit de debatbijdrage van Andrée van Es over de begrotingspolitiek van Lubbers-II. Het lijken goede ouderwetse onderwerpen.

Andrée van Es: "Ja, dat is juist het treurige. Ideeën over de scheve verdeling van werk binnenshuis en buitenshuis, over arbeidstijdverkorting (ATV) lijken helemaal verlaten. Dat is niet verbazingwekkend met een rechts kabinet. Maar ik vond nu heel opvallend, dat er een geaccepteerdheid is ontstaan. Alles wordt gedefinieerd in termen van misbruik of geen misbruik en niet meer in termen van rechtvaardigheid. Steeds

weer worden er stappen teruggezet. Je krijgt op de arbeidsmarkt een definitieve scheiding tussen mensen met een goed betaald, hoog gekwalificeerd en volwaardig werk en een heleboel mensen, die blij mogen zijn, dat ze af en toe een tijdelijk baantje hebben en daarnaast een uitkering hebben. Ik heb specifiek bijstandsvrouwen als voorbeeld genomen om te laten zien, hoe allerlei idealen van een solidaire samenleving steeds meer uit het oog verdwijnen. En dat niet alleen bij het kabinet. De vakbeweging laat het schieten. De werkgevers vinden het allang mooi, want flexibilisering van de arbeid is alleen maar in hun belang. Een heleboel werknemers redenen van "het gaat van onze rechten af, dus herverdeling van werk willen we niet". De vrouwenbeweging staat eigenlijk een beetje beduusd te kijken naar wat er allemaal aan de hand is en de slachtoffers van dat alles zijn het moeilijkst te organiseren. Het zal zeker niet gemakkelijk zijn om in de komende tijd daar een offensief elan tegenover te stellen."

Dit is des te schrijnender, aldus Andrée van Es, als je ziet, dat mensen met een tweemaal modaal inkomen er volgend jaar maar liefst 3,5% of meer op vooruit gaan, terwijl het minimumloon en de laagste uitkeringen bevroren worden.

De PSP gaf als alternatief aan de bestrijding van de werkloosheid en de ATV tot een centrale regeringsdoelstelling te maken. Om het financieringsstekort van de staat op te vangen zou daarnaast overgegaan moeten worden tot het invoeren van een belasting op beleggingswinsten. Vooral de grote institutionele beleggers, zoals de pensioenfondsen, die een vermogen hebben van meer dan 4 miljard, kunnen vele miljarden aan belastingen afdragen, zonder dat de pensioenvoorzieningen in gevaar komen.

Om de verslechterende positie van vrouwen op

korte termijn te voorkomen vroeg de PSP in een motie om het niet-invoeren van een sollicitatieplicht voor bijstandsvrouwen (al of niet met kleine kinderen). Alleen de PvdA, D'66 en de PPR stemden voor deze PSP-motie, waarmee ze werd verworpen.

Dat anderhalf miljoen mensen via tijdelijke baantjes een arbeidsweek van nog geen 25 uur als enige keuze hebben, roept een beeld op van een chaotische organisatie van de maatschappelijke arbeid.

Andrée van Es: "Ja, en dat is helemaal niet in het belang van de werknemers. Waarom kunnen die tijdelijke en korte baantjes wel en waarom kan een georganiseerde, planmatige invoering van een kortere werkweek niet? Het wordt echt tijd, dat de vakbeweging daar wat tegenover stelt en niet alleen maar een beetje meehobbelt."

Het dagblad Trouw schreef enkele weken geleden, dat de PSP enerzijds zegt: de PvdA is naar links opgeschoven, waardoor traditionele PSP-standpunten ook daar in discussie kwamen, en anderzijds: de PvdA wil heel graag met het CDA regeren en levert daarvoor allerlei standpunten in. Is de PvdA nu naar links of naar rechts opgeschoven?

Andrée van Es: "Als je kijkt naar de afgelopen 20 jaar, is de PvdA naar links opgeschoven. In de defensiepolitiek is de PvdA in de richting van de PSP gekomen. Ook op het gebied van democratisering en van sociaal-ekonomische vraagstukken is de PvdA linkser geworden. Maar de laatste tijd zie je de PvdA in strategisch opzicht naar het CDA toekruipen. De PvdA is bereid op rechtse voorwaarden te besturen. De PvdA, lange tijd de grootste partij, weet geen weg - en dat valt sterk op - met een aantal belangrijke strategische keuzes. De PvdA heeft geen vaste, stabiele koers. Ze vraagt zich niet af: hoe moeten wij als sociaal-demokratische partij met de macht omgaan? Dat is te betreuren, hoewel je er soms ook om kunt lachen. Als je ziet hoe zo'n gigantische partij met 52 zetels zich als een klup kleine jongetjes, die er niet aan te pas komt, opstelt. Kok, die aardig staat te doen tegen Lubbers, de kous op zijn kop krijgt, en dan een reactie heeft van 'kijk 'ns, wat schandelijk, er wordt niet naar me geluisterd'. Het is zo'n wildemanskoers. Ze zijn zo'n gemakkelijke prooi voor rechtse krachten."

Velen vragen zich af: een PSP-zetel in de Kamer, heeft dat nog wel zin?

Andrée van Es: "Die vraag moet je je altijd stellen. Tot nu toe beantwoord ik die positief. Dat is natuurlijk niet verwonderlijk. Je kunt zien, dat de PSP niet alleen verdergaande, maar ook andere standpunten heeft. Ons anti-NAVO-standpunt is belangrijk en vormt een belangrijke stroming in de vredesbeweging. In je eentje kun je de PvdA af en toe dwingen om positie te kiezen. In je eentje kun je af en toe door dat logge, bureaucratische apparaat, wat de Tweede Kamer langzamerhand geworden is, heenbreken. Je kunt perspectieven aangeven, die veel verder gaan dan het afslijpen van de scherpe kantjes van de kapitalistische verhoudingen. Dat geeft de noodzaak van de PSP aan, te meer als je ziet, dat PvdA-kamerleden steeds minder in staat zijn om uit de fraktiediscipline van een 'realistische oppositie', zoals Wim Kok dat noemt, te stappen. Het is meer dan nodig, dat er mensen zijn, die vragen stellen, waar anderen ophouden. Over de noodzaak van meer gevangnissen. Over de opsporingsmethoden van de politie. Over het liegen van ministers in de Kamer. Het gebrek aan legitimiteit van het overheidsgezag wordt in de Tweede Kamer helemaal niet breed aan de kaak gesteld."

FRAKTIE AKTIEF

No-Olympics

De PSP-Tweede Kamerfractie is buitengewoon verheugd, dat de keuze van het IOC voor het organiseren van de Olympische Spelen van 1992 niet op Amsterdam is gevallen.

Het is een bevrijdende gedachte, dat we de komende jaren niet gekonfronteerd zullen worden met alle negatieve aspecten die zijn verbonden aan de organisatie van de Olympics, zoals:

- grootscheepse veiligheidsoperaties
- voor de Amsterdamse bevolking nutteloze sportakkomodaties
- kriminalisering van tegenstanders
- opgefokt nationalisme
- kommercialisering van de sport
- financiële risico's.

De PSP wil graag duidelijkheid over de financiering van de propagandakampagne voor de kandidatuur van Amsterdam, die soms gênante vormen aannam.

De fractie heeft daarover een aantal vragen gesteld aan de staatssecretaris van WVC:

1. Heeft u kennis genomen van de uitspraken van oud-staatssecretaris Van der Reijden in het Binnenhof d.d. 14-10-1986, waarin hij aangeeft, dat niet meer duidelijk is, hoeveel geld WVC beschikbaar heeft gesteld t.b.v. promotionele activiteiten om de Olympische Zomerspelen in 1992 naar Amsterdam te krijgen?
2. Welke bedragen zijn door uw ministerie in verband hiermee toegezegd?
3. Waren dit vaste bedragen of garantiebedragen?
4. Hoeveel geld is tot nu toe overgemaakt aan de Stichting Olympische Spelen en/of aan het NOC?

Ik heet Gerrit

"Waren jullie het eens met het CDA?" Dat was een veelgestelde vraag na afloop van het debat in de Kamer over het aftreden van staatssecretaris Brokx van volkshuisvesting.

Niet helemaal onbegrijpelijk, die vraag, want ook wij hadden in dat debat laten weten, dat wat ons betreft Brokx kon opstappen en dat we daarmee dan ook niet zo'n moeite hadden. Per slot van rekening is nu al genoeg bekend over de hele subsidie-affaire, om te kunnen zeggen, dat Brokx politiek verantwoordelijk is geweest voor een beleid, dat behoorlijke ruimte bood voor fraude.

Wij vinden, dat op zo'n moment iemand niet kan blijven zitten als bewindsman. Dat wil niet zeggen, dat hij daarmee schuldig is. Dat moet de parlementaire enquête uitwijzen. Maar om dan maar je ogen dicht te doen voor wat nu al bekend is en pas over aftreden te willen praten na afloop van de enquête, het standpunt van de Kamer-meerderheid, dat gaat ons te ver. Daar-

mee bevestig je ook het taboe op aftredende bewindslieden.

In Nederland moet iemand 100% schuldig zijn, wil aftreden ter sprake komen. In Engeland bijvoorbeeld doen ze daar minder moeilijk over. Daar treden wel vaker ministers af, als blijkt dat ze politiek verantwoordelijk zijn geweest voor beleidsfouten. Vaak zetten ze dan later op een andere plaats hun politieke carrière weer voort, als blijkt dat ze niet zelf schuldig waren.

Aftreden op zich geen probleem dus. Waar ook wij echter kritiek op hadden, was de manier waarop de CDA-fractie dit alles probeerde te bewerkstelligen. Niet door middel van een openbaar Kamerdebat maar via druk achter de schermen. Bovendien met in het achterhoofd vooral het CDA-belang: een aangeschoten staatssecretaris zou de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen volgend jaar wel eens negatief kunnen beïnvloeden. En zeer waarschijnlijk weet de CDA-top nu al, dat een aantal christen-demokraten, waaronder Brokx, er in de enquête niet zo best uit zullen komen. Daarom beter nu lozen die hap, voordat het te laat is.

Een merkwaardig debat al met al. CDA en PSP, die op basis van andere argumenten (deels) tot dezelfde konklusie komen. Oppositiepartijen en VVD, die hun best doen Brokx in bescherming te nemen terwijl ze weten dat het eigenlijk niet deugt.

Oorlog op het IJ

In de week van 20 tot 27 september werd Amsterdam "vereerd" met een bezoek van een aantal NAVO-schepen, na afloop van een grootscheepse oefening op de Atlantische Oceaan. Ruim van tevoren had de Links Akkoord-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad al burgemeester Van Thijn aan de tand gevoeld over het al dan niet aanwezig zijn van kernwapens aan boord van de schepen. Na afloop daarvan stonden er nog heel wat vragen open. Heeft b.v. de burgemeester überhaupt de bevoegdheid om zo'n bezoek te verbieden en zo nee, wie heeft die dan wel? Kan de burgemeester door de minister gedwongen worden tegen zijn wil? Was de minister op de hoogte van de aanwezigheid van kernwapens en zo ja, op basis waarvan heeft hij dan het recht daarover geen mededelingen te doen? Kortom, werk aan de winkel voor de fractie. D.m.v. schriftelijke vragen aan Van Eekelen probeerden we opheldering te verkrijgen, ook met het oog op soortgelijke gevallen in de nabije toekomst.

Het antwoord van de minister was beneden de maat. Op een aantal vragen ging hij helemaal niet in, een aantal deed hij af met een verwijzing naar NAVO-afspraken, die hem verboden hierover mededelingen te doen. D.m.v. een nieuwe serie vragen hebben we nu geprobeerd eindelijk duidelijkheid te verkrijgen. De antwoorden daarop zullen uit moeten wijzen of democratische controle op kernwapens een illusie is of dat openbaarheid ook op dit gebied stukje bij beetje bevochten kan worden.

Prins Bernhard

Vragen aan de minister-president van het lid **Van Es** (P.S.P.) over een *uitspraak* van prins Bernhard.

(Ingezonden 29 oktober 1986)

1. Heeft de minister-president kennis genomen van een uitspraak van prins Bernhard in de Telegraaf van 25 oktober jl., waarin deze stelt "zeer genoten" te hebben van een artikel over Saar Boerlage in de Telegraaf van 20 oktober jl.?

2. Heeft de minister-president tevens kennis genomen van dat artikel, waarin o.a. gesteld wordt: "Een actievoerende Nederlander is bijna altijd herkenbaar aan zijn criminele gedrag", "in elke gezonde samenleving zou het hele zootje meteen op een vrachtwagen zijn geladen om ergens in de bossen even af te koelen", en "Saar heeft de wereld het echte gezicht van Amsterdam getoond; in werkelijkheid onverdraagzaam en zelfs racistisch"?

3. Is de uitspraak door prins Bernhard onder ministeriele verantwoordelijkheid gedaan en rekent de regering deze opvattingen tot de hare?

Antwoord van Drs. R.F.M. Lubbers, minister-president.

1. en 2. Ik heb inmiddels kennis genomen van de artikelen, die in deze vragen kennelijk worden bedoeld.

3. Ik zie geen aanleiding terzake de ministeriele verantwoordelijkheid te activeren en spreek dus geen oordeel uit.

Kamer-commissies

Er schijnen nogal wat misverstanden te bestaan over de Kamercommissies waarvan Andrée namens de PSP deel uitmaakt en de betekenis die aan het lidmaatschap van zo'n commissie gehecht moet worden. Andrée heeft in de volgende commissies een vaste plaats: Volkshuisvesting, Buitenlandse Zaken, EG, politie, Antillen en minderheden. In alle andere commissies is zij benoemd als plaatsvervangend lid.

Welke konsekwenties heeft het vast of plaatsvervangend lid zijn van een commissie nu. Eigenlijk geen...

Immers, bij elke commissie kan Andrée als dat nodig is aanwezig zijn en het woord voeren. Alleen het *stemmen* in commissies kan gebeuren door alleen vaste leden. Maar stemmen in een commissievergadering is een zeldzame gebeurtenis, waarvan geen enkel relevant voorbeeld ons te binnen schiet.

Met de commissieverdeling wordt slechts een beperkte prioriteitstelling aangegeven, want het is het resultaat van onderhandeling tussen de vijf kleine fracties aan wie gezamenlijk slechts één vaste plaats per commissie wordt toegekend.

INTERNATIONALE AKTIEDAG

Verschillende anti-apartheidsorganisaties in vijftien landen hebben 15 november 1986 uitgeroepen tot internationale Dag van Aktie tegen Shell in Zuid-Afrika en Namibië. Deze organisaties zijn al enkele maanden in onder andere de Verenigde Staten, Engeland, Australië, Zweden, Denemarken, Nederland aktie aan het voeren voor de terugtrekking van Shell en de verbreking van alle banden met het apartheidsregime.

De internationale dag van aktie op 15 november is bedoeld om Shell te laten zien dat de verontwaardiging over de banden van Shell met het apartheidsregime steeds groter wordt en dat protesten in steeds meer landen oplaaien.

In diverse landen vinden op 15 november akties plaats. Bij hoofdkantoren en bezinepompen van Shell zullen demonstraties, pamfletakties en picket-lines plaatsvinden.

Nederland

In Nederland wordt in diverse plaatsen iets ondernomen in het kader van de internationale aktiedag.

In *Groningen* vindt er een manifestatie plaats op 14 november en een protestmars langs bezinepompen van Shell op 15 november. Kontaktpersoon: Ank Vugteveen (050 - 13 31 52).

In *Nijmegen* zullen jongerenorganisaties, waaronder Jongeren tegen Racisme, op 15 november in aktie komen. Onder het mom 'Tank geen Shellina' zullen zij zich onder andere richten op de bromfietsjeugd. Inlichtingen: Jongeren tegen Racisme, Jan v.d. Hoeven (080 - 77 11 53).

Op 15 november organiseert de Werkgroep Zuidelijk Afrika Heerlen een protestmars langs Shell-pompstations te *Heerlen*. Daarbij zullen veel automobilisten geïnformeerd worden over de aktie. Meer informatie: WZA Heerlen, Marielle Beusmans (045 - 71 51 39).

Anti-apartheidsgroepen organiseren op zaterdag 15 november in *Friesland* een protestmars langs Shell-pompen. Informatie: Aukje van der Vliis (05161 - 1790).

In Amsterdam wordt op vrijdag 14 november bij het Shell Laboratorium aan het IJ (Amsterdam-Noord) een protestbijeenkomst georganiseerd.

Alkmaar

In Alkmaar wordt op de Internationale aktiedag een kruistocht tegen Shell georganiseerd. Bij de Muziektent in de Alkmaarderhout (bij het AZ-stadion) start om 14.00 uur een manifestatie. Daar zal onder andere een vertegenwoordiger van het ANC spreken. Verder is er muziek van het Alkmaars Straatorkest die Zuidafrikaanse verzetzlieders brengen. Om 14.30 uur start de 'kruistocht' tegen Shell in Zuid-Afrika en Namibië' die langs diverse Shell-pompen gaat. Meer informatie: Rieneke Veen (072 - 15 15 29).

Rotterdam

Het nationale hoofdkantoor van Shell aan het Hofplein in Rotterdam wordt het middelpunt van de akties in Nederland op 15 november.

Om 13.30 uur start er een manifestatie op het Schouwburgplein bij de Doelen. Tijdens de manifestatie zal een groep Rotterdamse kunstenaars een kunstwerk opbouwen tegen Shells steun aan apartheid. Op de manifestatie wordt gesproken door onder andere een ANC-vertegenwoordiger en Max van den Berg (ex-voorzitter PvdA, nu NOVIB). Muziek van de Zuidafrikaanse zanger in ballingschap James Philips met het koor

Jan en Alleman, Fanfare 'de Tegenwind' en de Rotterdamse groep 'de Aardappeleters'.

Om 15.30 uur vertrekt vanaf het Schouwburgplein een demonstratie naar het hoofdkantoor van Shell waar een muur om het gebouw wordt opgebouwd, waarop wordt getoond dat Shell zich dient terug te trekken uit Zuid-Afrika en Namibië.

Tijdens het gebeuren wordt geprobeerd radiocontact te leggen met plaatsen in andere delen van Nederland en in andere landen waar aktie wordt gevoerd op de 15e november.

Oproep

Alle afdelingen van politieke partijen, wereldwinkels, vredesgroepen en andere organisaties worden opgeroepen om op een of andere wijze deel te nemen aan de activiteiten op de Internationale Dag van Aktie tegen Shell in Zuid-Afrika en Namibië. Telefoonnummers van kontaktpersonen in de plaatsen waar activiteiten worden georganiseerd op de 15e zijn in dit stuk vermeld. Materiaal is verkrijgbaar bij het K.Z.A.

Komitee Zuidelijk Afrika (KZA), tel. 020 - 27 08 01, Oude Zijds Achterburgwal 173, 1012 DJ Amsterdam.

PSP en vredesbeweging

De inhoud van de stukken in de eerste kongreskrant versterken mijn vrees dat de vredesbeweging voorlopig weinig versterking kan verwachten van PSP-zijde. De vredesbeweging en het pacifisme worden in die stukken slechts terloops genoemd. Er wordt gesuggereerd dat aan verdere pacifistische profilering van onze partij niet hoeft te worden gewerkt. Ernstig vind ik het dat in geen van de aangedragen discussie-onderwerpen het socialisme in verband wordt gebracht met het pacifisme. Daarnaast ademt het stuk van de kongreskommissie een parlementaristische sfeer. Het herformuleren van de socialistische uitgangspunten geschiedt immers om de kiezers te binden en dus parlementaire macht te verwerven. Het doel is niet de versterking van buitenparlementaire acties. En dit, terwijl de macht van het parlement op zeer wezenlijke beleidsterreinen is uitgehold. Als de kongreskommissie z'n zin krijgt, dan ligt de prioriteit voor de partij bij het socialismedebat. We moeten ons daarop profileren teneinde geen "politiek randverschijnsel" te worden. Dientengevolge dreigt het komende kongres het startsein te worden voor een menigte van plaatselijke en landelijke discussie- en werkgroepen, die een parlementair sociaal-ekonomisch actieprogramma gaan ontwerpen. Noeste vergaderarbeid, die ongetwijfeld zal worden bekroond met de zegen van het kongres in '87. We worden het wel eens.

Niet meer drammen?

Door hun stem uit te brengen op de PvdA – een potentiële regeringspartij – dachten vele kiezers de kruisraketten te kunnen ke-

ren. Ze zijn van een koude kermis thuisgekomen. Zelfs de oppositionele PvdA maakt zich nauwelijks meer druk om plaatsing en aanvaardt het kwalijke verdrag met de VS. Naar het zich laat aanzien zal de PvdA zich evenmin sterk maken tegen alle andere facetten van de oorlogsvoorbereiding. Het devies is "niet meer drammen", de strijd tegen de kruisraketten is parlementair – en dus democratisch – afgesloten.

Volgens mij biedt deze verraderlijke parlementaristische opstelling van de PvdA een belangrijke mogelijkheid voor de PSP zich binnen- en buitenparlementair te profileren. Dit om de volgende redenen:

1. De beweging tegen plaatsing wordt onderdrukt. Daaraan is het te wijten dat de beweging z'n winst niet heeft kunnen inkasseren. Een zeer grote bevolkingsgroep – zo niet de meerderheid – is immers tegen plaatsing. Dit grote deel van de bevolking is echter monddood gemaakt door truuks en intimidatie van de Navo en de heersende klasse. Geweldloze activisten worden in elkaar geslagen en gekriminaliseerd.
2. Het bewustzijn dat de bewapening moet worden gestopt leeft de laatste jaren sterker dan ooit. De PSP heeft dit bewustzijn in aanzienlijke mate bepaald en gezaaid. Als een pacifistische partij de wil opgeeft om na het zaaien ook te oogsten, dan is het pacifisme een krachteloos lachtertje geworden. Daarmee wordt het terrein van "vrede en veiligheid" aan de wakkere Navo overgelaten. Dat is precies wat Reagan, Weinberger en Lubbers willen.
3. Wat anders dan de voortgaande strijd tegen kruisraketten en oorlogsvoorbereiding kan de basis leveren voor zowel politie-

OPWINDEND

ke winst als ook voor de realisering van de socialistische idealen? Juist de bewapening van de kapitalistische wereld staat de realisering van het socialisme in de weg. Denk maar aan Nicaragua, Mozambique, etc. Bovendien levert de strijd tegen de bewapening inzichten op die van nut zijn voor de formulering van socialistische idealen.

Strijd doorzetten

De infrastructuur van de vredesbeweging is bijna overal nog intact. De acties kennen het hele scala van burgerlijk ongehoorzaam/non-kooperatie tot en met de stiltekring. Ook de voorbeelden van de vrouwen van Greenham Common en de Cruise-watch-keten in Engeland zullen zeker worden gevolgd. Het Vredesaktiekamp wordt gedragen door taaie doorzetters. Voor een Nederlandse variant van de Cruise-watch vindt de organisatorische opbouw nu al plaats. De mate waarin deze acties succes zullen hebben hangt mede af van de opstelling van de PSP.

Dankzij de mobilisering tegen de kruisraketten is er een basis gelegd voor de opgang komende strijd tegen Star Wars en andere oorlogsvoorbereidingen.

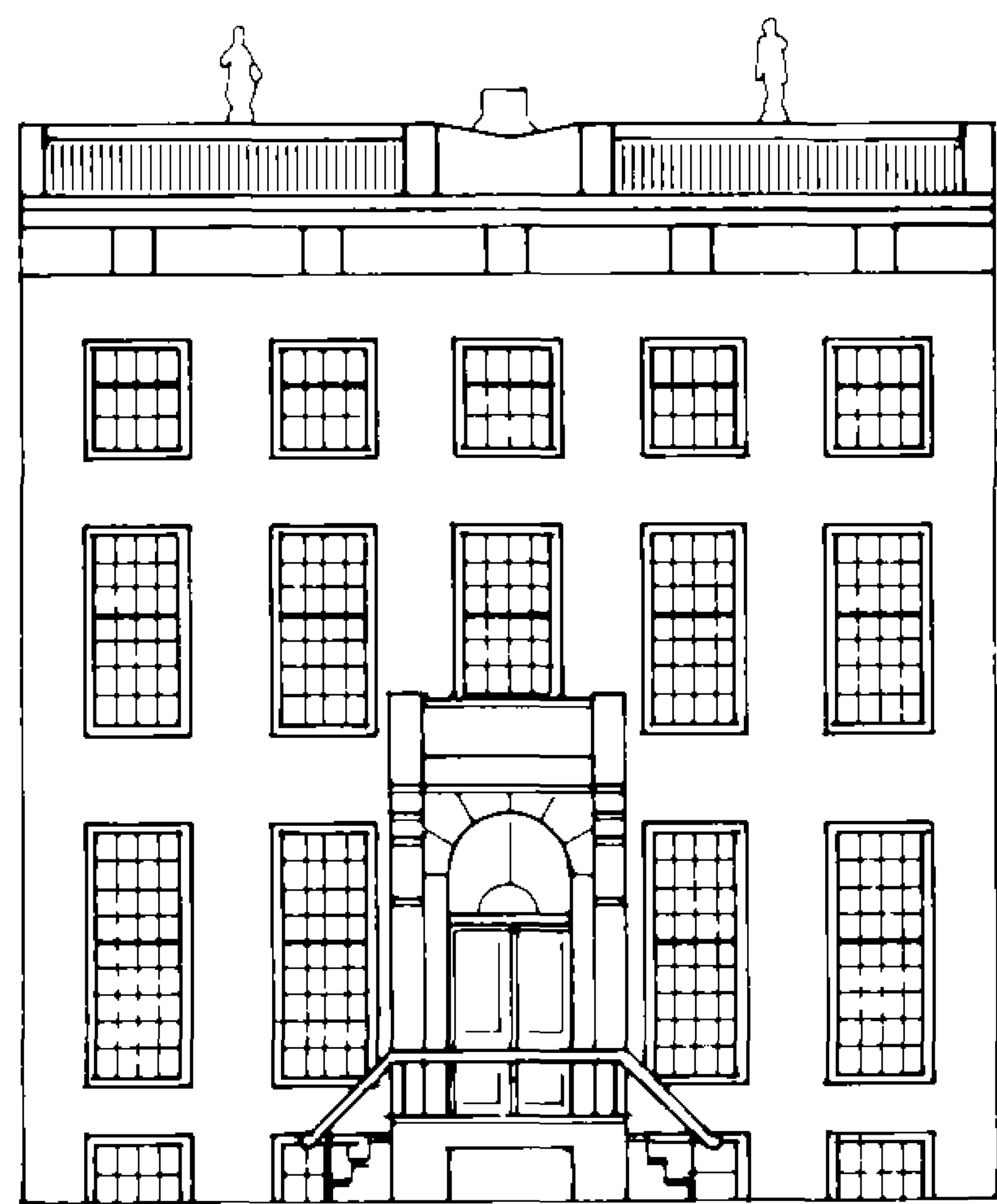
GERARD VAN ALKEMADE
Den Haag

N.B. In overleg met de schrijver is bovenstaande brief door de redactie aanmerkelijk ingekort.

(Advertentie)

Is dit de bank waaraan u denkt?

Een bank, klein genoeg om u persoonlijk te adviseren. Groot genoeg

om veel voor u en uw geld te kunnen doen. Sterk genoeg om u volstrekte zekerheid te bieden.

En betrokken genoeg om maatschappelijk verantwoord te kunnen functioneren.

De Hollandse Koopmansbank in Amsterdam. Alle bankzaken voor particulieren, voor bedrijven, instellingen, organisaties en verenigingen.

Zo'n bank zou uw bank kunnen zijn: Hollandse Koopmansbank.

HKB hollandse
koopmansbank nv

een bank waarmee u het eens kunt zijn

Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

(Advertentie)

WANNEER BEGINT U MET DE BOYCOT VAN HET APARTHEIDSSYSTEEM?

Er worden nog heel wat Nederlandse guldens belegd in landen als Zuid-Afrika. In landen die van mensenrechten een aanfluiting maken. Soms kan een boycot van die landen effectief zijn. Soms kunnen vele kleine stappen leiden tot een daad van groot belang. Met uw spaargeld kunt u goede dingen bewerkstelligen. Kunt u op uw manier laten merken waar u staat.

Samen met meer dan 80.000 spaarders bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Een bank die u twee zekerheden biedt: u krijgt een prima rente en de garantie dat uw geld goed en verantwoord belegd wordt. Dat het gebruikt wordt voor sociale woningbouw, voor culturele en educatieve projecten. En dat het in geen geval de apartheid zal steunen.

Vul de bon in. Dan boycot u vanaf vandaag 'n verwerpelijk systeem. En hebt u gekozen.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

ONDERSTE BOVEN

Studiedag. Zaterdag 18 oktober organiseerde de SEK in Utrecht een studiebijeenkomst. Eén van de conclusies was dat de PSP zich in sociaal-economisch opzicht te weinig manifesteert. Feminisme, anti-racisme en andere recentere ontwikkelingen hebben de partijismen aangevuld, zonder dat dat heeft geleid tot een geïntegreerde visie. Daarnaast werd er een tekort aan aktiemiddelen – met name voor PSP-ers die actief zijn in de vakbeweging – geconstateerd. De SEK zal doorgaan met het organiseren van dit soort studiebijeenkomsten. Geïnteresseerden kunnen een verslag van 18 oktober aanvragen bij SEK, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Appelscha. Eind oktober stond Appelscha midden in de belangstelling van de ME. Een groot-scheepse oefening in het "beschermen van grote transporten over de weg" (kernafval uit Petten? Kruisraketten uit Woensdrecht?). Ingezet werden maar liefst 600 mensen, waaronder dienstplichtige militairen uit Assen en Appelscha. Een deel daarvan mocht, samen met politieagenten, optreden als een groep van 210 "extremistische aktievoerders". Een ander begeleid door het Instituut voor Sociale en Bedrijfspsychologie van de Universiteit van Groningen. Doel van de "oefening" was – zo heette het – "het zo lang mogelijk uitstellen van geweld door de ME". Een frappante doelstelling, gezien het keiharde ME-optreden bij de geweldloze blokkade van Woensdrecht op 19 september, waarbij vele tientallen gewonden vielen – waaronder veel ouderen.

De PSP-gewesten Groningen, Friesland en Drenthe, in gezelschap van AMOK-noord en de groep "Is het hier oorlog?" hebben de oefening aangepakt om grootscheeps te protesteren. In Appelscha werd huis-aan-huis een folder verspreid, brieven werden gezonden aan het Universiteitsinstituut, de

gemeente Ooststellingwerf ("kernwapenvrij" – ja...), de VVDM (inzet dienstplichtigen) en het Nieuwsblad voor het Noorden.

Groen. Het Groen Progressief Akkoord vormt het "jasje" waarin PSP, CPN, PPR en het Groen Platform zich hebben gestoken, toen er werd deelgenomen aan de verkiezingen voor het Europese "parlement". Voor nogal wat mensen is het niet duidelijk hoe dat daar in Straatsburg en Brussel nou precies in elkaar steekt. Het GPA heeft daarom een kleine en handzame folder laten verschijnen, waarin precies uit de doeken wordt gedaan wie nou wie is, wie waarin zit, etcetera. De folder is gratis aan te vragen bij het GPA, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam.

Namibië. Het steunfonds Swapo Namibische Vrouwen en de Stichting Vrouw, Kerk, 23 Wereld organiseren een werkdag ter gelegenheid van de Namibische Vrouwendag op zaterdag 13 december vanaf half elf in de Domstadacademie, Koningsbergerstraat 9 in Utrecht – entree f 7.50. Onder meer zullen twee Namibische vrouwen aanwezig zijn uit vluchtelingenkampen in Angola. Informatie, tel. 030 - 33 12 77.

Homobeleid. Door de Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homoseksualiteit, het COC is een bundel "Homoseksualiteit en Overheidsbeleid" uitgebracht, waarin zowel de beleidsnota's van het COC als die van de regering zijn opgenomen plus de COC-reaktie op die laatste nota. De bundel is te verkrijgen bij het COC, door het overmaken van f 17.50 op postgiro 38 60 94 t.n.v. COC-magazijn te Amsterdam, o.v.v. "beleidsbundel".

Racisme. De Werkgroep Racisme en Onderwijs wil een onderzoek starten onder studenten of afgestudeerden aan MBO, HBO of Universiteit met als onderzoekspunt of en hoe men aan genoemde instellingen is gekonfronteerd met racisme, vooroordelen of diskriminatie. Wie mee wil doen kan een vragenlijst aanvragen bij de Werkgroep, p.a. Geschiedeniswinkel, Grote Rozenstraat 38, 9712 TJ, Groningen.

Macht. "Politiek is een harde en meedogenloze strijd om de macht" – dat is de zin, waarmee een speciaal nummer van het anarchistisch tijdschrift "De As" over "Macht" opent. Bijdragen van o.m. Thom Holterman, Hans Ramaer, Wim van Doren en Rudolf de Jong. Het nummer kost f 5.50 – storten

op postgiro 44 60 315 t.n.v. "De As" in Moerkapelle, o.v.v. "macht".

Anti-militarisme. De Vereniging Dienstweigeraars organiseert een anti-militaristisch kongres in Utrecht (EKKO, Bemuurde Weerd WZ 3) op zaterdag 13 december a.s. vanaf 10.30 uur. Fred van der Spek houdt een inleiding over "De positie van dienstweigeraars in de anti-militaristische beweging" en 's middags is er een forum met medewerking van o.m. Wilbert Willems, Laurens Klappe en Jurjen Pen. Informatie over deelname: VD, tel. 020 - 68 09 99

Ongehoorzaam. In dit nummer van "Bevrijding" is een folder ingesloten van het Steunfonds Burgerlijke Ongehoorzaamheid. Hoewel de daarin vervatte oproep om het fonds te steunen voor zichzelf spreekt, willen we hier die oproep graag nog eens ondersteunen. Niet ieder van ons is in de gelegenheid daadwerkelijk deel te nemen aan verdergaande akties in het verzet tegen de bewapeningswedloop. Maar vrijwel ieder van ons kan wel (hoe bescheiden ook) een steentje bijdragen om deelnemers aan deze akties – zo nodig juridisch en financieel – bij te staan. Een warme aanbeveling dus.

Vredesmars. Er is nog wat tijd te gaan, maar het is nooit te vroeg om alvast een datum te reserveren in de agenda, in Steenwijk, op Tweede Kerstdag, de traditionele vredesmars, georganiseerd door WAKS. Vanaf 12.30 uur in "De Meenthe" (de sporthal t.o. het station in Steenwijk); om half twee begint dan de tocht naar de Havelterberg. Motto van deze vredesmars: De Mythe van de Deskundigheid.

Jeugdwerkloosheid

Als het aan Minister de Koning ligt dan wordt zijn Jeugdwerkgarantieplan (JWG) per 1 oktober volgend jaar ingevoerd. In het kort komt het JWG-plan er op neer dat een schoolverlater tot 21 jaar een half jaar de tijd krijgt om een baan te vinden of een studie te beginnen. Lukt dit echter niet dan wordt een garantie-baan bij de gemeente of bij gemeentelijke bedrijven aangeboden. Als deze baan geweigerd wordt dan volgt een korting van 100% op de eventuele RWW-uitkering. De beloning van de 20-urige (thuis wonend) of 32-urige (zelfstandig wonend) garantiebanen zal op uur-basis nog minder zijn dan het huidige minimum-jeugdloon en in totaal zal het ongeveer net zo veel zijn als de RWW-uitkering nu. Het komt er dus op neer dat jongeren gedwongen worden om voor hun uitkering te gaan werken. Het begrip "passende arbeid" wordt voor jongeren ook afgeschaft, want: "De garantiebanen zullen zodanig zijn dat in principe elke baan voor elke werkloze jongere geschikt is."

Naar schatting 55.000 jongeren zullen onder het JWG-plan vallen. Het aangeboden werk zal saai en vervelend zijn. Bij de gemeenten kunnen slechts weinig interessante banen gekreeerd worden, meestal zal het noodgedwongen plantsoendienst, vuilophaal of Gemeentelijk vervoerbedrijf (kontrole) worden. Het is dan ook maar zeer de vraag of werkervaring, opgedaan in het JWG-plan de kansen op de arbeidsmarkt vergroot. Uit de plannen blijkt ook dat het leerelement helemaal niet zo belangrijk gevonden wordt. Het is meer de angst voor een tweede

"Lost generation", een generatie jongeren die al enkele jaren werkloos is en die nooit meer in de discipline en regelmaat van een betaalde baan zal passen, die de drijfveer vormt. Want in een tijd met een weer wat aantrekkende economie heeft het bedrijfsleven weer gemotiveerde en gedisciplineerde jongeren nodig.

Al in een vroeg stadium zijn vakbondsjongeren en politieke jongerenorganisaties bij elkaar gaan zitten om de plannen te bespreken. Alhoewel iedereen negatief tegenover de plannen stond is het niet gelukt om een gemeenschappelijk front te vormen. Onder druk van de "parlementaire realiteit" kozen CNVjo, JOVD, CDJA en JD ervoor om het dwangaspect in het plan (de 100% korting bij weigering) te aksepteren. Voor FNVjo, ANJV en PSJG was dit echter onaanvaardbaar en deze organisaties hebben het initiatief genomen tot een aktiegroep tegen het JWG-plan. De verwachting is dat andere linkse jongerenorganisaties zich hierbij aansluiten.

Ondanks het feit dat het JWG-plan in de Tweede Kamer welwillend is ontvangen – VVD en CDA reageerden positief en PvdA-fraktievoorzitter Kok liet intern doorschemeren er ook wel wat voor te voelen – is de strijd niet bij voorbaat kansloos. Het JWG-plan staat of valt met de medewerking van de gemeenten, want daar moet het werk uiteindelijk verricht worden. Voor veel gemeenten is het sowieso onmogelijk om genoeg garantiebanen te kreëren en een aantal gemeenten voelt er niets voor om onwillige jongeren in niet bestaande banen te dwingen. Zo

heeft bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam als voorwaarde gesteld aan deelname dat de jongeren vrijwillig voor het JWG-plan moesten kiezen. Als zeer veel jongeren duidelijk maken dat ze zeer onwillig zullen zijn, dan zullen meer gemeenten hiervoor kiezen.

PSP-raadsleden kunnen nu dus al de Wethouder van Sociale Zaken aan de tand gaan voelen.

Meer informatie over het JWG-plan is te verkrijgen bij de PSJG, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, (020) 26 73 74.

Theaterfestival PSJG

Op zaterdag 4 oktober organiseerde de PSJG een politiek theaterfestival in Utrecht. Overdag waren er straatoptredens en 's avonds was er een prima lopend programma in theater De Kikker.

Carrar, met de geweren van mevrouw Carrar van Brecht

Attila the Stockbroker. Engels dichter en muzikant

Kunst naar Kracht, Amsterdam heeft het

Fotos: H.P.Smeele

STUDIEDAG

Gemeente en Ontwikkelings-samenwerking

Op zaterdag 13 december 1986 organiseren de PPR en de PSP een landelijke studiedag over het thema 'gemeente en ontwikkelingssamenwerking' onder het motto: Denk mondiaal, handel lokaal.

Op deze studiedag zullen twee onderwerpen centraal staan:

1. De gemeente als plaats bij uitstek om de relatie te leggen tussen de ontwikkelingsproblematiek en de greep op de eigen woon- en werkomgeving; om nieuwe initiatieven te ontwikkelen die een verandering teweeg kunnen brengen op het gebied van de internationale verhouding, waar tot nu toe het denken in termen van economische groei overheerst;
2. Gemeentelijk beleid en de eigen inwoners/migranten in relatie met het gewenste beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking; hoe kan er aandacht worden geschonken door de gemeente aan projecten in de herkomst-landen van de migranten en hoe kunnen de hier wonende migranten daarbij betrokken worden.

De studiedag is voor iedere belangstellende toegankelijk, maar is vooral bedoeld voor mensen

die actief zijn in de gemeentepolitiek en migranten die bezig (willen) zijn met projecten in hun eigen gemeente die te maken hebben met het land van herkomst.

Op de studiedag zullen inleidingen over de beide onderwerpen worden gehouden en discussiegroepen worden gevormd. Voorts zal de film 'Kapricho Antiano' worden vertoond, waarin acht mensen worden gevolgd die na jarenlang verblijf in Nederland terugkeren naar de Antillen en Aruba.

Voor de studiedag zal een studiemap verschijnen. De studiemap kan besteld worden door storting van f 5,- op giro 5647806 t.n.v. H.L.S. te Amsterdam, onder vermelding van 'studiedag 13 december'. Het definitieve programma van de dag, alsmede de plaats zal dan tevens worden meegezonden.

Voor verdere informatie over de studiedag kunt u terecht bij de coördinatrice van dit project, Ietke Witteveen, p/a H.L.S., Postbus 700, Amsterdam, tel: 020 - 26 73 74.

PSP KONGRESKRANT NR. 2

Kongres

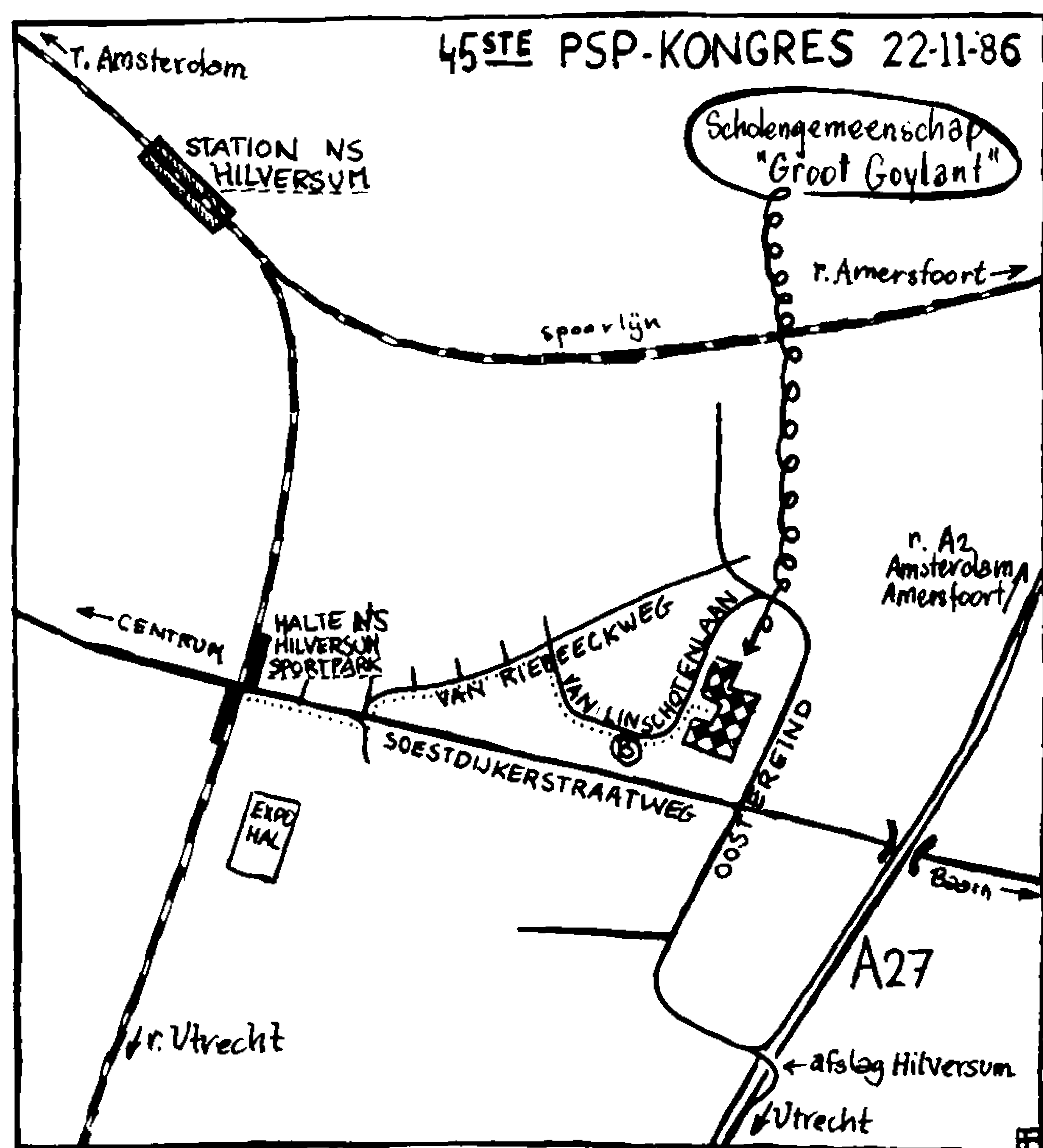
Het 45e PSP-Kongres "Gooi en Vecht" te Hilversum
Het kongresburo nodigt alle leden van harte uit om op 22 november aanstaande weer inhoud te komen geven aan de partijdemocratie door het 45e partij-kongres bij te wonen. Niemand hoeft zich door de naam van het kongres te laten afschrikken; deze naam heeft uitsluitend een geografische betekenis! Het kongres vindt plaats op zaterdag 22 november aanstaande in de scholengemeenschap "Groot Goylant", Van Linschotenlaan 1 te Hilversum, begint om 10.30 uur en duurt tot ca. 19.00 uur. De school is ook bereikbaar en ingericht voor lichamelijk gehandicapten. Er is de hele dag kinderopvang aanwezig. De school ligt op nog geen 5 minuten lopen van het NS-station Hilversum Sportpark en op ca. 15 minuten lopen van het NS-station Hilversum.

Voor informatie etc. over de kongres is het kongresburo iedere vrijdagavond bereikbaar van 19.00 tot 20.00 uur; telefoon 02159-36807. "Groot Goylant" is op 22 november bereikbaar via 035-850014.

Enkele vertrek- en aankomsttijden van treinen:

Groningen	V	7.38 of 8.16 uur
H'sum	A	9.39 of 10.09 uur
L'warden	V	7.35 of 8.16 uur
H'sum	A	9.39 of 10.09 uur
Enschede	V	8.00 of 8.28 uur
H'sum	A	9.39
Maastricht	V	7.30 uur
Eindhoven	V	8.38 uur
Den Bosch	V	9.01 uur
Utrecht CS	A	9.30 uur
R'dam CS	V	8.37 of 9.10 uur
Utrecht CS	A	9.14 of 9.47
A'dam	V	9.33 uur
H'sum	A	9.56 uur
Utrecht CS	V	9.43 of 9.59 uur
H'sum Sportpark	A	9.59 of 10.12 uur
H'sum	V	10.02 of 10.18 uur
H'sum Sportpark	A	10.04 of 10.20 uur

HET KONGRESBURO

Van het kongrespresidium

In deze kongreskrant staan één of meer moties betreffende de manier van behandelen van het agendapunt 'socialisme-debat'.

Bij een zo gebrekkige kongresvoorbereiding als voor dit kongres het geval is, is te verwachten dat de kongresorde, voor wat als het belangrijkste agendapunt mag worden beschouwd, een gekompliceerde aangelegenheid zal worden. Het presidium geeft daarom op dit moment nog geen pre-adviezen over nu reeds ingediende orde-voorstellen. Pas kort voor het kongres zal het presidium zich buigen over de dan aanwezige ordevoorstellen en suggesties. Een definitief behandelingsvoorstel van het presidium zal dan worden geformuleerd. Het is voor de afdelingen die adviezen of voorstellen betreffende de behandeling van met name het agendapunt 'socialisme-debat' willen indienen van belang dit in een zo vroeg mogelijk stadium te doen. Op maandag 17 november wil het presidium alle adviezen en voorstellen binnen hebben zodat er nog enige tijd over is om e.e.a. te bestuderen. Mocht dat om een of andere reden niet mogelijk zijn, neem dan contact op met het presidium (via Huup Dassen tel. 043 - 25 40 44 tijdens kantooruren).

Adviezen en voorstellen dienen naar het partijburo te worden gestuurd.

Verslag Tweede Kamerfractie oktober 1985 - september 1986

Politieke situatie

Het laatste politieke jaar van het kabinet-Lubbers I moest het oogstjaar worden. Ondanks een licht beschadigde rechtervleugel (Van Aardenne, de VVD-konflikten, het Tsjernobyl-ongeluk) heeft de CDA-VVD-koalitie nog een belangrijk aantal wetten door het parlement heen kunnen loodsen; de herziening van het sociaal-zekerheidsstelsel kreeg zijn beslag in de Tweede Kamer, de desastreuze studiefinancieringsplannen werden verwezenlijkt, het kruisrakettenverdrag met de VS werd goedgekeurd. Deze wetgeving leidde wel tot massale protesten maar de regeringspartijen bleven daar ijskoud onder en beriepen zich veelvuldig op de afspraken zoals die in het regeerakkoord waren vastgelegd. Onderwerpen die controversieel lagen tussen beide partijen werden doorgeschoven tot na de verkiezingen: de Wet gelijke behandeling bleef uit, de Mediawet en de Welzijnswet werden niet afgehandeld en de euthanasiewetgeving dreigde zelfs tot een echte kabinetscrisis te leiden. De beslissing over de bouw van nieuwe kerncentrales kon slechts door de kernramp in Tsjernobyl worden tegengehouden.

Op het terrein van het buitenlands beleid was de situatie in Zuid-Afrika het meest besproken onderwerp. Maar het bleef bij woorden, eerst in juni werden min of meer serieuze sancties tegen Zuid-Afrika aangekondigd. De aanval van de VS op Libië leidde slechts in kleine kring tot felle protesten.

Sociaal-ekonomisch was er sprake van een voortzetting van het beleid: ATV kwam in de ijkast terecht, de rijkere mochten rijker worden, de armen moesten inleveren. De winsten van bedrijven en beleggers werden schaamteloos ontzien. De ABP-affaire kreeg nog een staartje door het gesjoemel met de bouwsubsidies welke aan het licht kwamen dankzij attente journalisten.

De nasleep van de eerste parlementaire enquête sinds tientallen jaren, de RSV-enquête, stierf in schoonheid. Een lijvig rapport met aanbevelingen voor een betere controle van de regering door het parlement verzandde in detailkwesties; regering en ambtenarij hoefden niet echt wakker te liggen van de beperkte maatregelen die door een meerderheid van de Tweede Kamer werden getroffen om haar funktioneren te verbeteren. Zoals bekend, mocht Lubbers van de kiezers zijn karwei afmaken en werd radikaal links goeddeels opgegeten door haar sociaal-demokratische rivaal. Van links tot rechts werden de wonden gelijkt terwijl Lubbers II als een moderne zonnekoning zal proberen door te regeren.

Voor de PSP-fractie betekent dit in ieder geval dat zij, nadat ze al eerder

afscheid had moeten nemen van de PSP-er van het eerste uur, Fred van der Spek ook Wilbert Willems verloor, die vanaf 1981 de PSP in de Kamer met hart en ziel vertegenwoordigde. We hopen dat het hen goed zal gaan.

Aktiviteiten en werkwijze van de fractie

In de aanloop tot het decemberkongres van de PSP werd al duidelijk dat er dramatische wijzigingen zouden gaan optreden in de samenstelling van de Tweede-Kamerfractie. Omdat Fred van der Spek en Andrée van Es tegen elkaar in het strijdperk traden om het lijsttrekkerschap werd de verstandhouding binnen de fractie meer en meer ondraaglijk. Meteen na het kongres maakte Fred zijn uittreden uit de PSP-fractie bekend. Tot aan de verkiezingen vormde hij de zevende eenmansfractie in de Kamer. Andrée en Wilbert verdeelden vervolgens samen de taken en beleidsterreinen, waarbij Andrée als kersverse fractievoorzitter zich met name toelegde op het buitenlands beleid en defensie. De verminderde menskracht was omgekeerd evenredig met de verhoogde inzet en samenwerking. Met de verkiezingsuitslag van 21 mei kwam ook daaraan abrupt een einde en was Andrée niet alleen fractievoorzitter maar ook woordvoerder op alle andere onderwerpen. Tot juni kregen we van het Presidium van de Kamer toestemming om alle fractiemedewerkers/sters nog in dienst te houden, als waren we een fractie bestaande uit drie personen. Daarna moest er een rigoreuze afslanking plaatsvinden (zie hieronder). Met een behoorlijk aantal eigen initiatieven kon de PSP-fractie naar belangstellenden en naar de media toe haar eigen aanpak en gezicht tonen. Zelfs in de verkiezingstijd bleef de aandacht van de media voor de PSP en vooral haar lijsttrekker nog heel behoorlijk.

Het initiatief-wetsvoorstel van Wilbert Willems over de verkorting van de vervangende dienst kon in februari 1986 behandeld worden. We hebben het uiteindelijk niet op stemming laten aankomen omdat, naast de VVD en klein rechts ook het CDA bleef weigeren om haar stem aan het initiatief te geven. Zij volstonden met de toezegging om er t.z.t op terug te komen als de wijziging van de dienstplichttijd aan de orde zou komen. De fractie zal ze daaraan moeten houden.

Andrée van Es kreeg veel steun en aandacht voor haar hardnekkig volhouden in de zaak Hans Kok. Een door haar aangespannen interpellatiedebat dwong de Minister van Justitie tot een hernieuwd onderzoek waarbij ook "het nonchalante, onzorgvuldige en lakse optreden van het Openbaar Ministerie" aan de orde moest komen.

Ongeveer gelijktijdig met de kamerbehandeling van de Wet Studiefinanciering brachten PSP en CPN gezamenlijk een doorwrocht alternatief studiefinancieringsplan uit, waarin voor iedere studerende een zelfstandig en toereikend studie-inkomen was verzekerd. Talloze spreekbeurten op manifestaties en fora in universiteitssteden waren het gevolg daarvan. In de definitieve wet konden slechts enkele marginale verbeteringen worden afgedwongen.

N.a.v. het toenemend geweld van linkse en rechtse aktievoerders en de steun van de PSP aan akties van (geweldloze) burgerlijke ongehoorzaamheid, werden Andrée en Wilbert diverse malen uitgenodigd om in radio-, t.v.- en andere openbare discussies de PSP-standpunten te verdedigen.

Zo nam Wilbert Willems deel aan een Capitoool-uitzending over dit onderwerp en was Andrée van Es in de Rooie Haan.

Samen met andere PSP-geledingen bracht de fractie een Suriname-rapport uit, geschreven door fractiemedewerker Chris Huinder. Ook andere fractiemedewerkers/sters werkten mee aan publikaties van de PSP of van anderen, zoals 'Naar Socialistische vernieuwing', 'Gezondheidszorg Links-af' en de voordeurdelers-evaluatie.

De ook in het vorige fractieverslag gesignaleerde ontwikkeling om meer contact te leggen met zusterpartijen in het buitenland en deel te nemen aan internationale konferenties e.d. werd ook dit jaar voortgezet. Door de verkiezingsdrukke en de troebelingen van het lijsttrekkerschap, was de tijd daarvoor wel erg beperkt.

Deelgenomen werd aan de conferentie van de SF, de SV, Die Grunen en PSP in Kopenhagen over de Waddenzee /Noordzee- vervuiling door Wilbert Willems, aan de internationale conferentie over vrede en ontwapening, de END, in Parijs, door Joost Lagendijk en Chris Huinder, aan konferenties over Oost-Timor en Polisario door Chris Huinder en aan een conferentie in Rome over Namibië door Joosje.

Verder werden regelmatig initiatieven genomen op grond van dergelijke internationale kontakten, zoals een oproep samen met de Grunen e.a. tot een verlenging van het kernproevenmoratorium, steun aan de Deense boycot van het nieuwe E.G.-statuut, een veroordeling van de Franse aanslag op een Greenpeace-schip in Nieuw-Zeeland.

Andere onderwerpen waar de PSP-fractie een meer gerichte aktie op heeft ondernomen, zijn onder meer: de kwestie King Kong, de inval bij AMOK, de knokploeg van topambtenaar V., de bouw van Woensdrecht, ontslagen buitenlandse Nedlloyd-zeelieden, de toelating van vluchtelingen, vrouwen, bouwen en wonen en de vervuiling van de Waddenzee.

Samenwerking met andere fracties

De samenwerking op konkrete punten met de CPN en de PPR kreeg regelmatig gestalte in de vorm van gezamenlijk initiatieven, verklaringen, woordvoerderschappen e.d. Het duidelijkste werd dat zichtbaar in de door de CPN, PPR, en PSP georganiseerde alternatieve hoorzitting over de stelselherziening sociale zekerheid, waar alle niet op de officiële hoorzitting uitgenodigde gedupeerden hun kommentaar en kritiek kwijt konden, en het in december door de PSP en CPN gezamenlijk gepresenteerde alternatieve studiefinancieringsplan.

Doordat het PSP-kongres had besloten dat de PSP zelfstandig de verkiezingen zou ingaan, nam de behoefte om samen te werken meer af naarmate de verkiezingen naderden.

In januari verklaarden de fracties van PPR, CPN en EVP dat zij een samenwerkingsovereenkomst wilden sluiten met het oog op de fractiesamenwerking vóór en na de verkiezingen. De PSP-fractie heeft daar, met instemming van het partijbestuur, op gereageerd door erop te wijzen dat zij -uiteraard- de in de praktijk gegroeide situatie graag zal voortzetten en dat zij bovendien aan een inhoudelijk-politiek debat tussen radikaal-linkse partijen de hoogste prioriteit wilde geven. We hebben over het initiatief verder niets meer vernomen.

Kontakten met anderen binnen en buiten de partij

Deze zijn op dezelfde wijze voortgezet als in het vorige fractieverslag gemeld. Een belangrijke plaats werd ingenomen door de vele spreekbeurten, interviews, werkbezoeken e.d. in het kader van de verkiezingscampagne. In die tijd was de aandacht van de media voor het reilen en zeilen van de PSP-fractie betrekkelijk groot, wat ongetwijfeld mede kwam doordat Joost Lagendijk zowel sekretaris van de LVK was als de publicitaire kontakten voor de fractie verzorgde.

Het verrichte kamerwerk

Het volgende overzicht geldt voor de periode 1-9-1985 tot 1-9-1986. In deze periode is door de fractie aan 291 debatten deelgenomen, verdeeld over de volgende departementen (dat de som van deze uitsplitsing boven de 291 uitkomt, komt doordat sommige debatten meerdere departementen betroffen):

-algemene zaken 2, -justitie 41, -sociale zaken, emanc. 69, -binnenlandse zaken 47, -volkshuisvesting, RO en milieu 38, -buitenlandse zaken 29, -defensie 19, -economische zaken 26, -welzijn, volksgezondheid en cultuur 36, -verkeer 6, -onderwijs 25, -financien 27, -ontwikkelingssamenwerking 6, -landbouw 10, -Antillen 3.

Bij deze debatten zijn 102 moties door de PSP (of mede- ondertekend) ingediend, waarvan er 26 zijn aangenomen. 9 van die 26 zijn door de PSP opgesteld. Deze betreffen de volgende onderwerpen:

-herverdeling van onbetaalde arbeid onder mannen en vrouwen, -afzondering in isoleercellen in de jeugdhulpverlening, -kortdurende crisisopvang in de jeugdhulpverlening, -evaluatie woningdelersmaatregel, -aantal uit te nodigen vluchtelingen in 1986, -doorgangshuis te Helmond (opvangvoorziening), -eigen bijdrage ouder/partnerregeling in opvangvoorzieningen, -wijziging WSW m.b.t. werken met behoud van uitkering, -wijziging WSW m.b.t. aantal dienstbetrekkingen. Twee van deze moties zijn ingediend door Andrée van Es en zeven door Wilbert Willems.

De moties onderverdeeld per departement:

-justitie 10, -binnenlandse zaken 2, -sociale zaken 21, -buitenlandse zaken 7, -volkshuisvesting, RO, milieu 16, defensie 8, -economische zaken 11, -welzijn, volksgezondheid, cultuur 20, -onderwijs 6, -financien 1.

De PSP-fractie heeft 3 interpellaties aangevraagd, over de volgende onderwerpen: -het in de openbaarheid komen van dokumenten inzake de voorbereiding van het beleid op het punt van de aardgasexport en de aardgasbijstelling, -de dood van Hans Kok in een politiecel, en -het regeringsstandpunt inzake storten van radio-aktief afval in zee.

In verslagperiode zijn 138 vragen door de PSP-fractie ingediend, waarvan 5 mondeling. De mondelinge vragen lagen op de terreinen van sociale zaken (2), onderwijs, milieu en binnenlandse zaken.

De schriftelijke vragen per departement (ook hierbij zijn weer dubbele):

-algemene zaken 3, -justitie 40, -sociale zaken en emancipatie 14, -binnenlandse zaken (o.a. minderhedenbeleid) 22, -volkshuisvesting, RO, milieu 18, -buitenlandse zaken 28, defensie 7, -economische zaken 11, -welzijn, volksgezondheid, cultuur 17, -verkeer 9, -onderwijs 4, -financiën 3, ontwikkelingssamenwerking 1.

Personeel en bestuur

Per 1 oktober 1985 waren bij de Stichting Fractieassistentie 8 vaste medewerkers/sters in dienst. Per 1 september 1985 kwam daar Joost Lagendijk bij, die bij de fractie zijn vervangende dienstplicht kon gaan vervullen. De financiën daarvoor werden gevonden door gebruik te maken van een incidentele verhoging van het fractiebudget. Joost werd vooral belast met de beleidsterreinen defensie en dienstweigeraars. Daarnaast werd hij belast met de voorlichting van de fractie en, voor de verkiezingsperiode, het sekretariaat van de LVK.

Verder kon, wegens zwangerschapsverlof van Gerda Bosdriesz, voor de periode van 15 augustus 1985 tot 1 april 1986 een tijdelijke medewerkster worden aangetrokken in de persoon van Cora Mulder. Zij hield zich voornamelijk bezig met sekretariaatswerkzaamheden en emancipatie. Door het vertrek van Fred van der Spek dreigde de PSP ook een aanzienlijk deel van haar budget te moeten missen. In overleg met het Presidium van de Tweede Kamer kon een zodanige regeling worden getroffen dat er geen medewerkers/sters hoefden te worden ontslagen voor 1 juni 1986, zodat de verkiezingsuitslag kon worden afgewacht.

De grote verkiezingsnederlaag maakte het noodzakelijk om na 1 juni een flinke afslanking te realiseren. Er werd voor gekozen om de personeelsformatie terug te brengen van 7 x 30 uur + 1 x 20 uur + 1 dienstweigeraar naar een formatie van 4 x 30 uur.

De fractie heeft Wilbert Willems en Titia van Leeuwen gevraagd een voorstel te doen voor de personele invulling van de nieuwe personeelsformatie. Op basis van de voorstellen van deze commissie heeft de fractie gekozen voor de volgende uitgangspunten.

- de inhoudelijke dekking moet zo breed mogelijk zijn;
- de mensen moeten goed onderling op elkaar aansluiten en er moet ook een goede aansluiting bestaan tussen de medewerkers en Andréé;
- er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de persoonlijke belangen en verwachtingen van de medewerkers/sters;
- de medewerkers moeten een deskundigheid bezitten op één van de vier fractieprioriteiten. De huidige deskundigheid heeft bij de keuze voorrang op later aan te leren deskundigheid;
- de fractieprioriteiten betreffen de vier clusters:
 - buitenlandse zaken, defensie e.d.
 - justitie, minderheden e.d.
 - sociaal-economische zaken e.d.
 - volkshuisvesting, milieu e.d.
- het fractiesekretariaat wordt vervangen door een structuur waarin één iemand verantwoordelijk is voor de organisatie van de fractie en de continuïteit daarin. Het gaat om een coördinerende functie waarbij bepaalde taken over de verschillende medewerkers/sters worden verdeeld.

Op basis van deze uitgangspunten werd gekozen voor de volgende eindsituatie per 1 april 1987:

Martien Bouwmans (30 uur), takenpakket: sociale zaken, economische zaken, financiën en gezondheidszorg;
 Joosje Lakmaker (30 uur), takenpakket: buitenlandse zaken, defensie en onderwijs;
 Annelies Schutte (30 uur), takenpakket: justitie, vrouwen, vreemdelingenbeleid, minderheden, WVC en binnenlandse zaken;
 Peter van de Westeringh (30 uur), takenpakket: volkshuisvesting, milieu, fractiecoördinatie, verkeer en waterstaat en landbouw.

Dit betekent dat per 1 september Chris Huinder, Herbert Goedings en Bep van der Lee zijn ontslagen.

Tijdens een overgangssituatie van 1 september 1986 tot 1 april 1987 zullen Annelies Schutte, Peter van de Westeringh, en Joosje Lakmaker een dienstbetrekking van 20 uur krijgen, terwijl Joost Lagendijk (dienstweigeraar) en Gerda Bosdriesz (voor 20 uur) tot 1 april 1987 in dienst blijven. Deze beslissingen moesten in korte tijd worden genomen, terwijl er grote persoonlijke belangen op het spel stonden.

Door slagvaardig en zorgvuldig werk van het werkgroepje, bestaande uit Titia van Leeuwen en Wilbert Willems kon de hele procedure zonder kleerscheuren worden afgewikkeld. Het waren fijne jaren met deze fractie medewerkers/sters, en vooral door de in de laatste maanden gegroeide band, heeft het vertrek van Bep, Herbert en Chris iedereen pijn gedaan.

Het stichtingsbestuur moest na Fred's vertrek ook worden gewijzigd. Wilbert Willems werd de nieuwe voorzitter. Na de verkiezingen is afgesproken dat hij in ieder geval die taak nog blijft vervullen.

Het bestuur van de Stichting Fractieassistentie bestaat nu uit:

Wilbert Willems, voorzitter;

Geert Visscher, penningmeester;

Peter van de Westeringh, sekretaris.

Andree van Es is natuurlijk de voorzitter van de fractie gebleven.

Financiën

Het financieel verslag van de Stichting Fractieassistentie over het jaar 1985 is bij de Tweede Kamerfractie verkrijgbaar.

Beleidsverslag Partijraad

In de periode na het vorige congres heeft de partijraad vier maal vergaderd, te weten op 25 januari, 22 maart, 28 juni en 23 augustus. In dit verslag zul je geen opsomming aantreffen van de genomen besluiten; daarvoor verwijzen we naar OG nummers 201, 211 en 213. Daarin zijn de besluitenlijsten gepubliceerd. Dat het aantal besluitenlijsten één minder is dan het aantal vergaderingen, komt doordat in de maartvergadering geen quorum aanwezig was, zodat die vergadering geen besluiten kon nemen. In dit verslag zullen we wel een aantal belangrijke besluiten en feiten kort belichten.

In de januarivergadering werd voorzien in de vacature van voorzitter: Huup Dassen was bereid deze functie op zich te nemen. Het partijraadsbestuur bestond toentertijd verder uit Floor de Kreij (secretaris), Piet van Kampen en Albert van der Zeijden. Beide laatstgenoemden hebben inmiddels het PRb verlaten en zij verdienen dank voor de door hun bewezen diensten. Dat het PRb daardoor slechts uit twee personen bestaat is zorgwekkend, gezien het aantal taken dat er ligt en de ambitie van het PRb om de PR een herkenbare positie binnen de PSP te laten vervullen. Het is aan de PR om dit op te lossen.

In het pogen de politieke positie van de PR te versterken, ten koste van het 'regelwerk', is het PRb begonnen met een vorm van deregulering die beoogt het aantal overbodige of lege commissies van de PR af te schaffen. Gezien de steun die in de PR hiervoor bestaat wordt dit proces doorgezet.

De eerste twee vergaderingen van dit jaar stonden voor een belangrijk deel in het teken van het afwerken van door het congres gedelegeerde punten; beleidsverslagen en benoemingen. Omdat dit doorgaans, met respect, minder belangrijke zaken betreft, komt dit de motivatie van PR-leden niet ten goede. Dit blijkt te meer uit het feit dat deze punten slechts karig behandeld werden. Door de PR is gevraagd te onderzoeken of het mogelijk is hier wat aan te doen. Een suggestie zou kunnen zijn om beleidsverslagen van individuele PB-leden of af te schaffen of automatisch als goedgekeurd te beschouwen, tenzij op het congres is aange meld dat nadere bespreking in de PR gewenst is. Iets dergelijks is ook denkbaar voor de verkiezing van colleges waarbij het aantal kandidaten kleiner is dan het aantal zetels: tenzij er overwegende bezwaren tegen een kandidaat bestaan gewoon als benoemd beschouwen. Deze en andere suggesties komen komend jaar aan de orde.

Uiteraard heeft de PR zich beziggehouden met de verkiezingen en wat daarna kwam. In januari werden twee moties verworpen die beoogden meer als socialistisch herkenbare punten in de campagne in te brengen en een lijstverbinding aan te gaan waarbij ook PSO en SAP betrokken zijn. In maart werd de campagne besproken, waarbij vooral aandacht was voor een toen opgewakkerde ruzie met de PSJg. In augustus voerde de PR een discussie in het kader van 'de ronde van Nederland', aan de hand van een notitie van de voorzitter. Deze discussie leidde (indirect) tot het aannemen van een motie bij de vaststelling van de congresagenda, waarin gevraagd werd om voorstellen om een proces van herorientatie vorm te geven. Besloten werd ook dat mensen uit de gewesten betrokken moesten worden bij het opstellen van een daartoe strekkend congresstuk. Strikt genomen is de PR daarmee op de stoel van het PB gaan zitten (wat niet hoort). Hij zag zich echter daartoe gedwongen door het feit dat de congresvoorbereiding maar één ronde kent en bijvoorbeeld invloed vanuit de afdelingen via amendement niet mogelijk is.

In de juni-vergadering is zeer veel tijd besteed aan de behandeling van de begroting. De penningmeester verdient een compliment, omdat hij er in is geslaagd een zeer duidelijk stuk voor te leggen. Bij de behandeling ervan

is op een aantal punten afgeweken van de voorstellen van het partijbestuur (zie OG 211, pag. 86 050). De PR verlangde onder andere een reorganisatie van het centraal bureau van de partij, ging accoord met de voorstellen tot nauwere samenwerking tussen WB en SVS en verzocht het PB om de mogelijkheden te onderzoeken om van de Rode Draad een gezamenlijk blad van PSP, CPN en PPR te maken.

Tenslotte nog een punt dat niet behandeld is. In de afgelopen jaren presenteerden de partijbesturen steeds een werkplan, een systematisch overzicht van wat de partij in het komende jaar op de rol heeft staan. Bijna altijd waren er meer plannen dan waargemaakt konden worden, maar dat doet niet af aan het feit dat juist een bespreking in het begin van een jaar van de grote lijnen van de PSP-activiteit van dat jaar, een van de manieren is waarop de PR zijn politieke functie in de partij kan waarmaken. Het biedt houvast voor het controleren van het reilen en zeilen van het PB. Het is dan ook betreurenswaardig dat het huidige PB tot nog toe geen werkplan heeft kunnen vaststellen.

Kandidaten partijbestuur

1. Algemeen sekretaris: Rob de Graaf, Amsterdam (28). Kandidaat gesteld door de PSJG, Velsen en Den Haag d.d. Duine. Vroegere functies: sekretaris en fraktieassistent Haarlemmermeer.

2. Politiek sekretaris politie en justitie: Evert de Vos, Rotterdam (26). Kandidaat gesteld door de PSJG en Groningen-West. Ondersteund door het Partijbestuur. Vroegere functies: jongerensekretaris Rotterdam; lid bestuurskollektief PSPjg/PSJG (1981-'86); redaktielid Jongerencourant en Rampspoed.

3. Politiek sekretaris onderwijs: geen.

Beleidsvoornemens Evert de Vos

De PSP heeft altijd een heel duidelijk beleid op het terrein van Justitie en politie gehad. Ik denk dat ik zelf ook lid geworden ben omdat de PSP altijd de partij was die vragen stelde over politie-optredens, de BVD konstant onder vuur nam, isoleercellen aan de kaak stelde en opkwam voor de rechten van gevangenen, om maar een paar items te noemen. Op het ogenblik zijn er op het gebied van Jupol ontzettend veel nieuwe en slechte ontwikkelingen aan de gang, er is duidelijk sprake van een verharding van het beleid. Je kunt dit zien aan de manier waarop met zowel aktievoerders als junks wordt omgegaan, de 3000 nieuwe cellen die gebouwd gaan worden, de mogelijk invoering van de legitimatieplicht en de nieuwe vreemdelingenwet. Bovendien leven er bij het Ministerie van Justitie vergaande plannen voor de herziening van het strafrechtstelsel. Het is eigenlijk heel erg vreemd dat er op dit moment geen aktieve PSP-jupol groep is die zowat overwerkt raakt van al deze ontwikkelingen. Mijn belangrijkste beleidsvoornemens is dan ook het weer oprichten van een jupol-groep die de nieuwe ontwikkelingen volgt en bekritiseert en aanzetten probeert te geven voor alternatief beleid. Ik zou het zelf heel goed vinden om samen met junkiebonden iets aan een drugsbeleid te doen, om de bestrijding van de kleine kriminaliteit en het rapport Roethof van een gefundeerde kritiek te voorzien, om samen met anderen akties tegen de legitimatieplicht te organiseren, iets te doen aan de kriminalisering van aktievoerder, de BVD-perikelen van de laatste jaar op een rijtje te zetten. Te veel eigenlijk. Wat er gaat gebeuren zal echter grotendeels afhangen van de mensen die mee willen doen met de jupol-groep en de interesses en deskundigheden die daar verzameld worden.

Beleidsvoornemens Rob de Graaf

Mijn kandidatuur wil ik verduidelijken met een persoonlijk verhaal. Als 16-jarige Havo-scholier werd ik in 1975 lid van de PSP. Toen een aansprekende partij voor jongeren, op de scholen een belangrijke en

grote machtsfaktor. De PSP was levendig, altijd vol ideeën, vernieuwend, radikaal, een aktiepartij die je als jongere niet het gevoel gaf dat jouw mening er geen moer toe deed, sterker nog, dat je als jongere en eenling invloed op de politiek kon nemen. De PSP maakte op een originele wijze, vaak met humor, op zich opmerkzaam, schuwde konflikten niet en wat belangrijker was, bij demonstraties, manifestaties en andere akties liepen PSP'ers met hun herkenbare symbool vóórop.

Om diverse redenen liet ik na een jaar mijn lidmaatschap al versloffen. Bij akties kwam ik de PSP nog wel steeds tegen en uiteraard stemde ik telkens op de PSP. Toen ik in februari '83 voor mezelf besloot weer in de aktieve politiek mee te doen, was de PSP dan ook de enige juiste keus. Sindsdien is het met de PSP wat mij betreft bergafwaarts gegaan. Ik vond de PSP terug als een verscheurde partij, boordevol theoretici van de koude grond, die meer waarde hechtten aan de eigen fraaie filosofietjes en het verbaal afslachten van partijgenoten dan aan praktische aktiviteiten en het uitdragen van pacifistisch-socialistische idealen. Geen Bevrijding of Ons Genoegen kon uitkomen zonder dat een of andere hooggeleerde theoreticus een ieder trakteerde op een lesje feitenkennis, stevast redaktioneel voorzien van een dozijn voetnoten om begrijpelijk te maken wat bedoeld wordt met "resolutie 17 van het Titjerksteradeler kongres van '62", het "Pakt van Togo" of de "wethouderskwestie van Ellemoutsdijk in '74". Geen kongres zonder ellenlange en tot het kookpunt verhitte discussies tussen "schriftgeleerden" van stad en land. Het gevolg is duidelijk, de PSP is meer dan ooit geworden tot een elitepartij van politikologen, sociologen en aanverwante akademici. Voor een avondje "plakken", een blokkade, een spontane demonstratie of een andere praktische aktie zijn steeds minder PSP'ers te porren. Duizenden leden zijn al afgeknapt, de partij is zijn krachtige positie onder jongeren allang verloren en spreekt ook de sympathisanten uit het aktiewezen niet of nauwelijks meer aan.

Bij deze konstatering zou ik het kunnen laten. Ik zou "slapend" lid kunnen blijven, hopen op betere tijden, of ook op kunnen stappen. Ik heb gekozen voor een derde weg. Ik wil me inzetten voor een aktieve PSP, de PSP weer die partij helpen maken, die het tot voor enkele jaren nog was. Daarom wil ik in het partijbestuur!

Of ik hiervoor geschikt ben valt nog te bezien, ik heb in ieder geval veel praktische sekretariaatservaring opgedaan, zowel in de PSP als in vroegere banen. En wat belangrijker is, ik heb er zin in! Ik wil me bij een teloorgang van de PSP niet meer neerleggen.

Wat mijn beleidsvoornemens betreft, ik heb veel tijd en energie om het praktische sekretariaatswerk te doen, ik woon op 10 minuten fietsafstand van het partijgebouw en ben dus steeds binnen 'handbereik'. Als een zeer belangrijke taak zie ik het verkleinen van de afstand tussen het partijbestuur en de afdelingen. Een begrijpelijke verslaggeving kan hierbij al veel helpen.

Ik neem mij voor stimulerend te werken wat aktiviteiten van de afdelingen betreft en zal er aan werken dat dáár waar de afdelingen goeie aktiviteiten ontplooiën andere afdelingen op de hoogte worden gebracht en kunnen meeprofitieren. Het sekretariaat kan hier koördinerend optreden.

Kandidaten Eerste Kamer

Bij het sluiten van deze kongreskrant, waren de volgende kandidaten ingediend. Nagegaan moet nog worden of zij bereid zijn. Bij de aanvang van het kongres zal aan de afgevaardigden (schriftelijk) nadere informatie worden verstrekt, vergezeld van 'beleidsvoornemens' en eventuele nagekomen kandidaten.

Henk Branderhorst (Utrecht Centrum-Noord)
Sander Doeve (Amsterdam-Bijlmermeer en Groningen-West)
Titia van Leeuwen (Utrecht Centrum-Noord, Veenendaal en Tilburg)
Marko Mazeland (Veenendaal)
Erik Meijer (Veenendaal)
Joop Vogt (Veenendaal, Tilburg)
Wilbert Willems (Veenendaal, Tilburg)
Bonne Wisman (Veenendaal, Tilburg)
Henk Zandvliet (Utrecht Centrum-Noord)
Peter Zwart (Amsterdam-Noord)

Amendementen/ voorstellen

Bij agendapunt 4 - partijbladen

1. Partijbestuur:

Het kongres, bijeen op 22 november 1986, machtigt het partijbestuur om in overleg met het LWPW-bestuur de besprekingen over een gezamenlijke uitgave van De Rode Draad voort te zetten, en machtigt de partijraad over een voorstel naar aanleiding van deze besprekingen een besluit te nemen.

TOELICHTING: Afgelopen juni besloot de partijraad toestemming te geven voor besprekingen met CPN en PPR over een gezamenlijke uitgave van De Rode Draad. Dit besluit kwam op verzoek van de LWPW tot stand. De besprekingen lopen intussen, zij het traag. De CPN heeft meegedeeld geen prioriteit hieraan te willen/kunnen geven. De PPR overweegt het voorstel en verschaft waarschijnlijk in februari aanstaande duidelijkheid. Gezien het belang van een en ander heeft het Dagelijks Bestuur op verzoek van het LWPW-bestuur besloten deze expliciete machtiging aan het kongres voor te leggen.

2. Hengelo:

Toevoegen:

"5. dat "De Rode Draad" als intern mededelingenblad van de PSP t.b.v. PSP-leden in parlementaire organen blijft gehandhaafd, totdat een kongres hier anders over beslist. De financiering hiervan moet geheel gevonden worden in de afdrachtregeling van PSP-leden in parlementaire organen.

"6. dat "Socialistisch Perspektief" als zelfstandig PSP-blad zal worden gehandhaafd, totdat een kongres hierover anders beslist en dat de financiering hiervan gevonden moet worden in de abonnementsprijs.

3. Hengelo-minderheid:

Toevoegen:

"7. Verkennende besprekingen t.a.v. de door Hengelo voorgestelde toevoegingen 5 en 6 kunnen pas worden aangegaan nadat een kongres hiertoe heeft besloten.

4. Utrecht-Oost:

Voorstel:

"Het PSP-kongres bijeen etcetera, besluit artikel 77 en 78 van het Huishoudelijk Reglement als volgt te wijzigen:

a. bij aanname van het PB-voorstel (in art. 77.10 of art. 78):

Het partijblad omvat een intern mededelingen-gedeelte onder verantwoordelijkheid van het Partijbestuur.

Het oude artikel 78 vervalt daarmee.

b. bij aanname PB-voorstel inclusief het amendement van Utrecht-Oost: wordt HR art. 78.1: Het partijblad bevat een intern mededelingen-gedeelte, waaraan een diskussierubriek is toegevoegd.

Het oude artikel 78.2 vervalt daarmee.

78.2 wordt 78.3 – enzovoorts.

c. bij aanname van overige voorstellen of amendementen overeenkomstig deze.

5. Utrecht- Oost:

Partijbestuursvoorstel punt 4 vervangen door:

"Dat het werk van de door het kongres benoemde redactie van de diskussierubriek van het mededelingenblad, wordt voortgezet in het partijblad.

TOELICHTING:

Wij zijn tevreden over de werkwijze van deze redactie (bewerking, noten) en willen in geval van problemen omtrent artikelen de verantwoordingsrelatie handhaven. Een aparte redactie diskussierubriek waarborgt sterker de huidige goede praktijk van de interne discussie.

NB. De rubriek "Opwindend" komt in haar huidige vorm te vervallen.

Bij agendapunt 7c – begroting:

1. Hengelo: wijzigingsvoorstel:

"Het kongres draagt het Partijbestuur op om een begroting op te stellen en deze z.s.m. toe te zenden aan alle leden."

2. Hengelo-minderheid:

"Als er in het voorjaar van '87 een kongres wordt gehouden, dan alsnog de begroting 1987 op dat kongres bespreken."

3. Hengelo-meerderheid:

"De begroting '87 afhandelen via gewestelijke ledenvergaderingen en de partijraad."

4. Hengelo:

"Het kongres draagt het PB op om voor het najaarskongres '87 een begroting voor 1988 aan dat kongres voor te leggen."

5. Partijbestuur:

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november 1986, machtigt de partijraad om een besluit te nemen over een wijziging van de berekening van de afdracht aan afdelingen.

TOELICHTING: Bij het voorstel in de eerste kongreskrant ontbreekt per vergissing dit element. De huidige berekening van de afdracht aan afdelingen leidt ertoe dat grotere afdelingen met een veel sterkere daling van de afdracht te maken hebben gekregen dan kleinere afdelingen. De penningmeester zal de partijraad hierover meer in detail informeren. In die notitie wordt de partijraad in overweging gegeven het bedrag dat voor afdracht aan afdelingen ter beschikking staat voortaan als volgt te verdelen over de afdelingen: de helft wordt uitgekeerd naar rato van het ledental van de afdelingen, van de andere helft ontvangt elke afdeling eenzelfde, vast bedrag.

De bedoelde notitie en de stukken over de begroting 1987 zitten bij de post voor de partijraad van 13 december aanstaande. Mensen die deze post niet ontvangen, maar wel belangstelling hebben voor deze stukken kunnen ze vanaf 13 november aanvragen bij het partijburo.

6. PSPJG:

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 november,

– overwegende dat de partijraad binnen de PSP het enige landelijke orgaan is waarin alle mensen voldoende kennis van zaken hebben om over zowel politiek-inhoudelijke als technische en financiële goed onderbouwde besluiten te nemen,

– voorts overwegende dat de partijraad door de uitstekend verloopende democratische lijn via gewesten naar afdelingen van ruimschoots voldoende democratisch gehalte kan worden beschouwd om als enig landelijk besluitsorgaan te fungeren,

– voorts overwegende dat het houden van kongressen erg veel vergt van de partijkas, doordat alle stukken zonnodig aan alle leden moeten worden verspreid en doordat een belachelijk grote hoeveelheid afgevaardigden aanwezig is,

– voorts overwegende dat de discussies op het kongres het nivo van gekissebis tussen drammen leden niet overstijgt, neemt de volgende besluiten:

– al de bevoegdheden van het kongres worden aan de partijraad overgedragen,

– de naam van het kongres wordt veranderd in jaarlijkse vrijblijvende partijbabbel, voor de jaarlijkse vrijblijvende partijbabbel worden geen speciale afgevaardigden meer gekozen, er zijn geen stukken dan de uitnodiging, er worden geen besluiten genomen, doch iedereen is welkom,

het partijbestuur wordt opgedragen de nodige veranderingen in statuten en huishoudelijke reglementen aan te brengen en ter goedkeuring voor te leggen aan de partijraad.

7. PSJG:

Het kongres van de PSP, op 22 november 1986 bijeen,

– konstaterende dat bij de kongresstukken financiële stukken volledig ontbreken,

– overwegende dat het ontbreken van deze stukken bij de kongresstukken tot gevolg heeft dat de meeste leden geen kennis hebben van de stukken, wat de openbaarheid van bestuur binnen de partij aantast,

– voorts overwegende dat door het ontbreken van deze stukken het kongres geen behoorlijke keuze wordt geboden de stukken wel zelf af te handelen, ondanks dat dit een expliciete taak van het kongres is, keurt de handelswijze die geleid heeft tot het ontbreken van alle financiële stukken bij de kongresstukken af.

8. PSPJG:

Het kongres van de PSP, bijeen op 22 oktober 1986,

– konstaterende dat het partijbestuur voornemens is de PSJG slechts doelgerichte subsidies te geven,

– overwegende dat deze doelgerichtheid tot doel lijkt te hebben te zorgen dat de bestedingen van de PSJG niet teveel buiten de partij terecht komen,

– voorts overwegende dat de partij voldoende middelen heeft de subsidie te stoppen wanneer zij van mening mocht zijn dat deze door de PSJG wordt misbruikt,

– overwegende dat de doelgerichtheid van de subsidie de bestedingsvrijheid van de PSJG te ver inperkt, m.n. op het gebied van huisvesting,
 – overwegende dat de doelgerichtheid ongewenste gevolgen kan hebben op de subsidie door de minister van WVC,
 spreekt als haar mening uit dat de voorgenomen doelgerichtheid van de subsidies aan de PSJG onjuist is,
 draagt het partijbestuur en de partijraad op bij het op- en vaststellen van reguliere subsidies aan instellingen geen subsidies doelgericht te verlenen.

Bij agendapunt 8 – Eerste Kamer:

1. Tilburg-meerderheid:

Toevoegen na: "om, in geval op basis van de uitslag van de statenverkiezingen van maart '87 de PSP...":

"of PPR of CPN" (zelfstandig geen zetel zullen halen etcetera).

2. Tilburg-minderheid:

Weglaten de zinsnede:

"in het geval op basis van de statenverkiezingen van maart '87 de PSP zelfstandig geen zetel in de Eerste Kamer zal verwerven."

Bij agendapunt 10 – socialisme-debat Ordevoorstellen

1. Alkmaar:

"Bij de afdeling Alkmaar bestaat geen behoefte aan een hernieuwde discussie over standpuntbepalingen van de PSP op sociaal-ekonomisch terrein. Programma en de brochure "Naar socialistische vernieuwing" zijn kortgeleden vastgesteld. Waar het nu op aankomt is een betere uitwerking en praktijk. Het aantal PSP-leden dat zich betrokken voelt bij en zich actief bezig houdt met de sociaal-ekonomische strijd is te gering, waardoor het PSP-gezicht op dit terrein onvoldoende uit de verf komt. We moeten daarom prioriteiten leggen bij het vergroten van de betrokkenheid en activiteiten van de PSP bij de sociaal-ekonomische strijd, door uitwerking van onze doelstellingen naar aktiemogelijkheden, bij voorkeur gericht op lokaal nivo en samen met andere groepen en partijen uit te voeren. Het verdient aanbeveling dat de afdelingen discussiedagen houden over de nieuwe brochure. Versterking van de landelijke Sociaal Ekonomische Kommissie (SEK) moet worden nagestreefd. Een weerslag van deze activiteiten in de "officiële" standpunten kan gewoon plaatsvinden bij de vaststelling van het programma.

2.. Hengelo:

"Het voorstel van de kongreskommissie en het voorstel van de meerderheid van het partijbestuur worden als zelfstandige stukken behandeld. Op beide voorstellen kunnen dan wijzigingen worden aangebracht. Na amendering worden de beide voorstellen tegen elkaar in stemming gebracht."

3.. A'dam-Bijlmer/Gaasperdam:

I. eerst een discussieronde over waar we het op het kongres over gaan hebben (o.a. met een besluit over voorstel 1 van het Partijbestuur (PB));
 II. vervolgens discussieronde (de langste in kongrestijd) over het vastgelegde onderwerp van discussie op dit kongres (met evt. richtinggevende moties en onverlet latend de discussie in het vervolg op het kongres)
 III. afsluitend een discussieronde over vervolg op het kongres (o.a. met besluit over voorstel kongreskommissie (KK) en voorstel 2 van PB)

TOELICHTING: Naar ons idee was het de bedoeling om op het kongres te beginnen met het debat over socialisme en sociaal-ekonomische strijd. Als je ervoor kiest om beide stukken zo lang mogelijk in discussie te houden dan volg je daarmee in feite het commissie-stuk. Je krijgt dan ongelijksoortige inbreng die ook teveel door een keuze tussen de voorstellen beïnvloed wordt. Je komt dan onvoldoende aan de inhoudelijke discussie toe en dus doe je de beide discussievoorzetten daarmee tekort. Met ons ordevoorstel hopen we een betere fasering in de discussie te brengen. Naar ons idee staan de besluiten in fase 1 en 3 los genoeg van elkaar om het uit elkaar te kunnen halen. Je kan immers m.b.t. de discussie op het kongres voor het PB-voorstel zijn en m.b.t. het vervolg voor het KK-voorstel, maar ook omgekeerd. Uiteraard betekent de door ons voorgestelde fasering helemaal niet dat (in fase 2) niet op beide stukken gereageerd kan worden maar wel dat je gericht in het trekken van konklusies kan zijn. Dat kan voor het vervolg van de discussie na het kongres alleen maar gunstig zijn.

Bij agendapunt 10 – socialisme-debat Wijzigingsvoorstellen

1. Hengelo:

Toevoegen aan het voorstel van de meerderheid van het partijbestuur:
 "– draagt het PB op in het najaar van 1987 een kongres te organiseren (tevens ter viering van het 30-jarig bestaan) over de aktuele samenhang tussen pacifisme en socialisme;

– draagt het PB op om te komen met voorstellen ter versterking en/of verandering van de huidige partijstructuur;

– draagt het PB op om te komen met voorstellen ter versterking en ondersteuning van de afdelingen;

– het kongres roept de afdelingen op om de leden beter te motiveren, nieuwe leden te werven en konkrete akties te ondernemen ter verwerkelijking van onze pacifistisch-socialistische doelstellingen en draagt het PB op alle praktische zaken die hiervoor nodig zijn te realiseren."

2. Utrecht-Oost:

Vervanging van de punten 3 en 4 van het voorstel van de kongreskommissie:

3. "besluit het PB op te dragen in overleg met de PR een breed samengestelde kommissie in te stellen die landelijk en plaatselijk de discussie organiseert over de socialistische doelstellingen en de sociaal-ekonomische praktijk van de PSP, hierbij voortbouwende op de aanzet gegeven op dit kongres. Het dient daarbij zowel te gaan om een nadere konkretisering en vertaling naar aktiepraktijk van reeds geformuleerde partijstandpunten, als om een bezinning op vragen waarop de PSP (nog) geen antwoord geeft (zoals bijv. de konsekwenties van veranderende arbeidsorganisatie en samenstelling v.d. werkende bevolking; het burokratieprobleem; mogelijkheden van decentralisatie en basisdemocratie; verhouding plannen/autonome initiatieven van onderop; de mogelijke rol van de markt in een gesocialiseerde ekonomie etc.)

Indien personen en/of groeperingen buiten de PSP belangstelling ervoor hebben om hun inbreng in deze discussie te geven, kunnen zij daarbij worden betrokken.

De discussie dient uit te monden in besluitvorming op een PSP-kongres, zo mogelijk najaar '87; in elk geval zal dan gerapporteerd moeten worden over de stand van zaken."

4. "besluit het PB op te dragen in overleg met de PR een werkgroep in te stellen om, zo mogelijk samen met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en progressieve bewegingen, een discussie te organiseren om te komen een sociaal-ekonomisch aktieprogramma voor de korte en middellange termijn. Het dient hierbij allereerst te gaan om het opstellen en onderbouwen van een samenhangend pakket van konkrete aktiepunten, op basis waarvan het verzet tegen de politiek van regering en ondernemers verder ontwikkeld kan worden; al kan het natuurlijk blijken dat ook in dit kader een discussie over langere-termijnperspektieven onvermijdelijk is; zo'n discussie hoeft dan ook niet uit de weg gegaan te worden, het accent moet echter liggen op het ontwikkelen van de (hoogst noodzakelijke) aktie op kortere termijn.

Deze discussie dient dan ook zo snel mogelijk in besluitvorming uit te monden, zo mogelijk najaar '87; op het dan te houden PSP-kongres dient in elk geval gerapporteerd te worden over de stand van zaken."

TOELICHTING:

Wij willen een aantal zaken uit elkaar houden.

Ten eerste speelt er een discussie over de aktuele inhoud van de socialistische beginselen van de PSP; die discussie gaat (hopelijk) niet alleen onszelf aan, en we moeten konfrontaties met meningen van anderen dan ook niet uit de weg gaan; maar het is toch, dachten wij, in de eerste plaats een discussie die vooral de PSP op dit moment bezig houdt.

Ten tweede dient deze discussie niet al te algemeen te blijven, want dan onttaardt het alleen in de gebruikelijke abstrakt-ideologische vaandelzwaaijerijen over al-dan-niet volledige socialisatie. Het probleem is o.i. niet in de eerste plaats of onze standpunten al dan niet *deugen*, maar dat we onvoldoende de *verbinding* kunnen leggen tussen onze idealen en wat er konkreet gaande is in de maatschappij. Alleen in het kader van een bezinning daarop is het mogelijk te bepalen hoe ons program konkreet gestalte kan krijgen (en indien nodig bijgesteld kan worden).

Ten derde is het dringend noodzakelijk dat radikaal-links eindelijk eens in de tegenaanval gaat tegen het rechtse offensief. In de discussie daarover met anderen dient niet voorop te staan dat er over het uiteindelijke perspektief overeenstemming moet worden bereikt, al hoeven we zo'n discussie natuurlijk ook niet uit de weg te gaan. Maar als dat element overheerst, verwachten we dat er voorlopig weinig konkreets uitkomt; tegen de tijd dat radikaal-links "eruit is" is het niet nodig meer, want dan is de sociale zekerheid helemaal afgeschaft, is 20% van de bevolking werkloos en leeft onder het bestaansminimum en gelooft de resterende 80% het helemaal wel. Nu is aan de orde dat de radikaal-linkse passiviteit

en interne navelstaarderij doorbroken moet worden, niet dat men het eens moet zien te worden over een alomvattend (al dan niet "vernieuwd") socialistisch alternatief.

3. Tilburg:

Toevoegen aan het voorstel van de kongreskommissie:

"Het PB dient de heropgerichte SEK en de afdelingen handvaten te bieden voor (aktie)praktijk op korte termijn m.n. in de sociaal-ekonomische strijd."

TOELICHTING:

De afd. Tilburg is voorstander van het door de kongreskommissie geformuleerde voorstel, maar wil benadrukken dat dit niet ten koste mag gaan van de aktiepraktijk. Er is uiteraard ook behoefte aan konkrete suggesties voor de afdelingen. Het een mag niet ten koste gaan van het ander.

Resoluties kongres

Bij agendapunt 11 – resoluties

Zuid-Afrika

1. Zuid-Afrika – ingediend door het Partijbestuur.

In Zuid-Afrika is de situatie al lange tijd zeer explosief. De onderdrukking van zwarte mensen neemt afschuwelijke vormen aan. Van een veranderd blank superioriteits-denken is niets te merken. Botha's apartheidsregiem blijkt geenszins geneigd te zijn om hervormingen door te voeren. Het verzet tegen het regiem wordt door brede lagen van de zwarte bevolking en een groeiende groep blanken, ondersteund. Echter zonder akties van internationale solidariteit stevent Zuid-Afrika onherroepelijk op een bloedige burgeroorlog af. Om dit te voorkomen moet Internationale solidariteit meer inhouden dan alleen maar verbale steun.

Ook meer gematigde zwarte leiders als bisschop Tutu, pleiten voor harde maatregelen van buitenaf. Een ekonomische boycot zou een doorbraak betekenen voor het proces naar een vrij Zuid-Afrika.

Het ekonomisch eigenbelang is de belangrijkste drijfveer voor Westeuropese landen om aan de oproep voor vergaande ekonomische maatregelen, geen gehoor te geven. Al wordt dan dit beleid niet zo openlijk toegegeven en komt men nog al eens aanzetten met het argument dat juist de dialoog tussen zwarten en blanken gestimuleerd moet worden. Een drogreden, o.a. het ANC heeft voortdurend pogingen in die richting ondernomen, zonder enig resultaat. Het ANC en het UDF worden door regeringsleiders in de kou gezet, evenals de frontlijnstaten die zich wel daadwerkelijk solidair opstellen en daarvoor ook de gevolgen dragen. Het woord 'apartheid' is het enige Nederlandse woord dat overal ter wereld bekend is. Dit duidt op een Nederlandse historische band met Zuid-Afrika. Nederland draagt dus een extra verantwoordelijkheid met zich mee en zou met vergaande akties voor een bevrijd Zuid-Afrika, in de voorste gelederen moeten staan.

Konkluderend: a. De komende jaren zijn beslissend voor de bevrijding van Zuid-Afrika.

Een effectieve ekonomische boycot en steun aan ANC en UDF, zijn de speerpunten van de internationale solidariteit.

b. Het westen heeft grote ekonomische en politieke belangen in het blanke minderheidsregiem. Ondersteuning van de campagne voor een boycot, moet zich vooral richten tegen grote bedrijven als Shell, Unilever, Philips. Zowel massale als prikakties lenen zich hiervoor.

c. De val van het apartheidsregiem is een belangrijke stimulans voor de strijd tegen racisme in Nederland. Met name gezien de historische verbondenheid. Samenwerking op dit punt tussen de anti-fascistische beweging en de anti-apartheidsstrijd is daarom zeer gewenst.

Wat betekent dit voor de activiteiten van de PSP:

De PSP wil meewerken aan akties die het proces naar een bevrijd Zuid-Afrika zullen bespoedigen en stelt daarom het kongres voor om de volgende activiteiten te ontwikkelen:

1. Aktieve steun aan de campagne 'Shell smeer um uit Zuid-Afrika'.
2. Het initiatief nemen voor akties tegen Philips, een bedrijf wat aktief de apartheid steunt maar er in slaagt om tot nu toe hier nauwelijks mee gekonfronteerd te worden.
3. Een financiële campagne zo mogelijk met anderen, voor het ANC en het UDF.
4. Het initiatief nemen voor een konferentie van Westeuropese links-socialistische partijen om tot gezamenlijke aktie te komen in West-

Europa tegen Apartheid.

5. Hiertoe op dit kongres een kommissie in te stellen die de taak krijgt, een en ander te coördineren en met name zal proberen de afdelingen bij deze plannen te betrekken. Kongresgangers of -gangsters die aan deze kommissie willen deelnemen kunnen zich hiervoor vandaag al opgeven.

Vredesstrijd

2. Vredesstrijd – ingediend door een minderheid van Den Haag achter de Duine.

Het kongres, bijeen op 22 november 1986,

overweegt dat de inzet van de PSP en haar leden gedurende 30 jaar van groot belang is geweest voor het ontstaan van een massale vredesbeweging;

overweegt tevens dat de strijd tegen de kruisraketten tot een ongekend massale mobilisering heeft geleid;

is van mening dat deze strijd met kracht voortgezet dient te worden, ook wanneer de kruisraketten overhoopt worden geplaatst, en dat er voor die strijd bij de bevolking een breed draagvlak is.

Bovendien meent het kongres dat – nu de steun voor deze strijd afkalft in kringen van het IKV, de PvdA en het FNV – de PSP z'n onverkorte steun dient te blijven geven aan het verdergaande verzet, in samenwerking met o.a. de partijen en organisaties die in het BIVAK vertegenwoordigd zijn. Het kongres acht de inzet van de PSP in de voortgaande vredesstrijd van groot belang voor haar elektorale profilering.

Bovendien meent zij, dat de PSP zich vanuit die inzet solidair kan betonen met gekriminaliseerde of neergeknuppelde vredesaktivisten.

Daarnaast is het kongres van mening dat de strijd voor ontwapening topprioriteit dient te zijn in een tijd als deze, waarin de oorlogsvoorbereiding in versnelde pas doorgaat en grote delen van de bevolkingen hier en elders zich daartegen in toenemende mate machteloos voelen en in apathie vervallen.

Gezien dit alles verzoekt het kongres de partij:

1. Ruime aandacht te besteden aan het gevoerde en nog te voeren beleid van de PSP in o.a. het KKN en het BIVAK.
2. Zich te bezinnen op de wijze waarop de verdergaande strijd tegen de kruisraketten en de rest van de oorlogsvoorbereiding dient te worden gevoerd.
3. De te voeren socialismediskussie te verrijken door het pacifisme erin te betrekken.
4. Er bij de organisatoren van de geplande Pacifismekonferentie (20 mei '87) op aan te dringen dat deze het karakter krijgt van een vredesaktiekonferentie.

ONSPONGENOEGEN

intern PSP-orgaan

Uitgave van het Partijbestuur.
Verschijnt 24 maal per jaar.
Komt ook in gesproken vorm uit.
Druk: Bevrijding, Amsterdam.

Redactie diskussierubriek: T. Pitstra, W. v.d. Wal, J. Wijnia. Gratis voor leden PB, PR, LWPW, enz. en voor bestuursleden, door gewesten en afdelingen op te geven (in verhouding tot het aantal leden). Abonn.: f 15,- per jaar, postgiro 194240 t.n.v. PSP, Amsterdam, o.v.v. van 'Ons Genoegen'. Redactie en administratie: Postbus 700, Amsterdam.

30 jaar PSP

Op zaterdag 9 mei 1987 zal in Amsterdam op serieuze en feestelijke wijze het dertigjarig bestaan van de PSP worden gevierd. Al langere tijd is een kleine commissie bezig een en ander voor te bereiden.

Onder het motto "Verzet en bevrijding" organiseren we een demonstratief kongres, waarop het pacifisme van de PSP centraal staat.

Aan het kongres (plenaire zittingen, werkgroepen) kunnen maximaal 250 mensen deelnemen. T.z.t. zal in deze krant worden aangegeven hoe men zich ervoor kan opgeven. In de middag vindt er een *openbare demonstratieve bijeenkomst* plaats (Paradiso) waarop een belangrijke spreker/ster vanuit het ANC het woord zal voeren – waarmee Zuid-Afrika één van de belangrijkste onderdelen van het jubileum-gebeuren zal zijn.

Schrijver-schilder Jan Wolkers heeft inmiddels toegezegd een affiche voor deze gelegenheid te willen ontwerpen; diverse andere kunstenaars zullen bijdragen leveren aan een "kunstmap", die ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan wordt uitgebracht. Voor de goede orde: we organiseren een *demonstratief* kongres, geen kongres met stukken, amendementen en besluitvorming.

De dag zal worden afgesloten met een daverend feest met medewerking van tal van artiesten.

Zet 't maar vast in de agenda: zaterdag 9 mei 1987.

SEK op partijkongres

Het aanstaande Partij-kongres heeft nogal wat raakvlakken met de activiteiten van de Sociaal-Economische Commissie (SEK). De SEK zal daarom op twee manieren iets van zich laten merken tijdens het kongres: er komt een stand en er wordt een beknopt onderzoekje gehouden naar plaatselijke SEK-activiteiten.

De SEK is op zaterdag 22 november a.s. in het Drafcentrum in Hilversum de hele dag aanwezig met een eigen stand. Daarin is materiaal te zien over het werk van de voormalige WAI (Werkgroep Arbeid en Inkomen), de huidige SEK en enkele andere verwante groepen. Verschillende PSP-publikaties op sociaal-ekonomisch gebied zijn er te koop; voor afdelingen met de gebruikelijke korting. Bij de stand kan men zich opgeven als abonnee voor het SEK-bulletin (verschijnt vier keer per jaar, voorlopig gratis).

De afgevaardigden op het aanstaande kongres treffen in hun kongres-mappen een vragenlijst aan. Daarmee wil de SEK peilen hoe het staat met plaatselijke activiteiten op sociaal-ekonomisch terrein (o.a. vakbonden, komitees van uitkeringsgerechtigden). Via de ingevulde vragenlijsten hoopt de SEK ook te weten te komen waar de behoeften van de afdelingen aan ondersteuning vanuit de SEK liggen. Door de vragenlijsten in te vullen en in te leveren bij de SEK-stand kunnen de afdelingen helpen om het werk van de SEK te verbeteren.

Agenda

woensdag 26 november: SEK (Sociaal-Economische Commissie). Plaats: PSP-pand Utrecht, Oude Gracht 243. Tijd: 19.45 u. Kontaktpersoon: Pieter van der Hijden, tel. 020-275003.

FNV & Zuid-Afrika

Het FNV-bestuur schijnt niets te voelen voor het actief boycotten van Nederlandse ondernemingen die weigeren om hun investeringen uit Zuid-Afrika terug te trekken. Het Partijbestuur heeft daarover een verklaring opgesteld. De tekst daarvan staat hier afgedrukt. PSP-afdelingen kunnen er mee aan de slag bij hun kontakten met plaatselijke afdelingen van bij de FNV aangesloten vakbonden. Voor nadere inlichtingen: politiek sekretaris buitenland (Wilbert Dekker, 050-136483), sociaal-ekonomisch (Pieter van der Hijden, 020-275003).

Amsterdam, 2 november 1986
Aan de FNV-federatieraad

Het Partijbestuur van de Pacifistisch Socialistische Partij is verontrust over perspublikaties van de laatste weken. Deze wekken de indruk dat de houding van de FNV ten aanzien van Zuid-Afrika nogal weifelend en weinig strijdbaar is.

De onderdrukking door het witte bewind in Zuid-Afrika neemt afschuwelijke vormen aan. Alleen al dit jaar werden 90 mensen opgehangen. Sinds de afkondiging van de noodtoestand werden bijna 9000 mensen zonder vorm van proces gearresteerd en vastgehouden. Steeds meer gevangenen worden gemarteld.

In strijd met het volkerenrecht en met resoluties van de Verenigde Naties duurt de bezetting van Namibie voort. Een van de gevolgen daarvan is dat de bodemschatten van dat land geplunderd worden. Met name ook uranium dat o.a. gebruikt wordt in de kerncentrale van Dodewaard.

De aanvallen van Zuid-Afrika op Angola, Mozambique en andere frontlijnstaten kosten veel slachtoffers en richten grote schade aan. Nergens in de wereld bestaat nog zo een racistisch systeem dat berust op witte superioriteitswaan.

De internationale solidariteit met de zwarte bevrijdingsstrijd heeft in de Verenigde Staten dankzij vooral de zwarte kongresleden al tot een ekonomische boycot-maatregelen geleid. Ook de aktie "Shell smeer'em uit Zuid-Afrika" is daar thans aangeslagen.

De situatie in Zuid-Afrika eist juist nu ook in Nederland een krachtige ondersteuning van de volgende strijdpunten:

1. steun aan het ANC en het UDF;
2. meer steun aan de frontlijn-staten;
3. boycot van de zuidafrikaanse luchtvaartmaatschappij SAL;
4. stopzetten van alle vluchten naar en van Zuid-Afrika;
5. steun aan de akties tegen Shell;
6. verbod op de import van erts en mineralen uit Zuid-Afrika (m.n. steenkool) en Namibie (m.n. uranium);
7. terugtrekken van alle Nederlandse investeringen in Zuid-Afrika en een aktieve boycot van ondernemingen die dat weigeren.

Wij roepen de FNV-Federatieraad op om de onduidelijkheden over haar houding ten aanzien van Zuid-Afrika weg te nemen en de strijd tegen de Apartheid versterkt voort te zetten door het in woorden en in akties ondersteunen van de bovenstaande punten.

sociaal-ekonomisch sekretaris
(Pieter van der Hijden)

BEVRIJDING

en vrede

PSP

S

PSP

PSP KONGRES

Ontwikkelingssamenwerking

In het vorige nummer hebben we al een aankondiging geplaatst van een door PSP en PPR gezamenlijk te organiseren studiedag over "Gemeente en ontwikkelingssamenwerking". Hierbij daarop een aanvulling.

De bijeenkomst (13 december, vanaf 10.30 uur) vindt plaats in De Poort van Cleef, Mariaplaats 7 te Utrecht en is in eerste instantie bedoeld voor mensen die actief zijn in de gemeentepolitiek en migranten die hier meer bij betrokken willen raken.

's Morgens zal Ieteke Witteveen, coördinator van de werkgroep Gemeente en Ontwikkeling namens deze werkgroep een visie en een aanpak over dit onderwerp ter discussie stellen. Er zal bij wijze van voorbeeld met medewerking van Antillianen en Arubanen worden ingegaan op de relatie met de Nederlandse Antillen en Aruba, onze laatste kolonien! Het gaat over een twijfelachtig ontwikkelingsbeleid en over hoe er beter ingegaan kan worden op de omstandigheden en de verlangens van de in vele Nederlandse gemeenten wonende Antillianen en Arubanen. Ook zal de film "Kapricho Antiano" worden gedraaid. In deze film worden acht mensen gevolgd die na jarenlang verblijf in Nederland terugkeren naar de Nederlandse Antillen en Aruba. Na de middagpauze wordt op de besproken punten voortgeborduurd en zal worden ingegaan op de mogelijkheden van gemeentebestuur. Hierbij wordt

gebruik gemaakt van de resultaten van de gesprekken met raadsleden in Zundert, Dordrecht, Alkmaar.

Voor de studiedag zal een studiemap verschijnen. Deze map kan besteld worden door storting van f 5,- op giro 5647806 t.n.v. Henk Lankhorststichting (HLS) te Amsterdam, onder vermelding van "studiedag 13 december". De map bevat o.m. de gespreksronden in Zundert, Dordrecht en Alkmaar. Het definitieve programma van de dag zal dan tevens worden meegezonden.

IETEKE WITTEVEEN

Voor verdere informatie over de studiedag kunt U terecht bij Ieteke Witteveen, p/a Henk Lankhorststichting, postbus 700, Amsterdam, tel. 020 - 26 73 74.

BEVRIJDING

Uitgave van de Pacifistisch Socialistische Partij

Verschijnt maandelijks

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek, Amsterdam en de Vereniging Het Gesproken Weekblad, Grave ook op cassette uitgegeven.

Redactie: Henk Branderhorst, Rob van Hilten, Annelies Schutte en Peter Zwart

Vormgeving: Rob Wesselius

Administratie: Postbus 700, 1000 AS Amsterdam
telefoon (020) 26 73 74

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag. f 135,-.

Overige tarieven op aanvraag; korting bij contract mogelijk.

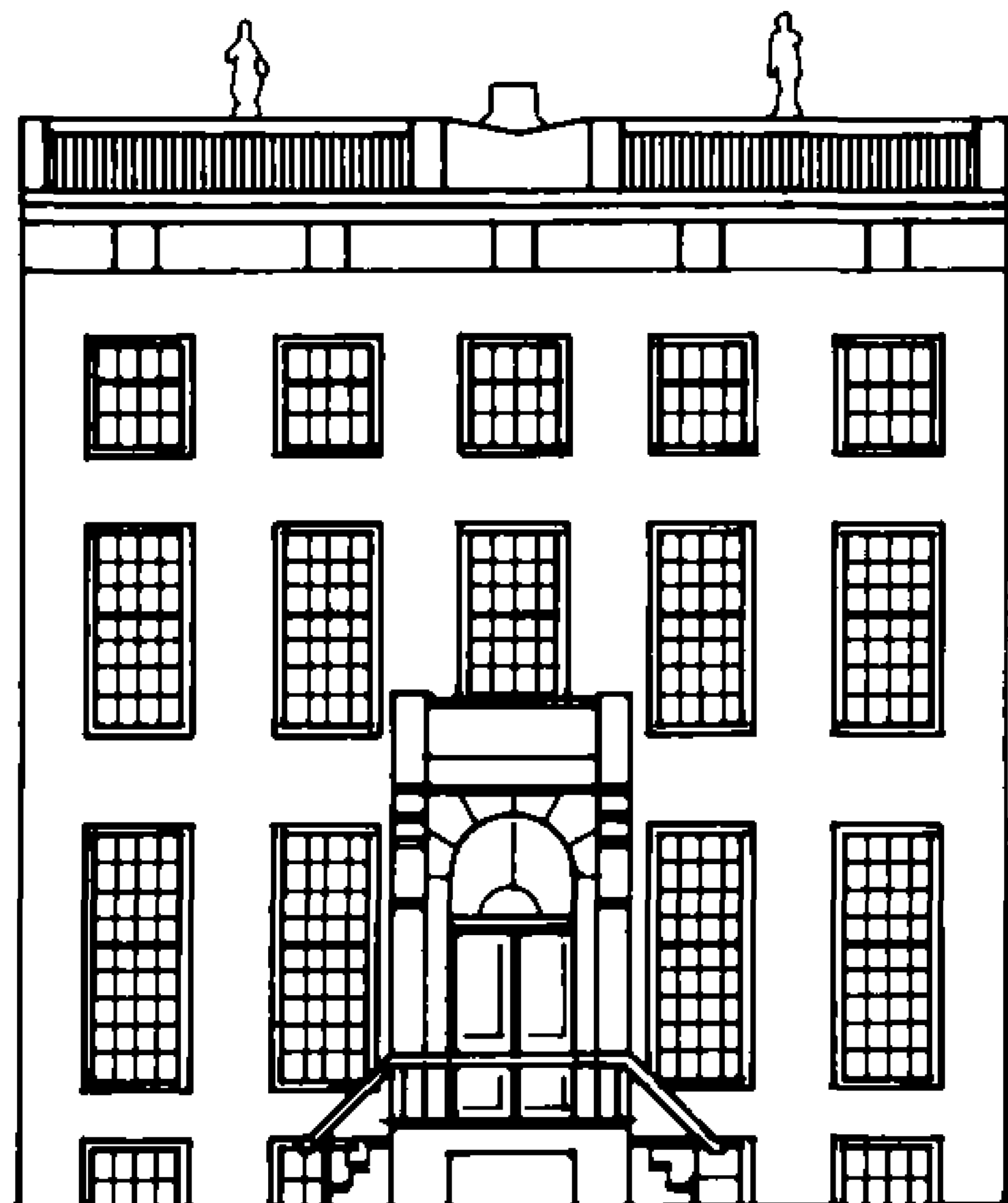
Basistarief f 1,- per mm/per kolom.

Druk- en zetwerk: Bevrijding Amsterdam

(Advertentie)

Waar vindt u nog zo'n bank...

Een bank, klein genoeg om u persoonlijk te adviseren. Groot genoeg

om veel voor u en uw geld te kunnen doen.

Sterk genoeg om u volstrekte zekerheid te bieden.

En betrokken genoeg om maatschappelijk verantwoord te kunnen functioneren.

De Hollandse Koopmansbank in Amsterdam. Alle bankzaken voor particulieren, voor bedrijven, instellingen, organisaties en verenigingen.

Zo'n bank zou uw bank kunnen zijn: Hollandse Koopmansbank.

HKB hollandse koopmansbank nv
een bank waarmee u het eens kunt zijn
Keizersgracht 674, 1017 ET Amsterdam, tel. 020-271066

(Advertentie)

WANNEER BEGINT U MET DE BOYCOT VAN HET APARTHEIDSSYSTEEM?

Er worden nog heel wat Nederlandse guldens belegd in landen als Zuid-Afrika. In landen die van mensenrechten een aanfluiting maken. Soms kan een boycot van die landen effectief zijn. Soms kunnen vele kleine stappen leiden tot een daad van groot belang. Met uw spaargeld kunt u goede dingen bewerkstelligen. Kunt u op uw manier laten merken waar u staat.

Samen met meer dan 80.000 spaarders bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een principiële bank. Een bank die u twee zekerheden biedt: u krijgt een prima rente en de garantie dat uw geld goed en verantwoord belegd wordt. Dat het gebruikt wordt voor sociale woningbouw, voor culturele en educatieve projecten. En dat het in geen geval de apartheid zal steunen.

Vul de bon in. Dan boycot u vanaf vandaag 'n verwerpelijk systeem. En hebt u gekozen.

Als u nu een spaarrekening opent bij de ASN met tenminste f 50,- als eerste inleg, krijgt u als welkom f 7,50 spaarpremie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
GEEFT RENTE ZONDER BIJSMAAK.

PSP-KONGRES

Zaterdag 22 november 1986 kongresseerde de PSP in Hilversum. Heel spectaculair was dit eendaagse kongres – gelukkig, gezien het recente verleden – niet. Aan de orde was een discussie over het socialisme op basis van voorstellen van het Partijbestuur en de Kongreskommissie, een voorstel over de sanering van de partijbladen en de samenstelling van de lijst voor de Eerste-Kamerverkiezingen. En daarnaast kwamen de beleidsverslagen van bestuur en Kamerfractie aan de orde.

HET SOCIALISMEDEBAT

Het belangrijkste van de discussie over het socialismedebat was niet zozeer het uiteindelijk genomen besluit als wel de manier waarop in de loop van de kongresdag schijnbaar diametraal tegenover elkaar staande standpunten naar elkaar toegroeiden. Blijkbaar was er onder de afgevaardigden genoeg relativiseringsvermogen om de discussie over de te voeren discussie niet tot nieuwe splijtzwam te laten worden. Dat is winst; maar wel van de middelmaat.

Het agenderen van dit onderwerp voor een kongres was eerder uitgelokt door een motie in de partijraad, onder meer tegen de achtergrond van de verkiezingsuitslag. Uitgangspunt van discussie waren twee voorstellen afkomstig van (de meerderheid van) het partijbestuur en (de meerderheid van) de kongreskommissie. Beide voorstellen beoogden een antwoord te geven op de vraag waar het socialismedebat over moet gaan, wie erbij betrokken dienen te worden en hoe het georganiseerd moet worden.

Herbezinning

De kongreskommissie was met haar voorstellen het meest vergaand door de nadruk op 'herbezinning op socialistische doelstellingen als onderdeel van een politieke herorientatie', 'zo mo-

gelijk met (mensen uit) andere radikaal-linkse partijen en mensen uit progressieve bewegingen' en organisatie van dit debat door de partijraad. Het partijbestuur sprak van 'discussie over onze socialistische doelstellingen', georganiseerd door haarzelf zonder zich vooralsnog uit te laten over uitbreiding van de discussie tot buiten de partij. Hoewel ogenschijnlijk 'herbezinning op' en 'discussie over' nuanceverschillen inhouden, bleek hier in eerste instantie toch een wereld van verschil achter schuil te gaan.

Zeer toepasselijk was dan ook het verrassende intermezzo van de afgevaardigde die onder de naam Van der Spuk het woord nam. Door met veel theater zinnen vol socialistisch jargon over de toehoorders uit te storten, kreeg het kongres even de relativerende spiegel voorgehouden.

Deur dicht

Het uiteindelijk aangenomen amendement van de afdeling Utrecht-Oost werd gepresenteerd 'als een poging om schijnbare tegenstellingen te overbruggen'. Het probeerde te voorkomen dat besluiten kunnen worden gelezen als hetzij 'de socialistische uitgangspunten te grabbel gooien', hetzij 'de deur dichtdoen voor discussie'. Het partijbestuur is opgedragen een breed sa-

mengestelde commissie in te stellen die landelijk en plaatselijk de discussie organiseert over de socialistische doelstellingen en een sociaal-ekonomisch actieprogramma voor de korte en de lange termijn. Naast nadere konkretisering en vertaling naar actiepraktijk van reeds geformuleerde partijstandpunten dient het tevens te gaan om een bezinning op vragen waarop de PSP nog onvoldoende (wervende) antwoorden geeft.

Genoemde onderwerpen zijn veranderende arbeidsorganisatie en samenstelling van de werkende bevolking, burokratie, mogelijkheden van decentralisatie en basisdemokratie en de rol van de markt. Bij deze discussie worden mensen uit andere radikaal-linkse partijen en progressieve bewegingen betrokken. De discussie dient uit te monden in besluitvorming op een PSP-kongres.

Nieuwe situatie

Of een partij voldoende veerkracht heeft kan worden aangetoond wanneer zij een geleden verkiezingsnederlaag weet te verwerken. In dit geval stelt de PSP de socialistische doelstellingen en haar eigen actieprogramma ter discussie. Dit is winst, aangezien zo'n herorientatie aansluit op het binnen (radikaal) links Nederland groeiende besef dat een aantal welbekende recepten niet meer opgaan voor de nieuwe maatschappelijke situatie. De praktijk zal wel nog moeten uitwijzen hoe vergaand en hoe breed gedragen een dergelijke herorientatie zal zijn.

Het besef dat een inhoudelijke bezinning nodig is kan ervoor zorgen dat misschien ook met meer begrip teruggekeken wordt op de eerdere conflicten rond de zogenaamde strategiediskussie. Je kan rustig stellen dat bij gebrek aan heldere, vernieuwende en aansprekende maatschappelijke analyses en hierop aansluitende actiepunten strategiediskussies nauwelijks iets kunnen opleveren. Die verworpen dan snel tot opgeblazen conflicten die hun maatschappelijke basis ontberen en feitelijk nergens meer over gaan.

ROB VAN HILTEN

Anti-apartheidsstrijd

Speciaal actiepunt op het kongres was de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika. Zorgde Martin Richardson voor een muzikale omljsting, gast-spreker Sietse Bosgra en Andree van Es hielden felle toespraken over de daden tegen apartheid. Kongresgangers omsingelden onder de leus "Shell smeet em uit Zuid-Afrika" een gelijknamige benzinepomp en wisten zowaar wat Hilversumse politie op de been te brengen.

Bosgra haalde uit naar de grote, rechtse ondernemingen, die, pratend over de arme zwarte bevolking, hun winsten onbesproken laten en weigeren de banden met het apartheidsregime te verbreken. Hij pleitte voor maximale druk op Shell, de grote sanktiebreker, de handlanger van de geheime dienst, Shell die laat spioneren onder de zwarte bevolking, werknemers ontslaat, de onderdrukking steunt, de bevrijdingsstrijd tegenwerkt.

"Kies positie – een eis aan iedereen, aan het bedrijfsleven, aan regeringen, artiesten, sportlui, activisten", aldus Van Es. Zij kritiseerde de houding van de Nederlandse regering, die weigert de steun aan de zwarte en blanke oppositie als uitgangspunt van haar beleid te nemen, maar mikt op de hervormingsgezindheid van Botha.

"Wat betekent dat", hield zij het kongres voor, "het betekent dat de Nederlandse regering kiest voor de apartheidspartij, omdat ze diep in haar hart bang is voor het 'one man, one vote systeem', bang voor economische chaos." Maar het is apartheid, het enige Nederlandse woord aan de wereld geschonken, dat staat voor jaren en jaren onderdrukking en strijd, dat een land heeft verminkt en verscheurd. Er zullen jaren en jaren voor nodig zijn om de verminking te herstellen, door de meerderheid, belichaamd in het ANC – als symbool voor de non-rationale toekomst. Zij riep de PSP op om concrete steun te bieden aan de Nederlandse paspoorthouders in Zuid-Afrika die dienst weigeren. "Dat raakt aan de wortels van de apartheid." "Is Jan van Riebeeck het verleden, de toekomst is aan Nelson Mandela", besloot zij haar rede.

ANNELIES SCHUTTE

1987

Novib / Gast aan Tafel

nederlandse organisatie voor internationale ontwikkelings samenwerking - amsterdam 7 - 2314 JC - den haag - telefoon 070-624081

1	17
2	18
3	19
4	20
5	21
6	22
7	23
8	24
9	25
10	26
11	27
12	28
13	29
14	30
15	31
16	

 januari

NOVIB-kalender. Ook dit jaar verscheen weer de traditionele fotokalender van de NOVIB. Dit maal werkten 48 fotografen uit binnen- en buitenland aan

de totstandkoming mee. Dit jaar verschijnt de kalender in maar liefst 9 landen in 6 talen. De totale oplage komt daarmee op 250 000 stuks. De kalen-

der kost f 33,50, is uitgevoerd in fullcolour en kan telefonisch worden besteld via 013 - 63 33 55 (24 uur per dag bereikbaar).

(Advertentie)

ONZE HULP BLIJFT NODIG

MET f80,- GENEEST U EEN TBC-PATIENT IN VIETNAM

"Elk jaar komen er 60.000 nieuwe tbc-patiënten bij in Vietnam. Alleen Nederland helpt ons dat probleem op te lossen," zegt dr. Huong, directeur van het Nationaal Tuberculose Instituut in Hanoi.

Er is een nieuwe therapie ontwikkeld waardoor er meer tbc-patiënten kunnen worden genezen. Deze therapie is met succes toegepast in Tanzania en kost f 80,- per patiënt.

Steun dr. Huong. Maak een bijdrage over op postgiro 1090400.

MEDISCH COMITÉ NEDERLAND-VIETNAM

POSTBUS 5701 - 1007 AS AMSTERDAM - POSTGIRO 1090400 - TELEFOON 020-27 0411.

PSP vastgeroest in anti-EG-opstelling

"Zonde dat ze Van der Lek daar opgeborgen hebben"

Bram van der Lek

foto: Paul Babeliowsky/HH

Het Groen Progressief Akkoord publiceert deze maand een brochure over het werk van de fractie in het Europees parlement. In deze brochure komt uiteraard, in een interview, de fractievoorzitter Bram van der Lek aan het woord.

Bij wijze van voorpublicatie drukt Bevrijding op deze pagina dit gesprek van de 'eminence grise' van de PSP af. Bij het ter perse gaan van dit nummer was nog niet bekend wanneer de brochure precies uitkomt en wat de prijs zal zijn. Nadere informatie daarover volgt in het eerstvolgende nummer.

"Wat ik belangrijk vind is dat we er in geslaagd zijn om internationaal een groep te vormen van alternatieve partijen. Dat heeft wel de nodige voeten in de aarde gehad. Het is een experiment, de eerste keer dat uiteenlopende groepen als de Grunen, Agalev, Ecolo, Democrazia Proletaria en GPA elkaar ontmoeten in een werksituatie. Vanuit mijn tijd voor het Europees Parlement weet ik hoe moeilijk het is om uit zo'n internationaal gezelschap meer te krijgen dan wat vriendelijke wilsverklaringen. Het is in de GRAEL nu helemaal niet zo slecht. We hebben vrij weinig ruzie, en dat terwijl iedereen er komt met zijn eigen achtergrond. De een vindt niets belangrijker dan de anti-kernenergiestrijd, de ander wil alleen maar ingaan op de economische machtsverhoudingen en een derde vindt niets belangrijker dan de strijd tegen het Amerikaanse imperialisme in Nicaragua.

"Ik ben blij dat ik heb mogen meehelpen om in deze situatie een zekere eenheid te krijgen."

Bram van der Lek is de enige GPA-vertegenwoordiger die bij leven en welzijn de volle zittingsperiode van vijf jaar in het parlement zal doorbrengen. De 'eminence grise' van de PSP,

jarenlang Tweede-Kamerlid voor die partij en ook oud-voorzitter, doet het parlementswork in nauwe samenspraak met buitenparlementaire bewegingen. Ook hoopt hij middels de GRAEL bij te kunnen dragen aan de bundeling van dit soort bewegingen over de landsgrenzen heen.

"We zijn aan deze klus begonnen met twee doelstellingen. We wilden een vertegenwoordiging zijn van de verschillende alternatieve bewegingen in West-Europa; laten zien dat die ook een mening hebben en dat het niet aangaat dat de gevestigde partijen in West-Europa onder elkaar de dienst uitmaken. Daarvoor heb je een groep nodig die zich op het parlementaire niveau manifesteert. Wat me erg is opgevallen is dat we in het begin door iedereen in het parlement werden uitgemaakt voor warhoofden, terroristen en ekofreaks, terwijl nu wordt erkend dat we als politieke groep serieus moeten worden genomen. Men ziet dat we gedegen werk afleveren en dat onze afwijkende meningen goed zijn gefundeerd.

"De andere doelstelling was om van het parlement als instituut gebruik te maken om van daar uit een bijdrage te leveren aan het dichterbij elkaar brengen van verschillende buitenparlementaire bewegingen. Dat is voor een deel gelukt. We nodigen in Brussel groepen uit die met behulp van vertaalfaciliteiten met elkaar plannen kunnen maken en met ons kunnen discussieren. Dat is bijvoorbeeld gebeurd met antiracistische jongerengroepen uit de verschillende landen, met vrouwen die zich bezig houden met de discussie over genetische manipulatie, met kleine boeren en met vertegenwoordigers van de anti-kernenergiebeweging na de ramp in Tsjernobyl."

Maakt de geringe interesse voor het Europees Parlement het juist niet extra moeilijk om de band met de buitenparlementaire beweging in stand te houden?

"Dat compenseren we dus een beetje door zelf contact te zoeken en dingen samen te doen. Als ik in het parlement inga op de export van geneesmiddelen dan doe ik dat samen met het internationaal netwerk dat zich daar mee bezig houdt. Daardoor leren zij de weg te vinden naar het Europees Parlement en maken wij duidelijk dat we er zijn. Hetzelfde doen we met andere groepen (mensenrechtenorganisaties, Greenpeace, groepen kleine boeren, WISE). Dat is natuurlijk nog niet de echte basis, maar je hoopt dan maar dat deze bewegingen op hun beurt weer kans zien om de ideeën verder te laten doorsijpelen. Je hebt wel gelijk dat het moeilijk is om aan bewegingen en achterban duidelijk te maken waar we op dat Europese niveau mee bezig zijn. De media houden ons werk heel slecht bij. Ze kijken alleen wat er op ministersniveau gebeurt. Daar zit de macht. Over het parlement worden alleen maar incidenten bericht. Als er weer eens gefraudeerd is of als er belachelijk veel reisjes worden gemaakt. De politieke gebeurtenissen worden zeer slecht afgedekt door de media."

Zelf ben je toch ook nogal sceptisch over het belang van het Europees Parlement?

"Net als de meeste van mijn partijleden vind ik dat de EG er eigenlijk niet moest zijn, dat het een gevaarlijk, kapitalistisch instrument is om grote ondernemingen voorrang te geven. En dat het Europees Parlement in die EG helemaal geen bevoegdheden heeft en daarom niet meer is dan een legitimatie van iets dat er helemaal niet hoort te wezen. Uit dit alles konkludeer je al gauw dat je er ook niets nuttigs kan doen. Van die mening ben ik een beetje terug gekomen. Ik geloof nu dat er in de EG zoveel beslissingen worden genomen die de politiek in de lidstaten duidelijk beïnvloeden dat het stom zou zijn om je er niet mee in te laten. Dat wil ik onze mensen duidelijk maken, maar ik wil ook in discussie komen over de vraag over hoe we onze deelname gestalte kunnen geven. Want dingen als militarisering, integratie van de produktie, snelle technologische ontwikkeling, milieuvriendelijkheid worden op Europees niveau behandeld en zijn allang aan de controle van de nationale parlementen onttrokken. Daar moet je dus een antwoord op geven."

Zie je kansen voor een Europese Gemeenschap zoals jij die zou willen of zit je er alleen bij omdat de EG nou eenmaal een politieke realiteit is?

"Wat dat betreft ben ik nog steeds niet bekeerd. Ik geloof niet dat het, binnen de huidige EG, mogelijk is om die ontwikkeling principieel in onze richting bij te sturen. Socialistische produktieverhoudingen liggen steeds verder weg. We worden gekonfronteerd met een steeds verdergaande internationalisering van het kapitaal binnen multinationals. De technologie die met het oog op de internationale concurrentie wordt uitgekozen onttrekt zich aan elke controle. Toch wordt er vanuit de EG aanzienlijke steun aan de 'eigen' multinationals gegeven. Dat is onzinnig. De bedrijven opereren wereldwijd en het idee dat je met Europese waar zou moeten opbieden tegen producenten van buiten is al lang een anachronisme. Toch kun je ook niet zomaar zeggen: dan maar geen steun. Het gaat veel meer om de vraag naar wat er geproduceerd moet worden. We houden ons in de GRAEL

vervolg op pagina 6

serieus bezig met alternatieve technologie en met werknemersplannen voor bedrijven, maar de vakbeweging zit niet echt op kontakten met de alternatieve bewegingen te wachten. Ze stellen zich op als belangenorganisaties tegenover de in hun ogen utopische idealisten."

Is er in de PSP belangstelling voor je EG-werk?
"Af en toe is er contact met de Tweede-Kamerfractie. Ze weten ongeveer wat ik doe en we wisselen informatie uit van wederzijds belang. Eens per jaar leg ik verantwoording af voor het PSP-kongres, tussentijds rapporteer ik nog aan de partijraad.

"Eerlijk gezegd leeft de EG niet erg binnen de PSP. Men is op een afschuwelijke wijze met de interne discussie bezig en is bovendien vastgeroest in een anti-EG-opstelling. 'Zonde dat we Van der Lek daar opgeborgen hebben', zo is ongeveer de stemming. De echte verantwoording van ons werk vindt eigenlijk plaats tegenover het Groen Progressief Overleg (GPO). Daarin zijn onze partijen vertegenwoordigd.

"We worden als GPA getolereerd, meer niet. Men vond het praktisch dat we gingen samenwerken en leuk dat we ook nog twee zetels haalden. Als onze partijen zo door gaan houden we overigens nul zetels over. Toch zullen we moeten bekijken hoe we een voet tussen de deur kunnen houden. We hebben een structurele mogelijkheid nodig om met geestverwante partijen in contact te kunnen blijven. Op zich is dit laatste al een rechtvaardiging om het in 1989 opnieuw te proberen. We zullen het GPA dan eerst bredere bekendheid moeten geven; er moet voor een nieuwe verkiezingscampagne eerst een basis zijn."

Hoe kijk je aan tegen de samenwerking binnen het GPA?

"Ik heb het uitdrukkelijke standpunt dat het hier een ad-hoc-samenwerking betreft. Het is geen precedent voor het nationale niveau. Ik ben zo langzamerhand toe aan het volledig opnieuw bekijken van het patroon van klein links. De welwillende samenwerking tussen de bestaande partijen is heilloos en is bovendien vastgelopen in navelstaarderij en het zichzelf beter vinden dan de anderen. Er is nu behoefte aan het opnieuw definiëren van de inhoud en strategie van de linkse politiek. De ontwikkelingen op het gebied van technologie, kapitaalakkumulatie en internationale handel gaan zo snel dat de oude antwoorden niet meer voldoen. We kennen nog niet bij benadering de dimensies van de nieuwe vernietigingstechnologie, we hebben niet meer dan een notie van hoe de ekologie ons tot nieuwe prioriteiten dwingt en we ontdekken nog maar net dat de vrouwenbeweging meer te bieden heeft dan de emancipatie van de helft van de wereldbevolking. Een aansprekende ideologie die al deze thema's omvat, ontbreekt. Een stem op een van de radikaal-linkse partijen is voor de meeste kiezers riskant omdat het niet duidelijk is wat we willen.

"Er heerst bij de mensen die alles in onze partijen bij het oude willen laten een grote theoretische armoede. Ook in de zogenaamde Groene Politiek, die zegt de links-rechts tegenstelling te willen overbruggen, zie ik nog niet zoveel nieuws."

Moeten we de partijen dan maar opheffen?

"Daar zie ik niks in. Je gooit dan ook het organisatorische kader en een bepaalde traditie in de beeldvorming weg. Ik denk dat we met elkaar en met sociale bewegingen moeten gaan praten over inhoudelijke vragen die de samenwerking gestalte moeten geven. Als je nu alleen dat bij elkaar stopt waarover je het eens bent, dan leidt dat tot bevriezing. Bovendien komt het accent dan sterk te liggen op de talrijke verschillen die er over blijven. Mensen klampen zich nu eenmaal sterk aan hun eigen identiteit vast. Waar het mij om gaat is dat we tot inhoudelijke vernieuwing komen."

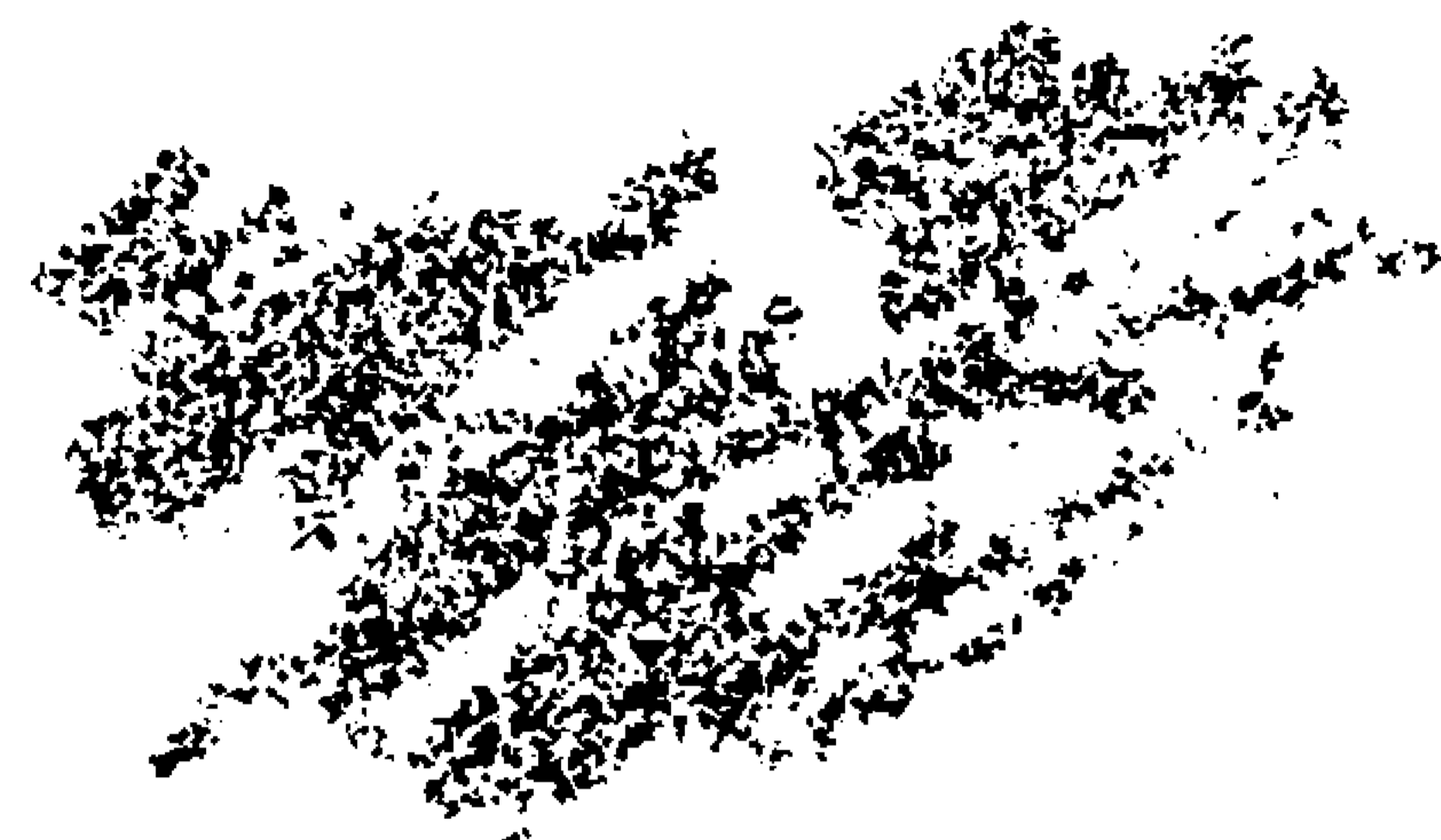
FRAKTIE AKTIEF

PSP kraakt jeugdwerk garantieplan

"Gewoon een nieuwe variant op het gemeenschapstakenplan van Van der Louw", stelde Andree van Es bij de begroting van sociale zaken over het nieuwe Jeugdwerkgarantieplan dat minister De Koning wil invoeren. Daar had ze gelijk in, want de baantjes die door dit plan gecreeerd worden hebben alle trekjes van het verplicht werken voor je uitkering. De gemeenten moeten garantieplaatsen voor jongeren gaan creëren: boventallige arbeidsplaatsen voor de duur van een half jaar; het mag geen werk zijn dat eerder weg bezuinigd is; evenmin mag het bestaand werk verdringen. Ga daar maar eens aan staan als gemeente! "Hoe groot is de kans dat er straks weer tienduizenden plantsoenharkers aangesteld gaan worden", vroeg Andree. Op deze vraag krijgt ze van de minister pas antwoord als deze Bevrijding al gedrukt is, het antwoord van de minister is enige tijd uitgesteld. De PSP zal voorstellen het bedrag dat met het Jeugdwerkgarantieplan gemoeid is, naar schatting 350-400 miljoen, te storten in het Gemeentefonds, gericht aan te wenden voor structurele, normaal betaalde arbeidsplaatsen voor jongeren.

In het plan van de minister krijgen de jongeren een "loon" voor hun arbeidsplaats dat ongeveer even hoog is als hun RWW-uitkering. Weigeren ze de arbeidsplaats, dan wordt de uitkering met 100% gekort!

Veel gemeenten hebben al geweigerd om aan de uitvoering van het plan mee te werken. Het ziet er naar uit dat ook dit "om de jeugdwerkloosheid op te lossen" eenzelfde weg zal gaan als alle vorige "plannen" die hiervoor in de afgelopen jaren ontwikkeld zijn: eerst met veel bombarie de plannen aankondigen, vervolgens "overleggen" over het plan, uitstellen, in sterk afgezwakte vorm invoeren, na enige jaren konkluderen dat het toch allemaal niet zoveel zoden aan de dijk gezet heeft. Intussen lijkt het dan net of je dag en nacht met die schrijnende werkloosheid bezig bent. Gewoon bedriegers, zijn het, deze ministers...

Impressies

Er zijn momenten in de Tweede Kamer waarop het lijkt alsof iedereen zich maar met één ding bezig houdt. De week van het debat Rost van Tonningen is zo'n moment.

Overall in het gebouw wordt in groepjes gediscussieerd of gesmoest. Zeker na de hoorzitting van maandag wordt uit kontakten tussen Andree en PvdA- en VVD-kamerleden en via journalisten duidelijk, dat er fracties aan het schuiven zijn. Onduidelijk blijft nog waar naar toe precies.

In de bibliotheek liggen de Handelingen van de Tweede Kamer, met daarin de discussie over dit onderwerp uit het verleden, 'standaard' op de leestafel. Het is hier een komen en gaan van kamerleden, die zich willen dokumenteren. Dit is geen debat tussen alleen woordvoerders, hier moet iedere individuele parlementarier een standpunt over innemen.

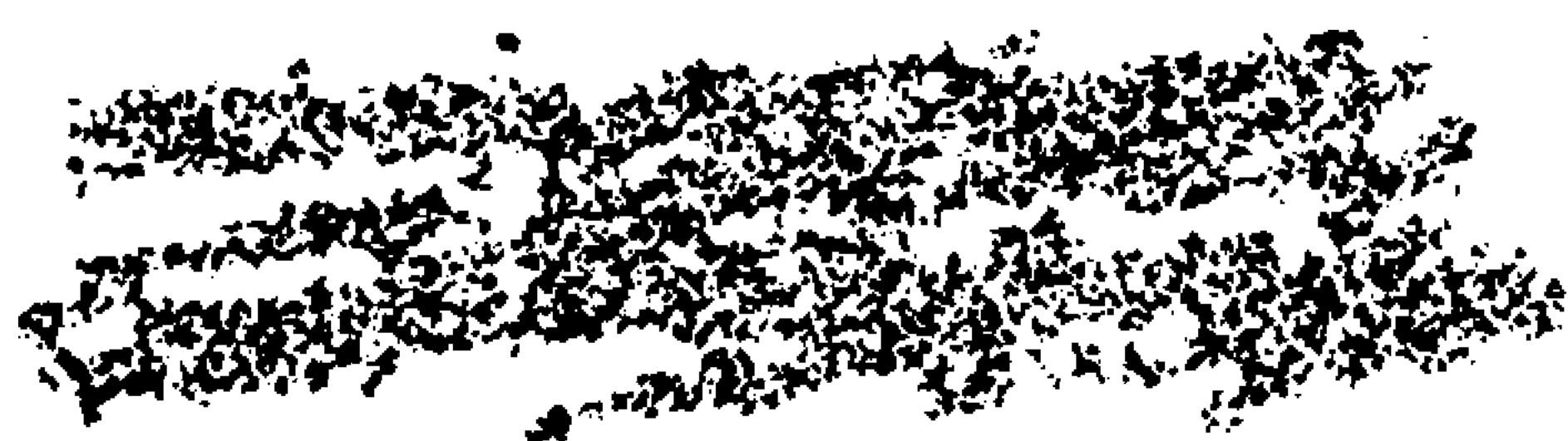
Klaas de Vries, die dag benoemd tot voorzitter van de nieuwe enquêtecommissie, is zo aardig onze fractie veel leeswerk te besparen en geeft een kopie met daarop alle relevante historische informatie.

Het is sowieso een week van vreemde koalities. Naast het overleg met Peter Lankhorst (PPR) over de tekst van een motie, is het Jan Schaefer (PvdA) die met allerlei teksten voor moties langs komt en vooral de liberaal Frans Weisglas, in zijn partij voortrekker van het standpunt het pensioen te beëindigen, is deze week kind aan huis bij de PSP-fractie.

Op de dag van het debat zelf, lijkt de Kamer in een steeds hogere versnelling over te schakelen. Kamerleden overleggen koortsachtig over voorstellen, dwars door de partijen heen, de pers telt continu voor- en tegenstanders. Iedereen voelt zich belangrijk. Achter het groene gordijn laaien de emoties hoog op, zeker als het er op lijkt dat geen enkel voorstel zal worden aangenomen. Dat dat beschamend zou zijn, begint tot iedereen door te dringen.

Uiteindelijk blijven er drie voorstellen over. Onze motie om de wet te wijzigen, alléén met het oog op de twee NSB-pensioenen, wordt verworpen, met 25 stemmen vóór. Daarbij 12 VVD-ers en 11 sociaal-demokraten, waaronder zeer opvallend bijna alle defensie-woordvoerders: Ploeg, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Voorhoeve, Van Traa, Van den Bergh, Terbeek. De motie Kok, een meer algemene wetswijziging, ook met het oog op de weduwen, wordt wel aangenomen. Wij stemmen vóór, niet uit volle overtuiging. Ook nu zijn het de ijzervreters, dit maal in de CDA-fractie, die het eerst omgaan: De Boer, Frinking, De Kok.

Als ook de motie De Grave, uitsluitend een algemene wetswijziging gericht op de toekomst, wordt aangenomen, is duidelijk dat weliswaar een meerderheid van de Kamer vindt dat er een einde gemaakt moet worden aan het pensioen van NSB-weduwen, maar dat dan wel op de koop toe genomen moet worden dat er algemene bepalingen komen in de wet, op basis waarvan (ex)kamerleden hun pensioen kunnen verliezen. Een te hoge prijs? Die vraag blijft voorlopig nog onbeantwoord.

Onderwijsbegroting

Ik denk dat ik nooit zal wennen aan de manier waarop de heftigste protesten tegen voorstellen van deze coalitie uiteindelijk in het debat in de Tweede Kamer worden gesmoord. (Met als enige uitzondering de uitkomst van de kwestie Rost van Tonningen, maar dat is een ander verhaal.) Terwijl in het onderwijs iedereen het eens is over de absurditeit van de zogenaamde kleutermaatregel en de bezuinigingen op het speciaal onderwijs, zo eens dat in twee weken 1,6 miljoen handtekeningen zijn verzameld, is het alternatief van CDA en VVD een keuze aan de scholen: of de klassen vergroten of de kleuters nog maar twaalf uur per week naar school laten gaan. We hadden het in oktober al kunnen weten. Toen spraken de fractievoorzitters Voorhoeve en De Vries "met een zwaarwichtige precisie alsof het uitkeringspercentages betrof", zoals Andrée van Es het nu uitdrukte, over de schooluren van kleuters, maar de hoogte van de bezuiniging stond niet ter discussie. Wie één miljard van een onderwijsbegroting af wil halen, moet wel briljant zijn om dat nog met onderwijskundige argumenten te kunnen onderbouwen. "Hebt u eigenlijk een visie op het onderwijs dat u straks een toekomstige generatie na wilt laten?" vroeg de PSP en in iets andere bewoordingen de PPR-fractie. "Wat is uw antwoord als de orthopedagoog prof. Dumont – over uw bewering dat kinderen te makkelijk naar LOM-scholen worden verwezen – zegt: 'Zonder zijn functie had de uitspraak van de minister niet méér gewicht dan dat van zijn buurman?'"

De minister sprak in zeer algemene bewoordingen over vernieuwing en technologische uitdaging, in een toekomstige computermaatschappij.

Iedereen in het onderwijs kan vertellen dat voorbereiden van kinderen op technologische veranderingen niet kan als je tegelijkertijd aan de fundamentele in het basisonderwijs de voorwaarden verslechtert. Dat minder speciaal onderwijs aan kinderen met leerproblemen of met een handicap en kariger "gewoon" onderwijs de problemen alleen verergeren. Dat wat ooit Moeder-MAVO en -HAVO/VWO heette alléén nog iets te bieden heeft aan snelle jongens die even wat beroepsgerichte vakken willen doen, als straks uitsluitend die pakketten worden bekostigd en algemeen vormende vakken niet meer?

Het kan wel op deze manier, het onderwijs voorbereiden op de dynamische volgende eeuw. Maar dat wordt dan slechts voor de yuppie-kleuter van nu een leuke tijd. Niet voor zijn gekleurde klasgenootjes of diegenen die speciale aandacht nodig hebben. Ook niet voor zijn moeder. Zij mag haar betaalde baan opgeven, want aan de konsekwenties voor háár hadden de minister en zijn vrouwelijke staatssecretaris wel de allerminste gedachte gewijd...

JOOSJE LAKMAKER

De Overkant, ofte wel Eerste Kamer

De stelselherziening sociale zekerheid is in november ook door de Eerste Kamer goedgekeurd. Alle fracties, behalve CDA en VVD stemden tegen. Maar de regeringsfracties hebben een overgrote meerderheid, vandaar. Diezelfde meerderheid zorgde er ook voor dat drie door de PSP ingediende moties het niet haalden. In de eerste motie werd gevraagd om een werkelijk fundamentele herziening te gaan voorbereiden en niet, zoals nu is gebeurd, een stukje eruit te lichten met als voornaamste doel bezuinigingen. De tweede motie vroeg om alsnog voor overgangsmatregelen te zorgen voor samenwonende homofielen en bepaalde groepen oudere werklozen, die nu per 1 januari fors omlaag kunnen duikelen in hun inkomen. Een derde motie vroeg om uitstel van de invoering, gezien de van vele kanten aangekondigde chaos bij een invoering op 1 januari 1987 en dat allemaal ten koste van de uitkeringsgerechtigden. Bij het debat werd door de PSP onder meer naar voren gebracht dat de Toeslagenwet zeer waarschijnlijk door de EG zal worden afgekeurd op grond van de partnerafhankelijkheid in de wet. De Graaf ontkent dit steeds, maar dat deed hij indertijd met de WWV ook en daar heeft de waarheid hem al ingehaald.

Bij de algemene beschouwingen op 11 en 12 november ging de fractie in op de visies van het liberalisme en de christen-demokratie en wat daarvan dan wel in het kabinetsbeleid mag doordringen. Weinig dus, men zet de ideologie opzij ten behoeve van coalitie en partijpolitiek en ten koste van ieder die buiten de boot valt. De visieloosheid is zo evident dat het zelfs ook de regeringspartijen in de Eerste Kamer bleek op te vallen. Verder werd door de PSP in deze beschouwingen veel aandacht besteed aan het gehannes van het kabinet met het financieringstekort, dat zeer ten onrechte als allesdekkend argument voor alle ingrijpende bezuinigingen wordt gebruikt.

Parlementair onderzoek

De parlementaire enquête naar de "totstandkoming en toepassing van subsidieregelingen voor woningbouwprojecten van beleggers en andere instellingen" is op 26 november j.l. met unanieme instemming van de Tweede Kamer van start gegaan. Voortvarend en grondig zal de parlementaire enquetecommissie, waarin de kleine fracties slechts de bijrol van plaatsvervangend lid is gegund, de vele fraudes en verschrijvingen onderzoeken. Menig t.v.-uurtje zal weer gevuld worden met het uitzenden van getuige-verhoren. Maar de waarde van een onderzoek wordt bepaald door de conclusies en dat geldt ook voor dit onderzoek. Er zullen conclusies getrokken moeten worden, die verder gaan dan het ter discussie stellen van de positie van een staatssecretaris, die verder gaan dan een rechtse law-and-order-opvatting.

Sinds de Tweede Wereldoorlog werd de opvatting dat de overheid samen met de beleggers de woningproductie moest opvoeren, steeds sterker. Deze gedachte resulteerde in de jaren zestig in de nota Bogaers en in een subsidieregeling voor woningbouwprojecten van beleggers. De overheid leverde zich, voor het behalen van de produktie, uit aan beleggers die geen enkele behoefte hadden aan een democratische controle op de besteding van de hen toevertrouwde subsidies. Het was een bewust beleid waar we nu de negatieve resultaten van zien. Met deze visie heeft de PSP meegedaan aan het debat over de enquête en vanuit deze visie zal zij de resultaten van de enquête beoordelen.

De zwarte weduwe

Twee weken geleden werden de leden van de Tweede Kamer plotseling overspoeld door emoties. Niet omdat er weer een paar bejaardentehuizen gesloten moesten worden, een paar duizend kunstenaars uit de BKR werden gegooid, honderden uitke- ringsgerechtigden werden afgesloten van gas en licht of iets dergelijks. Maar het ging om het pensioen aan een weduwe van een ex-lid van die Kamer.

Andrée van Es, Kamerlid voor de PSP, kreeg als enige tijdens het debat applaus van de publieke tribune. Zij stelde dat om tot een afgewogen oordeel te kunnen komen in die discussie rond Rost van Tonningen het noodzakelijk is om eerst te kijken naar hoe deze kwestie in het verleden behandeld is. In Bevrijding het overgrote deel van de rede die **Andrée van Es** hield. Elders in dit nummer een commentaar van Joost Lagendijk over het Kamerdebat.

In 1945 en 1946 werden tal van maatregelen genomen om af te rekenen met mensen, die in de Tweede Wereldoorlog op één of andere manier "fout" waren geweest. Naast strafrechtelijke vervolging, leidde dat bijvoorbeeld ook tot het verlies van pensioenrechten door "foute" ambtenaren. Zo raakte ook het ex-NSB-kamerlid Rost van Tonningen als gevolg van de Zuiveringsbesluiten in '44 en '45 zijn als hoge ambtenaar onder de Duitse bezetting opgebouwde pensioenrechten kwijt.

Het merkwaardige is dat van al deze maatregelen geen deel uitmaakte een wetswijziging, die bepaalde dat ook ex-NSB-kamerleden hun pensioenrechten kwijt zouden raken. Volgens sommigen een niet publiek beleden maar wel impliciete bevestiging van het verschil tussen Kamerleden en ambtenaren op dit punt. Een verschil dat de toenmalige regering *zelfs* in verband met felle kollaborateurs niet wilde opheffen. Volgens anderen een slordigheid in de toenmalige rechtspleging. Volgens hen nam iedereen voetstoots aan dat ook "foute" ex-Kamerleden hun pensioenrechten hadden verspeeld en dat wetswijziging op dit punt niet nodig was of stilzwijgend werd meegenomen.

Verbazing

De gevolgen van het achterwege blijven, bewust of onbewust, van wetgeving, werden duidelijk in 1950 toen beslist moest worden over een aanvraag tot weduwepensioen van de weduwe Rost van Tonningen. Ambtenaren op het ministerie ontdekten tot hun verbazing dat toewijzing niet geweigerd kon worden omdat een daarvoor benodigd wetsartikel ontbrak. De daarover geïnformeerde KVP-minister Teulings vond het echter niet nodig dit gat in de wetgeving op te vullen en besloot deze onaangename herinnering aan het recente verleden weg te moffelen, zonder daarover de regering, laat staan het parlement, te raadplegen.

De weduwe Rost van Tonningen werd genormaliseerd en was vanaf dat moment één van de velen, die dan ook in '56 recht kreeg op doortelling.

De reden waarom ik wat langer stil sta bij het verleden, is om duidelijk te maken *dat dit pensioen nooit toegekend had mogen worden*. Als gevolg van grove nalatigheid is dat echter toch gebeurd.

Het op zich terechte verschil in pensioenwetgeving tussen Kamerleden en ambtenaren, leidde er in dit geval volkomen ten onrechte toe, dat de

Andrée van Es

foto: Peter van Mulken/HH

weduwe van een NSB-kamerlid, een fanatiek anti-semiet en overtuigd Nazi, niet alleen in woord maar ook in daad aanspraak kon maken op een staatspensioen.

Wij staan nu voor de keus: willen wij deze fout uit het verleden herstellen of niet?

Mijn antwoord daarop is voluit ja. Ik kies voor de in het ambtelijk rapport beargumenteerde en onderbouwde mogelijkheid in te grijpen in het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen. Dat betekent een wijziging aanbrengen in een situatie die al meer dan dertig jaar bestaat. Dat doe je niet zomaar. Zowel *Simons* en *Elzinga** hebben aangegeven, dat zo'n ingreep volgens hen niet de voorkeur verdient. Zij hebben er echter ook op gewezen, dat het wel mogelijk en toelaatbaar is om zo iets te doen.

Daarom staat hier vandaag de vraag centraal: *Vindt de Kamer dat er redenen kunnen zijn om pensioenrechten van Tweede-Kamerleden of nabestaanden daarvan aan te tasten?*

Die politieke verantwoordelijkheid kan niet meer ontlopen worden. Ook op die vraag is mijn antwoord: ja. Zelfs als die rechten al meer dan dertig jaar tot een uitkering hebben geleid.

Voordat ik op die redenen uitgebreider inga, wil ik nog even stilstaan bij het verschil in behandeling op dit punt tussen Kamerleden enerzijds en ambtenaren en andere politieke ambtsdragers anderzijds. Voor een groot deel is zo'n verschil in behandeling en wetgeving terecht. Met name om Tweede-Kamerleden de mogelijkheid te geven onbelemmerd hun politieke opvattingen uit te dragen, zonder daarbij bang te hoeven zijn dat dat in de toekomst wel eens kan leiden tot verlies van pensioen. Maar dat betekent niet dat Tweede-Kamerleden een vrijbrief hebben om te doen en laten wat ze willen. Als Tweede-Kamerleden meewerken aan massamoord, moet dat een reden zijn om ook door de wet beschermde rechten aan te pakken. Hetzelfde geldt voor nabestaanden van dergelijke Kamerleden.

Valse tegenstellingen

Veel besproken is de afgelopen weken over de tegenstellingen rechtvaardigheid en rechtzekerheid, rechtsgevoel en rechtmatigheid, emoties en besluitvorming. Ik vind dat valse tegenstellingen.

Natuurlijk is het zo, dat de ontwikkeling van de rechtstaat beschouwd moet worden als een voortdurend versterken van de rechtspositie van burgers ten opzichte van de overheid, het versterken van de rechtszekerheid en het terugdringen van willekeur en machtsmisbruik, zoals in andere woorden ook Elzinga aan de Tweede Kamer schrijft.

Maar de democratische rechtstaat is nog niet in het geding als zich momenten voordoen, waarop tussen al die verschillende elementen een afweging moet worden gemaakt. Als het goed is, ligt in rechtszekerheid ook rechtvaardigheid besloten en in rechtmatigheid de gedachte dat recht gedaan wordt. Als daarin iets wringt, en je kan daar wat aan doen, moet je dat ook doen.

Vastklampen aan de gedachte dat rechtszekerheid een onaantastbaar iets is, is zo mogelijk emotioneler, in elk geval irrationeler, dan erkennen dat zich situaties kunnen voordoen waarin vereist wordt dat je een zorgvuldige, uiterst rationele afweging moet maken. Rost van Tonningen was een Nazi-aanhanger en een anti-semiet en hij heeft zijn ideeën ook in de praktijk gebracht door medeplichtig te zijn aan een Nazi-regime van massamoordenaars.

Toen in eerste instantie de besluitvorming over het pensioen van zijn weduwe aan de orde was, was ik geen kamerlid, niet eens geboren. Nu ben ik dat wel en ik wil niet de verantwoordelijkheid nemen voor voortzetting van de pensioenuitkeringen die voortvloeien uit de kamerlidmaatschappen van Nazi-aanhangers.

De weduwe

Het is niet toevallig of om emotionele redenen dat die pensioen kwestie nu weer aan de orde is. Het heeft ook niet zozeer te maken met de opvattingen en de activiteiten van de weduwe Rost van Tonningen in het heden. Elzinga stelt in dat verband dat de overheid nauwelijks het recht heeft om in te grijpen in de pensioenen, omdat in de kwestie het oneigenlijke argument een rol is gaan spelen van de huidige activiteiten van de weduwe. Het omgekeerde moet ook niet: Dat de weduwe zo provocerend is in haar fascistische opvattingen, kan niet betekenen dat daarom niet aan haar pensioen gekomen mag worden.

Het "heden" en de "toekomst" hebben op andere wijze met deze zaak te maken. Bij grote groepen jongeren, die de oorlog niet hebben meegemaakt, is een scherper anti-fascistisch bewustzijn ontwikkeld. Een bewustzijn dat heel rationeel van karakter is. Waardoor niet meer geaccepteerd wordt, dat feiten verdoezeld worden of collaboratie goedgepraat. Waardoor de jaren '33-'45 niet iets zijn van 'oude mensen en de dingen die voorbijgaan' zoals *Joop Wolff* afgelopen maandag ook zei, maar een historische gegevenheid die we bij ons dragen om in het politieke heden en de toekomst nieuwe vormen van fascisme en racisme te bestrijden.

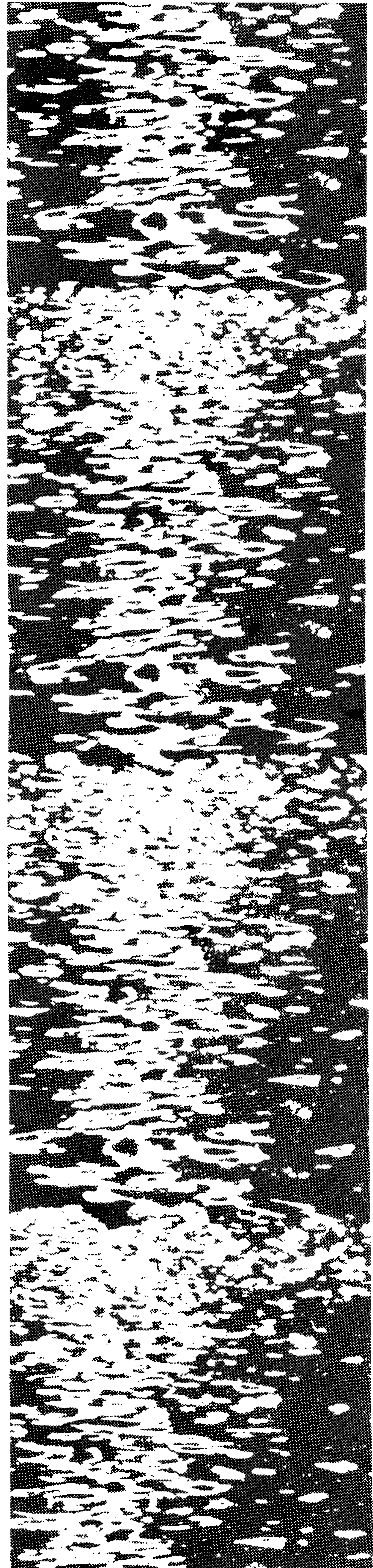
Zelf heb ik in 1983 samen met anderen een week doorgebracht in de Handelingenkamer, om te lezen wat Rost van Tonningen, Marchant et D'Ansembourg Dieters en Woudenberg hier in de Kamer gezegd hebben. Om tegelijkertijd te zien hoe *Louis de Visser* (CPN) de enige was die hard tegen hen inging. Om te zien hoe NSB'ers de ruimte kregen voor hun anti-semitische teksten, ook al omdat tegelijkertijd met een beroep op de bescherming van onze 'volksaard' in 1938 joodse vluchtelingen teruggestuurd werden naar Nazi-Duitsland. Voor ons geldt toch de vraag: Hoe zorgen we ervoor dat er méer mensen dan alleen Louis de Visser waakzaam zijn?

In dat verband moet nu een rationele beslissing genomen worden over het pensioen van NSB-weduwes. Daarbij zijn er geen emotionele ontspinningen mogelijk, zoals een strengere strafrechtelijk aanpakken van de weduwe Rost van Tonningen (dat had allang los van deze zaak moeten gebeuren), of het verbeteren van de positie van diegenen die een uitkering aanvragen op grond van de Wet Uitkering Vervolgingslachtoffers of de Wet Uitkering Burgeroorlogslachtoffers. Ook dat had allang moeten gebeuren. De suggestie van één van de mensen op de hoorzitting was om na afloop van deze pensioenzaak opnieuw een hoorzitting te beleggen over de uitkeringen aan oorlogslachtoffers en ik ben van mening dat de Kamer dat inderdaad moet doen. Maar dat mag niet als alibi functioneren om een beslissing in deze zaak uit de weg te gaan.

In het verleden is een fout gemaakt ten aanzien van de pensioenen van NSB-kamerleden. Om het in de woorden van het ambtelijk rapport te zeggen: Deze fout kan niet meer voor het verleden, maar nog wel voor de toekomst worden hersteld. Ik vind dat dat moet gebeuren.

ANDRÉE VAN ES

* Simons en Elzinga zijn twee van de staatsrechtgeleerden die door de Kamer werden ingeschakeld bij deze zaak.

De ver van mijn bed show

Aan de vooravond van het veertigjarig bestaan van het COC sprak de Tweede Kamer over de Nota Homoseksualiteit en Overheidsbeleid. Wie een verjaarsgeschenk van enige allure had verwacht, kwam bedrogen uit. Het signaleren en oplossen van enkele knelpunten was alles wat de bewindslieden te bieden hadden. Hans Rey was getuige van een totale afgang.

In april van dit jaar stuurde de regering de nota Homoseksualiteit en Overheidsbeleid naar de Tweede Kamer. In de homobeweging waren de verwachtingen hoog gespannen. Al in 1983 immers was een door het COC opgestelde nota Homoseksualiteit in het Overheidsbeleid aan de minister-president aangeboden. De COC-dames Ruygrok (PvdA) en Van der Stoep (VVD) kregen ruimschoots de gelegenheid in tal van media breed uit te meten hoe welwillend Lubbers hen aanhoorde en hoe daadkrachtig hij een en ander zou aanvatten.

Vervolgens bleef het geruime tijd merkwaardig stil, tot in november 1984 de regering per VVD-motie werd aangespoord met een beleid te komen. Weer bleef enige reactie uit. Het is dan ook aan het blijven aandringen van VVD-kamerlid Rempt te danken dat uiteindelijk de minister van justitie, haar partijgenoot Korthals Altes, zich in oktober 1985 bereid verklaarde tot de verkiezingen het voortouw te nemen. En dan nog omdat geen van zijn kollega-bewindspersonen er zin in had.

In april werd dus in het zicht van de verkiezingen na een moeizame conceptie en een zware bevaling het niet zo gewenste kind gebaard. In maar liefst 28 pagina's wordt het overheidsbeleid ten opzichte van ons soort mensen behandeld, met bij elk onderwerp dezelfde teneur: de regering laat al dan niet ambtelijke werkgroepen ijverig studeren, kan en wil zich eigenlijk met niets bemoeien, want organisaties als het COC en Jhr. Schorerstichting doen zulk goed werk. Er wordt zelfs geen poging gedaan de onderdrukking van homoseksuelen en homoseksualiteit te analyseren, welke visie dan ook over een te voeren beleid ontbreekt. Alleen de veelvuldig gebruikte term "seksuele geaardheid" suggereert dat de regering van mening is dat het een aangeboren afwijking betreft.

Stopkontakten?

In eerste termijn leek het een spannend debat te worden. Van links tot rechts werd de aanval ingezet, vanuit verschillende optieken. Het CDA promoot bij monde van woordvoester Soutendijk de registratie van homorelaties als woningdelers of samenwoners teneinde ze in het keurslijf van het heterohuwelijk te persen. Op onnavolgbare sarcastische toon bestempelde Len Rempt van de VVD de totstandkoming van de nota als "de ver-van-mijn-bed-show" en kritiseert evenals haar PvdA-kollega het ontbreken van een analyse over de onderdrukking van homoseksualiteit. De heer Van der Vlies (SGP) vraagt daarentegen aan de regering "is het een kwestie van zo zijn of zich zo gedragen?", terwijl de heer Schutte (GPV) poneert dat de regering naar de pijpen van homobeweging danst door "het essentiële onderscheid tussen geaardheid en praxis te laten vallen". Peter Lankhorst (PPR) houdt een bewogen pleidooi "dat het anders moet" en dat de nota "probeert duidelijk te maken dat homo's niet gediscrimineerd mogen worden, dat de overheid daarop zal toezien dan dat zij het verder maar zelf uit moeten zoeken". Andree van Es (PSP) vindt "dat het er op lijkt dat de regering goede sier maakt met activiteiten die door organisaties van homoseksuelen, vaak tegen de verdrukking in, zijn ontwikkeld". En ze vraagt Brinkman, die de coordinatie van Korthals Altes heeft overgenomen, of hij iets kan vertellen over zijn visie op homoseksualiteit, omdat hij nogal vaak van een 'gezins-geaardheid'

getuigt. Erkenning van alle leefvormen betekent naar haar stellige overtuiging konsekwente individualisering en staat haaks op de CDA-nota 1&1 = samen. Gelijkgeschakeling aan het traditionele heterohuwelijk is voor mensen die in welke relatie dan ook zichzelf en onafhankelijk willen blijven, geen enkele vooruitgang. De minister van justitie wordt herinnerd aan de motie Van Es over een actief opsporings- en vervolgingsbeleid ter bestrijding van het poten- en pottenrammen. De recent uit het Vaticaan vernomen ruige stellingname tegen homoseksuele praktijken zou voor de regering aanleiding kunnen zijn om de diplomatieke betrekkingen te verbreken. Andree wijst er verder op dat van de in de nota genoemde subsidie aan het COC tweeneenhalfvaste stafkracht kan worden betaald en memoreert ex-CDA-kamerlid Dien Cornelisse die ooit lovend sprak over het goede werk van de "Schorerhuizen" en dat terwijl de Schorerstichting is gevestigd op een bescheiden bovenetage van een winkelpand. Tot slot wil Andree weten of de veelvuldig gebruikte term homoseksuele geaardheid betekent dat we het over stopkontakten hebben met een uit Sodom en Gomorra overgeefde aangeboren afwijking. Indien de regering voortaan de term homoseksuele voorkeur kiest zal zij de minister niet meer van gezins-geaardheid betichten.

Afgang

Hoewel de verschillende bijdragen smeken om een positiebepaling van de bewindslieden, maken deze er zich op botte wijze van af. Van onderdrukking van homoseksuelen kan men toch niet spreken, het geweld tegen homo's is niet structureel, het steekt op verschillende plaatsen en tijden de kop op, laat de geschiedenis nou maar rusten, de tolerantie neemt toe, discrimineren mag niet, om maar een greep te doen uit de beantwoording. De desinteresse druipert er van af. "Als mijn zoon maar niet zo is",

hoor je ze denken. Ondertussen is de geaardheid an sich geen reden tot ontslag, maar wel een bepaalde manifestatie van die geaardheid. Of dan voor homo's andere criteria gelden dan voor hetero's kon Brinkman niet zeggen, evenmin aan welk gedrag gedacht moet worden. Korthals Altes weigerde op zijn beurt in te zien dat het zijns inziens incidentele karakter van geweld tegen homo's wel eens alles te maken kan hebben met het gegeven dat homoseksuele mensen zich wel drie keer bedenken zich te gedragen zoals ze zouden willen. Omdat ze wel weten dat het agressie kan uitlokken. Waren de gewelddadigheden bij de homo-demonstratie in Amersfoort juist geen aanleiding voor deze nota? De suggestie van de Stichting "Op je flikker gehad" om tot een daadgerichte registratie van geweldsdelicten tegen homo's te komen werd echter niet aangenomen. Zelfs een voorlichtingsfilm over homoseksualiteit die op scholen vertoond zou kunnen worden (voorstel VVD) stuitte op onwil van de bewindslieden. De subsidiering van het Homo-monument moest helaas worden afgewezen omdat "uitsluitend artistieke overwegingen als criteria gelden", zegt de minister die om andere dan artistieke redenen de P.D. Hooftprijs weigerde toe te kennen.

Met een viertal moties probeerde de linkse oppositie er nog wat van te maken.

Andree nam de uitsmijter voor haar rekening. "Zoals racisme het probleem is van de racist met zijn wit superioriteitsgevoel, zoals vrouwenhaat een mannenprobleem is, zo is homohaat een hetero-probleem. Ik constateer dat die allesoverheersende opdringende heteronorm hier buiten schot blijft. Dan kom ik alles overziende tot de konklusie dat als de regering op deze wijze voort gaat, de homobeweging veel beter af zou zijn als er een hetero-nota was met een coördinerend bewindspersoon voor de heteroseksualiteit".

HANS REY
PSP-HOMO'S

Tijdens de homodemonstratie, zomer 1986, in Utrecht

foto: Sjan Bijman

STOP APARTHEID STEUN UDF EN ANC

PSP roept op tot:

deelname actie Shell smeer 'm

steunkampagne Frontlijnstaten

bestrijding racisme ook in Nederland

Voor meer informatie PSP postbus 700, 1000 AS Amsterdam

ONDERSTE BOVEN

Pesticiden. Nog steeds wordt er in de landbouw op grote schaal gif gebruikt. Niet alleen sterven daardoor de ongewenste organismen, maar tevens wordt het milieu aangetast. Bovendien worden de insecten na verloop van tijd immuun, waardoor nog sterker gif noodzakelijk wordt. De pesticiden worden grotendeels in het Westen geproduceerd, maar daarna op grote schaal naar de Derde Wereld geëxporteerd. In die landen zijn veel minder bepalingen en voorschriften van kracht om het een en ander binnen de perken te houden. Over deze problemen schreef het Groen Progressief Akkoord een verslag op basis van een onderzoek van twee medewerkers van de fractie in het Europees Parlement. Te bestellen door overmaking van f 15,75 op postgiro 2602604 t.n.v. GPA, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam o.v.v. 'pesticiden'.

Europa. Wordt West-Europa een grote militaire mogendheid? Deze vraag staat centraal in een brochure die het Groen Progressief Akkoord uitgeeft naar aanleiding van een conferentie van de Groen-Alternatieve Europese Alliantie in het Europees Parlement (het Akkoord maakt daarvan deel uit). In de brochure wordt aangetoond dat West-Europa in EG-verband op weg is een militaire mogendheid te worden. Paradoxaal genoeg, want de Gemeenschap heeft officieel uitsluitend economische en civiele taken. Verschillende voorbeelden van het tegendeel komen aan bod: Plannen van de Duitse minister Wornier tot een Europees SDI-project, Europese ruimtevaartplannen en samenwerking op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van wapensystemen. De brochure kost f 4,50, te bestellen door storting op postgiro 2602604 t.n.v. GPA, Postbus 267, 1000 AG Amsterdam o.v.v. 'militarisering'.

Zoetermeer. De Vredeswerkgroep Zoetermeer organiseert op donderdag 18 december een informatieve avond over 'Starwars en onderontwikkeling'. Spreker Nico Schouten. Tevens tentoonstelling. Plaats: Wijkcentrum Buytenwegh, Teldersrode 25, Zoetermeer. Aanvang 20.00 uur.

Burgerlijke ongehoorzaamheid. Op 1 november 1985, de dag waarop het kabinet Lubbers besloot tot plaatsing van de 48 kruisraketten, trok Arnaud Kiers in de boëmeltrain tussen Groningen en Winschoten aan de noodrem, uit protest. Het kwam uiteindelijk tot een rechtszaak, die op verzoek van de gedaagde niet simpel zou worden afgedaan. De gang van zaken rond het proces en de beweegredenen van Arnaud Kiers staan opgetekend in een door hem uitgegeven brochure. Te bestellen door overmaking van f 6,50 naar postgiro 2398269 t.n.v. A. Kiers, Blijham o.v.v. 'brochure aktie noodrem'. Nadere informatie 05976 - 2964.

Het klein linkse wereldbeeld. In december en januari organiseert Crea in Amsterdam een serie bijeenkomsten naar aanleiding van de recente nederlaag van klein-links bij de Kamerverkiezingen. Op woensdag 17 december staat het communistische wereldbeeld ter discussie met inleidingen van Ger Harmsen (historicus) en Ger Verrips (ex-redacteur De Waarheid en auteur). Woensdag 14 januari gaat het over radikaal links na de oorlog met Herman Bohl (historicus/politicoloog) en Anet Bleich (redactrice De Groene). Tot slot woensdag 21 januari een forumdiskussie rond het thema 'Socialisme in diskrediet?' met mensen uit PSP, PPR, CPN, PvdA en Linkse Doorbraak. Alle bijeenkomsten vinden plaats in het Crea-gebouw, Grimburgwal 10 (het voormalig Binnengasthuisterrein), Zaal A in Amsterdam. Aanvang 20.00 uur.

Soemoed. Dat is de nieuwe naam van het blad van het Palestina Komitee. Meteen ook een nieuwe, schitterende vormgeving. Met elke keer een katern, over Gaza of de militarisering van het Midden Oosten. Daarnaast een gesprek met Noam Chomsky of de bespreking van het nieuwste boek van de Palestijnse schrijfster Sahar Khalifa bij uitgeverij Het Wereldvenster. Sinds kort ook duidelijker in de bredere kontekst van het Midden Oosten, maar wel blijft de Palestijnse strijd om politieke en sociale rechten centraal staan. Soemoed betekent vastberadenheid of standvastigheid. Neem een abonnement voor minstens f 22,50, voor 6 nummer per jaar, op postbanknr 2047409 t.n.v. St. Palestina Publikaties, Postbus 10520, 1001 EM Amsterdam. Losse nummer f 4,-.

TWEEDE
KERSTDAG
1986

VREDESMARS
STEENWIJK

